

לקראת שבחת מלכתא

פנינים לפרשת ויקרא תשפ"ד | גליון מס' 423 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

הסטייפלער אמר "מעיל עבורי", ואני אמרתי "ש"ס לחיים"... ומה אתה חושב, מי ניצח בוויכוח?, היא שאלה עם חיוך גדול, "אני ניצחתי! קנינו לו ש"ס בכסף הזה. הנה תסתכל", אמרה והצביע על הש"ס הישן של מרן.. "וכל זה בזכות ההתעקשות שלי!"

שיחה רווית הוד עם הגאון רבי גדליה הוניגסברג שליט"א, נכדו חביבו של מרן שר התורה רבינו הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל - למלאת שנתיים להסתלקותו

יעקב א. לוסיגמן

אבי אבי רכב ישראל ופרשיו. זכר הפרידה הכואבת של עם ישראל ממנהיגו ורועהו הרוחני מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, עדיין צרוב בלבבות, ומרטיט את פנימיותו של כל אשר בשם ישראל יכונה.

לקראת מלאת שנתיים ימים להסתלקותו לשמי רום, ביקשנו לשוחח עם אחד האנשים הקרובים אליו ביותר, נכדו חביבו שילבט"א הגאון רבי גדליה הוניגסברג, חתן אצל חתנו, ראש הישיבה הגאון רבי שרגא שטיינמן שליט"א, ומי שזכה לקירבה יתירה אצל שני הסבים הדגולים, ואף היה מקשר ביניהם מעת לעת, בשליחות נאמנה.

"חמותי ע"ה היתה בתו הגדולה של מרן זצ"ל", פותח הרב הוניגסברג, "כך שרעיתי שתלבחט"א, היא מהנכדים הגדולים יחסית, מה שזיכה אותי להסתופף בצלו של מרן זצ"ל במשך שנים רבות. כמוכן שכבר אז הוא היה מפורסם כגאון גדול שכל רז לא אניס ליה, והיו באים אנשים להתברך מפיו, אבל זה לא היה כמו בשנים האחרונות שהוא ממש הנהיג את העדה.

להתקרב ולהפוך לחלק ממשפחתם של שני ענקי הדור, ומהרגע הראשון שלי במשפחה ידעתי שיש לי אוצר בלום ביד, ואני חייב לעשות מה שאפשר כדי לנצל אותו כראוי. קשה לומר שהצלחתי לעמוד בכך, כי הם היו כל כך גדולים והמרחק בינם לבנינו הוא רב ועצום מכפי שיוכל ילוד אשה לתאר לעצמו.

"ואכן, אף ששני הסבים כבר אינם עמנו בעולם הגשמי בו אנו חיים, אני עדיין משתדל מאוד להודות כל יום בפרטות לקב"ה על המתנות המיוחדות שהוא נתן לי, ועל השנים הרבות שזכיתי להסתופף בצלם ולרוות מצוף תורתם".

האמת שאני מסתכל על זה כמו על מתנה מאוד מיוחדת שנתן לי הקב"ה

"האמת שאני מסתכל על זה כמו על מתנה מאוד מיוחדת שנתן לי הקב"ה, ובעצם שתי מתנות. בורא עולם זיכה אותי

ע"ה, אשת מרן הסטייפלער, שבעת שלמד בנה רבי חיים בשיבה, התרחק מרן זצ"ל מכל צל צלו של עיסוק במשהו שאינו לימוד התורה. גם אם היו ויכוחים מסביב בעניינים שונים, גם אם היו אירועים מאוד מעניינים, הוא לא הוציא את הראש מהגמרא.

"לימים, היתה איזו תקופה סוערת באחת הישיבות, ובא אליו מישהו והתחיל לדבר מעניין זה. מרן זצ"ל הרחיק אותו מזה מאוד ואמר לו "מה אתה חושב, כשאני למדתי בשיבה לא היו סיבות להתערב בעניינים שונים? היו הרבה דברים. אבל אני תמיד ישבתי בצד ורק למדתי! תגיד לי, האם הפסדתי משהו? נכון שלא הפסדתי?".

"אמו של מרן זצ"ל היתה שולחת אתו מצעים נקיים לשים על המיטה שלו בפנימייה, אבל כשהוא היה בא לשיבה היה לו כזה צימאון לרוץ ללמוד שהוא היה פורס את הסדין על המיטה בלי להסתכל, ולא שם לב אפילו שהוא שכח להוריד קודם את הסדין הישן.

"אחרי תקופה היא היתה אומרת לו שהוא צריך להחזיר הביתה את הסדינים הישנים, אז הוא היה הולך לשיבה ומקלף באחת כל הסדינים שהיו זה על גב זה, כדי לקיים מצוות אמו. כמדומני שאת הסיפור הזה שמעה הרבנית מהגאון רבי בערל וינטרוב זצ"ל שהיה חברו הטוב של מרן באותן שנים, וגם לאחר מכן כל ימי חייו.

"אמו של מרן אף סיפרה לה שהיא היתה שולחת עם בנה אוכל לשיבה, מעט עוגות ופירות שיהיה לו כח ללמוד, אבל הוא היה מגיע ושם אותם בחדר ומהר מהר רץ לבית המדרש ללמוד. רק ביום שישי לפני שחזר הביתה, הוא נזכר שיש לו שקית עם אוכל שאמא ציוותה עליו לאכול, אז הוא פתח את השקית ואכל את העוגות היבשות והפירות שכבר היו חצי מקולקלים, כדי לקיים מצוות אמו.

מה שהחזיק אותי זה מה ששמעתי מאמא שלי ע"ה

"זה מאוד קל לומר "מרן שר התורה", ולתאר את הידע העצום שהיה לו בכל רחבי הש"ס והפוסקים. אבל צריכים לדעת שזה לא בא לו בקלות. הוא השקיע עמל וגיעה בצורה על אנושית במשך שנים רבות, עד שזכה למה שזכה.

"הרבנית סיפרה לי שכשהיא נפגשה עם רבי חיים, לפני שהתארסו, היא היתה עובדת ומרוויחה כסף. היא היתה מפרנסת את בית הוריה באותה תקופה, והיו לה השגות בענייני העולם הזה כמו כל צעירה, אבל אז בפגישה, הוא התחיל לומר לה איזה פירוש שחידש בפרשת השבוע. הוא לא יכול היה לדבר בענייני חולין, לרגע חשבה לדחות את ההצעה ולבקש שיחפשו לה בחור אחר שנמצא קצת יותר על הקרקע...

"אתה יודע מה החזיק אותי באותם רגעים?", היא אמרה לי, "מה שהחזיק אותי זה מה ששמעתי מאמא שלי ע"ה (הרבנית שיינה חיה ע"ה, בתו של הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי זצ"ל). אמא שלי סיפרה לי שפעם היא היתה טיפוס שונה לחלוטין, לפני שהיא התחתנה עם אבא, היא היתה טיפוס תוסס, עליזה ושמחה. בחתונות של החברות שלה היא היתה פעילה ביותר! אבל ברגע שהתחתנה

כשביקשנו מהרב הוניגסברג ללקט כמה פירורים משולחן גבוה ולשמוע מפיו מעט על הנהגותיו המופלאות של מרן שר התורה, הוא בחר לספר על מרן מזווית לא שגרתית, האופן שבו ראתה אותו הרבנית בת שבע ע"ה.

"משנת תשס"ב ועד סוף ימיו של מרן, היתה לי חזקה לשהות לצדו בכל שבת, בחצי הראשון של יום השבת", מספר הרב הוניגסברג, "הייתי מתפלל אתו שחרית כוותיקין, ולאחר מכן מלווה אותו הביתה ושוהה בביתו עד לאחר תפילת המנחה שאותה היה מתפלל בזמן, חצי שעה אחר חצות היום.

"במשך השעות הללו זכיתי גם ללמוד עם מרן זצ"ל ולשוחח עמו בעניינים שונים, וגם לשבת עם הסבתא, הרבנית ע"ה, ולשוחח עמה רבות.

אבל בשעות של בוקר יום השבת, הבית היה ריק

"האמת שהשעות הללו היו השעות הכי טובות בשבוע לדבר עם הרבנית, כי בכל ימות השבוע היא היתה עסוקה בקבלת קהל, הנשים הרבות שצבאו על ביתה ובאו להתברך מפיה, וכן היתה עסוקה בלשמש את בעלה הגדול, להכין לו את האוכל ולדאוג לכל מחסורו ללא ליאות. בליל שבת באו בני המשפחה לאחל שבת שלום ולשהות בצל הסבתא, ובשבת אחר הצהריים כבר שוב הגיעו הבנות והנכדות לשוחח איתה.

"אבל בשעות של בוקר יום השבת, הבית היה ריק. אף אחד לא דופק בדלת בשעות הללו, וכך זכיתי להרבה מאוד שעות של שקט ושלווה שבהן הרבנית היתה מעלה זיכרונות ומספרת לי סיפורים רבים על מרן זצ"ל, על אביה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, על חמיה הסטייפלער זצ"ל ולפעמים גם על עצמה.

"לפני שאתחיל את הסיפורים עצמם, אני רוצה להקדים הקדמה קצרה: צריכים לדעת שלא כל אדם זוכה להיות בדרגה זו של מרן רבי חיים קנייבסקי. הוא היה יחיד בדור והסיפורים הללו לא נועדו לגרום למישהו לנסות להיות כמוהו.

"אז למה בכל זאת אני מספר אותם? כדי לתת לנו מושגים. שנדע שיש לנו לאן לשאוף. יש אימרה חסידית ידועה על מה שכתוב ב'תנא דבי אליהו' "שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב", שהכוונה ב'יגיעו' היא לא שאנחנו נהיה בדרגתו של אברהם אבינו או יצחק אבינו או יעקב אבינו. אלא מתי המעשים שלי יהיו כאלו שיש להן איזושהי נגיעה קטנה במה שהיו אבותינו הקדושים, שיהיה לנו איזושהו חיבור קטנטן אליהם, וזאת כבר דרגה מאוד גדולה. כך גם אני מספר את הסיפורים הללו כדי שאולי תהיה לנו איזו נגיעה קטנה בהנהגותיו ובדרגותיו המופלאות, והלוואי שנזכה לזה."

תגיד לי, האם הפסדתי משהו? נכון שלא הפסדתי?

"הרבנית סיפרה לי שהיא שמעה מחמותה, הרבנית פעשא מרים

עם אבא, הכל השתנה. הוא הלך לבית המדרש ללמוד כל היום כבר בימי השבע ברכות, והיא אמרה לעצמי "אני מתחנתת עם ספר תורה!".

"המילים האלו הדהדו באוזניי באותו רגע", אמרה הרבנית, "אמרתי לעצמי, אני הולכת בדרכי אמי! גם אני זוכה לכך, גם אני מתחנתת עם ספר תורה. יצאתי החוצה והודעתי שהשידוך הזה מוצא חן בעיני".

הוא היה קודש לה, במשך שנים השחרנו את פנינו על התורה

"פעם אחרת סיפרה לי הרבנית, שלמעשה ההקרבה שלה היתה יותר גדולה מההקרבה של אמה. "לאמא שלי היתה עזרה, סבתא גרה איתנו בבית כשהיינו קטנים. (אמו של הרב אלישיב), כשהיא רצתה לצאת מהבית היא יכלה לצאת וסבתא היתה שומרת עלינו במקומה. אבל לי לא היתה אמא או שוויגער שגרה בבית. אני לא יכולתי לצאת לשום מקום, כי מעולם לא העליתי על דעתי לבקש מבעלי שישמור על הילדים... חס וחלילה לא אפריע אותו מלימודו".

"היא המחישה לי עד כמה היו הדברים ברורים אצלה, וסיפרה שפעם היתה בבני ברק חתונה של מישהו ממשפחת גריינמן, בני הדודים, והיא נעדרה ולא הגיעה לחתונה. לאחר מכן שאלה אותי מישהי מבני המשפחה מדוע לא הגיעה לחתונה. "חייכתי לעצמי ולא אמרתי דבר", היא סיפרה לי, "שאני אבוא לחתונה? ומי ישמור על הילדים בזמן הזה? אין דבר כזה, אני לא יוצאת לשום מקום!".

"שמא תאמרו שלפחות פרנסה היתה מצויה בביתם, כי הם באו מבית של גדולי הרבנים ובוודאי דאגו להם, אבל לא כך היו פני הדברים. היא היתה יוצאת בסוף השבוע, ביום שישי בצהריים היתה הולכת לאיזו חנות ירקות בקצה העיר, שם היו מוכרים ירקות בזול בסוף השבוע, והיא היתה הולכת ובוררת את הסחורה הכי טובה שיכלה לברור, מכתת רגליה למרחק גדול מאוד, כדי שיוכלו לאכול משהו בבית, כי ההכנסה שלהם היתה מאוד דלה, מלגת הכולל של רבי חיים, ותו לא.

"לא ציפיתי לכולם", היא אמרה, "הוא היה קודש לה, לא היה פרנסה כמעט לא היה מה לאכול. במשך שנים השחרנו את פנינו על התורה".

"אמרתי לה, אבל סבתא, היום את זוכה לכבוד גדול והערכה רבה על כך. תראי מה קורה כשאת באה עם סבא לכותל המערבי בחול המועד, מתנפלות עלייך כל כך הרבה נשים לבקש את ברכתך, עד כדי כך שצריכים להביא משטרה כדי לחלץ אותך!

"היא חייכה ואמרה לי: "אתה חושב שמישהו יכול היה לנחש שכך יקרה. שמישהו יקרא לי 'הרבנית'? מה פתאום! הוא היה קודש לתורה ואני שמרתי על כך מכל משמר, לרגע לא חשבתי שיום יבוא והוא יהיה כזה רב מפורסם בכל קצווי תבל".

"היה לה סיפור שאותו מספרת בחביבות מיוחדת, והוא גם התרפסם מאוד, ובכל זאת לא אמנע מלספר אותו מפני חיבת הקודש... "בתקופה שבה הם היו מאורסים, היא באה מירושלים לבני ברק כדי

לשהות בשבת בבית חמיה וחמותה כמקובל, והסטייפלער שניסה להכין את בנו לחיי הנישואין רצה ללמד אותו איך מקבלים את האשה ודואגים לה, שלח אותו לתחנה המרכזית בתל אביב, שימתין לה שם כדי ללוות אותה לבני ברק ולהראות לה איפה שוכן ביתם. "עבר זמן רב, והנה מגיעה הכלה ונוקשת על דלת ביתו של הסטייפלער. הם פתחו את הדלת וחרדו לקראתה. מה קרא? איפה חיים? והיא אומרת להם אני לא יודעת, איפה הוא צריך להיות? "הסטייפלער צחק ואמר, אה, בטח הוא יושב עם גמרא ולא שם לב שעברת על פניו... הוא יצא מיד לתל אביב, הלך לתחנה המרכזית ומצא את בנו יושב ושקוע בגמרא לא שם לב לזמן שחלף. נתן לו יד ולקח אותו בחזרה לבני ברק. "אם לא הייתי הולך להביא אותו, הוא היה נשאר שם עד אחרי שתכנס השבת", אמר הסטייפלער לכלה ההמומה".

התגלע ויכוח ענק בינה ובין חמיה הסטייפלער זצוק"ל

"כשהתחתנו שכרו להם ההורים דירה למשך השנתיים הראשונות, אבל שלא נטעה לחשוב ש'דירה' הכוונה לבית עם שלושה או ארבעה חדרים, וגם לא יחידת דיור כמו שיש לזוגות הצעירים בימינו. הם שכרו דירה ברח' הרב בלוי, ושם גרו ארבעה זוגות צעירים. בחדר אחד התגוררו הרב והרבנית קנייבסקי, בחדר שני התגוררו רבי בערל ויינטרוב ורעייתו, בחדר שלישי הגאון רבי ניסים קרליץ ורעייתו, ובחדר הרביעי הגאון רבי עמרם זקס ורעייתו.

"הרבנית היתה מתארת את השנה ההיא כשנה לא קלה בכלל. המטבח היה משותף לארבעת הזוגות, וכך גם חדרי השירות והרחצה. היו צריכים לעשו תורנות למי שייך המטבח באיזה שעות. לפחות לא היה להן קשה כל כך, כי הגברים ממילא היו מתמידים עצומים כל אחד בפני עצמו, כך שהם כמעט לא היו בבית.

"אחרי שנה נולדה חמותי ע"ה, הרבנית מרת חנה שטיינמן ע"ה,

"ומה אתה חושב, מי נצח בוויכוח?", היא שאלה עם חיוך גדול, "אני ניצחתי! קנינו לו ש"ס בכסף הזה. הנה תסתכל", אמרה והצביע על הש"ס הישן של בעלה, "תראה את הש"ס הזה, הוא לומד בזה כל הזמן, מסיים אותו כל שנה. השוליים הרחבים שלו מלאים בהערות שכתב על כל הש"ס, חידושים נפלאים, וכל זה בזכות ההתעקשות שלי!"

הוא יהיה לבד ואף אחד לא ידאג לו. לא עלתה על קצה דעתו האפשרות שמישהו יזכור אותו ויכין לו אוכל...

"אני זוכר שכמה שנים קודם לכן, הרבנית היתה מאושפזת בבית החולים למשך שלושה ימים, ומרן זצ"ל ממש היה אדם אחר לחלוטין, הוא מאוד דאג לה והרגיש מאוד עצוב בלעדיה.

"באה דודתי הרבנית קולדצקי שתחי', וניסתה לעודד את אביה, היא אמרה לו במעין טרוניא קלה, מה קרה? אבא, מה קרה? אז אמא לא נמצאת יומיים בבית, היא מרגישה יותר טוב ב"ה וכנראה תחזור מחר, למה אתה כל כך שבור???"

"מרן השיב לה בפשטות, "כשאמא בבית וכשאמא לא בבית, זה לימוד אחר!!". באוזני שמעתי אותו מעיד עליה כך, וזה מראה עד כמה היה החלק שלה בתורה שלו גדול ועצום הרבה יותר מכפי שנראה בהשקפה רגילה.

"בכל אופן, באותה שבת סיפרתי לסבא הרב שטיינמן את הסיפור ששמעתי מהסבתא קנייבסקי, על כך שהסטייפלער רצה לקנות לה מעיל והיא התעקשה להשתמש בכסף הזה כדי לקנות ש"ס לרבי חיים. "אמר לי הרב שטיינמן, הגע בעצמך! תחשוב מה היה קורה אם הסטייפלער היה מנצח בוויכוח והיו קונים לה מעיל. כמה שנים היה המעיל מחזיק? עשר שנים? עשרים שנה? לא יותר. אבל הש"ס מחזיק עד היום, וצובר כל כך הרבה זכויות.

"תראה איזו אשה פקחית היא היתה", הוסיף מרן הגרא"ל בהתרגשות, "היא יושבת כעת בגן עדן ועטופה בשריון של מעיל שעשוי מהש"ס שרבי חיים קנייבסקי לומד בו! איזו זכות עצומה".

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

והחדר בו גרו הוריה היה כל כך קטן שלא היה מקום להכניס בו עריסה. לנוכח המציאות, לא היה מנוס אלא לעבור לדירה אחרת, וכאן נכנס לתמונה הדוד מרן החזון איש זצ"ל, שידע שלרבי זאב רוזנגרטן יש דירה פנויה ברח' 'אור החיים' פינת רש"י, ושהיא עומדת כבר זמן רב בלי שימוש. פנה מרן החזון איש במכתב וביקש ממנו שיאפשר לאחינו רבי חיים קנייבסקי להתגורר בדירה עד שירווח ויוכלו למצוא לו דירה משלו.

"רבי זאב הסכים, ונתן להם להתגורר בדירה בחינם. גם הפעם הם לא גרו לבדם בדירה, יחד איתם גרו שם גם הגאון רבי פנחס שרייבר זצ"ל ורעייתו. במשך שש וחצי שנים הם התגוררו שם.

"סיפרה לי הרבנית שבאותו זמן התגלע ויכוח ענק בינה ובין חמיה הסטייפלער זצוק"ל, כיצד להשתמש בכסף שנותר. הרי ההורים נתנו כסף לשכירות עבור בני הזוג למשך שנתיים. בפועל הם גרו בשכירות בדירה ברח' הרב בלוי במשך שנה אחת בלבד. עכשיו הם כבר לא צריכים את הכסף לשכירות כי יש להם דירה שבה הם יכולים להתגורר בחינם, ואם כן נשאר כסף של שנת שכירות שאפשר להשתמש בו למשהו אחר.

"טען הסטייפלער בתוקף ש"לבת שבע אין מעיל", ולכן צריכים לקחת את הכסף הזה ולקנות לה מעיל.

"באותם זמנים זה לא היה כמו היום", היא סיפרה לי, "היום לאנשים רבים בבני ברק אין מעיל, אומרים שאין צורך במעיל כי חם פה. אבל אז, לא היה דבר כזה. אף אחד לא יצא החוצה בחורף בלי מעיל, ולא לא היה מעיל, לכן דרש הסטייפלער שייקנו לי מעיל.

"אבל אני לא הסכמתי בשום אופן", אמרה, "אני אמרתי שלחיים אין ש"ס משלו, כשהתארסנו אבא שלי קנה לו במתנה 'משנה ברורה', לא היה לו כסף לקנות לו ש"ס ולא כולם היו קונים ש"ס לחתנים באותה העת. טענתי בתוקף שלקנות לבעלי ש"ס זה עדיף הרבה יותר ממעיל. הסטייפלער אמר "מעיל לבת שבע", ואני אמרתי "ש"ס לחיים..."

"ומה אתה חושב, מי נצח בוויכוח?", היא שאלה עם חיוך גדול, "אני ניצחתי! קנינו לו ש"ס בכסף הזה. הנה תסתכל", אמרה והצביע על הש"ס הישן של בעלה, "תראה את הש"ס הזה, הוא לומד בזה כל הזמן, מסיים אותו כל שנה. השוליים הרחבים שלו מלאים בהערות שכתב על כל הש"ס, חידושים נפלאים, וכל זה בזכות ההתעקשות שלי!"

תחשוב מה היה קורה אם הסטייפלער היה מנצח בוויכוח

"לאחר שנפטרה בשם טוב ובשיבה טובה, ביקרתי בבית הסבא מרן הגרא"ל שטיינמן, בשבת של ימי ה'שבעה' על הרבנית. סיפרתי לסבא, כמה שרבי חיים עצוב ובוכה כל הזמן, אי אפשר לדבר איתו בכלל, הוא ממש הפך לשבר כל.

"השיב לי הרב שטיינמן, "הוא גם התייתם וגם התאלמן! כל כך היא נשאה אותו על כתפיה, כמו אמא שנושאת את בנה". ואכן, כשהסתיימו ימי השבעה, מרן שר התורה זצ"ל, היה בטוח שמעכשיו

מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל סיפר לי, שכאשר שמע שהקדוש החפץ חיים עומד לפתוח כולל ללימוד קדשים ולהחזיקו, ולזרז בכך ביאת משיח צדקנו, השתומם ונסע אליו

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א על קרבנות, תלמידי חכמים וצדקה

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר" (א.א.)

מנהג ישראל מימים ימימה, והובא הדבר במדרש (תנחומא, פרשת צו, י"ד) שבשעה שמביאים ילד בתחילת חינוכו ללמוד תורה, לומדים אותו תחילה חומש ויקרא בפרשת הקרבנות, ורק לאחר מכן מלמדים אותו חומש בראשית, וראוי להבין מהו טעם מנהג זה. ובמדרש ביארו טעם הדבר "מפני שהם טהורים עד עכשיו ואינם יודעים מהו טעם חטא ועוון, לפיכך אמר הקדוש ברוך הוא שיהו מתחילין תחילה בסדר הקרבנות, יבואו טהורים ויתעסקו במעשה טהורים, לפיכך אני מעלה עליהם כאילו הם עומדים ומקריבים לפני הקרבנות", ע"ש.

ונראה ליתן טעם נוסף בזה, שכבר מתחילת חינוכו של הילד, צריך הוא לידיע שהעולם אינו הפקר, וכל חטא צריך לתקן בכפרה ותשובה, ולזה מלמדים אותו פרשת ויקרא כדי שיקלוט מתוך הדברים שכל חטא צריך לתקן בסוף, ויידע שלולא רחמי ה' היה החוטא מתמיד, וככל אשר נעשה בקרבן כן היה ראוי להיעשות בבעליו, אלא שבגודל רחמי ה' יכול האדם לתקן את מעשיו על ידי תשובה והבאת קרבנות.

הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל שנודע לעולם כגאון אדיר, היה גם צדיק נשגב

יסוד גדול, שתלמיד חכם הוא רק מי שהתורה נספגה בקרבו עד שהוא נוהג כתלמיד חכם, אבל מי שאינו נוהג כתלמיד חכם, אין עליו שם תלמיד חכם כלל, ואם הוא מושחת במידותיו הרי נבלה טובה הימנו.

ומרן הגרי"ו זצ"ל אמר שכמידת החכם האמיתי בתורה כן הוא גם גודל יראתו, ומשום שהתורה ויראת שמים כרוכים זה בזה, ואי אפשר להפרידם, והחפץ חיים שנודע לעולם בגודל צדקותו וקדושתו, היה באמת גם גאון עצום וכפי שניכר בחיבורו "ביאור הלכה" או בחיבורו "זבח תודה" על קדשים, וכמו כן הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל שנודע לעולם כגאון אדיר, היה גם צדיק נשגב מצדיקי הדור, וכמו שהתפרסם לאחר פטירתו כשמצאו את כתבי קבלותיו שקיבל על עצמו.

ושאלו את מרן הגרי"ו, דא"כ מדוע באמת נתפרסם החפץ חיים בעיקר כצדיק, ואילו הגר"ח נתפרסם בעיקר כגאון, והשיב להם

הגרי"ו, שהקב"ה קיים את רצונם וכמאמר הכתוב (תהלים קמ"ה י"ט) "רצון יראיו יעשה", והחפץ חיים שמסר נפשו כל ימי חייו שלא יכירו בו כגאון נתקיים רצונו, והגר"ח שמסר נפשו כל ימי חייו שלא יכירו בו כצדיק נתקיים רצונו, אבל האמת היא שהתורה ויראת שמים קשורים וכרוכים זה בזה, וכל גדולי עולם שהתפרסמו בגדלותם בתורה, היו גם מופלגים בצדקותם, וכמו אביו הגר"ח וזקנו הבית הלוי שכמידת גאונתם כן היו מלאים בפחד ה' ויראת חטא בכל רגע.

מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל סיפר לי

מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל סיפר לי, שכאשר שמע שהקדוש החפץ חיים עומד לפתוח כולל ללימוד קדשים ולהחזיקו, ולזרז בכך ביאת משיח צדקנו, השתומם ונסע אליו ושאל שלכאורה מוטב שיקדיש הכסף הזה להחזיק עשרה אברכים שישעו מעיר לעיר ומכפר לכפר לפעול פלאות בחינוך הבנים והבנות ושמירת שבת, ותהא בזה מהפיכה גדולה בשמירת הדת, ובזכות המהפכה הגדולה הזאת שתביא עמה הרבה מעשים טובים, הקב"ה יחיש את ביאת משיח צדקנו, ומדוע עדיף בעיניו לפתוח כולל קדשים, יותר שמשאר פעולות הנצרכות מאוד להעמדת הדת על תילה.

והחפץ חיים נאנח והשיב שהצדק עמו שחובת השעה וחשיבות

המשך בעמוד 29

אמר לו הגביר אני כ"כ מחכה שישאלו אותי את זה... אתה תקבל תרומה כפולה... יש לי סיפור מיוחד שאני רוצה שהוא יתפרסם, זה טוב שיידעו אותו... כשהייתי ילד בן שלש עשרה אמא שלי שלחה אותי ללמוד בוילנא..

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א,
על תפילה ומידות טובות וסיפור מרטיט על אהבת התורה

וְאִם כָּל עַדְת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְגו'... (ד יג)

כתוב במדרש (פרשה ל"ח אות ד'), שעם ישראל שאלו את הקב"ה שאלה...

נשיאים מביאים קרבן - ומתכפרים, כהן משיח - "כי יחטא לאשמת העם" מביא קרבן ומתכפר, אנחנו, היחידים מה נעשה אם נחטא?...

אומר להם הקב"ה יש קרבנות גם ליחידים, וכמו שכתוב בפרשת ויקרא... "ואם כל עדת ישראל ישגו וגו'... אמרו לו עניינים אנו ואין לנו להביא קרבנות. אין לנו כסף... אמר להם דברים אני מבקש, שנאמר "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", ואני מוחל לכם על כל עונותיכם ואין דברים אלא דברי תורה, שנאמר "אלה הדברים אשר דבר משה".

אמרו לו: אין אנו יודעין, אנחנו לא יודעים ללמוד... אמר להם - בכו והתפללו לפני ואני מקבל!

ופה המדרש בא עם רשימה ארוכה... אבותיכם שנשתעבדו במצרים לא בתפילה פדיתי אותם?! שנאמר "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו", בימי יהושע לא בתפילה עשיתי להם ניסים? שנא'... בימי השופטים - בבכיה שמעתי צעקתם שנאמר... בימי שמואל לא בתפילה שמעתי להם? שנאמר... וכן אנשי ירושלים אף על פי שהכעיסונו, בשביל שבכו לפני ריחמתי עליהם שנאמר "כה אמר ה' רנו ליעקב שמחה וגו'".

מסיים המדרש: הווי איני מבקש מכם לא זבחים ולא קרבנות אלא דברים שנאמר "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'". לכך אמר דוד "ארחץ בנקיון כפי", אינו אומר "להקריב לך" אלא "לְשִׁמְיַע בְּקוֹל תוֹדָה", שאני מודה לך על דברי תורה.

אנחנו צריכים להבין דבר אחד: מהו פשוטו של מקרא... מה עם ישראל אומרים, אנחנו לא יודעים ללמוד?... תלמוד, אז תדעו! ואעפ"כ הקב"ה מרחם ואומר להם 'בכו והתפללו לפני ואני מקבל', פה עם ישראל שותקים... הם לא אומרים אנחנו לא יודעים להתפלל... למה?...

הרבה בחורים באים אלי בכאב, לא הולך לי להתפלל... אני כל הזמן חולם... חושב על כל הדברים חוץ מהתפילה... למה עמ"י לא אמרו אנחנו לא יודעים להתפלל?...

אלא היסוד של הדברים הוא, אם יש חולה בבית ח"ו (שאף אחד לא

יתנסה חלילה) מיד כולם בוכים ואומרים תהלים... אין שום קושי בדבר... אם מדובר בסכנה ממשית, כשהיו טילים קרובים מאד לפה - כולם בכו, וצעקו, והתפללו בלי קושי... כעת הקב"ה עשה איתנו חסד שהטילים לא קרובים, אבל לצערינו זה גם רחוק מהלב... אבל כשזה היה פה קרוב, התפללו ועוד איך!

אם היו אומרים שלא יודעים להתפלל היה אומר הקב"ה, אם להתפלל אתם לא יודעים - סימן שזה לא כואב לכם, אז מה אתם רוצים... אתם רוצים לעשות תשובה? תעשו! אתם רוצים זכויות? תתפללו! אלא מה - - - זה לא כואב לכם, נכון... מי שזה לא כואב לו איך הוא יתפלל...

סיפור לי הרב אלי ברונר

סיפור לי הרב אלי ברונר, הוא היה מסיע את הרבנית קניבסקי ע"ה ברכבו הרבה פעמים. פעם הם נסעו לאביה, מרן הרב אלישיב זצ"ל, והיה שם אחד האחים שלה, והוא מספר להרב ברונר, אתה רואה את הספה הזו?... כשהיינו ילדים, בת שבע היתה הולכת לעבוד, היא היתה מביאה את הפרנסה הביתה, ע"י שהיא עבדה אצל רואה חשבון, היה לה ראש טוב... כל בוקר לפני שהיא יצאה לעבודה היא ישבה על הספה הזו ובכתה הרבה זמן בתהלים... היא היתה קמה

בשעה מוקדמת ובוכה הרבה זמן...

אח"כ אלי ברונר שואל את הרבנית, נו... מה הרבנית אומרת על מה שסיפרו עליה?... והיא עונה לו בהתעניינות - מה סיפרו עלי?... וסיפר לה. אמרה הרבנית, מה אתם עושים מזה עסק... אם יש חולה בבית ובני הבית בוכים בתפילה ומרבים בתהילים עד שהוא יהיה בריא, עושים מזה סיפור?!... לא. אנשים לא מבינים... אני הלכתי לעבוד אצל רואה חשבון שהוא לא היה בן תורה, כל הזמן באו לשם גבירים, ואנשים נכבדים, זה היה יכול לפתות אותי חלילה - בתור בחורה - לרצות אחד שיש לו כסף, אתה יודע מה זה?!... הייתי מאבדת את מרן שר התורה!... זה סכנת נפשות! בכיתי כי אני בסכנה... מה אתם עושים מזה עסק...

חילוני שצועק הוא צועק לאויר. האויר יכול לעזור במשהו?!...

כשבן אדם כואב לו באמת - הוא מתפלל מכל הלב... הוא בוכה! אצל הרבנית - זה היה אמיתי... זה כאב לה באמת אז היא בכתה. אם לא כואב לך, אז אין לך מה לבכות... נכון... אם אומרים לבן אדם תעמוד שלש פעמים ביום ותקרא כזה 'נוסח ארוך' של תפילה... באיזה שהוא שלב זה נשבר לו... אבל כשבן אדם כואב לו, והוא מבין שהכתובת היחידה זה הבורא עולם ששומע ומקשיב והוא היחיד שיכול לעזור לו אז כשכואב צועקים!!

חילוני שצועק הוא צועק לאויר. האויר יכול לעזור במשהו?!... לא. אבל אני צועק לאלוקים! "ויצעקו אל ה' בצר להם ומצוקותיהם יצילים"... כשצועקים אל ה' אז הוא שומע...! "הרחב פיך ואמלאהו"... דבר כל כך פשוט. מתוך הדברים למדנו שלא נשאר לנו רק תפילה... עמוד של תפילה זה שעליו הקב"ה אמר לנו - בכך והתפללו לפני ואני מקבל!

היצר הרע הוא המבין הכי גדול במצוות...

מרן רה"י זיע"א (הגרא"ל שטיינמן) היה אומר איך אפשר לדעת איזו מצוה היא מצוה שכוחה גדול ורב ושהמקיימה זוכה לשכר רב, תראה איפה שיש יצר הרע גדול... היצר הרע הוא המבין הכי גדול במצוות... בשישי שבת הוא שם את כל כוחו להחליש... במועדים, בחנוכה ובפורים ובסוף הזמן... הכל! איפה ששווה הרבה הוא מסיח את דעתם של האנשים. וכן בכוחה וחשיבותה של התפילה בישיבה, ומזה תבין מה שווה התפילה...

מורינו הגרב"מ אזרחי זצ"ל סיפר לנו על רבי ירוחם ממיר, שפעם הוא יצא מהישיבה, וראה שני בחורים שחוזרים עם תפילין תחת שכמם... [כשתהיו משגיחים תבינו שזה גם עניין של בין אדם לחבירו בצערם לראות איך בחור בידיים מפסיד עולם כשלא מתפלל בישיבה...]. הוא שאל אותם, מהיכן אתם חוזרים?... הם ענו לו, לנו אין הבדל אם מתפללים בישיבה או במקום אחר, העיקר שמתפללים... אמר להם רבי ירוחם, אם כן - אין הבדל בין מיר לישיבה אחרת, תחפשו לכם ישיבה אחרת...

והסביר רבי ברוך מרדכי זצ"ל: מה זה היה, עונש?... לא. רבי ירוחם לא היה מעניש, וכ"ש שהוא לא היה נוקם... אלא בשביל מה אתה בא לישיבה?... בשביל לקבל! אם אתה בין כה וכה לא מקבל אז באמת מה העניין להיות בישיבה?...

ישיבה נותנת! בישיבה באופן נורמלי יש גדולי עולם, ואפשר כל כך הרבה לקבל... פה בישיבה אפשר לקבל מכל אחד! ויש מה לתת... ומי שבאמת רוצה לקבל - יש ממי לקבל! אלא מה... אתה לא מקבל, אז מה העניין להיות במיר?... תלך לבית כנסת שאתה התפללת בו ותלמד שמה... במקום תפילה שם תהא רינה... מה זה משנה...

הרב אברמסקי זצ"ל כשהיה גאב"ד בלונדון

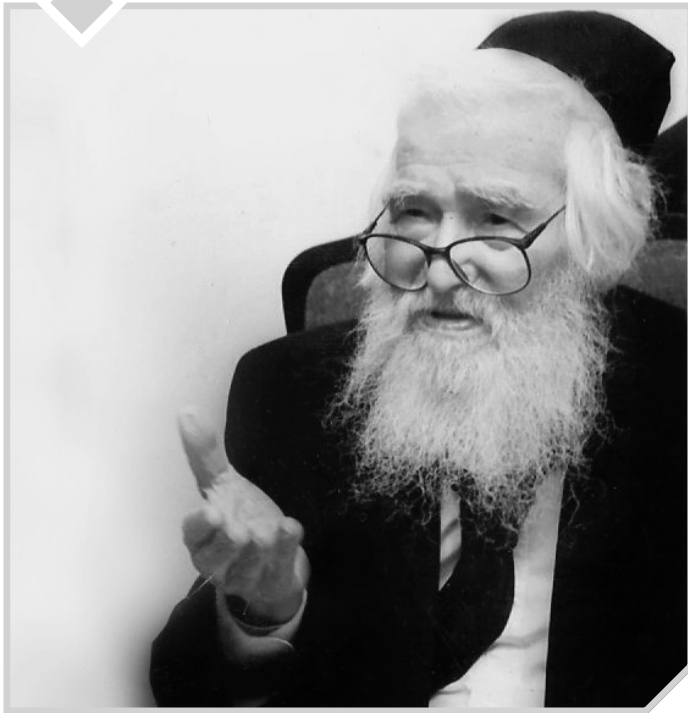
- אתה רוצה באמת לגדול? אתה רוצה באמת לעלות?... אם הגמרא אומרת בסוף גדה (ע, ב) מה יעשה אדם ויחכם? אמר להן ירבה בישיבה וימעט בסחורה, אמרו הרבה עשו כן ולא הועיל להם?... אלא יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו וכו', ופה הגמרא לא אומרת הרבה עשו ולא עלתה בידם... הגמ' שואלת א"כ למה הזכירו בתחילה שצריך להרבות בישיבה? כי הא בלא הא לא סגי... צריך תורה ביחד עם התפילה.

אי אפשר להיות יותר חכמים מן הגמרא... תפילה זה העיקר! אתה רוצה באמת לגדול? אתה רוצה באמת להיות תלמיד חכם?... אתה רוצה להיות למדן?... בלי תפילה זה לא הולך!

הרב אברמסקי זצ"ל כשהיה גאב"ד בלונדון, ונכנס לבית חולים לבקר את אחד הגבירים בקהילתו, הגביר שכב על המיטה בחוסר אונים ואמר יש לי הרבה כסף... אני מוכן לתת מחצית מרכושי אם אני אהיה בריא ואוכל לבא לבית הכנסת... אמר רבי יחזקאל אברמסקי: "ואני ברוב חסדך אבא ביתך"...! יש כאלו שקמים לתפילה בישיבה ובטוחים שהקב"ה חייב להם תודה על כך שהם באו... אבל זה מתנה של הקב"ה שאתה בכלל יכול לבא להתפלל... ולא סתם מתנה, ברוב חסדך! זה לא סתם חסדך, אלא ברוב חסדך... אדם בריא, ויכול לבא ולהתפלל, יש לי כתובת... יש מישהו שרוצה לענות לי... הוא מעוניין לשמוע אותי...

סיפר לי הרה"ג ר' ישראל טרבלסי

סיפר לי הרה"ג ר' ישראל טרבלסי (הוא הוציא לאור ג"כ של אפיקי אי"ל - שיעורים של מרן רה"י זיע"א על ספרי המוסר ביסודות הדת) הוא היה מקורב מאד לראש הישיבה הג"ר ברוך ויסבקר זצ"ל ולמד אצלו בישיבת בית מתתיהו. פעם אחת הוא שאל אותו, ישראל... מי לדעתך הכי הצליח בזמנך בישיבה... אמר לו: אני רוצה לאכזב את הרה"ג... חלק מאלו שהרה"ג תלה בהם תקוות, הם היו אכן גאונים ועילויים - לא יצא מהם הרבה... למה? כי היה בהם אלו שלא היו להם כ"כ מידות טובות, הם רק הגיעו לאיזה מקום - הם הסתכסכו עם הרה"ג או המנהל או ההורים, והם חיפשו ישיבה אחרת, עד שהם נשארו בבית. אבל אלו שהיו בעלי מידות טובות, גם כאלו שלא היו כ"כ כשרוניים - הם הצליחו, ואהבו אותם, ורצו בקרבנותם... רבי ברוך

יש איזו אלמנה בקצה העיירה שמתחננת שנשלח אליה בחורים, אני לא שולח כי אין מה לאכול שמה... אבל פעם אחת נראה לי שזה לא נורא... תלך אליה, אבל תיזהר, אל תאכל הרבה... כל מה שתאכל זה על חשבון היתומים...

המשיך הגביר, אתם מבינים שאת כל התאבון הוא כבר הוציא לי... אבל הייתי חייב לאכול משהו, אז הלכתי לשם הלוך ילך ובכה... באתי לבית, ילד בן שלש עשרה... אני דופק בדלת והלב שלי דופק כולו... אני מתאפק לא לבכות, הדלת נפתחה ומיד נשמעו קריאות צהלה, מאמי! התלמיד חכם הגיע!!! (באידיש) זזתי לצד, שהת"ח ייכנס, עד שהבנתי שהתלמיד חכם זה אני...

כל הילדים הקיפו אותי בהתרגשות, והכניסו אותי לסלון... ומיד ראיתי כמה צדק הגבאי... שבע צלחות קטנות ובכל אחת יש מעט אוכל, הבנתי שכבר לא נשאר לי כלום... מה עשתה האמא?... לא היה לה עוד... היא שמה צלחת ריקה במרכז השולחן והכריזה, איזה ילד רוצה שתהיה לו את הזכות שהת"ח יאכל מהאוכל שלו?... תוך דקה נשארו שבע צלחות כמעט ריקות וצלחת אחת עלתה על גדותיה... פחדתי לאכול על חשבונם... אבל פתאום אחד הילדים דופק עלי, תאכל את האוכל בצד ימין, זה שלי, אני רוצה את הזכות, בקושי התאוששתי, אח שלו הקטן לוחש לי מהצד השני תאכל את שלי הנמצא בצד השני! וכן שאר היתומים... כבר הבנתי שאם אני לא יאכל את כל האוכל עד תומו אני פוגע בילדים, והם יבכו... זה לצער יתומים! לא היתה לי ברירה... אכלתי הכל ויצאתי שבע... וכשיצאתי הם התחננו, תבוא עוד! איזו זכות היתה לנו שהתלמיד חכם הגיע... והאמא הרעיפה עלי ברכות מכאן ועד אין סוף... הם גמרו את כל ברכות...

(מתוך ארחות חיים - תצוה תשפ"ד)

נשקו על ראשו ואמר לו, רואים שגדלת בבית של רבי אהרן לייב זיע"א.

מידות... לחשוב על השני... כל המהות שלנו זה לחשוב על השני...

והרב שך כ"כ התלהב מזה...

הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א, פעם, לפני שבת הגדול הוא היה אצל חמיו מרן הרב שך זצ"ל, והרב שך שאל אותו מה אתה הולך להגיד בדרשה של שבת הגדול?... הוא התחמק... כנראה הוא חשש שהרב שך לא יאהב את זה... הרב שך הפציר בו, אמר ר' מאיר צבי, אני הולך להסביר - 'שבת הגדול' מה זה 'גדול'?... גדול זה אחד שחושב גם על השני, אבל מי שחושב כל העת רק על עצמו הוא קטן קטן...

והרב שך כ"כ התלהב מזה... כמה זה נכון... [ושם אשה גדולה" - באשה השונמית, למה היא היתה "גדולה"?... כי היא חשבה על הנביא אלישע... היא חשבה על השני... איך לעשות לו טוב... מידות מידות...].

אמר לו הגביר אני כ"כ מחכה שישאלו אותי את זה... אתה תקבל תרומה כפולה...

לפני הרבה זמן סיפרנו; אני הייתי פעם בניחום אצל הרה"ג ישעיה אפשטיין (על אביו הרב שמואל) הגיע לשם הרה"ג רבי יוסף גולדנטל זצ"ל שהקים את ישיבת אופקים וסיפר שהיה גביר אמריקאי ברמת גן שהיה נותן הרבה מאד כספים לשיבות, ובשונה משאר הגבירים שהיו אוהבים לתת יותר למסכנים, לאלמנות ויתומים... הוא היה מרבה לתת לשיבות. החליט הרב גולדנטל לנסוע גם הוא... הוא בא לשם והיה שם תור ארוך... והגביר יושב ומקבל את כולם בשמחה!

לבינתיים הוא רצה לקחת ספר וללמוד, הוא ראה בספרייה מולו ש"ס, הוא הלך להוציא ספר ונתקל בקיר... זה היה ציור אומנותי... הגביר היה כל כך להוט על תורה, וצייר ש"ס על הקיר...

הוא נכנס לגביר, והחליט להעזי ולשאול... אני לוקח בחשבון שאולי לא תתן לי כלום בגלל שאני נכנס לרשות היחיד שלך... אבל אני מאד סקרן לדעת מאיפה יש לך כזו אהבה לתורה... אתה גביר אמריקאי, גר ברמת גן...

אמר לו הגביר אני כ"כ מחכה שישאלו אותי את זה... אתה תקבל תרומה כפולה... יש לי סיפור מיוחד שאני רוצה שהוא יתפרסם, זה טוב שיידעו אותו...

כשהייתי ילד בן שלש עשרה אמא שלי שלחה אותי ללמוד בוילנא. זה היה כמה שעות ללכת ברגל, לא היה כסף לנסיעות... ואז בחורי השיבות היו אוכלים אצל בעלי הבתים שבעיירה. באתי כולי תשוש מן הדרך, רעב, וצמא, עייף ויגע, באתי לגבאי שאחראי על חלוקת המשפחות, הוא אומר לי כבר סידרתי את כולם... אין לי משפחה לשלוח אותך אליהם...

ומספר הגביר - פרצתי בבכי... לא היה לי כח... אמר לי הגבאי, בעצם,

ליהודים היתה אורה

בימי חודש אדר
ימי השמחה והאור
זה הזמן להוסיף אורה
ושמחה בביתנו

אלפי יהודים בכל רחבי העולם היהודי,

**הצטרפו ללימוד מסכת
שבת, במסגרת תכנית
'העמוד היומי' - 'דרשו'**

הצטרף גם אתה ללימוד 'העמוד היומי' ותזכה גם
אתה ל"אורה זו תורה" ושמחה שתמלא את לבך

להצטרפות למסגרת מבחני 'דרשו' ופרטים נוספים

בעמדות 'נדרים פלוס' ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

שבועיים לפני פורים הגיע הגרב"צ פלמן אל ר' ישראל מאיר, ושאלו אם הוא יודע מהם הממתקים המוצלחים ביותר, שכיון שרוצה לקנות לבנו ממתק איכותי, לכן הוא שואל אותו איזה ממתק הכי טעים שכדאי לקנות אותו. ר' ישראל מאיר השיב, שלדעתו הוופלים בטעם לימון הם מאוד טעימים ומשובחים, וגם סוכריות בטעם פירות של חברה מסוימת הם בטעם מתוק מאוד מוצלח

על פורים י"ן, ומידותיו הנאצלות של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

בראשיתה של ישיבת פוניבז' הביא מרן הגרי"ש כהנמן זצ"ל - הרב מפוניבז', אל הישיבה כמה אנשים גלמודים שניצלו מגיא ההריגה בשואה האיומה, ונתן להם חדרים לישון בהם בפנימיה. הישיבה היתה להם לבית גשמי ורוחני, ואת כל מחסורם מצאו בתוך הישיבה. הגרב"צ פלמן יחד עם התמדתו הגדולה בתורה, דבק במידת החסד והיה תמיד מתייחס לאותם גלמודים במאור פנים מיוחדת, והשכיל לתת לכל אחד מהם את היחס המיוחד לפי טבעו וענינו. כל אחד שמע ממנו מילה טובה שעודדה את רוחו, ונתנה לו את הכח להמשיך ולא להישבר מהמצב הגלמודי בו הוא שרוי.

אחד מאותם גלמודים היה הר"ר ישראל מאיר בויארסקי ז"ל, שמוצאו היה מברנוביץ, וכאשר עלה בודד וגלמוד לארץ, הגיע הרבה גם לביתו של אביו של הגרב"צ, הגאון רבי שמואל פלמן זצ"ל רב ביהכ"ס היכל מאיר בתל אביב, שהכירו עוד מימי שבתו בברנוביץ. הגרב"צ שכבר הכירו מבית הוריו, כאשר הגיע לישיבה המשיך בדרך שבו שקיבל בבית הוריו, קירבו והאיר לו פנים, ומצא תמיד איזה סיפור מענין או אימרה טובה, כדי לומר לו ולשמח את רוחו. בהמשך השנים לאחר החתונה של הגרב"צ הוא היה מרבה לבקר גם בביתו, וגם שם מצא בית פתוח, ומלא וגדוש בחסד ובהטבה לבריותיו של מקום.

לכן הוא שואל אותו איזה ממתק הכי טעים שכדאי לקנות אותו

אל ר' ישראל מאיר, שאל את ר"מ כמסיח לפי תומו אם הוא יודע מהם הממתקים המוצלחים ביותר, שכיון שרוצה לקנות לבנו ממתק איכותי לכן הוא שואל אותו איזה ממתק הכי טעים שכדאי לקנות אותו. ר' ישראל מאיר השיב, שהוא לא "מבין" גדול בממתקים ויתכן שיש כאלו שמכירים את השוק הזה יותר טוב ממנו, אבל לדעתו הוופלים של חברת מן בטעם לימון הם מאוד טעימים ומשובחים, וגם סוכריות בטעם פירות של חברה מסוימת הם בטעם מתוק מאוד מוצלח. הגרב"צ פלמן הודה לו על דבריו והמשיך בדרכו.

עברו שבועיים והגיע יום הפורים, בפורים השכם בבוקר מיד לאחר התפילה וקריאת המגילה בא הגרב"צ פלמן אל ר' ישראל מאיר להביא לו משלוח מנות, והביא לו בשקית את הוופלים והסוכריות שאמר לו לפני שבועיים שהם טעימים, ועוד כמה דברי מתיקה משובחים, כאשר ר"מ פתח את משלוח המנות וראה את הדברים הללו, הבין מיד למפרע מה היתה כוונת השאלה לפני כשבועיים בשאלה מהם הממתקים הטעימים.

אלא שכדי לאמת את דבריו הלך מיד אל החדרים של שאר הגלמודים שגרו בישיבה, ושאל אותם איזה משלוח מנות הביא להם הגרב"צ

פעם אחת דיבר ר' ישראל מאיר בויארסקי, עם אחד ממכריו מהישיבה, וכה אמר "אתה לא יודע מי זה ר' בן ציון פלמן... אבל אני כן יודע מיהו, בא ואספר לך סיפור שתבין במי מדובר".

וכה סיפר: בכל שבת לאחר תפילת מוסף בישיבה היה הגרב"צ פלמן בא לחדרו של ר"מ בישיבה, ומברכו בברכת "גוט שבת", מתעניין מעט בשלומו, וממשיך אל שאר החדרים של הגלמודים שהיו בישיבה. וכך עבר אצל כולם, ומכולם יצא בהרגשה טובה ונעימה, בכך שהנעים להם את יום השבת.

שבועיים לפני פורים כאשר הגיע הגרב"צ פלמן כדרכו ביום השבת

שואל את הילדים איזה הלכה חדשה שלא שייכת להלכות פורים

השו"ע בסעיף הראשון בהלכות פסח (סימן תכ"ט סעיף א') כותב, "שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלושים יום". וכתב המשנה ברורה (סק"ב), "ומתחילין מיום הפורים עצמו". בכל שנה בסעודת פורים היה הגרב"צ פלמן שואל את הילדים איזה הלכה חדשה שלא שייכת להלכות פורים, צריך לקיימה היום הזה. הילדים היו מנסים את כוחם זה בכה וזה ככה, עד שבסוף התירוץ נמצא "להתחיל ללמוד הלכות פסח". וכבר בסעודה היה מתחיל לומר הלכה בהלכות פסח כדי לקיים את ההלכה. וגם בשיעור בליל פורים יחד עם כל דיני פורים, היה מסיים בהלכה מהלכות פסח לקיים את ההלכה של שואלין בהלכות הפסח. (ומיד אחרי פורים כל השיעורים היו רק בהלכות פסח).

מים שלנו בפורים

אבל בהמשך השנים לא היה די בזה... כאשר נפתחה המאפיה של המצות של הרב בורר, התארגנו קבוצה של כמה אברכים חשובים מכולל פוניבז' לאפות מצות יחד בחבורה במאפיה. היו כמה תאריכים שהציעו להם לאפות, אחד מתאריכים היה בשושן פורים, המעלה שהיתה ביום הזה שאז הם יהיו הראשונים שאופים בתנור, כיון שמאפית המצות הזו נפתחת רק בשושן פורים.

היו כאלו שלא רצו בשושן פורים כיון שעדיין עייפים מיום הפורים, וגם שיש כאלו שרוצים ביום הזה לנסוע אל קרוביהם שבירושלים לשמוח עמהם בשמחת פורים. אבל הגרב"צ פלמן היה בראש אלו שרצו דווקא בשושן פורים, כיון שביום הזה יהיה פחות ביטול תורה, וכמובן גם יקבלו את המצות של תנור ראשון שהוא מעלה בפני עצמו. ובאמת בסופו של דבר כך החליטו שאפית המצות בחבורה תהא בשושן פורים.

אלא שהתעוררה בעיה חדשה, מי יהיה אחראי להביא את ה"מים שלנו", הרי צריך לקחת את המים מהבאר בשקיעה של היום שלפני האפיה, ומי יכול ביום פורים לעזוב את הבית בשעה הזו שהיא אמצע הסעודה ושמחת היום. הגרב"צ פלמן שההלכה היתה לו נר לרגליו, אמר מיד שהוא מסכים להיות אחראי על ה"מים שלנו", שהרי לא כתוב בשום מקום בהלכה שצריך לאכול את סעודת הפורים דווקא בשעה של השקיעה, וממילא אפשר להתחיל את הסעודה בעוד היום גדול ולסיימה בשעה לפני השקיעה, ומיד ללכת עם הכדים לבאר כדי להיות שם לפני השקיעה, בכדי להכין את הכרים למילוי המים שבדיק בשעת השקיעה יוכלו למלא בהם את המים.

ובאמת כך היה, מאותה שנה עד סוף ימיו במשך עשרות שנים, הקדים את סעודת פורים, וכשעה לפני השקיעה סיים את הסעודה בנחת וברוגע, ומיד יצא מהבית עם הכדים כדי ללכת אל הבאר למלאותם בשעת השקיעה. ההלכה של שלושים יום קודם לפסח שואלין בהלכות הפסח, לא באה לידי ביטוי רק בלימוד ההלכה, אלא גם בפועל התקיימה אצלו בפורים בעשיית המעשה של שאיבת מים שלנו.

(מתוך עלון שלמים בציון' תשע"ו)

פלמן, והוא רואה שכל אחד קיבל דברים אחרים, לא ראי זה כראי זה - הצד השווה שבהם שכל אחד קיבל את הדברים הערבים עליו במיוחד. כשראה כך שאל אותם האם הגרב"צ פלמן לפני שבועיים שאל אתכם מהו הממתק הכי טעים, וכאשר כל אחד השיב בחיוב, והתבונן במשלוח מנות שקיבל הבין מה היה מטרת השאלה... סיים ר' ישראל מאיר את סיפורו ואמר לעמיתו לשיחה, "אתה רואה מיהו ר' בן ציון פלמן, בשקט ובהצנע נתן לכל אחד את הדברים הערבים עליו, ואילולי אני תפסתי את זה אף אחד בעולם לא היה יודע מכך...".

עתה התגלה הסוד

"חייב איניש לבסומא בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", וכתב הרמ"א על זה (סימן תרצ"ה סעיף ב') "ואחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין לבו לשמים".

בשנים קדמוניות היה מנהגו של הגרב"צ פלמן, בפורים לקיים את ההלכה הזו כפשוטו, ומיד אחרי מנחה גדולה התחיל בשמחת פורים לשתות יין יותר מהרגלו, והשמחה רבתה עד מאוד עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. וכידוע נכנס יין יצא סוד, ואלו שכל מהותם הוא בבחינת סוד, שחיים בעולם פנימי שכולו עבודת ה' יתברך ואהבתו, הרי באשר נכנס יין מתגלה הסוד במלוא הודו והדרו.

כך היה אצל הגרב"צ פלמן כאשר נכנס יין יצא הסוד, והתחיל לחזור בעל פה על ספר "נפש החיים" שער ד', ועל קטעים שלמים מספר "ראשית חכמה", ועוד הרבה ספרי יראה יצאו שגורים על לשונו מילה במילה, והיו תלמידיו שומעי שיעוריו עולים לביתו לראות את הפלא הנשגב הזה, כמה פנימיות של יראה ואהבה טמונים בתוך האדם הגדול הזה. ולאחר מכן היה נוסע עם המשפחה לבית הוריו בתל אביב, ושם היו הגרב"צ ובן דודו הגאון רבי יוסף ישראלזון זצ"ל מתפלפלים בעת משתה היין בדברי תורה ואגדה, וכל אחד מוסיף ידיעות מכל חלקי התורה כולה, וכולם יושבים ונהנים מהמחזה הזה. כך היו ימי הפורים נזכרים ונעשים בשמחה ובטוב לבב בכל שנה ושנה, אבל לפתע שנה אחת הכל פסק, אף אחד לא הבין מה קרה, מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר, אבל כך היא המציאות דינא דעד דלא ידע התקיים בדרכים אחרות, ולמעשה הגרב"צ פלמן כמעט ולא נגע ביין במשך הפורים.

עתה התגלה הסוד, הרבנית פלשניצקי - אחותו של הגרב"צ פלמן סיפרה ששנה אחת לאחר פורים חשש שמא בשעה שהיה מבוסס בפורים אמר איזה משפט שהיה מישהו שיכול להיפגע מכך. מיד כשהתעורר החשד בלבו, רץ לביתו של אותו אדם וביקש ממנו מחילה, שח"ו לא התכוון בשום צורה לפגוע או לצערו במשפט הזה, אותו אדם מחל מיד בלב שלם, ולא הקפיד על כך מאומה.

אבל הגרב"צ פלמן אמר, אם היין יכול לגרום לחשש של פגיעה באיזה אדם, הכל לא שווה מאומה, ומאותו רגע החליט שמכאן ולהבא יותר אינו משתכר בפורים. אי אפשר לקיים את מצוות "עד דלא ידע" ביין כאשר יש חשש שזה יביא לאיזה אדם שבעולם צער, וכך עשה עד סוף ימיו.

לפתע קרא לו המהרי"ל דיסקין, הוא אחז בידו קנקן יין גדול וציווה עליו לשתותו לכבוד היום. עיניו של ברוך מרדכי התעגלו בתדהמה, הוא מעולם לא היה מן השתיינים... אבל את מצוות הרבי אין מי שמעז להפר. בכבודות הוא שתה את הקנקן, דקות ספורות לאחר מכן הותרה לשונו..

על ברוך מרדכי ונסתרות דרכיו - סיפור מיוחד לימי הפורים

מאת: הרב ישראל היימן

ל'יהודים ה'יתה אורה (אסתר ח טז)

ימי הפורים הבאים עלינו לטובה מורגשים באוויר. ימים של שמחה וקרבת ה' עצומה, שפע של אהבת ה' לעמו שנשפע משמים. ממהותו של היום הוא כמובן העניין של 'נכנס יין יצא סוד'. התגלות פנימית של כל אחד ואחד שמבטאת אהבה וקשר אינסופי עם בורא העולם שעשה ניסים לאבותינו ולנו וכבימים ההם גם בעזרתו יהיה בזמן הזה. וכדברי הרמב"ם המפורסמים (ה' גירושין) שמהותו הפנימית של כל יהודי בנקודה העמוקה ביותר הוא הרצון לעשות רצונו של מי שאמר והיה העולם.

יום זה שכל מהותו פנימיות מתבטא גם בשכרות שמטרתה היא גילוי הרצון הפנימי העמוק של הקשר בינינו לבורא עולם. מימות קדם ימי הפורים היו מסוגלים להתגלויות כאלו. אחת מהם היא סיפורו הקסום של ברוך מרדכי, שואב המים של ירושלים העתיקה.

ברוך מרדכי היה שואב מים תם דרך וישר, בירושלים שבין החומות הכירו אותו כולם כאדם פשוט. תחביביו המיוחדים של ברוך מרדכי הקנו לו שם של תמהוני משהו, מנהגו היה להיכנס מידי יום לבית הכנסת של עדת הפרושים ולפתוח כל ספר שהזדמן לידו. הוא היה קורא בו בדביקות עד שעת התפילה. אחת היא לו אם היה זה תהילים, גמרא כלשהיא, או שו"ת הריב"ש... מעולם לא הביט שואב המים על הכריכה לפני שהתחיל בקריאת הספר. הוא פשוט פתח היכן שנזדמן לו וקרא ללא הפסקה. ילדי ירושלים החינניים היו חומדים לו מידי פעם לצון והיו מחליפים את הספר כאשר היה קם לרגע או יוצא להכין כוס חמין מהביל, ברוך מרדכי היה ממשיך לקרוא בספר החדש שהונח לפניו והיה נראה שהוא לא שם לב בכלל להחלפה.

ברוך מרדכי היה גר ברחוב חברון בעיר העתיקה עם רעייתו

מנהג נוסף אותו החזיק שואב המים באדיקות היה, לא לגבות תשלום בשום פנים מרבני וגדולי ירושלים. כל תלמיד חכם היה זוכה מידי בוקר למלא החמת מים ללא כל תשלום.

ברוך מרדכי היה גר ברחוב חברון בעיר העתיקה עם רעייתו, הם לא זכו לפרי בטן והחזיקו תמיד בתמימותם ובאמונתם. בשנת תרל"ז נפל דבר בירושלים עם הופעתו של מרן המהרי"ל דסקין בשערי העיר, לאחר בריחה חפוזה ומתוחכמת מהכלא הרוסי בעקבות עלילה שטפלו עליו המשכילים בבריסק, הוא הגיע לארץ ישראל עם תחילת החורף והשתכן בדירה צמודה לזו של ברוך מרדכי שואב המים.

בבוקר למחרת הגעתו של המהרי"ל דסקין לעיר דפק שואב המים על דלתו. הוא הושיט את דלי המים המלא לרבנית שפתחה את הדלת והמתין בסבלנות בפתח לחזרתו של הדלי לאחר שהרבנית תמלא את הכלי שבבית.

כשרצתה הרבנית לשלם, הבהיר לה ברוך מרדכי את מנהגו. "מרבנים ותלמידי חכמים אינני מוכן לקבל תשלום. עצם הזכות לשרת עמלי תורה זהו השכר הגדול ביותר. הרבנית שלא הסכימה לקבל מתנת חנם ביקשה אותו להמתין ונכנסה לחדר הפנימי לשאול את בעלה הגדול כדת מה לעשות, המהרי"ל יצא את פתח החדר ובחן בעיניו החודרות את ברוך מרדכי שעמד שם רועד מיראת הרוממות. שניות ספורות הספיקו לו והוא פנה אל שואב המים. "אבקשך לא להביא יותר מים אל פתח ביתנו. אין אני מעוניין בשירותי שואבות,

בני הבית יעשו זאת בכוחות עצמם.

עם מי שמכונה 'השרף' אף אחד לא יכול להתווכח. משכך, פנה ברוך מרדכי בפנים מכורכמות ויצא את מפתן הדלת. דמעות צער זלגו מעיניו, מה פסול מצא בי הרבי, מדוע אין הוא מוכן להנות משרותי ותרומתי?

בימים הקרובים ניסה שואב המים לפתור את החידה, מדוע לא מוכן המהרי"ל דיסקין להנות מהמים אותם הוא שואב. אף אחד לא ידע לענות לו, דבר אחד היה ברור מסירובו הנחרץ של המהרי"ל, ניתן היה להבין שסברא עמוקה עומדת מאחורי העניין והדבר לא נעשה סתם כך, מה שהעיק עוד יותר על ברוך מרדכי שלא ידע את נפשו. ימים ארוכים עסק ברוך מרדכי בחשבון נפש ותשובה, אך דבר לא השתנה.

כך עברו שבועות וחדשים. הכאב אע"פ שהוקהה קמעה עדיין היה קיים בירכתי ליבו של שואב המים שהמשיך כתמיד בעבודתו המסורה לצד מנהגיו הייחודיים.

אתא ובא יום הפורים. בני ירושלים

המסולאים בפז עלו ונקבצו לשמחת החג

אתא ובא יום הפורים. בני ירושלים המסולאים בפז עלו ונקבצו לשמחת החג אצל רבה החדש של עדת הפרושים - המהרי"ל דיסקין שישב בראש השולחן וקיבל את הבאים במאור פנים לכבוד היום. השמחה גאתה, דברי תורה נאמרו מפיהם של גדולי התלמידים והשירים קלחו בזה אחר זה.

בין הבאים נכנס גם שואב המים. הוא הגיש צלחת עם מיני מאפה וקנקן משקה לפני הרבי למשלוח מנות ונעמד בצדי החדר להאזין לשיחת תלמידי חכמים.

לפתע קרא לו המהרי"ל דיסקין, הוא אחז בידו קנקן יין גדול וציווה עליו לשתותו לכבוד היום. עיניו של ברוך מרדכי התעגלו בתדהמה, הוא מעולם לא היה מן השתיינים... אבל את מצוות הרבי אין מי שמעז להפר. בכבודות הוא שתה את הקנקן בלגימות גדולות עד תום. דקות ספורות לאחר מכן הותרה לשונו. ברוך מרדכי השתקן החל לדבר בקול. "גם אני בעל שמחה היום. לא סתם נתן לי הרבי קנקן של יין, כנראה ברוח קודשו הוא יודע שהיום לפני 70 שנה

בדיוק הוכנסתי בבריתו של אברהם אבינו, זו הסיבה לשמי - ברוך מרדכי, רוח הקודש שורה על רבינו ולכן הוא נתן לי לשתות יין שעולה בגימטריה בדיוק כמניין שנותי." ברוך מרדכי. נשמע קולו של המהרי"ל, אמור נא לנו דבר תורה לכבוד היום.

שואב המים לא נרתע, הוא עלה על כיסא מזדמן ובקול רם וברור פתח בדברים עמוקים מעניינו של יום

שקט השתרר בקהל. ברוך מרדכי שואב המים? מה לו ולדברי תורה? אבל שואב המים לא נרתע, הוא עלה על כיסא מזדמן ובקול רם וברור פתח בדברים עמוקים מעניינו של יום. הוא חרז הלכה ואגדה דקות ארוכות כשכל הקהל משתומם ונרעש. לפתע נשמע שוב קולו של המהרי"ל. "דבריך הלא נסתרים לחלוטין מתוספות מפורשים במסכת מנחות."

אם כוונתכם, ענה מיד שואב המים, לתוספות פלוני הרי שלפי הסברו של המהרש"א על המקום יתבאר העניין כדברי כמין חומר. אכן, ענה המהרי"ל, אבל אם נפרש את דברי התוספות כמסקנת הטור להלכה הרי שהסברו של המהרש"א לא יועיל לתרץ את הקושיה...

דקות ארוכות נמשך המשא ומתן ההלכתי בקודים ורמזים שאף גדולי התלמידי חכמים שהיו שם נלאו לעקוב ולרדת לעומק דעת רבם ודעתו של שואב המים שהתגלה כגאון עולם. בסיומם של דקות אלו קרס שואב המים תחתיו ובהשפעת היין הרב, נרדם על הכיסא עליו התיישב.

כעת יכלו להבין כל בני ירושלים את סירובו של רבם להשתמש בתלמיד חכם עצום זה. טביעות העין החדה שלו הביאה אותו לרדת לעומק אישיותו גם בראייה קלה. גם את מנהגו של ברוך מרדכי ללמוד בכל ספר מזדמן הבינו כעת כולם. אכן, אחת היא לו אם הוא לומד גמרא או כל ספר אחר, ידיעותיו העצומות בכל מרחבי התורה הקנו לו את היכולת ללמוד בכל מרחבי התורה והצורה הזו הייתה הדרך להסתיר את גדלותו האמיתית.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים:

עכשיו ב"נדרים פלוס"

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

אחד שם את הקמה והשני שפך
עליו מים, מי יתחייב במלאכת לש?

השבת היא מקזור הברכה כולנו זקוקים לברכה ולסייעתא דשמיא מיוחדת

אלפי יהודים בכל רחבי העולם היהודי, הצטרפו בתקופה זו ללימוד מסכת שבת, עם תחילת הלימוד במסכת שבת במסגרת העמוד היומי, הצטרף גם אתה ללימוד 'העמוד היומי' ותזכה גם אתה לברכה וסייעתא דשמיא

להצטרפות למסגרת מבחני 'דרשו' ופרטים נוספים:
בכל עמדות 'נדרים פלוס' ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

האברך אמר לי בתגובה, צבי, אני מבין שאתה אומר לי כך, מחמת שראית את מה שקרה עימי לפני שעה קלה. לפני שעות אחדות תליתי מודעות התרמה לעניין חשוב שאני עוסק בו כאן אצלכם בישיבה, והנה בדרך לביהמ"ד, כשאני עובר ע"י לוח המודעות, ניגש אלי בחור שאני מעריך אותו..

על שמחה ורוממות רוח שהינם החיסון לנפש, שמרומם את רוחנו ונפשנו מעל כל תקלה ומכשול

מאת: הרב צבי גטקר

נֶפֶשׁ כִּי תִחַטָּא (דב)

בתורתינו הקדושה לא כתוב 'איש' כי יחטא אלא 'נפש' כי יחטא. המתבונן היטב מבין, כי הגורם לחטא הוא מצב הנפש, והחטא פוגם בנפש, ואכן אם הנפש שמחה ומאושרת, לא מגיע האדם לידי חטא! וענין זה מקשר אותנו לימי השמחה בה אנו נמצאים.

השמחה האמיתית, היהודית, שמחה של אושר והתעלות, שמרוממת את האדם, מוסיפה אהבה בין איש לרעהו, ומצילה אותנו מן החטאים שבין אדם לחברו ובין אדם למקום.

לימוד נפלא בעניין זה למדנו מהמגילה.

אחשוורוש כטוב לבו בין, ציווה על וּשְׁתִי לְבוֹא לְפָנָיו כְּשֶׁאָךְ כָּתַר מְלָכּוֹת בְּרֵאשֵׁה, מִסְפַּרְתָּ הַגְּמִ' כִּי כְּשֶׁבָאוּ הַשְּׁלִיחִים שֶׁל אַחְשׁוּרוֹשׁ לְקַרְוֹא לָהּ הִיא אִמְרָה לָהֶם, תִּמְסְרוּ לְאַחְשׁוּרוֹשׁ כֶּךְ: אֵתָה שׁוֹמֵר סוּסִים שֶׁל אַבָּא שְׁלִי הִיִּית, שְׁתִּית כִּמָּה כּוֹסוֹת וְהַשְׁתַּגַּעַת לְגַמְרִי, אַבָּא שְׁלִי הִיָּה שׁוֹתָה חֲבִיבּוֹת שְׁלֵמוֹת וְלֹא הִיָּה עוֹשֶׂה שְׁטוּיּוֹת, אֲנִי לֹא בָּאָה לְשִׁיכּוֹר כְּמוֹךְ.. הַשְּׁלִיחִים חִזְרוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וּבִפְיָהֶם הַמְסָר, וּוְשִׁתִּי הוֹצֵאָה לְהוֹרֵג.

אבל מה הייתה האמת, למה היא לא הגיעה אל פרעה? אומרים חז"ל, בא גבריאֵל וְצִיַּמַח לָהּ זָנָב. הִיא פְּשׁוּט הַתְּבִיִּישָׁה לְבוֹא עִם הַזָּנָב, וְלִכְּנָה הִיא שְׁלַחָה אֶת הַמְסָר הַחֲצוֹן.

ללמדך, כשאדם נתקל באיזושהיא התנהגות מוזרה של הזולת, שבתחילה מכעיסה אותו ומקוממת אותו, והוא מבקש להגיב בהתאם ובהקדם, יש עליו לברר בסה"כ, מהו ה"זנב", מהי המצוקה שעומדת מאחורי השני שגורמת לו כך להתנהג.

כי אדם שהוא שמח ומאושר וטוב לו בלב אינו פוגע בשני, אלא מתייך אליו, מאיר לו פנים.

צבי, אני מבין שאתה אומר לי כך, מחמת שראית

בבחרותי למדתי בחברותא עם אברך ת"ח מוכשר, שכשרונו ומרצו העמידו אותנו בעסקנות ציבורית, והנה בוקר אחד בסיום הלימוד, שיתפתי אותו ביסוד הזה שנתחוויר אצלי, כי אי"צ להיפגע ממעשה הזולת, אלא בסך הכל לברר, מהי המצוקה שממנה נובעת הפגיעה.

האברך אמר לי בתגובה, צבי, אני מבין שאתה אומר לי כך, מחמת שראית את מה שקרה עימי לפני שעה קלה.

לפני שעות אחדות תליתי מודעות התרמה לעניין חשוב שאני עוסק בו כאן אצלכם בישיבה, והנה בדרך לביהמ"ד, כשאני עובר ע"י לוח המודעות, ניגש אלי בחור שאני מעריך אותו, ובייש אותי על תוכנם, כאשר הוא מזלזל בכל המיזם, לא הגבתי על דבריו, אבל את האמת אומר לך אני ממש כאוב ופגוע, וכבר שעה אני לא מרוכז, וחושב לעצמי, מה יש במעשי שגורמים לבחור הזה כך לבייש אותי, חשתי פגיעה עמוקה. אך כעת אם אכן דבריך צודקים שהתנהגות כזו מעידה על מצוקה, הבה ונברר מהי המצוקה שבה הוא נמצא.

בסייעתא דשמיא מיוחדת, ממש זמן קצר לאחר מכן, נודע לי כי אכן הבחור מסתיר התמודדות לא פשוטה שהתרגשה עליו ממש לאחרונה, וראיתי שאכן לתועלת העניין ראוי לערב את האברך ההוא הפגוע שביכולתו לסייע לו, ובעצה אחת קראנו לבחור, בחיך ונועם, שאלנו אותו: יענקל'ה יקירנו, אנחנו בטוחים כי אתה לא תבוא ותבייש כך אברך סתם, אם עשית מעשה שכזה אתה הוא שמשוה יושב לך על הלב, אנא ספר לנו, אנחנו מבטיחים לך את מלוא העזרה.

הבחור היה המום ומופתע, והוא שאל מיד, מהיכן אתם יודעים?

המשך בעמוד 19

"הנה ימים באים..."

כי אם לשמע את דברי ה'...

עמוד היומי תלמוד בבלי

הרב **מנחם דריימן** שליט"א
עברית
שלוחה 3<1<5

רבי **אריה זילברשטיין** שליט"א
עברית
שלוחה 1<1<5

הרב **עמרם בינעט** שליט"א
אידיש
שלוחה 2<5

רבי **דוד הופשטטר** שליט"א
אנגלית
שלוחה 1<3<5

הרב **ירמיהו לעסין** שליט"א
אנגלית
שלוחה 2<3<5

רבי **מאיר ערערא** שליט"א
צרפתית
שלוחה 5<5

הרב **שלמה סטרו** שליט"א
ספרדית
שלוחה 4<5

הרב **דוד בוק** שליט"א
עברית עם "ביאורי תוספות"
שלוחה 3<2<1<5

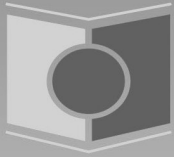

הרב **עובדיה טלגם** שליט"א
ספרדית
שלוחה

הרב **אליהו שור** שליט"א
נושאים מיוחדים בעמוד היומי
עברית שלוחה 4<1<5
אידיש שלוחה 2<2<5

Dirshu
 דרשו ד' ועוזו
 קרן עולמית לחינוך
 ועידוד לימוד התורה

קו השיעורים של 'דרשו'

***4992**

077-2222666

www.Dirshu.co.il

הדף היומי בהלכה

רבי אריה זילברשטיין שליט"א
 עברית - שיעור מקוצר+מורחב
 שלוחה 1<1/2

רבי אפרים סגל שליט"א
 עברית+אידיש
 שלוחה 1<2<1/2

רבי מרדכי שלמה פרוינד שליט"א
 אידיש
 שלוחה 1<3

הרב עדיאל אלון שליט"א
 שאלות אקטואליות בדף היומי בהלכה
 שלוחה 1<9

הדף היומי
 תלמוד בבלי

הרב אפרים סגל שליט"א
 עברית + אידיש
 שלוחה 2<3/4

הרב אליהו אורנשטיין שליט"א
 עברית - שיעור מקוצר
 שלוחה 1<2

הדף היומי בתלמוד ירושלמי

הרב אליהו אורנשטיין שליט"א
 עברית
 שלוחה 4<1<8

הרב שמואל בקר שליט"א
 עברית
 שלוחה 3<1<8

הרב מאיר שפרכר שליט"א
 עברית - שיעור מורחב
 שלוחה 2<2

הרב עמרם בינעט שליט"א
 אידיש
 שלוחה 2<2<8

הרב אברהם פוקס שליט"א
 דקה מתוקה על הדף היומי
 שלוחה 2<5

יום אחד אחד הבחורים שואל אותי האם הוא יהיה איתי בגן עדן? שאלתי אותו למה אתה חושב כך? אז הוא ענה: אני משתדל לבוא לשיעורים וגם מתפלל.. אז אמרתי זה לא מספיק.. אז שאל אם אני אלך לישיבה אהיה איתך בגן עדן? נו כאן כבר שתקתי.. מה אענה לו.....

הרב ישראל דחבש פעיל 'אחינו', על סגולת 'אור' התורה שמישיבה לב בנים אל אביהם שבשמים

אלעזר גולדברג

לקראת חג הפורים שוחחנו עם הפעיל הותיק הרב ישראל דחבש שמספר לנו מנסיונו רב השנים על הסגולה המיוחדת שיש בתורה שגורמת לנערים רחוקים מתורה ומצוות, להידבק אל התורה בכוחות על אנושיים.

תחילה, פותח הרב דחבש את דבריו, אנו צריכים לדעת שבתורה אכן יש סגולה רוחנית שאין לנו אפילו יכולת להבין אותה. על הפסוק שאנו קוראים בפורים במגילת אסתר: 'ליהודים היתה אורה ושמחה', דרשו חכמים: 'אורה' - זו תורה. בתורה יש 'אור' מיוחד וכל יהודי באשר הוא, כאשר הוא לומד ברצינות כדי להבין ולדעת את דברי התורה, הטעם המיוחד של התורה נכנס בעצמותו עד שהוא אינו מסוגל לעזוב אותה. יהודי שלומד כך, גם אם הוא רחוק מאוד משמירת המצוות, ישוב אל הדרך הנכונה בעקבות לימוד התורה! יש לי על כך 'קבלות' רבות ואשתף כעת על אחת מהן.

היה אצלנו ב'מדרשיה' נער בן 17 שהגיע מבית רחוק רחוק מאוד מתורה ומצוות, הוריו הינם קרי מזג, מקורבים לקהילות רפורמיות רח"ל, ומטבע הדברים הם התנגדו לכך שהבן שלהם 'נתפס' אצלנו ואינו מוכן לעזוב את ה'מדרשיה'. הם ניסו בכל מיני תחבולות לגרום לו לעזוב אך לא עלתה בידם.

יום אחד הודיע האב לבנו שאוסר עליו לבוא ל'מדרשיה', בגלל ש'מטיפים' בה ללכת לישיבה, אבל הבן לא היה מסוגל לעמוד בפני הגזירה, הוא נמשך אל ה'אור' של התורה כמגנט והיה בורח בדרך לא דרך מבית הספר ומגיע ללמוד אצלנו בבית המדרש עד שעה מאוחרת בערב... כשנדע להנהלת בית הספר על ההיעלמות שלו ועל כך שאינו מתעניין בחומר הלימודי בכיתתו, הם חשבו שהוא הולך ומתדרדר לפעילות עבריינית כלשהי ולכן הם יצרו קשר עם ההורים וביקשו שיבואו ללבן את העניין מול ההנהלה.

לאחר חקירה ודרישה נודע להורים להיכן הצעיר בורח והם התרגזו מאוד, הם התריעו בפניו שאם ילך עוד פעם אחת ל'מדרשיה', הם יעבירו אותו לפנימייה סגורה ומשם כבר לא יוכל לברוח... הצעיר חשש מאוד מהוריו ופנה אלי בבקשת עזרה: כבוד הרב, מה עלי לעשות בכזה מצב? אני לא מסוגל לעזוב את לימוד התורה, אך גם פוחד מאוד מהוריי. אמרתי לו שאני לא יכול להגיד לו להמרות את פי הוריו בגלוי, אבל אני לא אוסר על אף אחד להיכנס לבית המדרש. אם חשבת שבוזה תם העניין, התבדיתי מהר מאוד. הצעיר התעקש

למצוא תחבולה שתאפשר לו לבוא ללמוד אצלנו, ללא ידיעת הוריו. מאחר שהיה לו חדר פרטי בביתו, הוא ביקש מאחיו הצעיר שיחליף איתו את החדר, הוא ישן בחדר של אחיו ואחיו ישן בחדר שלו. כאשר האח הצעיר כיבה את האור והלך לישון, הוא חמק מן הבית והגיע ללמוד אצלנו עד 12 בלילה. ההורים שהיו בודקים אם הוא שוב ברח להם, ראו שהאור מכובה ומישהו ישן במיטתו, הם חשבו שהוא כבר הלך לישון... אך גם התחבולה הזו התגלתה בסוף והאב מימש את אימויו ושלח אותו לפנימייה שממוקמת ביישוב מרוחק ושומם, שם הוא שהה במשך מספר חודשים. אך גם בזאת לא תם העניין...

כבר ביום הראשון לשהותו בפנימייה, התקשר אלי הצעיר ומבקש שאמסור את השיעור לאוזניו בשיחת טלפון, כך הוא יזכה להשתתף מרחוק בשיעור גמרא מדי יום. נענית לו ברצון ובשמחה ואנו אכן עושים כך, הוא מתקשר ואני מניח את הטלפון במצב 'רמקול' על השולחן והוא משתתף בצורה פעילה יחד עם כל חבורת הלומדים ב'מדרשיה'.

לאחרונה הוא החליט שהגיע העת 'לחוש' את בית המדרש מקרוב. הוא ניגש למנהל הפנימייה וטען בפניו שהוא מוכרח לשוב הביתה כי שכח שם את התפילין שלו ואינו יכול להתפלל שחרית ללא תפילין. המנהל שקל את הדברים ולבסוף אישר לו לנסוע לביתו על מנת לשוב עוד

באותו יום לפנימיה. כמובן שהוא לא שב אל בית הוריו, אלא למקום בו הוא הרגיש 'בבית' - לבית המדרש. הוא ישב ולמד איתנו בהתרגשות שעות רבות עד שנאלץ להיפרד בדמעות ולשוב לפנימיה. לפני מספר שבועות מצא תחבולות נוספות לבוא ללמוד בבית מדרש והפעם הוא בחר ללכת לשבות בישיבה קדושה, כדי לעלות שלב בלימוד הגמרא. הוא הגיש להנהלת המוסד בקשה לצאת לסוף שבוע מיום חמישי עד ראשון, בטענה שנקבע לו מבדק רפואי ביום חמישי ומאחר שכבר יהיה במרכז הארץ בחמישי בערב, ילך לשבות בבית הוריו וישוב לאחר השבת. למותר לציין שהוא לא הופיע לא בפני רופא וגם לא בבית הוריו שבמודיעין, אלא נסע למקום בו יקבל רפואה לנפשו הצמאה שם הוא שבת יחד עם בחורים בני גילו, בעלי תשובה שעוסקים בלימוד הגמרא יומם ולילה בשמחה ובאוויר. הסיפור הזה, כמו סיפורים נוספים דומים שהיו בעבר, מלמד אותנו על עוצמתה של התורה הקדושה וזה גורם לי להתפעל בכל פעם מחדש! הרי לצעיר הזה היו כל מנעמי העולם הזה, הוא היה מוצלח

בחברה, לא היה חסר לו כסף כדי לרכוש לעצמו השכלה ומקצוע, כבוד ומעמד, אבל ברגע שנחשף להנאה הרוחנית שיש בלימוד גמרא, הוא החליט לעזוב את כל ההנאות שהעולם הזה הציע לו ונדבק כמו 'מגנט' אל התורה. האם יש עוד דבר בעולם שיש לו כוח כזה להניע בן אדם להפוך את חייו לגמרי? אני כבר יודע את התשובה - אין ולא יהיה כוח כזה כמו הסגולה הקיימת בתורה הקדושה! ונסיים בסיפור מעניין. יום אחד במדרשיה אחד הבחורים שואל אותי האם הוא יהיה איתי בגן עדן? שאלתי אותו למה אתה חושב כך? אז הוא ענה: אני משתדל לבוא לשיעורים וגם מתפלל. אמרתי לו ומה עם הסמארטפון? ובית ספר חילוני? אז הוא אמר לי אני עושה כל מה שאני יכול, אז אמרתי זה לא מספיק.. אז שאל אם אני אלך לישיבה אהיה איתך בגן עדן? נו כאן כבר שתקתי.. מה אענה לו...

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

המשך מעמוד 15 | הרב צבי גטק

ענינו שנינו יחד, איננו יודעים דבר משמועות שמתרועעות חלילה, אל תחשוש שמדברים מאחורי גבך משהו, בסך הכל, הגענו מעצמנו למסקנה שבחור ישיבה שיושב ולומד לא אמור לפגוע כך בזולתו, וודאי לא באברך שמבוגר ממנו בכמה שנים, ואם כך התנהגת יש לזה סיבה, ואכן נודע לנו ע"י פלוני כי כך הם פני הדברים.. הבחור שנרגע והבין כי איש עדיין לא יודע את סודו, פתח את סגור ליבו, והעסקן שהיה איש חסד נפלא, כמובן תיכף הבטיח לעזור לו, והסביר לו כמה חבל שהוא לא סיפר לאף אחד מאנשי הצוות בישיבה את המתחולל בליבו. זו לא בושה לקבל עזרה, אמר לו, אבל אם לא מקבלים עזרה מתביישים בכך שמביישים אחרים.. מאז שוב ושוב, במשך השנים חוויתי וראיתי, כמו שכל אחד שמתבונן יראה, כי מי שהוא מאושר ובמצב רוח מרומם, הוא לא נפגע ולא פוגע, לא כועס ולא מכעיס. ולכן תמיד כדאי לעצור מלהגיב, ולחפש בסבלנות את הסיבה שממנה באה ההתנהגות המכאיבה, את אותו ה"זנב" שמפריע לו, והוא בעצם העומד מאחורי המעשה שפגע ב.

מדוע מסיימים את התפילה בעלינו לשבח

הגאון רבי טובי' משה קלויזנר שליט"א, הקשה מדוע מסיימים את התפילה בעלינו לשבח, לכאורה היה ראוי אולי לפתוח את התפילה בעלינו לשבח במקום אשרי למשל. ותירץ עפ"י דבריו של מרן בעל האבי עזרי, הנה מבואר בהלכה כי ישנה חובה על כל לומד להתפלל טרם לימודו ואחרי הלימוד, חשבתם פעם שאל מרן הרב שך את תלמידיו, מדוע נתקנה תפילת מודים אנחנו לפניך אחרי הלימוד?, הלא לכאורה יהודי שתכף אחרי תפילת שחרית ניגש ללימוד של כמה שעות, ולאחריו הולך לעסקיו, היה ראוי שבטרם יפתח את הגמ' יגיד וישבח, מודים אנחנו לפניך ששמת חלקנו מיושבי ביהמ"ד, ולאחר הלימוד טרם יצא לעסקיו יתחנן ויבקש: יהיה

רצון מלפניך שלא אכשל בדבר הלכה בענייני ממונות ולשוה"ר, ולא התפתה אחרי ניסיונות וכו'. מדוע נתקן התפילה בצורה כזו, שקודם הלימוד אנחנו מבקשים יהי רצון, וטרם היציאה לשוק איננו מבקשים יהי רצון שלא נכשל אלא רק מודים על הלימוד. אלא אמר הרב שך לתלמידיו, האמת היא כי אין לך יהי"ר שלא אכשל, יותר מתפילת מודים אנחנו לפניך ששמת חלקנו מיושבי ביהמ"ד. כי אדם שיוצא מבית המדרש, בתחושה עמוקה של אושר עילאי, 'מודים אנחנו לפניך', הוא לא נכשל, לא בלשה"ר, ולא בגזל, ולא בשאר הניסיונות שמזמן השוק, כי הוא הרי מאושר!, הוא שמח!. כל הניסיונות והפיתויים, עוברים על ידו או לנגד עיניו, ולא עושים עליו רושם. טוב לו, ומה לו לשלוח יד בממון חברי, אני מלא וגדוש, אני מקבל שכר והם האחרים לא מקבלים שכר, מה לי להתפעל ממעשיהם הנלוזים?. לפי"ז הוסיף הרב קלויזנר, כך ניתן לבאר את הסיבה שבסיום התפילה רגע לפני שאנחנו יוצאים החוצה מבית המדרש הקדוש לרחובה החולי של העיר, אנחנו נעצרים ואומרים בשמחה: 'עלינו לשבח לאדון הכל', שהרי בתחושה זו, אנו יוצאים לרחוב מוגנים מכל תקלה וכשלון. נפש כי תחטא, החיסון לנפש הוא, שמחה ורוממות רוח, הטוב לבב שמרומם את רוחנו ונפשנו מעל כל תקלה ומכשול. כדבריו המפורסמים של רבי אהרון הגדול מקרלין, אין בתורה מצוות עשה להיות בשמחה, או לא תעשה להיות עצב, אבל בשמחה אדם מסוגל ויכול לקיים את כל מצוות העשה, וכן להיפך. לא רק בימים אלו, אלא אגאנץ יאר, כל השנה - פריילאך!! שמחה וטוב לב.

(לתגובות והארות 08974974aa@gmail.com)

הוא רוצה לקפוץ ולזעוק תיבות אלו עד לב השמיים, רגשות האהבה הגדולה שהוא חש כלפי הקב"ה אינן עוצרות בעדו וליבו האוהב מבקש לסחוף אחריו את הגוף הגשמי ולרקוד מרוב שמחה ואהבה 'ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים...' , אלא שאז מגיע השכל ולוחש לו...

ארבע כוסות כנגד ארבע מיני ישועות...

הרב ישראל ליוש

תָּיִב אֵינֶשׁ לְבָסוּמִי בְּפִרְיָא עַד דְּלֵא יָדַע בֵּין בְּרוּךְ מְרַדְכִי לְאַרְוֵר הָמֵן

(מגילה ז ב)

הצורך לבאר מאמר זה, הרי זועק מאליו, מדוע צריך לאבד את השפיות בפורים עד כדי בלבול כה גדול בין 'ארור המן' ל'ברוך מרדכי'? הרי השכל הוא מפקדו של האדם והוא אשר מורה לו מה לעשות וכיצד לפעול, ומעולם מחונכים אנו להמליך את השכל, ליישרו ולפעול על פיו, והנה בפורים מורים לנו חז"ל להתבשם ביין עד כדי אבדן השכל, וכי על פי מה נפעל, אם הדי היין ישבשו את מערכות המוח והשכל?

הגאון רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א ביאר זאת עפ"י הפשט ועפ"י הדרש. נחל בפשט, ונקדים תיאור מסדר יומו של בן ישיבה, הנה הוא למד סדר מוסר לפני תפילת ערבית בדבקות עצומה. הוא למד על אהבת הי"ת והשיב את הדברים אל לבו, והם גרמו לו להתבונן בחסדים הגדולים שעשה עמו הבורא יתברך, הן הוא זכה להיוולד כאדם, ולא עוד אחד בין מיליארדי בני האדם המצויים עלי אדמות, אלא כיהודי, בחיר האנושות, בן לעם הנבחר מכל העמים, ולא זו בלבד, אלא שבין היהודים נמנה הוא על לומדי התורה הקדושה, בני הישיבות נזר הבריאה ותפארתה... מחשבות אלו גרמו לו לשמחה אדירה והגבירו את אהבתו העצומה לבורא ית'...

והנה מתוך הרהורים נשגבים אלו נגש הוא לתפילת ערבית ומגיע אל 'אהבת עולם... ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים...' והוא רוצה לקפוץ ולזעוק תיבות אלו עד לב השמיים, רגשות האהבה הגדולה שהוא חש כלפי הקב"ה אינן עוצרות בעדו וליבו האוהב מבקש לסחוף אחריו את הגוף הגשמי ולרקוד מרוב שמחה ואהבה 'ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים...' , אלא שאז מגיע השכל ולוחש לו: "בחור יקר! אני מבין שאתה מתרגש מאוד... אני יודע שאהבתך העצומה לקב"ה פורצת כל גבול, אבל אם תתנהג כפי שאתה מרגיש, זה לא יראה טוב, אנשים יאמרו עליך שדעתך השתבשה... מה יום מיומייים? הרי גם אתמול אמרת 'אהבת עולם...' וגם מחר תאמר זאת, מה קרה לך...? תירגע מעט, אומר לו השכל, תחזור לגבולות השפיות, תכוון טוב ב'אהבת עולם' אבל אל תשתולל..."

נמצא, שהשכל, למרות היותו חשוב ומוביל, פעמים הוא גם מגביל, הוא תוחם את התנהגותנו בגבולות השפיות ומשתיק את רגשות

הלב הגואה ומתרגש...

השכל יודע היטיב להבדיל בין 'ארור המן' ל'ברוך מרדכי', אך בפורים אנו מצווים לשמוח בשמחה יתירה ללא מגבלות השכל, להתרגש באמת, לפזז ולרקד בכל עוז, מבלי שהשכל יגביל אותנו וייעץ לנו להישאר נורמליים, הפעם מותר לנו לשמוח ולצהול כרצון הלב ולא כהדרת השכל, זהו 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', כי בשמחת פורים אנחנו פחות מתחשבים בשכל המבדיל בין ארור לברוך, והשמחה פורצת את כל הגבולות.

גם במחיית עמלק הראשונה בעולם, נפרצו גבולות השכל. עשיו הוא עמלק מעכב את קבורת יעקב, והנה חושים בן דן החרש שאינו מבין את פשר העיכוב וכואב את חילול כבודו של הסבא הקדוש, עורף את ראשו של עשיו - עמלק ובזאת באה לתומה פרשת חילול כבוד המת, ויעקב אבינו נקבר כראוי לכבודו בחלקת אבותיו.

איש מבין בניו ונכדיו של יעקב, לא חשב לפתור את הבעיה בצורה כזו, כי השכל שלהם הגביל אותם והציע להם רעיונות שפויים אחרים, כגון הבאת שטר המכירה ועוד, אך חושים בן דן החרש, שכנו וידידו של השוטה, אינו מוגבל בגבולות השכל, הוא פועל כפי רגשות ליבו הכואב את ביזוי כבוד הסב, והלב אומר לו תעשה הכל כדי למנוע את הביזוי, אפילו דבר כה לא שפוי, כמו עריפת ראשו של עשיו...

מכן יתחרט שגילה הלם...

פעם, בפורים כאשר תלמידיו עמדו סביבו, סימן בידו על כולם, ואמר "כולך יפה רעייתך..." והמשיך וסימן על הסבא מקלם ז"ע, ואמר: "ומום אין בך..."

שלושים יום קודם חג הפסח, בסעודת פורים, כבר נהג הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל לשתות ארבע כוסות, אלא שאותם לא היה שותה כנגד ד' לשונות של גאולה, אלא כנגד ד' מיני ישועה: רפואה, פרנסה, תורה וזרע של קיימא.

לפני הכוס הראשונה, כוס ה'רפואה', היה מכריז: "אנו מבקשים מהקב"ה שבזכות כוס זו ישלח רפואה שלמה לכל חולי ישראל!" מזג כוסות יין לכל הציבור, הכריז "לחיים..." והציבור היה מוסר לו שמות של חולים לרפואה.

כוס שניה, כוס ה'פרנסה'! כוסות נמזגו, "אנחנו מבקשים מהקב"ה שבזכות הכוס השנייה ישלח פרנסה ברווח לכל עם ישראל!" הכריז ר' שמשון בשמחה ובגילופין... הציבור החל לשיר בדבקות שירים על פרנסה, "יהי החודש הזה... והוא ישלח במעשה ידיו ברכה והצלחה..." כשהגיעו לכוס השלישית, כוס ה'תורה', שוב הכריז רבי שמשון: "אנו מבקשים מהקב"ה שיפתח ליבנו בתורתו..." ודרש דרשה נלהבת על 'תורה', בירך 'לחיים' ושתה יחד עם הציבור הקדוש כוס שלישית, ושרו שירי תורה בהתלהבות ובדבקות.

הכוס הרביעית נמזגה, רבי שמשון הכריז בקול גדול: "זה הכוס המיוחדת לאלו שעדיין לא נפקדו בזרע של קיימא, ובזכות כוס זו יפקדו בזאת השנה..." הוא מזג כוסות לכל הציבור, והם היו מוסרים לו שמות של הזקוקים לזרע של קיימא, ושרו ברגש ובהתעלות 'זרעא חיא וקיימא...'

לאחר שתיית כל הארבע כוסות, הכריז רבי שמשון בקול גדול: "רבנות! אבקש כעת רגע של רצינות! שכל אחד ישכח מכל הבקשות האישיות שלו ויבקש רק על שכינתא בגלותא, נשתה כוס חמישית שהוא כנגד 'והבאתי...' רבי שמשון פרץ בבכי וזעק: "שכינה... שכינה...! אף אחד לא מבקש עלייך, כל אחד דואג לעצמו ואותך שוכחים... רבש"ע, מה יש לנו כשהשכינה רחוקה מאיתנו?!" וכך היה רבי שמשון חוזר פעמים רבות ומחזק את הציבור לוותר על הרצונות האישיים ולבקש רק על גלות השכינה, שיתגלה כבוד ה' ונראה במהרה בשוב ה' ציון בגאולה השלמה אמון!

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

ענה נבאר את ביאורו של הגרי"פ גולדווסר עפ"י הדרש, ונקדים ספור שסיפר הגאון רבי בן ציון ידלר זצ"ל בספרו 'בטוב ירושלים' על אביו שחזר פעם מביקור חולים אצל הגאון רבי גרשון כהן זצ"ל וסיפר שרבי גרשון הוכיח אותו וקיבל את תוכחתו. הוא שאל אותו האם הוא אוהב את התלמידי חכמים באותה מידה שהוא שונא את הרשעים? והסביר לו שבמידת האש שהוא שונא את הרשעים עליו גם לאהוב את התלמידי חכמים, והודה לו אביו של הגאון רבי בן ציון כי יש לו עוד להתייגע ולעמול על מדת אהבת הצדיקים.

יש בני אדם שיותר קל להם לשונא את הרשעים מלאהוב את הצדיקים, ולעומתם יש שמהדרים ב'אהבת ישראל' ואוהבים כל אדם מישראל, בלא להבדיל אם הוא צדיק או רשע, ובלא שימת לב אם יש פרטים בהנהגתו שצריך להיבדל מהם.

על זה בא המאמר 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי' לומר שצריך להשוות את ההרגשים, לא לאהוב את הצדיק פחות מידי, ולא לשונא את הרשע יותר מידי, ודבר זה אפשר להשיג אך ורק אם רגשי האהבה והשנאה הם עפ"י ערכי התורה בלא לערב חלילה הרגשים אישיים, אז באמת נאהב את הצדיק ונשנא את הרשע במדה שווה ונכונה.

נמצא שהביטויים 'ארור המן' ו'ברוך מרדכי' אינם עוסקים בהמן ומרדכי עצמם, אלא הם ביטויים ל'רשע' ו'צדיק', לומר שצריך להשוות את תחושת אהבת הצדיק ושנאת הרשע.

נכנס יין יצא סוד, וגדולי וצדיקי הדור שתוכם כפרם, כשהם מתבשמים ומקיימים מצוות חייב איניש לבסומי... מתגלה פנימיותם ברוב פאר והדר, ואור התורה והיראה הדבוק בליבם ובנשמתם יוצא ומאיר לאור עולם...

אומרים משמו של הגאון רבי ישראל מסלנט ז"ע: "מה שמרוויח הפיקח בסעודת פורים, אין השוטה יודע להשיג אפילו בתפילת נעילה של יום הכיפורים..."

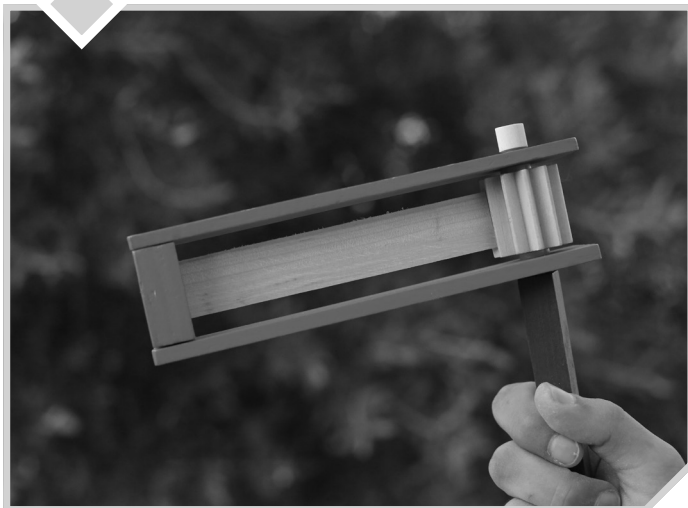
וכך היה נראה הפורים של רבי ישראל סלנטר: הוא היה שותה לשוכרה ממש, והיה אומר בלי הפסקה חידושים גאוניים בכל חלקי התורה.

תלמידיו היו מנצלים מצב זה ומפצירים בו שיגלה להם דברים שלא היה מגלה להם בימים רגילים, הם היו מדברים איתו על מידותיו המיוחדות, ומנסים להבין כיצד עבד על מידה זו או אחרת. רבי ישראל היה נענה לבקשתם ומדבר דברים נשגבים, ומידי פעם היה מתחנן לפני תלמידיו שיניחו לו ולא ינסו להוציא ממנו דבר שלאחר

הרבי מסאטמר ענה לו: "לא רק שלא אחדל מהתלהבותי בתפילה, אלא שאילו הייתי יודע שגם המן בכבודו ובעצמו ישהה באסיפה זו יחד איתנו וינסה לקררני בתפילתי, הייתי מביא עמי גם את הגראגער (- רעשן) הכבד כדי למחות את שמו ולאבד את קרירותו המקולקלת!"...

מחיית עמלק מזווית אקטואלית - מעשה בפרשה

מאת: הרב אליהו שור

השי"ת מצווה אותנו בציווי נצחי: "זכור את אשר עשה לך עמלק!" מה עשה עמלק? ומה עולל שככה הגעתו? כשהדברים מגיעים עד כדי כך שנצטוונו להכרית את זרעו ואת שמו עד סוף כל הדורות!! התשובה היא: אשר קרך!!!

כמו שידוע שעמלק לא בא אלא לקרר את האמבטיה הרותחת. שכן מקודם להתקפותיו המתועבות רעדו כל אומות העולם. רעייה עצומה מעם ישראל לנוכח ניסי ה' ונפלאותיו שעשה להם. בראותו זאת, שם לו עמלק למטרה לקרר את האמבטיה הרותחת. כשמלחמתו בעם ישראל לא היתה רק בעצם פעולת המלחמה שהיתה פעולה פראית וברברית לכשעצמה. אלא עומק רוע נוסף היתה טמונה במלחמתו זו, בכך שכל מטרתו במלחמתו בעם ישראל לא היתה על שטח, טריטוריה או ערך אחר, אחר שלבני ישראל לא היתה כזאת בימים האלו, אלא אך ורק לקרר!!! לקרר את פחד האומות לבל יראו מד' לקרר את הרעדה שאחזה בהם מעם בני ישראל! ולקרר את עם בני ישראל מיראת ד'!

בשכך: עמלק שהוא היצר הרע יסכים שיהודי יניח תפילין, אבל שלא יעשה זאת עם ברען יהודי! עמלק גם יסכים שיהודי ישמע שיחות מוסר והתעוררות בכל עת ובכל מצוא, אבל הוא שם דגש על כך שיצא ידי חובתו בשמיעתם בלבד, ולא יעורר את ליבו להסיק מסקנות מעשיות לעלייה בתורה ויראת שמים. עמלק אף מסכים שיהודי ישב וילמד תורה כל ימי חייו, ובלבד שיעשה זאת בלי ה'ברען' וה'לעבעדיגקייט' שמאפיינים את לומדי התורה המאושרים.

כזה הוא עמלק! וככזה עלינו להיאבק מולו!

"דע את האויב!" אמרו חכמינו. ואויבינו עמלק, אויב מלא רוע, כל מטרתו אינו אלא בקירור וגימוד ערכי ה' ותורתו לכדי פעולות מעשיות בלבד, בלא לעשותם עם ההתלהבות והשמחה שבמצוות ה' ותורתו.

מצוה בהתלהבות = מחיית עמלק

כפי שמסופר על הרה"ק רבי יואל מסאטמר זי"ע שכבר בעת היותו רך בשנים היתה ידועה התלהבותו והתעלותו בשעת קיום רצון ה' ומצוותיו. ופעם בעת שאביו הרה"ק הקדושת יו"ט זי"ע הצטרך לנסוע לעיר אחרת לכמה ימים עקב אסיפת רבנים מסויימת, צירפו

אליו לנסיעתו.

בשהותו במקום התפלל רבי יואל בדיוק כמו שהתפלל בעירו, עם כל ההתלהבות והברען, מלווה בתנועות ידיים אופייניות. אולם רב מסוים שהדבר לא מצא חן בעיניו הלך ולחש באוזניו: "בחורצ'יק, פורים עדיין איננו מתקרב..." כאומר: "מה לך מתלהב ועושה תנועות ידיים משונות שמתאימות יותר לימי הפורים, התפלל בשקט כמו בחור נורמלי בלא לעורר מהומות מיותרות!"

הרבי מסאטמר בשנינותו הנודעת כבר בקטנותו ענה לו בין רגע: "לא רק שאחדל מהתלהבותי בתפילה כלל, אלא שאילו הייתי יודע שגם המן בכבודו ובעצמו ישהה באסיפה זו יחד איתנו וינסה לקררני בתפילתי, הייתי מביא עמי גם את הגראגער (- רעשן) הכבד כדי למחות את שמו ולאבד את קרירותו המקולקלת!"...

שכן המן הרשע, עם יחסו המרשים מזרע אגג ועמלק, פעל אף הוא באותם שיטות ולשם אותה מטרה: לקרר את ליבות ישראל והתלהבותם לעשות נחת רוח לבוראם שבשמים!

על כן בימים אלו שסגולתם למחיית עמלק נודעת, שומה עלינו לעורר ולהתעורר לעשות את כל מעשינו ופעולותינו בעשיית המצוות מתוך ברען וחיות אמיתי, כמו גם מתוך שמחת הלב פנימית וחיצונית על גודל זכותינו להיות בניו של מקום ולקיים את מצוותיו.

כוונה במצוות למחיית עמלק

כשאף בדורותינו אנו, יכולים אנו לקיים את מצוות מחיית עמלק

פניני מצוה

מצות מחיית עמלק

המצוה: שנצטוינו להכרית זרעו של עמלק ולאבד זכרו מן העולם, זכר ונקבה, גדול וקטן!

וכשאנו עומדים בשבת פרשת זכור, שנקבעה שבת זו בסמיכות לחג הפורים, באשר את חג הפורים אנו חוגגים לזכר מפלתו של אותו צורר, בן אחר בן לאגג ולעמלק, שלא שקט על שמריו וניסה לדבוק בדרכי אבותיו המתועבים, ולהשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים. וד' אלו קינו הפר את עצתו ואת זממו, והפך את הקערה על פיה, כשאותו תלו על העץ, ואילו אנו ובנינו ובני בנינו ניצלנו ממזימתו לחיי החיים בהידבקות באמונת אומן בקל ברוך הוא, הזמן גרמא לעסוק במצוה זו.

הטעם: כל המיצר לישראל שנוא אצל ד' יתברך בתכלית השנאה! כשהקב"ה פורש את כנפיו על בנו בכורו ישראל ושומרו ומגינו מכל תוקפיו ושונאיו. כשלכן לא רק המפר את דבר ד' שנוא לפניו ביותר. כי אם גם, או אולי בעיקר המצר לעמו ישראל, שנוא לפניו בתכלית השנאה!

והוא שנוא לפניו עד כדי כך שהקב"ה מצוונו להכרית זרעו וזכרו מכל וכל, יותר מכל העמים שהרענו לישראל. ועובדא זו היא בשל כך שהוא הגדיל לעשות הרע, כשלא רק שהצר לישראל בלבד, אלא שהוא קירר את האמבטיה הרוחת, באותתו לשאר העמים והאומות ששמעו ונרגזו מעם בני ישראל בצאתם ממצרים, שאפשר להילחם בהם ולהפיל בהם חללים. לכן אף הוא מידה כנגד מידה מתועב ביותר, ובאשר הוא הגדיל עשות הרע, אף שנאתו כלפיו גדולה וחזקה. עד כדי כך ש'אין שמו של הקב"ה ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק מן העולם'.

ספרי היסוד שיעוסקים במצוה זו: במקומות מפורזים בש"ס, וברמב"ם הלכות מלכים פרק ה'.

מצוה זו נוהגת: המצוה מוטלת על הציבור כולו. ובספר החינוך מציין: "ובאמת, כי גם על כל יחיד מישראל הזכרים מוטל החיוב להרגם ולאבדם מן העולם אם יש כוח בידם בכל מקום ובכל זמן, אם אולי ימצא אחד מכל זרעם!"

מהיחודיות במצוה זו: עומק ההכרתה שהוטלה על עמלק, כשאנו מצווים להכרית זרעו וזכרו עד השורש ובכל האופנים!

עצה טובה קמ"ל: לאור מצוה זו, וכשאנו רואים עד כמה המיצר לישראל שנוא לפני הקב"ה. עלינו להיזהר במשנה חשיבות לא לצער או להצר לישראל חברינו, שגם הוא בכלל כלל ישראל, כדי שלא לעורר חרון אף ח"ו, אלא אך להרבות אהבה, אחוה, שלום ורעות בישראל!

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

במלא ההידור, שכן בכל מצוה ומצוה שאיש יהודי מקיים כראוי, הרי הוא מקיים בכך מצות מחיית עמלק בהידור רב! אחר שאין לך מחיית עמלק גדולה יותר ממחיית מורשתו הרוחנית שתמציתה מלחמתו הכבירה בקיום המצוות. לכן כשיהודי עושה ההיפך ממעשה עמלק, ומקיים מצוות ה' בהידור ומתוך שמחה והתלהבות, הרי הוא מקיים בכך את מה שכתוב בתורה 'מחה תמחה את זכר עמלק' בכל הפרמטרים האפשריים.

כשיסוד זה מפורט בהרבה מספרי החסידות והמוסר, וביותר בספה"ק 'בית אהרן' להרה"ק רבי אהרן מקרלין זי"ע שכותב בלשונו הצחה: "כל איש ישראל, כל מה שהוא עושה, צריך לראות שבזו העשיה יתמחה הזכר של עמלק...". והוא מסיים בהבטחה: "וכאשר יהיה נזהר בזה... הרי בטוח אני אשר חיש מהר יהיו פטורים מכל הצרות...". הרי לך דברים כדורבנות עד כמה מחיית עמלק תלוי באופן קיום המצוות!

ימח שמו!

מסופר גם על אחד מנקיי הדעת שבירושלים ששמעוהו פעם צועק במקוה לפנות בוקר בפתע פתאום: "ימח שמו! ימח שמו!". הנוכחים במקום נבהלו גם נחפזו ואצו במהרה לבדוק מה קרה, "שמא מחבל צמא דם פרץ למקוה בקדרותא דצפרא" חשבו באימה. כשבבהלה שאלו את החסיד "מה קרה? מה לקריאת 'ימח שמו' בבוקרו של יום רגיל?! וכי היטלר או סטאלין קמו לתחייה ח"ו?"

"לא ולא!" השיב החסיד, "אלא שנזכרתי עתה במילותיו הבהירות של הבית אהרן מקרלין זי"ע שבכל עשיה ועשיה שאדם עושה בעבודת ה' צריך לראות למחות את עמלק ולאבד את זכרו. והן עתה בעת קושרי את מנעלי על פי ההלכה, השמאלית קודם הימנית, קיימתי בכך מצוה נשגבה שבכוחה למחות את עמלק מן העולם.

לכן נזעקתי שאכן ימח שמו במהרה לעד ולנצח נצחים, לשמחת ליבם של כלל שלומי אמוני בני ישראל!" סיים החסיד. כשממנו נלמד עד כמה עלינו לכוון בעת שאנו מקיימים את מצוות ה' וציוויו, שאנו מוחים את עמלק בכך!

על כן עם ה' חזקו ונתחזקה לעבוד את ד' יתברך בכל כוחנו ומרצנו, ומתוך אמונה שלימה בו יתברך, שבכך אנו מוחים את עמלק שבכל דור ודור.

ונתחזקה גם שלא לשים ייבנו בנדיבים אשר שקר הבטחתם, ובריצה אחר הכסף וההבל (כפי שכבר אמרו המגידיים ש'דולר' בגימטריא 'עמלק'. חושבנא דדין כחושבנא דדין. והוא פלא!) אלא נקיים את כל מצוות ה' בחיות ובהתלהבות, וע"י כך נמחה את זכר עמלק ונאבדו כליל!

אין הכסא שלם

נסיים בסיפור נפלא.

"למה, למען ד' אין בביתך כסאות נורמליים כמו כל בן אדם רגיל?" תמה אחד מתלמידיו של רבי שלמה בלוך זצ"ל בפניו.

המשך בעמוד 29

אבל אז, פתאום נפתחה הדלת, ואל הבית התפרץ בעל המנגן הנודע, רבי אלתר יכנס זצ"ל, הגיטרה תלויה על כתפו, כובע פורימי על ראשו, ושירה שמחה וסוחפת על לשונו

הרב שלום יכנס מספר על הפרויקט המיוחד של אביו 'רבי אלתר' זצ"ל, בימי הפורים

אחד הימים הקשים בשנה בבתים בהם ישנם יתומים ואלמנות הוא יום הפורים. אם בכל ימות השנה מורגש היטב חסרונו של ראש המשפחה, כשמגיע יום הפורים החיסרון מורגש שבעתיים. הילדים צריכים לצעוד לבדם לבית הכנסת עם התחפושות, הם צריכים לבקש מאנשים זרים שיעזרו להם לעקוב אחר קריאת המגילה, הם הולכים לפעמים לבדם אל המלמדים כדי לתת את משלוח המנות כשכל הילדים האחרים באים יחד עם אבא, ובסעודה נפקד האב ממקומו, בראש השולחן נשאר כסא ריק. אבל אז, בעיצומו של היום הקודר הזה, פתאום נפתחה הדלת, ואל הבית התפרץ בעל המנגן הנודע, רבי אלתר יכנס זצ"ל. הגיטרה תלויה על כתפו, כובע פורימי על ראשו, ושירה שמחה וסוחפת על לשונו.

זה היה דבר מדהים, מספר בנו הרב שלום יכנס.

"אבא היה מקבל מארגון 'זה לזה' רשימה עם כתובות של אלמנות שיש להן ילדים קטנים בבית, והוא היה משתדל להספיק מספר מכובד של ביקורים בבתיהן. לפעמים תיאמו איתו מראש, לפעמים היה זה בהפתעה גמורה, אבל הצד השווה שבהן הוא שהוא היה פורץ לתוך הבית, אוסף את כל הילדים מכל החדרים, מגדול ועד קטן, ומרקיד אותם, שר איתם, מארגן איתם מקהלה, כך במשך עשרים דקות ולפעמים אפילו חצי שעה. הוא היה הופך את כל האווירה בבתים הללו. שמחה וניגונים, שר ורוקד, לא פעם באו גם השכנים והצטרפו, האווירה הקודרת נעלמה כלא היתה, ובמקומה באה לשכון בבית שמחה פורצת גבולות ובוקעת שערים.

"בפורים דפרזים הוא היה מסתובב בבני ברק מכתובת לכתובת, ובפורים דמוקפין בירושלים. תחילה עשה את זה ברכבו שלו, אבל הוא התלונן שרק הניסיון למצוא חניה בכזה יום עמוס, תופס לו חלק נכבד מהיום והוא מספיק פחות כתובות בשל כך. "בארגון 'זה לזה' הבינו את הצורך, והעמידו לרשותו רכב עם נהג שבא לאסוף אותו מהבית, ולקח אותו מכתובת לכתובת, כך שבזמן שהנהג מחפש בחוץ חניה, אבא זצ"ל כבר היה בתוך בית האלמנה, משמח את היתומים ואת האלמנות, שר ורוקד. "הבן שלי היה מתלווה אליו", מספר הרב יכנס, "הוא היה עוזר לו

להרקיד את הילדים ולשיר איתם. הוא סיפר לי כל פעם שיכולת ממש להרגיש ולמשש בידיים את השינוי באווירה שעשה הביקור הפורימי הזה בבתים הללו. "אני עצמי בתחילה היו לי רגשות מעורבים. עד אז היתה לי חזקה שאבא היה אוכל אצלי את סעודת הפורים. כמוכן שחסרונו הורגש היטב בשולחן הפורים בביתי. מאז שהתחיל את הפעילות הזאת הוא היה מגיע אלי ממש לפני השקיעה ליטול ידיים לסעודת היום. "אבל כששמעתי מהבן שלי עד כמה שהפעילות הזאת שימחה ועודדה את היתומים והאלמנות, הבנתי שזה לא יהיה נכון מצדי להצטער על כך. בבית שלי יש אבא ב"ה, אומנם סבא הגיע מאוחר, אבל בבתים אחרים אין אבא, ולהם צריכים לדאוג יותר. "מיותר לציין שאת כל זה הוא עשה בלי לקחת שקל אחד בודד. הוא לא ביקש ולא רצה לקבל כסף, זה היה נטו לשם שמים, כמו רוב הדברים האחרים שהוא עשה, שלא רצה לקבל עליהם כסף. הוא לא אהב כסף ולא העריך כסף, מבחינתו היכולת לשמח אנשים ולהנעים את יומם, היא מתנה מיוחדת שקיבל משמים והוא השתמש בה בחכמה רבה כדי להרוויח איתה כמה שיותר מצוות וזכויות.

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

רוצים לקבל את 'לקראת שבת'
מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

איך נראה גוי שיכור?! מתנדנד עם הוודקה, צוחק צחוק חלול, אין צורך לתאר יותר מידי. אבל יהודי מגיע ל'גילופין' והוא מתחיל לברך את כל מי שמסביבו... "אחי היקר, ימלא השם כל משאלות לבך לטובה, בריאות פרנסה ונחת מהילדים, מהנכדים, חכה מה אתה בורח אני באמצע לברך אותך"...

מתחילים להתרגש בקול מהחג הקרב ובא...

מאת: מענדי ויזל

עוד כמה ימים זה מגיע... העולם לובש שמחה. רק לפני שבועיים היינו בשבת מברכים אדר, שבת שקלים והנה אנחנו כבר בפרשת זכור. בגני הילדים כבר שרים 'פורים בא פורים בא ואיתו שמחה רבה...' באוויר אנחנו פה ושם כבר רואים ילדים מעיפים 'שומים' קטנים על המדרכה... יורים קפצונים... מרגישים כבר באוויר את ריח הקברנה סובניון... הפטיט ורדו שהתיישן בחביות עץ אלון משנת 1952 אני סתם מקריא רנדומלית כיתוב מתווית של לבקבוק יין יוקרתי כזה... טקסט אקסקלוסיבי בחתימתו של יין מדופלם (עדיף עם שם בעל צליל צרפתי) שיצדיק את המחיר המופרז. 'יין בעל גוף מלא המתנפץ לרסיסים קטנים בחיך המתלטף בעסיסיות בשרנית שמשנתה מבציר לבציר בארומה עשירה, טעם פירותי וסיומת ארוכה ועגלגלה' אני עומד נדהם כל פעם מהתיאורים המיוחדים האלה.

בגיל שתיים עשרה התעקשתי להיות צ'יקאָפּער

אני מכיר שכן שלי שאינו שותה מבקבוק יין ששווה פחות ממאה שקלים. זה המינימום, הוא לא מתבזבז על פחות מזה. אם ממש אין ברירה הוא שותה מהבקבוקים האלו שמוכרים ארבעה במאה או חמישה במאה...

אני לא זכיתי בכישרון ה'מבינות' בינות יקרים. אולי עוד לא הגעתי לדרגה הזאת, יש לי עוד עבודה לעשות. בינתיים אני מסתכל בחוברת הדרכה לשיכורים בפרק שמסביר איך להתגבר על תחושת הבחילה העולה ברגע שאני רק פותח את הפקק של היין היבש הזה. כנראה זה כתוצאה מזה שבגיל שתיים עשרה התעקשתי להיות צ'יקאָפּער ולשתות יין כמו גמל עם שלוש דבשות ואז להקיא את נשמתו בכל חדר בבית של אמא ושל סבתא ולקינוח גם בבית כנסת. אבל זה לא אומר שאני אוותר חלילה על המצווה המרגשת של 'חייב איניש לבסומי עד דלא ידע'.

צדיקים אמרו שה'עבודה' של פורים קשה יותר מה'עבודה' של יום כיפורים.

אז אני אסתום את האף ואשתה בכוח עוד כוס ועוד כוס לשם מצוות היום.

ואז כשזוכים ל'נכנס יין יצא סוד'. אה. נחשף האור האלוקי הטמון

בכל יהודי.

שמים לרגע בצד את התחפושת המאולצת של כל השנה ונחשפת הדמות האמיתית הכנה והמשוחררת. פלאי פלאים.

איך נראה גוי שיכור?! מתנדנד עם הוודקה, צוחק צחוק חלול, כמו בהמה מהלכת על שתיים. לא צריך לתאר יותר מידי.

אבל יהודי מגיע ל'גילופין' והוא מתחיל לחבק את כל מי שמסביבו... "אח שלי היקר אני אוהב אותך אהבת נפש, ימלא השם כל משאלות לבך לטובה, בריאות פרנסה נחת מהילדים, מהנכדים, חכה מה אתה בורח אני באמצע לברך אותך... יש לך כמה שקלים לת"ת?... ליהודים הייתה אורה, אורה אורה ושמחה..."

והיו ריקודים עם ניגונים כמה שעות רצופות

מסופר על רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל שפעם מישוהו הזמין אותו להיות סנדק בברית, לפליאתו למה מזמין אותו הרי לא מכיר אותו בכלל, ענה לו היהודי שמצפה שנים רבות לזש"ק, ובפורים ביקש ברכה מרבי לוי יצחק שבירך אותו בכל לבו, ואכן אחרי פורים נפקד, ומרגיש שזה בזכות הברכה שלו.

אני חייב לצטט כמה מילים מתוך תיאור מתוק של שמחת פורים בירושלים מספר 'מי שמואל':

המשך בעמוד 29

דברי קודשו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל כי סגולת היום כה גדולה ועצומה בזכות דבר אחד - משלוח מנות ומתנות לאביונים, שבזכות חיזוק האהבה בין איש לרעהו ביום זה, באות כל ההשפעות והסגולות.

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

מעלת ימי הפורים

מקובל מגדולי עולם כי מעלה עצומה בפורים להשכים בבוקר, ולהרבות בתפילה ובבקשה לפני ה' על כל אשר בליבו, ובפרט ע"י מזמור 'איילת השחר'.

רבי שמשון פינקוס זצ"ל היה נוהג לשתות ד' כוסות בפורים, שהן כנגד: רפואה, פרנסה, תורה, זש"ק. ובהגיע לכוס רביעי היה מכריז שזו כוס מיוחדת לאלו שעדיין לא נפקדו, וב"ה בזכותה ייפקדו במהרה. והיה מוזג מהכוס הזו לאברכים עמלי תורה, וביקש מהם לשיר 'זרעא חייא וקיימא'.

כתב החת"ס בשם ה'שב יעקב' הלומד תורה בין מגילה של לילה לשל יום - הינו בן העולם הבא! (עלון טוב לחסות בה').

ונחתום בדברי קודשו של רבי א.ל. שטיינמן זצ"ל כי סגולת היום כה גדולה ועצומה בזכות דבר אחד - משלוח מנות ומתנות לאביונים, שבזכות חיזוק האהבה בין איש לרעהו ביום זה, באות כל ההשפעות והסגולות. שהשלום והאהבה בין איש לרעהו מביאים את כל הברכות לאדם! (עלון טוב לחסות בה').

מדוע אחשוורוש לא שילם למרדכי על שהציל אותו רק כתב זאת בספר הזיכרונות?

יש להקשות: מדוע אחשוורוש לא שילם למרדכי מיד, ואז לא היו צריכים לכתוב בספר דברי הימים, כך מקשה החיד"א בספרו "חומת אנך" (פרק מ"א בשם היערות דבש). ותירץ: שמרדכי ציווה לאסתר שלא תאמר לאחשוורוש בשמו, אבל אסתר ידעה שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, עשתה שלא כרצון מרדכי ואמרה למלך בשמו, אבל ביקשה ממנו שלא יגלה למרדכי שהוא יודע שזה בשם מרדכי, ולכן המלך לא יכל לשלם למרדכי מיד, והוצרכו לכתוב זאת בספר, כדי שבעתיד ישלמו למרדכי.

האם יש חובה לאכול בשר בהמה בסעודת פורים

אכילת בשר בפורים - המג"א (סי' תרצ"ו סקט"ו) מסתפק אם חובה לאכול בשר בהמה בסעודת פורים, מאחר ובפורים נאמר חיוב שמחה "ימי משתה ושמחה", א"כ חובה לאכול בשר כמו שמחת יו"ט, כדאמרו (פסחים ק"ט) דאין שמחה אלא בבשר ויין, או שנאמר שדווקא ביו"ט מצווה לאכול בשר, כי כשביהמ"ק היה קיים היו מקריבים קרבנות שלמים, ולכן גם עתה נוהגת השמחה "זכר למקדש", משא"כ בפורים, שנתקן בחו"ל על נס שבחו"ל, ולא היה ביהמ"ק קיים, אולי מלכתחילה לא נקבע חיוב שמחה בבשר. והרמב"ם (פ"ב מהל' מגילה הט"ו) כתב: כיצד חובת סעודה זו, שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה. וב'דברי משה' (ס"מ) כתב דמהשו"ע משמע שחובה לאכול בשר בפורים, דנפסק בשו"ע (תרצ"ו ס"ז) דאונן מותר בבשר בסעודת פורים, אף שתמיד אונן אסור בכך, משמע שאכילת בשר בפורים חובה. וכן פסק השו"ע שיש חיוב לאכול בשר, ורבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל כתב ב'שבט הלוי' (חלק י' סי' י"ח אות ג) כתב שאין חיוב, אבל מצוה יש. ולעניין האם יוצאים יד"ח באכילת בשר עוף, מובא במשנ"ב (סימן תרצ"ה הערה 3 בדרשו) שבשו"ת 'דברי יציב' כתב שבשר עוף אינו נקרא בשר, ובשו"ת 'רבבות אפרים' בשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל כתב שבסעודת פורים די בבשר עוף.

מנהג אכילת זרעונים בפורים

בשו"ת 'דברי יציב' (חלק ב' רצ"ו) כתב שמדברי הרמב"ם משמע שכל הירקות הם בכלל 'זרעונים', וסיים שייטכן שבמה שאנו נוהגים לאכול כרוב - מקיימים בזה את המנהג לאכול זרעונים. וב'מקור חיים' כתב שיש לאכול אורז, שהוא מאכל חשוב, וב'בן איש חי' (פר' תצווה) כתב שיש שנהגו לטגן 'מולייתא' בבשר וקטניות כזכר לאכילת הזרעונים של דניאל.

מתנות לאביונים

המשנ"ב (תרצ"ד ב) מביא בשם הפמ"ג דיוצא באוכל ובמעות, ובדיעבד, כתב הפמ"ג (שם) שיוצא גם בבגדים. וה"אור שמח" (פרק ב' ממגילה הט"ז) מביא שהרמב"ם כתב: מיני אוכלין ומעות, ובבגדים לא יצא אפי' בדיעבד.

אם שלח לחברו שיתן עבורו 'מתנות לאביונים' וביקשו שיתן הכסף משלו ואחר פורים ישלם לו - יצא (מועדי הגר"ח).

השולח משלוח מנות לאשתו - מסתבר שלא יצא, ואפי' אם אין לו למי לשלוח, כיון שאשתו כגופו - נחשב כאילו נותן לעצמו (מועדי הגר"ח ק.).

10 חידות מיוחדות לפרשת זכור ולפורים:

א. מדוע ציווה הקב"ה לנהוג עם עמלק במידת אכזריות ולמחות את שמו?

ב. עם מי התייעץ עמלק לפני שבא על ישראל?

ג. מה הקשר בין קיץ, עשיו, פרעה והמץ?

ד. מי ממגילת אסתר נמשל בוז"ל לעוף שרצה להעניש את הים?

ה. מה הקשר בין מכירת יוסף לבין המץ ואחשוורוש?

ו. מה סיפר המן לזרש אשתו על מה שאירע לו עם מרדכי, ומי דוחף אותו אל ביתו?

ז. באיזה רחוב המן לא עבר כשלקח את מרדכי, ומדוע בתו של המן קפצה מראש הגג?

ח. היכן נרמז בחומש בראשית על מרדכי והמץ?

ט. מה ענו היהודים להמן כשקרא 'ככה יעשה לאיש'?

י. איך ניסה המן לשכנע את אחשוורוש שלא יצטרך להרכיב את מרדכי על הסוס, ואת מי שלח אחשוורוש לוודא שהמן מקיים את דברו?

גלוי וידוע לפני מה שהוא עתיד לגזור על עמ"י מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, כך מידה כנגד מידה - 'המתה מאיש עד אשה'.
• תשובה לחידה ב. איתא ב'מדרש אבא גוריון' עה"פ 'ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים' (שמות י"ז ח), מהיכן בא אמר רבי

• תשובה לחידה א. איתא בפסיקתא רבתי (פרשה י"ג): מה ראה הקב"ה לנהוג עם עמלק במידת אכזריות, שנא' 'תמחה את זכר עמלק' (דברים כ"ה י"ט) 'והמתה מאיש עד אשה מעולל ועד יונק' (שמואל-א ט"ו ג), אמר הקב"ה: אקדים לו כמה שעתיד לעשות,

כרוספדאי בשם רבי יוחנן, שהלך ליטול עצה מבלעם הרשע, וא"ל עמלק: יודע אני שבעל עצה אתה וגם בעל מחשבות רעות על ישראל, וכל הנוטל עצה ממך אינו נכשל, ראה מה עשו אומה זו למצרים, שעשו להם כמה טובות, ומה למצריים שעשו להם כמה טובות עשו להם כך, לשאר אומות וודאי שיעשו רעה. א"כ, מה אתה יועצני? א"ל בלעם: לך ועשה עמם מלחמה, ואם אין אתה עושה עמם מלחמה - אינך יכול להתגבר עליהם, מפני שהם תלויים בזכותו של אברהם אביהם, ואף אתה הנך בן בנו של אברהם תלוי בזכותו של אברהם. מיד בא עמלק למלחמה.

תשובה לחידה ג. איתא במד"ר (אסתר ז"ט): אמר רבי לוי, ארורים הרשעים, שמתעסקים בעצה רעה על ישראל, וכל אחד יועץ לפי דרכו ואומר על האחד: עצתי טובה מעצתך. עשוי אמר: שוטה היה קין שהרג את אחיו בחיי אביו, ולא היה יודע שאביו פרה ורבה ואחר כך הוליד את שת. ואילו אני - אני עושה כך, אלא - יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי - שאז אני בטוח שלא יוליד אבי עוד בנים. פרעה אמר: שוטה היה עשיו, וכי לא היה יודע שאחיו פרה ורבה בחיי אביו? אני אני עושה כן, אלא - עד שבעודם קטנים תחת אימותיהם - אני חונק אותם. וזהו מה שנאמר 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו' (שמות א"כ"ב). המן אמר: פרעה שוטה היה בזה שאמר 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', וכי לא היה יודע שהבנות נישאות ופרות ורבות? אני אני עושה כן, אלא - להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים.

תשובה לחידה ד. איתא במד"ר (ז, י) המן דומה לעוף שעשה קן על שפת הים, ושטף הים את קינו. כעס העוף ואמר: אני זו משם עד שאעניש את הים, ואעשה את הים ליבשה והיבשה לים. מה עשה?! נטל בפיו מים מהים ושפך ליבשה, נטל עפר מהיבשה ושפך לים. ובא חברו ועמד על גביו וא"ל: ביש גדא, גם אם תמשיך כל ימין כך, כל יגיעך יהיה לחינם, וכי מה ביכולתך לעשות? אמר הקב"ה להמן: שוטה שבעולם, אני אמרתי להשמידם, כביכול, ולא יכולתי, שנא' ויאמר להשמידם, לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית' (תהלים ק"ו כ"ג), ואתה חשבת להשמיד, להרוג ולאבד? חייך, ראשך יוסר מעליך במקום ראשיהם שחשבת להרגם, שהם ינצלו ואתה נתלה.

תשובה לחידה ה. איתא במדרש רבה (ז"א): אמר הקב"ה לשבטים: אתם מכרתם את אחיכם יוסף מתוך מאכל ומשתה, כדכתיב (בראשית ל"ז כ"ה): 'וישבו לאכול לחם'. כך מידה כנגד מידה, המן יהא קונה אתכם מתוך מאכל ומשתה.

תשובה לחידה ו. איתא במדרש 'לקט טוב' שסיפר המן לזרש שהלך לאמור למלך לתלות את מרדכי, ונעשה לו בלן בבית המרחץ, ספר ועבד שרץ לפני אדונו וכרוז המכריז כרוזים. וב'מדרש אבא גוריון' איתא: המן, שאתמול היה ראש השרים וכעת נהיה בלן, ספר וכו' - נדחף מעצמו אל ביתו מרוב בייזון.

תשובה לחידה ז. איתא ב'אוצר המדרשים' בשם מדרש קדום: כיון שהרכיבו המן על הסוס והעבירו ברחובות שושן הבירה,

כשהגיעו לרחוב שהמן היה גר בו, התבייש המן ולא עבר בו. עמד שם ילד אחד ואמר: 'לא עברנו עדיין ברחוב זה', והיה עובר בו המן בעל כורחו. שמעה בתו קול מהומה ורעש, אמרה: אולי הם היהודים שיוצאים להיתלות. ומכיון שראתה שמרדכי הוא - השליכה עצמה מהגג ורצצה את מוחה.

תשובה לחידה ח. בפרשת ויחי נאמר 'בנימן זאב יטרף בבוקר יאכל עד ולערב יחלק שלל', ואיתא בבראשית רבתי (שם) שפסוק זה מדבר על מרדכי, שטרף לאותו זאב - המן, שעל ידו נטרף, ואז 'בבוקר יאכל עד' - זהו מה שנאמר 'ויקח המן את הלבוש', ובבוקר היה אותו מעשה. וברש"י (שם) הוסיף, שהפסוק 'ולערב יחלק שלל' הולך על מרדכי ואסתר שהיו משבט בנימין. שאף בערב, כשתשקע שמשן של ישראל ע"י נבוכדנצר שהגלה אותם לבבל, מרדכי ואסתר, שהיו מבנימין - יחלקו את שלל המן, שנא' 'הנה בית המן נתתי לאסתר'.

תשובה לחידה ט. איתא במדרש 'פנים אחרים': אמר רבי לוי: כשהמן קרא ואמר 'ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו', ענו לו ישראל: לא המלך שבארץ, אלא המלך שבשמים. ובמדרש רבה (י, ה) איתא: בזמן שהרכיבו המן על הסוס, החל מרדכי מקלס לקב"ה, ואמר: 'ארומך ה' כי דיליני ולא שימחת אויבי ליי וכו'. ותלמידיו אמרו: 'זמרו לה' חסידיו והודו לזכר קדשו', וכו'. המן אמר: 'אני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם' וכו', ואילו אסתר אמרה: 'אליך ה' אקרא ואל ה' אתחנן' וכו'. כנסת ישראל אמרה: 'שמע ה' וחנני, ה' היה עוזר ליי, ורוח הקודש אמרה: 'למען יזמרך כבוד ולא ידום, ה' אלוקי לעולם אודך'.

תשובה לחידה י. איתא במדרש 'אגדת אסתר': אמר המן למלך: 'ינתנו למרדכי עשרת אלפים ככר כסף, ולא יעשה לו כן. אמר לו המלך: תן לו את שלו, ועל ביתך אני משליטו, ואילו הכבוד הזה לא יימנע ממנו. אמר לו המן: עשרת בניי ירוצו לפניי, ואל יעשה לו כן. אמר לו המלך: אתה ובניך ואשתך יהיו לו לעבדים, ולא יימנע כבוד זה ממנו. אמר המן: איש הדיוט ופשוט הוא, יתמנה על מדינה אחת או על מחוז אחד, וכבוד זה לא יעשה לו. אמר לו המלך: אני משליטו על כל המחוזות, בים וביבשה, וכבוד זה לא יימנע ממנו. אמר המן: מטבעותיך ומטבעותיו יצאו בכל המדינה, ואל יעשה לו כן. אמר לו המלך: איש שהציל את ראשי ממוות, מטבעותיו ומטבעותיו יצאו במדינה, ואל יימנע ממנו כבוד זה. אמר המן: הפקודות והאגרות לכל המדינות יבוטלו, ואל יעשה לו כבוד זה. א"ל המלך: הפקודות והאגרות יבוטלו, וכבוד זה לא יימנע ממנו. כיון שראה אחשוורוש שהמן מתעקש כל כך, מיד נזף בו, הרים קולו ושאג עליו כאריה. אמר לו: 'אל תפל דבר מכל אשר דיברת!' וקרא המלך לשני סריסיו - לאבסור ולחרבונא, אמר להם: היזהרו של יפיל דבר מכל אשר דיבר. וכן איתא ב'פרקי דרבי אליעזר' (פרק נ): אמר המן למלך: אדוני המלך, אתן לך אחד מבניי הגדולים, ויעשה הוא לו ככל מה שגזרת עליי. אמר לו אחשוורוש: חיי ראשי ומלכותו, לך נאה לעשות כן!

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק-תשפ"ג)

מנהג מעניין היה מונהג בביתו של רבי שלמה בלוח זצ"ל תלמידו של החפץ חיים זי"ע, לפיו אין יושבים בבית על כסאות רגילים - כסא לאדם, כסא לאדם. אלא רק על ספסלים רחבים וגדולים, שבכוחם להחזיק כמה אנשים יחדיו. ועל מנהג תמה התלמיד ודרש להבין פשרם של דברים, באשר הקפדה של ישיבה על ספסלים דייקא, נראית הקפדה תמוהה ביותר.

"מה אעשה? ועדיין לא נמחה זכרו של עמלק מן העולם!" השיבו רבי שלמה במהרה.

"מה הקשר בין עמלק לבין הכסאות בבית?" תמה התלמיד.

"אגיד לך פשרם של דברים", החל רבי שלמה להסביר, "ספסל מחזיק כמה אנשים בבת אחת, והוא עומד על שתי רגליים בלבד. לעומת זאת, הכסא הוא בעל ארבע רגליים, והוא מחזיק אדם אחד בלבד."

"מוסכם?" שאל רבי שלמה.

"כן" השיב התלמיד.

"השתא, הבה נא חומש שמות" ביקש רבי שלמה. התלמיד לא הבין לאן חותר רבי שלמה, אולם פקודתו שמרה נפשו, ולפיכך הביא את

החומש.

רבי שלמה דפדף בחומש למקום כלשהוא, אחר הורה לתלמידו: "קרא!"

היה זה בסוף פרשת בשלח בקטע של פרשת עמלק, שם כותב רש"י על הפסוק "כי יד על כס קה מלחמה לד' בעמלק" כך: "ומהו כס ולא נאמר כסא? (אלא) אף ה' נחלק לחציו. נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם, עד שימחה שמו של עמלק כולו".

התלמיד עדיין לא הבין, ולפיכך הסביר לו רבי שלמה: "כסאו של הקב"ה בעוונותינו עדיין אינו שלם, שהרי לא נמחה זרעו של עמלק מן העולם. אם כן כיצד אנו יכולים לישב על כסא שלם בן ארבע רגליים בשעה שלהשי"ת אין כזאת?" סיים בתהיה.

זוהי הסתכלות נכונה של יהודי ירא שמים שמחשב את כל צעדיו על פי התורה!

ולאור דברים אלו המסקנה פשוטה שעלינו לפעול שיהיה שמו וכסאו של הקב"ה שלם ודבר זה נעשה ע"י מחייתנו את חיידקי העמלק - שהם המעכבים את שמו של הקב"ה מלהיות שלם - ע"י עשיית המצוות בחיות ובהתלהבות!

המשך מעמוד 25 | מתחילים להתרגש בקול מהחג הקרב ובא...

"והיו ריקודים עם ניגונים כמה שעות רצופות בהתעוררות וחיות גדולה... ורבי נתן ב"ר פנחס יהושע כבר היה שיכור, ורבי שלמה וקסלר עמד על השולחן ושרף דף נייר וצעק עמלק בְּרַעַנְטַּהּ המן בְּרַעַנְטַּהּ (עמלק נשרף, המן נשרף) וכן על כל שונאי ישראל, וגם היו שהתחפשו במלבושים שונים ושמחו עצמם בכל מיני שמחות..."

"ובבוקר התפללנו בהתעוררות גדול, וקראנו המגילה, ופרשת יבוא עמלק, ורבי מאיר אנשין התחפש עצמו בכל מיני לבושים, ובתוך הלבושים ותחתיהם תחב על גבו חתיכות מזרונים, והתפלל לפני העמוד, ואחד לקח אותו באמצע מלפני התיבה על גבו, ורקד עמו כך כשהוא מונח על גבו..."

"ורבי מאיר היה לבוש עם תרבוש על ראשו ומעוטף וחרבוש כמו חכם ספרדי, והמזרונים תחת מלבושיו, ולקח קורה אחת שהיה מונח שם והחזיק אותה בשתי ידיו כמו שמחזיקים רובה לירות, ואמר שירה בעמלק, ובשאר שונאי ישראל, ואחריו הצטרפו כולם, ועשו כל מיני

בדיחותא ומלא שמחה".

אין כאן המקום להאריך בכל התיאורים המדהימים, אבל מרגש לקרוא איך יהודים יראים ושלמים שמחו ורקדו פעם, אצל רבי בנציון השמש שתו יין שרף, ואצל יעקב זאב ממאה שערים קיימו משתה ושמחה, ודברו הרבה דברי תורה בשעשוע חברים ובאהבת לב ונפש, ורקדו ופיזזו יחד, ושרו שירים וחרוזים עד קרוב לחצי הלילה... בקיצור לא היה משעמם שם בכלל...

למעשה עכשיו אנחנו עומדים לפני החג הקדוש הזה זה הזמן לבקש בפשטות "טאטע, הטעימונו טעם פורים"

פורים זה ההתחלה של כל ההתחלות. משם אנחנו עוברים ללידת עם ישראל בפסח, וספירת העומר, וקבלת התורה. אבל הכל מתחיל עכשיו.

השי"ת יעזור שנזכה לנצל את המתנות הללו.

א פריילעכן פורים!

המשך מעמוד 5 | הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

עליונה היא להעמיד אברכים שיעברו מעיר לעיר ויפעלו נפלאות לבסס יסודות היהדות, אבל מ"מ אין זה מוטל עליו דווקא, שנראה שיש עוד שמסוגלים לכך ומוכנים להתעסק בכגון זה, אבל לגבי הקמת כולל לא נראה שיש מי שיעשה הדבר אם לא הוא יעשה כן,

ולפיכך נטל על עצמו את התפקיד, והוסיף לו החפץ חיים, "אתה תעסוק בהצלת נפשות ותצליח בכך", ואכן מו"ר זצ"ל עשה על פי הוראת החפץ חיים, ופעל הרבה בהצלת נפשות והצליח להציל נפשות הרבה.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? חדשו!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

האם צריך לענות 'אמן' על ברכה של ילד בן חמש? מדוע נהג הגרי"י קניבסקי זצ"ל לענות לברכותיו של הגר"ח קניבסקי זצ"ל בילדותו? ועל איזו ברכה עונים 'אמן' ללא 'ן'?

ילד שהגיע לגיל 'חינוך', עונים 'אמן' על ברכותיו. וגיל חינוך לענן זה - הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שהוא הזמן שבו הילד יודע למי מברכים. וכן כתב האור לציון, וציין, כי בדרך כלל זמן זה הוא בגיל שש או שבע, בהתאם לרמת הילד.

וכתבו האחרונים, שלפני גיל חינוך, אין לענות אמן על ברכותיו של קטן. ולדעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל, אכן אין חובה לענות אמן על ברכותיו, אך כשעונים אמן בפני הקטן כדי להרגילו בעניית אמן - מותר לענות, וכך נהג גם אביו הגרי"י קניבסקי זצ"ל; ורק כאשר הקטן אינו יודע שעונים אחריו אמן, כך שאינו מרגילו בכך בעניית אמן, אין לענות. וכן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ולדעת האור לציון, אף אביו של הקטן לא יענה, אלא יאמר בלחש את הפסוק "פרוך ה' לעולם אמן ואמן", ויסיים את ה'אמן' השניה כקול, כאילו עונה על הברכה. והגרש"ז אויערבך זצ"ל הורה, לענות 'אמן' ללא 'ן', באופן שהילד לא יחוש בכך, ומאידך, יתחנך לעניית אמן, בסוברו שעונים אמן על ברכותיו.

האם מותר לבטא את שם ה' המופע בנוסחי הברכות המופיעות בגמרא ובפוסקים? ומה נהג הגרי"ש אלישיב זצ"ל בנוגע להזכרת שם ה' בלימודו?

הלומד בגמרא, או בספרי ההלכה, נוסח של ברכה כלשהי, לא יבטא את שמות השי"ת המופיעים בנוסח הברכה. ואף המלמד ילדים קטנים משנה וגמרא - דעת האגרות משה, שלא יבטא את שמות ה', ואין לחשוש שהילדים יתרגלו משום כך לבטא את שם ה' בברכותיהם שלא כראוי. אולם המלמד ילד לברך, רשאי לומר את הברכה כתיקנה, ולבטא את שם ה', כדי להרגילו לברך כראוי; ויש להיזהר שלא לענות 'אמן' על ברכתו של המלמד.

ושם ה' המופיע בפסוקים המצוטטים בגמרא ובמדרשים, מותר לבטאו. אולם, אם לציטוט בפני עצמו אין משמעות, וכגון שמצוטטות המילים "קרנן לה" - דעת האור לציון, שאין לבטא את השם. ולדעת הגרי"י קניבסקי זצ"ל, אף כאשר מצוטט פסוק שלם, ראוי לומר 'השם', ולא לבטא את שם ה', וכל שכן כאשר מצוטט רק חלק מפסוק.

ולדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, המנהג שלא לבטא כלל את שם ה' המופיע בגמרא וכדומה, אך רק בשמות הוי"ה ואדנות, ולא בשמות אחרים, כגון 'אלקים' ו'צבאות'. וכן נהג הוא עצמו בשעת לימודו.

האם מותר לברך על מלפפון חמוץ לפני הברכה על ה'קוגל'? מדוע תיקנו לומר 'ברוך שם' לאחר ברכה לבטלה? ועד מתי ניתן לומר 'ברוך שם'?

ברכה לבטלה - יש אומרים, שאסורה מן התורה, באיסור "לא תשא את שם ה' אלקיך לשווא". ויש אומרים, שמאחר וגם בברכה בבטלה הוא מזכיר את השם בדרך שבח והודאה, אין האיסור אלא מדרבנן, אך הוא חמור משאר איסור דרבנן, משום שחכמינו ז"ל הסמיכו איסור זה על איסור 'לא

תשא הנ"ל, השקול כאיסורי כרת ומיתת בית דין.

וגרימת ברכה מיותרת - כגון שחפץ לאכול שני מאכלים שברכתם זהה, ומברך על אחד מהם ומכוון שלא לפטור את השני, כך שצריך לברך שנית על המאכל האחר - אסורה מדרבנן, אך אין איסורה חמור כברכה לבטלה.

וברכה על מאכל טפל לפני העיקר - כגון 'קוגל' אטריות ומלפפון חמוץ, שלדעת רוב הפוסקים נחשבים כעיקר וטפל - למרות שיכול לאוכלו לאחר העיקר ולפטורו בברכת העיקר, לדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, אין בה איסור.

וכתבו הפוסקים, על פי הירושלמי, שמי שבירך ברכה לבטלה. יאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". ושאל על כך החזון איש: הרי גם בברכה לבטלה עצמה הזכיר את שם השי"ת בדרך של שבח, ואם כן - מה תיקן באמירת השבח 'ברוך שם' והשיב: הואיל ואסרו לברך ברכה לבטלה, תיקנו לומר 'ברוך שם', כדי להראות שהאמירה הראשונה כביכול לא היה בה שום שבח, מחמת שנאמרה באיסור, והרי זה כמזכיר שם ה' לבטלה ללא שום שבח.

ולדעת החיי אדם, יש לומר 'ברוך שם' מיד לאחר שבירך לבטלה. אולם לדעת האשל אברהם מבוטשאטש, איין זו אלא מידת חסידות, שלא להתמהמה, כדי שלא ישכח לאומרו, וכדי שיהיה ניכר שאומר זאת בקשר לברכה לבטלה; אולם, בדיעבד, יכול לומר 'ברוך שם' אף לאחר זמן. וכן כתב המנחת יצחק בשם כמה אחרונים. וכן דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל. ולדעת הגר"ש אויערבך זצ"ל, יכול לומר 'ברוך שם' רק כל זמן שעוסק באותו ענין, אך משסיים, אין כל תועלת באמירתו. והקצות השולחן כתב, שלכתחילה יש לאומרו בתוך כדי דיבור, ובדיעבד יכול לאומרו אף לאחר מכן.

האם צריך לענות 'אמן' למי שמתפלל שמונה עשרה בקול רם? והאם מותר לענות לברכה ששומעים באמצעות רמקול?

את הפסוק בפרשת האזינו: "כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבו גִּדְל לְאַלְקֵינוּ", דרשו חכמינו ז"ל: אמר להם משה לישראל, כשאני מברך ומזכיר שם השי"ת, אתם הבו גודל לאלקינו בעניית 'אמן'.

והשומע ברכה באמצע לימוד תורה, או באמצע התפילה, ואם יענה אמן יפריע לו הדבר ללימודו

או לתפילתו - הורה הגר"ש וואזנר זצ"ל, שאינו מחויב לענות אמן. וכן הורה הגר"ש אלישיב זצ"ל, שהלומד תורה ושומע שמברכים ברכות השחר, אינו חייב להפסיק באמצע הלימוד ולענות אמן. ומי שיש בפיו דבר מאכל ושומע ברכה - כתב האור לציון, שרשאי לענות אמן.

והמתפלל שמונה עשרה בקול הנשמע לאוזני העומדים סביבו - בשו"ת יגל יעקב כתב, שבתוך ארבע אמות של המתפלל, ניתן לענות אמן על ברכותיו, משום שמצד הדין אין איסור בדבר שישמע קולו בתוך ארבע אמות. אולם, לדעת הגר"ש אויערבך זצ"ל והגר"ש וואזנר זצ"ל, מאחר ושינה מתקנת חז"ל להתפלל בלחש, אין לענות אמן אחריו, ואף אם הוא אנוס בדבר.

ועוד בענין עניית 'אמן': חובת עניית אמן היא אף כשלא שמע את הברכה כלל, וכגון ששומע שאחרים עונים אמן ועונה יחד עמהם, ובתנאי שידע על איזו ברכה הוא עונה. ולדעת הגר"ש אויערבך זצ"ל, הדברים אמורים רק באופן שהמברך והעונה אמן סמוכים זה לזה; ואף אם אינם במקום אחד ממש, וכגון ששומע מבעד לחלון שעונים אמן, ויודע באיזו ברכה מדובר, ועונה עמהם אמן. אולם, כאשר השומע עומד במרחק מהמברך, ואין לו כל שייכות עמו, אינו רשאי לענות אמן. ועל פי זה הורה, שהשומע ברכה באמצעות רמקול מפי אדם העומד במקום רחוק, למרות שידע מהי הברכה ומתי היא מסתיימת, אינו רשאי לענות אמן, משום שאינו שומע את קול המברך, אלא את קול הרמקול.

אולם, לדעת החזון איש, יתכן ששמיעה באמצעות רמקול נחשבת כשמיעת קול המברך עצמו. ודעת האגרות משה שאכן שמיעה באמצעות רמקול נחשבת כשמיעת קול המברך עצמו. ולדעה זו, מותר לענות לברכה הנשמעת באמצעות רמקול גם כאשר המברך והשומע רחוקים זה מזה.

הַמֵּדָת יָמִים
אוֹתוֹ קָרָאתָ

עוד מעט צריך לצאת לבית הכנסת, ורבי מרדכי ישן על הרצפה, מנסים להעירו, אך ללא... הצלחה שלחה המשפחה לקרוא לאחד מבני ביתו המקורבים אליו, כשהגיע הלה, ניגש לרבי מרדכי, התכופף אליו וקרא: "רבי, שאבעס!"

הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל, על פורים, שיכרות וקדושת השבת

עוד מעט צריך לצאת לבית הכנסת, ורבי מרדכי ישן על הרצפה, מנסים להעירו, אך ללא... הצלחה שלחה המשפחה לקרוא לאחד מבני ביתו המקורבים אליו, כשהגיע הלה, נגש לרבי מרדכי, התכופף אליו וקרא: "רבי, שאבעס!" מיד קם רבי מרדכי, לקח את השטריימל ויצא לבית הכנסת כאלו לא אירע דבר. איך אפשר להסביר דבר זה? הגמרא (בבא בתרא י' ע"א) אומרת, כי עשרה דברים קשים נבראו בעולם, ואחד מרכז את השני. "פחד קשה - יין מפיגו". אדם, שיש לו פחד גדול ממהשהו, ושותה יין - הפחד מתפוגג. ואומרים (עיין "פלא יועץ"), כי כשם שפחד קשה - יין מפיגו, כך יין קשה - פחד מפכחו. אדם שתוי שנתקף בפחד גדול - מתפכח. היראה של רבי מרדכי סלונימר מפני קדושת השבת היתה כה גדולה, עד שברגע אחד התפכח מיינו, כדי לקבל את השבת כראוי. (רבי שלום שבדרון זצ"ל מתוך 'דורש טוב' פורים)

אמרו חז"ל (מגילה ז' ע"ב): "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". המפרשים כבר עמדו על השאלה, מה טעמו של חיוב זה, ומה ענין השיכרות אצל פורים. יש לדעת, ש"עד דלא ידע", אין הכוונה שהחיוב הוא להשתולל ולהתנהג כמי שאין בו דעת... וכבר פסק הרמ"א, שאם שותה יותר מהרגלו וישן מעט, בזה יוצא ידי חובת "עד דלא ידע". גדולי ישראל - הם יכלו לשתות כמו שצריך. היין רק גילה את מדרגתם הרוחנית. רבי אליהו לופיאן זצ"ל סיפר, כי רבי איצ'לה פטרבורגר זצ"ל תלמידו של רבי ישראל סלנטר זצ"ל, היה כה שתוי בפורים, עד שהיה שוכב תחת השולחן ומדבר דיבורים גבוהים, שאי אפשר היה לשמוע ממנו בשום הזדמנות אחרת. וסיפר לי תלמיד חכם גדול אחד, שהיה בן בית אצל כמה וכמה גדולי ישראל, מעשה מופלא בענין זה: שנה אחת, כשחל חג הפורים ביום שישי, קיים רבי מרדכי סלונימר זצ"ל, חיוב זה, עד שנפל על הארץ ודמם כאבן. השבת התקרבה,

פורים שמח

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 618
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ה ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

לא רציתי לקפח את פרנסתו של העני אגריפס המלך ביקש להקריב ביום אחד אלף עולות, שלח לומר לכהן הגדול שהיום לא יקריב איש עולות חוץ ממני, והנה בדיוק באותו יום, הגיע לבית המקדש אדם עני ובידו קרבנו - שני תורים בלבד, ביקש העני מהכהן להקריב אותם, השיב לו הכהן: אגריפס המלך צייה שהיום איש לא יקריב קרבן חוץ ממנו. אמר העני: מידי יום ביומו אני צד ארבעה תורים, שנים מהם אני מקריב, ומהשנים האחרים אני מתפרנס, ואם היום לא אקריב את קרבני - תגרום לקיפוח פרנסתי. שמע הכהן את דברי העני והחליט להקריב את תוריו למרות אזהרתו של המלך. באותו יום חלם אגריפס חלום, ובו ראה כי עני אחד הקריב קרבן, למרות אזהרתו שאיש לא יקריב קרבן. משהקיץ משנתו, קרא לכהן הגדול ואמר לו: הן הזהרתי אותך שאיש לא יקריב היום קרבן מלבד ממני. סיפר הכהן למלך על מנהגו של העני שמדי יום ביומו צד ארבעה תורים, ומקריב מהם שנים, ומהשנים הנותרים מתפרנס, וכי היתה לי ברירה: לא רציתי לקפח את פרנסתו של העני ולכן הקרבתי את קרבנו. שמע אגריפס המלך את דבריו ואמר: "כל מה שעשית יפה עשית".

פרשת השבוע

על כל קרבנך תקריב מלח
(ב' - י"ג)

מסופר על הרה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א (יומא דהילולא י"ג אדר), שהיה מורה לטפח ילדים מוכשרים ומחוננים, שלא כמו ההרגל של המון העם המשקיעים רק בילדים שאינם מוצלחים. והיה אומר, שילד מוכשר צריך רב מעולה והריף יותר כדי ללמדו תורה. והיה נותן טעם לשבח ענין זה, כתוב בתורה "על כל קרבנך תקריב מלח" ובתוספתא שנינו שגם אם המנחה היא מלח, צריך להקריב איתה תוספת מלח. מכאן יש ללמוד, היה אומר רבי שלמה זלמן, שגם כשמדובר במלח, בילד ממולח ומוכשר, גם הוא צריך תוספת מלח, דהיינו עידוד והדרכה אמיתית בלימוד, וללמדו ברמה גבוהה יותר לפי כשרונותיו הברוכים.

אשר נשיא יחטא (ד' - כ"ב)

פירש"י אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו. מסופר על הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, שנסע פעם עם בעל עגלה,

בדרך שפך בעל העגלה לפניו את מרי לבו, סוסו נפל, ובני עירו אספו בשבילו כספים שיקנה לו סוס אחר, ופרנסה אין, מדוע מגיע לו גורל כזה? אין לבוא בקושיות על ה' יתברך, הרגיע אותו ה"חפץ חיים, צדיק ה' בכל דרכיו, בוודאי אין אתה הולך תמים עם ה', אינך מקיים מצוות שבין אדם לחברו, בעיקר בענייני ממונות, ועל כן מודדים לך מדה כנגד מדה, אתה קובע מחיר עם הנוסע, ובאמצע הדרך אתה דורש הוספה, אתה רועה את סוסך בשדות זרים, יתכן שמן השמים הענישו אותך, שתקבל את דינך בעולם הזה. אם כן אמר לו בעל העגלה, מדוע גנבו אשתקד מאת כבודו בתחנת וילנא את מעיל הפרוה שלו? והרי בוודאי כבודו צדיק יסוד עולם, ומדוע נענש בעונש זה? ואתה חושב שאני צדיק. השיב לו ה"חפץ חיים" בתמימות, גם אני חוטא בענייני ממונות, הרי אני מתעסק במכירת הספרים שחיברתי, ולפעמים יש בספר דף קרוע או מטושטש, אמנם אני עובר על כל דף ודף מכל ספר, אבל שגיאות מי יבין, והקונים מתביישים להגיד זאת, ועל כן באתי על עונשי.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 6:30 ת"א: 6:32 ר"ת: 7:07

זמני כניסת השבת

פרשת ויקרא-זכור

ירושלים: 5:16 ת"א: 5:32

הזה, הבאתי אותו לכאן כדי לשמח אתכם דעו לכם שהוא יודע לשיר טוב מאוד. דבריו של הרבי רעמו בשקט ששרר, והשיכורים הביטו בסקרנות ברבי ובבני פמלייתו, אז גחן הרבי לעבר שאולק'ה ולחש באוזנו: שיר נא שאולק'ה שוב פעם את השיר הנפלא "שושנת יעקב" אל תפחד, לא יאונה לך כל רע, הביט הילד ברבי בעיניים קרועות לרווחה, כמו מתפלל על הבקשה לשיר את השיר המרטיט והוך שמקומו יפה בבית מדרשו של הרבי בזמן הקודש של סעודת פורים ולא בבית הוללים זה, אולם מצוותו של הרבי חזקה עליו והוא החל מזמר את השיר במתיקות, גם בפעם הזאת שר בלחש ובמתינות, ובהמשך הגביר לאטו את קולו מגביר את הקצב וממלא בצלילים ערבים את חלל בית המרוח. כשסיים שאולק'ה לשיר פרצו כולם במחיאות כפיים רועמות ובצרחות מחרידות הידד, הידד.

הרבי התעורר מדביקותו ונשא עיניו והביט לכל עבר כמחפש מישהו, בסקירה מהירה עבר על כל הנוכחים עד שמצא את אשר חיפש, הוא התקדם לעבר שלושה נערים צעירים שישבו בסמוך לשולחן ואחזו בידיהם קלפי משחק, השלושה נשאו את עיניהם אל הרבי מביטים בו בכחות חושים כמבעד לערפל סמיך, הרבי אחז בידיהם ומשך אותם בזה אחר זה מכיסאותיהם והעמידם במרכז החדר, "שמעתם כיצד שאולק'ה שר יפה?" צעק עליהם הבעל שם טוב בגערה מעושה, הי זה הי ענו לעומתו בגיהוקים קולניים מלווים בנענועי ראש נמרצים, שאר השיכורים הביטו בהם מהנהנים בראשיהם ברצינות תהומית. מה שמך? שלא הרבי את אחד הנערים "א אנא אנטון ואתה? זו זור זוראייאק גמגם השני ואני פד פד פדריך גיהק השלישי. הבעל שם טוב נענע בראשו ואמר בכעס מעושה, "שמעו שלושתכם" רעם קולו "הכירו את הילד הקטן ששר לפניכם שמו שאולק'ה, אתם שומעים? שאולק'ה קוראים לו, ילד טוב והגון הוא ואת זה תזכרו תמיד" הדגיש הרבי "אל תעזו לשכוח אותו בשום אופן הבנתם?" כן, גרגרו השלושה בגיהוק קולני ונענעו בראשם בפחד ותום. אחר כך לקח הצדיק את שאולק'ה ויצא עמו מהבית כששלושת התלמידים פוסעים אחריהם תמהים ומחרישים. לשאול את הרבי לא העזו, חזקה על הרבי שידוע הוא את אשר לפניו כוונה נסתרת ושמירה עומדת כאן, ימים יגידו. הרבי עלה על המרכבה ותפס את מקומו כבתחילה, גם התלמידים הצטרפו והמרכבה יצאה בחזרה בדרכה למויבו'. שנים רבות חלפו מאז אותו אירוע מסתורי.

שאלק'ה גדל והיה לאיש סוחר מצליח שנודע בעושרו ובעסקיו הגדולים. היה זה בחודש אדר פעם כשהיה בעוד אחת מנסיעותיו הארוכות לרגל עסקיו, החל נותן דעתו על יום הפורים הקרב, מן הראוי היה שבוים זה אשה בביתי ואשמח את רעייתי וילדיי, חשב, הזדרז אפוא לסגור כמה עסקאות דחופות ודחה את השאר לימים אחרים, מיהר וארז צרורותיו ופתח בנסיעה לעיר מגוריו לבוב, ימים מספר ארכה לו הדרך, בלבו חש געגועים עזים למשפחתו, הדרך אצה לו וברצותו לקצר את הדרך, הפנה את מרכבתו מדרך המלך אל דרך היער, המרכבה העמיקה לחודר פנימה הסוסים עמלו לפלס את דרכם בינות לעצים, ושאל התרווח במושבו בנחת ושקע במעין תנומה. לפתע התעורר בבעתה והסתכל סביב, מי צעק? היכן אני? הזדקף ממקומו בחרדה, הוא הסתכל סביבו וראה מולו שלושה רעולי פנים וסכינים נוצצות בידם, אחד מהם נהם לעברו: רד מהעגלה מיד, ויד נופפה מולו בסכין מלוטשת, שאול הוטל באחת למציאות המזוויעה, והבין שנלכד בידי ליסטים המשחרים לטרפם, אחד מהשלושה קרב אליו וסכיניו הבהיקת מונפת לעברו, ערך חיפוש קצר בבגדיו ובצרורותיו, והדף אותו בזרוע שרירית, ושאל מצא עצמו מתבוסס בבזץ, השודד כפת במיומנות את ידיו ורגליו אל גזע אילן חסון.

לשיר בפעם האחרונה את ניגון "שושנת יעקב" של הרבי.

היה זה בחג הפורים. בין תלמידי החבריא קדישא שישבו סביב שולחן הבעש"ט הקדוש זיע"א, היו גם תלמידו החביב הרה"ק רבי מאיר מרגליות רבה של לבוב זיע"א ובנו הקט שאול שישב על ברכיו, כבן חמש שנים בלבד היה וכבר ניכרו בו כישרונות ברוכים, אך הכישרון הבלוט שבו היה ללא ספק כישרון השירה. לפתע בעיצומה של סעודת פורים פנה הרבי אל שאולק'ה הקטן וביקשו שישמח את הציבור בזמרתו כיאה וכראוי לשמחת פורים, פניו של האב סמקו וידיו רטטו בהתרגשות, שאולק'ה, לחש באוזן ילדו: הרבי מבקש שתשיר משהו מיוחד לפורים, הילד הרחרר רגע קט הטה את ראשו לאחור, עצם את עיניו ופצח בניגון חדש לא מוכר של "שושנת יעקב", תחילה היה הניגון אטי ורוטט, זמרה חרישית שהלטה אצור בה, ואז החלה החודוה לבקוע, כובשת לבבות ומשתפכת בגלי מתיקות בחלל בית המדרש, קולו הצלול והוך של הילד הלך וגבר ועלה ברגש, הנוכחים היו מוקסמים מהשיר ומניחים לשמחת הניגון להתגבר ולמלא את לבם. הרבי ישב על מקומו עיניו עצומות בדבקות ופניו בווערות, כשסיים את שירתו הנפלאה פקח שאולק'ה את עיניו, הבעש"ט עדיין יושב על מקומו אחוז שרעפים כעבור רגע פקח את עיניו והביט בשאלק'ה במבט אוהב.

למחרת פורים נכנס רבי מאיר אל הרבי ליטול הימנו ברכת פרידה, הרבי קיבל את פניהם בפנים נוהרות, לפתע הרצינו פניו של הרבי והוא שקע בהרהורים, רגע ארוך הפליג במחשבותיו, ולפתע אמר: שמא תשאיר אצלי את בנך הקטן לימים מספר? התפלא רבי מאיר לפשר הבקשה, אך הרבי המשיך: "השאר אותו כאן ואני אדאג שימשיך בלימודיו כרגיל, ולאחר השבת הקרובה אחזיר אותו א"ה לביתך בלבוב." רגע קצר הביט רבי מאיר בילדו כמבקש לרדת לסוף דעתו, הלה הנהן בראשו בחיוב. אז אמר רבי מאיר בשמחה: ילדי יישאר אצלו כרצונו של הרבי עד לאחר שבת קודש. ימות השבוע חלפו במהירות שאולק'ה נשאר אצל הרבי גם בשבת, ושירתו בשולחן שערך הרבי הייתה לעונג רוחני עבור הרבי וקהל החסידים. ביום ראשון הורה הרבי לעגלונו לרתום את הסוסים, וביקש מכמה מתלמידיו להצטרף לנסיעה. הבעש"ט יצא מביתו כשירו אוחות בידו של שאולק'ה, בחוץ המתינו התלמידים, ללא אומר עלו אל המרכבה והיא יצאה אל מחוץ לעיירה מתקדמת במהירות אל מקום לא ידוע. הצדיק ישב מכונס בעצמו ומפליג בהרהוריו. לאחר נסיעה של כשעה, הגיעו לעיירה לא מוכרת, הסוסים האטו במרוצתם ואלכסיי הבין כי עליו להרפות מהמושכות, ברגע המתאים סימן הרבי לאלכסיי וזה עצר את העגלה. החבורה ירדה והתלמידים פסעו אחרי הרבי שהתקרב לעבר בקתה אלמונית שצרחות מחרישות בקעו ממנה, התלמידים נסוגו ברתיעה מה, אך הרבי המשיך לפסוע בביטחון כשהוא אחוז בכף ידו הקטנה של שאולק'ה, הבעש"ט פתח את דלת בית המרוח ונכנס יחד עם שאולק'ה.

המחזה שנגלה לנגד הבאים היה נורא, עשרות איכרים מדושני בשר התגלגלו על הרצפה מתבוססים בקיאה, אחרים עדיין ישבו ליד השולחנות ואוחזים בידיהם בקבוקי "ש ריקים למחצה, רק מעטים מהנוכחים הפנו מבטם לעבר הבאים והביטו בהם בהשתוממות, תימהונם של אלה גבר כשהבחינו ברבין עטור זקן שיבה מעורר כבוד שניגש אל דלפקו של המוזג, הלם בחזקה וצעק בקול תקיף "שקט, הסו! מנסה לגבור על הרעש העצום, האנשים כולם נדהמו והפנו אליו את מבטם, גם השיכורים נשאו לעברו מבט מוזג מגהקים בקולם בצורמניות, עוד רגע והבעל שם טוב החל לדבר אליהם בשפתם, "איכרים עמלים", קרא בקול, "שמעו הקשיבו, יש עימי כאן ילד קטן שידוע לשיר נפלא, אף פעם לא שמעתם קול ערב כקולו של הילד

משל ונמשל

אדם כי וקרים מכם (א' - ב')

אפשר לפרש פסוק זה על פי משל לאדם אחד שבא לחנות לקנות לו מראה, הציע לו הסוחר מראה טובה, הסתכל אותו אדם במראה ולא רצה לקנותה, שאל אותה הסוחר, מדוע אתה לא רוצה לקנות את המראה? השיב לו האיש, מפני שאני רואה תמונה משונה במראה, כי ראשו היה פרוע, והכובע שעל ראשו מונח על הצד, ועל מצחו היה לכלוך של דם, ובפניו לכלוך של דיו, וכו'. אמר לו הסוחר שוטה שבעולם, הלא התמונה שאתה רואה היא תמונת עצמך, והלכלוכים הם בפניך ובמצחך, וקלקול הכובע הוא מעצמך, נסה נא לסדר את הכובע על ראשך כראוי, ותרחץ מצחך ופניך מהלכלוך, ואז תראה תמונה יפה במראה.

והנמשל השם יתברך מתנהג עם האדם כפי הנהגת האדם, שאם מתנהג בטוב ובישר, יראה הוא את ההנהגה העליונה שמתנהגת עמו בטוב, ואם יקלקל מעשיו ח"ו, אז הנהגת ענייניו תתקלקל. ובזה יש לפרש את הפסוק "אני לדודי ודודי לי" (שיר השירים) כלומר, כפי שיעור התקרבות שאני מתקרב לדודי, כן דודי מתקרב לי, וכמו שכתוב "ה' צלך על יד ימינך", וזהו שאמר הכתוב "אדם כי יקריב" אדם שרוצה להתקרב להשם יתברך, אזי "מכם" כפי השיעור והמידה אשר יהיה מכם, כן תהיה ההתקרבות מהשם יתברך.

(עוד יוסף חי)

רק עבשיו כשהוא כפות וחסר ישע, החל שאול לעכל את אשר אירע, עיניו התרוצצו לכל עבר בבהלה, אך שום ישועה לא נראתה באופק, אחד השודדים ניגש אליו עיניו בורקות באכזריות, "התכונן למות" סינן בקצרה, "רגעים ספורים נותרו לך לחיות הכן עצמך לקראת הבאות" סיים בגסות.

רועד ורותת, פניו חיוורות ועיניו בולטות מפחד, מצא שאול בנפשו את הכוח להתעשת, והחל נותן דעתו לווידי האחרון, אלה רגעי האחרונים הרחר בהשלמה קודרת, דמויותיהם של הוריו האהובים חלפו בזיכרונו בבהירות רבה, דמותה של רעייתו וילדיו, הכול ריצד לנגד עיניו כסרט מהיר. עיניו מלאו דמעות והוא כבר נפרד במחשבתו מכל היקר והאהוב עליו, לפצע עלתה תמונה נוספת לנגד עיניו, בית מרוח כפרי כשהיה ילד קטן יושב על ברכי אביו, ואבא לוחש לו שאולקיה הרבי רוצה שתשיר, הוא רוצה לשמוע כיצד אתה מזמר תשיר את שושנת יעקב, לרגע פקח שאול את עיניו והתנתק מחוט הרהוריו שסחף אותו בעקשנות לימים רחוקים, הוא חזר אל המציאות העגומה, בעצמו לא שם לב לדמעות הרותחות הללו ששטפו לפתע את פניו, הוא הביט בשודדים שישבו סביב המדורה סועדים ומשוחחים ביניהם בשקט מפחיד, ניחא, אמר לעצמו חפצתי להיות בבית, לשמוע את קריאת המגילה ולקיים בהידור את מצוות החג, אך לא כך חפץ הקב"ה, אשלים אפוא עם גזירתו יתברך, אך לפחות אצא ידי חובתי בדבר מה מעין מצוות הפורים, ומה ביכולתי לעשות עבשיו כשאני כפות אל העץ? אשיר לפחות בפעם האחרונה את אותו ניגון של "שושנת יעקב" של הרבי.

החל שאול לשיר בדבקות ואף שניגן את המילים בלחש, הן נשמעו היטב בדממת היער, משום מה לא באה צעקת השתקה מצד השודדים, שאול עצם את עיניו בחוקה הוא לא רצה שמראה הערלים הללו יוציא אותו מרצף דבקותו, קולו הרוטט החל עולה בדבקות, קולו בקע מגרונו וך וזוקק יותר מתמיד, כמו אז בימי ילדותו וכמו אז ראשו היה מוטה לאחור אך הפעם ידיו היו כפותות ועיניו עצומות בדבקות נוראה, שאול סיים את ניגונו באטיות יתרה משל ניסה להרוויח עוד שניות ספורות של חיים, ואז פקח את עיניו הרטובות ומבעד לדמעות הבחין בשלושת השודדים הללו עמדו בסמוך לו, מביטים בו בהשתאות פיהם פעור בהשתוממות, רגע ארוך עמדו זה לעומת אלה, פתאום לחש אחד מהם: "זה אתה שאולקיה" אור בהיר הציף פתאום את זיכרונו ברווחה עצומה, הוא פקח עיניו והביט ממושכות בשלושה שעמדו לפניו: "אנטון, זוראייק, פדריך?" החזיר בשאלה, אלו ניגשו אליו במורא, ידיהם רוטטות בהתרגשות ופניהם מעוותות במבוכה, הם התירו ממנו את החבלים העבותים שכפתו אותו אל העץ ושאל שחרר את ידיו, "הרבין שלך", אמר אחד מהם "אף פעם לא שכחנו אותך, היה זה לפני שלושים שנה ילד אחד שר לפנינו את השיר הזה והרבין אמר לנו שלעולם לא נפגע בו, כה מתוק היה השיר שאי אפשר היה שלא להיזכר בך, בשאולקיה הקטן". באותה השנה רטט קולו של שאול כשפיום לעצמו ברגש את מילות הברכה בתום קריאת המגילה "שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי תשועתם היית לנצח ותקוותם בכל דור ודור".

צ'ין אדם לחברו

השתתפות אמיתית בצער הזולת

הרה"ק רבי עזרא עטייה זיע"א ראש ישיבת פורת יוסף, בנוסף לגדלותו העצומה בתורה ובקדושה ובעבודת ה', היתה חדורה אצלו אהבת ישראל אמיתית. אחת מבנותיו סיפרה, שפעם אחת באמצע הלילה אבא לא יכול היה להירדם, הסתובב במיטתו מצד אל צד ולא נרדם, ניכר היה כי הדאגה מכרסמת בלבו. אמנם הוא לא רצה להטריח את אמא הרבנית, אך הרגיש שבלי זה לא תבוא תנומה לעפעפיו. היכנסתי לשכנה וראי איך מרגיש הילד שלה שהיה לו היום חום כל כך גבוה, ביקש מאשתו. הדאגה שלו לזולתו היתה בלתי רגילה, ההשתתפות בצרתם כאילו היא צרתו, אפיינה אדם בלתי שגרת, הוא גם ידע שאשתו הרבנית מתמצאת ברפואה עממית, ואם נחוץ הדבר, כשתיכנס לשכנה תשיא לה בוודאי עצה מועילה. הרבנית אכן יצאה לבית השכנה, ורק אחרי שובה מן השכנה, ולאחר ששמע ממנה כי לילד הוטב ברוך השם, יכול היה ר' עזרא להירדם.

בשל מצבו לא יוכל סלוח לי.

סיפר הרה"ק רבי יחזקאל אברמסקי זיע"א, נכנסתי פעם אצל רבי הרה"ק רבי חיים מבריסק זיע"א, ומצאתיו שהוא יושב ומיצר בנפשו מאוד. שאלתי אותו בבהלה מה אירע? והשיב לי רבי חיים בקול מדוכדך, לפני שעה קלה יצא מכאן אדם לא בריא בנפשו, וחושש אני שנעלב מן הדברים שאמרתי לו, אוי לי שביישתי את מי שאין מחילתו מחילה, הוא נתבייש על

ידי והבושה שלו היא בושה לכל דבר, אבל בשל מצבו הנפשי לא יוכל סלוח לי.

קידוש השם של רבי יוסף חיים

מסופר על הרה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א (יומא דהילולא י"ט אדר ב') כי בבואו בשנת תרי"ג לירושלים, הלך לכותל המערבי בליווי יהודי אחד, בדרך זרק עליו ערבי בעל חנות תפוז רקוב. החזיר לו ר' חיים ואמר לו באידיש ישר כח (תודה רבה). הערבי לא הבין דבריו והיה סקרן לדעת מה אמר, ובהיות שרי חיים עדיין לא ידע שפה ערבית, פנה הערבי אל מלווהו שיאמר לו מה אמר הלה? הוא גילה לו כי הוא הודה לך ואמר תודה רבה. התפלא הערבי ושאל מה לזריקת התפוז על פניו ולתודה רבה? השיבו ר' חיים בתרגום מלווהו, אני מודה לך שזרקת בפני תפוז ולא אבן. התבייש הערבי ממעשהו ומני אז חילק כבוד לרבי חיים בכל פעם שראה אותו.

להרנין לב אלמנה

מסופר על הרה"ק רבי משה פיינשטיין זיע"א: (יומא דהילולא י"ג אדר) פעם אחת באה אשה אלמנה אחת שבנה לומד בישיבה, חיכתה לו מחוץ לאולם הלימודים, וכשיצא מהישיבה, שטחה לפניו בדמעות את מרי ליבה על בנה שלפי דעתה אין משגיחים עליו כראוי, ואין מטפלים בו ואין מטפחים אותו. רבי משה עמד והאזין בתשומת לב, העניק לה את מלוא תשומת הלב, הרגיע והשקט את דאגתה. לאחר מכן, הגיע הרלב ששמע לקחתו לביתו. "תסיע אותה לביתה", ביקש מהנהג, "אני אלך ברגל".

הילולא דצדקיא

שבת קודש י"ג אדר

רבינו יהודה ב"ר שמואל החסיד (ספר חסידים - ד"א תתקע"ה)

הרה"ק רבי בצלאל מרגליות אב"ד אוסטראה ב"ר מאיר (בעל מאיר נתיבים - תקפ"א)

הרה"ק רבי משה פיינשטיין ב"ר דוד (תשמ"ו)

יום ראשון י"ד אדר

הרה"ק רבי שלום יוסף משפיקוב ב"ר דוד (תר"פ)

הרה"ק רבי משה מרדכי ב"ר חיים ישראל מפילוב (תרפ"ט)

יום שני ט"ו אדר

הרה"ק רבי אברהם אבלי אב"ד קאליש ב"ר חיים הלוי (מג"א - תמ"ג)

הרה"ק רבי זאב וואלף מויטומיר (אור המאיר - תק"ס)

הרה"ק רבי יוסף מפייטסבורג ב"ר ישכר בער (תשכ"ו)

יום שלישי ט"ז אדר

הרה"ק רבי אלעזר מנחם מענדל ב"ר משה מלעלוב (תרמ"ג)

הרה"ק רבי שמעון סופר אב"ד קראקא ב"ר משה (בעל החת"ס - תרמ"ג)

הרה"ק רבי פינחס מנחם ב"ר אברהם מרדכי ("פני מנחם" מגור - תשנ"ו)

יום רביעי י"ז אדר

הרה"ק רבי אברהם מפראהביטש ב"ר שלום שכנא (אחיו של הרה"ק מרוזין - תקע"ו)

יום חמישי י"ח אדר

הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר ב"ר פינחס (תר"ל)

יום שישי י"ט אדר

הרה"ק רבי דוד ב"ר צבי אלימלך מדינוב (צמח דוד - תרל"ד)

הרה"ק רבי יעקב שמשון ב"ר חיים מקאסוב (תרמ"ב)

הרה"ק רבי אברהם מפאריסוב ב"ר יהושע אשר מפאריסוב (תרע"ב)

הרה"ק רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרובצה

ב"ר אברהם יצחק (תרפ"ח)

הרה"ק רבי יוסף חיים ב"ר אברהם שלמה זונננפלד (אד"ש תרצ"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שמונה הלוכות

מאת הרה"ג נסילאל הכהן רביטבין שליט"א
מדרש "בם אבן אודר" רפרוש יוסף הדרש" על המעשרים.

ברכת כהנים (י')

א) כהן שממתין לפסוע ג' פסיעות אחרי תפילתו משום שחבירו עדיין מתפלל לאחוריו, והוא צריך לעלות לדוכן, יפסע לצדדיו. ואם מתפללים אחרים עומדים שם, או שיש שם קיר, והכהן צריך למהר כדי ליצאת ליטול ידיו, לא יפסע לאחוריו כלל, אלא ילך לפניו עד שיצא חוץ לארבע אמות שכנגד המתפלל, ויטול ידיו ויעלה לדוכן, ואחרי ברכת כהנים יחזור למקומו ויפסע ג' פסיעות כדיו. (ספר ארבע אמות של תפילה, חלק ההלכות, ח"ב סימן ו', פרק ב', סעיף א')

ב) אסור ללוי לעבור כנגד המתפלל כדי לרחוץ ידי הכהנים. (שם סעיף ב')

ג) אין מברכים אלא בלשון הקודש, ובעמידה, ובנשיאת כפיים, ובקול רם. (שו"ע או"ח סימן קכ"ח סעיף י"ד)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחטות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ

הרה"ק רבי אלעזר מנחם מענדל

ב"ר משה מלעלוב זיע"א

נלב"ע ט"ז אדר תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקהלת ציון

פְּרֻשֶׁת וְיִקְרָא – פּוּרִים - קִבְּלוּ וְקִיְמוּ

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב
 שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי
 מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים
 ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי
 יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה
 רונן אברהם וב"ב קפסיר אפרים וב"ב
 רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית
 נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב
 יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים
 שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב
 י.מ.י.ש כדורי
 שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב
 עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב
 נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי
 תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה
 אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה
 אנאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר
 מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו
 טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה
 שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית
 שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית
 אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי
 סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נדרי בן ימנה
 אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי
 סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית
 דינאל בן שרה אושרית בת שושנה
 נעמה בת יפה דגנית בת שושנה
 אסף בן סופיה מיטל בת שושנה
 לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא
 ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
 מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים
 סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים
 אורן בן אסתר דינה בת מזל
 נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל
 שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה
 לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה
 מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה
 יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה
 יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זורהרה
 משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה
 רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה
 רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגנטו
 רונית בת סבריה יצחק בן חנון
 רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל
 בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט
 נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה
 נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה
 לימור בת פרידה יניב בן פרידה
 מאיה בת עדי אורן בן פרידה
 יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

לפתוח את הקופסה בשום פנים ואופן.

גם הוא עשה כמו אבא. הוא לקח את קופסת הבשר כדי להשתמש בה לשם משלוח מנות. הוא נתן אותה לשכן ששוכב לידו באפיסת כוחות. אותו השכן גם סירב לאכול את מה שבתוכה והמשיך במצוות משלוח מנות.

אבא ראה בזאת ובצדק גמור, מעשה גבורה נפשית שאין למעלה ממנה. באותו יום פורים קופסת הבשר 'נדדה' מיד ליד. כל אחד קיבל אותה ושמח בגללה משום שמתנה מעין זו היוותה אז אוצר יקר מפז.

זה היה 'משלוח מנות' בעל חשיבות יתרה, שאין להתעלם ממנה כלל. אלא שאף אחד לא ניצל את המתנה היקרה, אף אחד מבין היהודים החרדים במחנה דאכאו לא רצה לערב את שמחת חג הפורים באכילה של בשר טרף.

בסופו של דבר הקופסה נשארה סגורה לאחר שהתקיימה בה מצוות 'משלוח מנות' לכל המחנה.

"ועכשיו בני, תבין", האב סיים את דבריו, "כי באותו יום הפורים התקיימה במחנה הריכוז מאמרם של חז"ל: 'קיימו וקיבלו'.

"היהודים קיימו בפורים באהבה מה שקיבלו כבר במעמד הר סיני. ביום הפורים במחנה התגלה חוסן האמונה ועוז מסירות הנפש של היהודים".

בברכת שבת שלום וחג פורים שמח הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות מברשת ציון

בנו של אחד מניצולי השואה מספר את הסיפור כדלהלן: ימים ספורים לפני פורים שנת ה'תש"ה, משלוח מזון מיוחד מאת 'הצלב האדום הבינלאומי' הגיע למחנה הריכוז דאכאו שבגרמניה.

זה היה בשלב הסופי של המלחמה הנאצית. ראשי הנאצים ידעו בבירור שהם הפסידו את המערכה כולה.

ראש הס"ס והמארגן הראשי של כל מחנות העינוי וההשמדה רצה להוכיח את 'אבירותו' בעיני העולם. הוא נתן רשות להכניס למחנה את חבילות השי שהגיעו מטעם הצלב האדום.

בתוך חבילת השי שאביו קיבל היתה קופסת שימורים של בשר טרף. המצב במחנה היה שבכל יום מאות אסירים גוועו מחוסר תזונה ואפיסת כוחות. פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה וכמובן שהיה אפשר להתיר לאכול מאותה הקופסה.

יושבי המחנה נזכרו כי אותו יום שקיבלו את המזון היה יום פורים. אבא ידע כי ביום זה יש חיוב של 'משלוח מנות' מה שלא עלה על דעת שום אסיר. איך אפשר בכלל בתנאים אלה לקיים מצווה זו, בימים מטורפים שאנשים עומדים כל יום לגווע ברעב?

במוחו של אבא נצנץ רעיון. מכיוון שקיבל חבילת שי ויש בה קופסה של בשר טרף, אפשר בוודאי לקיים בזה משלוח מנות.

אבא בחר דווקא באדם הכי אומלל במחנה במטרה להציל את נפשו באותו בשר טרף. מה קרה עם קופסת בשר זו? את זה אבא לא יכול לשכוח. הוא התרגש עד כדי דמעות.

אבא שלח את קופסת הבשר לאסיר אחד אשר אצלו היה העניין משום פיקוח נפש. האיש קיבל את הקופסה ללא היסוס, אבל הוא החליט לא

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן איריס ולידל אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

לע"נ פיבי בת מזל ע"ה ונועם בן אורנה ז"ל

צנני לבת

כנסת לבת צאנא לבת רבינו חמד

י-פ

ת"א

חיסוב

כ"ב

שואל ומשיב בהלכה – פורים

אלו מצוות אנחנו חייבים לקיים בפורים?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחס', רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

ליל י"ד - בין הגברים ובין הנשים כולם חייבים במקרא מגילה. בלילה מברכים שלוש ברכות: על מקרא מגילה, שעשה ניסים וברכת שהחיינו. בברכת 'שהחיינו' יכונו גם על מצוות מתנות לאביונים. אישה שמטפלת בילדים או חולה ל"ע - בעלה חייב לדאוג לכך שתשמע את המגילה ממנו אם הוא בקי בקריאת המגילה. בכל מקרה ראוי שהרב ידאג לכך שלאחר קריאת המגילה לגברים תהיה קריאה נפרדת גם עבור הנשים.

יום י"ד - בין הגברים ובין הנשים חייבים שוב במקרא מגילה. הספרדים מברכים רק על מקרא מגילה ושעשה ניסים ולא מברכים ברכת שהחיינו. האשכנזים מברכים את כל שלוש הברכות. לאחר מכן הבעל ייתן לחברו או לשכנו משלוח מנות - וכן האישה חייבת במשלוח מנות לחברתה. מעיקר הדין די במשלוח אחד שיש בו שני מיני מאכל. אולם כל המרבה, הרי זה משובח.

מעיקר הדין יכול לצאת ידי חובת משלוח מנות בשני בקבוקי שתיה, המחמיר - תבוא עליו ברכה. אדם ששלח בגדים, ספרים, טבק או כסף - דברים אלו אינם נחשבים כמנות. אפילו אם הוא או אשתו אבלים תוך שנה או שלושים או שבעה, הם עדיין חייבים במשלוח מנות.

יש אומרים כי טעם המצווה הוא הגברת הרעות בין איש לאחיו (ר' שלמה אלקבץ בפירושו על מגילת אסתר). יש הדורשים את המילים: "משלוח מנות איש לרעהו" - רעהו ולא חברו, דהיינו, מי שהוא רע עימך, דווקא לו צריך לתת את משלוח המנות. יש האומרים כי הטעם הוא כדי לסייע לעניים שמתביישים לבקש צדקה, כך יוכלו לקיים את סעודת פורים בלי להתבייש - כך ירגישו חלק מן הכלל ביום החג (תרומת הדשן סימן קי"א).

צריך לתת מתנות לאביונים לשני אביונים. שיעור מתנה שנותן לאביון הוא כדי סעודה שיכול לקנות לעצמו (כגון: פיתה פלאפל ושתייה לכל אביון). אחד עבורו ואחד עבור אשתו ועבור כל אחד מבניו שמלאו להם י"ג שנים או בנותיו שמלאו להם י"ב שנים. צריך לתת את הכסף ביום הפורים לעני או לתת לגבאי צדקה שאוסף עבורם והוא יזכה להם באותו היום.

יש לערוך סעודת פורים. לכתחילה יעשה את הסעודה עם לחם ובברכת המזון יזכיר 'על הניסים'. אם שכח - לא חוזר. גם האישה צריכה להשתתף בסעודה זו. יש גם מצווה לשתות יין ולהתבסס (מכיוון שכל הנס היה על ידי יין- ושתי נטרדה במשתה היין ואסתר נבחרה למלכה במקומה, וכן עניין מפלת המן היה על ידי היין). מכל מקום, אם מחמת שכרותו עלול לבוא לידי קלות ראש, או לזלזול ולו במצווה אחת, מוטב שלא ישתכר.

מקומות שמוקפים חומה מימות יהושע בן-נון: אותן הלכות רק שמקיים אותן ב-ט"ו אדר.

פְּרֻנְסָה מְשָׁמִים

אברך אחד ראה כי פרנסתו היא בדוחק רב. הוא חשב על כך והחליט ללמוד להיות סופר סת"ם. כך יכתוב דברי קדושה ויגדיל את פרנסתו. הוא החליט לכתוב את מגילת אסתר. הבעיה היתה שהוא לא שלט במלאכת הכתיבה. המגילה שכתב היתה ללא כל טעם וריח. הוא ניסה למכור אותה אבל אף אחד לא רצה לקנות אותה. אביו ראה זאת והחליט לתת את המגילה בידי סוחר. הלה לא רצה לקחת את המגילה אבל האבא התחנן: "בבקשה ממך, תנסה למכור את המגילה. גם אם יתנו פרוטות מועטות תמכור אותה וגם זה יחשב לנו לרווח".

בפרוס חג הפורים הסוחר נסע לארה"ב לצורך עסקיו. הוא עלה לביתו של אחד העשירים. אותו עשיר הזמין לביתו וביקש לרכוש מגילה. הסוחר הראה לו עשרות מגילות בתקווה ש אחת מהן תמצא חן בעיניו. כמובן שאת המגילה של מידוענו לא הוציא. הגביר בדק את כל המגילות המוצעות לפניו ואפילו אחת לא מצאה חן בעיניו. הגביר שם לב שהסוחר לא הוציא את אחת המגילות. הוא אמר לו: "אני רואה שאתה מסתיר מגילה אחת. הראה נא לי אותה". הסוחר השיב לו: "זה לא בשבילך. אתה לא תחפוץ בה". הגביר התעקש והסוחר הוציא את המגילה. להפתעתו הרבה של הסוחר הגביר אמר לו: "אני רוצה את המגילה הזו!". הגביר שילם עליה סכום הגון של \$2,500.

הסוחר התפלא ושאל את העשיר: "מדוע בחרת את המגילה הזו? הרי הבאתי לך מגילות רבות. מה מיוחד במגילה זו?". העשיר אמר: "כל המגילות שהראית לי בתחילה - אותיותיהן שוות הן בגדלן ובצורתן, עד שנראה כאילו נעשו בדפוס. אבל מגילה זו - כל אות משונה מחברתה ונעשית בצורה אחרת, אחת למעלה ואחת למטה, אחת ארוכה ואחת קצרה, אחת ישרה ואחת עקומה. מתוך כך אתה מכיר שהיא מעשי ידי סופר ולכן דווקא אותה רציתי". (מעובד מתוך 'באר הפרשה')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחס' שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחס' יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnneEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחס'

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב חנוך הניך הכהן לוי מאלכסנדר זצ"ל

האדמו"ר הרב חנוך הניך הכהן לוי מאלכסנדר זצ"ל - נולד בשנת ה'תקנ"ח (1798) בלוטומירסק. נקרא על שם אבי אמו. אביו התנגד בחריפות לחסידות. כשרבינו היה צעיר לימים הוא הושפע מאוד ממלמדיו ונמשך כבר אז לחסידות. בגיל 13 הגיע לפשיסחה לסעודת אירוסיו. היהודי הקדוש מפשיסחה בחן אותו. רבינו שהיה עליו חריף השיב לכל השאלות. בגיל 15 התחתן והיה סמוך על שולחן חותנו בפשיסחה. התפרסם כעילוי. דבק ביהודי הקדוש מפשיסחה עד לפטירתו. לאחר מכן היה מגדולי תלמידיו של רבי שמחה בונים מפשיסחה והיה במחיצתו במשך שנים עשרה שנה עד לפטירתו. לאחר פטירתו דבק ברבי מנחם מנדל מורגנשטרן מקוצק (השרף מקוצק) כשעדיין ישב בטומשוב. בשנת ה'תקצ"צ (1830) תמך במרד הפולני. רבינו נאלץ מחמת הרדיפות להחליף את שם המשפחה משאטין ללוי. בשנת ה'תרי"ט (1859) לאחר פטירת הרבי מקוצק קיבל את הנהגת האדמו"ר רבי יצחק מאיר אלתר (האדמו"ר הראשון מגור). כעבור שבע שנים נפטר גם רבי ר' יצחק מאיר בנוסף ל-13 ילדיו שנפטרו לפניו. נכדו רבי יהודה אריה לייב אלתר, ה'שפת אמת' היה אז בן 19 וסירב למלא את מקום סבו.

רבינו הסתיר את עצמו וסירב לשמש כרבי. לאחר פטירת חותנו וחמותו קיבל סכום גדול מהירושה. רבינו מסר את הכסף לסוחר כאשר ההסכם ביניהם היה שאת הרווחים יחלקו ביניהם. הסוחר הפסיד את כל הכסף. היו תקופות שבבית רבינו אפילו לחם לא היה לו. מאחר ולא היתה לו פרנסה הוא נאלץ לקבל את הרבנות. בהתחלה שימש כרב בנובידבור. בגיל 68 שימש כאדמו"ר לאלפי חסידי גור באלכסנדר שהפכה למרכז חסידי גדול. גם ה'שפת אמת' קיבל את מרותו ונסע לאלכסנדר. משם שימש ברבנות פרושניץ. במשך כל חייו נידב לעניי ארץ ישראל את הכספים שקיבל מפדיון הבן. עמל על התורה ועל החסידות יומם ולילה למעלה מכוחותיו. התפרסם כגאון. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. לעת זקנותו העיד על עצמו שלא חיסר מימיו טבילה במקווה מלבד בתשעה באב ויום הכיפורים. בשנת ה'תרכ"ח (1868) חלה וסבל ייסורים קשים. רבינו קיבל אותם באהבה. רבינו אמר: "החסידים נוהגים לעשות סעודות בשיתור ובשיבסר בחודש אדר. אני אעשה להם אף שמינסר". רבינו נפטר ב-י"ח אדר ב' ה'תר"ל (1870) כפי שאמר. חי כ-72 שנים. ציונו בבית הקברות היהודי של אלכסנדר לודז'. האדמו"ר ר' יהודה אריה לייב מגור (ה'שפת אמת') מילא את מקומו באדמו"רות.

אביו: ר' פינחס יעקב (רב בלוטמרסק הסמוכה ללודז'. בן אחר בן לשפתי כהן). **אמו:** מרת שרה חנה (בת הגאון רבי חנוך העניך הכהן שאטין מקאליש). **אשתו:** בת ר' יעקב יעקל פאקטיר (מעשירי פשיסחה. התפרנס מכריתת עצים). **ילדיו:** ר' יחיאל אפרים פישל, מרת ברכה שפרה מרים (בתו הבכורה, נישאה לר' מנחם מנדל מורגנשטרן), מרת חיה ציפורה (נישאה לר' משה). **מרבתי:** האדמו"רים ר' יעקב יצחק רבינוביץ (היהודי הקדוש מפשיסחה), ר' שמחה בונים מפשיסחה ור' מנחם מנדל מורגנשטרן מקוצק. **מתלמידיו:** האדמו"ר ר' יהודה אריה לייב מגור (ה'שפת אמת'), האדמו"ר ר' אברהם בורנשטיין מסוכטשוב (ה'אבני מזר'), ר' פינחס אליהו רוטנברג (הרב של פילץ), ר' אברהם מפורישוב, ר' אברהם יהודה לייב מבראק, ר' צבי הירש לייבל מטומשוב, ר' צבי הירש מפרצובה, ר' בן ציון מאוסטרובה, ר' נח שחור ועוד (חותנו של ה'אמרי אמת' מגור). **מספריו:** **חשבה לטובה** - מדברי תורתו.

הרב ר' יחיאל פישל בהרה"ק מאלכסנדר זצ"ל סיפר שפעם אחת הרבנית אשת הרה"ק ה'שפת אמת' זצ"ל מגור באה לרבינו והזכירה את בעלה ה'שפת אמת' שיש לו על המצח מחלת עור. הוא סובל מזה הרבה וקשה מאוד לרפא אותו. הרבי מאלכסנדר זצ"ל השיב לה כי גם הוא היה סובל ממחלה זו על מצחו וכעת מצחו נקי כי התרפא.

היא נסעה בחזרה לביתה וסיפרה לבעלה ה'שפת אמת' זצ"ל, ואמר לה שאתמול התפלא שפתאום התרפא. אז אמר לה: "מדוע לא הזכרת לפניו שאני לא שומע כל כך בטוב, והיה מברך אותי שאשמע מהיום והלאה, בוודאי הייתי מתרפא תיכף גם על זה". (מעובד מתוך 'זיכרונם לברכה' מאת הרב אהרון פרלוב).

ל בעיר לויביטש שבפולין הסתבך במשפט קשה והיה צפוי לעונש חמור מאוד. הוא בא בבכייה אל רבינו לבקש על נפשו. רבינו בירך בשפה רפה ולא הבטיח לו ישועה ודאית. אותו יהודי הפציר מאוד ברבינו וביקש הבטחה. רבינו אמר לו: "אולי תישאר כאן בשבת-קודש?". וכן עשה. בליל שבת קודש קודם הקידוש הרבי זי"ע התחיל לומר את תפילת "ריבון כל העולמים".

כאשר הגיע לתיבות "מלך כביר מלך לובש רחמים", נתקל כאילו בלישניה ואמר "כביר מלך לויביטש". מישהו מהציבור אמר לתקן הטעות ושוב מרן זי"ע חזר ואמר "מלך יחיד ומיוחד, מלך, כביר מלך לויביטש". שתקו כולם כי הבינו שיש כאן דבר מכוון נסתר.

במוצאי שבת קודש אותו יהודי נכנס להיפרד מרבינו. מרן פנה אליו במאור פנים ובירכו והבטיח לו שבוודאי ישועתו קרובה. היהודי שאל בפליאה: "רבינו, מה השתנה מקודם השבת לאחריה?". הצדיק השיב לו: "חיפשתי להמשיך ישועה עבורך, אבל כל שערי שמיים נסתמו בעדך ולא ידעתי להשית עצה בנפשי".

"אולם מה'מלכים' של ליל שבת נעשים 'שערים' במוצאי שבת. לכן החלטתי להמליך מלך חדש על לויביטש שמעתה יהיה 'כביר' מלך לויביטש. דרך השער החדש שנפתח על ידי מלך זה הצלחתי להמשיך לך ישועה". כידוע שדרכו של רבינו היתה לדבר בלישנא דחכמתא ומי יעמוד בסוד קדושים ואכן האיש בדרך פלא במשפט יצא זכאי. (מעובד מתוך חשבה לטובה)

נ סיד אחד בא לפני רבינו והגיש לו קוויטל של חברו. כאשר רבינו הביט בפתקא הוא אמר לו: "פתקא זו היתה במקום גדול". יותר לא אמר אליו כלום. האיש חקר ודרש ונודע לו שהפתקא זו היתה עוד בהיכל קודשו של מרן הרבי מנחם מנדל מורגנשטרן מקוצק זיע"א וגם הוא קרא פתקא זו בפיו. (מעובד מתוך חשבה לטובה)

כחו של ויתור

גדולה, גם להם צפוף, גם הם השאירו בקשה להודיע להם וגם הם כבר גייסו את דמי הקדימה והם פה.

דירה אחת ושנינו צריכים את אותה דירה. מי תוותר ומי תיהנה מדירה חדשה וגדולה? מי קודמת למי- היא שבאה ראשונה או אני שהצפיפות אצלי יותר קשה? היא שגדולה ממני או אני שנחנקת יותר בפחות מטרים עם משפחה יותר גדולה. זה היה מאוד לא נעים. למרות שאנחנו אחיות קרובות ואוהבות, היה קשה לחשוב על ויתור. יש כאן גם בעלים - וגם להם יש דעה, ויש ילדים שסובלים מהצפיפות. מה עושים?

אחרי התלבטויות הפקדנו צ'ק אחד בידיו של מנהל המכירות. הודענו לו שהוא יקבל הודעה על שם מי לרשום את הדירה. בינתיים היא תפוסה - לנו או להם. חזרנו לבית ליום סוער של דיבורים ומחשבות. גם אחותי ניהלה בביתה דו-שיח מורכב. כל המשפחה המורחבת ידעה על כך.

החלטנו לוותר על הדירה. חששנו שלא תפרוץ מחלוקת. ויתור לא פשוט שישאיר אותנו בצפיפות. החלטנו והיינו שלמים עם ההחלטה. כך הגענו אל משרד המכירות כדי להודיע להם את החלטתנו. להפתעתנו מצאנו שם את אחותי וגיסי. גם הם חשבו לוותר. כמעט רבנו שם על הזכות לוותר. בסוף לקחנו את הצ'ק שלנו בחזרה, בירכנו בחמימות אמיתית מכל הלב את אחותי וגיסי והשארנו אותם שם לחתום על המסמכים.

התקופה הבאה לא היתה קלה. אחותי קיבלה את הדירה. כשעברה אליה היתה לה רווחה ענקית. שמחתי בשמחתה, השתתפנו מכל הלב בחנוכת הבית ואפילו הכנו מנה ראשונה. הצפיפות עדיין העיקה. אבל לא מוותרים על המעשה הוויתור. כחצי שנה אחרי שאחותי עברה השכנה לידינו פנתה ושאלה אם נרצה לקנות ממנה את דירתה. הוריה קשישים והם זקוקים לעזרה לכן היא עוברת עם משפחתה לגור לידם.

היא ידעה על הצפיפות שלנו ולכן היא הציעה לנו אותה לפני כולם. עוד באותו ערב ענינו תשובה חיובית. זה לא היה קל כי לא יכולנו להסתמך על מכירת הדירה שלנו בתור חלק מהתשלום. אבל היו יתרונות אחרים: היות שמדובר בעוד דירה, נוכל לבנות חלק ממנה כיחידת דיור קטנה ולהשכיר אותה. לכן אנחנו יכולים לקחת משכנתא גדולה מאוד ולשלם בעזרת דמי השכירות חלק ממנה, כך שיישאר לנו לשלם רק את הסכום שתכננו מלכתחילה עבור הגדלת הדירה.

שנה לאחר מכן היתה לנו דירה מחודשת, גדולה ויפה וגם דירה נוספת צדדית שהושכרה במהרה במחיר הרבה יותר טוב משחלמנו עליו. אין מישהו שלא רואה בסיפור השגחה עליונה ותמורה מיידית ושווה במיוחד לווייתור!

להלן סיפור שמעובד מתוך העלון 'אור שרה'. יש בסיפור זה ללמד אותנו כי מווייתורים לא מפסידים לעולם! להלן הסיפור מפי בעלת המעשה:

כשאחותי התחתנה, הוריי קנו לה דירת שלושה חדרים במחיר זול באחד הפרויקטים לציבור החרדי. כשאני התחתנתי, מחירי הדירות עלו. בכל זאת ההורים קנו לנו דירת שלושה חדרים מרוחקת מעט מהאזור בו גרה אחותי. אחרי 15 שנה אני ואחותי היינו משפחות ברוכות ילדים שדירת שלושה חדרים כבר לא הספיקה לנו.

לסגור מרפסת או להוסיף חדר לא היתה אפשרות. היה צורך בשטח נוסף לילדים שנולדו וגם לגדולים יותר שרצו פרטיות. למרות שאנחנו אוהבים מאוד את הדירה ואת הסביבה לא היתה לנו ברירה אלא לחפש דירה אחרת.

באותו זמן היו בעיר מספר פרויקטים בבניה. חשבנו למכור את דירתנו ובאמצעות משכנתא ארוכת טווח נשפר את תנאי החיים שלנו. אחרי בירור קצר הבנו כי אנחנו בבעיה. כל הפרויקטים נמכרו כבר על הנייר. לא היתה דירה אחת פנויה שתענה על צרכינו. יום אחד בעודי במקום עבודתי קיבלתי שיחה טלפונית. מנהל משרד המכירות של אחד הפרויקטים הודיע לי כי קונה אחד ביטל את הקניה והתפנתה דירה המתאימה לנו. רק שנדע שיש הרבה כמונו שהשאירו פרטים והוא מודיע שהראשון שיביא את דמי הקדימה ויחתום - ירוויח. הוא לא מחכה לאף אחד.

מיד ביקשתי רשות מהמנהלת לצאת להפסקה קלה. התחלתי להרים טלפונים כדי לגייס את הסכום. בעלי בזמן הלימוד לא פותח את הסלולרי ולכן היה ברור שלא אוכל לדבר איתו בבוקר. עלי לבדוק בעצמי איך אני מגייסת את הסכום הראשוני. לא יכולתי אלא להתפלל שהדירה הזו תישאר שלי. לא היה פשוט לחפש את הסכום, אבל התכוננו לשלב הזה וחשבנו שאם ייווצר מצב שכזה נלווה את הכספים מתוך רשימת אנשים וארגונים שיעזרו לנו.

ארגנתי ב"ה את הכסף. חिकיתי לצהריים, אז אפגוש את בעלי לארוחה עם הילדים ואספר לו. מבחינה טכנית יש לי את הסכום ואפשר לתת צ'ק במקום. משם ניסע למשרד המכירות בשטח ובעזרת ה' עד הערב נהיה בעלי דירה חדשה משלנו ונוכל להוציא את דירתנו הישנה למכירה.

בצהריים מיהרתי הביתה. בעלי כבר היה שם. בכמה מילים סיפרתי לו וראיתי את האושר מתפשט על פניו. השארנו את הקטנים בידיהן של הגדולות ומיהרנו לקחת מונית לאתר הבניה מצוידים בפנקס צ'קים.

נכנסנו לשם ואז ראינו זוג נוסף שיושב וממתין. משום מה חשבנו שרק אנחנו נצליח לגייס את הכסף במהירות והגענו הכי מהר שיכולנו. ההפתעה היתה יותר גדולה כי מי שחיכו למנהל המכירות היו אחותי וגיסי. גם הם חיפשו דירה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	ולד יחיא בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוק דב ז"ל
יצחק יצקן בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חווה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
אביגדור בן ג'ולי ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
רחל רפאת בת אסתר ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחיה ז"ל
פיבי מלכה בת מזלי ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
נעמי בת תנחום ע"ה	אילנה (מחרוזה) בת שרה ע"ה	אליאור בן פרידה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	שושנה בת נעמי ע"ה
כל נשמות עם ישראל		

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	רחמים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאיל ישעיה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	ר' עוליאיל ישעיה בן סטה מקנין זצ"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה	ארהון (אורי) בן רבקה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
חי יזיק בן קלרה ז"ל	קסאנש בת דגיסו ע"ה	חי יזיק בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנה תקווה בת נעימה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זהרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	מישא אסתר בת זהרה ע"ה
מסעוד בן יוקט ז"ל	עפאת בת השמנת ע"ה	מסעוד בן יוקט ז"ל
רחמה בת מסעודה ע"ה	חיים חמוטל בן רינה ז"ל	רחמה בת מסעודה ע"ה
סעידה בת תופחה ע"ה	שפרה בת פסייה ע"ה	סעידה בת תופחה ע"ה

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

פורים

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויקרא - זכור - פורים

- ה' בקרבנו - כי לא יטוש ה' את עמו..... ג
- ויקרא - כל 'מקרה' שבעולם אינו אלא מאלופו של עולם..... ה
- 'המלך' - הכל ממלכו של עולם, ואפס זולתו..... ה
- ויזנב - קליפת עמלק להביא לידי ייאוש רח"ל..... יא
- נוכרים ונעשים - גם פורים בזמן הזה..... טז
- ונתנה תקף - רוממות יום הפורים..... יז
- בקשתך עוד ותעש - ביום הזה ימלא הקב"ה 'כל' משאלותינו..... כ
- מקרא מגילה - חסדים מגולים ורחמים ע"י קריאת המגילה..... כג
- הדר קבלוה - קבלות טובות בעת קריאת המגילה..... כו
- צהלה ושמחה - מצות שמחה בפורים..... כו
- איש לרעהו - יום שימת אהבה ורעות..... כז
- אורה זו תורה - חשיבות לימוד התורה בפורים וביותר בין מגילה של לילה לשל יום..... כט
- במשתה היין מה שאלתך וינתן לך - כי אז נפתחים כל שערי שמים..... כט
- לא יבושו ולא יכלמו - אף כשהוא 'לא ידע' לא יבייש את חברו..... לב
- לא ביקשה דבר - מעלת הוותרנות וקבלת בזיונות באהבה..... לד

פרשת ויקרא - זכור - פורים

ה' בקרבנו - כי לא יטוש ה' את עמו
 הגה ימים באים, ימי מחיית עמלק והרע מקרבנו, ימי ניסים לישראל, שומה עלינו 'לשמוע' ללמוד וללמד' ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רבה היא, ובכל הספרים הביאו שהמלך הכוונה למלכו של עולם, - מעתה שומה עלינו 'לשמוע' את מאמר המלך. מעשה נפלא בענין זה, מספרים כי בשכונת 'מחנה יהודה' בעיה"ק ירושלים תובב"א מול ישיבת עץ חיים (לשעבר) שוכנת תחנת משטרה, בשערי התחנה ישנם שתי אריות גלופות מאבן. באחד הימים ישב המלמד וראה שכמה מהתלמידים אינם מקשיבים לו ואינם שומעים מה שהוא מנסה לומר להם... אמר להם המלמד, ראו נא כי אריות הללו שממול התלמוד תורה, אינם כשאר אריות, כי כאשר הם שומעים באזניהם מיוזיק (כלי זמר) הם יוצאים במחול ובריקוד, הפלא ופלא... הילדים קיבלו בתמימות את דברי המלמד - שבוודאי יודע מה שהוא מדבר, וקבעו ביניהם באותו הלילה, שלמחרת יביאו כל אחד מהם 'טייפ' (כלי משמיע קול מטייפ אשר מכניסים לתוכו) ולמחר ישמיעו יחד את המיוזיק והאריות ירקדו ויהיה 'ששון ושמחה ליהודים'. כן עשו כולם יחד למחרת היום, הדליקו קול שירה וזמרה, אבל לגודל אכזבתם וצערם נשאר האריות דוממים על מקומם, עיניים להם ולא יראו, אזניים להם ולא...
 הילדים עזבו את המקום בפחי נפש, וכשהם פגועים לגמרי מה'שטיקל' (קטע בלע"ז) שהרבי עשה להם שאלוהו 'למה רמתני', שאל המלמד מה רימיתני, ולתשובתם ענה, הנה אמרתי שאריות הללו כאשר הם שומעים מיוזיק הם רוקדים, אבל מה נעשה שאינם שומעים כלל... הואיל ואינם אלא בול אבן (וכיוון לומר לתלמידיו, אף אתם, גם אם נתן לכם הקב"ה שתי אזניים, מ"מ אינכם שומעים כלל את אשר אני דובר אליכם).

ולדידן, פעמים יתכן, שאכן המיוזיק של היו"ט תעבוד כהוגן, מן השמים יכינו לנו שפע רב ברוח ובגשם, אלא שהאדם שאינו שם על לב אינו שומע לזה כלל... ולא יוזז אצלו שום דבר. וכבר כתב ה'שערי תשובה' שהאוזן נכבדת (מכובדת) יותר משאר האיברים, וראיה לכך שהמסמא את עיני חברו נותן לו דמי עינו, קיטע את ידו נותן דמי ידו, ואילו חרשו נותן לו דמי כולו - הרי לך שהאוזן הוא אבר החשוב עד מאד, מ"מ היינו רק אם משתמש בה לשמוע, אבל אם אינו 'שומע' אינו שווה מאומה. ומעתה - ונשמע פתגם המלך, שישמע האדם ויבין את פתגם ומאמר המלך זהו העיקר, כי רבה היא.

ב. הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל היה 'דורש' בכל שנה דרשת התעוררות בישיבתו לפני תפילת נעילה ביוה"ק, והיה מעורר את הציבור לנצל את קדושת היום עד כמה שעוד נשאר עד סוף נעילה. וכך היה מספר, ילד צעיר הייתי, וכדרכם של צעירים הייתי משתובב בחצר. באחד הימים הגיע מרן ה'חפץ חיים' לבקר ב'בית הדין' של עירנו, וזה היה קרוב לביתנו, יצא אבי מן הבית אלי אל החצר, וכה אמר לי, משה'לע משה'לע - בוא עמי לחדר הבי"ד, ותזכה לראות את פני גדול הדור, גם תזכה לקבל ברכתו, זכיה שאיני יודע מתי תוכל זכות בה שוב, לא בכל יום הננו זוכין לקבל אורח כה חשוב, עזוב את משחקך ובוא עמי שמה. אבל ילד צעיר הייתי והיה קשה לי מאד להפרד מהמשחק עם חבירי, ובזה החמצתי הזדמנות אחת בחיי לראות את פני החפץ חיים ולקבל ברכתו.

ובכן, שמעו נא רבותי, כל ימי חיי הנני בוכה ומצטער על כך שלא זכיתי לראות את הח"ח ולהתברך מפיו, וכל זה רק בשביל שלא רציתי להפסיק את משחק הילדים. כעת בטרם תפילת נעילה - יש לנו זכיה שהקב"ה יורד אלינו בנעילה (דרשו ה' בהמצאו, לפני ה' תטהרו) הבה נעזוב כעת את משחקי הילדות ברגעים אחרונים הללו ונתקרב אל ה'. לדידן ייאמר הנה מגיע יום הגדול יום הפורים (אשר יום הכיפורים נתלה בו כביכול), בו נתגלה אלינו המלך, ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת, וידוע מאמרו של הרה"ק משינאווא זי"ע שביום זה יכול כל אחד להיות ככה"ג לפני ולפנים. והרי לכ"א יש 'משחקים' משלו (יש משחקי גדולים, ויש משחקי קטנים) הבה נזהר שלא נבכה כל השנה - כי היה קשה להפרד מנארישע משחקים.

ב. הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל היה 'דורש' בכל שנה דרשת התעוררות בישיבתו לפני תפילת נעילה ביוה"ק, והיה מעורר את הציבור לנצל את קדושת היום עד כמה שעוד נשאר עד סוף נעילה. וכך היה מספר, ילד צעיר הייתי, וכדרכם של צעירים הייתי משתובב בחצר. באחד הימים הגיע מרן ה'חפץ חיים' לבקר ב'בית הדין' של עירנו, וזה היה קרוב לביתנו, יצא אבי מן הבית אלי אל החצר, וכה אמר לי, משה'לע משה'לע - בוא עמי לחדר הבי"ד, ותזכה לראות את פני גדול הדור, גם תזכה לקבל ברכתו, זכיה שאיני יודע מתי תוכל זכות בה שוב, לא בכל יום הננו זוכין לקבל אורח כה חשוב, עזוב את משחקך ובוא עמי שמה. אבל ילד צעיר הייתי והיה קשה לי מאד להפרד מהמשחק עם חבירי, ובזה החמצתי הזדמנות אחת בחיי לראות את פני החפץ חיים ולקבל ברכתו.

ובכן, שמעו נא רבותי, כל ימי חיי הנני בוכה ומצטער על כך שלא זכיתי לראות את הח"ח ולהתברך מפיו, וכל זה רק בשביל שלא רציתי להפסיק את משחק הילדים. כעת בטרם תפילת נעילה - יש לנו זכיה שהקב"ה יורד אלינו בנעילה (דרשו ה' בהמצאו, לפני ה' תטהרו) הבה נעזוב כעת את משחקי הילדות ברגעים אחרונים הללו ונתקרב אל ה'. לדידן ייאמר הנה מגיע יום הגדול יום הפורים (אשר יום הכיפורים נתלה בו כביכול), בו נתגלה אלינו המלך, ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת, וידוע מאמרו של הרה"ק משינאווא זי"ע שביום זה יכול כל אחד להיות ככה"ג לפני ולפנים. והרי לכ"א יש 'משחקים' משלו (יש משחקי גדולים, ויש משחקי קטנים) הבה נזהר שלא נבכה כל השנה - כי היה קשה להפרד מנארישע משחקים.

לו אותו הבן ראית את אבא, אמר לו אביו אינך יודע היכן אני, השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו, כלומר, שאז כבר הכיר עד כמה שמר עליו אביו עד עתה.

ומכאן למדנו, כי אותה מחשבת פיגול שמא אין ה' בקרבנו ח"ו היא היא המגבירה את בוחו של עמלק, ומכלל לאו אתה שומע הן, שחיוזק האמונה המהורה אשר ה' בקרבנו, תמיד הוא ביננו ומזמן לכל צרכינו, יש לנו אב בשמים הדואג לנו בכל רגע ורגע ומשגיח עלינו בלא הרף מרוב אהבה וחיבה, היא שמחלישה את קליפת עמלק, וזוהי מחיית עמלק האמיתית, להתחזק תמיד באהבה רבה אהבתנו ה' אלוקינו חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו, ובכל מצב

בראשית דבר נביא מעניני האמונה בה' אשר בימים הללו היתה 'מגילת אסתר' - נתגלה הנהגת ה' שבכל ההסתרות. והנה כתיב בענינו של עמלק (שמות יז ז-ח), 'ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסותם את ה' לאמור היש ה' בקרבנו אם אין, ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים', והביא רש"י מדברי חז"ל (שמו"ר כו ב) 'סמך פרשה זו למקרא זה לומר, תמיד אני ביניכם ומזמן לכל צרכיכם, ואתם אומרים היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, היה אותו הבן רואה חפץ ואומר אבא טול חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישית, פגעו באדם אחד, אמר

כי הגם שהשגתנו בפורים היא כעין השגת הילד הקטן בגדולת ה' חפץ חיים', ושם אולי יש עדיין לימוד זכות שחשב לעצמו עוד אזכה לראות את החפץ חיים, אבל את הפורים שאנו יודעים שלא ישוב אלינו עד שנה (כדכתיב 'ולא יעבור') ואם ילך נפסיד אותו - הבה נעזוב מבעוד מועד את שטויותנו ומשחקנו.

כתב ה'בן איש חי' בפרשת פקודי, מעשה באב שלימד את בנו חכמת ה'חשבון' ורצה לבחון את בנו, על כן שאלו, אם היו לפנינו עשרה צפרים ובא איש וצד אחד מהם כמה נשארו... ענה הילד רק אחד, שאל האב מדוע לא תאמר 'תשעה' שהרי אותם לא צד, ענה הבן, עד שבא זה והספיק לצוד אחד ברחו השאר למרחב... ומסביר הבא"ח, בימי חייו רודף האדם אחרי כסף וזהב, מבזבז את זמנו להבל ולריק, ואינו מבין שבידו נשארים רק הטויטע פייגלעך (צפרים מתים)... ואילו כל מה שהיה יכול להשיג 'דברים חיים' - ולחטוף תורה ומצוות וקניני נצח, ברחו וחמקו לו מבין ידיו ונשאר ללא כלום. כן ייאמר לגבי זמנים קדושים, הבה נתעסק בדברים ה'חיים', לא בשטויות וסתם ארום און ארום (סביב עניני החג, ולא בעיקר החשוב) וישארו בידנו ח"ו רק הטויטע פייגלעך.

סיפר כ"ק הרה"ק מסטיטשין, ששמע מהרה"ח רבי משה דוד שטראם ע"ה, ששמע כמה פעמים מאחד מנכדי הרה"ק מגארליץ מעשה שאירע עמו בעצמו, ותמיד כאשר סיפר זה הנכד היה יושב ובוכה. וכך היה המעשה, פ"א בילדותו היה נוכח בליל הסדר אצל זקנו הרה"ק מגארליץ, ובאמצע עריכת הסדר נטל הרה"ק את הזרוע מן הקערה ואמר, זרוע אותיות זרע, וקרא לנכדו ואמר אני נותן לך זרוע בכדי שתוושע בזש"ק. הנכד שהיה ילד התבייש מאד לקחת את הזרוע מזקנו ולא ניגש אליו, קם הרה"ק ממקומו בכדי לגשת אליו לתת לו את הזרוע, אבל הוא ברח ממנו, התחיל הרה"ק לרדוף אחריו סביב השולחן והא התחזק לברוח סחור סחור, עד שאכן לבסוף לא נטלה ממנו. ולדאבון לב לא זכה להפקד בזש"ק ל"ע, וכל ימיו היה בוכה ומצטער על כך, כי הרה"ק מגארליץ ניסה לפעול ישועה בעבורו, והיה מייסר עצמו מדוע לא לקח ממנו את הזרוע, ע"כ המעשה.

והנה כאשר נתבונן מדוע אכן לא לקח, כי בילדותו עדיין לא חשב על עתידו ולא חשב מה יעלה בגורלו בענין זש"ק, אף אנו - וכי יודעים אנו מה יהיה עמנו כל השנה - אלו ישועות נצטרך כל השנה, הבה נראה שלא להפסיד מה שנותנים לנו, נפתח ידינו וכפינו לקחת את השפע אשר מריקים עלינו משמיא. והנה, מדוע לא לקח הילד את הזרוע מידי זקנו הגדול, כי התבייש, הנה בימים הללו כאשר נפתחים שערי שמים (פתחיה זה מרדכי), וכביכול הקב"ה זקן מלא רחמים רודף אחרינו לתת לנו שפע, לא רק זרוע - בני, אלא גם חיי ומזוני וכל הנצרך, נפתח את הידים ונקבל הכל בזרועות פתוחות. לא נתבייש להתפלל - לזעוק ולהוריד דמעה, אנא אל נפסיד בגלל הבושה. ולא עוד, אלא באמת יש מקום לשאול, מה מקום לטענה על הנכד, מדוע הפסיד, הרי לא ידע את עתידו וגם התבייש - אלא, זה הכלל, אז מ'געבט דיר נעם (אם נותנים לך שפע, פתח ידיך וקח אותו), קח ואל תקפוץ את ירך מלקבל את השפע הרב והגדול.

ג. ידוע מה שכתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (וארא ד"ה וידבר) בשם הבעש"ט הק' זי"ע 'שנאמר לו בשמים טעם איחור ביאת משיח - שאין מאריכין באהבה רבה', ושגור פי ה'עולם' לפרש שאין מאריכים ב'ותן בלבנו

בשתיית יין, משום שלא נברא אלא לנחם אבלים ולמרי נפש לפכה דעתם (סנהדרין ע.י), להורות לנו סימן שנהיה ביין הזה שאפילו בימי צרותיו של אדם משמחו ומשכחו דאגותיו, כן אנחנו נשכח כל צרותינו ושעבודינו ונשליך כל יהבינו על ה' כי לא יששנו ולא יעזבנו [ועיי"ש עוד מה שמבאר לפי"ז במאמרם 'מחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי'].

ובך ממש כתב גם הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש ג) וז"ל, כי כל נסים ונפלאות אשר השם עושה הוא לעורר אותנו לתורתו ועבודתו ויראתו, ולמען נדע כי הוא המשגיח בנו בכל אופן, ולא זו מחיבתנו, וזו היא תכלית השמחה שיש לנו לשמוח בפורים, עכ"ל.

ולחזק את הלבבות נביא מה דאיתא במדרש (אסתר"ר ו: ז) אמר להם הקב"ה לישראל אתם בכיתם ואמרתם (איכה ה ג) יתומים היינו ואין אב, חייכם אף הגואל שאני עתיד להעמיד לכם במדי לא יהיה לו אב ואם, הדא הוא דכתיב (אסתר ב ז) כי אין לה אב ואם. וביאר המהר"ל (אור חדש) וז"ל (בשינוי). ולבטל כוחו של עמלק צריך להתעלות אל המעלה העליונה מאוד, ולא יגיע אל המדרגה הזאת רק יתום ומי שנמצא בשפל המצב, כדכתיב (ישעי' נו טו) אני מרום וקדוש אשכון

שלא יהיה תמיד ה' בקרבנו להושיע אותנו ולהיטיב לנו בלי גבול, כי לא ימוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב.

ואל תאמר כי 'יש ה' בקרבנו' דווקא בזמן שאנו עושים רצונו של מקום, כי הא גופא הוא טענתו של עמלק לזנב את כל הנחשלים, ולהכניס בהם הרהורי חטא ועון שמאם בהם הקב"ה, וכמו שהגיד הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (הנוכה) עפ"י הידוע שעמלק גימטריא ספק, שהטיל בישראל ספק - לחשוב 'היש ה' בקרבנו אם אין', והכונה, אף שהאמינו במציאות ה', שהוא בורא ומנהיג לכל הברואים, אבל היה להם ספק רחמנא ליצלן אם יש השם בקרבנו, בין אנשים שפלים ונכזים כמזנו, ועל ידי זה נופלים ביאוש, אבל האמת אינו כן, שאיש יהודי מחויב להאמין כי ה' יתברך אתו, איך שלא יהיה מצבו שפל וירוד.

וכיוצא בדבר ביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (על הש"ס, מגילה ז: טעם תקנת חז"ל להרבות ב'משתה' בפורים, כשהוא מקדים להביא מה שכתב בהקדמת 'יוסף לקח' לבאר הטעם שקבעו חז"ל את יום הפורים ליום שמחה יתירה, כי ממנו נדע שגם בימי ענינו וצרותינו ואכתי עבדי אחשוורוש אנן, מכל מקום לא הסיר השגחתו ממנו לכלותינו חס ושלום. עפ"י"ז כתב החתם סופר בזה"ל, ולזה הטעם נ"ל שדקדקו כל כך

בינה להבין ולהשכיל, והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך', ושאר תחנונים שנזכה לעבדו בלבב שלם, אכן יש שפירשו שהכוונה שאין מאריכים באהבה רבה - בהא גופא... שאין משכילים להבין ולהשכיל עד כמה 'אהבה רבה' אהבתנו ה' אלוקינו, כי אם אכן 'היו מאריכים' ו'מעריכים' את תוקף האהבה אזי היה נחלש כוחו של עמלק הוא הסט"א, והיה מתקיים בנו ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה.

ד. והא גופא, אהבת השי"ת לבניו אהוביו והשגחתו עליהם בכל מצב, היא כל תקפו של נס פורים, וכמו שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ בתחילת דבריו על מגילת אסתר), לבאר מה היה ה'נס' בכל מעשה הגזירה והישועה, שהרי אי אפשר לומר ש'עיקר הנס' הוא מה ששמע ה' בקול שוועת עמו בני ישראל בשעה שקראו אליו, שהרי 'אפילו תשובת נינוה קיבל, ולמה לא יקבל צעקת ישראל', וגם הנס של 'ונהפוך הוא' לא היה כל כך חוץ לדרך הטבע שהרי המלך אהב את המלכה, וגם (מגילה טו:) אחשוורוש הפכפך היה, ועל כן אפשר שיאהב היום את המן ולמחר יצווה לתלותו על העץ.

אלא עיקר הנס הוא שהרג את ושתי כנגד דרך הטבע, שהרי קפ"ו יום עשה משתה כרצון איש ואיש ולא נשתגע, וביום האחרון נשתגע בשיגעון. וגם ושתי המלכה היתה משוגעת שהפריזה בדברים כנגדו, ולא עוד אלא שעל אותה שעה נגזרה הגזירה - על שנהנו מסעודתו של אותו רשע (מגילה יב.), ואעפ"כ ריחם עליהם הקב"ה והקדים וברא את הרפואה באמצע הסעודה והרגו את ושתי, ועי"ז לבשה אסתר מלכות והיה בידה להציל את ישראל מגזירת המן, נמצא שתחילת הישועה היתה כאשר היו ישראל בדיוטא התחתונה ועסוקים בחטא רח"ל, ללמד ש'בנים משחיתים' - אפילו בשעה שמשחיתים בנים חביבים הם לה'.

מקרא זה למה שנכתב בסוף הפרשה קודמת (בסוף חומש שמות) 'לעיני בית ישראל בכל מסעיהם', כי הנה כל יהודי באשר הוא 'נוסע' בימי חייו מסעות שונות, זה נוסע ממקום למקום בחיזור אחרי הפרנסה וזה לצורך זיווג או רפואה, ואף מי שבגופו נשאר על מקומו על פי רוב נפשו נוסעת ומיטלטלת הנה והנה בנסיבות החיים, לזה אמרה תורה 'לעיני כל ישראל' - דבר זה יעמוד לעיני כל יהודי 'בכל מסעיהם' - ש'ויקרא', כל אותם 'ויקר' - כל אלו המקרים באים לו מ'אל"ף', היינו מהקב"ה שהוא אלופו של עולם, והכל בהשגחה פרטית מדוקדקת על כל צעד ושעל. ולכן נכתב א' זעירא, שלא תאמר שרק המקרים הגדולים הם בהשגחת הבורא, אלא אפילו מה שהוא דבר זעיר וקטן אף הוא נעשה רק ע"י אלופו של עולם.

ז"ל, יש לומר הסמיכות, כי כל המקרים שבעולם הכל הוא בהשגחה פרטית מן השמים, כנודע בשם צדיקים אפילו קש שהרוח מפזרו ממקום למקום, הרוח סערה עושה דברו, והוא בהשגחה מן השמים שמקודם היה צריך להיות במקום זה ועכשיו במקום אחר, וכמו שאמר א"ז זצוק"ל, העור התלוי בקיר אצל הקירושנער (הקצב) הוא בהשגחה מן השמים אשר עור של החיה זו יתלה על היתד הקיר זו אצל הקירושנער הזה, וכמבואר בשמו הקדוש שאפילו צעדי רגליו של אדם ספורים בהשגחה מן השמים, ואפילו עשרת אלפים צעדיו והלוכו של אדם, כל פסיעה ופסיעה ספורים בהשגחה

את דכא ושפל רוח. והשי"ת מגביה שפלים, ומפני כך הגביה את אסתר שהיתה יתומה מבלי אב ואם למעלה ממדרגת המן, ולפיכך כאשר אמרו (בנ"י) יתומים היינו ואין אב, אמר להם הקב"ה, אדרבה, אין הקב"ה עוזב השפלים המדוכאים, ולכך חייכם - הנואל אשר אעמיד לכם במדי יהיה יתום, מפני שהשי"ת מגביה אותנו מעלה מעלה, להיות גובר על המן.

בן ידוע שמרומז שם הוי"ה כסדרו במגילה בלשון הכתוב (אסתר ה ד) 'יבוא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי', והמעם שנרמז דייקא בפסוק זה שם הוי"ה כסידרו המורה על רחמים פשוטים ונגלים. כי כשאמרה אסתר 'יבוא המלך והמן היום' נבהלו בני ישראל מה ראתה אסתר לעשות כן, והרי המן הוא צורר היהודים אשר גור להשמיד להרוג ולאבד ומדוע היא מקרבת אותו. אולם סוף דבר נתברר שאדרבה ישועתם של ישראל התנגלה דרך אותו המשתה. וללמדנו שאם נראה לאדם כי יש לו מפריעים ומשטינים אזי עליו להאמין כי בזה גנזו שם הוי"ה - שם הרחמים כסדרו, שהקב"ה עושה עלילות לבני אדם שמצמיח לו את הישועה על ידי המפריעים עצמן כאחשוורוש והמן.

ויקרא - כל 'מקרה' שבעולם אינו אלא מאלופו של עולם בפרשתן (א א), 'ויקרא אל משה', הנה, תיבת ויקרא כתובה בא' זעירא, וביאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (ד"ה ויקרא בא' זעירא), בהקדמת ביאור סמיכות

ה. איתא בגמרא (מגילה ז.) 'שלחה להם אסתר לחכמים, כתבוני לדורות'. ולכאורה צריך ביאור, וכי חיפשה אותה צדקת להוסיף לעצמה כבוד ויקר - שישאר ממנה שם ושארית לדורות, ולמד מכאן הרה"ק רבי שלום משאץ זי"ע (במכתב) כי אסתר היתה בשפל המצב בהיותה יתומה מאב ומאם, ובדרך הטבע היה נראה שתמיד תישאר בשפלות, ולבסוף הצליח ה' דרכה, שנעשית מלכת מדי ופרס, והצילה את כלל ישראל ממות לחיים, וזאת רצתה להודיע לבני ישראל לדורותיהם לבל יתייאשו לעולם, ויתחזקו בכל מצב שהוא. כי אדרבה ע"י הקושי יתעלה ויגיע לראש ההר. כן כתיב גבי אסתר 'והנערה יפת תואר וטובת מראה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת' (ב ז), וכתב ה'רוקח' (הובא ב'תוספות השלם' על מגילות) כי יפת תואר וטובת מראה ר"ת 'יתום', וכלומר, שדייקא משום שמתו אביה ואמה על כן זכתה מן השמים לתואר ומראה.

וכך ביאר ב'שפתי חכמים' (פתיחה למס' מגילה אות כה) בהא דאיתא בגמ' (יומא כט.) 'אסתר סוף כל הניסים' - ר"ל כשהאדם מגיע שאין עוד מקום שיעשה לו נס, יזכור מעשה אסתר ויבטח בישועת ה' כהרף עין.

ו. ולכן אמרו בגמ' (שבת פח.) אמר רבא הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב 'קיימו וקבלו היהודים' קיימו מה שקיבלו כבר, ודקדקו חז"ל בלשונם ולא אמרו בימי מרדכי (אף שהנס נעשה על ידו) אלא בימי אחשוורוש, להורות על חשיבות ההתחזקות בזמן הצרה והקושי.

ז. פעם ישב הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע עם תלמידיו הק' ודיבר מענין השגחה פרטית ובתוך דבריו אמר, כל כך רבה ההשגחה הפרטית, עד שאפילו כשפרה מהלכת ברחובה של עיר ומטילה גללים, יש השגחה מדוקדקת

והגם שמצוות חיזוק האמונה נוהגת תמיד בכל יום ובכל רגע, אך עתה הזמן גרמא להתחזק באמונה בהשגחה פרטית, וממצוות היום היא, כדכתיב (דברים כה יז-יח), 'זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר קרך בדרך', וכידוע מפי ספרים וסופרים כי זוהי קליפתו של עמלק, כמרומו בשמו 'עמלק' בנימטריא 'ספק' (240), שבא לקרר את האמבטיה הרוחתת' הבערת באש קודש באמונה שלימה בה' יתברך ובהנהגתו את העולם, ואילו הללו יגיעים לצנן את אמונתנו בה' על ידי הספיקות למיניהם. ועל כולנה אשר קרך - לשון מקרה,

פרטית מן השמים, כמו שמברכין בשם ומלכות 'המכין מצעדי גבר', ומי שאינו מאמין בזה נמצא מברך בכל יום ברכה לבטלה, ומכל שכן מצעדי גבר הנוסע מעיר לעיר וכו'. וזהו שמרומו בסמיכת הפרשיות, 'לעיני בית ישראל לכל מסעיהם, ויקרא' באל"ף זעירא, ויקרא לשון מקרה, אל"ף היינו אלופו של עולם, זעירת האל"ף מורה על דבר קטן וזעיר, ר"ל שכל מה אשר יארע ויקרה בעולם, הכל הוא מבחינת אל"ף בהשגחה פרטית מאלופו של עולם, אפילו דבר זעיר והפחות שבפחותה, ועיי"ש עוד.

באיזה מקום תטיל את הגלל. אחד התלמידים ששמע את הדברים לא הבין היאך שייך שאף דבר מאוס ופעוט כזה מושגח מלעילא, ואינו אלא מקרה בעלמא.

כעבור כמה ימים התהלך אותו תלמיד באישון ליל בחוצות העיר והתבוסס בשלג ובכפור שהיה על פני הקרקע, ולפתע דרך מבלי משים במקום מדרון והחל להתגלגל במורד הר בדרכו לתהום נשיה. תוך כדי נפילתו נתקע רגלו בדבר נוקשה ועי"ז נעצר מנפילתו וחייו ניצלו. בדק התלמיד מהו החפץ שעצר בעדו מליפול למיתה, וראה שאין זה כי אם גלל של בהמה שקפא בקור. עתה הבין התלמיד כמה מדקדק הקב"ה אף עם גלל בהמה שיגיע למקומו הראוי. מיהר התלמיד לבית רבו הקדוש, מיד בהכנסו, נענה הרה"ק ואמר לו, נו, עתה כבר הראית לדעת 'השגחה פרטית' עד היכן היא.

ח. מעשה בשני חסידים שבאו לקבל מרותו של הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, שאל אותם הרה"ק, האם הם מאמינים שהקב"ה משגיח על עולמו וכל אשר בו - בהשגחה פרטית, השיבו, בוודאי שאנחנו מאמינים בהשגחה פרטית. קראם לחלון והראה להם עגלה מלאה עמיר קש ותבן העוברת לפני החלון, ושאל אותם אם הם מאמינים באמונה שלימה שכל חתיכת קש ותבן שמסודרים על העגלה זה למעלה מזה - הכל נגזר מהקב"ה עוד מששת ימי בראשית שחתיכת קש זה יהיה למעלה וזה למטה, זה לימין וזה לשמאל, ועוד נגזר מהקב"ה בששת ימי בראשית שבאמצע נסיעת העגלה על אם הדרך יפלו חתיכות קטנות מן הקש זה בכה וזה בכה, והכל הוא על תכלית הנרצה שחתיכה זאת תהיה כאן דווקא באותו מקום שנפל, ולא במקום אחר ואפילו כמלוא נימה, ואם בוא יבוא הרוח ויפזר הקש מכאן לכאן גם זה הוא הכל בהשגחה פרטית.

שני החסידים התבוננו בעצמם באמיתת לבבם ויענו ויאמרו, רבינו, איננו במדרגה כזאת - להאמין כל כך, כי מה 'נפקא מינה' אצל הקב"ה אם חתיכה קטנטנה של קש מונחת כאן או כאן. כשמוע רבינו את דבריהם צעק עליהם ואמר, אפיקורסים צאו מביתי מהר כי איני יכול לראות פניכם כי היא כפירה ממש במציאות הבורא ברוך הוא הממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה, וגירש אותם מחדרו.

השנים יצאו בצער גדול מאוד, ובכו בכיה עצומה מאין הפוגות בתפילה שהשי"ת יאיר עיניהם, ויסיר מהם לב טיפש ונשחף. והנה, הכניס הקב"ה בלב אחד מהם הבנה עצומה, כי רק אצל בן אדם שהוא בעל גבול ובעל תכלית יש חילוק בין דבר גדול לדבר קטן, ולמשל, על חתיכת זהב ישמור היטב היטב, על ה'כסף' ישמור פחות, פחות מהם ישמור על נחושת... וכן הלאה עד שעל חתיכת קש קטנה אינו משגיח מפני קטנות שוייה. וכל זה שייך אצל בן אדם שיש אצלו הפרש וחילוק בין דבר גדול לדבר קטן.

אבל הבורא ב"ה הרי הכל כ'לא' נחשב לפניו, ועכ"ז הוא משגיח על העולם, מעתה, מה חילוק יש בין כל העולם - תבל ויושבי בה לבין חתיכת קש קטנה, שהרי לפי גדולתו גם 'כל העולם' כולו ל'קטן' ייחשב, ועם כל זאת הוא משגיח עליו, א"כ בוודאי הנו משגיח גם על כל פרט שבפרטים. ואכן, לפי"ז ייאמר, כי מי שאינו מאמין שהקב"ה משגיח על חתיכת קש הנ"ל הריהו כמי שנותן ח"ו קצבה לגדולתו יתברך רח"ל, ואם כן, באמת אפיקורס יחשב [כמעשהו כך מעשה רעהו, ונתברר ששניהם זכו כאחד ל'אור' האמונה, בזכות תפילת הרה"ק עליהם] (אמרי קדוש,

בן משמים, אף לא יזוז קש או תבן אם לא ציווה להם המלך 'לך הנה או הנה'...

ובך איתא במדרש (אסת"ר ח ה) על הפסוק (ד ז) 'ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו', אמר להתך, לך אמור לה, בן בנו של קרהו בא עליכם, הדא הוא דכתיב (דברים כה יח) 'אשר קרך'. וביאור הדברים, זהו כל כוחו של עמלק, לקרר את בני ישראל מאמונתם, שיחשיבו כל דבר כי אך במקרה קרה ולא בהשגחה מיוחדת בחשבון נפלא מאת אבינו רועינו. לכן כינס מרדכי את כל היהודים כדי לחזק אמונתם בבורא כל עולמים, להורות להם שקליפת עמלק האומרת שכל הנעשה בעולם אך ב'מקרה' הוא בשקר יסודה'. אלא כל אשר יארע בעולם יש בו סיבה וטעם עליון^ט, ובאמונה זו ימחה זכרו של עמלק. וכדכתיב ב'מלחמת עמלק' (שמות יז יא) 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל', ואמרו בגמרא (ר"ה כט.) 'וכי ידיו של משה

שמטיל בהם ספיקות באמונתם בהשגחה פרטית', שח"ו יאמרו כי אך מקרה קרה ולא הקב"ה פעל כל זאת בהשגחה פרטית ומדוקדקת על כל בריה ובריה.

ובנגד 'קליפה' זו ציוותה התורה (פסוק יט) 'תמחה את זכר עמלק', לעקור מהשורש מחשבת פיגול זו, וכמו שפירש הרה"ק ה'תפארת שמואל' זי"ע (זכור ו) 'תמחה את זכר עמלק מתחת השמים' - תמחה את זכרו של עמלק וממשיכי דרכו, האומרים שכל הנעשה בהאי עלמא נעשה מאליו מתחת השמים, ואין השגחה עליונה על כל פרט ופרט^ט. אין לנו אלא להשריש בקרבנו שכל אשר יארע בעולם, בין לטב בין למוטב, הכל נעשה בדבר הקב"ה, היושב בשמים ממעל ומנהיג את כל הנעשה עולמו בכל צעד ושעל, להאמין שאין אדם נוגע במוכן לחברו אם לא הוכרו כן מפורש ממעל, גם כל מוזנותיו של אדם קצובין לו מר"ה ואין אדם מרוויח או מפסיד, מצליח או 'לא יוצלח', אם לא נקבע

ט. כעין זה איתא מהרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, על הפסוק (איכה ג טו) 'תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי ה"', שיש לרדוף ולהשמיד את המחשבה שכל הנעשה בזה העולם הוא רק 'מתחת שמי ה"', ואינו מבין שהכל מהאלוקים אשר בשמים ממעל, על פי סיבה וטעם העליון.

וגם אם 'עמלק' מערים ספיקות שונות ומשונות, עד שהאדם אינו מבין כלל את הנהגת הבורא ית"ש, ונראה כ'בירה דולקת' ממש בלא השגחה ח"ו, גם אז יתחזק באמונה ברורה שהקב"ה הוא בעל הבירה, והכל נעשה על ידו בחכמה ובתבונה, ואף שאין אנו יכולים להבין מחמת קוצר דעתנו ושכלנו.

י. כל כוחו של עמלק לדמות לאדם כאילו יש איזו 'מציאות' מלבד הנהגת הבורא, והוא עומד ומדמה לעצמו כי פלוני הזיקו, פלוני משיג גבולו, פלוני לקח מעמו והפסידו, אין לנו אלא עצה אחת - לעמוד בכוח 'נקודת אמת' של אמונה אמיתית ובזה ינתץ וישבר כל בניני דמיונותיו, וכך אמרו לרמז, דכתיב במגילה כראות המן שמרדכי איננו כורע ומשתחוה לו - נענה ואמר (ה יג) 'וכל זה איננו שווה לי', והפליאה ידועה, אכן, המן זה שוטה רשע וגס רוח היה, אך מה פשר הכרזה זו, וכי באמת 'כל זה' - שגידלו המלך ורוב עושרו עם רוב בניו, איננו שווה בעיניו מחמת שמרדכי אינו משתחוה לכבודו, וביותר יקשה לפי מה שדרשו חז"ל (מגילה טו:) 'מלמד שכל גנזיו של אותו רשע חקוקין על לבו ובשעה שרואה את מרדכי יושב בשער המלך אמר כל זה איננו שווה לי', והיינו שבאותה שעה שראה את מרדכי - הצביע על אוצרותיו שהיו חקוקים על ליבו ואמר ש'כל זה' אינו שווה בעיניו... אלא ביאורו במשל 'ליץ' (ליצן) המשחק לעיני כל הקהל ב'בלון' הנפוח, ומראה לכל העומדים סביבותיו כל מיני שחוק ומשחק בצורות נפלאות שהוא בונה מהבלון, היודעים אתם ממי מפחד הלה חרדה עזה ועצומה - מאדם אחד שיבוא עם מחט קטנה וידקור את ה'בלון', אז יתפוצץ הבלון ויתגלה קלונו ברבים שלא שיחק אלא ב'אוויר' ריק שאין בו ממש. כך המן - זה היצר לדידו, אינו 'מוכר' אלא דמיונות 'נאדות נפוחים' - משאות שווא ומדוחים, ולכן אמר 'וכל זה איננו שווה לי' - כי בעמידת מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה הוא כמחט בלבו של ה'בלון' המגלה שאינו אלא אוויר ודמיון שווא. זוהי עבודתנו בימים הללו מחיית עמלק, לתחוב המחט ולנפץ ה'בלון' של היצר.

יא. יש שאמרו שלכן נפסק לגבי פורים ש'פרוז בן יומו קרוי פרוז' (מגילה יט.), ואילו בשאר יו"ט של גלויות נוהג ה'אורח' הבא מארץ ישראל לחו"ל ולהיפך כמקומו (א"ח תצו ג, ועיי' שועה"ר שם ז-יא), כי בפורים הוא הזמן הראוי להשריש שהכל בחשבון, וגם שהותו של אדם במקום ה'פרזים' אף ליום אחד אינו במקרה ועראי - וכלשון בני אדם 'פלוני נפל בטעות הנה', אלא ליום זה נשלח מן השמים להיות כאן, וכאן מקומו בזו העת לכל דבר וענין.

'נשואות' מלשון נישאות ומתרוטמות בקריאת המגילה, שע"י קריאת המגילה נשפע עליו בהירות האמונה.

'המלך' - הכל ממלכו של עולם, ואפס זולתו

בשם שצריך להאמין שאין 'מקרה' בעולם, כך צריך לדעת שאין דבר הנעשה בידי בשר ודם, ואף אם נראה כי פלוני עשה ופלוני הרע לו, באמת מיד ה' הוא, כי הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים". וכך כתב המהר"ל (אור חדש אסתר) על דרשת חז"ל (מגילה יא.) 'הוא אחשוורוש - הוא ברשעותו מתחילתו ועד סופו'. ולכאורה צריך ביאור, הרי מצינו שהרבה טובות עשה אחשוורוש לאסתר ומרדכי ולישראל, ורק מתחילה היה רע אבל לבסוף נעשה טוב, ומדוע אמרו 'ברשעותו' מתחילה ועד סוף. אלא ביאורו, כי אכן, מצד עצמו היה רשע מתחילה ועד סוף, וכל מעשיו - הן הרעים מתחילה והן הטובים שלבסוף, מאת ה' היו, הקב"ה גור את הגזירה והוא עצמו ביטלה, ולא מצד אחשוורוש כלל, (ומסיים בזה"ל) ודבר זה בא להוכיח בתחילת המגילה", להודיע, כי כל הנעשה במגילה מכאן ואילך היה מן השי"ת¹⁰.

עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא לומר לך, כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלים'. וכלשון הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע וע"י חסרון אמונה בא עמלק, כמו שכתוב (שמות יז א) ויחנו ברפידים, ברפיון ידים מאמונה, שאמרו (שם ז) היש ה' בקרבנו, ואם אמונה מאירה בישראל אין לו אחיזה, ולכך כתיב (שם יב) ויהיו ידיו אמונה, כלומר, שע"י חיווק אמונה גברו נגדו.

והנה כתב רבינו שמשון משאנץ (בפירושו לתורת כהנים בחוקותי ג) 'זכור את עשה לך עמלק - שתהא שונה בפוך הלכות מגילה'. וביאור הדבר כי כל המגילה כולה מקשה אחת של אמונה בהשגחת הבורא יתב"ש על עולמו שברא במידת הרחמים, וכמו שאמרו משמיה דהגר"א שהרוצה חיווק באמונה בכל השנה יעיין במגילת אסתר יב.

וזכר פירשו בלישנא דגמ' (מגילה ד:) עיניהם של עניים נשואות במקרא מגילה, שהכוונה על העני' הידוע בדברי חז"ל - אין עני אלא בדעת (נדרים מא.), והוא מבלבל ואין אור האמונה מתיישב בקרבו, שעיניהם

וכמו שאמר הרה"ק האדמוה"ז מסאדיגורא זי"ע שצריך כל אחד להאמין בכל מקום שהוא נמצא ששם היא חיותו, ואילו היה בזה הזמן במקום אחר בטלה חיותו (באורות ישראל הובא כן בשם הרה"ק מרוזין זי"ע).
יב. וכבר אמר הרה"ק מסאכטשוב זי"ע שחסידי ווארקע נהגו ללמוד כל השנה במסכת מגילה בכדי למחות את עמלק. שכן כל כולה של המגילה חטיבה אחת של השגחה פרטית (שיח שרפי קודש ח"ג אות ל).
אגב אורחא, כה אמר הרה"ק משינאווא זי"ע כי לימוד מסכת מגילה בכל השנה הרי היא סגולה לזכות ב'ראת שמים' (הובא בדברי חנה, קאלשיץ).

יג. ורמזו זאת בלשון הכתוב (אסתר א טז) 'לא על המלך לבדו עותה ושתי המלכה', שהנה סופי תיבות של 'לבדו עותה ושתי המלכה' הם שם הוי"ה (שלא כסדרו), וללמדנו כי אם נראה בעיני בשר שושתי המלכה היא שעוותה לפני המלך, אך האמת שמאת ה' היתה זאת, וזו היתה גזירת עליון שלא תבוא ושתי, למען תקבל את העונש המגיע לה ומלכותה תינתן לאסתר, וללמד יצא לכל אדם עם ה'רודף' שלו, שלא הוא עשה זאת, והכל בשליחות מן השמים נעשה, ולטובתך, מה לך כי תלון עליו שקיים רצון הבורא בהידור ובשלמות.

יד. וזהו שאמרו (או"ח תרצ"א ס"א) 'מגילה צריכה שרטוט', כלומר, לשרטט ולהעמיק בלב את ה'נקודה' העיקרית שהכל בידי שמים, וכבר דרשו דורשי רשומות כי 'נקודה' ר"ת 'ווייל נאר דו קענסט העלפן' (כי רק אתה יכול לעזור)...

טו. כזאת ביאר ב'אור דוד' להגה"ק רבי דוד דוב מייזליש (י"ל בשנת תר"ן) דקשה על לשון המקרא בריש המגילה 'ויהי בימי אחשוורוש', והרי מספר כאן את הנעשה עם אחשוורוש עצמו, ולא נהוג לכתוב ויהי בימי על המדובר עצמו, רק כשנעשה מעשה ע"י אחר או כותבים - לכשתרצה לדעת מתי היה המעשה, זה היה בימי פלוני, כמו"ש ויהי בימי שפוט השופטים וכו', ומבאר, שהמגילה באה לבאר שלא יד אחשוורוש עשתה הרע או הטוב, אלא הכל בהשגחה, ואחשוורוש היה רק כגרזן ביד החצב, וכשנתחייבו ישראל מיתה היה הקב"ה מטה לב אחשוורוש לגזור כן ואח"כ הטו לבבו, ולכן נאמר ויהי בימי, שאין אחשוורוש הפועל, רק השי"ת הפועל, אלא שזה נעשה בימי אחשוורוש הן הגזירה הן ההצלה ממנה, והכל ע"י השי"ת בכבודו ובעצמו.

היו מחוייג לדרך הטבע, אך ההצלה בימי הפורים היתה על ידי סיבות שונות וצירופי מקרים בתוך הנהגת הטבע, שלא ראו מתחילה במאורעות הללו כל טובה וחסד, ורק לאחר זמן נגלה לעיני כל שישועתן של ישראל נטמנה בהם, ולכל אחד מהמקרים יש חלק בהצלה הנפלאה.

וזה לימוד לדורות כשאדם 'מצפה לישועתו', לא ישאל 'מה נשתנה' - מדוע גרוע מצבי בפרנסה, כבריאות, בנחת, בזיווגים בוש"ק וכו"ב, אלא יתחזק ויזכור מעשה דמגילת אסתר איך שניהל הקב"ה את עולמו בחסד וברחמים^{טז}, והבין מבעוד מועד את הרפואה למכה, וצירף מקרים ממקרים שונים בדרך הטבע להחיש פדות והצלה, וכעין חיבור וצירוף חלקי ה'פאזל' שאחר צירופם נראית תמונת הוד ברוב פאר והדר". וכך הוא לדורות

ובזה ביאר המהר"ל (אור חדש בהקדמה), מה שאמרו חז"ל (מגילה טו:): ש'המלך' האמור במגילה הכוונה ל'מלכו של עולם' (ותמוה מדוע רמזו שם 'מלכו של עולם' ברשע כמותו ולא במרדכי. אלא, כי אדרבה בא לומר) שלא תמעה לומר שלפי פשוטו מדבר 'המלך' באחשוורוש, ורק ב'רמז' קאי על 'מלכו של עולם'. אלא אדרבה, פשוטו של 'המלך' היינו מלכו של עולם, הוא עשה את כל הנכתב במגילה - וכל מה שנראה כמעשים של אחשוורוש באמת הינם פעולות שפעל מלכו של עולם ע"י אחשוורוש - שהיה נראה כמי שהוא עושה איזה דבר, אבל באמת אף 'מעשיו' של אחשוורוש בדבר ה' נעשו.

נודע בשערים מה שכתבו בספה"ק, כי כל הניסים שנעשו לישראל, כגון יציאת מצרים, ונס דחנוכה וכו"ב,

ובזה מבארים את ענין שינוי המלבושים בפורים, שנראה לו זה האיש כראובן ובאמת אינו אלא שמעון, להורות כי כל הנעשה בעולם נראה לו שנעשה על ידי פלוני, ובסיבה פלונית, אך באמת הכל מאת נורא עלילות, שהקב"ה מסבב הכל כרצונו להביא לידי התכלית הנרצית לפניו.

וזהו ענין 'לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', שבכל השנה נדמה לאדם שיש לו שונא המציק לו, והוא 'ארור המן' הפרטי, לאידך גיסא פלוני המיטיב לו הוא 'ברוך מרדכי' שלו. ובפורים צריך להגיע למצב שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי - שלו, כי אין כאן לא שונא ולא אוהב, אלא בין הטובות ובין הרעות כולם מאת הבורא ית"ש המסתתר תחת זה ה'המן' וה'מרדכי' להרע או להיטיב לו.

טז. נפלאות מצינו במגילה את תוקף ה'השגחה פרטית', וכמו שמדייק ה'אלשיך', דכתיב (בפרק ו) 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך, ויאמר להביא את ספר הזכרונות... ויאמר המלך מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זה... ויאמר המלך מי בחצר', ובאותו רגע - והמן בא לחצר בית המלך, ויאמר המלך יבוא - ויבוא המן, ויאמר לו המלך 'מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו', והשיב מה שהשיב, ומכאן תוקפו של נס ואתחלתא דגאולה. ועתה נחזה - שאם היה המן מקדים לבוא אפילו בכמה רגעים קודם לכן, היה שומע מבעד לחלון את שאלת המלך 'מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זה', ופשיטא שלא היה עונה למלך - 'יבוא לבוש מלכות וכו'', שהרי היה מבין שכוונת אחשוורוש היא לייקר ולכבד את מרדכי שונאו. לאידך, אם היה המן מאחר לבוא אפי' בכמה רגעים [ובפרט שממידת דרך ארץ אין לבוא אל המלך באישון לילה, אלא ששנאתו את מרדכי קלקלה את השורה], לא היה עומד בחצר בשעה ששאל אחשוורוש 'מי בחצר', אזי מסתברא שהיו קוראים לאחד העבדים שהיו שם באותה השעה, והיה המלך שואלו 'מה לעשות באיש וכו'', והיה עבד זה עונה לפי השגותיו - להעניק לו שדה במתנה וכיוצא בו, ואף את"ל שהיה משיב כעצת המן, מכל מקום לא היה בזה כלל השפלה להמן, אבל, מסבב כל הסיבות סיבב שהמן יגיע לחצר המלך 'בעתו ובזמנו' ממש, ומשם יפול מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ומאז התחילה קרן ישראל להתרומם. מוסיף בה ה'מלבי"ם' (ב כג עיי"ש) שהרי מדרך המלכות לשלם מיד שכר טוב 'כיד המלך' למי שיציל את המלך ממיתה לחיים, ואילו כאן 'לא נעשה עמו דבר' (ורק נכתב בספר הזכרונות), ואיך יתכן כדבר הזה, וכאן ב'השגחה פרטית' נשתמר שכרו לעת צרה להציל אותו ואת כל בני ישראל - ריווח והצלה ליהודים, ואילו היה משלם לו כגמולו בשעת מעשה, לא היה עוזר לו בעת צרה.

יז. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע היה אומר (ליקוטי הרי"ם מגילת אסתר), וז"ל. כאשר הרגו את ושתי נכנס אחד לבית המדרש וסיפר לפני הלומדים שהרג המלך את ושתי, היו מי שגערו בו 'האק מיר נישט אין קאפ אריין מיט דייע שטותים' (אל תבלבל את ראשי עם שטויותיך) וכן כאשר נלקחה אסתר לבית המלך בוודאי היו מיושבי ביהמ"ד שלא הסכימו לשמוע מדברים אלו, כמו כן לא מצאו שום ענין במעשה דבגתן ותרש באומרם מה לנו ולשטותים (שטויות)

ים סוף. ונס כזה פרסומו גדול יותר לפי שעה, (מכאן לשון החת"ס) ומכל מקום אינו מפורסם השגחת ה' בתמידות על כל פסיעה ופסיעה. אבל בניסי אדר, לא נשתנה דבר מטבעו ולא היה שום פעולת אדם ביניהם, והמתבונן בדברים מתחילת סעודת אחשוורוש עד סוף מעשה המגילה יראה בהשגחה נפלאה ובהנהגת סדרי העולם.

וממשיך החת"ס, שינה הקב"ה מערכת השמים כאשר בן הוא פעולתו עמנו בכל יום ויום, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסו... על בן מרבים בו בשמחה - שניכר בו יותר השגחת הבורא הפרטית עלינו. והיינו 'ימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם' (אסתר ט כח) בב' בחינות - א. שיתעורר כל אדם בפורים ויכיר עי"ז נפלאות תמים דעים והשגחתו. והשני' בפועל ממש, לא יעברו מתוך היהודים שבכל דור ודור עדיין בן הוא, כי נס זה אינו מעשה שהיה

עולם י", שכל אשר יארע עמו בימי חלדו הוא בחשבון נפלא, ומה שסבל לפני כחודש ימים שייך וקשור למה שעבר עליו לפני שבוע, וכולם מקשה אחת מזוקק שבעתיים, וממילא יקבל את הכל באהבה ובשמחה, ובזכות האמונה יזכה לגלות האור שבתוך ההסתר במטבע העולם, ואדרבה בזה הזמן הוא עת מוכשר להתחזק באמונה זו (יותר מניסן שאז היו ניסים מגלים). כי עיקר קנין האמונה והבטחון אינו אלא מתוך ההסתר, כי האמונה הבאה מתוך 'ראיית האור' - כאשר האדם רואה בעיניו את השגחת ה' וניסיו אינה נחשבת כ'אמונה' ט.

ובררך זה איתא ב'דרשות חתם סופר' (ח"א קסב): לבאר מה שאמרו חז"ל (תענית כט.) משנכנס אדר מרבין בשמחה, ופירש"י 'ימי ניסים לישראל - פורים ופסח'. ומבאר החת"ס כי הפרש גדול יש בין ניסן לאדר, כי בניסן היה הנס שלא כדרך הטבע, ביציאת מצרים, וקריעת

הללו, אולם 'בלילה ההוא כאשר נדדה שנת המלך' החל להתברר להם כל צירופי המקרים, שהקב"ה ברוב רחמי הקדים רפואה למכה בנס המלוכש בדרך הטבע, וכבר בשנת שלש למלכו הרעישו המלאכים בשמי מרום שושתי תהרג (כמבואר במגילה יב), כדי שתבוא אסתר במקומה להציל את בני ישראל מכליה, וגם נסתבב שמרדכי יציל את חיי המלך בלא שיקבל תשלום שכר, ורק בספר הזכרונות כתבוהו וממילא לא הספיק המן 'לאמר למלך' לתלות את מרדכי על העץ, כי מיד שאלו המלך 'מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו' ומשם 'תקפו של נס'.

ולא עוד אלא שכל המאורעות שאירעו כל חד וחד בזמנו היה נראה כמי ששורת הדין נותנת שכך יהא, דמה שהרגו את ושתי על אשר הטיחה דברים קשים כגידין ב'מלך' אחשוורוש הרי כן הוא משפט המלכים - שהמורד במלכות אחת דתו להמית, וכן מה שהציל מרדכי את אחשוורוש מבגתו ותרש אין בו כלל חידוש, וכן מה שגידל אחשוורוש את מרדכי - הרי עשה זאת עבור שהציל את חייו מבגתו ותרש סריסי המלך. כללא דמילתא, שכל הנס היה מלוכש בטבע, ורק לבסוף ראו איך שהכל היה בחשבון נפלא משמים ממעל.

ומוסיף (ס) החידושי הרי"ם וז"ל. כמו שאז בימי מרדכי ואסתר הייתה תמיהה גדולה שנלקחה אסתר צדקת כזו לבין ערלים, וכל התמיהות, ולמה נתגדל המן כל כך שהכל ישתחו לו, ולמה לא הלך מרדכי ברחוב אחר שלא יזדמן נגדו (נגד המן), ואחר כך נתיישב הכל - שהיה בהשגחה רבה מן השמים. כן יתיישבו כל התמיהות מעתה. עכ"ל.

יח. דבר יקר ונחמד אמר אחד מן הגדולים שליט"א לבאר במה שנכתב בשו"ע (סי' תר"צ ס"ז) בעניין קריאת המגילה 'מנהג כל ישראל שהקורא קורא ופושטה כאגרת להראות הנס', כי כאשר עומד לפניך רק פרק אחד עדיין לא ניכר הנס, ורק בהצטרפות כל פרקי המגילה כאחד אזי רואים את הנס, ולזה הנהיגו לפשוט את המגילה, ללמדנו שאי אפשר להסתכל רק על פרט אחד בפני עצמו אלא צריך להביט בכל 'התמונה' כולה... ולא נכתבה המגילה רק לשעתה, אלא עלינו ללמוד ממנה לכל השנה כולה ולכל תהלוכות החיים.

יט. ובזה ביאר בספר 'ברית כהונת עולם' (מאמר הסתר אסתיר פ"ז) את דברי הגמרא (מגילה יד.) ויסר המלך את טבעתו אמר רבי אבא בר כהנא גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל שכולן לא החזירום למוטב ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב, וז"ל. גדולה הסרת הטבעת בהיות הנס מתלבש בעולם הטבע, ואפילו הכי יוסר כיסוי הטבע ויתראה מה שלפנים ממנו, וזה 'מחזיר למוטב' ודאי יותר מבחינת מ"ח נביאים ושבע נביאות שהיתה בחינות הנבואה (שלהם) ממה שלמעלה מן הטבע לגמרי, ע"כ. כי עיקר ה'גדולה' במי שמוצא את הקב"ה בתוכי הטבע ומגלהו בתוך ההעלם שבעולם זה נחשב כמי ש'חזר למוטב'.

ובך פירש הרה"ק הבית אהרן (סו: ד"ה בסעודה של פורים) מה שאמרו (הניגה ה.) 'כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם', שכל שאינו מוצא בשעת ההסתר את הפנים של הקב"ה, שאינו מאמין ש'הסתר' זה אינו הסתר אלא מדרכי ההשגחה עליו הרי אינו מכלל ישראל. כי כל עניינו של יהודי לזכור תמיד הן בשעת הטובה והן להיפך ח"ו שהכל הוא מיד ה'.

ובבר אמרו (עיי' ספר קדמון 'יוסף לקח' א א) שהנה שם הוי"ה מרומז ב' פעמים במגילה בראשי תיבות - 'יבוא ה'מלך ו'המן ה'יום (ה ד) ר"ת הוי"ה, וכן יוצא צירוף השם מסופי התיבות - ב'י כלת'ה אליו הרעה' (ז ז), לרמז שהן כשנמצא ברום המעלה שרק הוא מוזמן לבוא אל המלך והן כשנמצא בבירא עמיקתא כאשר כלתה אליו הרעה, תמיד אין זה מכוחו ומחמתו אלא הכל הוא מיד ה' המשגיח עליו בכל עת ובכל שעה²², ורמז יש בדבר, למען תדע כי הקב"ה נמצא בכל דבר וענין מראשית דבר ועד סופו, וכל העובר עלינו באמצעו של דבר מיד ה' הוא.

ויזנב - קליפת עמלק להביא לידי ייאוש רח"ל

בתיב (דברים כה יח), 'אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחרך', וברש"י, 'כל הנחשלים אחרך

כבר היה, אלא 'לא יעברו מתוך היהודים', שעד היום כל הנעשה בעולם ונראה כטבע גרידא, באמת יש בו חשבון נפלא לטובתן של ישראל, וזהו עיקר אמונתנו, כמו"ש הרמב"ן (סוף פר' בא) מי שאינו מאמין בזה אין לו חלק בתורת ה'. ולכן 'מרבין בשמחה' בזה החודש, כי כשאדם מאמין שהקב"ה עמו (במרוצת ימי חייו) בכל עת ורגע להיטיב עמו, ובכל צעד ושעל אביו רחמו משגיח עליו להיטיב לו, ימלא לבו שמחה וצהלה בגיל ורגן לה'.

וכמה צדיקים התנבאו בסגנון אחד לפרש לשון המשנה (מגילה יז.) 'הקורא את המגילה למפרע לא יצא', כי הלומד את המגילה מסופה לתחילתה, כלומר, אחר שכבר ראה את גודל הנס, והרי הוא מתפעל מן המאורעות שהיו בעבר, 'לא יצא' - כי תכלית האמונה שידע גם בזמן ההסתר שהכל לטובה²³. וזה נרמז בקריאת המגילה על הסדר דייקא, שעוד בטרם שנראים לעיניו ניסי השי"ת יאמין שהכל לטובה²⁴.

ובך ביאר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע ב'קדושת לוי' (קדושה ראשונה) שמטעם זה לא נזכר שם שמים במגילה, כי כל הנהגת הבורא היתה מוסתרת ומכוסה, אמנם כאשר יתבונן בכל צירופי (התיבות - והיינו צירופי) המקרים יראה מפיין השיטין שיש מנהיג לבירה, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכלל המעשים בהשגחה פרטית²⁵.

כ. הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל היה אומר, שלומר על כל דבר 'גם זו לטובה' הוא קיום מחיית עמלק, שהרי זוהי דרכו של 'המן' לעמוד ולהכריז 'כל זה איננו שווה לי'.

כא. הוסיף ע"ז הרה"ק מאוסטרובצא זי"ע (בית מאיר פורים ה) ביתר שאת, דאמונה לאחר הנס מצויה גם אצל הנכרים בני אומות העולם, וכמו שכתוב (ח יז) 'ורבים מעמי הארץ מתיהדים', ומעלתם של בני ישראל שהם מתחזקים באמונה בחי החיים גם בשעה שהחושך מכסה ארץ וההשגחה נסתרת, ומאמינים שיש אור גדול תחת ההסתר, בשכר האמונה יזכו לישועת ה' כהרף עין.

כב. ותתיישב בזה הקושיא הידועה, מדוע נקרא שם היום טוב 'פורים' על שם הפור זה הגורל שהפיל המן בעת צרה ולא על נס ההצלה, והלא כל המועדות נקראים על שם הנס, כגון חג הפסח שנאמר (שמות יב כז) 'ואמרתם זבח פסח הוא לה', אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים, וכן חג הסוכות - 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' (ויקרא כג א), וכיוצא בו בחנוכה על שחנו מן המלחמה בכ"ה בכסלו, ומה נשתנה בפורים שנקרא על שם הפור, והרבה תירוצים נאמרו בזה. ועל פי האמור יש לומר, שתכלית ומטרת יום הפורים הוא להשריש את האמונה בהשגחה עליונה גם בעת הסתרה כשעדיין חשיכה אופפת אותו ויקבל הכל באהבה, ועל זה מורה ענין ה'גורל' - שמבטל דעתו ומוציא לגמרי את מחשבתו וחשבונותיו, ומשליך יתנוק על השי"ת, ולכן נקרא היום 'פורים' - לפרסם ולגלות כי זהו עיצומו של יום ותכליתו - כי ממנו נקח לעבוד להבין שאין אנו נחשבים אפילו כ'בורג' קטן בכל מערכת הנהגת העולם, רק הכל תלוי ונמצא אך ורק בידי ה', והכל מתנהל ממעל בחשבון טוב ומדוקדק.

כג. וכפי שאמרו 'בעלי הרמז' בלישנא דקרא 'המולך מהודו ועד כוש', שהקב"ה הוא 'המולך' הן בזמני האורה והטובה כשהאדם כל כולו במצב של הודו, בהלל ושבח להקב"ה על כל הטובות שעושה עמו, והן גם להיפך

כשהוא במצב של כוש (שאינו בחסדים מגולים)...

- חסרי כח מחמת הטאם, שהיה הענן פולטן, וכלומר, שלאילו נטפל עמלק, לאמר להם, אין תקווה לאחריתך, וזוהי תוקף קליפת עמלק - לשבר רוחו של כל יהודי ולייאש אותו בטענה שהוא כבר 'אבוד' כ"י. ודייקא על זה אמרה תורה 'זכור את אשר עשה לך עמלק, תמחה את זכר עמלק, ימחו אלו האומרים כי אין תקווה אפילו לאחר מבני ישראל.

וז"ל הרה"ק הישמח ישראל זי"ע (זכור אות ג), היינו שאמר להם שעל שפגמו אין להם תקנה ח"ו

וכו', וכמבואר בפרקי דר"א (פמ"ח) שכל מי שהי' טעון טבילה הי' הענן פולטו, ולאנשים נבאי רוח כאלה נקל הדבר להביאם לידי עצבות²⁷ ולהשפילם עד לארץ עד שיאמרו לנפשם נואש חלילה וכו', כי דימו בנפשם שכבר אין להם תקנה, שגם חלק האלוקי היא חיות האלוקית אשר בנפשם כבר אין להם וכו', ועמלק ימ"ש מעציב אותם איך יערב לבכם לגשת אל הקודש, ובהיאך אנפין יקומון קמיה מלכא עילאה ולמלא מילי [בתורה ובתפילה]. והעיקר להאמין באמונת אומן כי הוא כל יכול, ודורש עצות ותחבולות לעזרת בניו לבל

כד. וגם נכדו 'ממלא מקומו' המן הרשע המשיך בדרכי אבותיו, וכמו שפירשו במה שדרשו חז"ל (מגילה יב.) את הפסוק (אסתר א ח) 'לעשות כרצון איש ואיש - אמר רבא, לעשות כרצון מרדכי והמן, מרדכי דכתיב (ב ה) איש יהודי, המן - איש צר ואויב (ו ז ה)', וצ"ב, מנא להו ד'איש' היינו מרדכי, ואילו 'איש' היינו המן, אולי נאמר איפכא. ואמרו לרמז, כי אותיות 'איש' הן כאותיות 'אוש', והיאוש שייך לרשעי אומות העולם ע"כ אמרו שהמן נרמז בתיבה זו. כי כל רצונו ושאיפתו של המן מזרע עמלק להפיל יהודי לעצבות ויאוש. ומאידך 'איש' ר"ת א'ין ש'ום י'אוש, ומשום כך 'איש' זה מרדכי, שלא התייאש מן הרחמים אפילו כשנכתב ונחתם בטבעת המלך.

ואכן זה החילוק וההבדל בין ישראל לעמים, כי זרש אמרה (אסתר ו יג) 'אשר החילות לנפול, לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו', וזוהי 'שפת הגויים' כזרש וסייעתה... להתייאש לאלתר, כאשר דבר מה לא מתנהל כרוחם, וזה גופא גורם למפלתם בשאול תחתית, אבל 'איש יהודי' מתחזק בכל מצב, ואף אם מחמת איזו סיבה או אונס נפל אין זה אלא תקלה לשעה בלבד, והוא מתחזק מעתה לעלות בדרך המלך, זה גופא יגרום לו לעלות מעלה מעלה.

כן פירש הרה"ק ה'תפארת שלמה' (רמזי פורים ד"ה אם מזרע) בפסוק 'אם מזרע היהודים מרדכי', ותיבת מזרע נראית כשפת יתר, דהיתה יכולה לומר בקוצר אמרים 'אם מהיהודים מרדכי', אלא ביאורו בדרך רמז, שבני ישראל דומים לזרעים בשדה, ואף כאשר הם נרקבים וכלים כזרע הזה אינם מתייאשים לעולם, ואדרבה, רקבון ושפלות זו גורמים להם לצמוח ולגדול כאילנות הללו שתחילת בריאתם מדבר שזרעו כלה. וזהו מחיית עמלק להתחזק מהמצב השפל ביותר.

וכך אמר הגה"צ רבי דן סגל שליט"א לבאר בקרא (משלי כד טז) 'שבע יפול צדיק וקם' ולא נאמר 'צדיק יפול שבע וקם', והטעם הוא דלפני שנאמר 'שבע יפול' אין כלל היכי תימצא להיות צדיק, ורק אחרי ה'שבע יפול' וקם, אז יש אפשרות להיות 'צדיק', ולפיכך לא כתיב 'צדיק יפול שבע' דאין מציאות של צדיק קודם הנפילות, ודו"ק.

כה. והרי ש'עמלק' מנסה להביא את האדם לידי עצבות, כי מכאן ואילך הדרך סלולה בפניו להפילו לגמרי, שאי אפשר להילחם עם היצר מתוך עצבות, רק מתוך שמחה והתחזקות. וכמו שכתב הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע (פכ"ו) וז"ל, ברם כגון דא צריך לאודעי כלל גדול, כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי, כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה, הנה אם האחד הוא בעצלות וכבודות ינוצח בקל, ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו, ככה ממש בנצחון היצר, אי אפשר לנצחו בעצלות וכבודות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן, כי אם בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם.

ידוע דבר מכתבו של הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע (ח"ב מכתב ו) וז"ל (בשינוי). אספר לכם מה ששמעתי זו השבוע, בעת מלחמה בשנים הקודמים הגיע דעפעש (טעלעגראם, מברק) אל השר הגדול שהיה יועץ לראש המדינות, שהשונא שבר את כל עיקר יסוד חזוק המבצר (כלומר - אנחנו בסכנה) מיד נפלה רוח השר בקרבו והיה עצב וזועף בשברון לבו. משנודע זאת לאשתו, מיהרה לנחמו, ותשאלהו, מדוע נפלו פניך, סיפר לה השר על דבר הדעפעש שקיבל, והשיבה היא בחכמה. הנה גם אני קבלתי דעפעש בזו הרגע, ובו נכתבו דברים יותר רעים ומרים מהדעפעש שלך, אמר לה אמרי לי מהו. השיבה לו כתוב בו שאתה אבדת את המוהט (תעצומות וכוח חיות הנפש) שלך, ר"ל שאבדת את התחזקות וגבורות הלב שלך ודבר זה יותר גרעון ונפילה משבירת כל המבצר הנ"ל, ומסיים הרה"ק בינו והתבוננו נא בזאת.

ידה ממנו נידה, ולקבל עליו עול מלכות שמים מהיום¹⁰ ולהלאה¹¹, עב"ל.

כתב הרה"ק ה'באר משה' מקאז'ניץ זי"ע (דרוש לפר' זכור) וז"ל, זכור את אשר עשה לך עמלק וגו', עמלק הוא היצר הרע. שורש של עמלק אשר קרך בדרך, בלומר שעשה אותך קר וכבוי בדרך ה', והראה לך גודל החטאים ועונות שלך איך שהרבית לפשוע

כו. ובזה ביארו מה שציוותה תורה 'תמחה את זכר עמלק', ולכאורה מן הראוי לומר 'תמחה את עמלק', מדוע הוסיפה התורה תיבת 'זכר'. אלא שבא הכתוב לרמז, כי זה כל כוחו של עמלק שמייאש את האדם ע"י שמזכיר לו בכל עת את ה'עבר', על כן נצטוונו תמחה את זכר עמלק – תמחה אותו 'זכרון' שיסודו מעמלק, תשכח מהעבר ותתחדש מכאן ואילך כאילו לא היה...

ובעניין הזה ידוע מה שאמרו חז"ל (מגילה י): 'אין ויהי אלא לשון צער', והביאור בזה, כי 'יהי' הוא לשון עתיד, אכן תוספת אות ו' מלפניו הופכת את ה'עתיד' ל'עבר', ואין לך צער גדול מזה, שבמקום אשר ישקיע מחשבותיו על העתיד (ובזה יתקן את העבר) הרי הוא מתבוסס בעבר וממשיך אותו לקלקל את העתיד...

כו. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה אומר ברוח הדברים הללו, שמלחמת עמלק צריכה להיות בתדירות בלא הפסקה, ואף אם נכשל ונפל במלחמה יתחזק מיד ויחזור לעמוד על משמרתו כבתחילה, וזה מרומז בשם 'עמלק' שהוא נוטריקון 'אמאל לייגט ער מיר אראפ, און אמאל לייג איך איהם אראפ' (לפעמים היצה"ר מנצח ומפיל את האדם, ולפעמים האדם מנצח), אך העיקר הוא שלא יפול ברוחו מנפילותיו, וימשיך בכח וגבורה למלחמה הבאה.

וכך אמרו צדיקים ללמוד ממנה שאמרו חז"ל בעניין חרבונה, שמצד אחד אמרו (מגילה טז): 'אף חרבונה רשע באותה עצה (לתלות את מרדכי על העץ) היה', אמנם מאידך אמרו ב'ירושלמי' (פ"ג ה"ז) שצריך לומר אחר קריאת המגילה 'וגם חרבונה זכור לטוב' – על שאמר למלך אחשוורוש 'גם הנה העץ אשר עשה המן למרדכי' וכו', והרי שאף שבתחילתו רשע היה מכל מקום כיון שחזר בו זכור הוא לטוב, ואינו נידון אלא על שם סופו... מעתה יתחזק יהודי ללמוד קל וחומר מאותו 'חרבונה', שאף אם נפל ח"ו עדיין יכול להתחזק ויהא זכור לטוב...

וכה מבארים בשם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע מדוע כתיב (אסתר ג ב) 'ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה', ולכאורה היה לו לומר 'לא כרע ולא השתחוה' בלשון עבר ולא בלשון עתיד. אלא ללמדנו, שאף אם נפל, כרע והשתחוה, יתחזק מיד להתייבב על מעמדו להכריז שמעתה לא יכרע ולא ישתחוה. עד"ז יש לומר עוד, שלכאורה צ"ב, אם 'לא יכרע' כל שכן ש'לא ישתחוה' [שהרי כריעה היא על הברכיים והשתחוואה היא בפישוט ידים ורגליים כדאיתא בגמ' (ברכות לד:)] ומדוע הוצרך עוד להוסיף שלא השתחוה, אלא שאפילו כבר נפל והחל ב'כריעה' לא ימשיך בייאושו כי רב, ליפול וגם להשתחוות, אלא מיד יתחזק – מה שהיה היה, ושוב לא השתחוה.

וכן מבארים אומרים (מגילה יט): 'פרוז בן יומו מיקרי פרוז', שלא מצינו דין זה בשאר חגי ומועדי השנה, כי קליפת עמלק היא לייאש את האדם במחשבות – מה עשה אמש ומה יעשה לעתיד, אך היהודי מעמיד לנגד עיניו רק את היום הזה 'בן יומו' ותו לא, ואינו מתבונן מאין בא ומהיכן מקומו כשגורם הדבר לייאוש, לכן דינו כאותו מקום שנמצא בו.

מעשה באיש זקן מבני פולין שהיה חולה ל"ע, משבא לפני הרופא אמר לו כי כל זה בא לו מאחר שהנו שותה מידי הרבה אלכוהול, האלכוהול מחמם את האברים הפנימיים ואינו נטוב עבורו, אמר האיש, וכי אלכוהול מחמם, והרי על מכה חיצונית מטיפים אלכוהול בכדי לקרר את המכה, אמר הרופא אכן בשעת מעשה זה מקרר אבל לאחמ"כ הוא מחמם, אמר האיש א"כ אדרבה, צריך לשתות ללא הפסק כדי שנהיה תמיד בשעת מעשה, ולמדנו מכאן לדידן – להיות תמיד בשעת מעשה, היינו שלא לחשוב על העבר ולא להביט על העתיד (דאגה), כי הרי דברים הללו – המחשבה על העבר והדאגה על העתיד הם המפריעים לאדם להיות בשמחה, אם יהיה שקוע לחשוב רק מ'בשעת מעשה', אזי יוכל להיות בשמחה.

עוד מדרכיו של עמלק והמן להביא את האדם לידי יאוש על ידי שמבלבל אותו ומטעהו לחשוב שאין לו ערך אלא כשהוא 'מושלם' לגמרי... וכמו שביאר הרמ"א בספרו מחיר יין (אסתר ה יד) הטעם שאמרה זרש להמן לעשות עץ גבוה חמישים אמה, שהנה חמישים שערי בינה שנבראו בעולם, ואפילו משה רבינו לא השיג את שער הנ' (ר"ה כא:), ו'עץ גבוה חמישים אמה' מרמו שימשכהו בדמיון להשיג את כולם, ועל ידי שלא יוכל מרדכי להשיג את כל אותם חמישים השערים 'ישתבש במושכלות' ושוב יוכל להתאימו, וממילא יהא בידו לנצחו.

וכך ביארו בהא דאיתא בגמ' (מגילה מו.) שכשבא המן להרכיב את מרדכי על הסוס, ראהו יושב ומלמד לתלמידיו הלכות קמיצה, אמר להם 'אתא מלי קומצי קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי' (בא 'קומץ' קמן שלכם ודחה 'עשרת אלפי ככר כסף שלי'), והיינו שקליפת המן היא, להסית את האדם שאין ערך כי אם לפעולות גדולות הזנמת עשרת אלפים כיכר כסף, לעומתו לימד מרדכי שאף פעולה קטנה כ'קומץ מנחה' נחשבת בקרבן לפני הקב"ה, כי כל התאמצות חביבה ויקרה עד מאד אצל השי"ת, ובוה גופא נוכח המן לראות כי אבדה תקוותו לפתות את האדם שרק מתנה מרובה חשובה, על כן אמר יבוא מלוא 'קומץ' חיטים דידכו וידחה 'עשרת אלפי כיכר כסף' דידי.

נפלאים דברי ה'מנות הלוי' (לרבי שלמה אלקבץ בעל הלכה דודי) על הפסוק במגילת אסתר (ד יז) ויעבור מרדכי, וז"ל. בגמרא (מגילה מו:) אמר רב שהעביר יום ראשון של פסח בתענית, ושמואל אמר דעבר ערקומא דמיא, פירש רש"י... 'דעבר עורקמא דמיא - לאסוף היהודים שבעבר השני (של המים)' ואני אומר דבר גדול השמיענו שמואל שאפילו דבר קטן לשם מצוה כתוב בספר... כי לא היה אותו הנהר גדול (שעבר אותו לאסוף היהודים) רק ערקומא דמיא - והוא שלולית של מים מכונסין כמו שפירש"י בגמרא (מגילה כח:). ואעפ"כ נכתב בספר (במגילה) 'ויעבור מרדכי' כאילו היה דבר גדול -

במיתתן ח"ו, כמו שכתוב (יחזקאל לג יא) חי אני נאום ה' אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מרשעתו וחי, ואפילו עברו רוב שנותיו, וכמעט כלו כל ימיו במעשים רעים, ולסוף ימיו נתן אל לבו ושב בתשובה שלימה באמיתת לבבו, והתחרט על חטאיו בוידוי וחרטה גמורה, ובקבלה בלב שלם לבל ישוב עוד לכסלה, גם הוא בן עולם הבא, ועליו ועל כיוצא בו אמרו חז"ל (ע"ז י:) יש קונה עולמו בשעה אחת.

ועל זה מוכרח האדם ליתן דעתו היטב לזכור את אשר עשה לו עמלק, הוא היצר הרע, אשר קרך בדרך ה', כמדובר, ולהתגבר למולו בלי לשמוע לעצתו, וכמאמר חז"ל (סנהדרין לו.) חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, להתחזק לשוב בתשובה שלימה, ויאמין באמונה שלימה, שהבורא ית"ש הוא רב חסד ומרבה לסלוח. עכ"ל.

רמז מצאנו בדברי הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע ע'ש'ראשי תיבות' של תיבת אדר - א'לוף ד'ל ר'ש. יש שרמזו בדבריו אלו שהקב"ה משרה שכינתו בחודש הזה אף אצל הפשוטים והפחותים, ה'דלים והרשים' ברוחניות, וטעם הדבר כי חודש זה שייך לבל 'יהודי' יהיה מי שיהיה, כמו"ש במגילת אסתר (ג ה) 'כי הגיד להם אשר הוא יהודי'. וכך נאמר שם שוב ושוב מרדכי היהודי ולא מרדכי הצדיק, גם אומרים ב'שושנת יעקב' ברוך מרדכי היהודי - להורות לנו כי עיקר החשיבות היא עצם היותו יהודי (והרי ישראל אעפ"י שחטא ישראל הוא, סנהדרין מד.). וכן יש ללמוד זאת ממה שאמרו (תענית כט:): בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי וכו' ולימצי נפשיה באדר דבריא מזליה - שמי שיש לו דין עם הנכרי ישתדל לקבוע זמן הדיון לחודש אדר שאז בריא ומוצלח מזלם של בני ישראל, ולא נוכר חילוק אם 'ישראל' זה צדיק גמור הוא אם לא... אלא כל יהודי באשר הוא מתרומם מולו בחודש אדר.

והסבר הדבר, כי חודש זה זמן מחיית עמלק הוא הנטפל ל'חלשים', ולכן בריא מזליה כלומר, ש'בל' יהודי יקר הוא אצל אביו שבשמים, ובידו להתקרב אליו מהיכן שהוא נמצא.

כת. וכמרומו בדבריו של המן הרשע 'וכל זה איננו שוה לי' (אסתר ה יג), שאצל המן אין שיווי וחשיבות ל'זה' - משהו אחד וקטן אלא רק אם ישיג את הכל...

טמונים בקרבנו, ונתפרד הרע מעצמותיו, ועל כן עברה הוהמא מצאצאיו אחר גלגול אחד ויצאו ממנו מרביצי תורה וצדיקים.

ומזה לימוד לכל אדם, אף כשהוא במצב רע נורא מאד רח"ל, אל יקמן בעיניו שום הגה ודיבור ואפילו מחשבה טובה ל"א, אף שאין בכוחו להישאר על דרך טוב, מכל מקום יתחזק עוד היום, ויהיה לו לתועלת עצומה מאד, שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב עד כמה מגיעים הדברים, עב"ל. והיינו שאין לך אדם בישראל שגרוע יותר מהמן, וראה כמה הועילה לו מחשבה טובה אחת, לכן נאמר לכל יהודי באשר הוא שלא יתייאש אף בעת חושך והסתר, וכגון בשעה שאין לו חשק להנות בתורה יתחזק וילמד פרק אחד או הלכה אחת, וכך בכל ענין וענין ל"ב, כי גם זה חשוב עד

להורות כי הכל בא לידי חשבון, עב"ל כ"ט. ודבר שפתיים אך למותר.

וכך איתא ב'שם משמואל' (פורים תר"פ) דאמרו חז"ל (גיטין נז:) 'מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק', והיא פליאה עצומה, איך זכה אותו רשע אכזרי וצורר היהודים לשכר גדול כזה שיצאו מצאצאיו תנאים ואמוראים העוסקים בתורת ה' בקדושה ובטהרה, ומבאר עפ"י דברי המדרש (אסת"ר י ה) 'בשעה שהעביר המן את מרדכי רכוב על סוס המלך ברחוב העיר, אותו רשע מה היה אומר (תהלים ל זח) 'ואני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם, ה' ברצונך העמדת להררי עזו הסתרת פניך הייתי נבהל', היינו שבאותה שעה נפלה בלבו מחשבה טובה שיש מנהיג לבירה והודה שהכל מהשי"ת, ובוה נתעוררו בו חלקי הטוב שהיו

כט. בקיצור אלשיך על מגילת אסתר (ט' כ"ב) כתב דמתנות לאביונים שנותנין ישראל נתקנו לעילוי נשמת משה רבינו ע"ה וע"י שם מש"כ טעם לזה (ויש אומרים לכוון זאת גם בקיום מצות מחצית השקל). ואמר הגה"צ רבי דן סגל שליט"א שיש ללמוד מכאן, שאף דבר הנראה לעינינו דבר קל ופעוט כמו נתינת מחצית שקל בסך הכל, גם זה מועיל לעילוי נשמה, ואפי' לנשמת משה רבינו ע"ה. וזהו כי אין אנו יודעים להעריך כל מעשה ומעשה שאנו עושין ורק בשמים נחשב כל מעשה קטן של האדם בין לטוב ובין לרע ח"ו ואין נאבד אפי' דבר קטן כל דהוא.

ל. בגמרא (תענית כט.) 'אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב 'כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה', והנה 'בעל המימרא' הוא בעצמו מבני בניו של המן שלמדו תורה בבני ברק, שהרי בסנהדרין (צו: לגירסת העיון יעקב' שם) למדנו 'מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק - ומנו רב שמואל בר שילת', ומכאן שהיו מהם תנאים שדבריהם נשנו בברייתות ואף בדיני חג זה גופא.

לא. בדרך זה מבאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה זכור) מה שמצינו מצד אחד שאמר הקב"ה 'מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים' (יז יד), ומאידך כתיב 'תמחה את זכר עמלק' - שמלחמת מצוה זו מוטלת על בני ישראל, ומבאר בזה"ל, נרמז בזה, כשעובר אצל איש יהודי הרהור טוב ורוצה לחזור בתשובה ואח"כ ישכח מזה, אל יפול רוחו, כי זה רצונו ית' שההתחלה למחות זכר עמלק תהיה באתערותא דלתתא איך שלא יהיה, ומיד יעזור לו השי"ת באתערותא דלעילא, מחה אמחה את זכר עמלק.

לב. הנה איתא בגמרא (מגילה יג:) שאמר המן הרשע לאחשוורוש, שלא ינזק אם יהרוג את ישראל דמפקי לכולא שתא בשו"י פה"י (ראשי תיבות, שבת היום פסח היום, והיינו שעושים כל ימיהם כחגים ואינם משלמים מס למלך מאחר שאינם עוסקים במסחר ואינם מרוויחים), הקשה בספר שפתי חכמים (להרה"ג רבי אברהם אבא הערצל, נדפס בשנת תרנ"ט) מדוע לא אבה להזכיר בפיו את שמות המועדים 'שבת, פסח', רק בראשי תיבות שה"י פה"י.

וביאר צדיקים על פי הנודע שעצם הביטוי בשפתיים את השם 'שבת' מביא קדושה נפלאה על האדם, וכן נפסק בהלכות שבת (מ"א סימן ר"ג, ובמחה"ש), 'טוב שיאמר על כל דבר שקונה או עושה שעושהו 'לכבוד שבת', כי הדיבור פועל הרבה מאוד בקדושה כידוע ליודעי ח"ן, על כן לא אבה אותו רשע לבטא בשפתי תיבת 'שבת' כי חשש שאם יוציא תיבת שבת בפיו הרי"ז ישפיע גם עליו במידת מה מן הקדושה, וטמא זה לא אבה לקבל אפילו מעט מן הקדושה. ועתה בואו חשבון, אם המן רשע מרושע - שרצה להוציא תיבות הללו מפיו מתוך כוונה רעה - לקטרג על בני ישראל, ובוודאי לא היה בזה שמץ של 'פנימיות' בכוונת הדברים, ולא חשב אפס קצהו רגע כמימריה מה יש באותה אמירה 'שבת'... אעפ"כ חשש להוציא תיבות הללו מפיו שמא ישפיעו עליו קדושה, עאכו"כ, יהודי השומר שבת, והוא 'חי' עם השבת, אף אם אינו בשלימות (כדרכו של יצר להסית ולהדיח - ראה כל מצוותיך שלא בשלימות הינם נעשות) רק בחיצוניות, כמה קדושה ישפיע עליו השמירה והאמירה.

מאד בעיני השי"ת, ושכרו הרבה מאד, 'שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב עד כמה מגיעים הדברים'.

דברים נשגבים ומלהיבים כתב בזה הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע (פרק מו) באריכות נפלאה (וכדאי לעיין בכל דבריו הק), וקוטב הדברים הוא, שהקב"ה בוחר בעמו ישראל באהבה עצומה ונפלאה, עד שכל מלאכי עליון לאין מספר 'שואלים איה מקום כבודו, ועונים מלא כל הארץ כבודו - הם ישראל עמו, כי הניח הקב"ה את העליונים ואת התחתונים ולא בחר ככולם כי אם בישראל עמו, והוציאם ממצרים ערות הארץ מקום הזוהמא והטומאה לא ע"י מלאך ולא ע"י כו' אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו ירד לשם כמו שנאמר (לעיל ג ה) וארד להצילו וגו', כדי לקרבם אליו בקירוב ויחוד אמיתי בהתקשרות הנפש ממש, ובכל מעשה מצוה שיהודי עושה הרי הוא מתקשר ונדבק עם הקב"ה ביותר, וכמו שאנו מברכים 'אשר קדשנו במצוותיו', מלשון 'קידושין', ומפרש בזה מה שנאמר (במדבר טו מ-מא) 'ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלוקיכם, אני ה' אלוהיכם' וגו' וז"ל, פי' כי ע"י קיום המצות הריני אלוהי שלכם כמו אלוהי אברהם אלוהי יצחק וכו' שנקרא כן מפני שהאבות היו בחי' מרכבה לו ית' ובטלים ונכללים באורו, וככה הוא בכל נפש מישראל

בשעת עסק התורה והמצוות. ולכן חייבו רז"ל לקום ולעמוד מפני כל עוסק במצוה אף אם הוא בור ועם הארץ, והיינו מפני ה' השוכן ומתלבש בנפשו בשעה זו, רק שאין נפשו מרגשת מפני מסך החומר הגופני שלא נודרך ומחשיך עיני הנפש מראות מראות אלוקים כמו האבות וכיוצא בהן שראו עולמם בחייהם. עכ"ל. ובוזה מבאר מה שנאמר (תהילים עג כב-כג) 'ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך, ואני תמיד עמך' וגו', ר"ל, שהגם שאני בער ולא אדע, והנני עמך כבהמה שאינה מרגשת כלום, מכל מקום אני תמיד עמך, שהקב"ה מתקרב אל כל יהודי כאשר הוא בעת עשייתו מעשה מצוה, ואפילו שהוא כמו 'בהמה'.

זכרים ונעשים - נס פורים בזמן הזה

בתיב (אסתר ט כח), 'והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור' וגו', ופירשו צדיקי הדורות, שבא הכתוב לומר, כי אותו גילוי נפלא שהיה בשעת הנס, וכלשונו של האר"י הק' זי"ע ש'הארה הזאת לא היתה לא בשבת ולא ביו"ט אלא בפורים לבד, הרי הוא 'נעשה ונזכר' בכל דור ודור ובכל שנה ושנה, וגם בשנה זו מתעורר כל תוקף הנס כבימים ההם בזמן הזה ל', וכמו שכתב הגה"ק ר' חיים ויטאל זי"ע (פ"ח פ"ה) בהאי

ובשפתי חכמים גופא תירץ, וז"ל, לפי שהזכרת שם שבת ובפרט פסח מעורר רחמים למעלה, וכן הזכרת כל דיבור טוב מישראל מעורר רחמים למעלה, לכן לא רצה המן להזכיר בפירוש שם שבת ושם פסח, והזכיר רק בלשון בשה"י ופה"י.

לג. וכמו שאמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, שבכל המועדים אומרים 'זכר ליציאת מצרים' כי עושים אותם כ'זכר' לנס שהתרחש בימים ההם, אבל בפורים כתיב (ט כח) 'והימים האלה נזכרים ונעשים' בפועל ממש, ובכל שנה ושנה מתעורר הנס בזמן הזה מחדש כפי שהיה בימים ההם ממש, ואף בימינו אנו יש 'ונהפוך הוא' כפשוטו - לבטל כל גזירות קשות ואכזריות ולהמתיק הדינים ולרחמים ולרצון.

הנה כתיב בסוף המגילה 'הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי פרס ומדי' (אסתר י ב), הק' הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, מהו ה'מראה מקום' הזה, ולמה כתבו, אלא ביאורו, כי אחר שקראנו את כל המגילה, יכול לעלות על הדעת שקראנו עכשיו איזה 'געשיכטע' (סיפור היסטורי), על זה אומר הפסוק 'וכל מעשה תקפו' אם חפץ אתה בסיפורי היסטורי - 'הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי פרס ומדי', לך לך לשם, שם תוכל למצוא 'געשיכטע' היסטורית, אבל אנו לא היסטורי קראנו עכשיו, (פניני רבינו יחזקאל) אלא מעשה ניסים המתחדשים בכל שנה.

כמו שאמרו (הבעש"ט, מובא לקמן) על לשון המשנה (מגילה יז) 'הקורא את המגילה למפרע לא יצא', שקורא את המגילה כדרך סיפורי מעשיות, שאז (למפרע - בעבר) נעשו ניסים, ואינו מעלה על לבו אשר השי"ת עושה לנו ניסים ונפלאות בכל דור ודור בזכות הקריאה - לא יצא.

וכע"ז מרמז הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (מגילה יז): על דברי הגמרא שהמן הלשין על בני ישראל שכל השנה הם מכריזים ואומרים 'שבת היום פסח היום', וק' הרי גם לנכרים יש להבדיל מזמן לזמן 'חגאות' שבדו לעצמם, ומה

מזרעם, לא יעברו ולא יסוף - עשאוהו הבטחה לא אזהרה. וכן יום הכפורים 'והיתה זאת לכם' - הבטחה שתהיה לחוקת עולם, שהיום יכפר ואפילו לא ישמרוהו. ודעת רבי כאן כדעתו בגמרא דאמר יום הכפורים מכפר בין על השבים בין על שאינם שבים, אבל חקת עולם האמור בפסח 'אזהרה' - לא הבטחה' דכתיב (שמות יב יד) חוקת עולם תחגוהו ושמרתם לדורותיכם.

והוביח זאת הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תר"ס ד"ה והימים) ממטבע הברכה שתקנו חז"ל לברך 'שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה', שלכאורה תמוה מהו 'בזמן הזה' והלא אותם הניסים שנעשו לאבותינו היו בי"ג באדר - שאז נלחמו בשונאיהם, ואנו חוגגים רק ביום שנחו מאויביהם. אלא צריך לומר, 'רק ימים ההם - הנסים שהיו אז והם מתעוררים בזמן הזה על ידי קריאת המגילה ושאר המצוות של היום'. וכלומר, שאין הבזנה 'בזמן הזה' לי"ד אדר שהיה בזמנו, שהרי אז לא היה שום נס בו ביום, אלא בזמן הזה, עכשיו ובהאי שתא ל"ד.

וגתנה תוקף - רוממות יום הפורים

ידועים דברי התיקון"ו (דף נו:): שקדושת יום הכיפורים היא מעין קדושת פורים, ולכן נקרא 'יום כפורים' עם כ"ף הדמיון, דהיינו 'כפורים' ל"ה. ואמרו צדיקים (הרה"ק מרוזין זי"ע, ועוד) עפ"י הכלל הידוע (תענית ז:) מי נתלה במי, הוה אומר קמן נתלה בגדול, והדברים נוראים, שקדושת הפורים גדולה יותר מיום הקדוש ל"ה

לישנא 'שהשם יתברך רוצה להטיב עמנו ולהאיר לנו בכל זמן וזמן ובכל שנה ושנה בימי הפורים האלה שאז נעשה הנס, ושתמיד בימים האלה יתגלה אותו הארה של מרדכי ותשאר קיימת תמיד'. ובוה מבאר מה שאמרו רז"ל כל המועדים עתידים ליבטל חוץ מן הפורים, שנאמר (אסתר שם) 'וימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם'.

וכך איתא בתשובת הרשב"א (ח"א תשו' צג) שענין הפורים אינו נמדד לפי מעשיהם של ישראל באותו הדור אלא כבימים ההם בן ממש הוא בזמן הזה. וכה ענה למי ששאלו על דברי המדרש - 'אפילו אם כל המועדים בטלים ימי הפורים לא יהיו נבטלים, שנאמר (אסתר ט כח) וימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם', ושאל השואל, מי הוא זה שיאמר שיבטל דבר אחד מן התורה, אפילו אות אחת ואפילו קוצו של יו"ד. ורבו המפרשים הגדה זו באזני ולא נכנס בה אחד מהם הודיעני פירושה. והשיב הרשב"א, וז"ל. דברים נוספים עוד בהגדה זו, והוא שאמרו שם אמר רבי אף יום הכפורים אינו בטל לעולם, שנאמר (ויקרא טו לד) 'והיתה זאת לכם לחקת עולם', ואם כן זה קשה יותר, שהרי גם בפסחים כתב חקת עולם... על כן נראה לי פירושו, שכל המועדים לא הבטיח עליהם הבוי"ת שלא יגרום החטא ביטולם באחד מן הזמנים, וכמו שכתב (איכה ב ו) 'שכח ה' בציון מועד ושבת', אבל בימי הפורים הבטיח דכתב לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף

תלונותיו על בני ישראל, אלא ביאורו, כי הכעיס את המן מה שהם 'חיים' את המועדים, כמו שעתה אירע להם הנס, והם ממש כעת ניצלו מהצרה, חגים כאלו מכעיסים את הסטרא אחרא. ומגדילים ביותר את צד הקדושה. לד. וכן יש ללמוד ממה שכתב ה'דרכי משה' הארוך (תרצ"ג ד) 'אם חל מילה בפורים מלין התינוק ואח"כ קורין המגילה, כדי שיהיה גם כן בכלל יהודי, ולומר ליהודים היתה אורה'. היינו שכל מה שנאמר במגילה על היהודים יחולו אף על הרך הנולד, ומכאן, שבעת קריאת פסוקי המגילה כביום הזה שבים ונעשים כל מה שאירע בימים ההם, דאל"כ למה צריך למול את התינוק קודם הקריאה, הלא הפסוק 'ליהודים היתה אורה' קאי על היהודים שהיו בימי מרדכי ואסתר, אלא ודאי שהקריאה מעוררת את הזמן בפועל ממש, וליהודים היתה אורה ושמחה קאי על 'היהודים' שבדור הזה, וביד כל אחד מהם לזכות כהיום לאורה ושמחה כפשוטו ממש, ולכן מלין את התינוק קודם המגילה שאף עליו יחולו כל הישועות והאורות, ואם כן יבין וישכיל כל חד וחד שלא להישאר מחוץ לכלל היהודים, אלא להכניס עצמו גם כן בכלל היהודים...

לה. הגר"א מוילנא היה מרבה במשתה בכל יום הפורים, וטעמו ונימוקו עמו, שהנה בכל יו"ט קיי"ל שחציו לה' וחציו לכם, ופורים ויום הכיפורים יום אחד הם, וחציו לה' מתקיים ביו"כ שאסור באכילה ושתייה, ואילו ה'חציו לכם' מתקיים בכל יום הפורים.

לו. וכך כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק שמות, פורים א ד"ה ואיתא בתיקוני), וז"ל, וכן אומרים בשם הרבנים הקדושים זללה"ה דפורים בחינת יום הכפורים, ונקרא יום כפורים היינו כמו פורים, ובאמת נרמז בתיקוני

באר הפרשה - פרשת ויקרא - זכור - פורים

הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע (ישמח ישראל טשורטקוב, פורים שנת תרפ"ד) מביא משם זקנו הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, דבזה גדולה מעלת יום הפורים מיום הכיפורים דיום הכיפורים מכפר רק לשבים (כרבנן יומא פה: וע"ע רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג), ומבאר הרה"ק מטשורטקוב כי בפורים אמרו חז"ל (מגילה ז.) 'קיימו למעלה מה שקיבלו למטה', ומכיוון ש'למטה' קבלו על עצמם להעניק ולתת לכל דורש - אף למי שאינו ראוי, שהרי 'אין מדקדקים במעות פורים, אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו' (תרצ"ד ג), ומשום הכי אף למעלה 'קבלו' לקיים הלכה זו, והקב"ה מוחל וסולח לעוונות כל חד וחד מבני ישראל באיזה מצב שיהיה, (ובלבד שיהא פושט יד לקבל המחילה) ל"ל, וכלשונו, למטה קבלו לתת מתנות לכל דורש בלי הבדל, וכן קיימו למעלה לכפר לכל בין ראוי בין שאינו ראוי².

דכתיב גביה (ויאל ב יא) 'כי גדול יום ה' ונורא מאד ומי יכילנו' לז'.

ולא עוד אלא שכל מהותו של יום הכיפורים ישתנה לעתיד לבוא להיות יום עונג כיום הפורים, וכלשון הזה"ק (שם) 'יום כפורים - דעתידין לאתענגא ביה ולשנויי ליה מעיני לעונג' לח'.

זכר לדבר מביא הרה"ק ה'אמרי נועם' מדו'יקוב זי"ע מדכתיב (שמות ל י) 'וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכיפורים אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם', ובפל לומר ב' פעמים 'אחת בשנה', כי יש שני ימים מיוחדים בשנה, אחד הוא יום הכיפורים שיש בו 'מדם החטאת', והשני הוא פורים, ונקרא 'אחת בשנה' גם בלא זריקת הדם, ובשניהם 'יכפר עליו לדורותיכם' (הובא בספרו חלק המועדים, פרשת זכור ד"ה בפסוק וכפר אהרן).

זוהר כנ"ל. וכמו ביום הכפורים עיצומו של יום מכפר כן ימי הפורים עיצומו של יום עושה מחיית עמלק. רק האדם צריך שיזכור שהיום יום הכפורים וכן שהיום פורים.

בספר 'בינת ישראל' כתב בדרך צחות ק"ו שפורים גדול יותר מיום כפורים, שהרי זה פשוט שהמזיק את חברו ביום כפורים חייב לשלם (ואין היום מכפר) ואילו המזיק מחמת שמחה בפורים פטור (תרצ"ה ס"ב בהג"ה) אמרו מעתה ק"ו, כל שכן שמכפר על החטאים כמו יום כפורים.

לז. ובזה ביארו הטעם שבאמצע הסוגיא המדברת במעשה דאחשוורוש והמן במס' מגילה (דף י:) נאמרה המימרא של רבי לוי 'דבר זה מסורת בידינו מאבותינו, מקום ארון אינו מן המדה', היינו שארון העדות בקודש הקדשים לא תפס מקום כלל ולא מיעט חללו של קודש הקדשים, ומה עניינו לשם (לפי פשוטו נאמר בדרך אגב, איידי דהביאו שם עוד מימרות דרבי לוי), ולהאמור נרמז כאן דבר גדול, דכשם שאין לנו השגה בארון הברית, וכל עצם הענין ש'מקום ארון אינו מן המידה' אינו נתפס בשכל אנושי, כך על האדם לדעת שאין לו השגה בקדושת יום הפורים שהוא גבוה מעל גבוה.

לח. עד היכן הדברים מגיעים יש ללמוד ממה שכתב המשנה ברורה (סי' צ ס"ק כח) וז"ל. כתב בתשובת רדב"ז תפוס שהשר נתן לו רשות יום אחד להתפלל עם הצבור במנין איזה יום שירצה יתפלל אותו היום תיכף ולא יחמיץ המצוה להמתין על יום כיפור או פורים. עכ"ל. ולא קאמר ליו"כ או לר"ה וכדומה, אלא רק יום כיפור ופורים... לט. וכך איתא בדרשות ה'חתם סופר', 'אין מדקדקים במעות פורים, אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו' הוא זכר להנס ולהחסד שנהג עימנו השי"ת, אף שהיינו אז במצב של 'אינם הגונים' שהרי גזירת המן הרשע בא על 'שנהנו מסעודת אותו רשע' והשתחוו לצלם, בכל זאת הושיענו השי"ת.

מ. ויש שאמרו עוד, דבימים אלו נותן הקב"ה לבניו עם ישראל גם 'כלי קיבול' שיוכלו לקבל בו את השפע הנשפע בפורים, ונרמז כן בדבריהם כל הפושט ורוצה להיות טוב, אזי אפילו יד זה הבית קיבול נותנין לו, ואף שבכל ימות השנה אי אפשר לאדם ליהנות מן האור אלא אם יפתח בעצמו פתח כחודו של מחט תחילה, מכל מקום סגולת יום הפורים היא שאף בלא אתערותא דלתתא משפיע הקב"ה שפע רב אם יש לאדם הרצון להתקרב, ולא עוד אלא שאין מדקדקין אחרי רצון זה שיהיה בשלימות וללא פגם, וזה חסד גדול מאת אבינו אב הרחמים.

ובדרך צחות יש להוסיף, דהא נתבאר שהקב"ה מקיים מצוות היום של משלוח מנות, ומדרך העולם לתת משלוח מנות בכלים נאים ומשאירים גם את הכלי אצל המקבל [דלא כבשאר ימות השנה, שבדרך כלל יטול המקבל את המאכל, ואת הכלי יחזיר לבעליו], והכי נמי בתת הקב"ה שפע לישראל ביום הפורים - למשלוח מנות, נותן להם גם יחד את הכלים שיוכלו לקלוט ולהשריש את האורות בקרבם.

ובכך איתא ב'חתם סופר' (דרשות, חלק א דף קנו עמוד ב ד"ה אלא) שכתב 'ובאמת פורים יום טוב גדול הוא, הן לענין קבלת התורה ברצון הוא חשוב מיו"ט של שבועות, דהא בחג השבועות קבלו באונס 'שכפה' עליהם הר כניגית, ואילו בפורים - הדר קבלוהו בימי אחשוורוש 'ברצון' (עי' שבת פח.), והן לענין גאולה מיתה לחיים הוא טפי מגאולת מצרים מעבודת לחירות, ומסיק ומסיים 'על כל פנים בהא סלקינן, דפורים עדיף וקדוש מפסח ושבועות' ^{נג}.

הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (פורים תרנ"ב) מדייק בלשון הכתוב (אסתר ט יח) 'ועשה אותו יום משתה ושמחה', שלכאורה היה לו לומר 'ועשו' בלשון רבים, ומדוע נאמר בלשון יחיד, אלא מבאר וז"ל. דקאי על הקב"ה שעשה אותו יום משתה ושמחה. שהיה שמחה לפניו במרום שניצולו בני ישראל מאותה הגזירה שהיה נגזר גם בשמים, כדאיתא כמדרש, ואח"כ כשנתבטלה ע"י תשובתם ונהפך לטובה עשה אותו יום משתה ושמחה, כמו שאמרו חז"ל (פסחים קיש.) 'למנצח - למי שנוצחין אותו ושמח'. ואלה הימים כמו שמתפרסם בו הנס למטה, כך למעלה בשמים נזכרים הנפלאות.

ורמזו לה צדיקים בפיט (שושנת יעקב) 'וגם חרבונה זכור לטוב' מלשון חרבן, דאף מי שחלילה נחרב ונהרס מצבו הרוחני זכור לטוב ביום הזה (עי' דברי שמואל פורים) ^{מא}. וכן פירשו 'כל הפושט יד - אפילו א פשוטע האנט', היינו אפילו יהודי פשוט שבפשוטים ופחות שבפחותים הפושט ידו ורוצה להתקרב אל ה', 'נותנים לו', כי אין מדקדקין במהות המבקש, אלא כל הרוצה יבוא ויטול ^{מב}. ובלשונו של הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק) אין מדקדקין במעות פורים (שו"ע סי' תרצ"ד ס"ג), והקב"ה כביכול מקיים את המצוות, ונותן צדקה לכל דורשי ישועתו בכל העניינים.

וכבר אמר הרה"ק רבי יחזקאל שרנא משינאווא זי"ע (דברי יחזקאל פורים ד"ה חייב איניש), שביום הזה יש ביד כל יהודי את הכוח שיש לבחן גדול לפני ולפנים בקודש הקדשים. וכיוצא בזה כתב ה'שפת אמת' (פורים תרנ"ז) ויליף בן מקרא (ויקרא טו ב) 'ואליבא בכל עת אל הקודש' כי אם ביוהכ"פ, ואילו גבי פורים כתיב (אסתר ד טז) 'ובכן אבוא אל המלך אשר לא בדת', שאפשר 'להיכנס' בקודש הקדשים (כלומר, להשיג אותה הקדושה) אף שאינו יוהכ"פ.

מא. סיפר לי אחד ממרביצי התורה, שבישיבתו היה בחור שהחל לרדת מטה מטה רח"ל, וכבר היו לו סימנים באותו בחור שאינו מניח תפילין, בהגיע יום הפורים נכנס הנ"ל לבית הכנסת, פתח את ארון הקודש וגעה בכי לפני אביו שבשמים שירחם על בחור פלוני בן פלונית. ועד מהרה נתהפך לבו של הבחור מן הקצה אל הקצה והחל ללמוד בהתמדה וכבר נבחן על מסכתות שלמים, וכל צוות הישיבה מהללים אותו שהוא אחד המיוחדים בישיבה, ואין הסבר לדבר כי אם שתפילותיו ביום הפורים עשו שורש למעלה ופרי למטה.

מב. חידוש להלכה חידש ה'שפת אמת' (מגילה ז: ד"ה בגמרא רבה שדר) דאינו ראוי שישלח אדם משלוח מנות לרבו או למי שגדול ממנו בחכמה, שהרי כתיב (אסתר ט, יט) 'ומשלוח מנות איש לרעהו' וחיציף הוא לקטן לכנות 'רעהו' למי שגדול ממנו, אך אם שלח הגדול לקטן תחילה מותר הקטן להחזיר ולשלוח לו מנות, שהרי גילה הגדול את דעתו שהוא מחשיב את הקטן בכלל 'רעהו', וממילא מותר לנו לתת לו משלוח מנות. לפי זה שמעתי דבר נחמד מצדיק אחד, דבפורים 'חייב' הקב"ה כביכול לתת לנו משלוח מנות עם השפעות טובות תחילה, ורק אז נחזיר לו מצוות ומעשים טובים, שהרי אסור לנו לפתוח ולכנות את הקב"ה בכינוי 'רעהו', ומשום הכי מוכרח הקב"ה כביכול להשפיע כל טוב סלה, כדי שיוכלו בני ישראל לקיים מצות היום ולהחזיר לו מנות של מצוות ומעשים טובים.

מג. שנה אחת הסתגר הרה"ק רבי שמעון נתן נטע מלעלוב זי"ע [בן הרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב זי"ע] במשך שעות רבות ביום הפורים, והיה קהל גדול שהמתין בחוץ להיכנס ולהביא לפניו משלוח מנות, אך אף שנתאחרה השעה לא יצא מן החדר ולא פתח להם את הדלת, בין הממתנים היה החסיד רבי מתתיהו דייטש ז"ל ובראותו את הציבור הגדול המחכה, אזר אומץ ופתח את הדלת ונכנס אל הקודש פנימה, וכשהוא מתנצל על ההפרעה גילה לו שיש קהל גדול הממתין עליו בחוץ, נענה הרה"ק מלעלוב והשיב לו בגערה הרי העבודה של כל ימות השנה באה מיום הפורים, האם גם זה ברצונם לבטל ממני... ובזאת הורה לו לצאת מן החדר ולסגור את הדלת אחריו. וכן נהג אחריו הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, שהרבה באמירת תהלים ביום הזה, ועלינו ללמוד ממעשיהם להרבות בתפלה ותחנונים כי הזמן גורם לעורר רחמי השי"ת על בניו אהוביו.

השרים אשר אתו, ואכן היה בידו להורות למלך לתלות את מרדכי, כי הוא היה שליט אף עליו.

ומשום הכי, כאשר 'ונהפוך הוא אשר ישלחו היהודים בשונאיהם', ולא עוד אלא 'ויסר המלך את מבעותי' אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי (אסתר ה ב) וכל 'בית המן ניתן לאסתר', ניתן בידינו כח זה - וכשם שרשע זה לא היה צריך לבקש מאת המלך רק היה בידו לצוות עליו לקיים רצונו, כך ביום זה יש ביד האדם לומר להקב"ה כביכול מה תעשה ומה תפעל¹, דרך אמירה וציווי, כענין הצדיקים גוזרים על הקב"ה והוא עושה - 'לתלות את המן' ולמחות את שמו מתוך לבו של עצמו על כל פנים' (והכל בכלל זה, בין לבטל כח היצר הרע המעכבו מלעבוד את השי"ת, ובין הצרות והיסורים המפריעים את האדם מעבודתו), אמנם בתנאי קודם למעשה, שהאמירה צריכה להיות לא מהשפה ולחוץ, אלא ככל אות נפשו, ובאותו חשק ורצון נמרץ שהיה אז להמן לתלות את מרדכי, ואז בודאי אמירתו תעשה פירות, וזהו שאמרו חסידים קדמאי, שבפורים יכול כל איש להיוושע ולהתברך².

וכהנים בעבודתו גם למעלה כולם באין לשמוע מקרא מגילה, עב"ל.

בקשתך עוד ותעש - ביום הזה ימלא הקב"ה 'כל' משאלותינו ביום הפורים ניתן ביד כל איש פשוט מישראל כח ב'צדיק הדור', ולמד בן הרה"ק השם משמואל³ זי"ע (פורים תרע"ו, אור ל"ד אדר, ד"ה ובבוקר אמור) מהפסוק (אסתר ה יד) 'ובבוקר אמור למלך ויתלו את מרדכי עליו', ותמוה, כיצד אמרה לו 'ובבוקר אמור למלך' בדרך ציווי, הרי חוצפה היא לצוות על המלך כדת מה לעשות, והיה לה לומר 'ובבוקר תבקש מהמלך' או תשאל מהמלך, וביותר תגבר התמיהה שאכן כך נהג המן בפועל - כדכתיב (ו ד) 'והמן בא אל בית המלך החיצונה לאמור למלך לתלות את מרדכי על העץ'.

אך האמת, שבאותו זמן היה המן גדול מאחשוורוש, וכמפורש בגמרא (מגילה טו.) 'גבה המן מאחשוורוש', וכן במדרש (ילקוט"ש אסתר תתנ"ג) 'וישם את כסאו מעל כל השרים אשר אתו (אסתר ג א) - עשה לו בימה למעלה מבימתו (של אחשוורוש), ושמו ראש מעל כל

מד. סיפר הגה"צ רבי יענק'לה גלינסקי זצ"ל במתק לשונו, פעם נכנסתי אל הקצב דמתא לקנות בשר, והנה כל האטליז בוקה ומבולקה, הארונות והשולחנות מוזזים לקרן זוית, ממש 'ונהפוך הוא'... הקצב ועוזריו רוכנים על הארץ ובודקים בחורים ובסדקים. שאלתי מה אירע, וספרו לי שה'עזר כנגדו' של הקצב הגיעה לאטליז לסייע, והורידה את טבעת היהלום ששוויה מסתכם בהון עתק מאצבעה, ועתה, שוד ושבר, נעלמה הטבעת, והכל עסוקים בחיפוש אחריה. יצאתי החוצה והבחנתי בחתול היושב בתוך פח האשפה ועוסק ב'ליקוט עצמות' ובאכילת שיירי בשר שנזרקו מהאטליז אל הזבל, לפתע נגלה לנגד עיני איך שהחתול הרים חפץ נוקשה, משמש בו והריח אותו מכל צדדיו, והשליך אותו ושב לנבור בתוך הפח, הסתכלתי היטב וראיתי שהיה זה הטבעת בכבודה ובעצמה. רצייתי לזעוק אל החתול, אוי טיפש שכמותך, היה בידך טבעת יקרה אשר בדמי שוויה היית יכול לקנות בשר ערב ומשובח שיספיק לך לכל 'אריכות ימים ושנים', והשלכת אותו כי היה עדיף לך בשר סרוח... אך כך הוא טבעו של חתול, וסיים רבי יענק'לה את דבריו, אכן אנחנו בני אדם שיש בנו דעת, אל נשליך טבעת יהלום עבור בשר סרוח... לדין ייאמר, כאשר ניתן בידנו 'טבעת המלך' של מלכו של עולם, הבה נזהר שלא להשליך את הטבעת היקרה, ותחתיה להתעסק בבשר סרוח... בהבלי העולם...

מה. ביסוד דברים אלו, שבכוחו של כל יהודי להיות 'צדיק גזר' ביום הפורים, כתב רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע בספרו 'נדבת פי' (מאמר מותר שקלים, דף ת.) 'וקבלנו, שבימי הפורים יוכל לעלות נשמה קטנה להיכל של צדיק מופלא בלי שום מעכב, וכן עולין כל התפילות ל'כתר' בלי שום מעכב... כל זה קבלתי בלחישה, ונעשיתי הולך רכיל [ולגלות סוד זה] מאהבת ישראל, פתחתי לך כנקב סידקת כי יש בזה רזי דרזין'. ואולי דייק לומר 'ימי הפורים' כי י"ד וט"ו בכלל, ולא עוד, אלא שהרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע אמר, שבשושן פורים אפשר לפעול יותר מבפורים עצמו.

מו. ובזה יבואר נמי הכתוב (ט יב) 'מה שאלתך וינתן לך, ומה בקשתך עוד ותעש', דלכאורה צ"ב מהו עוד הרי עדיין לא ביקשה מאומה, ומבאר הרה"ק ה'מראה יחזקאל' מדעעש זי"ע (הגדש"פ ד"ה כהא לחמא אופן ג), כי התפילה על דברים הכרחיים מוכרחת להיענות (עי' תי"ט ברכות ז ג, סוד"ה נברך), לכן כשאדם מבקש לחם לאכול ובגד ללבוש בודאי יענהו השי"ת וימלא משאלותיו, אמנם המתפלל על עושר וגדולה שהם יותר מן ההכרח, אז דנים בשמים אם הוא

על כן, הזמן גרמא לעמוד ולהתחנן לפני ממ"ה הקב"ה, שימלא כל משאלות לבנו לטובה ולברכה, כי אכן, שערי שמים פתוחים בו ביום לקבל תפילותינו ברחמים וברצון²¹, וכלשון הרה"ק ה'אמרי נועם' מדו' יקוב זי"ע (פורים י"ג) בימי פורים יש התגברות הרחמים והרצון עד למעלה ראש.

איתא ב'טור' (תריצג) בזה"ל, כתב רב עמרם ז"ל מנהג בשתי ישיבות ליפול על פניהם כיון שהוא יום נס ונגאלו בו צריבין אנו לבקש רחמים שיגאלנו באחרונה כבראשונה, עכ"ל. ואם כי איננו נוהגים כן (וכמו שמסיים שם הטור), אך עכ"פ עלינו לידע שהוא יום נס ונגאלו בו וניתן לעורר בו רחמים שיגאלנו באחרונה כבראשונה.

ראוי לכך אם לאו, והיינו דכתיב (ישעיה סה כד) 'והיה טרם יקראו ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע', שאם יקרא המתפלל ויבקש על עסקי 'טרם' אלו העניינים ההכרחיים שזקוק לחיי היום יום, אזי 'ואני אענה', אבל אם 'עוד' - הם מדברים' שהם מבקשים 'עוד' שאין חיי הנפש תלויים בהם, אזי 'ואני אשמע' ואשקול אם ראוי הוא להיענות בכך אם לאו.

עפ"י יש לפרש כאן במגילה 'ומה בקשתך עוד ותעש', כי ביום הפורים פתוחים כל השערים, ולכן גם המתפלל ומבקש 'עוד' יזכה ל'ותעש', כי אפשר לפעול גם (מותרות) ודברים הנוספים יותר מן ההכרח עד אין סוף. ולפי"ז יש לבאר בכפתור ופרח מה שאמרו (מגילה ד.) 'חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר (תהלים כב ג) 'אלוקי אקרא יומם ולא תענה, ולילה ולא דומיה לי', ולכאורה יש להעיר, מדוע למדו כן מהפסוק שנאמר בו לשון שלילה, 'ולא תענה'... והרי בפורים עת רצון היא שכל אחד נענה במשאלותיו, אך ביאור הענין נראה, כי בפורים יש ביד האדם לפעול כל כך הרבה עד שכל מה שיפעול יחשב כמקצת ומעט, ושפיר הסמיכו לכך את הכתוב של 'לא תענה', כי כמה שיבקש ויקבל הרי הוא כאילו לא נענה, מפני שהיה יכול להשיג עוד כהנה וכהנה בתוספת מרובה מן העיקר.

הא למה זה דומה, למהלך בשוק ורואה הר גדול של יהלומים, והבעלים אמר לו שהוא נותן לו למלאות כיסו עם היהלומים כפי שיוכל שאת, והנה הגם שמילא הלה כל כיסו עד אפס מקום ונטל עמו הון רב, אכתי הוא מצטער על שלא היו לו עוד כיסים, שהרי נשאר שם הרבה יותר מממה שליקט, והרי זה דומה בעיניו כאילו לא נטל כלום, וכן נמי כאשר האדם מתפלל וממלא אסמיו בשפע רב, הרי הוא תמיד 'כאילו' לא תענה, כי כמה שיטול לא השיג כי אם אפס קצהו מן השפע המוכן והמיועד לכך באמת.

דבר צחות שמעתי לאמור, כי הנה מרגלא בפומיה דאינשי לכנות את ה'שלומיאל' (הנקרא גם 'שלאמזל') בשם ויזתא עם וא"ו ארוך... (פתגם הוא על משקל דברי הגמ' (מגילה טז): שצריך להאריך בוי"ו דויזתא, והכוונה לאחד שאינו 'סתם' ויזתא... אלא ויזתא המיוחד שביניהם...), ואם תאמר, מה לו ולויזתא דייקא, ואם רצו לכנותו על שם אחד מבניו אם כן מדוע לא נקרא שמו 'פרמשתא' וכו', אך רמז גדול יש בזה, שהנה ויזתא הוא ה'בן - זקונים' של המן, והוא נתלה אחרון, ואחר שראה שתולים את כל אחיו הגדולים זה אחר זה אם כן היה לו לשאת את הרגליים ולברוח משם... ועד"ז באים אנו בטענה על השלומיאל, אתה הראית לדעת מכל מעשיך הקודמים וכל ההלוך ילך שלך לאן הביאו אותך... ואם כן מדוע לא למדת לקח, ועל כן בדין הוא שתיקרא ויזתא... שמך נאה לך ואתה נאה לשמך...

ומכאן תצא הקריאה לכל אחד ואחד, הנה בא יום ה' הגדול והנורא, יום הפורים אשר הוא עת רצון נפלא, ועל ידו ניתן ל'ברוח' מכל הצרות המקיפות ברוחניות ובגשמיות, אל תישאר לעמוד על מקומו כמו ויזתא מיט א לאנגע וא"ו, קום ברח, הצל עצמך, בתפילה וזעקה לפני בורא כל עולמים, ותנצל נפשך.

מז. הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע הזהיר את יו"ח שכל בית המדרש שאין מסיימים בו תהלים ביום פורים לא ייקרא 'נדבורנא בית המדרש', כי בפורים הוא זמן של רחמים ועל ידי אמירת תהלים אפשר לפתוח כל השערים בשמים ממעל, ואם בכל ימות השנה כתב ה'בית אהרן' (בית אהרן מת. ד"ה עוד אמר) שעל ידי אמירת תהלים 'אפשר לצאת מכל השטותים ומכל המצרים, ומכל השינויים שיש לו לאדם', ק"ו בן בנו של ק"ו שבעת רצון ונשגב זה בודאי יכול כל אחד לצאת מאפילה לאור גדול ולשנות את מזלו מרעה לטובה, ולבקוע אפילו מחיצה של ברזל המפסיקה בינו לבין אביו שבשמים.

ומעשה שראיתי בימים מקדם, בביהמ"ד דחסדי בעלזא בבני-ברק, בליל פורים היה בית המדרש מלא בזקנים עם נערים עד אפס מקום, וכל אחד היה עסוק בדברים קדושים, זה באמירת תהלים בהשתפכות הנפש וזה בלימוד

וב'פלא יועץ' (להרה"ק מהורנסטיפל) מביא, שביום זה חביבה אף תפילת היחיד לפני הקב"ה והיא מתקבלת, והכי חזינן מדכתיב (אסתר ט כה) 'ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה', דאף בכהאי גוונא התקבלו דבריה^מ.
 וכמו שהובא בספר 'סגולת ישראל' (מערכת פ' אות ד', הובא בהקדמה לספר 'שפתי חכמים' עמ"ס מגילה פתיחה פ"ט אות יד) 'קבלתי מגדול אחד ז"ל, דסגולה בפורים להשכים בבוקר^מ ולהרבות בתפלה ובבקשה לפני השי"ת על כל דבר - בני חיי ומוזני, והן על שאר דברים, ועל כל קרוביו, כי באותו יום עת רצון מאודי, וכל העולמות המה בשמחה וברצון, וע"ז אמרו ז"ל 'כל הפושט יד נותנין לו', וכן הוא מקובל מפי גדולי הצדיקים תלמידי הבעש"ט זי"ע^{נא}.

התורה ביגיעה והתמדה, ב'קרן זווית' ישיבה חבורת בחורים צעירים שעסקו בשיחה בטילה ובדברים של מה בכך, לפתע התעורר ראש הקבוצה (שהיה בחור מבוגר ממשפחה חשובה מאד שלא מצא זיווג, לעומת אחיו שכבר נישאו למזל"ט בגילו), והציע לחבריו הבה נאמר יחדיו 'תהלים', ונתפלל אל השי"ת ביום נשגב זה, וכן עשו. אף בחור זה האריך בתהלים עד אחר עלות השחר, וראה זה פלא, מיד אחר פורים נשתנה הבחור ומזלו לטוב, ובא בברית האירוסין עם משפחה מיוחסת בישראל - שידוך שלא 'חלמו' עליו כלל, והקים בית בישראל לשם ולתפארת, ודורות ישרים מבורכים בליעה^ר.

מח. כתב שם (בפלא יועץ המובא למעלה) שג' סגולות יש ביום הפורים, א. שאפילו תפילת היחיד מתקבלת. ב. שיוכל לכוון בתפילה ויהא פיו וליבו שווים. ג. להיטהר ולהזדכך ממחשבות רעות, וכולם רמוזים במה שנאמר (אסתר ט כה) 'ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה', ו'בבואה' לשון יחיד, שאפילו יחיד הבא לפני המלך בתפילה ובתחנונים נענה ברחמים וברצון. אמר עם הספר - שהאמירה תהא בכוונה. ישוב מחשבתו הרעה, ללמד שניתן לשוב ולהיטהר מכל המחשבות הרעות.

מט. וכן כתב בספר 'נוהג כצאן יוסף' (נדפס בפרנקפורט שנת תע"ח) וז"ל, בשחרית הולכים לביהכנ"ס קצת קודם שיאיר היום כדי שיסיימו תהילים של אותו יום עד הנץ החמה ויתפללו^ו.

נ. סיפר מרא דעובדא הדר בארה"ב, כי הנה במהלך החורף שנת תש"פ החלה בתו הקטנה לחוש כאבים עזים בבטנה, והלכו לשאול בעצת רופאים, זה אומר בכה וזה אומר בכה, הצד השווה ביניהם שלא הועילו כלום, עד שבפרוס ימי הפורים פנו לרופא מומחה אשר עשה לה בדיקת דם, ואמר כי חסר לה 'ערך' מסוים בדמה, לשמע הדבר החילונו לחשוש לגרוע מכל... אבל הוא הודיע לנו שכנראה יש לילדה חולי הנקרא 'צליאק' (כאשר המעינים אינם יכולים לעכל מין חלבון הנקרא גלוטן, והוא מצוי במיני דגן), ומעתה ועד עולם אסורה היא באכילת דבר מאכל שיש בו אחד מחמישה מיני דגן, אלא שאינו רוצה לקבוע 'מסמרות' בדבר, על כן הפנה אותם להתייעץ עם רופא גדול הגר במאנהעטן שבניו יארק שהוא 'יחיד מומחה' בתחום זה, ונקבע התור לימי חודש אייר. והנה אם הילדה נצטערה ביותר לשמע בשורה רעה זו, על כן 'ותקם בעוד לילה', באשמורת הבוקר של יום הפורים 'חגרה מתניה' ואמרה כל ספר התהילים לרפואת הבת.

והנה בהתקרב הזמן המיועד ל'ביקור' אצל הרופא במנהטן התקשרו אליהם מהאפיס (משרד) שלו להודיע להם כמה וכמה הוראות, ובתוך הדברים אמרו להם, שהיות והתפשט הווירוס (קוביד) בכל העולם על כן אי אפשר שיבואו שני ההורים ביחד עם הבת, אלא רק אחד מהם בלבד. ולא ידעו מה לעשות, (מחמת כמה סיבות הבינו ששניהם צריכים ללכת עם הבת יחדיו)... והנה נזכרו שכבר זמן רב, מיום הפורים, שלא התלוננה הבת על כאבי בטן, התקשרו לרופא (ששלח אותם לרופא שבמאנהעטן) לשאול בעצתו, ואמר להם שאינו זוכר את המקרה על כן יעיין ברשימותיו, ולאחר שהביט בהם אמר להם בפליאה, איני יודע מה אתם סחים, הנני מעיין בתוצאות בדיקת הדם והכל בסדר גמור, אין כאן שום סימן של חסרון, ואם היא מרגישה טוב - שתמשיך כך בבריאות לחיים ולשלום... מסיים בעל המעשה בהתרגשות, הרי לפני אותו המסמך (דאָקומענט) בו כתוב מפורשות שרופא זה מפנה ושולח אותנו לרופא הגדול (וגם שלח את המסמך להראותנו), ואילו זה האיש עצמו טוען עתה לעומתנו הכל בסדר... בשמים לא הייתי, אבל ללא כל ספק שה'תהילים' של יום הפורים עשו שם איזה 'סדר'...

וכך שמעתי מהרה"ח רבי שמואל יואל מיללער הדר בווימס"ב, בשנת תשפ"א בערב פורים הלכתי ברחובה של עיר, בצידי הדרכים היו הררים הררים של שיירי שלגים, ולפתע, מעדתי והחלקתי בהם, נחבטתי קשות ונשבר קרסולי (קנעכל), במהרה החישו אותי לבית החולים, שם ערכו כמה 'צילומים' לרגלי ומצאו בהם מפורשות שתי שברים ל"ע.

לחמישה חומשי תורה (עיי"ש), ויש ללמוד מן הדברים על קדושת המגילה. יותר מכן הפליג ה'חתם סופר' (דרשות קסד.) וז"ל. 'דכיון דקבלת תורה בימי משה רבינו ע"ה היה באונס, והדר קבלוהו בימי אחשורוש (עי' שבת פח.) באופן שאור קדוש הכלול במגילה הוא ממש יותר גדול ונכבד מתורתנו הקדושה בעצמה, עכ"ל.

וזכר עורר על כך ב'יערות דבש' (ח"א דרוש ג) וז"ל. 'שמעו נא נבוני עם וחכמים, אשר בחר ה' בנו מכל עם, אל נא תהיה קריאת המגילה בעיניכם כדורש ספר זכרונות וספר קורות אבותינו בכל התלאות אשר מצאם, אשר אין בו אלא הגדת המעשה וסיפור דברים. וכי בשביל זה היתה אוהרה לקרותה פעמיים - (חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, מגילה ד.), אמנם רוב מהתועלת אשר נמשך ממנו, מלבד סודות רבות שיש בו והפליגו בעלי חן וסוד לדבר בזה המגילה, ולהכי נקראת 'מגילת אסתר' - שיש בו סתרים וסתרי

ואכן, מן הראוי להתחזק ביתר שאת וביתר עוז לנצל את הזמן בתפילות ותחנונים מעומק הלב בפני המלך, וכדברים הנלהבים שהגיד הרה"ק בעל ה'בית אברהם' זי"ע בקול חוצב להבות ב'שולחנו' שערך בפורים, דלכן כתיב (ה ג) 'ותבך ותתחנן לו' (ולא נאמר ותבך ותחנן לו), כי הפכה את כל מהותה לחטיבה אחת של תפלה, זי האט 'זיך' - גיבעטן להיות 'לו', (עשתה עצמה 'חטיבה אחת' עם התפילה) להיות קרובה אליו יתב"ש, וביום הזה הזמן גרמא לכך (עבודת פנים הנדפס מחדש עמו' רי"ג עיי"ש).

מקרא מגילה - חסדים מגולים ורחמים ע"י קריאת המגילה
שעת קריאת המגילה עידן רעוא דרעוין היא, והקריאה מעוררת רחמים וחסדים גדולים בשמים, וכל השפע הנשפע בכל יום פורים מתגלה בעת קריאת המגילה. הנה הרמב"ם (הל' מגילה פ"ב ה"ח) דימה מגילת אסתר

דעת הרופא היתה נחרצת כי חייבים לנתח את רגלי - ככדי שאזכה להתרפאות ועם הזמן ללכת על שתי רגלי כאחד האדם... קבלתי עלי גזירת שמים מתוך קושי אך באמונה שלימה, כי הכל לטובה. התור לניתוח נקבע ליום שני בשבת, כשפורים חל ביום השישי שלפניו. וכבר החלו בסידור כל העניינים לקראת הניתוח, ביום תענית אסתר דברתי עם ידיד נאמן מארה"ק, לפניו גוללתי את כל 'פרשת השברים', והוא פתח פיו בחכמה, וחיזק אותי במעשה ששמע ב'שיעור הכנה' לקראת פורים במעשה שהיה בשנה שלפני כן (תש"פ) עם ילדה שחשה כאבים בבטנה וכו' (הסיפור המבוא בקטע הקודם). על כן אמרתי לנפשי, אאזור עוז ותעצומות לשפוך נפשי לפני ה', ואכן, בחסדי שמים גמרתי את ספר התהלים ביום תענית אסתר ולמחרתו שוב ביום הפורים, מתוך בקשת רחמים מרובים לרפואת רגלי במהרה ללא יסורים ומכאובים.

ואכן, ביום שאחר הפורים הזמנתי את עצמי לרופא אחר - אשר לפי כמה 'יש אומרים' חשבתי שיקל עלי ויסר מעלי את חובת הניתוח, אך גם הוא מתחילה שחק עלי בראותו את הצילומים אשר בידי... אלא שבבדיקתו שוב (בידיים) החוויר והוכרח להודות כי אכן, יש כאן נס ופלא ואין כל צורך לנתח ולא לטפל באופן קשה כל כך. גם 'מצא' הסבר להסביר מה הייתה טעותו של הרופא הראשון עם כל העסקנים, באמרו, שהם פיענחו את ה'צילום' באופן אחד, ובאמת יש כאן רק שבר אחד, סוף דבר, רגלי נתרפאה באופן ניסי, וגם כל הטיפולים (פיזיותרפיה) שלאחריהם עשו פעולתם במהירות עצומה - שלא לפי ערך הרגיל. ומסיים רש"י, איני יודע מה הפשט בכל טעויות הצילומים, אך ברור כשמש שספר התהלים ביום הפורים הוא אשר ערך לי ה'טיפול' הנכון והטוב ברגלי. אגב אורחא, מוסיף לספר, כי כעבור ד' שבועות נפל שוב והוסיף 'מכה על מכתו' כשקרטוליו נחבטו שוב קשות, בפחד ובהלה מיהר לערוך 'צילום' על רגלו, משבא התוצאה לפני הרופא, שאלו, כמה זמן עבר מה'שבר', ענה רש"י, כד' שבועות, אמר לו הרופא, הצילומים נראים כמי שעברו על השבר לכה"פ ו' שבועות או יותר.

נא. וכן רמזו גם במאמרם (מגילה ה.) 'רבי נטע נטיעה של שמחה בפורים', והנה בדרך כלל אין הנטיעה עת שמחה, שהרי יתכן ולא יצמחו הזרעים, ורק בעת הקצירה והאסיפה אז שמח האדם, וכמו"ש (תהלים קטו ה) 'הזורעים בדמעה ברנה יקצורו', אבל בפורים יש שמחה אף בעת נטיעה, כי מובטח לו שיראה פירות ופירי פירות מעמלו, מפני שכל שערי רחמים פתוחים לרווחה לפני כל אחד ואחד, והחכם יבוא ויפעל רפואות וישועות בתפילתו. וכמו שאמרו קמאי בצחות 'יעדער שמוגער - ווערט א צדיק גוזר', פירוש שאף קל שבקלים זוכה להיות בבחינת צדיק גוזר שהקב"ה מקיים דבריו, וכל אחד ואחד מקבל כח גדול מאד - שיהא בידו להפוך ולבטל כל גזירות רעות ולפעול נשגבות בתפילתו.

וזהו על מקרא מגילה, ועל זה יענה הקהל אמן בכוונה גדולה [וכיוון ה'ישמח ישראל' (פורים סוף אות ג) לדעתיה, שאף הוא מפרש מדיליה 'מקרא מגילה' מלשון הזמנה והתאספות, שכל האורות מתאספים ומתגלים בעת קריאת המגילה].

ב'בית אהרן' (לשבת זכור סו:ו) הפליג וכתב 'צדיקים אומרים, שהם מסתכלים בהמגילה כל מה שיהיה בכל השנה'. ואילו הרה"ק ה'אמרי יוסף' מספינקא זי"ע אמר, שבעת קריאת המגילה נפתחים שערי גן עדן.

בספר 'שארית ישראל' (שער הזמנים שער ב, פורים ד"ה אף) להרה"ק מווילעדניק זי"ע כתב, 'בקריאת המגילה יש תיקון לכל הגילויים - גילוי עריות ח"ו, והיינו כי בעת הקריאה מכפר הקב"ה על עוונות בני ישראל, ואף על עבירות החמורות ביותר, וכנרמז באותיות 'מגילה'. ולא רק ברוחניות הדברים אמורים כי גם בענייני גשמיות נשפע שפע רב בבני חיי ומזוני ע"י קריאת המגילה²¹.

מעשה בראשית למאוד... ואזניכם שמעו מה גדלו ומה עמקו דברי המגילה ההיא, אף גם יש ללמוד ממנה דברים רבים למוסר והנהגת אדם אשר יעשה וחי בהם.

נלהבים המה דברי ה'קב הישר' (פרק צט) 'ראה בעיניך קדושת מועדים אלו, בכל מועד ומועד יש בהן קדושות וסודות נפלאים, וצריך אתה לדעת כי יש עולם חדש למעלה שהוא קדוש ונורא מאד, ואין אותו העולם מתגלה לחוץ מחמת רוב קדושתו כי אם פעם אחד בשנה, ומתחיל להתגלות בהתחלת קריאת מגילה, ומזה העולם היה שורש נשמתו של מרדכי הצדיק, וצריכין אנו לעורר רחמים שיתגלה העולם הנ"ל לחוץ, וישפיע ויאיר על רישיה דעמיה המתאספים לשמוע מקרא מגילה בלב טהור בלב של כוונה²², ומבאר ה'קב הישר' שזו כוונת הברכות 'אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגילה', מלשון הזמנה, כמו (במדבר י ב) 'למקרא העדה ולמסע את המחנות', פירוש 'שציונו השי"ת לעורר כוונה ולהוציא אותה הארה גדולה לחוץ,

נב. וכך ביאר הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע (ד"ת מהדו"ב אות עו) את לשון המשנה (מגילה יז.) 'הקורא את המגילה למפרע לא יצא', למפרע מלשון פרעון, כי הקורא את המגילה רק בכדי לפרוע את חובתו ולהסיר עול 'חובת הקריאה' מעל צווארו, ואינו קורא אותה בהתעוררות הלב להתבונן בחסדי ה' עם בניו בני ישראל, 'לא יצא' - והפסיד את עיקר המטרה שבקריאת המגילה להתבונן בכתוב בה, בחסד ה' שגמל עם בני ישראל עם קרובו על ידי השגחה פרטית ומדוקדקת, ורק בכך יקיים חובתו.

נג. סיפר הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע, שפעם חבשו את הרה"ק הרמ"מ מרימנוב זי"ע בבית האסורים, ושומרי בית הסוהר נתנו רשות להכניס רק חפץ אחד, ושאלו אותו מה ברצונו לקבל, ועל אף שהימים היו ימי תקופת תמוז ביקש הרה"ק מרימנוב להביא מגילת אסתר כשרה כתובה בדיו על קלף, כשמוע תלמידו הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע את תשובתו הזהיר את התלמידים לבל ימלאו בקשתו בשום פנים ואופן, כי אם יקבל לידו את המגילה יחריב את העולם לתוהו ובוהו.

הרה"ק ממונקאטש זי"ע סיפר האי עובדא, ומסיק מזה - כמה גדולה סגולת קריאת המגילה, דהא קיימא לן (מנחות עב.) 'חביבה מצוה בשעתה', ואם היה ביד הרה"ק מרימנוב לפעול נשגבות על ידי קריאתה באמצע ימות השנה, ק"ו שעל ידי הקריאה בזמנה אפשר לבנות ולשכלל עולמות ודברים נעלים.

וכבר איתא במדרש (אסת"ר ט ב) דמשום הכי יעצו זרש וכל אוהביו להמן לעשות עץ גבוה לתלות עליו את מרדכי, כי ידעו שהקב"ה עשה ניסים לישראל במים, שנבקע להם ים סוף, וכן הציל את חנניה מישאל ועזריה מתוך כבשן האש, ולכן התחכמו ובחרו בדבר חדש שעדיין לא ניצלו ישראל ממנו, כדי שלא יוכל מרדכי להינצל, ע"כ דברי המדרש.

והדברים סתומים ואומרים דרשני, וכי טפשים היו שלא ידעו שאין בין נס הנעשה במים לנס הנעשה מעץ לפני הקב"ה, וביותר תגדל הקושיא לאיזה צורך גילו לנו חז"ל לדורות מחשבת זרש ושאר אוהבי המן, ופירש ה'אגרא דכלה' (פרשת עקב) שבמשך הדורות עשה הקב"ה נסים ונפלאות בעולם הזה, וכאשר בני אדם מספרים אח"כ מנפלאותיו הרי הם מעוררים בזה שוב את הניסים שהתרחשו בימים ההם, ולכן חששו יועציו שאם יאמר המן לאחשוורוש להטביע את מרדכי בנהר אזי ילמדו ישראל פרשת קריעת ים סוף ועי"ז ינצל מרדכי מידיהם, וכן אם יאמרו לשורפו יעסקו בתורה במעשה ד'חנניה מישאל ועזריה' בספר דניאל ותתקורר האש, לפיכך החליטו להעבירו מן העולם בדרך

ולמדנו כן נמי ממה שכתבו הפוסקים (עי' סי' תרצ"ג ס"א המגילה' בקשות ותחנונים לפני המקום, ועל זה מבקשים ובמשנ"ב) לומר אחר הקריאה קדיש תתקבל - 'תתקבל צלותהון ובעותהון' - וקאי על התפילות הרמוזות שהוא בקשה שיתקבלו התפילות, ומכאן שכל 'קריאת והנסתרות בלשון המגילה".

חדשה שעדיין לא הציל ממנה הקב"ה את ישראל, וממילא לא יוכלו לעורר את הנס על ידי קריאת הפרשה, אך הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו ריחם עליהם וברא להם נס חדש וניצלו מצפרניהם.

מדבריהם למדנו, שבכח הקריאה ב'דברי התורה' של הניסים לעורר את הניסים שאירעו בימים ההם, וביותר בלימוד הנס של פורים ב'קריאת המגילה', כיו"ב, כתב בספר 'ארץ החיים' על מגילת אסתר מהרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע לפרש דברי הגמרא (מגילה ז.) 'שלחה להם אסתר לחכמים קבעוני לדורות', וכתב דכידוע שסיפורי המעשיות שבתורה מה שהקב"ה עשה גדולות ונפלאות לישראל המה מסוגלים לספר כל איש בעת צרכו לישועה... וכמאמר הקרא (קהלת א ט) 'מה שהיה הוא שיהיה', פירוש, הסיפור של מה שהיה הוא הכנה אל מה שיהיה עוד ישועה. וזהו שאמרה אסתר 'קבעוני לדורות', פירוש קבעוני שיהא מעשה זו כתובה בספר כדי שתשועתי תהיה לנצח בכל דור ודור להיות ישראל נושע בה' על ידי קריאת המעשה של המגילה.

ומסיים, וז"ל, וזה פירוש 'והימים האלה נזכרים' - בסיפור המעשה שלהם, ונעשים - ונעשה עתה ישועה בארץ כמאז ומקדם בכל דור ודור, ולא דוקא כל דור ודור, אלא אף משפחה ומשפחה ועיר ועיר - כל אחד בעת הצורך לישועה יזכור הנס הלז וינצל.

עד כאן הדברים אמורים בקורא את המגילה גם שלא בזמנה, ועל אחת כמה וכמה בקריאת המגילה ביום הפורים עצמו, וכן כתב ה'בני יששכר' (אדר ד ו) 'נראה לי, וניצולים [מכל צרות ויסורים] בכל שנה על ידי קריאת המגילה וצדקה'. איתא ממרן הבעש"ט זי"ע (בעש"ט עה"ת, אסתר אות ח, וכן הוא בימאור ושמשי' רמזי פורים ד"ה בגמרא הקורא בשם האור המאיר) על לשון המשנה (מגילה ז.) 'הקורא את המגילה למפרע לא יצא, שקורא את המגילה כדרך סיפורי מעשיות, שאז (למפרע - בעבר) נעשו נסים, ואינו מעלה על לבו אשר השי"ת עושה לנו נסים ונפלאות בכל דור ודור בזכות הקריאה - לא יצא', והיינו שהדברים האלה נזכרים ונעשים עכשיו בפועל ממש.

והוכיח זאת החידושי הרי"ם (ליקוטי הרי"ם) ממה שאמרו שצריך לקרוא עשרת בני המן בנשימה אחת מפני שמתו כאחד, והיינו שעתה בזמן הזה הם 'מתים' מחדש, שמתעורר עתה כח הנס, וע"כ יש לקרוא בכל שנה בנשימה אחת. וכן כתב התפארת שלמה (רמזי פורים ד"ה בגמרא מגילה), וז"ל, וזה פירוש הגמרא (מגילה ד:) 'מפני שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה', פירוש, ע"י קריאת המגילה יורד ההשפעות בבני חיי ומזוני לכנסת ישראל, ומפני כן המצווה לפשוט את המגילה כאגרת כדי שיתפשט השפעות טובות לכל העולם, אמן.

עוד כתב שם שתיבת 'מגילה' (חסר יו"ד) עולה בגימטריא כמנין 'מזלא' (ע"ח), ללמדנו שבעת קריאת המגילה אפשר לפעול שפע רב בבני חיי ומזוני, שהרי אמרו (מו"ק כח.) בני חיי ומזוני, לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, ואם כן בעת הזאת אפשר להפוך את מזלו מרעה לטובה.

וכך כתב הרה"ק ה'ליקוטי מהרי"ל' זי"ע (תלמיד הרה"ק הר"א מליזענסק) בזה"ל, ומצינו מאחז"ל (מגילה טז:) 'ליהודים היתה אורה זו תורה, ששון זו מילה, ויקר זו תפילין'. ויוכל להיות רמז, תורה היינו פרנסה, כי אם אין קמח וכו'. וששון זו מילה, היינו בנים. ויקר זו תפילין, היינו חיי, כי הזהיר בתפילין הוא מאריך ימים (מנחות מד.). נמצא בקריאת מגילה ג"כ נמשך על ישראל ענין שלש הנ"ל, ובתוכם נכלל כל הצטרכות.

כן אמרו צדיקים, שבעת הקריאה יכולים חשוכי בנים להיושע בדבר ישועה ורחמים (ובכלל זה, אלו שיש להם צער גדול בנים רח"ל, שיכולים לזכות לראות נחת דקדושה מיוצאי הלציהם), ונרמז בתחילת המגילה וסופה, שפותחת בתיבת 'ויהי' שהיא לשון צער (מגילה י.), ומסתיימת בפסוק (י ג) 'דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו', והיינו שאפשר לזכות ל'ונהפוך הוא', ולשנות את הצער לשמחה גדולה בהולדת בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

ומעשה באחד שהזכיר את עצמו בפורים לפני הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע שיברכו בזש"ק, נענה הרה"ק שיום הפורים מסוגל לזש"ק, על פי מאמרו של ה'חזוה' מלובלין זי"ע שהקב"ה מקיים מצות 'משלוח מנות' על ידי שנותן 'איש' זה בנים 'לרעהו' אלו ישראל.

נד. ויתכן שנרמז כן בגמרא (מגילה ד.) 'חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר (תהלים כב ג) 'אלוקי אקרא יומם ולא תענה, ולילה ולא דומיה לי', ולא לחינם ילפינן כן ממקרא זה דאיירי מענייני תפילה, רק משום דאתקשי לגמרי אהדדי, וכולה חטיבה אחת היא של תפלה.

הדר קבלוה - קבלות טובות בעת קריאת המגילה

זמן קריאת המגילה הוא עת ראוי ומוכשר לקבל על עצמו עול מלכות שמים, וכדברי הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדימשוב זי"ע ב'קדושת לוי' (קדושה ראשונה לפורים) שכתב דברים הוצבי להבות אש בענין זה, והא לך לשון קדשו 'ומעתה יתלהב לב האדם בקראו המגילה, ויכוון בקראו ובשמעו המגילה שמעתה מקבל עול תורתו ומצותיו וכו', ויכין את עצמו - מה שחלף ועבר אין, ומעתה הוא מקבל עליו עול תורתו ומצותיו יתברך שמו'.

ומזוסיף שם, שיש לזכור כי פורים הוא כיום הכיפורים, שהקב"ה סולח ומוחל לבני ישראל על כל עוונותיהם, לפיכך צריך חרטה על העבר וקבלה על העתיד, ולהחליט בהחלטה נמורה שלא ישוב לכסלה עוד, והשעה המוכשרת לכך היא בעת קריאת המגילה שאז מטהר הקב"ה את ישראל באתערותא דלעילא, ועל האדם לעורר לבו ולהתקרב אליו יתב"ש"ה.

צהלה ושמחה - מצות שמחה בפורים

בתיב (אסתר ט כב) 'לעשות אותם ימי משתה ושמחה'. וכתב ב'שאלתות' לרב אחאי גאון 'דמחייבין

דבית ישראל למיכל ולמשתה בפוריא, ואודווי ושבוחי קמי שמיא על כל ניסא דעביד להון קב"ה, דכתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה'. ויש ללמוד על ריבוי השמחה ממה שהביא ה'בית יוסף' (סי' תרצ"ה) מה שכתב ה'ארחות חיים' (דין סעודת פורים) 'לפרש בהא דאיתא בגמ' (מגילה ז:) 'סעודת פורים' שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, מאי טעמא ימי משתה ושמחה כתיב, שאין הכוונה דווקא למי שעושה סעודתו בלילה ממש, אלא למי שעושה סעודתו 'בעין לילה, בשאין אבוקה כנגדו דרך שמחה ויו"ט', וללמד יצא על אופן השמחה שתהא מתוך 'אורה' ובשמחה וטוב לבב...

איתא ב'אמרי נועם' הקדמון (במדבר ז יז) לרמוז בהא דכתיב (אסתר ח יג) 'להיות היהודים עתודים', בוא"ו [כך הוא ה'כתיב', ואילו ה'קרי' הוא עתידים], שהיהודים יש להם להיות כעתודים בפורים לשמוח ולקפוץ [עתודים מרמוז על 'עתודים' שהם מיני צאן ובקר גדולים]¹².

נוראות מצינו בדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ט) בגדל 'התיקונים' הנפעלים על ידי השמחה, וז"ל, 'הדר קבלוה בימי אחשורוש'¹³, נראה שניתקן עתה בימי הפורים קלקול הנעשה, לכן הימים נזכרים

נה. סיפר הרה"ק ה'ישועות משה' מויז'ניץ זי"ע, שנה אחת כאשר קרא זקנו הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע את המגילה, עמד לצידו החסיד הנגיד רבי שמואל אליהו שטערן ז"ל וכאשר קרא הרבי את הפסוק (ג א) מדוע אתה עובר את מצות המלך געה החסיד בבכי תמרורים מאין הפוגות, כי באותה שעה התעורר לחזור בתשובה על שנכשל במשך השנה לעבור על מצוות מלך מלכי המלכים, וסיים ה'ישועות משה' ואמר, שבאותו מעמד לא ידע בפני מי להתבונן, אם על זקנו הקורא את המגילה בקדושה ובטהרה, או על החסיד ששופך לב כמים וחוזר בתשובה מעומק הלב. נוראות אמר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, שכדאי לו לאדם לחיות שבעים שנה בעולם הזה ולסבול תלאות ונסיונות שונים, והכל כדי לשמוע קריאת מגילה פעם אחת בחיים.

נו. ומן העניין להביא מה שכתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (קדושה רביעית) בהאי לישנא קדישא, ובכל כזית וכזית שאוכל, יכוין ששמח בעול תורה ומצות, וישמח ויעלוז בקבלת התורה, וגם ישמח ויעלוז ויכוין באכילה ושתיה שכל האוה"ע יעשה עמנו טובות וכל הרעות יתהפכו לטוב, ויקוים בנו 'ולא שמע אלוקים אל בלעם ויהפוך ה' אלוקיך את הקללה לברכה'.

נד. ומכאן תשכיל להבין, כי הגם שנתבאר בהרחבה על כוחה הגדול של התפילה ביום קדוש זה, כי מה שאלתך וינתן לך, אך אין הדברים אמורים להתפלל בזעקה ובמספד ושק ואפר יוצע לרבים... אלא יהיו התפילות מתוך שמחה ואמונה עזה שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו, ומתוך רקידה של מצווה וקפיצות כעתודים...

נח. כתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע לרמוז במה שאמרו 'כל הפושט יד נותנים לו', בזה"ל, והוא רמז שנותנין מן השמים בפורים לכל מי שפושט יד לבוא להטהר, אף שעדיין איננו ראוי, אם אך מקבל על עצמו על להבא. ונראה דכמו שבכל שנה מתעורר הנס כן נמי מתעורר הא דקיימו וקבלו והימים בעצמם מסייעים שנהיה בכח לקבל על להבא באמת ובלב שלם. עוד כתב 'אך בפורים יהיה מי שיהיה, אפילו מי שהיה עד כה כעיר פרוצה אין חומה נמי נותנין לו מן השמים אם אך רוצה בכל לב לקבל'.

איש לרעהו - יום שימת אהבה ורעות
 מעיקרי עבודת היום הוא להיות 'איש לרעהו' - להרבות
 באהבת ישראל בלי גבול, לתת עיניו וליבו
 לרווחת הזולת^א. ולשם כך תקנו חז"ל משלוח מנות
 איש לרעהו^ב להרבות אהבה^ג וידידות^ד, וכן את
 מצות מתנות לאביונים^ה.

ונעשים. ולכן המצוה לענג הגוף ואיתא בזה"ק כי
 בפורים מתקנים ע"י עונג כמו בזה"ב ע"י עינוי ע"ש.
 וכמו בזה"ב נגמר הכפרה ואמר סלחתי והוא ע"י תשובה
 במ' יום שע"ז נתקן ימי אלול לתשובה מיראה. וכמו
 בן בחדש אדר מאהבה ושמחה זוכין לתשובה^ז וע"י
 שנתקן העשיה, לכן המצוה במשתה ושמחה^ח.

נט. דבר נפלא אמר הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א לדרוש בלשון התפילה 'והסר ממנו יגון ואנחה, ומלוך
 עלינו מהרה אתה ה' לבדך', כי רק לאחר שמסיר מעצמו כל מיני יגון ואנחה או אז יכול להמליך את הקב"ה
 עליו... מעתה יתבאר היטב עניין 'הדור קבלוה ברצון' - קבלת התורה והמלכת קוב"ה ביום הפורים, כי בהאי יומא
 בו כולנו בשמחה גדולה ועצומה אז הזמן הראוי להמליך את הקב"ה, ולכן מכריזים בעת קריאת המגילה 'המלך...
 המלך...' שוב ושוב.

ס. בעל המעשה רוקח' זצ"ל התגורר בהאלאנד (הולנד) השוכנת על אחד מאיי הים, פעם הגיע נחיל גדול של תולעים
 והציף את כל פני המדינה, והיה חשש של סכנת נפשות שיכלו התולעים את כל האוכל, משלא הצליח המושל
 לגרשם מגבולות המדינה קבע יום תענית לכל התושבים בכל עיירות מלכותו כדי שכולם יתפללו על הגזירה שתיבטל,
 והנה היום שבו בחר לקבוע בו התענית חל בפורים, והיהודים לא ידעו כדת מה לעשות, שהרי לא יתכן לצום
 בפורים, ולאידך גיסא אם ישמע המושל שהם עושים סעודות גדולות יענשם בעונש גדול, ולכן פנו אל המעשה
 רוקח' כדי להתייעץ עמו ולשמוע חוות דעתו, הקשיב לדבריהם ופסק לבל ישביתו את יום הפורים, ובשום אופן לא
 יצומו, ואדרבה יאכלו וישתו כמצות היום, וציווה על כל בעלי החנויות לפתוח שעריהם לרחבה ולתת מאכל ומשתה
 - בשר ודגים וכל מטעמים, לכל הרוצה ליטול בחינם, והוא התחייב לשלם להם את כל ההוצאות, וכן הווה, שכל
 גויי הארץ התכנסו לבית תיפלתם וצמו כל אותו היום, ולהבדיל בני ישראל עם קודש ישבו משפחה ומשפחה ועיר
 ועיר וסעדו סעודות גדולות כיד המלך, ויהי ממחרת יום הפורים הייתה הרווחה לכל העיר, כי לפתע פתאום הלכו
 כל התולעים ונעלמו כלעומת שבאו.

ויהי כאשר שמע מושל העיר שהיהודים לא קיימו את דבריו להתענות ביום הזה, חרה לו הדבר מאד, וביותר
 כעס על הסעודות הגדולות שערכו ברבים, אך מאחר שהעריץ מאד את היהודים ובראשם המעשה רוקח', ובפרט
 כאשר למחרתו אירע הנס שנעלמו התולעים הבין שיש דברים בגו, הלך אל המעשה רוקח' כדי לברר אצלו פשר
 הדבר, מששטח את שאלתו לפניו השיב לו בניחותא ובטוב טעם, דהנה כולנו יודעים ומאמינים שאין פורענות באה
 לעולם כי אם בשביל ישראל, ולכן בעת צער ויסורים עליהם להתעורר ולחזור בתשובה, דהיינו לשוב אליו יתב"ש
 ולעשות רצונו, והלא בפורים נצטוונו לאכול ולשתות ולשמוח, לכן אלמלא היינו מקיימים רצון ה' לא היינו נענים
 בתפילה, שהרי תכלית התשובה היא להתקרב אליו יתב"ש, ואכן בגלל שקיימנו את המצוה כרצון אבינו שבשמים
 ניצלנו ממות לחיים (הובא בדברי שמואל פורים). ולדין ייאמר, הרבה 'תולעים' הרוחשין בראש ובלב, בגוף ובנפש...
 נעלמים כלא היו על ידי שמחת הפורים.

סא. סיפר אחד מחשובי החבורה בבית שמש (רבי יוסף מאיר) אשר רגיל הוא לשמוע קריאת המגילה בביהמ"ד פלוני,
 שם קורא את המגילה בעל קורא מופלג במתיקות ובעריבות ובדקדוק, לפני כמה שנים הלך קודם המגילה
 לטהר עצמו במקווה הנמצאת תחת ביהמ"ד אחר העומד תחת נשיאות אדמו"ר אחד אשר באותה שנה שהה בחו"ל
 בפורים, כאשר יצא מן המקווה פגע בו בנו של הרבי והודיעו כי הוא 'התשיעי' למנין... מיד הבין את אשר לפניו,
 ועל אף שנכספה נפשו לשמוע את המגילה מהבעל הקורא המומחה, מכל מקום הבין כי עדיף להיטיב לאחרים
 וגמר בדעתו להישאר שם, ולא עוד אלא שהתקשר לחברו (ר' יחזקאל) שיבוא אף הוא להשלים למנין עשרה. לאחר
 שהחבר הגיע נדברו ביניהם כי הלא מצוה גוררת מצוה, והיות והבעל קורא בביהמ"ד בו שהו עתה הינו חשוך בנים
 רח"ל, והרי זמן קריאת המגילה הוא עת רצון ובפרט שהינם עוסקים במצוות גמילות חסדים ויש בכוחם להעתיר
 עד שתתקבל תפילתם, על כן מן הראוי שיקדישו את קריאת המגילה להעתיר בתחנונים לישועת הבעל קורא להיפקד
 במהרה, ואכן לאחר שבוע נושע הלה מצרתו, וכתשעה חודשים לאחר הפורים נתבשרו הכל בבשורת הילד הנולד.

בכל יום ויום לראות שלומה בעבור כי היתה יתומה ובצער התפיסה בבית הנכרי, ובזכות זה זכה לנס, וכתוב גם כן 'באמרם אליו יום ויום' וכו' (ג ד), שע"י שבכל יום ויום מתהלך זכה לזה לנצח את המן הרשע ולהכעיסו בכל יום ויום. עכ"ל.

זכור בדבר ממש כתב הרה"ק ה'חתם סופר זי"ע (דרשות לח"ק ער"ה אדר דף קכ"ג טו"ד) וז"ל, זכר מעיינת בניסא רבא דפורים, יסודו בנוי על גמילת חסדו של מרדכי באמנו הדסה, יתומה מאב ואם. ועל כן קראו לה 'אסתר' - כי נסתרה דרכה ובהסתר פנים ממנה, והוא מרדכי גדול הסנהדרין וישב בשער המלך מעודו, לא חס על כבודו, ולקחה לו לבת ותהי לו כבת עינו, כי גם אחרי הלקחה לבית המלך השכים

ונודע לשון הרמב"ם (הל' מגילה פ"ב ה"ז), מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח לרעייו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו נידמה בשכינה, שנאמר (ישעיה נז טו) 'להחיות רוח שפלים, ולהחיות לב נדכאים'.

וכבר מצינו שכל תקפו של נס היה רק על ידי דאגת איש לרעהו והרצון להיטיב עמו^ס, וכה כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ז ד"ה ובבל) על הפסוק (אסתר ב יא) 'ובכל יום ויום מרדכי מתהלך', וז"ל, נראה שכל הדברים הנזכרים במגילה היה הכל לצורך הנס, ובודאי זה דבר גדול מאד שהיה כארבעה וחמשה שנים מעת הלקח אסתר לאחשוורוש, ומרדכי הצדיק הלך

סב. דבר חידוש מצינו ב'פלא יועץ' (ערך פורים) וז"ל, ומצות משלוח מנות איש לרעהו, אשריהם ישראל מקיימין אותה יותר מהחיוב, אבל מה טוב לשלח למאן דאיתיקור מתיקר בה כגון גדול לקטן, ולמאן דאית לה קפידא עלוה כדי לשמח לב אמללים ולהחיות לב נדכאים, ולהרבות אהבה ואחוה שלום ורעות, דכיון דעביד מצוה חדא ליעביד מצוה אחריתי.

וכך כתב ה'אלשיך' על המקרא במגילת אסתר - צום ובכי ומספד, 'מספד' הוא לאחרים, שכל אחד בכה על הצרה של רעהו, ועל כן כשנעשה הנס שלחו איש לרעהו משלוח מנות כהכרת הטוב על שבכה על צרתו. ובפירושו על תהילים במזמור על איילת השחר, כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני, כי הנה היו ב' חטאים, א. שנהנו מסעודתו של אותו רשע ב. שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר. והנה שני החטאים לא היו אצל העניים, כי אחשוורוש לא הזמין לסעודה וממילא לא נהנו, וגם נבוכדנצר לא התייחס אליהם אם השתחוו לצלם אם לאו. וממילא לא היו צריכים לצום, אלא שבכ"ז התענו עבור אחרים, ועל כן - לא בזה ולא שיקץ ענות עני ובשוועו אליו שמע. גם משום כך נתקן לתת להם מתנות לאביונים...

סג. וכמו שהיה מרגלא בפומיה של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע לפרש 'ומשלוח מנות איש לרעהו' - שה'משלוח מנות' יהיה אהבה וחיבה איש אל רעהו...

סד. ובזה ביאר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע טעם הדבר שבמשלוח מנות צריך לתת שתי מנות ואילו במתנות לאביונים סגי במתנה אחת, כי רחמי האדם מתעוררים כשרואה אביון על כן לא הצריכו לתת לו יותר ממתנה אחת, אכן במשלוח מנות הרי מטבע הבריות שלא לתת לרעהו ב'עין טובה' ומקנא במה שיש לו, על כן תקנו לתת שנים בדווקא כדי לסגל לעצמו עין טובה - לתת מתוך נדיבות לב ואהבה ואחוה.

סה. אגב אורחא, שני קושיות הק' הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (עסיס רימוני על מגילת אסתר ד"ה כימים אשר נחו, נדפס בישמח משה על נ"ך), מדוע נכתב במגילה שמרדכי רצה לעשותם יו"ט בשעה שלבסוף נתבטלה כל קבלתם ליו"ט, ועוד תימה, למה רצו מרדכי ואסתר דבר שלא היה לו קיום לבסוף. ומבאר דחדא מתורצת בחברתה, דהנה איתא (ביצה טז.) 'כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה ועד יוה"כ, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יו"ט', ולכן מתחילה קבע מרדכי את יום הפורים ביו"ט ואיסור מלאכה כדי שלא ינכו את הוצאות הפורים ממה שנקצב לאדם בראש השנה, ואף שלבסוף לא נתקבל היו"ט לדורות מ"מ כיוון דכתיב (איוב כב כח) 'ותגזור אומר ויקם לך' קיבלו בשמים את דברי מרדכי שיהא בכלל יו"ט, לענין שלא ינכו את ההוצאות בכלל מה שקצוב לאדם בתחילת השנה, ולכן נכתב במגילה, כי בשמים נתקבל היום ליו"ט.

סו. ומן העניין להביא מה שכתב הרה"ק רבי מרדכי מקאזמיר (מאמר מרדכי, לפורים) זי"ע (ועוד צדיקים) שאי אפשר היה להכניע ולשבר את תוקף הקליפה והטומאה של המן עליו איתא בגמ' (מגילה יג:) 'ליכא דידיע לישנא בישא כהמן' אלא על ידי כח נגדי של שמירת הלשון, והוא ע"י 'אין אסתר מגדת'.

בשם ה'שב יעקב' זצ"ל, שכל העוסק בתורה בין מגילה דלילה למגילה דיומא, מובטח לו שהוא בן עולם הבא^ס, בן קבלתי סתמא, ולא ידענא טעמא^ס.

ובך פסק הרמ"א (סימן תרצ"ה סעיף ג) בשם מהר"י ברונא, ללמוד תורה לפני הסעודה, דהא כתיב (אסתר ח טז) 'ליהודים היתה אורה' ודרשו חז"ל (מגילה טז:) 'אורה זו תורה'^ס.

ובבר אמר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ח"א, פורים תקצ"ו), שלכאורה היה ראוי לקבוע את יום הפורים ליום י"ג באדר שבו היה הנס ששלטו היהודים המה בשונאיהם, וכדרך שתקנו את כל החגים ליום בו אירע הנס (וכגון חנוכה, ש'חנו כ"ה', ובו ביום כבר מדליקים נרות) ומדוע נקבע החג ליום המנוחה, אלא שאם באמת היו עושים את יום הפורים 'בשלושה עשר בו' אזי לא היה חילוק בין הפרזים למוקפין, וכולם כאחד היו חוגגים ביום י"ג והיה העולם שמם מתורה, על בן קבעו חז"ל לעשות הפורים ב'יום המנוחה', וממילא פורים הוא ב' ימים, י"ד לפרזים וט"ו למוקפין, ושוב לא יהא העולם בטל מלימוד התורה, כי בעת שהיהודים הפרזים יהיו עסוקים במצוות היום יעסקו יושבי המוקפין בתורה, וכן איפכא^ז.

במשתה היין מה שאלתך וינתן לך - כי אז נפתחים כל שערי שמים

מצוות חכמים על כל איניש לבסומי בפורי'א^ע (מגילה ז:) והפליגו הצדיקים בסגולת מצווה זו, וכפי

והערב לידע שלומה ומה יעשה בה. ומשמע מקרא דשער המלך קאי נמי אשערי מלכו של עולם, כי דפק בעדה שערי רחמי שמים לבל תנוק ותכשל ח"ו, ובזכות זה החסד נעשו המה גם שניהם שלוחי דרחמנא לבער אבורי עמלק מן העולם ולבנות בית שני. עכ"ל.

אורה זו תורה - חשיבות לימוד התורה בפורים וביותר בין מגילה של לילה לשל יום

נאמר במגילה (ט כז), 'קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם' - ששבו לקבל את התורה מאהבה, וכמו שאמרו חז"ל (שבת פח:). שבהר סיני קיבלו את התורה מיראה ואילו בפורים קיבלו את התורה מאהבה, ופירש רש"י 'מאהבת הנס', על בן הזמן גרמא להנות בתורת ה' ביום זה. וכך כתב ב'יסוד ושורש העבודה' (שער המפקד פ"ו) הנה דרשו רבותינו ז"ל בגמרא הקדושה (מגילה דף טז:) עה"פ ליהודים היתה אורה וגו' אורה זו תורה, ופרש"י, אורה זו תורה - שגזר עליהם המן שלא יעסקו בתורה עכ"ל. מזה יראה חיוב גדול ביום הזה על כל יודע ספר שילמוד תורתנו הקדושה, ולשמוח בלמודה, ולתת הודאה עצומה בפיו ובמחשבתו ליוצרנו ובוראנו ב"ה וב"ש, אשר היא עצת גוים ויפר מחשבות ערומים, המן הצר הצורר שגזר עלינו עם קדוש מלעסוק בתורתנו הקדושה והתמימה, וכן נזכר בשו"ע (סי' תרצ"ה בהג"ה). עכ"ל.

ידועים דברי ה'חתם סופר' (דרושים ואגרות, עמוד רמ"ה) שכתב 'קבלתי מרבי הרב מהו' מענדלי ליליג זצ"ל שהיה רב בביהמ"ד דק"ק פפד"מ, שקיבל מהגאון

סז. בדרך צחות יש להוסיף, שמכלל הדברים גם הלומד תורה בין מגילה דיממא דשנה זו למגילה דלילה לשנה הבאה מובטח לו שהוא בן עולם הבא...

סח. וכך כתב בעל ה'פלא יועץ' זי"ע בספרו 'עלוזו חסידים', ושמעתי על רב אחד שבליל פורים היה יושב ועוסק בתורה רוב הלילה, ואמר, כליל זה הכל אוכלים ושותים ושמחים ואין לו להקב"ה מי שיעסוק בתורתו, אעסוק אני, ותהא תורתך חשובה לפני המקום.

סט. והיו צדיקים שנהגו ללמוד הלכות פסח קודם הסעודה, דהא קיימא לן (פסחים ו.) 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום', ופורים הוא שלושים יום קודם פסח.

ע. כתב ה'בן יהוידע' (מגילה יב: ד"ה יום) על הא דאמרו (שם) על הפסוק (אסתר א י) 'ביום השביעי כטוב לב המלך ביין', אמר רבא יום השביעי שבת היה שישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות, וז"ל. פירוש, אל תתמה איך מתוך הסעודה של אחשוורוש שיש ממנה קטגוריא על ישראל, יצא לישראל תשועה גדולה והצלחה רבה - כי הריגת ושתי היא סיבת ישועת ישראל, שעיי"כ באה אסתר ולקחה מקומה ואח לצרה יולד. לכך אמר 'שישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה', ולכן מצד זה יצא סנגוריא על ישראל, וצמחה להם ישועה בהריגת ושתי בו ביום, עכ"ל. ומכאן למדנו בגדולת כוחה של לימוד התורה להגן מן הצרות והייסורים.

עא. צדיקים היו ממשילים למלך בשר ודם שהיה צריך להעתיק משכנו לעיר אחרת, ובבוא משרתי המלך להעביר את כל חפצי המלך אל הארמון החדש פחדו שמא יבואו ליסטים ויגזלו מחפצי המלך ובעיקר את הכתובים

שהמליץ הרה"ק הייטב לב' זי"ע (יישב פנים לפורים - קול מגילה ד"ה ובבזה) בלשון הגמרא (מגילה ז: 'רווחא לבסימא שביח', שעל ידי ההתבסמות בפורים אפשר לזכות לריווח גדול והצלה בכל הענינים, שפע רב בפרנסה בהרחבה ושאר צרכי עמינו המרובים ע"ב. ורמז ליה הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע (שער יששכר מאמר ימי ששון אות נו) בלשון הכתוב (אסתר ה ו) 'ויאמר המלך לאסתר במשתה היין מה שאלתך וינתן לך', שמשחה היין עת

מסודות המלוכה ומצבא המלכות, על כן העמידו חיילים מזוינים שישמרו על השיירה לבל יפגעו במ אויבי המלך, ואכן הצליחו לשמור עליהם מכף כל אורב וליסטים ולהעבירם אל גנזי המלך בשמירה מעולה, אולם בבואם להעביר את כתר המלכות גבר החשש ולא רצה המלך לסמוך על שומריו. מה עשו, הניחו את הכתר המפואר בעגלה פשוטה ביותר, כיסוהו בבלאי בגדים שחוקים, וכך לא עלה בדעת הליסטים שנמצא כאן אוצר גדול ויקר.

כדבר הזה נעשה ביום הפורים, וכמו שהובא בספרי קודש (עיי" מאור ושמש פורים ד"ה והנה בימות החול) שהאורות היורדים ביוהכ"פ בעת אמירת 'כתר' מתגלים בכל שעות המעט לעת' של יום הפורים, ונמצא שביום גדול וקדוש זה יש ביד כל אחד לבקש מן המלך ככל אשר יחפוץ ואף לפעול שנזכה לשלימות התיקון שתהיה לעתיד לבוא, אמנם כדי שלא תהא יד הכל ממשמשת בו קבעו חז"ל את היום הזה למשתה ושמחה [ואין בו איסור מלאכה או נוסח תפלה כביום טוב, ובמוצאי פורים אין מבדילים בין קודש לחול, וזה דומיא לעגלה הפשוטה, ולא עוד אלא שחז"ל הוסיפו החיוב להשתכר בגילופין ולבטל את הדעת והשכל, שהוא ענין כיסוי הכתר בסמרטוטין], והכל בכדי שאנשים פשוטים יהיו עסוקים בדברים בטלים ולא יגעו בכתר המלכות, אבל המשכיל יבין מזה שיש אוצר גדול מתחת לכל המסכים הללו, ובידו גלגול דברים נשגבים ונעלים.

עב. וכבר הסביר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בשפתי צדיק פורים אות נ"ג) וז"ל בפורים יש כל כך עת רצון שכל איש ישראל יכול לפעול לאין שיעור, אך פן ידרוש שלא כהוגן כיבדו חז"ל בכוס, ואין שום הוה אמינא שנפסיד ח"ו על ידי תקנת חז"ל. כי מן הסתם עולה יותר נחת רוח מי שמבטל חפצו לשמור ולקיים ציווי חז"ל, מאשר יכוון לבקש עבור עצמו טובות אף שיפעול (בפרט, שאפשר להשתדל בתפילה עד עת שתייתו).

מפורסמים דברי ה'חידושי הרי"ם' זי"ע לפרש טעם מצות שתית היין עד דלא ידע, ע"פ מעשה שהיה אצל מרן הבעש"ט הק' זי"ע [יש הרבה נוסחאות בסיפור זה, ואנו נקטנו את השמועה המקובלת בפי העולם], שפעם היה חוטא אחד שאסף סכום כסף גדול כדי לעבור בו עבירה, ויהי בהיותו בדרך עם צרור הכסף שמע קול יללה עולה מאחד הבורות, כאשר התקרב לשם ראה משפחה שלימה מישראל הנתונים בצרה ובשביה, והם סיפרו לו שלא שילמו את דמי החכירות שהיו חייבים לפריץ, ועל כן השליך אותם אל הבור הזה, שאל אותם האיש כמה כסף עליהם לשלם כדי לפרוע חובותיהם, נקב ראש המשפחה בסכום המדויק שהיה לו בכיסו לדבר עבירה, ויהי כשמוע האיש את דבריו לא ידע מה לעשות, והתלבט מאד אם להציל את המשפחה או להמשיך בדרכו הרעה, אך בסוף התגבר ברוחו והלך אל הפריץ ופדה את המשפחה מבאר שחת.

באותה שעה נעשה רעש גדול בשמים, אלו לימדו עליו זכות שהציל משפחה שלימה מישראל, וחלקם טענו שרשע הוא וחטא כל ימיו בפשעים וזדונות... עד שפסקו לתת לו את כח הברכה לברך את כל אשר יחפוץ וכל היוצא מפיו יתקיים, אולם כדי שלא יברך לכל אחד גזרו עליו בד בבד שיהא שיכור, ולא תהא דעתו צלולה עליו, וכן הוזה.

לימים הייתה גזירת עצירת גשמים בעולם, ומשכלו כל הקיצין שלחו משלחת חשובה של ראשי הקהילות אל מרן הבעש"ט הק' זי"ע כדי שיבקש עליהם רחמים, אולם הבעש"ט השיב את פניהם ריקם, באמרם שגזירה היא מלפני השי"ת ואין בידו לבטלה, ושלחם אל איש פלוני כדי שיתפלל עליהם, והוסיף ואמר להם, שאיש זה שיכור הוא המשתכר ביינו מן בוקר ועד ערב בכלל, ועליכם לתפוס אותו ברגעים הספורים שאחר קומו משנתו והתפכחותו משתיה הקודמת עד השתיה הבאה, ובשעה זו של צלילות הדעת עליכם להתעקש אצלו שיתפלל שירדו גשמים, ואכן נסעו להתם ולאחר תחבולות שונות מצאו אותו ב'עת רצון' כזו - וסיפרו לו שהעולם סובל מעצירת גשמים וברצונם שיתפלל עליהם, לגלג עליהם האיש על שבאו לאיש פשוט ונבזה כמותו, והלא שיכור הוא שאין לו בעולמו יותר מטיפה מרה של י"ש ואיך יש בידו לפעול בתפלתו, אולם הם ענו לו שבאו בשליחות הבעש"ט, והם מאמינים באמונה שלימה שעל ידי תפילתו יושעו, בליט ברירה פרש ידיו אל ה' והתפלל עליהם שירדו גשמים, ואכן כאשר אמר 'משיב הרוח' נשב זיקא ובאמרו 'מוריד הגשם' ירדו גשמי ברכה בשפע. כאשר חזרו השליחים

רצון הוא לבקש ולהתחנן לפני מלך מלכי המלכים, כי יש שאמרו שעל כן נוהגים להאריך סעודת פורים לתוך 'נתן לך' כל משאלותיך".

וסיפרו לפני הבעש"ט שאכן ירדו גשמים אחר תפילתו, גילה להם שהוא אותו שיכור שגזרו עליו מן השמים שכל ברכותיו יתקיימו.

לפי זה ביאר ה'חידושי הרי"ם' את הנאמר לעיל, כי ביום הזה אפשר לפעול ישועות נשגבות למעלה מדרך הטבע, ודוגמת אותו שיכור שכל דבריו וברכותיו התקיימו, כמרומוז במגילה (ז ב) 'מה שאלתך אסתר המלכה ותנתן לך', לפיכך קבעו חז"ל דמחייב איניש לבסומי בפוריא.

מספרים, שכאשר הגיד כן ה'חידושי הרי"ם' ניגשו אליו החסידים עם פתקאות ובקשות ורצו למוסרם לו כדי שיעתיר עליהם בדבר ישועה ורחמים, נענה אליהם ואמר 'כנראה שעדיין לא התקדש עליכם חג הפורים...' שהרי צריך לשתות ולבטל הדעת ביין.

ובענינא דיומא רימז הרה"ק מסאטמאר בדרך הלצה בלשון הכתוב (בראשית ט ט) 'ויחל נח איש האדמה ויטע כרם', דהנה רש"י פירש 'ויחל - עשה עצמו חולין', ואילו 'נח' משמעו מלשון מנוחה דהיינו יו"ט, הא כיצד, האם היה יום חול או יו"ט, ובעל כרחך צריך לומר שהיה 'יום טוב אין די וואָכן' [-יו"ט בימי החול], ואיזהו, זה יום הפורים שהוא יו"ט בימות החול, ואמרה תורה שניתן לנו יום זה בשביל 'איש האדמה' אלו הבקשות ארציות של הדייטים החפצים דברים גשמיים, והשעה מסוגלת לפעול לכך היא כאשר 'ויטע כרם', פירוש כששותים יין ומשתכרים כמצות היום, כאמור שעת רצון היא ושערי שמים פתוחים לתפילתנו.

עג. וכמו שהוכיח הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (לר"ח אדר ד"ה או יאמר בהקדם) מדברי הש"ס (מגילה ז): ששנה אחת נתבסם רבה מיינו בסעודת פורים, 'קם רבה שחטיה לרבי זירא', למחר כאשר התפכח מן היין 'בעי רחמי ואחייה' (ביקש רחמים והחייהו), ובזה המעשה גילו לנו חז"ל כי יום הפורים מסוגל לישועות ורפואות למעלה מדרך הטבע, ואף חולה הנצרך לרפואה בבחינת 'תחיית המתים' יכול להיוושע ולהיענות.

ונתן רמז לדבר כי ר"ת של ו'נאמן א'תה ל'החיות מ'תים הם כר"ת של ו'משלוח מ'נות א'יש ל'רעהו, וס"ת של ונאמן א'תה להחיות מ'תים הוא מתנ"ה, לרמז שעל ידי קיום מצוות היום - משלוח מנות ומתנות לאביונים ניתן להחיות מתים.

עוד כתב כי 'ע"י מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים מבטלים תתק"ג מיני חלאים (עי' ברכות ח. תשע מאות ושלשה מיני מיתה נבראו בעולם) ונשפעים החיים העליונים וניצול ממיתה ח"ו'.

הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע הי"ד פגש פעם בפורים באברך ההולך בדרך עם בתו הקטנה ושאלו לאן פניו מועדות, השיב הלה שבתו סובלת ממיחושים שונים והוא הולך לרופא פלוני כדי שיבדוק אותה, תמה הרה"ק מקארלין ושאל 'וכי בפורים הולכים לרופא, פורים איז משקה א רפואה' (ה'שתיה' היא 'הרפואה' ביום הפורים), ונתן לו משקה כדי לתת לה, ואכן נעלמו כל מכאוביה ונתרפאה.

סיפר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ זצ"ל, שהוא היה נוכח שנה אחת אצל רבו הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע כאשר שהה בעיר לאדז' ביום הפורים, ובעת משתה היין היו פני הרה"ק בוערים כלפידיים בקדושה עילאה, לפתע נכנס החסיד רבי יודל ריבאק ז"ל במרוצה ובהלה, וסיפר בדמעות שליש שבנו הקטן נפל מקומה גבוהה בראשו על אבן גדולה, והרופאים הזהירוהו לבל יגעו בילד כלל, כי חיי הבן תלויין לו מנגד, ויהי כשמוע ה'בית אברהם' את דבריו הורה לו לתרום שלש מאות רובל כסף לצדקה עבור עניי ארץ ישראל (כך היתה דרכו בקודש בעת שהזכירו לפניו חולים הזקוקים לישועה, וביותר בעיר לאדז' שהיתה מקום מגורם של עשירים ובעלי נכסים), מיד התחייב החסיד לתת את מלא הסכום לידי הרבי, והתנצל על שאין לו כעת כסף מזומן לשלם, לפיכך יתן טשעק (צ'יק) עם סכום זה כדי שיזכה בנו לרפואה, אולם הרבי לא קיבל את דבריו, ושאלו האם בפעם הזאת גם 'יחזור' הטשעק כבפעם הקודמת (כי בעבר נתן טשעק לרבי, ופקידי הבאנק (בנק) לא נתנו מאומה בעדו, אחר שלא היה לו שם מעות כנגדו), אך החסיד התחייב והבטיח שבפעם הזאת יוכלו למשוך את מלא הסכום מחשבוננו, ובלבד שיפעל הרבי רפואה לבנו השרוי במצב של סכנה, מיד נטל ה'בית אברהם' תפוח שהיה על השלחן וזרקו על ראשו בחזקה, וצעק לעברו שיחזור לביתו, בכה החסיד ותמה 'איך אעלה אל ביתי כאשר בני מוטל על ערש דוי ומפרפר בין חיים למות', אולם הרבי ציוה עליו שוב לחזור

אריה שנאמר (שם כב) הושיעני מפי אריה, ועתה בואו חשבון, שהרי כל דבריו אינם אלא כלפי אחשוורוש הרשע צורר היהודים (עי' שם יד.), אשר ביטל את עבודת בית המקדש, וכתב דת לאבד את כל בני ישראל בשמחה גדולה, ואף על פי כן הבינה אסתר המלכה שחטאה בלשונה כמה שכינתה אותו בשם 'כלב', עד שסברה שמא מחמת כן נסתלקה הימנה שכינה, ומעתה קל וחומר אלף פעמים עד כמה חמור הפגם של המכנה שם לאחד מישראל.

והנה אמרו חז"ל 'מיחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', אמנם, עם כל חשיבותו ומעלתו של ה'בסומי', רבות יש לזוהר שלא תצא תקלה מתחת ידו, כי מי שאינו נזהר בזה חלילה ובשכרותו פוגע ח"ו בהרצובות לשונו אפילו רק ב'נפש אחת מישראל' וודאי עדיף לו שלא ישתה ויצא שוכרו בהפסדו. כי לא אמרו אלא עד דלא ידע -

ד"ה וצא הלחם), לרמוז בזה כדי להמשיך את כל אלו הישועות מסעודת פורים אל תוך 'הלילה' כלומר כל הצרות והיסורים שהם בבחינת לילה.

וכתב ב'מחזור וישרי' (סימן תס"ה) וז"ל פורים שכל אדם מאריך בסעודתו - זמן השמים ימלאו שאילתו, והיינו שימלאו משאלותיו בעת סעודת פורים.

לא יבושו ולא יכלמו - אף כשהוא 'לא ידע' לא יבייש את חברו

דברים נוראים ומבהילים כתב הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש ג), שהנה איתא בגמ' (מנילה טו:) שבשעה שנכנסה אסתר לבית אחשוורוש נסתלקה הימנה שכינה, 'אמרה, קלי קלי למה עזבתני, שמא אתה הן על שונג כמוזר ועל אונם כרצון, או שמא על שקראתיו כלב שנאמר (תהילים כב כא) הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי, חזרה וקראתו

לביתו, בלית ברירה ליוו אותו כמה מחבריו אל עבר ביתו, ויהי כאשר הגיע הביתה פתח את הדלת וראה את בנו מסתובב כאחד האדם, ויהי לנס ולפלא.

והנה הגם שנעשה לו נס בזכות הצדקה לעניי אר"י ובכוחו הגדול של הרה"ק, מיהו הזמן גרמא לכך היה - משתה היין, ואותה שעה מסוגלת לפעול רפואות וישועות למעלה מדרך הטבע, ואף להחזיר נשמות לפגרים מתים, ועל כן מי פתי יבטל ויבזז רגע אחד מיום נשגב וגבוה כזה.

מעשה באחד מיקירי קרתא דירושלים שבמשך שנים רבות לא זכה להיפקד בבנים, והיה מזכיר את עצמו תמיד בפני רבו הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע, אך לעולם בירכו הרבי בשפה רפה ולפעמים אף לא השיב לו כלל, והבין החסיד שמצבו דחוק ביותר, ואעפ"כ לא נפל ברוחו והמשיך לפקוד את בית רבו תמידין כסדרן ולהזכיר את עצמו שוב ושוב לדבר ישועה ורחמים. שנה אחת ביום הפורים נכנס לבית המדרש של חסידי קארלין, ומצא שם את בני החבורה יושבים מבוססים בצוותא חדא כמצות היום, באותה שעה נגמר להם המשקה ובטוב לבם אמרו לו כולם כאחד, שאם יביא להם משקה 'מבטיחים' הם לו שלתקופת השנה יולד לו בן זכר, קיבל הלה את דבריהם, חיפש ומצא כמה בקבוקי יי"ש והביאם לפניו, והם שמחו על כך מאד והמשיכו בכך את הסעודה בהתרוממות.

אחר פורים נשתכח הדבר מלבם, וכאשר עברו כמה שבועות והישועה התמהמהה מלבוא שכח גם החסיד מאותה הבטחה, אולם כאשר פקד בפעם הבאה את בית רבו הרה"ק מקארלין והגיש לפניו את ה'קוויטל' (פיתקא בבקשת רחמים) בו ביקש שוב כדרכו לזכות לבנים, הביט הרבי והסתכל היטב ב'קוויטל' ואמר לו 'הרי כבר נושעת', ושאלו אצל מי היית ומי פעל עבורך ישועה רבתי זאת, נענה החסיד ואמר שלא מיניה ולא מקצתיה, כי לא היה אצל איזה צדיק בתקופה האחרונה... עד שנזכר מ'הבטחת' החסידים בפורים, וסיפר לפני הרבי דברים כהווייתן, שהחסידים אמרו לו להביא משקה ובשכר זה יזכה לשנה הבאה לחבוק בן, ויהי כשמוע כן הרה"ק מקארלין אורו פניו, ואמר 'אויב אזוי איז פשוט (אם כן פשיטא שנושעת), מיר האבן געקוקט האבען מיר געזעהן אז ס'איז נישט שייך (הסתכלנו וראינו שלא שייך לפעול עבורך ישועה בדרך הטבע, אמנם כאשר) יודען זיצן צוזאמען, און זיי ווייסן פון גארנישט קענען זיי אלץ בוקע זיין, ביז צום כסא הכבוד', (כאשר יהודים יושבים בצוותא חדא באהבה ואחיה ושלוש ורעות יש בכוחם לבקוע כל המחיצות ולהגיע עד לכסא הכבוד), וממילא אין שום חידוש איך פעלו דבר ישועה ורחמים רבים.

עד. וכך אמרו כי מצד אחד 'שכור' ר"ת ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, כי על ידי המשתה יכול להתעלות בתוקף השמחה עד שיבוא להודות להקב"ה, וליבו ובשרו ירננו לקל חי וכל עצמותיו תאמרנה ה' מי כמוך, ולא ידך

אשר עשה ה' לאבותינו ומשבחים לשמו הגדול, כמוהם יהיו צאצאי מעיו וכל אשר חפץ ה' בידו יצליח'.

ובך מפורש ב'כל בו' (סוף הל' פורים) 'חייב איניש לבסומי בפוריא ע"י, אבל לא שישתכר דהשכרות איסור גמור הוא, ואין לך עבירה גדולה מזו, שהוא גורם לג"ע וש"ד וכמה עבירות זולתם, אך שישתה יותר מלימודו מעט כדי שירבה לשמוח ולשמח האביונים וינחם אותם, וידבר אל לבם, וזוהי השמחה השלימה'.

עוד סמך לכך, מדברי הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל מבראד ('יד אפרים' על השו"ע תרצ"ה בדברי הט"ז סק"א) בענין 'עד דלא ידע', ובתו"ד מבאר שיעור שתיה בפורים, וז"ל. 'ולי הצעיר נתפרש בחזיון לילה, שהכוונה הוא, שעיקר החיוב של המשתה הוא שיהיה שרוי בשמחה, כדכתיב (תהלים קד טו) 'ויין ישמח לבב אנוש', ומחמת שיהיה שרוי בשמחה יהיה חדות ה' מעוון, ויתן תודות והלל לה' על הנס מתוך הרחבת הלב וכו', לכן אין לו להשתכר יותר מדאי שיתבלבל דעתו ולא יכיר בתוקף הנס כלל, וזהו שאמרו 'חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע' - הך 'עד' הוא 'ולא עד בכלל', ורצ"ל שגדר חיוב השתיה בזה לבסומי עד גבול דלא ידע, שמן הנבול הזה והלאה הוא ביטול כוונת חכמים לבסומי - כדי שיתן הלל והודאה, דכיוון שתתבלבל דעתו כל כך פשיטא שאין בו דעת ותבונה לשבח

שע"י השתיה תבטל דעת השותה, אבל זאת לא אמרו ולא התירו שיגרום בשתייתו שגם חברו יצא מדעתו מחמתו, ע"י אונאת דברים והלבנת פנים הפוגעים באדם עד עמקי נשמתו"ה.

והיינו דקאמר הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שהר"ת של ע"ד ד'לא ידע' הוא 'ידע', כי צריך ידיעה גדולה איך לקיים מאמר זה.

ופשיטא דבכהאי גוונא, עדיף טפי לסמוך על גדולי הפוסקים (יד אפרים הובא לקמן) דמה שאמרו 'עד דלא ידע' היינו עד ולא עד בכלל, וכן נקטו הרבה אחרונים (עי' באו"ח סימן תרצ"ה ובנו"כ שם) שהחיוב הוא לשתות יותר מלימודו ותו לא, ולכן הרוצה להדר על עצמו ולהשתכר - אסור לו לעשות כן אלא אם הוא יודע בבירור שלא יפגע ולא יצער את חברו, אבל אם יש לו ספק ספיקא שמא לא יוכל להיזהר בכך אזי ברור שעדיף טפי שימנע בשב ואל תעשה מלהשתכר"י.

בזכות זהירות זו יתברך ברוב הברכות כמו שהאריך ב'מטה משה' (תתרי"ב) עד כמה חיוב גדול הוא להיזהר ולהישמר שלא תביא לו השתיה מצב של שכרות וזלזול ב'הלכות התורה' כנשילת ידים, ברכהמ"ז ותפילה, ומסיים שם - 'וכל היוצא בעקבי הרועים לעשות את כל המעשים האלה ע"פ דרכם (דהיינו בזהירות שלא לבוא לידי מכשול ע"י השתיה), ושמחים בזכרם את כל הנסים

'שתוי' ר"ת שמור תם וראה ישר (תהלים לו לו), כי צריך שפתותיו כמרחבי רקיע ברון שיר ושבח ולא להיפך ח"ו.

עה. ומידה טובה מרובה, גבי מרדכי כתיב 'ודובר שלום לכל זרעו', ואמר מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל, כי הנה מרדכי הצדיק נעשה מקורב למלכות, ולא רק 'מקורב', אלא 'משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים', אמנם, עם כל זה עדיין היה דובר שלום - היה אומר 'גוט מארגן, א גוט יאהר' וכו' לכל זרעו - צו יעדן אינגעלע (לכל ילד), ולא הרגיש שום פתיחות כבוד בזה אלא 'ודובר שלום לכל זרעו'... (פניני רבינו הגרי"ז).

עו. הנני מאריך בכל זה, כי עיני ראו ולא זר, כאשר השתתפתי בשמחת שבע ברכות לחתן ביום הפורים, ובאמצע המשתה קם אחד מחבריו של החתן כטוב לבו ביין והזכיר לו 'מעשיו הראשונים' בפני קהל ועדה, ועתה מצא מקום לגבות את חובו, והגם שכלפי חוץ הראה החתן פנים שוחקות, אך ביודעי קאמינא שאחר הסעודה הסתגר החתן בחדר לפניו מחדר, ובכה בדמעות שליש מחמת הדברים הקשים כגידין שפצעו את רגשותיו כמדקרות חרב. ועתה נחזי אנן, וכי לזאת התכוונו חז"ל במצות 'עד דלא ידע', והלא לא יתכן שמצוה תביא את האדם לידי עבירה שחמורה כשפיכות דמים, על כן במקום דאיכא למיחש להכי פשיטא שלא ישתה יין כלל, ושב ואל תעשה עדיף.

עז. בספר 'דברי שלום' (להרה"ק ר' שלום מבראהין זי"ע) מביא מזקיננו (הרה"ק ר' שלמה חיים זי"ע), שעל כן דייקו חז"ל בלשונם ואמרו 'מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', ולא אמרו 'לבסומי ביין', כי חובת האדם לשמוח עם יום הפורים עצמו, ולא יהא היין אלא כאמצעי לסלק את העצבות והדאגות המסובבים אותו כל ימות השנה, ותהיה השמחה בעיצומו של יום.

ולפאר על תוקף הנם, ואתבונן אליו בבוקר וראיתי כי נכון הוא'.

ובזה מפרש מדוע אחר מימרא זו של 'חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע' הסמיכו בגמרא את העובדא 'קם רבה ושחטיה לרבי זירא', והלא זה מעשה לסתור, דמהא משמע שאינו ראוי להשתכר, שהרי נגרם מזה מכשול גדול כל כך. אך להאמור כוונת הגמרא לומר שיש גבול בשתיה ואסור להשתכר יותר מדאי, דפוק חזי מה עלה להם, [ונעתיק לשונו, כי אלמלא יצאו הדברים מפי גדול בתורה כמו ה'בית אפרים' לא היה אפשר לומר כן] 'ולפי שלא נשמרו מלעבור הגבול בא הדבר לידי סכנה, לכך יש לזהר שלא לבסומי רק עד הגבול הזה דלא ידע, ולא יעבור'.

ומבאן שענין השתיה בפורים היא לרומם את הלב מן הגשמיות והחומריות, ועי"ז יוכל בשר ודם להודות על הניסים ועל הנפלאות מתוך חרדה ושמחה, אבל המשתכר כשכרותו של לוש הרי הוא משבש את דעתו ואינו יכול להודות כלל, ולא עוד אלא שהוא עלול לבוא לידי איסורים חמורים, דהרבה שכרות עושה, וישקול מעשיו במאזני פלס ויזהר כל אחד כפום שיעורא דליביה שלא יבא לידי עון רציחה בהלבנת פנים...

לא ביקשה דבר - מעלת הוותרנות וקבלת בזיונות באהבה איתא בגמ' (מגילה יב:) על הכתוב (אסתר א ז) 'וכלים מכלים שונים' שהיה אחשוורוש הרשע משתמש בכלי המקדש לסעודתו, ואמר רבא, באותה שעה יצתה בת קול ואמרה ראשונים מתו מפני כלים ואתם שונים בהם. ואכן עוון זה הביא למיתתה של ושתי, וכדבריהם ז"ל (שם יא:) אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו - שאחשוורוש הוציא כלי המקדש והשתמש בהם בסעודתו - בא שטן וריקד ביניהן והרג את ושתי. ולכאורה יש

לתמוה, מדוע הרג את ושתי ולא את אחשוורוש, והרי הוא זה שהשתמש בכל הקודש, והיה דינו ליהרג כשם שבלשצאר מלך בבל נהרג באותו הלילה שהשתמש בכלי הקודש.

וביארנו בשם הגה"ק רבי שלמה קלוגער זצוק"ל, עפ"י מה דאיתא במדרש (ילקוט מדרשים ערך 'רבינו הקדוש', ובעי"ז ר"ה ז.) רב הונא בריה דרבי"ל חלש, ונמשך לאותו עולם (העליון) כמה ימים ולילות, וכשחזר לעולם הזה אמר לתלמידיו 'בני, אשרי מי שאינו עומד על מידותיו (אלא הוא מוותר תמיד משלו). העבודה, באו כיתות של מלאכי השרת ולימדו עלי זכות ולא קיבלו מהם, עד שבא מלאך ואמר להם על מי אתם מלמדים זכות, שמא על זה שמעולם לא עמד על מידותיו, מיד פשרוני ממיתה לחיים'. ומכאן שבזכות ה'ווייתור' משלו ניצול אדם ממות לחיים כפשוטו ממש ע"ה. והנה באותה סעודה צוה אחשוורוש 'לעשות כרצון איש ואיש', ולא עמד על שלו שכולם יעשו כרצונו ע"ה, וויתור זה הצילו מכל עונש. רק ושתי ש'עשתה משתה נשים בית המלכות' - שנחגה כמלכה באותה סעודה שהכל חייבים לשמוע לקולה, כאן מצא בעל חוב לגבות את חובו ובא שטן והרג את ושתי.

עוד ביארנו בזה, כי באותו יום ביישה אותו ושתי והטיחה בו דברים קשים מאד, שכינתה אותו בלשון גנאי ואמרה לו (מגילה יב:) שמע נא 'שומר הסוסים' של אבי (אחשוורוש היה שומר סוסיו של בלשצאר) - אבי היה שותה יין כנגד אלף אנשים ולא השתכר, ואילו אתה - קצת יין שתית וכבר השתכרת והשתתית, וע"י אותה בושה הומתקה הגזירה מעליו, ולכן יצא הקצף רק על ושתי שהיא נהרגה ולא הוא, והיינו דכתיב 'וכלים מכלים שונים' - קרי ביה מכלים, שעל ידי הבושה והכלימה השתנה גזר דינו וניצול מן המות לחיים². מעתה יש

עח. וישים אל ליבו מה שאמרו בגמרא (מגילה יב:) כי מרדכי הצדיק (בן יאיר בן שמעי) נולד רק בזכות שדוד המלך העביר על מידותיו ונמנע מלהרוג את 'שמעי בן גרא' שקילל אותו, מתוך האמונה 'כי ה' אמר לו קלל' (שמואל ב' טז ז), והרי שרק בזכות העברה על המידות והאמונה בה' נולד מרדכי ונצמחה הישועה.

עט. והדברים צריכים חיזוק ביותר ביום הפורים, כאשר לרוב מצוות היום מצויים גם 'תקלות' שונות, ואין נעשה הכל כרצונו, וד"ל, וצריך לעמוד על המשמר שלא יתרגז ויקפיד בבית ובחוץ, אלא לא יעמוד על מידותיו, וינהג במידת הוותרנות, ובכך ירוויח גם שלא להעכיר את שמחת הפורים...

פ. וכך אומרים בשם בעלי המוסר, שהנה בגמ' (מגילה יב:) דרשו מה שנאמר (אסתר ב א) 'זכר את ושתי ואת עשר עשתה ואת אשר נגזר עליה', שנגזר עליה הגזירה שתצא להריגה מאחר שהיתה משעבדת בבנות ישראל שיעשו

לומר ק"ו לדידן, ומה אותו רשע שלא קיבל עליו את הבזיונות באהבה ובאמונה זכה לקרוע גזר דינו, ק"ו בן בנו של ק"ו שישראל מאמינים בני מאמינים העושים באהבה ושמחים ביסורים, בודאי שאין כל בריה יכולה להשיג גודל שכרם שיאכלו בשכר מדות טובות אלו^{פא}.

ויהי רצון, שנזכה לקבל מאת הבורא יתב"ש משלוח מנות ומתנות^{פב}, שפע רב וכל מיני ישועות, ובקרוב בימינו נזכה לגאולה השלימה, ובקרוב נראה 'מגילת הגלות' הארוכה כיצד הכל היה לטובה ולברכה, כדברי הרה"ק מקאצק זי"ע שמכל הצרות של כלל ישראל

מלאכה בשבת, ומעתה צריך להתבונן שאילו הייתה מתרצית ומסכימה לבוא לא היה המלך כועס עליה אלא אדרבה להיפך... ואם כן כיצד היתה נענשת על מה שעשתה, אלא חידוש נפלא, אילו הייתה מתרצית לבוא כבקשת המלך, והייתה מתבזית (כמאמרם ז"ל, שפרחה בה צרעת וגדל לה זנב או קרניים וכו'), הרי אותם בזיונות היו מכפרים לה על חטאיה, עד ששוב לא היה מקום לעונש כלל.

כה אמר הרה"ק רבי שאול ידידיה ממאדזיץ זי"ע בשם הרה"ק רבי יחזקאל מקאצמיר זי"ע לרמז בכתוב (אסתר א יח) 'זכדי בזיון וקצף', וז"ל, הבזיון יהי די כדי לכפר על הקצף (ישא ברכה ח"ה עמו' כט).

נוראות הוכיח הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מהא דאיתא בגמ' (מגילה טו:) 'מה ראתה אסתר שזימנה את המן וכו', רבי שמעון בן מנסיא אומר אולי ירגיש המקום ויעשה לנו נס', ופירש רש"י, 'ירגיש שאני צריכה להחניף רשע זה ולזלזל בכבודי'. וכבר הבאנו לתמוה מה יתן ומה יוסיף מה שהיא צריכה להחניף לאותו רשע, אלא מכאן נלמד עד היכן מגיע כוח הבזיונות לכפר ולהציל מכל צרה וצוקה, שאף שבני ישראל צמו שלושת ימים לילה ויום ואף עמדו בתפילה לפני הקב"ה שיחוס וירחם עליהם, אך עדיין לא הסתפקה אסתר בכך, אלא הזמינה את המן הרשע למשתה היין וזלזלה בכבודה, כי בזכות בזיונות אלו תיבטל גזירת כליה על כלל ישראל.

פא. ומכאן תצא הקריאה לאלו שזכו לקבל קיתון של בזיונות שידעו לנצל אותה מתנה טובה אשר 'בזיונות' שמה, כי שעת הכושר נקלעה לפנייהם לבקש רחמים על אותם הדברים בהם זקוקים הם לישועה, כי עת רצון נפלא הוא לקבל תפילותיהם באותו הזמן. וכבר שמענו מעשיות לרוב על אנשים שנתבזו ביום הפורים וזכו להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

ונביא מעשה אחד ללמד על הכלל כולו יצא, ממה שאירע לפני כמה שנים, סיפר לי ידיד נאמן איש חסיד, לפני זמן מה חשה בתו שלא בטוב, אחר בדיקת הרופאים עשו לה ביופסיה (ביאפסיע), ולדברי הרופאים מצאו שם שהמצב אינו טוב ל"ע... מאחר שהוא חי מ'באר האמונה' ידע והכיר בערכם של בזיונות, אשר בידם לסדר כל ענין ובכלל זה גם לפדות ממות כדברי הרה"ק רבי שלמה'קה מזוועהיל זי"ע, החליט להמתין ולתור אחר בזיון הגון שיוכל על ידו להנצל ולהציל את בתו מכל סכנה, ואכן כעבור כמה ימים לפנות הבוקר נכנס מאן דהו לביהמ"ד שבו קבע האיש את מושבו בשעות של לפנות הבוקר, והחל גוער וזועק, נוזף ומבזה, מקלל ומגדף אותו בכל מיני קללות ובזיונות, והיו כל שכניו היושבים לצידו בכל יום, תמהים, ראו כיצד הלה אינו פוסק פיו מקללה, ולעומתו שותק שכננו כאילו אין הגערות והקללות עליו אלא על שכן אחר, כך אירע במשך 10 מינוט (דקות) תמימות, ויהי ככלותו לדבר פרש האיש לקרן זוית, בכה והתפלל לפני הבורא שיחיש רפואה שלמה לבתו והוא מעניק לה את זכות בזיונותיו שעברו עליו עתה, גם כשפנו אליו במשך היום שכניו לשולחן הלימודים ובפיהם 'בשורה' שהם ביררו על אדם זה המקלל והמבייש, מי הוא ומי רבו, מה מעשיו ומה עובר עליו, והוברר להם שאינו שפוי בדעתו כלל, אל תשים לב ולא יכאיבו לך דיבוריו, אמר להם האיש כבר פדיתי את דמי ההוצאות (איך האב עס שוין ג'קעשט), אלא שלא גילה להם איזו ישועה עתידה לבוא עליו בזכות 'הוצאות' הללו.

אחר כמה שעות כשהאיר יום, ביקש האיש מבתו שתשוב לבית הרופא ותבקש ממנו לבדוק שוב בדיקת ביופסיה (ביאפסיע) וכן עשתה, ובקול צהלה ורינה נתבשרו לאחר כמה ימים שנראה שם אך בקושי דבר קטן שאפשר בקל להסירו (בלשונם של עסקני רפואה, כל מי שנגזר עליו חולי זה מתברך שיהיה באופן קל כגון דא).

כמו"כ עובדא הוה בעיר אחת בארה"ק כאשר אברך חשוב אשר המתין כשבע שנים מיום נישואיו ועדיין לא נושע, הלה הכה בידו מתוך שכרות לבחור יתום, והלה נתבזה נוראות ושתק, בגבורת נפש נענה המוכה אל המכה הנני מעניק לך את זכות הבזיונות, ואכן לפקודת השנה נולד לו בן למזל"ט.

פב. כה אמר הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע (בי"ז אדר, יומא דהילולא של אביו הרה"ק הפחד יצחק מבאיאן זי"ע) הנה בני ישראל קיימו בפורים העל"ט מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים, וב'ירושלמי' (ר"ה פ"א ה"ג) איתא שהקב"ה

באר הפרשה - פרשת ויקרא - זכור - פורים

נכתבה מגילה, כגון מגילת אסתר בימי אחשוורוש ומגילת אנשיוכוס בימי היוונים, והתברר לבסוף שהכל היה לטובה, ומי יתן וכבר נזכה לראות את ה'מגילה' מן הגלות המר הזה, ונראה עין בעין דכל מה דעבר רחמנא היה לטובה...

מקיים כל התורה כולה, וא"כ, אף מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים מקיים הקב"ה, והרי זה פשיטא שאם בני ישראל ראויים שישפיעו עליהם כל טוב אין זה נחשב כ'מתנות', ומתי נחשב להם כ'מתנה' – כשאינם ראויים... אז יתן להם הקב"ה בתורת 'מתנות לאביונים' בני חיי ומזוני, עכל"ק.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ויקרא תשפ"ד

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (א, א)

פי' רש"י "צא ואמור להם דברי כבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי" וזה תמוה, וכי זה דברי כבושין המה? והלא דברי גדולה המה, שבזכות ישראל זכה משה שנדבר עם השי"ת, וי"ל דדברי כבושין היינו שע"ז יוכלו להכיר כמה הי' גדול חטא העגל, שע"י שנעשו בעלי תשובה הגיע למדריגה גדולה הזאת שזכה משה שנדבר עמו השי"ת בזכותם.

(תורת משה לחת"ס)

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה (א, ב)

כתב בספה"ק בני יששכר: (מאמרי ראש חודש - מאמר ב) "והנה ענין הקרבנות הוא לקרב כל המדריגות 'דומם' 'צומח' 'חי' 'מדבר' אל הקדושה, הנה הקרבן - החי, העצים - צומח, המלח - דומם, והאדם (מדבר) שמקריבם בכחו אל השי"ת הנה כל הנפשות של דומם צומח חי מדבר כולם מתקריבים ומשתחווים לקדושתו ית"ש וזהו תענוגו ושעשועיו ית"ש, וזה נקרא קרב"ן להו"ה שמקרב כל הארבע מדריגות נפשות אל ד' אותיות השם הנכבד.

(בני יששכר)

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם (א, ב)

יש להבין מדוע בתחילה כתב "קרבן לה'" ובסוף כתב "תקריבו את קרבנכם"? והביאור בזה: אדם כי יקריב מכם - שאדם מקריב קרבן מעצמו - מעצמותו, מהרצונות הפרטיים שלו, זה קרבן לה' כי ה' רוצה בעיקר את ליבו של האדם, את רצונו ואת האנוכיות שלו, כמו שכתוב: "תנה בני ליבך לי" אבל כשאדם מקריב בהמה שמינה וליבו בל עימו, בלי הכנעה והרהורי תשובה - זה לא קרבן לה' אלא קרבנכם.

וכן בפסוק ג' כתוב: "אם עולה קרבנו" אם אדם רוצה לעלות קרבן (עולה) ולקרב את עצמו לבוראו (קרבנו) מה יעשה? יקריב אותו (לרצונו) יקריב את רצונו לפני ה'.

סיפר הרה"ק החוזה מלובלין, פעם אחת בליל חורף קר היה הקיסר נפוליאון שוכב באוהל בקרב גייסותיו על פני השדה ומתכסה בכמה שמיכות, ולפתע תקפו צימאון גדול למים אך מפני הקור הגדול התעצל לצאת מתוך שמיכותיו, עד שאמר בליבו: אם כן עצלן אתה נפוליאון מה בינך ובין האחרים?

מיד קפץ ממשכבו והלך לקצה השדה שם עמדה חבית מים. כיון שהגיע לשם חזר ומלך: בשביל מעט מים טרחתי כל-כך ולא יכלתי להתגבר על צימאון? אם-כן? מה ביני לבין שאר בני תמותה? לא שתה, הלך ועלה חזרה על יצועו.

למעשה כזה - סיים החוזה את סיפורו - אני קורא שבירת הרצון.

וסיפור זה יכול להיות אצל כל אחד מאיתנו:

כך סיפר הגר"ש שבדרון זצ"ל: בבחרותי אהבתי לעשן סיגריות, והשתוקקתי היתה גדולה. פעם הייתי עם חברי בחדר אחד ושוחחנו על דבר מה, החורף היה בעיצומו והקור הירושלמי היה עז, כעבור זמן מה חשקתי מאוד לעשן סיגריה, אולם זו היתה מונחת בחליפה התלויה על הקיר...

כאן הזדמנו העצלות והתאוה לפונדק אחד, תאוה לעשן סיגריה, ועצלות כי התעצלתי לקום מהמיטה לקחת את הסיגריה מפאת הקור... חשבתי לעצמי מה עושים, אתגבר על התאוה ולא אקום?

נשארתי עצלן. אשבור את העצלות ואקום לקחת סיגריה? נשארתי עם התאוה.

מה עשיתי? קמתי, ניגשתי אל החליפה והוצאתי את חפיסת הסיגריות, ממנה הוצאתי סיגריה אחת, חיפשתי גפרורים, ואף מהם הוצאתי רק אחד, אח"כ הנחתי את הסיגריה עם הגפרורים על השולחן ואילו אני חזרי למיטה מבלי לעשן...

כך התגברתי על התאוה וגם שברתי את העצלות.

בתפילת ראש חודש אנו אומרים: "בהיותם מקריבים לפניך זבחי רצון" שיהיו מקריבים וזובחים לפניו את הרצון שלהם.

(האמנתי כי אדבר)

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשטה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם: (ד, כז) יש לדייק בפסוק מהו "ואשם", הרי אמר כבר שנפש תחטא וכו' ממצות ה' אשר לא תיעשנה? ועוד, "אשם" יש במשמעותה הזדה יותר משגגה, והרי כאן מדבר משוגג ולמה נקט לשון של "ואשם"? ידועה השאלה, אדם שחטא בשוגג, הרי עשהו בלי כוונה ולמה מוטלת עליו החובה להתכפר? כדי לבאר עניין זה נקדים את דברי המדרש בפרשתנו: (מדרש תנחומא ויקרא פרק ו) "שנו רבותינו מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה לא יצר אדם על עבירה שעשה בשוגג אלא שנפתח לו פתח שיחטא ואפילו בשוגג ואפילו במזיד". דהיינו, שכשעובר האדם עבירה בשוגג מוטל עליו לשוב לא רק על העבירה בשוגג שעשה כעת, כי וודאי שקדמו לזה עבירות אחרות שעשה בשוגג או במזיד. ויש לו לשוב על החטאים שקדמו לעבירה הזאת.

עוד נקדים, דברי המשנה במסכת אבות: "ועל כרחך אתה נוצר וע"כ אתה נולד וע"כ אתה חי וע"כ אתה מת וע"כ אתה עתיד לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה". נשאל הגר"א על דברי משנה זו: כיון שיצירתו ולידתו וחיוו של האדם הכל הם בעל כרחו, אם כן למה צריך ליתן דין וחשבון? וכי הוא בחר להגיע אל המצב הזה?

ואמר רבינו הגדול הגר"א ז"ל לבאר עפ"י דברי הגמרא במסכת בבא בתרא ד', שמה אומרת הגמרא שראובן שיש לו שדה, באמצע השדה של שמעון, ושמעון הקיף את שדהו משלוש צדדים, אי אפשר לחייב את ראובן להשתתף בהוצאות בניית הגדר, מחמת שתי סיבות: א. שהוא לא ביקש משמעון לבנות את הגדר. ב. שראובן טוען שבין כה וכה נשאר הצד הרביעי פתוח, כך שאין רווח מהגדר של ראובן. אך אם עמד ראובן והקיף את הצד הרביעי, מגלגלים עליו להשתתף גם בשלש המחיצות הראשונות.

והנה כאן ביצירת האדם גדר הקב"ה בשלשה גדרים: "בע"כ אתה נוצר", "בע"כ אתה נולד" ובע"כ אתה חי", אי"כ אין לחייב את האדם בעונותיו כדין המקיף את חבירו משלשה רוחות שלא מדעתו, אך כאשר האדם יחלה והוא משתדל בכל כחו להתרפא וכל אשר לו יתן בעד חייו, ובזה מגלה דעתו שהוא חפץ בחייו, וממילא מגלגלים עליו את הכל.

בזה ביאר באפן נפלא את המשנה הנ"ל: "ועל כרחך אתה נוצר וע"כ אתה נולד וע"כ אתה חי" - אי"כ למה נענש על עבירותיו? ומתרת המשנה כיוון ש"על כרחך אתה מת" - שהמיתה היא בעל כרחך, ואינך חפץ למות, לכן: "ע"כ אתה עתיד לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה" כדין המקיף את הגדר הרביעי.

ומספרים שהמגיד מדובנא זצ"ל נוכח אז כאשר אמר זאת הגר"א ז"ל, והוסיף להמתיק דבריו הקדושים עפ"י משל, כדרכו כקודש: איש אחד שהיו לו שתי בנות, אחת כעורה רעת מראה מאד, והשנית רגזנית ומלאה פללות ודברי פתי, ולא היה איש אשר ירצה להנשא להן. בא שדכן חכם

והציע לאביהם שני חתנים: בעד הכעורה הציע חתן שהוא עוור, ולא יוכל לראות צורתה, ובעד השנית הציע חתן חרש אשר אזנים לו ולא ישמע. וייטב הדבר בעיני אביהן, ונגמר בכי טוב, ובאמת נישאו שתי בנותיו, לאותם חתנים.

ויהי היום, והגיעו אל עיר מגוריהם שתי רופאים מומחים: האחד רופא עיניים והשני רופא אוזניים. שני החתנים נגשו אל הרופאים ובקשו תרופה למחלתם, הרופאים אבחנו את בעייתם, והסכימו לרפא אותם בעד סכום גדול. החתנים הסכימו, והתחייבו לגייס את הסכום הגדול, בשביל שירפאו ממומם.

הרופאים אכן הצליחו לרפא אותם. שמחתם הרקיעה שחקים. אך, אליה וקוץ בה, שלום הבית זורם על מי מנוחות – הופר כאחת, בבית החרש קמה מהומה ומחלוקת גדולה בינו לאשתו, ואף כן בבית העיוור לשעבר, שהאחד ראה צורתה המנוולת של אשתו, והשני שמע דברי הפתי ומבול הקללות. עד כדי כך, שכאשר באו הרופאים לתבוע שכרם מאנו לתת החתנים לתת באמנם כי הרע להם יותר, ונהרס שלום הבית.

הדבר הובא למשפט לפני הרב, ואחרי ששמע טענות החתנים, שהרופא קלקל ביותר ע"י רפואתו, אמר הרב: א"כ, בדין שהרופאים מוכרחים לתקן מה שקלקלו, ולהשיב את החתנים למצבם הקודם – אם יש בכחם. נענו הרופאים ואמרו: להרוס זה קל יותר מאשר לתקן...

כאשר שמעו שני החתנים את פסק הדין של הרב, ותשובת הרופאים, רעדה אחזתם ונזעקו ואמרו כי אין רצונם בשום אופן לשוב למצבם הקודם!

אמר הרב, א"כ חייבים אתם לשלם את הסכום בשלימות לרופאים. והנמשל ברור, שכאשר האדם מתחזק ומתאמץ להירפא, ולהאריך את חייו שומה מודה הוא כי מרוצה הוא מכך שבא לעולם...

בזה נבין את דברי המדרש תנחומא הנ"ל. שאם יבוא האחד ויטען, הרי הייתי שוגג ולמה עלי לכפר גם על השגגות? התשובה: היות שאדם זה עשה פעם אחת עבירה – אפי' קטנה, במזיד, הרי שגילה והראה שישנה אפשרות שימרה את פי ד' ולכן מגלגלים עליו גם את השגגות.

ואפשר להעמיס טעם זה בפסוק "ואם נפש אחת תחטא בשגגה וכו' אשר לא תעשינה" וכי למה חייב כפרה על כך? התשובה: "ואשם", שפעם היה לו חטא במזיד וממילא מתחייב כפרה אף על השוגג.

(צינוני תורה)

מאוצרות המגידים

כל חלב לה' (ג, טז) כתב הרמב"ם (הל' איסורי מזבח פ"ז ה"א): "ויביא קרבנו מן היפה המשוחב ביותר שבאותו המין שיביא ממנו וכו',

והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה – יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב – יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו, כסה ערום – יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר – יקדיש מן היפה שבנכסיו, וכן הוא אומר 'כל חלב לה'".

והנה לרבים מאתנו ישנם הרבה רגעים של התלהבות, של התעוררות, שבטוחים אנו שיובילו לשינוי בכל מהלך החיים, ואכן מכח אותם רגעים ממשייכים אנו לחיות את חיינו כבני תורה, אך בחלוף הזמן ההתעוררות דועכת.

בפסוק כאן כתובה עצה נפלאה: "כל חלב – לה"!

בכדי להקדיש בהמה להיות קרבן, הסדר הוא: נכנסים לרפת, בוחרים בהמה ואומרים: 'הרי זה הקדש', ולפי ההלכה הבהמה הופכת מיד להיות נכס של השי"ת.

מדוע התורה אומרת לנו לפעול לפי הסדר הזה? מדוע אי אפשר פשוט לקחת בהמה, להביא אותה לבית המקדש ולהקריבה, בלי שתיהפך קודם להיות ממון הקדש?

טמון כאן רעיון נפלא. נצייר לעצמנו אדם שעשה עסק גדול והרוויח ממון רב. הוא שמח שמחה גדולה, ב"ה יש לו כלפיו הכרת הטוב. מתוך השמחה הגדולה בא לכלל החלטה להביא לבית המקדש קרבן, שהוא ביטוי של אהבה ע"י שפיכת הדם על גבי המזבח.

הוא נכנס לרפת לבחור בהמה המשובחת והנאה מכולן, ומכריז: "הרי זו לה"!

בינתיים הדברים משתנים, מצבו הכללי שוב אינו שפיר כשהיה, עליו לשלם חובות. כשמגיע זמנו לעלות לירושלים ולהביא את הבהמה לקרבן, הוא חושב לעצמו: 'בעצם, זו בהמה יקרה, אני לא יכול להרשות לעצמי להביא לקרבן כזו בהמה'... אך זה מאוחר מדי, הוא כבר התחייב כשאמר "הרי זו לה"!" הבהמה כבר מוקדשת, נחשבת רכוש ההקדש, ואין באפשרותו להתחרט!

מספרים על האדמו"ר מויז'ניץ זצ"ל שפעם התקשר לאחד מחסידיו והזעיקו לבוא מיד. כשהגיע אמר לו: אני צריך כסף לצדקה! שאל החסיד: מדוע הרבי הזעיק אותי היום? מה היה קורה אילו הייתי בא מחור? ענה הרבי: היום הכסף הזה הוא בגדר רווח, מחור הוא כבר יהיה בגדר קרן!... לכן קראתי לך היום כדי שתתן מיד את הכסף לצדקה, ללא יכולת להתחרט.

'אני מקדיש את אהבתי אליך, ה"!

שמעתי מעשה נפלא שהיה עם מרן החפץ חיים זצ"ל.

לח"ח זצ"ל היה בן יקר, חלק מהמשנה ברורה הוא כתב יחד אתו. והנה למרבה הצער הבחור שבק חיים לכל חי. בעת פטירתו הח"ח לא היה בראדן, וכשהגיע לשם, היה זה ממש אחרי הקבורה כאשר האנשים היו עדיין סביב הקבר. הוא ביקש מהם להמתין מעט, ואז פתח ואמר את הדברים הבאים:

בתקופת האינקוויזיציה חיה בספרד אשה אלמנה ולה בן יחיד אשר היה כל עולמה, מלבדו לא היה לה מאומה בחיים. רח"ל אותו בן יחיד נהרג, וכשזה קרה היא אמרה כך: רבש"ע, אני מודה ומתוודה לפניך, שכאשר בני היה חי היה מקום בלבי גם לו, ולכן לבי לא היה שלם באהבתי אליך. עד עתה, כשהשגחה גרמה שאינו בין החיים יותר, לבי שלם באהבתך. המשיך הח"ח ואמר: רבש"ע, כשבני היה חי, היה מקום בלבי לאהבה אליו, וכעת את האהבה הזו אני מקדיש לך, הקב"ה!

כלומר, הח"ח הביא סיפור וניסה ליישם אותו על עצמו, אך כמדומה שאם נדייק בדברים נגלה הבדל משמעותי בין הסיפור ליישום שלו, כיון שסוף כל סוף הח"ח חי כמה דורות אחרי אותה צדקת שחיה בזמן קדום יותר, והרגשותיו לא היו באותה דרגה שלו.

היא אמרה שעתה לכה שלם באהבת ה', והמשמעות היא מיידית – עכשיו לכה שלם. הח"ח לא אמר – רבש"ע, האהבה שישנה כעת בלבי היא אליך, אלא – "את אותה אהבה שהיתה לי כלפי הבן – אני מקדיש לך".

שכן, מרן הח"ח בא עם הכוחות וההתלהבות למלא את לבו באהבת ה'. הוא הבין: כעת אני מתלהב, זהו רגע מרגש עד מאוד, הלוויית הבן שהיה כה יקר, אך מה יהיה מחור ומה יהיה מחרתיים, ומה לאחר מכן? בגאונותו ובצדקותו אמר: אני מקדיש את אהבתי אליך יתברך! ממילא, בעתיד לא תהיה לי ברירה, אצטרך לעשות הכל כדי להישאר במדרגה הזו.

היה זו גאונות בעבודת ה'.

אברהם אבינו נידב עצמו לה'

רעיון זה מעשי בתחומים רבים בחיים, וניתן על ידו לפתור בעיות רבות.

אמרו חז"ל (ברכות ו ע"ב): "כל הקובע מקום לתפילתו – אלקי אברהם בעזרו". קורה ואדם מאבד מההתלהבות שלו בתפילה. אם יקבע לעצמו מקום לתפילתו – מובטח לו שהקב"ה יהיה בעזרו, ולא עוד אלא "וכשמת אומרים לו: אי עניו, אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו".

יש להתבונן, מה עשה אדם זה בכדי לזכות למדרגה זו? וכי משום שהגיע לבית הכנסת וקבע מקום לתפילתו, זכה להיקרא עניו וחסיד?

והנה כאמור, השכר המובטח לקובע מקום לתפילתו הוא: "אלוקי אברהם בעזרו". מדוע דוקא אברהם?

התורה מתארת את אברהם אבינו ע"ה במילים "נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם" (תהלים מז, י), דרשו חז"ל (סוכה מט ע"ב): "אלקי אברהם ולא אלקי יצחק ויעקב? אלא: אלקי אברהם, שהיה תחילה לגרים". אברהם אבינו היה נדיב כי היה הגר הראשון בעולם, הוא נידב את עצמו לקב"ה.

מהי מהותה של גרות? מה בעצם ההבדל בין גר לשאינו גר? הרי ברמב"ם (הל' מלכים פ"י) מבואר, שגוי יכול לקיים את כל המצוות ולקבל עליהן שכר [חוץ משתי מצוות: שבת ומילה], ואכן כך מספרים חז"ל על אברהם אבינו, שקיים את כל התורה כולה עוד לפני שהתגייר. מה משתנה אפוא בשעה שגוי מתגייר?

ההבדל הוא כך: כשאברהם אבינו נטל לולב ואתרוג בעודו גוי - הוא קיים מצוה לה'. כשהוא התגייר - הוא נידב את עצמו לה'. מעתה הוא עבד הוא לא מנדב את עצמו. "תן לו משלו, שאתה ושלך שלו" (אבות פ"ג מ"ז), אחרי שנידב עצמו לה' - ממילא הכל יבוא, כי מעתה הכל שייך לה'.

לכן הקובע מקום לתפילתו ומבין שזהו חלקו של הקב"ה - "אלקי אברהם בעזרו". אברהם היה הראשון שנדב לה' והביא לו קרבן, ואדם זה הולך בדרכו, הוא נותן לקב"ה מה ששייך לו, וכשדבר שייך לקב"ה - זוכים לסייעתא דשמיא מיוחדת.

להקדיש את שעת הלימוד מראש

טמונה בדברים עצה מעשית.

נצייר לעצמנו יהודי אוהב תורה, רוצה ללמוד בכל מאוודו. הוא מגיע הביתה אחרי יום עבודה מפרך, מוציא גמרא מהארון ומתחיל ללמוד. כמה זמן? כמה שיוכל... אחרי שלוש דקות העיניים מתחילות להיעצם והראש נשמט על צדו. הוא מתיישב על הספה לנוח מעט - ובוזה נגמר הסיפור...

הציור ודאי מוכר לכולנו. מה בכל אופן ניתן לעשות במצבים הללו?

אתן לכם עצה נפלאה. כשמתיישבים ללמוד, יש להחליט לפני כן [כמובן בלי נדר] כמה זמן מתכוונים ללמוד. לעשות קביעות עתים - והזמן הזה שייך לה'. זהו קרבן עולה, כליל לה', ואז - אם העיניים מתחילות לבעור, יאמר לעצמו: מה כבר יכול לקרות לי? הרי אף אחד עוד לא מת מעייפות... ובמקרה הכי גרוע אמות על קידוש ה'. ברגעים קשים אלו יזכיר לעצמו את דברי חז"ל: "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהן, שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהלה' (ילקו"ש תורה רמז תשס).

בצורה כזו, רוב הסיכויים שלימודו ייראה אחרת לגמרי. אם מתחילים ללמוד מתוך החלטה נחושה, עם חשק פנימי - גם אם באמצע התינוק מתחיל לבכות והאשה מצפה לעזרה, זה אחרת, כי הרי הקדיש את השעה הזו לה' במסירות נפש.

צריך לדעת, ואני אומר זאת רק בהשקפה, לא מבחינת הלכתית - כשקובעים שעה ללמוד תורה, הזמן הזה שייך לקב"ה. אדם נדב את הזמן הזה וכעת כביכול הזמן שייך לקב"ה.

דמעה - יהלום שיש לנצל

לרבים מאתנו יש מדי פעם כאב לב, כתוצאה מבעיות בפרנסה, בחינוך הילדים, בריאות וכו', ועלינו לדעת כי מבחינה מסויימת כאב לב הוא דבר יקר מאוד, יהלום שצריך לדעת איך להשתמש עמו.

מסופר על הגאון רבי ברוך בער זצ"ל, שבהיותו ילד קטן, פעם אביו נתן לו מכה והוא התחיל לבכות. באמצע הבכי נטל הילד סידור בידו והתחיל להתפלל תפילת מנחה. שאל אותו אביו - מדוע אתה מתפלל מנחה עכשיו? ענה ר' ברוך בער: הרי ממילא אני בוכה, עדיף כבר שאנצל את הדמעות ואתפלל כעת תפילת מנחה!

דמעות הן יהלומים, "אף על פי ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו" (ב"מ נט ע"א), וכשקורה וכבר בוכים מסיבה כלשהי - יש לנצל את הדמעות לתפילה מעומק הלב, תפילה עם דמעות.

ביום כיפור הגברים עומדים בקדושה ובטהרה כל היום בבית הכנסת ומתפללים, ואילו הנשים פעמים רבות נאלצות להישאר בבית, עם הילדים הקטנים. אותה אשה שנשארה בבית ביום הקדוש מרגישה את עצמה אומללה, לא ניתנה לה האפשרות להתפלל בבית הכנסת. היא לוקחת סידור, מתחילה להתפלל, ומדי פעם מורידה דמעה. אין לשער ערכן של דמעות אלו. אשה שמורידה דמעה, יכולה לפתוח את כל השערים.

כמה יקר הוא כאב הלב, בכוחו לפרוץ את כל המחיצות!

כאב לב - על דבר המגיע שנלקח

מדוע כואב לנו?

משל לאדם שרח"ל איבד את עינו בתאונת דרכים. חבריו הרואה אותו בצערו מנסה לנחמו. הוא פונה אליו בשאלה: אם לכולם הייתה עין אחת, האם גם אז היית עצוב? והוא עונה: לא. אם כך, אומר החבר, תדמיין לעצמך שלכולם יש עין אחת...

כך גם אדם שאין לו פרנסה, יאמר לו: הנה, לחם ב"ה יש לך! תאר לעצמך שלא היה לך אפילו לחם...

כל אלו סברות טובות, אך אין בכוחן לרפא את כאב הלב.

מדוע?

כי מה שמפריע לאדם הוא שלא רצה משהו ורצונו לא התמלא, אלא ההרגשה שמשהו נלקח ממנו! קנאה היא תכונה טבעית אצל כל בני האדם.

ישנה קנאה כשרה כמו קנאתה של רחל בלאה, שמכח קנאה זו נולד יוסף, וישנה קנאה שאינה כשרה. אם לאדם יש את החלק שלו, הוא לא יקנא במשהו טוב יותר. אדם מקנא רק כשחסר לו, כשהוא מרגיש שמה שמגיע לו אין לו.

בהר סיני היו עם ישראל כאיש אחד בלב אחד. כיצד היה יכול כל אחד לאהוב את השני, בשעה שראה בעיניו שהשני זכה להשגה מעבר להשגה שלו?

התשובה היא - אף אחד לא יקנא בחבריו כשהיתה לו את השלימות שלו. אדם שהוא שלם לעולם לא יקנא באחרים. קנאה וכאב לב נובעים מחמת שלאדם חסר משהו. אם למישהו חסרה עין, כואב לו משום שהוא מרגיש שגם לו מגיע שיהיו לו שתי עינים כמו לשאר אנשי העולם. אם חסר לאדם פרנסה, קנאתו באחרים אינה משום שהם עשירים והוא לא. אם היה לו את החלק הנצרך לפרנסתו הוא לא היה מקנא. הוא מקנא כי הוא מרגיש: גם לי מגיעה פרנסה. גם אני צלם אלקים, ומן הראוי שחסדו של הקב"ה יושפע על כולנו שלימות, זה משהו ששייך לי!

זוהי ההגדרה האמיתית של כאב לב - כאב על דבר שמגיע לי, שבאמת שייך לי, ונלקח ממני.

לנדב את כאב הלב לקב"ה!

אדם יכול להחליט החלטות יפות, לפעמים זה עוזר ולפעמים לא. נאמר שלאדם יש בעיה מסויימת, הוא מרגיש שמגיע לו ואין לו. הקב"ה לקח את הדבר ממנו וכעת עליו להשלים עם המצב.

אכן זה לא קל. מה עושים במקרים כאלו?

העצה בזה היא, שינדב את הצער וההפסד כקרבן לקב"ה על אם ישראל, שיאמר: "תהא מיתתי כפרה על כל ישראל". "נדיבי עמים נאספו", תנדב את הכאב לקב"ה!

הח"ח ראה את בנו היקר נקבר והוא עשה דבר גאוני. הוא אמר: רבש"ע, לקחת אותי? אני מקדיש אותו לך! במקום שתקח - אני נותן אותו. בזה הרגע נהפך אותו כאב לב לקרבן עולה, אשה ריח ניחוח לה'.

לאדם יש כאב לב. הוא מושך מצד אחד והקב"ה מהצד השני. תתבונן רגע: במקום להילחם ולהצטער, אדרבה, תאמר: רבש"ע, אני מבקש ממך שעגמת הנפש הזו תפתח שערי שמים ותשפיע שפע ברכה והצלחה לכל עם ישראל.

"תן לו משלו". אם ה' לקח דבר, הוא יודע מדוע, ופעמים רבות כאב הלב הזה עשוי להוריד שפע, וכשיורד שפע - אתה הקרוב ביותר ואתה תקבל אותו.

לדאבונו כל כך הרבה מכאב הלב פשוט הולך לאיבוד. הבה ננדב אותם לקב"ה, נבקש במילים מפורשות שהצער וכאב הלב יהיו כפרה על עם ישראל, כי כאבי הלב הללו הם שנותנים לנו את הזכות ואת הכח להמשיך.

(תפארת שמשון)

אלף זעירא

משה רבינו ביקש, כאמור, לכתוב "ויקר" והקדוש ברוך הוא הורהו לכתוב "ויקרא". בקש רשות לכתוב לפחות אלף זעירא, וקיבל. ואמרנו שבא להורותנו, שאם אי אפשר להשיג הכל, נשיג לפחות חלק.

ידוע שה"חפץ חיים" זצ"ל בקש מחתנו, הגאון רבי אהרן הכהן זצ"ל, שינצל את כח הדיבור שנחון בו, וישתדל לדרוש ברבים בדברי תורה ומוסר, לעורר את הלבבות לשמירת התורה והקפדה במצוות.

ואמר לו: "פעמים רבות עולה בלב הדרשן החשש שמא עמל הוא לחינם ומכלה כוחו לריק. שדבריו אינם פועלים ואין איש שמתעורר לשוב על ידם בתשובה. ברם, עליך להתעודד וללמוד מן הפריצים. יוצאים הם לציד ברוב תכונה והמולה, מלווים בעוזריהם ובעדת כלביהם ומכלים יום תמים ברכיבה מתישה. דהרה וסערה - ואין מאושר מהם בשובם עם צבי או דוב, אריה או זאב כשלל..."

ואף אתה, לא עליך המלאכה לגמור, אל תתימר להשיב את כל העולם בתשובה. דיך אם תעורר הרהורי תשובה בלב ר' צבי או ר' דוב, ר' אריה או ר' זאב - אין לך שכר ועונג רב מזה!"...

זהו שאמר הכתוב (משלי יז, כד): "את פני מבין חכמה, ועיני כסיל בקצה הארץ". כלומר, הכסיל רוצה להשיג הכל, עד קצה הארץ. ואין זה ברוחו, ומתיימש מכל וכל. והחכם המבין מסתכל באשר לפניו, ומשיג מעט, ועוד מעט, והולך מחיל אל חיל, מתקדם בשלבים!

והיה ה"חפץ חיים" דורש ממפיצי ספריו, שבכל מקום בואם ידרשו בענין שמירת הלשון, חשיבותה ונחיצותה. חזר אחד מהם מסבב המכירות, נתן ל"חפץ חיים" את הכספים שקיבל, והודיע על התפטרותו. ביקש ברכה למקצוע חדש.

"מדוע" תמה ה"חפץ חיים", "הלא הצלחת למכור ספרים רבים בזמן קצר. זיכית יהודים רבים, וגם הרווחת לא רע".

אישר, אבל אינו יכול לעמוד בתנאי שהותנה עמו, שישא דברים בכל מקום בואו.

"מדוע", שאל ה"חפץ חיים".

ענה: "אספר לכם, אקח לדוגמא את אחת הערים", אולי זה כגדר לשון הרע, לומר את שמה. סיפר שבקש לשאת דברים בבית הכנסת הגדול, ואמרו שהרב מוסר שם שיעור קבוע. גם בבית הכנסת השני והשלישי מתקיימים שיעורים, וברביעי ובחמישי לא מעוניינים בדרשה. לבסוף נשא דברים בבית הכנסת של החייטים. עלה ודרש בגנות חטאי הלשון. כל המספר לשון הרע מגדיל עוונות כנגד עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים (ערכין טו ע"ב), והקדוש ברוך הוא אומר: "אין אני והוא יכולים לדור בעולם כאחד" (שם), וראוי לסקלו באבן (שם), ועלול לעבור על שבעה עשר לאוין, כמפורט בהקדמת ה"חפץ חיים".

יידן, קרא בנהמת רוחו, כמה נוהרים אנו מטיפת חמאה שנפלה לתבשיל עוף, וכבר רצים לרב, ואוסרים את התבשיל, ומגעילים את הקדרה -

איסור אחד, מדרבנן. וכאן, שבעה עשר איסורים מדאורייתא, רחמנא לצלן!

שמע ה"חפץ חיים" דבריו, והתפעל: "נפלא, לדרשה כזו התכונתי!"

"כן", התמרמר, "וכשיצאתי, שמעתי אחד השומעים אומר לחברו: היה כדאי לבוא! סוף סוף, שומעים דברים לענין! אספר לאשתי, שלא תעשה כזה ענין משאלות במטבח. רצה לרב, שופכת את התבשיל, מגעילה את הקדרה. הרי זה פחות חמור מלשון הרע!"...

היה המום. במקום להועיל בדרשתו, עוד הזיק...

הרגיעו ה"חפץ חיים": "תנוח דעתך. ראשית, אין זו אלא תגובה של אחד, והלא היו שם כמה שומעים, ואולי הושפעו לטובה.

ושנית, כבר אמר הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל: כדאי לדרוש בפני עם רב, ואפילו יתברר שהדרשה לא פעלה מאומה למעשה. אבל אם במהלכה אחד השומעים נתקף הרהור חרטה, ולו יהא זה הבהוב קל, זיק שנעור וכבה -

ואפילו אחד זה לא יהיה אלא הדרשן בעצמו...

וכבר היה כדאי!"

ואספר - בשעתו, בקשו המשכילים לקעקע את חומת היהדות בליטא. מה עשו, יסדו בחסות השלטונות "בית מדרש לרבנים" בו חנכו "רבנים" לעתיד לכפירה, וללעג לכל קודש. מובן שהמוסד רכש שם רע ואיש לא שלח לשם את צאצאיו.

הוגיעו ראשיו את מוחם, כיצד יקנו לו הילה של יוקרה. שמו של הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל היה נערץ בפי כל, החליטו שאם יסכים להעניק

חסות למוסד, לעמוד בנשיאותו שיקרא שמו עליו, לא יהססו ההורים לרשום אליו את הנערים.

גייסו את השלטונות לרעיון הנואל, ושר ההשכלה אובארוב נתן הסכמתו. יתר על כן: קרא למנהיג הדור הגאון רבי איצלה מוולוז'ין זצ"ל, ודרש ממנו לפעול בענין.

רבי איצלה הסכים לכך, מהסיבה הפוכה. סבר שאם רבי ישראל יעמוד בראש המוסד יחולל בו מהפכה ברוכה. יפטר את המורים הכופרים, יבחר במורים יראי שמים, וישפיע בדמותו הכבירה וביראתו הקודמת חכמתו העצומה על החניכים.

הכלל, שר ההשכלה הרוסי התלוה אל רבם של ישראל, ויחדיו פנו לרבי ישראל - שהיה אז אברך בשנות השלושים לחייו - שיעתר לבקשה.

רבי ישראל שלל את הרעיון מכל וכל. הוא סבר שהמוסד רקוב מיסודו, ומנויו רק יתן גוושפנקא לשחיתותו, כחותמת הכשר למוצר טרף. וכדי שלא להתגרות במלכות מצד אחד וגם לא להיות תחת מרות גדול הדור בליטא שחיבב את הרעיון, ברח לעיר הנמל ממל שבצפון גרמניה.

המצב הרוחני של הקהילה היהודית בממל היה בשפל המדרגה. יהודים הגיעו לשם כדי להתערות בחיי הכלכלה, וכלכלת העיר סבבה סביב הנמל הגדול. פריקה וטעינה, יבוא ויפוא. הנמל עבד ששה ימים בשבוע, ושבת ביום ראשון, יום השבתון של הגויים. ועסקי היהודים עשו שבתם חול, רחמנא לצלן.

ידע רבי ישראל שלא יעלה בידו לשכנעם לסגור עסקיהם [כעשר שנים מאוחר יותר, כשהגיע לממל לתקופה ממושכת, עלה בידו לפעול לסגירת כל עסקי היהודים בשבת. אבל זו פרשה בפני עצמה]. עבדו ביום ששי כרגיל, סגרו עסקיהם עם ערב והחליפו בגדיהם, ובאו לבית הכנסת לקבלת שבת. שבו לקידוש וסעודת שבת, ולמחרת השכימו ליום מסחר רגיל!

ביקש רשות הדיבור בין קבל שבת לערבית. עלה ואמר: "טאיייערע ברודער", אחים יקרים, הרי כולנו יהודים, וכולנו מאמינים, וכולנו רוצים לשמור את התורה. והראיה, שאתם כאן. שלאחר יום עבודה מפרך ומתיש התכנסתם לקבלת שבת חגיגית. אלא מאי, גדול נסיון הפרנסה, ואינכם עומדים בו. לא אחווה דעתי, 'כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע' (יבמות סה ע"ב). אבל בדבר אחד תסכימו אתי -

גם אם 'חייבים' אתם לפתוח את העסק, אין שום הכרח ואין שום היתר לעשן! אין שום היתר לכתוב, ולו אות אחת, במה שאינו נוגע לעסק. לפחות זה!"

"כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים" (ברכות ו ע"ב), הדברים היוצאים מן הלב נכנסו ללבוותיהם, וקיימו וקבלו עליהם לשמור שבת כהלכתה, בכל פרטיה -

מלבד בעסקיהם.

לא, לא היה לכך היתר. אבל כמה חלולי שבת נמנעו בעקבות אותה דרשה -

אלף זעירא!

ובהיותי בארצות הברית, ספר לי שם רב אלו שאלות מגיעות אליו. אחד טלפן, אביו נפטר, ועליו לשבת שבעה. אבל אינו יכול להשבית את העסק שבוע שלם. יאמר הרב, מה המינימום שעליו לשבת. והשיבו על אתר: המינימום הוא ארבעה ימים.

סבר וקיבל.

שמעתי ותמהתי: אני מכיר "שלושה ימים לכבי, שבעה להספד, שלושים לתספורת" (מועד קטן כז ע"ב). אבל ארבעה ימים, מה המקור?

הסביר לי: "הוא נפטר ביום רביעי". נו, אז מה? "שלפחות בשבת יהיה העסק סגור".

הבנתי: אלף זעירא!

(והגדת)

נפש כי תחטא (ד, ב)

מדוע חילה התורה בין החוטאים: לגבי יחיד כתבה: 'נפש כי תחטא', לגבי צבור (פסוק ג): 'ואם כל עדת ישראל ישגו' ולגבי נשיא (פסוק כב): 'אשר נשיא יחטא?'

מבאר ה"כלי יקר": שלשון 'כי' מורה יותר על ודאות מלשון 'אם', ולשון 'אשר' מורה יותר על ודאות מלשון 'כי'.
"לפיכך, בחטא הרבים, שהוא דבר שאינו מצוי שרבים יסכימו על החטא, לכך נאמר 'ואם כל עדת ישראל ישגו', שהוא מורה על הספק" - כשמדברת התורה על צבור שחטא בעקבות הוראה שגויה של בית דין, נקטה בלשון 'אם', כיון שרחוק הדבר שצבור לשם יסכימו לשמוע להוראה שאינה נכונה.

"וכן בכהן משוח נאמר (פסוק ג) 'אם הכהן המשוח יחטא', כי רחוק הוא ובלתי שכיח שהכהן המשוח או רבים יחטאו". "אבל סתם יחיד בנקל יבוא לידי חטא, על כן נאמר 'נפש כי תחטא', שלשון 'כי' מורה על דבר שקרוב לוודאי יהיה כן".

(ומתוק האור)

והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל (ה, כג)

כי יחטא ואשם - כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה, ולדעת ולהתוודות כי חטא ואשם (רש"י)

דרך התשובה לעולם אינה נחסמת בפני הרוצה לשוב. אם אך יכיר בחטאו ויעשה את המוטל עליו כדי לתקנו ולכפר עליו - יתכפר לו עוונו בלי להשאיר בו אפילו רושם.

דא עקא, שהיצר מטעה את האדם להתיאש מן התשובה, וכך באר ה"חפץ חיים" את בקשתנו בתפילה "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו":

משל לכפרי אחד, שבהגיע חג הסוכות בא אל המתבן להכניס את התבואה. העגלה היתה עמוסה ולא יכלה להיכנס.

מה עושים?

נכח שם ליצן אחד שאמר לו: "תמורת עשרה רובל איעץ לך עצה". שמח הכפרי ושלם את הסכום שהושת עליו. "וכעת", פנה אל הלץ, "אמור לי מה עצתך".

נתן בידו הלץ זכוכית מגדלת והנחה אותו להביט דרכה אל הפתח. "עכשיו תוכל להכניס את התבואה" אמר הבדחן והלך לדרכו.

רדף אחריו הכפרי וזעק בגרון ניחר: "רמאי" הפתח אמנם גדול, אבל התבואה גם היא גדולה יותר ואינה נכנסת".

"אין בעיה", אמר הליצן, "אתן לך כעת גם זכוכית מקטנת. על התבואה הסתכל עם זכוכית מקטנת, ועל הפתח עם זכוכית מגדלת וכך תוכל להכניסה..."

כך בדיוק, אומר ה"חפץ חיים", פועל השטן: לפני שאדם עובר עבירה, בא השטן ומנסה לשכנעו לעבור את העברה. "איך אוכל לעשות עברה?" נבהל היהודי, והשטן עונה: "זאת עבירה? זה בקושי מנהג... כולם עושים זאת, וחוזך מזה תוכל לעשות תשובה". כך הוא מקטין בעיניו את חומרת מעשה העבירה.

לאחר שעבר האדם את העבירה, ובא לעשות תשובה עליה, מגיע אליו השטן עם זכוכית מגדלת ואומר: "על כזאת עבירה אתה רוצה לעשות תשובה? הלא אתה שקוע בבוץ מעל לראש, אין לך סיכוי!..."

על כן מבקשים: "הסר שטן מלפנינו ומאחרינו". שלפני החטא לא יבוא להראות לנו שהחטא אינו כל כך חמור, ולאחר החטא לא יצליח לשכנע אותנו שאי אפשר לעשות תשובה על חטא עצום שכזה...

והנה נאמר בפסוק: "שמח בחור בילדותיך, ויטיבך לבך בימי בחורותיך, והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך, ודע כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט" (קהלת יא, ט) אומרת הגמרא: אלו הם דברי יצר הרע שאומר לך "עשה חיים!" אבל מה אומר היצר הטוב? "כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט".

ולכאורה - אומר ה"מגיד מדובנא" - קשה להבין כיצד חצי פסוק אומר יצר טוב, וחצי פסוק אומר יצר הרע.

אלא ודאי - ממשיך המגיד מדובנא - הפסוק כולו דברי יצר הרע הם, והדברים יתבארו, כמובן, על פי משל:

אדם פגש בחברו ושאלו "האם כבר אכלת היום משהו?"

ענה החבר: "לא, ובטני כבר נדבקת לגבי מרעב"

מבאר ה"כלי יקר": שלשון 'כי' מורה יותר על ודאות מלשון 'אם', ולשון 'אשר' מורה יותר על ודאות מלשון 'כי'.
"לפיכך, בחטא הרבים, שהוא דבר שאינו מצוי שרבים יסכימו על החטא, לכך נאמר 'ואם כל עדת ישראל ישגו', שהוא מורה על הספק" - כשמדברת התורה על צבור שחטא בעקבות הוראה שגויה של בית דין, נקטה בלשון 'אם', כיון שרחוק הדבר שצבור לשם יסכימו לשמוע להוראה שאינה נכונה.

"וכן בכהן משוח נאמר (פסוק ג) 'אם הכהן המשוח יחטא', כי רחוק הוא ובלתי שכיח שהכהן המשוח או רבים יחטאו". "אבל סתם יחיד בנקל יבוא לידי חטא, על כן נאמר 'נפש כי תחטא', שלשון 'כי' מורה על דבר שקרוב לוודאי יהיה כן".

"אבל הנשיא המתנשא לכל ראש ונוהג נשיאותו ברמה מתוך רום לבבו, ודאי יבוא לידי חטא, לכך נאמר 'אשר נשיא יחטא', כי לשון 'אשר' מורה על דבר שודאי יהיה ואין בו ספק".

ובספר "שערי אהרן" הוסיף נופך לביאור זה בשם המגיד רבי נטע מחעלם: ראשי התבות של "אשר נשיא יחטא" הם 'אני'. אדם שעסוק בכל עת בטיפוח ה'אני' שבקרבו בנקל עלול להכשל בחטא.

כיוצא בכך אנו מוצאים אצל פרעה שלאחר מכת ברד אמר (שמות ט, כז): "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים", ביטוי שממנו משתמע כאילו הכניע את עצמו ואת גאותו, אולם לכשנדקדק בו נמצא, כי הוא שרבב את ה'אני' שלו לתוכו, ומן הרגע שבו קים 'ואני' - הכל מתקלקל.

ואכן, אלמלא תיבת "ואני" היו ראשי התיבות של הפסוק הזה 'ה' ו' ה', ורק תבת "ואני" הרסה את המהלך.

רבי גד'ל איזנר תאר בהקשר לכך אפיזודה מעניינת, המופיעה בספר "במחיצת ר' גד'ל" (עמוד קיט-קטו):

היה זה בימי השואה הנוראה, במחנה קולדיץ, לשם הובילה ההשגחה העליונה את רבי גד'ל. במחנה זה העסקו היהודים בעבודות כפיה המשברות את הגוף ואת הנפש, ורבי גד'ל, כדרכו, ניסה לרומם את רוח היהודים המושפלת עד שאול תחתיה.

באחד הימים נקרא, עם עוד קבוצת יהודים, לעבודות חפירה קשות. בטרם הורד אל בורות החפירה, הבחין רבי גד'ל שהשומר שהופקד עליהם הינו שוטה, סימן ההיכר הבולט לכך היתה הגאווה הגדולה שלו בהיותו מהלך עם משרוקית בפיו, ושעון זהב מתנופף מעל מעילו.

כידוע כשנסיון עם שוטה מצליח - הוא מסתיים טוב, וכאשר לא, הדבר עלול להיות מסוכן... בכל זאת החליט ר' גד'ל לנסות.

"שימו לב" - לאט ר' גד'ל לחבריו - "הזהרו ואל תעזו לצחוק...".

"מה עומד להיות?", הרימו כולם את גבותיהם בשאלה.

"בעצמי אינני יודע, אבל דבר מה יהיה כאן, ואתם - השמרו פן תצחקו...".

כולם הבטיחו והחלו לחפור ולחפור ללא הפסקה.

"קאמראד'ן" (חברים) - קרא לפתע ר' גד'ל בשפת ה'דויטש' בקול שנשמע היטב באזני השומר - "אם ירצה המייסטער שלנו, יכול הוא להשמיע שריקה שתשמע בכל הרחוב"... בהערה זו בקש לבחון עד היכן מגעת שטיותו של אותו שומר... ואכן, כעבר שבריר דקה שלף הלה את משרוקיתו ושריקה חדה חתכה את האויר.

"הרי אמרתי לכם" - קבע ר' גד'ל.

דקות ספורות לאחר מכן שוב נשמע קולו: "קאמראד'ן, אם ירצה המייסטער שלנו עוד נוכל לדעת מה השעה עתה..." וזאת עלינו לדעת, חוקי הנאצים אסרו על היהודים לדעת את השעה, וקבעו כי עליהם לעבוד אך ורק על פי פקודות.

לא חלפו דקותיים, והמייסטער המהולל חלף ליד הבור ואמר, כאילו באקראי: "האלב צוועלף" (אחת עשרה וחצי)...

"קאמראד'ן" - אמר שוב ר' גד'ל - "אם ירצה המייסטער שלנו, יתכן שיהיה לנו הרבה קולרבי לאכילה..."

הפעם בקע מפי של השומר קול מתנצל: "והרי גם לי עצמי אין..."

"הו" - ענה לו ר' גד'ל - "אם רוצה המייסטער, בודאי שיוכל להשיג..."

"אם כך המצב" אמר הראשון, "אני מזמין אותך לאכול"

נכנסו למסעדה, והחבר הזמין כיד הדמיון הטובה עליו. לפני ברכת המזון, נשמט ה"מארח" מהמקום והשאיר את חברו לבד.

הגיע בעל המסעדה עם החשבון המנופח, ותבע ממנו את התשלום.

"אני רק הזמנתי", התפתל החבר, "חברי הוא צריך לשלם", אך לא עזר לו מאום, הוא נאלץ לתת את שעונו היקר בתור משכונ ויצא מן המסעדה כולו כעוס ונסער.

לאחר שבוע פגש את ה"מארח" שלו, מיד כשראו התנפל עליו בשצף קצף.

עצר אותו החבר ואמר לו: "רגע אני מבין שהשארת שם את השעון היקר שלך. שעון זה עולה לפחות פי שנים ממחיר הארוחה, ולפדות אותו הרי אינך יכול, חזור לשם, אפוא, ואכול עוד ארוחה דשנה..."

כך פועל היצר הרע, אומר המגיד מדובנא. אומר הוא לאדם: מאחר וממילא "על כל אלה יביאך האלקים במשפט", הרי ש"שמח בחור בילדותך" - תמשיך 'לעשות חיים' עוד ועוד, אל תעצור, ממילא אתה כבר שקוע מעל לראש בעוונותיך...

אבל החכם עיניו בראשו, ויראה לתקן את אשר עיוות, ויפה שעה אחת קודם!

(ומתוק האור)

"הדיוט אם מריח ריח כנפים נפשו קצה עליו והתורה אמרה והקטיר הכהן הכל המזבחה וכל כך למה אלא כדי שיהא המזבח מהודר בקורבנו של העני" (רש"י ומדרש)

כיון שהתאספנו לענין של צדקה, היום תשמעו עובדה שלא סיפרתיה מעולם ברבים - הכריז רבי שבתאי יודלביץ.

התאספנו לענין הצדקה של - חימום המקוואות בערי השדה. כפי שכבר אמרו הדרשנים שדיברו לפני. בין היושבים כאן, ישנם עשירים - שיכולים לתת כסף - לכמה שנים לחימום המקוואות, אבל גם העניים מבין הקהל יתנו חודש או חודשיים, וזכותם גדולה עד לב השמים, תראו במדרש על פרשת השבוע - מה רב וגדול קורבנו של העני עד שהקריבו על המזבח את הכנפיים של התורים ובני יונה כדי להדר ולהתהדר בקרבנו, כדברי חז"ל: "הדיוט אם מריח ריח כנפיים נפשו קצה עליו והתורה אמרה והקטיר הכהן הכל המזבחה (גם את הכנפיים) וכל כך למה אלא כדי שיהא המזבח מהודר בקורבנו של העני", סיפור נורא מובא במדרש - המעשה באגריפס המלך ואותו עני שהיה מביא כל יום ציפורים לבית המקדש, תראו בעצמכם במדרש. מה שנוכל ללמוד מכל הסיפורים (שם במדרש), כי גם חלילה, מי שהוא עני ואינו יכול להקריב קרבן גדול של אלף לירות - אלא רק תורים ובני יונה שרכש בעשרים לירות, יכול גם הוא להעלותם לריח ניחוח אשה לה! אחי ורעי, כולנו כאיש אחד, בלב אחד, נלהיב את ליבנו - לתיקן וחימום המקוואות בעיירות הרחוקות ואז, זכות ארגון "טהרת המשפחה בישראל" תעמוד גם לנו - לשובע שמחות וישועות הכלל והפרט.

תשמעו סיפור על ענין צדקה מורי ורבותי.

רבה של ירושלים בדור הקודם היה גאון נורא רבי שמואל סלנט. הוא ניהל את העיר בחכמה רבה עשרות שנים, הוא היה פיקח וחכם חרשים, כידוע לידועים.

בתקופה מסוימת החלו לבנות מקווה חדש. - דבר שהיה נחוץ מאד בירושלים דאז. התחילו, אך לא יכלו לממן את השלמתו. תושבי ירושלים כידוע, היו עניים מרודים והפרוטות שנתרמו על ידם לא הספיקו להשלמת המקווה.

יום אחד, לפתע, לבש רבי שמואל סלנט את מעילו, נטל את מקלו והודיע לבני ביתו כי הוא יוצא והולך אל הגביר המפורסם וויטנברג, להשפיע עליו שיתרום מהונו לבניית המקווה.

בעיני בני המשפחה והעסקנים, הליכה זו היתה תמוהה, כי העשיר וויטנברג ידוע היה - כקמץ נורא. לכן, לא היה להם ספק שהרב מכלה את כוחותיו לריק. רבותי, אתם יודעים מה זו קמצנות בטבע? זו מחלה קשה מאד, כמו למשל, אדם לא מסוגל לחתוך לעצמו אצבע - כך

הקמץ חש אם מוציא כסף מכיסו. אינו מסוגל - באמת קשה לו, הוא מסכן מאד, חולה מאד - במחלה קשה.

העסקנים ובני הבית לא אמרו מילה לרבי שמואל מסלנט, התעטפו בשתיקה, והביטו אחרי מעשיו. הרב יצא לדרכו.

הוא נכנס לביתו של הגביר שקיבלו בכבוד גדול.

רבה של ירושלים התיישב על אחת הכורסאות, הציע לפניו את בקשת התרומה לבניית מקווה טהרה. אתם מבינים כי מי שלוקה במחלת קמצנות, גם אם הוא מבין את נחיצות הענין של המקווה וגם אם יושב לפניו רבה של ירושלים ומטעים לו את קדושת המצוה, קשה לו להתגבר על עצמו...

כשסיים הרב להרצות את דבריו השתרר שקט מוחלט. וויטנברג לא קם ולא זע ממקומו. ישב בשקט.

לפתע פתח וויטנברג את פיו ושאל: "סקרן אני לדעת כבוד הרב, הרי אין חכם ונבון כמוך בירושלים עיה"ק, וא"כ איך הרב מתנהג לכאורה בדרך של שטות - לבא אלי לבקש כסף עבור המקווה, בעוד שהרב וכל העסקנים יודעים שאני לא תורם מאומה גם לאנשים החשובים ביותר, והרב מבין כי גם למקווה לא אתן פרוטה שחוקה, וא"כ לשם מה טרח הרב עד לביתי?!"

אחז רבי שמואל סלנט במטהו, הביט עליו ואמר: אני אסביר, דע לך כי יום יבוא ותמות. תבוא לקבורה כמו כל שאר היהודים, שם יאכלו התולעים את בשרך, הגוף ירקב ועילה עליו ריקבון גדול ונורא. תעמוד לדין בשמים ככל יהודי "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", ואחת השאלות שישאלו אותך שם, היא - מדוע לא סייעת בבניית המקווה וכתוצאה מכך נחלשה הטהרה בעם ישראל? אתה בוודאי תמהר להשיב להגנתך "לא תרמתי, כי לא ביקשו ממני, אנשים כבר פסקו לנקוש בדלתי (התייאשו ממני). לכן, לשם כך, באתי לביתך עתה - הגביר רבי שמואל סלנט את קולו ברעדה - נכנסתי לבקש ממך כסף, ובכך לשלול ממך את האפשרות הזו - שגם אפשרות זו של מענה בבית דין של מעלה לא תשאר בידך.

לפתע, וויטנברג החל להזדעזע בכל גופו, ואמר לרבה של ירושלים: "במטותא מינייכו, בבקשה, יקח נא הרב את מפתחות הקופה ויוציא ככל שיחפוץ, אבל אנא - שאני לא אראה בעיני!" אתם שומעים "קח אבל שלא אראה". כל כך גדולה הייתה קמצנותו הטבעית שגם כאשר החליט לתת, לא יכול היה לראות זאת בעיניו...

הרב עשה כבקשתו.

מפי השמועה למדנו, כי מאותו רגע ואילך חלו בקרבו שינויים. נפרץ סדק בחומת הקמצנות, נתינה זו הראשונה סייעה בידו להחליץ מהקמצנות. מקרה זה היה פתחו של מחט שבסופו של תהליך - התרחב עד שנהיה לפתחו של אולם. ומעתה עת השתנה וויטנברג - והיה לנדבן גדול. כאן בירושלם קיימת שכונה על שמו "בתי וויטנברג" - בה מצאו שיכון חנים עניי ירושלים, יראי ה' מבני היישוב הישן. זכה איש זה באחרית ימיו, לעשות חיל במעשיו, לגנוז זכויות לעולם הבא, ולהיות דוגמא לרבים בנדיבות לב.

כדאי היה הקושי בגיוס הכספים לאותו מקוה, כדי שבסופו של יום, מגבית זו תחליץ את הקמץ מקמצנותו, וגם מדינים קשים לעולם הבא. זכות מצוותיו תעמד לו, והיום הזה זכויותיכם במצות צדקה - לחימום המקוואות, תגן עלינו מכל צער וצוקה נגע ומחלה. חזק וברוך. (להגיד)

זוהירות בממון הזולת

"ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה [שהשביעהו שאינו יודע עדות לחברו] והוא עד או ראה או ידע, אם לוא יגיד ונשא עונו. והיה כי יאשם לאחת מאלה, והתודה אשר חטא עליה" (ויקרא ה, א-ה). וכתב ה"שפתי כהן", שהמדובר בידוע עדות ממון לחברו ואינו מעידו, ומפסיד ממון. "מכאן תדע כמה הוא חביב ממנו של ישראל לפני הקדוש ברוך הוא. שאמר כאן: 'ונשא עונו, והיה כי יאשם, והתודה אשר חטא' קראו עוון ואשמה וחסא והצריכו וידוי, מה שלא אמר כן

לא בחטא של כהן משיח ולא בחט הקהל, ולא בנשיא, ולא ביחיד [שחטאו בשוגג בחייבי כריתות], להודיע שחטא שבין האדם לחברו הוא יותר גדול מחטא שבינו לבין המקום. ועל זה אמרו (אבות פ"ב מ"ב) יהי ממון חברך חביב עליך כשלך -

וזהו רמז וא"ו של "לוא יגיד", לומר: לא יגיד, שאם לא יגיד יזיק לעצמו. שממון חברך הוא כשלך, שכולנו בני איש אחד אנחנו, נפש אחת! עד כאן דבריו.

אשרינו, איכשר דרא, וממון חברינו חביב עלינו כשלנו -

מה בשלנו אנו משתמשים כסדר, אף בממון חברנו כן...

הלה תמה עם כולם, אך מכיון שהחל לשעמם, לא שיר ולא ניגון, משך בכתפיו, פנה והלך. מיד לאחר מכן יצא הרבי מחדרו. ראה שאותו יהודי הלך, וקידש על היין. נטל ידיו, בצע על הפת, והסביר מה היה כאן.

פתח וסיפר -

הגאון הקדוש רבי יעקב יוסף מפולנאה זצ"ל, נמנה בשעתו עם מתנגדיו החריפים והתקיפים של הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל ושיטתו. הואיל והיה תקיף בדעתו לא חת מפני כל, החליט לנסוע למזיבוז' ולהתעמת עם הבעל שם טוב. להוכיחו על דרכו החדשה והשגויה, לדעתו.

אמר ועשה, והבעל שם טוב קידם פניו בכבוד רב. שמע את דבריו עד תומם, ופתח בהסבר נרחב של דרכו ושיטתו. הביא סימוכין ליסודותיו, והיו הדברים מאירים ושמחים.

בתוך כך נשמעו נקישות בחלון. רוכל הגרוטאות הנכרי של העירה שאל: "שרוליק, אולי יש לך כלי פגום שאתה רוצה להשליך, או כלי שבור שברצונך לתקן?"

מיד הפסיק הבעל שם טוב שיחתו המרוממת עם אורחו, וענהו: "לא, אין לי דבר לתת לך -

מה שיש להשליך כבר השלכתי, ומה שיש לתקן כבר תקנתי".

והלה בשלו: "שרוליק, תחפש טוב" -

והבטיח: "וכשתחפש, תמצא!"

והבעל שם טוב קם, ויצא מן המחסן שבירכתי הבית.

"תולדות יעקב יוסף", שהיה מהכהנים הקפדנים (קדושין ע"ב, מהושע ד, ד), נפגע והקפיד.

ובצדק -

הוא טרח ובא לכאן מפולנאה הרחוקה, הוא נחשב לאחד מגדולי דורו, והם משוחחים בעניינים העומדים ברומו של עולם, והמארח קם ונוטש אותו כדי לחפש גרוטאה לבקשת גוי מגושם! היכן מצות הכנסת האורחים הגדולה מקבלת פני שכינה, והיכן כבוד התורה ולומדיה?

בתוך כך שב הבעל שם טוב, מאובק כולו, וגרוטאה בידו. פנה אל הרוכל וסיכם על תיקונה תמורת כמה פרוטות. לאחר מכן שב אל אורחו, והבחין בהקפדתו ובסערת רוחו. מיהר להרגיעו והפיס דעתו. אמרו לו: "הלא יבין מר - אנו יושבים ודנים בדברים העומדים ברומו של עולם, ממריאים לשחקים. ודיון זה עורר מורת רוח במרום, הקפדה וביקורת -

שלחו אלי נכרי זה, שיוכיחנו, לבל אהפוך את הקערה על פיה. שאבסס את היסודות בטרם אבנה מגדל וראשו בשמים. שאעסוק ב'סור מרע' לפני שאעמול ב'עשה' טוב -

הורו לי, שבתחילה יש להפטר מהמדות והתכונות הרעות, להשליך את הגרוטאות שאין להן תקנה ולשפר את המדות הטובות, לתקן את הכלים השבורים, ולשוב בתשובה על כל החטאים. שאם לא כן, הלא נאמר (תהלים נ, טז): "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי, ותשא בריתי עלי פיך"...

שמעתי והבנתי. עניתי לו שכבר עברתי שלב זה. כבר השלכתי מה שיש להשליך, ותקנתי מה שיש לתקן. אמר לי: חפש חיפוש מדוקדק, ותמצא עוד -

קמתי, וחפשתי, ואכן מצאתי...

בשעתו, יסד ה"חפץ חיים" את ישיבתו בבית הכנסת שבראדין. למתפללים שם היו מקומות קבועים, ולכל אחד הסטנדר שלו, ובו הטלית והתפילין, הסידור והחומר. כשהתלמידים למדו, הסיטו והעבירו את הסטנדרים ממקום למקום, כל אחד בחר סטנדר לפי גבהו ונוחותו והעבירו למקום לימודו. באו המתפללים בבוקר והנה בוקה ומבולקה, כל אחד חיפש את הסטנדר שלו. השמיע ה"חפץ חיים" שיחה נוקבת: רועי בהמה דקה פסולים לעדות משום שחשודים על הגזל. ואף זה אבק גזל, להשתמש בסטנדר שאינו שלך ולא להשיבו למקומו, למורת רוח בעליו. משלא עשו דבריו פירות, היה בא בעצמו באשמורת הבוקר, כשבית המדרש שומם, נושא את כל הסטנדרים הכבדים ומשיבם למקומם!

וידוע, שפעם שהה ה"חפץ חיים" זצ"ל בפטרבורג, לרגל אחד הכינוסים בעניני הכלל. בשעת לילה מאוחרת נזקק לגליון ניר כתיבה. החנויות היו כבר סגורות. פנה לחדרו של רבי שלום בער מלובאוויטש זצ"ל ששהה במלון, וביקש לרכוש דף ניר. הרבי הושיט דף, וה"חפץ חיים" הושיט שתי קופיקות נחושת. הרבי סרב בחיך, וה"חפץ חיים" החזיר את הניר. לא הסכים לקחתו עד שהרבי יטול תמורתו!

נכח שם הנדיב רבי זליג פרסיץ, ותמה באזני ה"חפץ חיים": "הלא יודעים אתם שאצל הרבי מלובאוויטש אין לשתי פרוטות כל ערך!" ענהו ה"חפץ חיים": "אכן, לשתי קופיקות אין כל ערך, אבל מגזל של שתי קופיקות נברא מלאך חבלה, שבכוחו להרוס את חומות פטרבורג!"

"אבל אין כאן גזל", טען הלה, "הרבי נתן ברצונו!"

"כשמקבלים במתנה, אין לדעת. אולי הוא מחשיבני יותר מערכי, אולי נתן מפני הבושה ואי נעימות. כך, קניתי ושלמתי!"

ופעם נכנס ה"חפץ חיים" לבית המרחץ, וראה יהודי שנטל 'בהשאלה' סבון חברו. התכופף ולחש לו: "באופן זה, יוצאים מכאן מלוכלכים משנכנסו"...

איני רוצה לקטרג, רק להזכיר גמרא (בבא מציעא כד ע"א): ממר זוטרא חסידא נגנב גביע כסף. ראה בן ישיבה שנטל ידיו ומנגבן במגבת של חברו. אמר: הוא הגנב, שלא אכפת לו ממון הזולת! כפתוהו, והודה.

ונזכיר מה שמסופר על רבי מרדכי פורגמנסקי זצ"ל, שבמשך תקופת שהותו בגטו קובנה לא ישב על כסא. משום שכאשר צופפו את המוני היהודים בגטו הצר הביאו רבים כסאו מבייתם והכניסו לדירות הצרות, ופעמים שהחליפו דירות או נלקחו להשמדה והכסאות נשארו מיוותמים, ומי יודע האם הבעלים או היורשים מרשים!

"ונפש כי תחטא, ושמעיה"

יהודי חילוני הלך ברחוב העיר בליל שבת, מניף בקלילות את מקל ההליכה שבידו, כאפנת אותם ימים. לא היה עירוב בעיר, והטלטול אסור בה, כולל טלטול המקל. ראה אנשים לבושי שיראין חופזים ועולים לבית המדרש, ותמה: לאן הולכים הם בשעת לילה מאוחרת זו, החליט לעלות אחריהם ולראות.

בית המדרש הואר בהמון נרות, והיה גדול בהמוני חסידים שהצטופפו ביראת כבוד וחרדת קודש סביב השולחן הארוך. בראשו עמד הרבי

שמעו ה"תולדות יעקב יוסף", ותמה.

המשיכו בשיחתם המרוממת, ה"תולדות יעקב יוסף" שוכנע, והפך לאחד מגדולי מקושרי הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל. בסיומה של השיחה אמר: "רבנו, מסכים אני לכל, מלבד דבר אחד -

אני יכול להסכים לכך שנבואה פסקה מישראל ונתנה לרוכל גוי, וממרום משגרים בפיו מסרים עבורנו".

ענהו הבעל שם טוב: אל תאמר 'איני יכול', אמור: 'איני רוצה!' -

ומדוע אינך רוצה, כי אם תאמץ גישה זו היא תתחייב לחשבון נפש על כל צעד ושעל! בכל דבר, תמצא איתות. תוכחה, והדרכה.

לא יכול או לא רוצה, אינו מקבל. נפרד לשלום ויצא אל הרחוב, והימים ימי הפשרת שלגים, הקרקע הפכה לביצה בוצנית. עגלון נכרי עבר עם עגלתו הטעונה. גלגל שקע בבוץ, והעגלה התהפכה. מיהר להתיר את הסוס מהיצול, וחפשו מי שיעזור לו להקים את העגלה. ראה את ה"תולדות יעקב יוסף" יוצא מבית הבעל שם טוב, וקרא: "בוא הנה, ראבין, עזור לי להפוך את העגלה!"

ענהו: "זקן אני וחלש, איני יכול" -

רטן העגלון: "אל תאמר 'איני יכול', אמור 'איני רוצה!'"

המילים היו כה מוכרות... מיד ניגש והתאמץ, ויחדיו הצליחו להעמיד את העגלה על גלגליה. שב על עקבותיו, ואמר לבעל שם טוב: "גם בכך צדקת!"...

סיים הרבי מטשורטקוב זצ"ל את סיפורו, ואמר: נוהגים אנו כבית שמאי (ביצה טז ע"א), להכין עצמנו כבר מהיום הראשון בשבוע, לשבת. על אחת כמה וכמה, מיום רביעי בשבת (פסחים קו ע"א). ואין צריך לומר בערב שבת, כי רק מי שטורח בערב שבת יאכל בשבת (עבודה זרה ג ע"א). ולאחר הכנה מרוממת זו התפללנו קבלת שבת וערבית של שבת, וכשאתם הלכת לביתכם לקדש ולאכול עסקתי בהכנה נוספת לקידוש, בלימוד הזוהר הקדוש על הפרשה -

ולאחר כל זאת נכנסתי לקדש על היין, ונשאתי עיני, וראיתי מולי יהודי, ובידו מקל הליכה?!

יהודי, מחלל שבת?!

הייתה זו תוכחה מגולה, כסטירת לחי -

אם הראוני חילול שבת, אותנו לי שהשבת שלי אינה מושלמת, שהכנותי שלי לוקות בחסר. שבתי לחדרי בשרון לב, הוספתי והתעליתי, וכשחזרתי לקדש לא ראיתי עוד...

בין השומעים היה בחור מליטא, מיישבת וולוז'ין, והרעיון היה כה מחודש בעיניו, לא ידע כיצד להתחס עליו. כששב לשיבה סיפר לרבו, הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל. מה דעת ראש הישיבה על הרעיון החסידי?!

והנצי"ב לא התפעל. ענה: "תוספתא מפורשת היא (שבועות ג, ג): אין אדם מתחייב לשמוע אלא אם כן חטא, שנאמר (ויקרא ה, א): "ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה". הרואה עושי עבירות, נתחייב לראות. הרואה עושי מצוות זכה לראות -

הוא אומר שכל מה שהאדם רואה, הוא איתות עבורו!

בכך נבין מה שספרו בגמרא (כתובות טז ע"ב), שעני אחד בא לפני רבא. לא זו בלבד שהעניק לו נדבה, אלא זימנו לאכול על שולחנו. ויותר מכך: שאלו במה הוא סועד, מה יזמין לצהריים.

והלה לא התבלבל. לא השיב בענוה: למאי נפקא מינא, אוכל מה שיגישו. אלא מסר תפריט: "בתרנגולת פטומה ויין ישן"...

בדרך הדרוש

תמה רבא: הן ניזון אתה מנדבות, מדוע חייב הציבור לספק לך מותרות?!

כבר אמרנו שלא התבלבל. לימד את רבא, קדוש ישראל, פרק באמונה ובטחון: האם אוכל אני משלהם? משל הקדוש ברוך הוא אני אוכל! שנאמר: "עיני כל אליך ישרו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו" (תהלים קמה, טו), "בעתם" לא נאמר אלא "בעתו", מלמד שכל אחד ואחד נותן לו הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו.

עוד הוא מדבר, ונוקשים בדלת.

פותחים, ואיזו אורחת! אחותו של רבא, שלא ראה אותה מזה שלש עשרה שנה, הגיעה לביקור. היום מביא האורח בקבוק משקה או זר פרחים. היא הביאה תרנגולת פטומה ויין ישן!

אמר רבא: מהו שלפנינו, מה פשר התזמון הזה! סלח לי על דברי, קום ואכול!

לך הביאה, עבורך ולא עבורנו!

כלומר, ראה בכך איתות. הסכמה ממרום לדברי אותו עני.

ופסוק מפורש הוא: "ואזניך תשמענה דבר מאחריוך לאמר זה הדרך לכו בו, כי תאמינו וכי תשמאלו" (ישעיה ל, כא). ומסופר בתלמוד הירושלמי (שבת, סוף פ"ו) שרבי יוחנן וריש לקיש בקשו לרדת לבבל, להקביל פני שמואל. עברו ליד תלמוד תורה, ושמעו את הנערים משננים פרשת "ושמואל מת" (שמואל א כח, ג). כוונו השעה, ומצאו שנפטר באותה שעה.

רבי יונה ורבי יוסה בקשו לבקר את רבי אחא שחלה. חששו, שכבר אחרו את השעה. שמעו אשה ששאלה את חברתה: "כבה הנר?" - בימיהם לא היו גפרורים, בוער נר תמיד ממנו הדליקו לבישול וחימום. התפייטה השכנה: "לא כבה ולא יכבה נר ישראל". הבינו, שימצאוהו בחיים ויבריא.

והלא לא היו הדברים מכוונים אליהם, ועם כל זאת ראו בהם איתות. ונספר -

הצדיק רבי אליעזר זוסיא פורטוגל זצוק"ל, הרבי מסקולען, הצליח להיחלץ מצפרני שלטון הדיכוי ברומניה והיגר לארצות הברית בה שהו רבים מחסידיו. הגיע לביקור בארץ הקודש ועלה לבקר באתרא קדישא מירון. רב הישוב, הגאון רבי מאיר שטרן (שליט"א) [זצ"ל], קידם את פניו. יחדיו עלו לציון הקדוש של רבי שמעון בר יוחאי.

אך הניח רגלו על המפתן, ונשמע קול זעקה מחרידה: "מנוול, ארויסי!" צא, מנוול!

נרעד הרבי וחוררו פניו, ונסוג לאחוריו.

רב המקום הכיר את הקול, והרגיע את הרבי: "אל ישים לב, זהו אחד התמהונים הצועק על יצרו הרע, שיעזבונו!"

אמר לו הרבי: "ומה, כסבור אתה, חשבת? ששמעתי בת קול מן השמים? אבל אם השמיעו לאזני בשעה הזו את הקריאה הזו, בקשו לאותות ולומר: כך לא נכנסים אל רבי שמעון בר יוחאי!"

והוא שב על עקבותיו לעלה לבית הרב, והחליט להקים במירון מוסד תורני, בבחינת: "מושיבים ישיבה על קברו" (בבא קמא טז ע"ב) ישיבת "חסד לאברהם" לנוער מילדי העולים. שכרו דירות ואיתרו ראש ישיבה ומלמדים, הביאו ריהוט וציוד ורשמו תלמידים. שבועיים ימים עסק בענין עד שהשיבה החלה לפעול, ואז שב ועלה לרבי שמעון בר יוחאי, לשטוח בקשותיו...

אם שמעת, אם ראית, אם הובא לידיעתך, מתכוונים אליך!

(והגדת)

וכפר עליו הכהן לפני ד' מכל אשר יעשה לאשמה בה ויקרא אל משה (א, א) במדרש: הה"ד שמע ישראל ד' אדם כי יקריב מכם קרבן לד' (א, ב) וידבר ד' אל משה לאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר ותמוה, ונ"ל דאיתא דצדיק גדול ממלאך שהמלאכים במדרש: אתם ולא משה ותמוה, אך דאיתא בגמ' שלא וגו', דאיתא בגמ' דיומא (דף י"ט ע"א) הני כהנים אינם אומרים השם רק אחר שלש תיבות וישראל יאמר לד' קרבן שמא יצא נשמתו קודם שיאמר קרבן שלוחי דרחמנא ניהו דאי שלוחי דידן ומי איכא מידי אומרים אחר ב' תיבות, והא"ש ויקרא אל משה וקשה ונמצא שם שמים לבטלה אבל יאמר קרבן לד' אבל דאנן לא מצינן למעבד ושלוחו מצי למעבד, והא"ש הלא המלאכים אינם יכולים לשמוע קולו של שם אבל משה הי' יודע אימתו ימות והי' יכול לומר לה' קרבן, וכפר עליו הכהן ולמה דוקא דשלוחי דרחמנא הם אי צדיקים גדולים ממלאכי השרת שאומרים השם וזה הפירוש במדרש אתם ולא משה ודו"ק: משום האי טעם חשובין הם וממילא לכך אמר צו את אהרן ואת בניו שיהיו בניו חשובין כמותו: ודו"ק:

הקורא את המגילה למפרע – שאינו לומד אותה על נפשו – לא יצא ידי חובתו

אי' בבני יששכר מאמר חנוכה מאמר ד' אות ט', קבלתי מרבתי על המשנה הקורא את המגילה למפרע לא יצא, פי' כשיהודי קורא ומספר המגילה כמעשה שהיה לפני כמה שנים, לפני אלפיים חמש מאות שנה, ואינו מבין ומתבונן אשר זה הנס שאנו קוראים במגילה, התגלות האור ההוא מתגלה בכל שנה, הרי לא יצא ידי חובתו. אולי בגשמיות יצא, אך בפנמיות לא יצא ידי כונת היום טוב. ולכן נזכר לדורות מצות קריאת המגילה, שכל השמות והאורות הנרמזים בה, יתגלו שוב בכל שנה. והנה מי שאינו מבין ואינו מאמין, והוא קורא למפרע מעשה שהיה, לא יצא ידי חובת היום טוב.

וכן כתב הקב הישר שהיום הילולא דיליה בפורים, בפרק צט כתב, שצריך לקרוא את המגילה מלה במלה ולא במהירות, כי כל תיבה ואות יש בה קדושה וסודות נפלאים, וצריך אתה לדעת כי יש עולם חדש למעלה שהוא קדוש ונורא מאד, שכתב האריז"ל שזה נמצא רק בפורים בלבד, וזה האור אין מתגלה לחוץ רק מחמת רוב קדושתו, כי אם פעם אחת בשנה, ומתחיל להתגלות בהתחלת קריאת המגילה.

האריז"ל כתב שפורים שונה משאר ימים טובים, שבהם נמצא הארת היום טוב בשעת קיום המצוה, אך בפורים מאיר האור כל שאר היום, אור החכמה, יותר גבוה מאור התורה כמ"ש בספד"ק טור ברקת.

וממשיך הקב הישר שלכן צריך להתפלל קודם היום טוב שיתגלה זה האור ויומשך על ראש ישראל, ויזכו להתנדב באור היום טוב.

מעשה נורא של האמרי יוסף בעצם מעלת זמן קריאת המגילה

בהגדה של פסח דספינקא מסופר שהאמרי יוסף היה מספר בליל השני של פסח שפעם אחת היה אברך [הבינו שזהו הוא בעצמו] שבליל הסדר השני של פסח אחר שיר השירים, לא היה יכול לישון, כי עוד לא חטפתו שינה, וישב וחשב במה יעסוק כעת, ועלה על דעתו כיון שבליל שני של פסח נתלה המן ואז היתה סעודת אסתר. לפי חשבון של רש"י, בלילה

לכן צריך להכין נפשנו לקראת קריאת המגילה.

שאלות לפי א' ב' על מגילת אסתר. (3 שאלות על כל אות)

- א. 1. יהודי. ימינו. 2. בני הרמכים. 3. ביחד עם הפחות. ב. 1. מופיע בחבל ובתכריך. 2. היה של המן וניתן לאסתר. 3. מרדכי לקחה לו.
- ג. 1. לשם יצא המלך בחמתו. 2. אחשוורוש עשה להמן. 3. עשוי מכסף. ד. 1. אביחיל למרדכי. 2. את זה יודעים החכמים. 3. עני. ה. 1. שומר הנשים. 2. שליח, מסריסי המלך. 3. עשה למדינות. ו. 1. לא רצתה לבא. 2. האחרון ברשימה. 3. מופיע בקרי ולא בכתוב. ז. 1. הכלים ומיטות. 2. השישי מהסריסים. 3. דברי הצומות. ח. 1. הראשון מהמצעים. 2. אמר למלך על העץ. 3. פני המן. ט. 1. מראה הנערות שבקשו. 2. בחודש זה נלקחה. 3. ונחתום. י. 1. היתה ליהודים. 2. להראות לעמים את. 3. מאה ושמונים. ב. 1. מסימני הסדר. 2. עשרת אלפים. 3. נמצא בלילה. ל. 1. היה טוב מהיין. 2. ימי הפורים האלה. 3. המן הכין. מ. 1. מאה עשרים ושבע. 2. יביאו לבוש. 3. היין. אסתר. נשים. נ. 1. המן על המיטה. 2. המן מלפני המלך. 3. העיר שושן. ס. 1. חלק מהרצפה. 2. שלחו עם הרצים. 3. התך היה מהם. ע. 1. לא על המלך לבדו. 2. כבר כסף. 3. רבים מהם מתייהדים. פ. 1. הכתב. 2. גורל. 3. שרי המלך. צ. 1. ואויב. 2. שלשה ימים לילה ויום. 3. לא שוה בנוק. ק. 1. בגתן ותרש. 2. אבי שמעי. 3. המלך בחמתו. ר. 1. פתגם המלך. 2. אסתר נשאה חן בעיניהם. 3. יצאו רחופים. ש. 1. שומר הפילגשים. 2. חזר. 3. עם זה אסור להופיע בשער. ת. 1. משומרי הסף. 2. ובהגיע. 3. בשמים ומנות הנשים.

תשובות.

- א. איש. אחשתרנים. אחשדרפנים. ב. בוך. בית. לבת. ג. גינת ביתן. גידלו. גלילי כסף. ד. דוד. דת ודין. דלפון. ה. היגי. התך. הנחה. ו. ושתי. וזתה. להרוג (ולהרוג). ז. זהב. זתר. זעקתם. ח. חור. חרבונא. חפו. ט. טוב. טבת. בטבעת. י. יקר. יפיה. יום. כ. כרפס. ככר. כתוב. ל. לב המלך. לא יעברו. לו. מ. מדינות. מלכות. משתה. נ. נופל. נבעת. נבוכה. ס. סוחרת. ספרים. מסריסי המלך. ע. עותה. עשרת אלפים. עמי הארץ. פ. פתשגן. פור. פרתמים. צ. צר. צום. הצר. ק. קצף. קיש. קם. ר. רבה היא. רואיה. רצים. ש. שעשגו. שב. שק. ת. תרש. תור אסתר. תמרוקי הנשים.

כאן דכתיב "תמחה את זכר עמלק" מקיימין המצוה כשהורג עכ"פ ב' עמלקים, לא פחות.

וא"כ סייעתו של מרדכי, שלא הלכו לבית המשתה, כמ"ש בתרגום (א' ה') היו לכה"פ ר"נ אנשים, וכל א' הרג ב' עמלקים, לכך נהרגו חמש מאות איש, ואחשוורוש בודאי הכין מקום לכל היהודים הנמצאים בשושן כי לא ידע כמה יבואו, וא"כ החצר שהי' מחזיק י"ח אלפים ותש"נ מקומות כשתוריד מהם ר"נ אנשים, סייעתו של מרדכי שלא הלכו למשתה, נשאר י"ח אלף ות"ק אנשים שהלכו למשתה, וזהו החשבון של המדרש.

(טעמא דקרא)

והשתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש (א, ח)

בגמ' מגילה (יב, ב) "אמר רב ענן משום רבי מאיר כדת של תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה (שהקרבו הוא הרבה יותר מהנסכים) אף סעודתו של אותו רשע אכילה מרובה משתיה", ויש להקשות ממה דאיתא בגמ' גיטין (ע, א) "אמר אליהו לרבי נתן אכול שליש ושתה שליש והניח שליש" (ורש"י פירש מלא מעיך שלשי באכילה ושלש בשתיה והנח שליש בטנך ריקם שאם תכעוס והאוכל יעלה מחמת הכעס יתמלא עד למעלה ולא תבקע).

ולפי מה שכתב כאן שהיה אכילה מרובה משתיה, איך יניח מקום לכעס? שהרי אי אפשר לומר שנתנו לשותות פחות משליש בשביל שיתמלא רק שני שליש כי אז נפגם הסעודה.

ואפשר לבאר דרך הלצה, שכדי לתרץ זה אמר הכתוב "כי כן יסד המלך לעשות כרצון איש ואיש" דהיינו שלא להכעיס אף אחד מהסועדים, ואם לא יבואו לידי כעס שוב אפשר לאכול אף יותר משליש...

(ברית שלום).

ויאמר המלך לחכמים ידעי העתים כי כן דבר המלך לפני כל ידעי דת ודין (א, יג)

בגמרא מגילה (יב, ב) "ויאמר המלך לחכמים מאן חכמים רבנן יודעי העתים שיודעין לעבר שנים ולקבוע חדשים", יש להבין, למה בחר להתייעץ בדבר זה דוקא עם החכמים יודעי העתים? ומה הקשר בין יודעי עתים לדינה של ושתיה?

וי"ל שהיה ע"י חשבון עבור שנים וקביעת חדשים נראים ישראל חכמים בעיני האומות כדאיתא (שבת עה, א) "ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים? הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות" עיי"ש ועיבור שנים וקביעות החדשים הוא מענין חשבון תקופות ומזלות. דהיינו, לא שחשב שההכרעה מה לעשות עם ושתיה תלוי ביודעי עתים, אלא שהכיר בחכמת ישראל ע"י שהיו יודעי עתים.

עוד יש לומר, "יודעי העתים" הכוונה על אלו שמעריכים ומכירים את חשיבות העת והזמן, שיש קונה עולמו בשעה אחת (ע"ז י, ב) וכן המדקדק מחלק רגע לכמה רגעים, וכן החכמים והצדיקים מעריכין העת, ורשעים מקצרים כמשלי (י, כז) יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה כמעשה בר בי רב דחד יומא חגיגה (ה, ב) והיינו ויאמר המלך לחכמים יודעי העתים שיודעין לעבר שנים וכו' ר"ל לחכמים שיודעין ערך העתים ויודעין לעבר השנים שעושין שעת שעה אחת שזה כמה שעות וכן שנה א' שזה כמה שנים וכן יודעין לקבוע חדשים מה לעשות בהם ומה ישתמשו, והם יודעים להעריך את מעשיה שהרי איבדה כל עולמה בשעה אחת.

(שפתי חכמים – על מסכת מגילה)

ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה (ב, יא)

כתוב "מתהלך" לשון נפעל, והוא על דרך שאיתא בחז"ל שאמר דוד המלך "בכל יום ויום הייתי מחשב דרכי, למקום פלוני אני הולך, למקום פלוני אני הולך, והיו רגלי מוליכות אותי לבית המדרש", והטעם, מפני שדרך הקדושה להימשך אחר הקדושה, לפי"ז יתבאר אף כאן, שמרדכי היה בודק בעצמו אם רגליו מוליכות אותו מעצמו אל מקום אסתר, ולפי"ז ידע מה שלום אסתר ומה יעשה בה, שכמה שהרגיש יותר משיכה ידע שהיא בקדושתה כבראשונה. לכן כתיב "מתהלך" שהיו רגליו מוליכות אותו מעצמו מחמת קדושתה.

(עטרת משה)

לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערתני אצום כן ובכך אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי (ד, טז)

ביאור נפלא מובא בשם הגר"א ז"ל על שאמרה אסתר למרדכי "לך כנוס גו' וצומו גו' שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערתני אצום כן", עפ"י הידוע

הספורנו בפסוק 'ויקץ יעקב וכו' ואנכי לא ידעתי' ורש"י פי' שאילו ידעתי לא ישנתי, אך הספורנו פי' שאילו ידעתי הייתי מכין עצמי לנבואה. אכן היה התגלות גדולה, אך אם הייתי יודע מעלת המקום, הייתי מכין עצמי ואז היה בשלימות יתרה. ממילא עלינו להכין נפשינו לקראת הזמן הנורא והגדול הבא לקראתנו.

(הגרמ"י רייזמן)

למנצח על אילת השחר מזמור לדוד: קלי קלי למה עזבתני רחוק מישועתי דברי שאגתי (תהילים כב, א ב)

במדרש תהילים: "אילת השחר זו אסתר". עוד איתא במדרש (רבה אסתר י, יד) "ר' חייא רבה ורבי שמעון בן חלפתא הוון מהלכין בהדא בקעתא דארבל, וחזון את אילת השחר שבקעה את האורה, אמר ליה רבי חייא רבה לרבי שמעון בן חלפתא כך הוא גדולתן של ישראל, בתחלה קימעא כל מה שהולך הוא גדול ורבה והולך מה טעם (מיכה ז') כי אשב בחשך ה' אור לי כך בתחלה ומרדכי יושב בשער המלך ואחר כך יושב מרדכי אל שער המלך וגו' ואחר כך ומרדכי יצא מלפני המלך וגו' ואחר כך ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר",

יש להבין מה מדמה בפרק זה את אסתר?

אפשר לפרש, שהנה דבר שעומד על עומדו ניתן להפילו שישכב (90 מעלות), וניתן עוד יותר לסובבו ולהפכו עד שיעמוד על ראשו (180 מעלות), דרך הניסים לעם ישראל הוא בדרך של סיבוב מלא (180 מעלות), והנה כאן אצל כלל ישראל היו במצב שנתונים תחת גזירת אחשוורוש והמן "להשמיד להרוג ולאבד וכו'", ובמצבם לא התפללו אלא שתבטל הגזירה, ואילו היה הנס שאחשוורוש היה מבטל את הנס בלבד – כבר היו שמחים בישועתם. אמנם השי"ת הביא למצב של "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם", לא זו בלבד שהגזירה נתבטלה אלא שבית המן נתון למרדכי והיהודים הם הרגו בשנאיהם והרי זה היפוך גמרי מן הקצה אל הקצה.

זה מה שאמר לו רבי חייא רבה לרבי שמעון בר חלפתא, שדוקא בעלות השחר "אילת השחר", שהרי רגע קודם עלות השחר אז הוא החושך הסמיך ביותר, ומהנקודה זאת מתחילה האור עד לחצות היום שהוא האור הגדול ביותר, וכזה ממש הוא הנס שנעשה לישראל מן הקצה אל הקצה.

ואפשר להעמיס עוד בכוונת הפסוק "רחוק מישועתי דברי שאגתי", ונדמה זאת ליוסף הצדיק בשעתו, כשישב בבית האסורים, שהוא שיווע רק לצאת מן בית האסורים, והרי באם היה פרעה מודיעו ששחררו מן בית הסוהר, כבר היה מרגיש שנושע מן הצרה, אבל הקב"ה סיבב שלא רק שיצא מבית האסורים, אלא אף עלה לגדולה, והרי זה ישועה מן הקצה אל הקצה ("180 מעלות"), וזהו כוונת אומריו של דוד המלך, (ואסתר אמרתו) שבשעת הצרה נדמה לו שהישועה רחוקה ממני עד למאוד, אבל כשהישועה באה, הרי היא כל כך גדולה, עד ש"רחוק מישועתי דברי שאגתי" שהשאגה היתה רק להינצל מן המיצר והישועה כ"כ גדולה עד שהיא רחוקה ממה שבקשנו בשאגתנו. והבן.

היוצא מכאן, שהשמחה בימי הפורים, שאנו מתחזקים בנקודה זו שכמה שגדולה החשכות זהו סימן שמתקרבים אל הגאולה, כמו שהשחר מפציע דייקא מהחושך הגדול ביותר.

(ציוני תורה)

ובמלואת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד קטן משתה שבעת ימים בחצר גנת ביתן המלך (א, ה)

באסתר ר"פ א"ר ישמעאל י"ח אלף וחמש מאות הלכו לבית המשתה של אחשוורוש ואכלו ושתו כו' לכאו' נראה כדברי נביאות דמנ"ל דדוקא י"ח אלף ות"ק הלכו?

וי"ל שהחשבון מדויק, דהנה המשתה שעשה במלואות הימים לכל העם הנמצאים בשושן, ה' במיוחד עבור ישראל, שלא רצו להסב ביחד עם הגוים כדאי' בתרגום ובתרגום שני, וכתוב בחצר גנת ביתן המלך ואמר בעירובין (כו, א) דחצרו של מלך מחזיק בית כור דהיינו ל' סאה, והנה בית סאה הוא נ' על נ', דהיינו ב' אלפים ות"ק אמה על אמה, א"כ בית כור הוא ע"ה אלפים אמה על אמה, והנה קי"ל גברא באמתא יתיב, אבל בודאי אחשוורוש לא דחקם שלא יוכלו לזוז, ובודאי עשה עכ"פ קצת ריוח דהיינו לכל א' וא' ב' אמה על ב' אמה שיוכלו לפשוט ידיהם, ונמצא שבחצר המלך אם ניתן לכל א' ד' אמות, דהיינו ב' על ב', יהי' מקום להושיב שם י"ח אלפים ותש"נ אנשים.

והנה כתיב "בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש" והם העמלקים כדא" בתרגום, ומסתמא אותן שלא הלכו להמשתה הם זכו להרוג את העמלקים האלו, כי אותן שהלכו עבורם היתה כל הגזרה, ואמרי' בירו' (סוטה פ"ג ה"ג) כמה ימחוק ממגילת סוטה בה"א שתי אותיות, ומבואר דשתי אותיות מקרי שכבר נמחקה קצת המגילה, אבל בפחות מב' אותיות עדיין לא מקרי מחיקה, וכתוב ומחה אל מי המרים, וא"כ גם

ויש לומר, שרצו לפעול חז"ל, שאף מי ששב בתשובה מפני כוונת רווח כזו או אחרת, או ששב אך מפני היראה, גם כן ייחשב לו לטוב, ולכן מזכירים את חרבונא שגם הוא זכור לטוב, על אף ששב מדרכו רק לאחר שראה שכלתה איליו הרעה, ויש להאריך בזה עוד.

(צינוני תורה.)

מרדכי ואסתר לא היו כלולים בגזירת המן הרשע, עכ"ז מסרו נפשם עבור כלל ישראל

כתב ביערות דבש שמרדכי היהודי היה בטוח בנפשו שהוא לא ימות בגזירת המן, כי לאחר שהרכיבוהו על הסוס ברחוב העיר, הרי הוא כבר לא יהרג באותה גזירה, א"כ מדוע חזר לשקו ולתעניתו, הרי זהו לא בשביל עצמו אלא בשביל כלל ישראל בלבד. וכן אסתר המלכה לא היתה נכללת בצרת הגזירה, היה היתה יכולה להמלט בית המלך, ועכ"ז היתה מתענית ומתפללת, לא בשביל עצמה אלא בשביל כלל ישראל. ודווקא מרדכי ואסתר שלא היו באותה צרה, מסרו נפשם בצער ולהכנס בית המלך במסירות נפש שכבר הוכיח שהוא יכול להרוג אשתו בכעסו, ומתוך זה אנו לומדים עוצם מסירות נפש בשביל אחיה היהודים.

וזהו פ"י הפסוק לקיים עליהם את ימי הפורים האלה כאשר קיימו עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה שיהיה לנו שייכות עם כלל ישראל, מעין דמעין שהתנהגו מרדכי ואסתר במסירות נפש כזה.

(הגרמ"י רייזמן)

ותען אסתר גו' נתתן לי נפשי גו' כי נמכרנו גו' להשמיד גו' ואילו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי גו' ויאמר המלך אחשוורוש גו' מי הוא זה גו' אשר מלאו לבו לעשות כן. (ז, ג'ד"ה)

והנה קשה הלשון נמכרנו שאמרה אסתר, כי היאך שייך לשון מכירה אצל הריגה. והיה צ"ל כי נגזר עלינו. ועוד למה הוסיפה אסתר לאמר ואילו לעבדים גו' נמכרנו החרשתי אשר לא נאמר עד הנה שום זכר מן מכירות לעבדים. ועוד מה אמר אחשוורוש מי הוא זה וגו' הלא הוא בעצמו חתם א"ע על הגזירה כמו שאמר הכתוב ויכתוב בשם המלך וגו', כן הקשה אדמו"ר הרב הקדוש. ותירץ ע"פ ע"פ מה ששמע בשם הר"ר שרירא גאון זצ"ל ע"פ מעשה שהיה אז בימיו עשיר מופלג והיה לו ס"ת שהיה כתב ידו של עזרא הסופר. ולהעשיר הזה היו לו שני בניו. ולאחר פטירתו היה מחלוקת גדול בין הבנים היורשים מחמת שכל אחד מהם חפץ לקחת את הס"ת הזה מלקחת כל כסף וזהב שבעולם. והציעו טענותיהם לפני יודעי דת ויצא הפסק דין שהחלוקה תהיה ביניהם ע"פ הגורל ומי שיזכה ע"פ הגורל בהס"ת שייך לו הס"ת הזה. והטילו גורל ביניהם וזכה האחד בהס"ת הנ"ל ושמח מאוד שמחה גדולה. והיה בעיניו כמוצא שלל רב:

ולהשני היה לו יסורים גדולים כי אף שלקח כנגדו הרבה כסף וזהב כ"ז אינו שווה לו מגודל תשוקתו להס"ת הזה. והיה שם בהעיר הנ"ל מומר אחד ובראותו כל זאת מאוד חרה אפו על היורש הזה שאיבד הון רב בעד ס"ת אחד. ועשה ברשע להחליף את מלבושיו כדי שלא יכירוהו. והלך להבית הכנסת אשר היה שם הס"ת הזה. והתחבא שמה באיזה זווית עד הערב וכאשר הלכו כל האנשים לביתם לקח המומר הזה את הס"ת מנרתיקו ומצא כתוב (שמות נג, כ) ועבדתם את ה' אלהיכם ובירך את לחמך וגו' ועשה הרשע הזה ברשעתו ומחק את הע' מן ועבדתם וכתב א' במקומו ופיסל את הס"ת בחיורף וגידוף גדול ר"ל. ודבר זה לא נתודע לשום אדם. ולאחר כמה ימים נודע הדבר שיש טעות כזה בהס"ת הזה. והנה היורש הזה שהס"ת נפל בגורלו היה לו צער גדול בשמעו מזה. ומגודל היסורים ודאגה נחלה מאוד כי אמר אף שיכולין לתקן הטעות הזה אבל לא יהיה נקרא ס"ת של עזרא הסופר. ובא אליו אביו בחלום הלילה וסיפר לו את כל המאורע וצוה לחפש תחת השולחן ושם נמצא עין של המומר אשר יקום בו עין תחת עין ועוד אמר לו אביו אשר הס"ת לא יתקן שום אדם, כי כן יצא הפסק מהב"ד של מעלה אשר עזרא הסופר בעצמו יתקן את הס"ת שלו וכן היה כאשר אמר אביו. וכאשר שמע הגאון הנ"ל המעשה הזאת אמר שעפ"ז נוכל לתרץ הפסוקים הנ"ל. כי המן הרשע עשה ג"כ כדבר הזה. היינו מתחילה כאשר בא לפי המלך לא גילה לו תוכן כוונתו הרע רק אמר שרצונו לקנות את היהודים לעבוד בהם. ונותן בעד זה עשרת אלפים ככר כסף. וכתב השטר מכירה על לה"ק לעבדם. והמלך אחשוורוש חתם א"ע על זה. ואח"כ עשה המן הרשע ברשתו ומחק את הע' וכתב א' במקומו בלשון לאבדם. ואח"כ כאשר ראו סופרי המלך את השטר מכירה שהיה נכתב לאבדם, אז כתבו הם פ"י הדבר להשמיד להרוג ולאבד, וזהו

ולהשני היה לו יסורים גדולים כי אף שלקח כנגדו הרבה כסף וזהב כ"ז אינו שווה לו מגודל תשוקתו להס"ת הזה. והיה שם בהעיר הנ"ל מומר אחד ובראותו כל זאת מאוד חרה אפו על היורש הזה שאיבד הון רב בעד ס"ת אחד. ועשה ברשע להחליף את מלבושיו כדי שלא יכירוהו. והלך להבית הכנסת אשר היה שם הס"ת הזה. והתחבא שמה באיזה זווית עד הערב וכאשר הלכו כל האנשים לביתם לקח המומר הזה את הס"ת מנרתיקו

שאם לא יאכל אדם ג' ימים רצופים יגיע לו ריח רע מהפה מחמת הצום (כמסופר בפרקי דרבי אליעזר על רבי אליעזר בן הורקנוס באריכות) לכן אמרה גם אני ונערותי אצום "כן" דייקא מספר ע' שעות וב' שעות חסרים, משלוש 'מעט לעת' שהם ע"ב שעות, בכדי שלא יהא ריח הפה נודף, כי ו"בכך" - מספר ע"ב, אבוא אל המלך אשר לא כדת" שאין זה כדת לבוא עם ריח רע מהפה.

(בית שמואל)

בספר 'אברהם אנכי' לרבי אברהם פלאג'י, ביאר באופן אחר את הפסוקים הנ"ל, דהנה יש לתמוה בפסוק זה מה האריכות של "ואל תאכלו ואל תשתו" וכי לא ידעינן שאם צמים ממילא לא אוכלים ולא שותים? די היה לכתוב 'וצומו עלי!' עוד יש להבין מהו שכתוב "גם" אני ונערותי וכו', עפ"י המובא מהרב החיד"א בספרו "צפורן שמיר" (ה' סה) "אם מאכל אחד ערב לו ומסלק ידו מלאכול לסגף עצמו על חטאותיו הרי הוא חשוב לפניו ית' ומהני להיות לו כפרה, ואם יתמיד בזה הרי הוא פקח שאוכל ומתענה בבת אחת כי מעט סיוגף כזה שמסלק ידו מהאוכל הערב עליו נרצה לו כתענית, וכתבו הראב"ד והאבודרהם שבזה שמושך ידו מלאכול, נחשב לו כתענית. וכן הוא בספר "כף החיים" ועוד. ובזה מבואר הפסוק הנ"ל "אל תאכלו ואל תשתו וכו'" גם אני ונערותי אצום כן שחששה אסתר שמא ירצו לצום כ"תענית הראב"ד" ויצאו ידי חובת הצום, לכן הדגישה "ואל תאכלו ואל תשתו" כיוון שצריכים כפרה על כל המאכלים שאכלו בסעודתו של אותו רשע, והדגישה שגם היא תצום כמוהם שלא תאכל ולא תשתה ולכן הדגישה ש"גם" היא תעשה כמוהם, ועל אף שבזה היא מסכנת את נפשה שאם יקרא לה המלך ותיראה חלושה מחמת הצום "כאשר אבדתי אבדתי" שהלכה עם מסירות נפש גמורה.

(אברהם אנכי)

עוד יש לבאר למה אמרה להם שגם היא תצום, עפ"י מש"כ באבן עזרא על פסוק זה: "שלוש ימים - עד יום השלישי והנה לא אכלו בערב והתענו שני ימים ושני לילות כי הכתוב הוא לילה ויום והנה אסתר בטחה באלוקיה על כן התענתה ולא בטחה ביופיה כי פני המתענה תשתנה אף כי יום השלישי", דהיינו, אמרה אסתר ליהודים שאל יסמכו עליה ש"אחות לנו בבית המלך", כיון שהיא תתענה ויכחיש הצום את יפיה ויסור חינה אצל אחשוורוש לכן יתחזקו המה בתפילתם ובקשתם להקב"ה ויבטחו רק בו ית'.

(צינוני תורה)

להיות עתדים ליום הזה

כתב השם משמואל בשם אביו האבני נזר שמצאנו דבר פלא שבאגרות הראשונות לא היה כתוב כלל מה לעשות ביום י"ג אדר, לא הזכיר כלל ענין להשמיד להרוג ולאבד, רק 'להיות עתדים ליום הזה'. אלא שבין אחשוורוש והמן היה הסכם על כך, אך באותם האגרות לא כתבו כלל מה לעשות באותו היום.

והענין שנתיירא המן ימ"ש שלא יעשו בני ישראל 'מי תפילה וזעקה' שלא יבטלו את הגזרה הנוראה. כי ידע המן גם ידע, שבני ישראל יש להם כח התפילה, לכן רצה להרדים אותם שלא ידעו כלל ממהות הגזרה, כשאין הקול קול יעקב, הידיים ידי עשו.

אך מרדכי כן ידע את כל אשר נעשה, ולכן ויזעק זעקה גדולה ומרה בשושן הבירה. אף שידע שיבואו אנשים ויצחקו מה לך כי נזעקת, הרי לא כתוב באגרות כלל מה עתדים ליום ההוא, לכן התעורר ביותר לא רק לבכי וזעקה אלא אף למספד ואבל, כביכול הוא כבר מספיד את כלל ישראל, כמי שכבר נהרגו ח"ו, כך עשה כדי שיתעוררו העם להתפלל לבטל הגזרה. ושלה לאסתר את 'פשתגן כתב הדת', היינו לא רק האגרות הריקניות שלא כתוב מה יהיה באותו היום, אלא פתשגן אמיתת הגזרה הנוראה, וכן לקח את תנוקות של בית רבן שיתענו ויתפללו ויעוררו רחמים לבטל הגזרה.

והמלך שב מגנת הבית אל בית משתה היין והמן נפל על המטה וכו': ויאמר חרבונה אחד מן הסריסים לפני המלך גם הנה העץ אשר עשה המן למרדכי אשר דבר טוב על המלך עמד בבית המן גבה חמשים אמה ויאמר המלך תלהו עליו: (ז, ח ט)

בגמרא (מגילה טז, א) "אמר רבי אלעזר אף חרבונה רשע באותה עצה היה! כיון שראה שלא נתקיימה עצתו מיד "ברח" דהיינו שגם חרבונא היה שותף בעצה להשמיד ולהרוג את כל היהודים, אלא שבשניה האחרונה כיוון שראה להיכן הרוח נושבת, עבר מיד לצד השני להיות כנגד המן, והציע למלך את העץ כדי לתלות את המן.

והנה בזמר "שושנת יעקב" אנו מסיימים "וגם חרבונה זכור לטוב", וכי למה זכור הוא לטוב?

מנסים כל המפרשים להבין את כוונת הזוהר הזה. יש שמצאו חיבור, מדברי המדרש.

כותב המדרש {ילקוט שמעוני, משלי פרק ט, אות תתקמ"ד} - שכל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם. א"ר אלעזר: אף יום הכפורים לא יבטל לעולם, שנאמר: והיתה זאת לכם לחקת עולם. זאת אומרת, שהמועדים היחידים שיהיו לעתיד לבוא, יהיו רק פורים ויום הכיפורים.

הייתי רוצה לעמוד על תשובה נפלאה שמצאתי בספר שער בת רבים: **אומרת הגמרא** {מסכת ברכות יב, ב} - תניא: אמר להם בן זומא לחכמים: וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח? והלא כבר נאמר {ירמיה כג-ז} הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם. אמרו לו חכמים: לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה אין הכוונה בנבואה זו לומר שלימות המשיח יפסיקו לגמרי את הזכרת יציאת מצרים הנוהגת בזמן הזה, אלא שתאה הזכרת הגאולה העתידה משעבוד מלכות עיקר, ויציאת מצרים טפל לו.

אומר הספר שער בת רבים, אין הכוונה שיתבטלו ח"ו המועדים, אלא שלעתיד לבוא יהיו כאלה ניסים גדולים, שנסי יציאת מצרים יהיו קטנים לעומתם. וכידוע, המועדים הם כנגד יציאת מצרים.

מוסיף הגאון מוילנא דבר נוסף בענין - אומר הזוהר הקדוש, שיום הפורים הוא השלמה ליום הכיפורים, משום שביום הכיפורים אנחנו מקיימים רק 'חציו לה', ואומרת הגמרא {מסכת ביצה טו, ב} חלקה את היו"ט חציו לה' וחציו לכם. אם ככה נישאר לקיים את ה'חציו לכם' [רבינו יונה סובר, שה'חציו לכם' מקוים בט' בתשרי, ולכן זה מצוה לאכל בו, כי כידוע בי נאסרה אכילה ושתיה] שמקוים ביום הפורים, באכילה ושתיה.

נשאלת השאלה - למה דוקא יום הפורים משלים את יום הכיפורים? **אומר הגאון מוילנא** - כי זו ההשלמה שלו גם מבחינה רוחנית. יום הכיפורים, הוא גם יום קבלת לוחות שניות.

אומרת הגמרא {מסכת תענית ל, ב} - א"ר שמעון ב"ג: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיו"ב: בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה יום שניתנו בו לוחות האחרונות אלא ט"ו באב מאי היא אמר רב יהודה אמר שמואל: יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה.

ההשלמה של מתן תורה, היתה ביום הפורים, שנאמר {אסתר ט, כז} קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם. לכן יום הפורים, אומר הזוהר, הוא ההשלמה ליום הכיפורים.

אומרת הגמרא {מסכת פסחים סח, ב} - מר בריה דרבינא בנו של רבינא, כולה שתא הוה יתיב בתעניתא כל השנה היה יושב בתענית [ברוך שאמר: אם הוא לא היה אוכל, ממה הוא הצליח להתקיים?! ישנם אנשים גדולים, שיודעים 'לאכל' תלמוד בבלי, שנאמר {משלי ט, ה} לנו לחמו בלחמי - זהו לחם של תורה - ושתו ביין מסכתי - זהו יינה של תורה. ישנן דעות שהוא לא היה אוכל כלל, כיון שבכל לילה היה חולם חלומות שעליהם הוא היה צריך להתענות]. **לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכיפורי** חוץ מבעצרת ופורים וערב יום הכיפורים.

נשאלת השאלה - מדוע דוקא בשלושת הימים האלה, מר בריה דרבינא לא היה מתענה?

אומר הגאון מוילנא - ענין הפורים שהוא נגד יום הכיפורים, כי י"ח ימים טובים בשנה, שנים שני שבעה שבעה, והנה ח' ימים מהם שאין גומרין את ההלל, וכנגדן ח' ימי חנוכה, ולכן אין צריך שמחה כי הימים האלו בכלל שמחה אף בראש השנה, כמ"ש הגאונים, וכמ"ש בעזרא {נחמיה ח, כ}, רק ביום הכיפורים שאין בו אכילה ושתיה, נגדו פורים, ולכן בו הרבה [חובה] משתה, כי אין לך יום טוב בישראל כיום הכיפורים [תענית כו, ב].

וערב יום הכיפורים בשביל שמחה של יום הכיפורים נתקן. ובשביל שמחה של תשובה גם כן שאי אפשר בשעתה, ומר בריה דרבינא {פסחים סח, ב} הוה יתיב כולא שתא בתעניתא לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכפורי, וכולן קבלת התורה, [שבועות כידוע], יום הכיפורים כמו שאמרו בסוף תענית {ל, ב} [לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכו' וכיום הכיפורים שניתנו בו לוחות אחרונות], ופורים כמו שאמרו {שבת פח, א}: הדר קיבלוה בימי אחשורוש וכו', ולכן הוא נגד יום הכיפורים וכנ"ל.

מכאן הייתי רוצה ללכת לנדבך נוסף, ולאחר מכן להגיע לנושא המרכזי: מביא היהודי הקדוש מפשיסחא רעיון גאוני, על ההשלמה של יום הפורים ליום הכיפורים:

יום הכיפורים יכל לחול רק בדי' ימים בשבוע - יום שני, יום רביעי, יום חמישי ושבת.

ומצא כתוב (שמות נג, כ) ועבדתם את ה' אלהיכם ובירך את לחמך וגו' ועשה הרשע הזה ברשעתו ומחק את הע' מן ועבדתם וכתב א' במקומו ופיסל את הס"ת בחירוף וגידוף גדול ר"ל. ודבר זה לא תנוודע לשום אדם. ולאחר כמה ימים נודע הדבר שיש טעות כזה בהס"ת הזה. והנה היורש הזה שהס"ת נפל בגורלו היה לו צער גדול בשמעו מזה. ומגודל היסורים ודאגה נחלה מאוד כי אמר אף שיכולין לתקן הטעות הזה אבל לא יהיה נקרא ס"ת של עזרא הסופר. ובא אליו אביו בחלום הלילה וסיפר לו את כל המאורע וצוה לחפש תחת השולחן ושם נמצא עין של המומר אשר יקוים בו עין תחת עין ועוד אמר לו אביו אשר הס"ת לא יתקן שום אדם, כי כן יצא הפסק מהב"ד של מעלה אשר עזרא הסופר בעצמו יתקן את הס"ת שלו וכן היה כאשר אמר אביו.

וכאשר שמע הגאון הנ"ל המעשה הזאת אמר שעפ"ז נוכל לתרץ הפסוקים הנ"ל. כי המן הרשע עשה ג"כ כדבר הזה. היינו מתחילה כאשר בא לפי המלך לא גילה לו תוכן כוונתו הרע רק אמר שרצונו לקנות את היהודים לעבדו בהם. ונותן בעד זה עשרת אלפים ככר כסף. וכתב השטר מכירה על לה"ק לעבדם. והמלך אחשורוש חתם א"ע על זה. ואח"כ עשה המן הרשע ברשתו ומחק את הע' וכתב א' במקומו בלשון לאבדם. ואח"כ כאשר ראו סופרי המלך את השטר מכירה שהיה נכתב לאבדם, אז כתבו הם פי' הדבר להשמיד להרוג ולאבד.

וזהו שאמרה אסתר. ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו. היינו כאשר אמר לפניך בתחילה. החרשתי. ולכן כעס המלך אחשורוש ואמר מי הוא זה ואי זו הוא אשר מלאו לבו לעשות כן, פי' כי אני לא מכרתי אותם אלא לעבדים. ועל ידי זה עשה לנו השי"ת נסים ונפלאות על ידי מרדכי ואסתר. וכיה"ר שירומם קרן ישראל ב"ב אמן. ודפח"ח:

(אוהב ישראל)

ימי משתה (ט, כב)

פעם אמר הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע במסיבת פורים "היכן מרומז בתורה"ק כי מצוה בפורים לשתות כדת?" וענה "כתיב ב' בשלח 'וילוו העם על משה לאמר מה נשתה ויורהו ה' עץ", פירוש, העם התלונן 'מה נשתה' מתי נשתה? ויורהו ה' עץ - 'ויתלו אותו ואת בניו על העץ' זה פורים, אז נשתה"

(אדמור"י בעלזא)

על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור על כן על כל דברי האגרת הזאת ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם: (ט, כו) במגילת אסתר נקראת המגילה "אגרת" אבל למעשה היא נקראת "מגילה", מה הטעם?

"אגרת" הוא מלשון אסיפה, כמו "אגר בקיץ בן משכיל", שבו נקיץ ונשרש כל הישועות והניסים, כמ"ש בגמ' יומא "אסתר סוף כל הניסים", אכן, בקריאתה נתגלה בכל פעם המעיין המצטרף לעת ההיא מידי שנה בשנה ובכל דור ודור, כמו שכתוב "והימים האלו נזכרים ונעשים בכל דור ודור", שבקריאתה יוצא מן הכח אל הפועל ומתגלה האור לפי הצורך באותה שעה ובאותו דור. לכן שפיר קוראים אנו למגילה בשם "מגילת אסתר" ע"ש שמתגלה בכל שנה ושנה.

(משה)

דברי הפורים האלה (ט, לב)

ה' פעמים מוזכר השם "פורים" בכל המגילה: א. פורים ע"ש הפור (ט, כו) ב. וימי הפורים האלה לא יעברו (ט כח) ג. אגרת הפורים הזאת (ט כט) ד. לקים את ימי הפורים (ט לא) ה. קים את דברי הפורים האלה (ט לב) כרמז לדברי המשנה "מגילה נקראת בי"א וכו' עד ט"ו, שישנם חמשה ימים שבהם אפשר לקרות את המגילה. (עטרת משה)

נגילה ונשמחה בך (שיר השירים א, ב)

בגמ' מסכת עבודה זרה (לה, א) (א) 'מאי כי טובים דודיך מיין כי אתא רב דימי אמר אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם עריבים עלי דברי דודיך יותר מיינה של תורה'. על פי דברי חז"ל אלו אפשר להעמיס בכוונת הפסוק בהמשך: משכני אחריך נרוצה, הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נזכירה דודיך מיין מישרים אהבוך" שהרי "הביאני המלך חדריו" מרמז על חנוכה שמדליק בפתח החדר, כך מובא בשפת אמת על חנוכה, והמשך הפסוק "נגילה ונשמחה בך" מרמז על פורים, הם שני המועדים שהם מדרבן, ועל זה נאמר "נזכירה דודיך מיין" יותר מיינה של תורה שהם עריבים עלינו יותר מהימים טובים מדאורייתא. וזהו סימן ש'מישרים אהבוך' על אהבת ה'.

(צינוני תורה)

מאוצרות המגידים: הרב ברוך רוזנבלום - "ברוך שאמר" -

כותב הזוהר הקדוש {תיקוני הזוהר, תיקון כ} - פורים אתקריאת על שם יום הכפורים.

לעומת זאת, יום הפורים יחול בימים שלא יחול בהם יום הכיפורים – יום ראשון, יום שלישי, יום חמישי ושישי.

יום חמישי, הוא היום היחיד שמתחברים בו שני הימים.

שאלת השאלה – מה מונח בזה ?

אומרת המשנה {מסכת כלים יז, יד} – ויש במה שנברא ביום הראשון טמאה, בשני אין בו טמאה, בשלישי יש בו טמאה, ברביעי ובחמישי אין בהם טמאה, חוץ מכנף העוז וביצת נעמית המצפה. אמר רבי יוחנן בן נורי, מה נשתנה כנף העוז מכל הכנפים. וכל שנברא ביום הששי, טמא.

אסביר למה הכוונה :

ביום א' נבראה הארץ. כלים שנעשו מן האדמה – כלי חרס, מקבלים טמאה. ביום ב' נברא הרקיע. כלים שנבראו מהרקיע, אינם מקבלים טמאה. ביום ג' נבראו העצים. כלים שנעשו מעץ, מקבלים טמאה. ביום ד' נבראו המאורות. מה שנברא מהם לא מקבל טמאה. ביום ה' נבראו עופות ודגים. כלים שנעשו מהם, אינם מקבלים טמאה, מלבד שני דברים שמקבלים טמאה מדרבנן – כנף העוז וביצת נעמית המצפה. ביום ו' נבראו החיות, הבהמות והאדם. כל כלי שנעשה מהם, מקבל טמאה.

אומר היהודי הקדוש מפשיסחא – יום הכיפורים חל רק בימים שנבראו בהם דברים, שאינם מקבלים טמאה. הווי אומר יום ב', שבו נברא הרקיע, יום ד' שבו נבראו המאורות, יום ה' שבו נבראו העופות והדגים שלא מקבלים טמאה מדאורייתא ויום השבת.

לעומתו, יום הפורים יחול בימים שמקבלים טמאה. הווי אומר יום א', ג', ה', ו'.

שאלת השאלה – איך יכל להיות, שיום ה' מצד אחד מקבל טמאה ומצד שני לא ?

אומר היהודי הקדוש מפשיסחא – מדאורייתא הוא לא מקבל טמאה. מדרבנן כן.

מכאן אפשר להבין את דברי הזוהר הקדוש, שיום הפורים גדול יותר מכיפורים.

איך ?

כי יום הכיפורים יחול על רק בימים שאין להם שום סרח של טמאה. לעומת פורים, שבקדושה שלו יכל לחול גם בימים שיש בהם טמאה ! עד כאן החיבור בין פורים ליום הכיפורים על קצה המזלג.

אנחנו רוצים להיכנס לעומק הדברים, ולהרחיב בנושא מאוד מעניין **הקשור לפורים :**

פוסק הרמ"א {שו"ע ס' תרצ"ו} – ומה שנהגו ללבש פרצופים בפורים, וגבר לובש שמלת אשה ואשה כלי גבר, אין אסור בדבר מאחר שאין מכונין אלא לשמחה בעלמא [מר"ן הבית יוסף לא פוסק זאת להלכה].

מכאן, שספרדי הרוצה להתחפש לאישה, צריך להתחפש לאשכנזי © במלקטים על ענייני פורים, מצאתי מעשה נפלא שכותב הספר **לב העיברי, לגאון ר' עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל, שהיה אחד מגדולי רבני אשכנז :**

מספר הספר לב העיברי – שמעתי מעשה מהרמ"א ז"ל, אשר מת בן ל"ג שנים ומת בל"ג בעומר בשנת של"ג. ועשה ל"ג ספרים והספדן סיפר עליו ל"ב שבחים [ברוך שאמר: לא מזמן הייתי בהלוויה בבית העלמין ירקון, של בחור שהיה מגיע במסירות נפש לשיעורים; צלצלו אלי שהוא נפטר, אז נסעתי להלוויה. הגעתי והתחלתי לשמוע את המספיד מדבר; אמרתי לעצמי: "נראה לי שטעיתי בכתובת, זה כנראה לו ההלוויה הנכונה. הדברים שהוא אומר, לא מתאימים בכלל לנפטר", ניגשתי לאחד האנשים, אמרתי לו: "תגיד, איפה ההלוויה של פלוני אלמוני?", "כאן", "מה, איך יכל להיות?!" – והספדן ממשיך להפציץ שבחים על הנפטר, שאם הוא היה יכל לקום ולברוח, הוא היה עושה את זה ©, בסוף ההלוויה ניגשתי למספיד ושאלתי אותו: "תגיד, אתה הכרת את הנפטר ?!", "כן"; "מה שאמרת עליו זה באמת הוא??? כי אני אגיד לך את האמת, הכרתי אותו 12 שנה, וחצי מהדברים שאמרת עליו לא היו ולא נבראו. ואתה יודע שכתוב, שאם מספידים על אדם דברים לא נכונים, הוא יענש על זה! למה לאמלל אותו?!", אמר לי אותו מספיד: "נכון, אבל פוטנציאל היה לו. הוא רצה להספיק, אבל הוא מת צעיר (גיל 91) ©" והווי מצטער עצמו למצוא עוד שבח אחד להשלים מנין ל"ג, עד שבא זקן אחד ואמר, שמנהג רמ"א ז"ל היה בכל פורים ללבוש פרצוף ולהתנער עצמו בבגדים אחרים וצעק בכל בית אשר מעריב בזמנו היה צועק ומבקש מים. שאלוהו: למה מים !? . אמר להם: "כדי להתפלל ערבית". היו שומעים ערבית, מיד היו רצים להתפלל. וזה היה שבח ל"ג שלו.

שאלת השאלה – מה הענין שיש בתחפושת ?

אומר שיבולי הלקט – זה נועד לאפשר למעמד הביניים, כדי שלא יתביישו לבקש צדקה לכבוד הפסח הקרב. היות והם מחופשים, לא תהיה להם הבושה לבקש.

מביא הבני יששכר את הסיבה לתחפושות בפורים:

אומרת הגמרא {מסכת מגילה יב, א} – שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה מחמת איזה חטא נתחייבו שונאיהן של ישראל [=היהודים] שבאותו הדור כליה? אמר להם ר' שמעון: אמרו אתם טעם הדבר. אמרו לו תלמידיו: מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע אחשוורוש. הקשה להם רבי שמעון, הרי רק היהודים שבשושן נהנו בסעודה זו, ואם כן מן הדין שרק היהודים שבשושן ייהרגו, אבל היהודים שבכל העולם כולו שלא היו בסעודה, אל ייהרגו ומדוע היתה הגזירה על יהודי כל המדינות? אמרו לו תלמידיו: אמור אתה מדוע נתחייבו כליה. אמר להם רבי שמעון: מפני שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר. אמרו לו תלמידיו: אם כן מדוע זכו לנו, וכי משוא פנים יש בדבר וכי ה' נושא פנים בדין? אמר להם רבי שמעון, אף שהשתחוו לצלם הם לא עשו זאת ברצון ולא הודו בליבם לעבודה זרה, אלא עשו לפנים כלפי חוץ, מיראת המלך, לכן אף הקב"ה לא עשה עמהן גזירת כליה אלא לפנים שהיה נראה שרוצה להענישם, ומתוך כך עשו תשובה וניצלו. והיינו דכתיב {איכה ג-ג} "כי לא ענה מלבו ויגה בני איש" – אם עושה אדם עבירה בלי לב ורצון, מביא לו ה' תוגה כדי שיעשה תשובה וינצל מן הצרה.

אומרת הגמרא {מסכת כתובות לג, ב} – דאמר רב: אילמלי נגדו לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא.

אומר תוספות – אילמלי נגדו לחנניה מישאל ועזריה הווי פלחי לצלמא. תימה מנא לן דהא אמרי' בהרואה (ברכות סא:) כשהוציאו את ר"ע אמר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה אימתי יבא לידי ואקיימנו בכל נפשך אלמא משמע דבכל נפשך מיירי אפי' היו מייסרין את האדם ביסורין קשין דומיא דר' עקיבא שהיו מסרקין בשרו במסרקין ברזל וכ"ש לנגודי ואור"ת דאותו צלם לא היה עבודת כוכבים ממש אלא היה עשוי לכבוד המלך ואעפ"כ היה בו קידוש השם ולכן מסרו עצמן למיתה והיינו דכתיב (דניאל ג) לאלהך לית אןן פלחין ולצלם דהבא די אקימת לא נסגוד משמע שהצלם לא היה תופס באלהות ומיהו פלחו לצלמא משמע שהצלם היה עבודת כוכבים מדקאמר פלחו.

הם לא עשו את זה מפחד, במידה כנגד מידה, הביא עליהם הקב"ה פחד, שנאמר {ג, יג} להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד וגו'. כולם נבהלו כמו שצריך ומיד התבטלה הגזירה.

היות ומבחינה חיצונית, היה נראה כאילו ישנה הגזירה, אבל מבחינה 'פנימית' לא היתה גזירה. לכן מתחפשים בפורים – מבחינה חיצונית עם תחפושת, מבחינה פנימית אנחנו יודעים מי נמצא בתחפושת.

ראיתי באחד המפרשים שאומר יותר מזה – התחפושות נועדו גם להפחיד :

אדם מתחפש לשימפנזה ומפחיד את כל הילדים. אמנם יודעים שזה דוד בתוך התחפושת, אבל בהתחלה זה מבהיל.

ככה היה גם בפורים. חיצונית כולם פחדו, אבל בפנים לא היה שום דבר. **רעיון נוסף שראיתי :**

כתוב בכמה וכמה ספרים, בשעה שרכב מרדכי על הסוס של אחשוורוש ולבש את בגדי המלך, המן שסחב את הסוס, היה לובש בבגדיו של מרדכי. למה ?

אמר המן: "אם אלבש את הבגדים שלי, יהיו לי מזה ביוזנות גדולים". אומרים המפרשים, שזאת הסיבה שבתו של המן, שפכה על אבא שלה את הג'ורה' על הראש ©

לכן, היות והמן 'תחפש' ולבש את בגדיו של מרדכי, יש ענין להתחפש בפורים.

רעיון נוסף שראיתי:

מספר המדרש {אסתר רבה פרשה י, אות ט} – והמלך קם בחמתו ממשתה היין אל גנת הביתן (אסתר ז, ז), מה עשה מיכאל המלאך התחיל מקצץ את הנטיעות לפניו, והוסיף חמה על חמתו, ושב אל משתה היין, והמן עמד לבקש על נפשו, מה עשה מיכאל דחפו על אסתר, והיתה מצעקת אדוני המלך הרי הוא כבשני לפניך, ויאמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית. ושמע המן הדבר הזה ונפלו פניו. מה עשה אליהו זכור לטוב, נדמה לחרבונו ואמר לו אדוני המלך גם הנה העץ אשר עשה המן למרדכי וגו'. דאמר רבי פנחס צריך לומר חרבונו זכור לטוב.

היות ואליהו הנביא 'תחפש' לחרבונו ובזכותו נתלה המן, מכאן המנהג להתחפש.

רעיון נוסף, עפ"י דברי הגמרא :

אומרת הגמרא {מסכת מגילה טז, א} – והמלך שב מגנת הביתן. אומרת הגמרא: מקיש שיבה לקימה, שמלשון הכתובים נראה שמשוים את שיבתו מן הגינה לקימתו ממשתה היין ויציאתו לגינה: מה קימה בחימה, כפי שנאמר 'קם בחמתו', אף שיבה בחימה. ומפני מה היתה שיבתו בחימה? דאזל ואשכח למלאכי השרת דאינדמו ליה כגברי וקא עקרי לאילני

דבוסתני מפני שכשהלך לגינה מצא שם מלאכי השרת שהיו נראים לו כאנשים שהיו עוקרים את האילנות שבגינה ואמר להו אחשוורוש: מאי עובדיכו מה אתם עושים?! מדוע אתם עוקרים את האילנות? אמרו ליה המלאכים לאחשוורוש: דפקדינן המן כך ציוה לנו המן - לעקור את כל העצים, [כי מחר הוא מתכוון לשתול את העץ שעליו יתלה מרדכי]. היות והמלאכים באו בדמותם של בני המן, מכאן המקור לתחפושות. עד כאן ענין התחפושות.

בואו וניגש לענין נוסף :

כל ענין המגילה, מבוסס על ענין הבגדים.

זה מתחיל מאחשוורוש שלבש בגדי כהן גדול, במשך 180 יום, שכן לומדת הגמרא {מסכת מגילה יב, א} - בהראותו את עושרו כבוד מלכותו א"ר יוסי בר חנינא מלמד שלבש בגדי כהונה כתיב הכא {אסתר א-ד} יקר תפארת גדולתו וכתוב התם {שמות כח-ב} לכבוד ולתפארת.

לאחר מכן ושתי, שהעסיקה את בנות ישראל ללא בגדים, כפי שאומרת הגמרא {מסכת מגילה יב, ב} - מלמד שהיתה ושתי הרשעה מביאה בנות ישראל ומפשיטן ערומות ועושה בהן מלאכה בשבת.

זה ממשיך עם מרדכי. כשנודעה לו הגזירה, נאמר {אסתר ד, א} ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר.

אסתר שומעת את הדברים, דכתיב {שם ד} ותבואנה נערות אסתר וסריסיה ויגידו לה ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל.

נשאלת השאלה - בשביל מה שלחה אסתר בגדים למרדכי?! מה היא חשבה, שהחליפה לא התאימה לו ולכן הוא קרע את הבגדים?!

כאשר מרדכי עולה לגדולה, נאמר {ו, ו} ויבוא המן ויאמר לו המלך מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו ויאמר המן בלבו למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממני: {ז} ויאמר המן אל המלך איש אשר המלך חפץ ביקרו: {ח} יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו: {ט} ונתון הלבוש והסוס על יד איש משורי המלך הפרתמיים והלבישו את האיש אשר המלך חפץ ביקרו והרכיבוהו על הסוס ברחוב העיר וקראו לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו: {י} ויאמר המלך להמן מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת ועשה כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך אל תפל דבר מכל אשר דברת: {יא} ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וילבש את מרדכי וירכיבוהו ברחוב העיר ויקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו.

אחד הפסוקים שאנו אומרים בקול רם, הוא {ח, טו} ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוך וארגמן והעיר שושן צהלה ושמחה.

זה אחד מד' הפסוקים שאנו אומרים בקול רם, כי הוא קשור לגאולה.

נשאלת השאלה - על מה הקריאה הגדולה ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור וגו', מה הענין בזה?

הענין עד כדי כך חשוב, שבשעה שיוסף נחשף בפני אחיו, ואומר להם {בראשית מה, ג} אני יוסף, אומרת התורה: {שם כב} לכלם נתן לאיש חלפות שמלת ולבנימן נתן שלש מאות כסף וחמש חלפת שמלת.

אומרת הגמרא {מסכת מגילה טז א-ב} - {בראשית מה-כב} לכלם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימן נתן חמש חליפות. אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק עצמו, יוסף, שנמכר לעבד מחמת קנאת אחיו, יכשל בו? דאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. אלא אמר רבי בנימן בר יפת: רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות שנאמר ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וגו'.

נשאלת השאלה - מה כ"כ חשוב ליידיע עכשיו את בנימין שיהיה לו נכד כזה?

נקודה נוספת באותו ענין:

"שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי"

נשאלת השאלה - מה קשורה השושנה ליעקב? ואם הם לא היו רואים את מרדכי עם בגד של תכלת, מה היה קורה?!

נלך לנדבר נוסף :

מעולם לא השתבח עם ישראל במישהו גדול.

אומרים חז"ל {מסכת חולין פט, א} - אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני; נתתי גדולה לאברהם אמר לפני {בראשית יח-כז} ואנכי עפר ואפר. למשה ואהרן אמר {שמות טז-ז} ונחנו מה. לדוד אמר {תהילים כב-ז} ואנכי תולעת ולא איש. אבל עובדי כוכבים אינן כן: נתתי גדולה לנמרוד אמר {בראשית יא-ד} הבה נבנה לנו עיר. נתתי גדולה לפרעה אמר {שמות

ה-ב} מי ה', לסנחריב אמר {מלכים ב יח-לה} מי בכל אלהי הארצות וגו', לנבוכדנצר אמר {ישעיה יד-יד} אעלה על כמתי עב, לחירם מלך צור אמר {יחזקאל כח-ב} מושב אלהים ישבתי בלב ימים.

לעומת זאת, במגילת אסתר מופיע ג' פעמים שמרדכי היה גדול: {אסתר ט, ד} כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות כי האיש מרדכי הולך וגדול. מסיימת המגילה {ג, ג} כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשוורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו.

נשאלת השאלה - מה קרה, ממתן חז"ל משבחים אדם שהוא גדול?!

עד דבר אחד, לפני שנתחיל להיכנס לעומק הדברים:

המטבע הראשון בבריאה, היה אצל אברהם אבינו.

אומרת הגמרא {מסכת ב"ק צז, ב} - מטבע של אברהם אבינו זקן וזקינה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר.

נשאלת השאלה - מה מונח במטבע של אברהם אבינו?

המטבע הזה מבטא את ההערכה לאברהם אבינו, שמצד אחד זקן - אברהם אבינו היה זקן בן מאה, ורעייתו וזקינה - שרה שהיתה בת תשעים, שזכו לבחור יצחק ובתולה שזכה ברבקה.

אומר תוספות - מטבע של אברהם אבינו זקן וזקינה מצד אחד. בבראשית רבה דריש ואגדלה שמך שיצא לו מוניטין בעולם ומהו מוניטין זקן וזקינה מכאן בחור ובחורה מכאן ונראה לא שהיה בו צורת זקן וזקינה מכאן בחור ובחורה מכאן דאסור לעשות צורת אדם אלא כך היה כתוב מצד אחד זקן וזקינה ומצד אחר בחור ובתולה וכן פירש בקונטרס גבי דוד ושלמה וירושלים עיר הקודש שכן היה כתוב במטבע.

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה לט, אות יא} - ארבעה הם שיצא להם מוניטין מטבע בעולם, אברהם, ואעשך לגוי גדול, יצא לו מוניטין, ומהו מוניטין שלו, זקן וזקינה מכאן בחור ובתולה מכאן. יהושע (יהושע ו, כז): ויהי ה' את יהושע ויהי שמעו בכל הארץ, יצא לו מוניטין בעולם, מהו, שור מכאן וראם מכאן, על שם {דברים לג, יז}: כבור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו. דוד {דברי הימים א יד, יז}: ויצא שם דוד בכל הארצות, יצא לו מוניטין בעולם, ומה היה מוניטין שלו מקל ותרמיל מכאן ומגדל מכאן, על שם {שיר השירים ד, ד}: כמגדל דוד צוארך. מרדכי {אסתר ט, ד}: כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות, יצא לו מוניטין, ומה מוניטין שלו שק ואפר מכאן ועטרת זהב מכאן.

עד כאן דברי המדרש.

ישנו מדרש שנקרא אלה אזכרה שמדבר על עשרה הרוגי מלכות; בני עדות אשכנז אומרים אותו בתשעה באב בבוקר, וביום הכיפורים בתפילת המוסף. בני עדות המזרח אומרים אותו אך ורק בתשעה באב.

אומר הפייטן - גבה לב בגדולים, וצוה למלאת פלטרו נעלים, וקרא לעשרה חכמים גדולים, מביני דת וטעמיה בפלפולים, דינו משפט זה לאשורו, ואל תעותוהו ככזב לאמרו, כי אם הוציאוהו לאמתו ולאורו, כי ימצא איש גונב נפש מאחיו מביני ישראל והתעמר בו ומכרו, הם כענו לו ומת הגנב ההוא, נם איה אבותיכם אשר אחיהם מכרוהו, לארחת ישמעאלים סחרוהו, ובעד נעלים נתנוהו, ואתם קבלו דין שמים עליכם, כי מימי אבותיכם לא נמצא ככם, ואם היו בחיים הייתי דנם לפניכם, ואתם תשא עון אבותיכם, זמן תנה לנו שלשת ימים, עד שנדע אם נגזר הדבר ממרומים, אם אנו חיבים ואשמיים, נסבל בגזרת מלא רחמים. חלו וזעו ונעו כלמו, על רבי ישמעאל כהן גדול נתנו עינינו, להזכיר את השם לעלות לאדונינו, לדעת אם יצאה הגזרה מאת אלהינו, טהר רבי ישמעאל עצמו והזכיר את השם בסלודים, ועלה למרום ושאל מאת האיש לבוש הבדים, ונם לו קבלו עליכם צדיקים וידידים, כי שמעתי מאחורי הפרגוד כי בזאת אתם נלכדים, ירד והגיד לחבריו ומאמר אל וצוה הבליעל להרגם בכח ולא, ושנים מהם הוציאו תחלה שהם גדולי ישראל, רבי ישמעאל כהן גדול ורבן שמעון בן גמליאל נשיא ישראל ...

לא נקרא את כל המדרש, אלא רק את מה שנוגע לשיחתנו:

מספר המדרש - יצאו החכמים מלפניו ובקשו מרבי ישמעאל כהן גדול שיזכיר השם הגדול ויעלה לרקיע ויחקור אם נגזרה גזרה מאת ה' אם לאו. אמרו עליו על רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, שהיה אחד משבעה אנשים יפים שהיו בעולם, ואלו הן: אדם הראשון, יעקב, יוסף, שאול, אבשלום, רבי אבהו ורבי ישמעאל ...

נכנס הקיסר וכל גדולי רומי אחריו. אמר להם מי יהרג תחילה? ענה רבי שמעון בן גמליאל: אני נביא בן נשיא מזרעו של דוד מלך ישראל עליו השלום. לכן אני איהרג תחילה. ענה רבי ישמעאל כהן גדול ואמר: אני כהן גדול בן כהן גדול מזרעו של אהרן הכהן, אני איהרג תחילה ואל אראה במיתת חברי. אמר הקיסר זה אומר אני איהרג תחילה וזה אמר אני איהרג תחילה, מה נעשה? הפילו גורלות ביניהם. הפילו גורל, ונפל הגורל על רבן שמעון בן גמליאל. מייד צוה הקיסר לחתוך את ראשו תחילה וחתכוהו, ונפל

ראשו ליד רבי ישמעאל, ונטל רבי ישמעאל כהן גדול את ראשו בין ירכי וצוח עליו במר נפש ואמר: אייה תורה ואייה שכרה! הלשון שהיתה מבארת התורה בשבעים לשונות, איך עתה לוחכת את העפר?! והיה מתאונן ובוכה על רבן שמעון בן גמליאל, אמר לו הקיסר: מה זה ועל מה זה זקן שאתה בוכה על חבירך? היה לך לבכות על עצמך. אמר לו רבי ישמעאל: איני בוכה על עצמי, כיון שחבירי גדול ממני בתורה ובחכמה, ועל שקידמני בישיבה של מעלה אני בוכה.

עוד רבי ישמעאל מדבר מתאונן ובוכה ומקונן, השקיפה בתו של הקיסר מבעד החלון וראתה את יופיו של רבי ישמעאל כהן גדול ונכרמו רחמיה עליו. ושלחה לאביה, ליתן לה שאלה ובקשה אחת, ושלה לה הקיסר: בתי, כל אשר תאמרי אעשה, חוץ מרבי ישמעאל וחביריו. שלחה לו: אבקש ממך להחיות את נפשו, שלח לה כבר נשבעתי, שלחה לו אבקשך אם כן, שתצוה להפשיט את עור פניו כדי להסתכל בו במקום מראה, מיד צוה להפשיט את עור פניו, וכיון שהגיע למקום תפילין צעק צעקה גדולה ומרה, ונודעוזה שמים וארץ. צעק פעם שניה ונודעוזה כסא הכבוד. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: צדיק כזה שהראית לו כל גזי העולם עליונים ורזי תחתונים, יהרג במיתתה משונה מן הרשע הזה? זו תורה וזו שכרה? אמר להם: הניחו לו שתעמוד זכותו לדורות שלאחריו. אמר הקב"ה: מה אעשה לבני, גזירה היא ואין מי שיפר אותה. יצאה בת קול ואמרה: אם אשמע קול אחר, אהפוך את כל העולם לתוהו ובהו. וכששמע רבי ישמעאל כך, שתק. אמר לו הקיסר: עד עתה לא בכית ולא צעקת, ועתה אתה צועק? אמר לו: לא על נשמותי אני צועק, אלא על מצות תפילין שלוקחים ממני. אמר לו הקיסר: עדיין אתה בוטח באלוהיך? אמר לו {איוב יג, טו} הן יקטלני לו איחל כלומר, גם אם יקטלני, בכל זאת איני נפרד מהקב"ה, אלא אמשך ואקוה אליו. מיד יצאה נשמתו של רבי ישמעאל.

רק כדי שנבין מי זה היה ר' ישמעאל כהן גדול:

מספרת הגמרא {מסכת ברכות ז, א} - תניא א"ר ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיף קטורת לפני ולפנים וראיתי אכתריאל יהו"ה צבאות שהוא יושב על כסא רם ונשא ואמר לי: ישמעאל בני ברכני. אמרתי לו: יה"ר מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין ונענע לי בראשו וקמ"ל שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך.

עד כאן.

למה הבאנו את כל הסיפור הזה?! כי גם לרומאים יש"ו, יש פורים. גם הם עושים תחפושות, ועל התחפושות האלה אני רוצה לדבר:

אומרת הגמרא {מסכת עבודה זרה יא, ב} - אמר רב יהודה אמר שמואל: עוד {הצגה} אחרת יש להם ברומי: אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם בגופו, ומרכיבין אותו על כתפיו של אדם חיגר. ומלבישין אותו את העליון, בגדי אדם הראשון, ומניחין לו בראשו את קרקפלו של רבי ישמעאל, ותלו ליה בצואריה מתקל [י] {ארבע} זוזא דפיזא והיו תולים לו בצווארו אבן פז שמשקלה ארבעה זוזים, להראות את שררתו, ומחפין {מכסים} את השווקים באיך בנופך, ומכריזין לפניו: סך קירי פלסתר חשבונו של המושל כזב הוא. אחוה דמרנא איפנא אחיו של אדונו זיפין הוא. דחמי חמי של שרואה מחזה זה היום, רואהו; ודלא חמי לא חמי אך מי שלא רואהו היום, לא יראהו. מאי אהי לרמאה ברמאותיה מה תועלת תבוא לרמאי ע"י רמאותו ולזיפנא בזיפנותיה ולזיפן בזיפנותו? ומסיימין בה הכי והיו מסיימים כך את ההכרזה: ווי לדין כד יקום דין אוי לו לזה כאשר ההוא יקום.

אומר רש"י - אדם שלם. כנגד עשו: אדם חיגר. כנגד יעקב צולע על ירכי כלומר עדיין עשו שולט על יעקב: של אדם הראשון. והן בגדי חמודות שהיו לעשו: קרקפלו של ר' ישמעאל. כהן גדול ומהרוגי מלכות היה ומתוך יפיו נכנס בלב בת קיסר והפשיט עור פניו וחנטה באפרסמון שתהא מקוימת ולא ישתנה ועדיין מונח בגיזי רומי.

מסבירים המפרשים, לרומאים יש טענות למה יעקב קיבל את הברכות במרמה: "גם רמאי, שאמר שקוראים לו עשו, וגם זיפן, ששם את בגדי החמודות של עשו". לכן מה הם עשו?! לקחו אדם צולע, שזהו סמל ליעקב אבינו שהיה צולע על ירכי מאותו מאבק עם שרו של עשו, ומלבישים אותו בבגדי אדם הראשון - שהיו בגדי של עשו, ושמים עליו את עורו של רבי ישמעאל כהן גדול, כי יופיו היה כמו יופיו של יעקב אבינו והולכים איתו ברחובות העיר: "הנה, תראו איך הוא קיבל את הברכות! עור לו במשהו! אנחנו בני עשו, שולטים עליו - מה עזרה לו כל התחפושת!?"

עד כאן דברי הגמרא.

אם אלה הדברים, נוכל עכשיו להבין את משמעות התחפושות בפורים: אומרים חז"ל {פרקי דרבי אליעזר פרק ל"ב} - הגיע ליל יום הפסח וקרא יצחק לעשו בנו הגדול, ואמר לו בני זה הלילה כל העולם כולו אומרים הלל ואוצרות טללים נפתחים בזה. הלילה עשה לי מטעמים עד שאני בעודי

אברכך. ורוח הקדש משיבה ואומרת אל תלחם את לחם רע עין. הלך להביא ונתעכב שם. אמרה רבקה ליעקב, בני הלילה הזה אוצרות טללים נפתחים בו, העליונים אומרים שירה. הלילה הזה עתידים בניך להיגאל מיד שעבוד. הלילה הזה עתידין לומר שירה, עשה מטעמים לאביך עד שהוא בעודו יברכך. יעקב היה בקי בתורה, פחד לבו על קללת אביו, אמרה לו בני ברכת עליך ועל ורעך ואם קללו עלי ועל נפשי, שנאמר עלי קללת בני. [אומר התרגום אונקלוס: אתאמר בנבואה - "בנבואה קיבלתי, שאתה צריך לקבל את הברכות"] הלך והביא שני גדיי עזים וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק? והלא די לו באחד, שנאמר צדיק אוכל לשובע נפשו. אלא אחד כנגד הפסח ואחד לעשות לו מטעמים לאכול.

נשאלת השאלה - אם נאמר לרבקה בנבואה שיעקב צריך לקבל את הברכות, למה שרבקה לא תלך ליצחק ותאמר לו: "קיבלתי בנבואה שהברכות צריכות להינתן ליעקב ולא לעשו!"

למה יעקב צריך להתחפש, ולקבל את הברכות במראה של עשו? כדי להבין את יסודם של דברים, נצטרך ללכת לשלב נוסף:

אומרת התורה: {תולדות כז, טו} ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן: {טז} ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צואריו: {יז} ותתן את המטעמים ואת הלחם אשר עשתה ביד יעקב בנה: {יח} ויבא אל אביו ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה בני: {יט} ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בכרך עשיתי כאשר דברת אלי קום נא שבה ואכלה מצידי בעבור תברכני נפשך: {כ} ויאמר יצחק אל בנו מה זה מהרת למצא בני ויאמר כי הקרה ה' אלהיך לפני: {כא} ויאמר יצחק אל יעקב גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא: {כב} ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו: {כג} ולא הכירו כי היו ידיו כידי עשו אחיו שערת ויברכהו: {כד} ויאמר אתה זה בני עשו ויאמר אני: {כה} ויאמר הגשה לי ואכלה מצידי בני למען תברכך נפשי ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת.

נשאלת השאלה - מאיפה היה ליעקב אבינו יין?!

אומר הדעת זקנים מבעלי התוספות - ויבא לו יין. מהיכן היה לו יין שלא מצינו שמסרה לו אמו יין. אלא שמיכאל הביא לו יין מגן עדן ...

שאלה נוספת - בשביל מה יין?!

אם זה ליל הסדר, שיהיה גם ארבע כוסות!

{כב} ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו: {כג} ולא הכירו כי היו ידיו כידי עשו אחיו שערת ויברכהו

נשאלת השאלה - כשבן אדם לא בטוח מי עומד לפניו, מה הוא צריך לעשות?!

"תשמע, תקרא רגע לאמא ... או "תבוא מחר, אני צריך לשבת על זה, משהו כאן נראה לי לא בסדר ..."

אבל יצחק בכל זאת מברך אותו. על מה המהירות???

אומרת התורה: {כז} ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו.

נשאלת השאלה - איזה ריח יש כבר בבגדים?!

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה סה, אות כב} - וירח את ריח בגדיו ויברכהו, כגון יוסף משיחא ויקום איש צרורות. יוסף משיחא, בשעה שבקשו שונאים להכנס להר הבית אמרו יכנס מהם ובהם תחלה, אמרין ליה עול ומה דאת מפיק דידך, נכנס והוציא מנורה של זהב, אמרו לו אין דרכו של הדיוט להשתמש בזו, אלא עול זמן תנינות ומה דאת מפיק דידך, ולא קבל עליו.

אמר רבי פינחס נתנו לו מכס שלש שנים, ולא קבל עליו, אמר לא דיי שהכעסתי לאלהי פעם אחת אלא שאכעיסנו פעם שניה. מה עשו לו נתנו אותו בחמור של חרשים והיו מנסרים בו, היה מצוח ואומר ווי אוי אוי שהכעסתי לבוראי.

ויקום איש צרורות היה בן אחותו של רבי יוסי בן יעזר איש צרידה, והוה רכיב סוסיא בשבתא אזל קומי שרייתא למצטבלא, אמר ליה חמי סוסי דארכבי מרי וחמי סוסך דארכבך מוך. אמר לו אם כך למכעיסיו קל וחמר לעושי רצונו, אמר לו עשה אדם רצונו יותר ממך, אמר לו ואם כך לעושי רצונו קל וחמר למכעיסיו. נכנס בו הדבר כארס של עכנא, הלך וקים בעצמו ארבע מיתות בית דין, סקילה, שרפה, הרג וחנק, מה עשה, הביא קורה נעצה בארץ וקשר בה נימא וערך העצים והקיפן גדר של אבנים, ועשה מדורה לפניו ונעץ את החרב באמצע והצית האור תחת העצים מתחת האבנים, ונתלה בקורה ונחנק, קדמתו האש, נפסקה הנימה, נפל לאש, קדמתו חרב ונפל עליו גדר ונשרף. נתנמנם יוסי בן יעזר איש צרידה וראה מטתו פרוה באויר, אמר בשעה קלה קדמני זה לגן עדן.

אמרה רבקה ליעקב: "דע לך, אם תלך בלבושך הרגיל ולא תתחפש, יצחק יברך אותך. אבל אז הברכה תחול רק עליך בדמות שלך. רק על צדיקים כמותך. אבל אני רוצה להרוויח שהברכה תחול גם על אנשים, שמבחינה

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה סה, אות יג} - ועתה שא נא כלך (בראשית כז, ג), שחוז מאני זינך, שלא תאכלני נבלות וטרפות ...

עוד אומרים חז"ל {ויקרא רבה, פרשה כז, אות יא} - אמר רבי לוי אוי להם לרשעים שהם מתעסקים בעצות על ישראל וכל אחד ואחד אומר עצתי יפה מעצתך. עשו אמר שוטה היה קין שהרג את אחיו בחיי אביו ולא היה יודע שאביו פרה ורבה, אני איני עושה כן אלא (בראשית כז, מא): יקרבו ימי אבל אבי אהרוג את יעקב, אבא ימות ואהיה שליט יחיד !!! פרעה אמר שוטה היה עשו שאמר: יקרבו ימי אבל אבי, ולא היה יודע שאחיו פרה ורבה בחיי אביו, אני איני עושה כן אלא עד דאינון דקיין שהם עוד קטנים תחות כרסיה אמהון אנא מחנק יתהון אני הורג אותם הדא הוא דכתיב {שמות א, טז}: וראיתן על אבנים וגו' כל הבן הילוד היארה תשליכהו. המן אמר שוטה היה פרעה שאמר: כל הבן הילוד היארה תשליכהו, ולא היה יודע שהבנות נשאות לאנשים ופרות ורבות מהם, אני איני עושה כן, אלא להשמיד להרג ולאבד. אמר רבי לוי אף גוג ומגוג לעתיד לבוא עתיד לומר כן שוטים היו הראשונים שהיו מתעסקים בעצות על ישראל ולא היו יודעים שיש להם פטרון בשמים, אני איני עושה כן אלא בתחלה אני מזודג לפטרון שלהם ואחר כך להם, הדא הוא דכתיב {תהלים ב, ב}: יתיצבו מלכי ארץ, אמר לו הקדוש ברוך הוא, רשע לי באתה להזדוג חייך שאני עושה עמך מלחמה, הדא הוא דכתיב {ישעיה מב, יג}: ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה, וכתיב {זכריה יד, ג}: ויצא ה' ונלחם בגוים ההם, ומה כתיב תמן {זכריה יד, ט}: והיה ה' למלך על כל הארץ.

אמר הקב"ה: "אני אגלה בדיוק מי אתה. כל כולך בתחפושת!" רבותי, כל התחפושת הזאת, באה לידי ביטוי בפורים:

אומרת התורה שיעקב השתחוה בפני עשב שבע פעמים, שנאמר {וישאל לג, ג} והוא עבר לפניו וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. נשאלת השאלה - בשביל מה להשתחוות לו שבע פעמים? פעם אחת לא מספיק?!

כתוב בזוהר הקדוש, שיעקב לא השתחוה לעשו, אלא הוא ראה את השכינה ולכן השתחוה שבע פעמים.

שואל החיד"א {מדבר קדמות} - אם הוא השתחוה בפני השכינה, מה התביעה שיש על יעקב אבינו?

ואומר - זה נכון, הוא השתחוה בפני השכינה, אבל ד' נשותיו וי"א ילדיו, לא ידעו שהוא השתחוה בפני השכינה, אלא הם חשבו שהוא השתחוה בפני עשו.

לכן היה צריך יעקב לחזור לעולם ולתקן את מה שעשה. איך?

חזר יעקב אבינו לעולם הזה, הפעם בדמותו של מרדכי היהודי ועשו חזר בדמותו של המן.

המן יגיד לך להשתחוות ... ומה תעשה???

{אסתר ג, ב} ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה. בזה תתקן את מה שקלקלת! אומר המדרש {אסתר רבה, פרשה ז, אות י} - ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו {אסתר ג, ו}, בזוי אתה בזוי בן בזוי והסבא שלך עשו ג"כ, להלך כתיב {בראשית כה, לד}: ויבז עשו את הבכרה, וכאן כתיב: ויבז בעיניו.

אם ככה, מובן כעת איך נכנסה שושנת ל- יעקב:

כותב הרוקח - {שה"ש ב, ב} כשושנה בין החוחים סופי תיבות המן.

שושנת ו- יעקב היה הויכוח שחזר בימי מרדכי ואסתר.

נשאלת השאלה - איפה זה בא לידי ביטוי?

כאן הגיעו למסקנה, שהברכות אכן הגיעו ליעקב ולא לעשו!

מאיפה אנחנו יודעים?

כי נאמר {אסתר ח, טו} ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחזר ועטרת זהב גדולה ותכריך בוץ וארגמן והעיר שושן צהלה ושמחה ... אותם בגדים שעליהם היה הויכוח, קיבל אותם עכשיו מרדכי היהודי, שהוא יעקב אבינו!

הויכוח של "למה מגיעים לך הבגדים, הרי אתה לא בכור?!"

אומרת המגילה {אסתר ט, ד} כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות כי האיש מרדכי הולך וגדול. ומסיימת המגילה {ג, ג} כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשוורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו.

שאלנו - למה נאמר במרדכי גדול???

פשוט מאוד, כי בימי מרדכי ואסתר בא לפתרון הויכוח של מי גדול ומי קטן.

אומרת התורה {תולדות כז, טו} ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן.

אמר הקב"ה לרבקה: "את קוראת לו גדול?! {עובדיה א, ב} הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. וליעקב קראת קטן?! {דברים ז, ד} כי מי גוי גדול אשר

חיצונית נראים כמו עשו, והפנימיות שלהם היא יעקב, כמו קום איש צרורות ויוסף משיתא!"

לבסוף, קיבל יעקב את הברכות בתחפושת עם הבגדים של אדם הראשון, שעברו מדור לדור עד שהגיעו לעשו.

אם אלה הם פני הדברים, בואו נתקדם לשלב נוסף:

ישנה מחלוקת בין יעקב לעשו, למי מגיעות הברכות:

עשו אומר: "אני בכור, ואם ככה, הברכות שייכות לי!"

יעקב אומר: "אני בכור, והברכות שייכות לי!"

נשאלת השאלה - איפה המחלוקת?

אומרת התורה: {תולדות כה, כה} ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער ויקראו שמו עשו: {כז} ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדת אתם.

אומר רש"י - ואחרי כן יצא אחיו וגו'. שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו, בדין היה אוחז בו לעכבו, יעקב נצר מטפה ראשונה ועשו מן השניה, צא ולמד משפופרת שפיה קצרה, תן לה שתי אבנים זו תחת זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה, והנכנסת אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנצר באחרונה יצא ראשון, ויעקב שנצר ראשונה יצא אחרון, ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה, ויפטור את רחמה, ויטול את הבכורה מן הדין.

נשאלת השאלה - מי צודק???

אם היום יולדו תאומים, הראשון שיצא יהיה הבכור או השני? הראשון שיצא הוא הבכור!

נשאלת השאלה - אם ככה, למה יעקב אומר לעשו שהוא הבכור?!

אומרים חז"ל - לפני מתן תורה, היה ענין שנקרא 'ראשון ליצירה' וראשון ליציאה'. הבכורה לא היתה נמנית עם היוצא ראשון, אלא על מי שעלה במחשבה ראשון, או פעמים מי שהיה חשוב יותר. לאחר מתן תורה, השתנה הענין ומי שהיה יוצא ראשון, הוא היה הבכור.

בואו נראה עד כמה הדברים נכונים:

עמלק טוען: "אני בכור".

נשאלת השאלה - איך הוא טוען דבר כזה?

התשובה פשוטה מאוד, כי אומרת התורה {במדבר כד, כ} ראשית גוים עמלק!...

מגיע משה רבינו לפרעה, ואומר לו {שמות ד, כב} כה אמר ה' בני בכרי ישראל.

אומר לו פרעה: "מאיפה הבאת את זה? שבעים אומות היו לפני ישראל!"

אמר לו משה: "תסלח לי, אבל יש לך טעות ...":

בפסוק הראשון בתורה נאמר "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ"

אומר רש"י - בשביל התורה שנקראת (משלי ח כב) ראשית דרכו, ובשביל ישראל שנקראו (ירמיה ב ג) ראשית תבואתו.

עוד לפני שנברא העולם, יצר הקב"ה את עם ישראל!

נכון, עמלק יצא ראשון, הוא ראשית בלידה. אבל ביצירה מי ראשון?! עם ישראל!

אם ככה, נוכל להבין את הויכוח בין יעקב ועשו:

יעקב טען: "אני בכור והבכורה מגיעה לי. וגם על הטענה שלך שאתה בכור, קניתי ממך את זה, ולכן אין לך שום חלק בבכורה. אם ככה, הברכות מגיעות לי, וגם הבגדים שלי!"

עשו טען: "הברכות שייכות לי, כי אני הבכור ולכן גם הבגדים שייכים לי!" אמר הקב"ה: "אני אגיד לך מי שקרן ומי רמאי"

אומר הנביא {ירמיה מט, י} כי אני חשפתי את עשו גליתי את מסתרו ... הוא השקרן האמיתי!

ממשילים חז"ל את מלכות אדום (עשו) לחזיר:

אומר המדרש {ויקרא רבה, פרשה יג, אות ה} - {ויקרא יא, ז}: ואת החזיר כי מפריס פרסה, למה נמשלה מלכות אדום לחזיר, לומר לך מה חזיר בשעה שהוא רובץ מוציא טלפיו ואומר ראו שאני טהור, כך מלכות אדום מתגאה וחומסת וגוזלת ונראית כאלו מצעת בימה.

עוד, אומרת התורה {תולדות כה, כז} ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים.

אומר רש"י - ידע ציד. לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצות.

נשאלת השאלה - אם יצחק חושב שעשו כזה צדיק, למה הוא צריך לומר לו {כז, ג} ועתה שא נא כלך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד?!

לו אלהים קרבים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו. אמנם עשו יצא ראשון, אבל יעקב עלה במחשבה ראשון!"
אם ככה, מובן עכשיו למה אנחנו מתחפשים :
מתחפשים, על כך שקיבלנו ברכה בתפוסת. שנבין שהברכות היו מגיעות לנו כדין!
פתחנו בדברי הזוהר הקדוש, שמעלת יום הפורים גדולה יותר מיום הכיפורים.

מצאתי מרגלית נפלאה בספר **נתיבות שלום**, לאדמו"ר מסלונים. מי שלוקח את המרגלית הזאת, הרוויח את אוצר חייו :

שואל האדמו"ר מסלונים – איך אפשר להבין שמעלת פורים גדול יותר מיום הכיפורים ?

ואומר – דע לך, בפורים היתה גזירה (ג, יג) להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד והדבר נחתם ע"י אחשוורוש. וכתוב במפורש במגילה (ח, ח) כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב.

נשאלת השאלה – אם א"א להשיב את הגלגל אחורנית, איך התבטלה הגזירה ?

ג' ימים של תענית ובכיות תינוקות של בית רבן מבטלות את הגזירה. איך יכל להיות ?!

אומר הנתיבות שלום מסלונים – זה כח הפורים !

ביום הכיפורים, בשעת הנעילה כבר נחתם הדין. לכאורה, מתי אפשר לפתוח שוב פעם את הדין ?! בשנה לאחר מכן, בראש השנה.

בפורים התחדש, שגם כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתם בטבעת המלך אפשר להשיב. בפורים אפשר לקחת דברים שכבר נחתמו ולפתוח אותם מחדש !

זה פירוש הדבר, שמעלת פורים גדולה יותר מיום הכיפורים.

אומר הנתיבות שלום – נאמר במגילה (ט, כח) והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וגו'. אין לך דור ואין לך משפחה ואין לך עיר ואין לך מדינה, שאין לה הסתר פנים. לכל יהודי, יש מגילת אסתר משלו !

כל יהודי, וההסתר פנים שלו – אחד יושב ובוכה, למה הוא לא התחתן. אחד יושב ובוכה, למה הוא כן התחתן ☺

אחד בוכה למה אין לו ילדים, ואחד בוכה למה יש לו ילדים. כל אחד וההסתר פנים שלו !

נשאלת השאלה – מה אפשר לעשות ?

לימדו אותנו חז"ל – בפורים אפשר 'לייצר' ונהפוך הוא !

גם זקן וזקנה, כאברהם ושרה, יכולים להתהפך לבחור ובחורה. גם מרדכי עם שק ואפר, יכל להפוך למרדכי בלבוש מלכות !

בפורים, הכל ניתן להפיכה באמצעות כח התפילה !

יום הפורים עמוס מאוד, צריכים לקיים בו ד' מצוות – משלוחי מנות, מקרא מגילה, סעודת פורים, מתנות לאביונים. אין זמן פנוי !!!

איך ננצל את הזמן ביום הזה ???
הדרך היחידה, לקום לפני עלות השחר ... הילדים ישנים, האשה ישנה, הטלפון לא רוקד ... פותח את התהילים ומתחיל לקרוא !

נזכה לנצל את הזמן היקר של פורים לתפילה, ישמע הקב"ה לתפילותינו ונזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן ואמן !!!

(ברוך שאמר) **☞ מאוצרות המגידים: רבי יעקב גלינסקי זצ"ל - 'והגדת' ☞**

אחר הדברים האלה גדל המלך אחשוורוש את המן (ג, א)

הגאון הקדוש ה"חדושי הרי"ם" זצ"ל ספר, שיהודים ישבו ולמדו בבית המדרש, ולתפלת מנחה נכנס יהודי מהשוק, סוחר. נו, הלא אמרו (כתבות יז, ע"א) שלעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות, צריכים להיות בני אדם מן הישוב, שאלוהו מה נשמע בעולם. שמח שספר את החדשות האחרונות: המלך השתגע. צוה להביא את ושתו כפי שצוה, ואמר עליו מה שאמרה, והיין הבעיר כעסו והורה להרגה. מיד גערו במספר: וכי בקשנו לשמוע רכילות מן החצר, את מי זה מענין. מובן שכבר לא ספר על בחירת המלכה החדשה ועל חשיפת מזימת בגתן ותרש.

אבל לבסוף, כשנעשה הנס על ידי מרדכי ואסתר, אזי התברר למפרע שהכל היה משולב ומתואם לישועת ישראל, וכמו שדרשו בגמרא (מגילה יג ע"ב): "אחר הדברים האלה [הריגת ושתו והמלכת אסתר ומזימת בגתן ותרש וסיכולה וכתובת הדברים בשם מרדכי] גדל המלך אחשוורוש את המן", מאי "אחר", אחר שהקדים הקדוש ברוך הוא רפואה למכה.

וסיים ה"חדושי הרי"ם": וכן יהיה לעתיד, במהרה בימינו, שנבין איך כל המאורעות הובילו לגאולה.

להנשא. עתה יש צורך באישור שהיה בעיר, ואני הגעתי למכור שק סכרין. אבל ברוסיה כמו ברוסיה, מישוה גילה לי שי שפקידה אחת במשרד הפנים, שמנפיקה אישור שהיה תמורת כמה קופיקות.

התפללנו שם במחלת, ויום אחד הופיעו במנין שלושה יהודים שספרו שהם מבוכארה, הרב מטשיבין שוהה שם בגלות, והשיגו עבורו אשרת כניסה לאיראן. השאה הפרסי התקשה אישית אל הרוזן סטאלין שיאפשר את הגירתו, ומשם ימשיך לארץ ישראל. הבעיה היא, שאת אישור היציאה עבורו ניתן להסדיר אך ורק במוסקבה, ולשם כך יש צורך באשרת מסע, ומי שיבקש אשרה כזו יאסר מיד: מה לו ולענין, מנין יודע הוא על פנית השאה הפרסי ואישור היציאה? אם קשרים לו בארצות חוץ, יאסר באשמת ריגול וחתרנות!

לאחר שהשתכנעתי שהם עצמם אינם סוכני הג.פ.או. המבקשים להפיל את המתפללים, קבלתי על עצמי את המשימה. פניתי לאותה פקידה, וספרתי שנשאתי באתה נערה בלי מסמכים. אני מבקש אישור נסיעה למוסקבה, לבדוק במשרדי מרשם התושבתים האם היא רשומה שם. כמה קופיקות, והענין סודר. בענין אשתי לא מצאו במוסקבה דבר, אבל הבאתי את אישור היציאה עבור הרב מטשיבין. בערב חג הפסח תש"ה, כבר היה הרב מטשיבין בארץ ישראל.

וכשאני מסתכל לאחור, רואה אני בעליל איך הובילה ההשגחה העליונה שלב אחרי שלב את חלוצו של הרב מטשיבין מעמק הבכא. עשרים שנה לפני כן דאגו שחוטני לא ירשום אל לדת בתו, והביאוהו לטשקנט, ואותי לקזחסטאן, ושלתו את רבי ישראל אהרן כסוחר המדלק בין טשקנט לקזחסטאן, ופגש בנערה בקבלת שבת, כי "במקרה" קבלה מנתה לפנות ערב וסאור לטלטלה, ו"במקרה" התארח בליל השבת שלאחר מכן בבית השוחט, שהזכיר "במקרה" שאני חיץ להקים בית יהודי. הובאתי לטשקנט ונצרכתי לאשרת שהיה, ונודע לי מאותה פקידה. ושהייתי בבית הכנסת המחתרתי כשאותה משלחת הגיעה, ועלה בדעתי לנצל את העובדה שאין לרעיתי תעודת לדה להשיג אשרת מסע למוסקבה להסדיר את רשום אשתי, והשגתי את אשרת ההגירה לרב מטשיבין.

וכבר אמרו בשם הבעל שם טוב, כי כל מה שהאדם עושה, לעצמו הוא עושה. למרות שלעצמי לא פעלתי מאומה במוסקבה, הנה לא ארכו הימים וכל פליטי פולניה הורשו לשוב לארצם, ומשם לעלות לארץ ישראל, אני הייתי פליט פולני. לילד העיר קריניק ותלמיד ביאליסטוק. אבל מה עם אשתי. עוד כמה קופיקות, והפקידה אשרה שהבאתי את המסמכים הנדרשים ממוסקבה, ונחלצנו יחדיו מרוסיה רודפת הדת.

ובכל שנה, כשמגיעים בקריאת המגילה ל"אחר הדברים האלה", נזכר אני בדרשת הגמרא שהקדוש ברוך הוא מקדים הרפואה למכה, ומכין בתחלה כל האמצעים להצלה, ונזכר בשרשרת המאורעות הזו!

(והגדת)

ייעש העץ (ה, יד)

מדוע הופרה עצת המן, מדוע בטלה גזרת "להשמיד ולהרג ולאבד"? כל מי שקורא את המגילה, יודע כיצד בטלה. אבל מי שמעיין במדרש על פסוקנו, יודע מדוע בטלה.

וזה לשון המדרש (אסתר רבה ט, ד): לאחר שעשה העץ הלך אצל מרדכי ומצאו שהיה יושב בבית המדרש והתינוקות יושבים לפניו ושקים במתניהם ועוסקים בתורה, והיו צועקים ובוכים. ומנה אותם, ומצא שם עשרים ושנים אלף תינוקות. השליך עליהם שלשלאות של ברזל והפקיד עליהם שומרים, ואמר: למחר אהרוג אלו התינוקות תחילה, ואחר כך אתלה את מרדכי. והיו אמותיהם מביאות להם לחם ומים ואומרות להם: "ביננו אכלו ושתו קודם שתמותו למחר, ולא תמותו ברעב." מיד היו מניחים ידיהם על ספריהם ונשבעים "בחי מרדכי רבנו לא נאכל ולא נשתה, אלא מחמת תעניתנו נמות." געו כולם בבכיה עד שעלתה שועתם למרום ושמע הקדוש ברוך הוא קול בכיתם כבשתי שעות בלילה.

באותה שעה נתגלגלו רחמינו של הקדוש ברוך הוא ועמד מכסא דין וישב בכסא רחמים ואמר: "מה הקול הקדול הזה שאני שומע, כגדיים וטלאים". עמד משה רבינו לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: "רבונו של עולם, לא גדיים ולא טלאים הם, אלא קטני עמך שהם שרויים בתענית היום שלושה ימים ושלושה לילות ולמחר רוצה האויב לשחטם כגדיים וטלאים".

באותה שעה נטל הקדוש ברוך הוא אותן אגרות שגזר עליהם שהיו חתומות בחותם של טייט וקרעם, והפיל על אחשוורוש בהלה באותו לילה. זהו שנאמר: "בלילה ההוא נדדה שנת המלך".

לא מובן, הלא המן גזר כבר להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים, אלא שמרדכי הבעיר חמתו כשלא קם ולא זע מפניו, והחליט להפרע ממנו על אתר, להרגו מיד. שאר היהודים, דים שעתם.

עשה את העץ, והלך לראות את מרדכי. לשמוח בנקמתו. מצא לפניו עשרים ושנים אלף נערים, תינוקות של בית רבן יושבים ולומדים תורה - מה זה עסקו? מה להם ולו?

מדוע השליך עליהם שלשלאות של ברזל, מדוע הפקיד עליהם שומרים. מדוע הצהיר שיהרגם תחילה, עוד לפני מרדכי?!

את התשובה לכך השמיענו ה"חפץ חיים" זצ"ל. הוא שאל שאלה, הביע תמיהה: יעקב אבינו שב מחרן, ונתקל בשרו של עשו, סמא"ל ראש כל השטנים (דברים רבה יא, י), שנאבק עמו כל הלילה, "וירא כי לא יכל לו" (בראשית לב, כו). ויש להבין, מדוע לא נטפל לאברהם אבינו שיסד את עם ישראל והקריא שם הקדוש ברוך הוא בפי בריותיו, התנסה בעשרה נסיונות ועמד בכולם. מדוע לא נאבק ביצחק אבינו, למה נאבק רק ביעקב? ותריץ: אברהם אבינו היה עמוד החסד, "חסד לאברהם" (מיכה ז, כ), ויצחק אבינו עמוד היראה, "פחד יצחק" (בראשית לא, מב). מהם, אינו פוחד כל כך, אבל יעקב אבינו עמוד התורה, "איש תם יושב אוהלים" (בראשית כז, כז), אהלי תורה. "תתן אמת ליעקב (מיכה ז, כ) ואין "אמת" אלא תורה (ברכות ה ע"ב). וכתב ה"מסילת ישרים" (פרק ה): "כי הבורא יתברך שמו שברא היצר הרע באדם, הוא שברא התורה תבלין לו. וכמו שאמרו (קדושין ל ע"ב) "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין". והנה פשוט הוא, שאם הבורא לא ברא למכה זו אלא רפואה זו, אי אפשר בשום פנים שירפא האדם מזאת המכה בלתי זאת הרפואה. ומי שיחשוב להנצל זולתה אינו אלא טועה, ויראה טעותו לבסוף כשימות בחטאו. כי הנה היצר הרע באמת חזק הוא באדם מאד, ומבלי ידיעתו של האדם הולך הוא ומתגבר בו ושולט עליו. ואם יעשה כל התחבולות שבעולם ולא יקח הרפואה שנבראה לו, שהיא התורה, לא ידע ולא ירגיש בתגבורת חוליו אלא כשימות בחטאו ותאבד נשמתו -

הא למה זה דומה, לחולה שדרש ברופאים והכירו חליו ואמרו לו שיקח סם זה. והוא, מבלי שתקדם לו ידיעה במלאכת הרפואה, יניח הסם ההוא ויקח מה שיעלה במחשבתו מן הסמים, הלא ימות החולה ההוא ודאי. כן הדבר הזה, כי אין מי שמכיר בחלי היצר הרע ובכוחו המוטבע בו אלא בורא שבראו, והוא הזהירנו שהרפואה לו היא התורה. מי אפוא יניחה ויקח מה שיקח זולתה, ויחיה!"

לכן, אמר ה"חפץ חיים", לא נאבק שרו של עשו, ראש כל השטנים - והלא הוא השטן הוא היצר הרע (בבא בתרא טז ע"א) - אלא עם יעקב, עמדו התורה, ולכן לא יכל לו, כי "לית לן מילה לתברא יצר הרע, אלא אוריתא" (זוהר ח"א רב, א)!

אף אנו נאמר, שכראות המן הרשע, שהיה המרכבה לסטרא אחרא עלי אדמות, את התינוקות לומדי התורה לפני מרדכי, גאתה בו חמתו להשחית. כי היתה כאן התנגשות האור והחושך, הטוב והרע, האש והמים, שאינם יכולים להמצא בכפיפה אחת!

משום כך ידע יעקב אבינו, יושב האהלים, עמוד התורה, שאם הוא עולה לחרן לבית לבן - שאף הוא יה המרכבה לסטרא אחרא (זוהר ח"א קלו, א) וביקש לעקור את הכל - עליו להתחזק שבעתיים בתורה. לפיכך נטמן י"ד שנה בבית עבר ולמד בהתמדה עצומה (רש"י בראשית כח, יא), כדי להגביר כוחו כנגדו.

וכשירד יעקב עמוד התורה, למצרים. שגם הם היו מרכבה לסטרא אחרא (ציוני בשלח ד"ה ויקח. רקאנטי מקץ ד"ה וירכב). אזי "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף, להורות לפניו גושנה" (בראשית מו, כח). לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה (רש"י), ובכח התורה יתמודדו עם טומאת מצרים.

וזה, למעשה, החובה העיקרית של כל אדם מישראל, וביחוד של כל אב בישראל. שהרי כל אב דואא לילדיו, מבקש לדאוג לעתידם. להצילם מסכנות החיים האורבות להם ולתת בידם את הכלים להצלחה.

מקבלים זימון מ"טיפת חלב" לתת לילד חיסון, ומולזלים, מתעלמים. מה נאמר? הזנחה פושעת. ואם הילד ידבק בנגיף, חלילה, ויחלה בפוליו, שיתוק ילדים, ויתנהל כל חייו על קביים כשרגליו משותקות ומעוותות? הרי אין קץ לאשמת ההורים!

וכאן, המגפה משתוללת, והנגיפים תוקפים ללא הרף, ואם ההורים לא יחסנו, והלואי שהילדים לא יפלו חללים במערכה, אבל לבטח ינזקו, כמה יתבעו ההורים!

וכאן, המגפה משתוללת, והנגיפים תוקפים ללא הרף, ואם ההורים לא יחסנו, והלואי שהילים לא יפלו חללים במערכה, אבל לבטח ינזקו, כמה יתבעו ההורים!

וידועים דברי ה"חידושי הרי"ם" זצ"ל: עולם הפוך ראיתי. בגמרא (נדה טז ע"ב) אמרו, שלפני הולדתו של אדם נגזר עליו האם יהיה עשיר או עני, ואם יהיה צדיק או רשע לא נגזר, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

"איני פוחד מהם, אני פוחד רק מהשם", החשבתי לו. נובהרדוקער, או לא?! בררתי מתי יוצא משם האוטובוס חוזר, לכוון חדרה. והלוך? שנת תשכ"ז היתה השנה הראשונה שלאחר השמיטה. ירקות קנינו מאותו נהג, אבל בפרות נהגה עדין קדושת שביעית וקנינו מערבי שהביא מהמטע שלו, מאזור המשולש. כשהגיע, אמרתי לו: "אני מצטרף אליך בדרך חזור".

"אין בעיה", ענה ברוב לב. "לאן?"

"לבקא אל גרביא", ענית.

"לא, לשם לא! יהרגו אותך ויתנכלו גם לי!"

התחלתי להבין לאיזו סכנה אני מכניס את עצמי. "טוב, תוריד אותי לפני שתכנס אל הכפר". לכך, הסכים.

נסענו, ועצר. אמר: "מאחורי העיקול, נמצא הכפר".

ירדתי, והתחלתי ללכת. וכמו שאמר, מאחורי העיקול התעופפה האבן הראשונה. פניתי אל הנער הזורק: "איפה גר כאן הקאדי", כהן הכפר המוסלמי.

אה, אל הקאדי מועדות פני? מדי התלוה אלי להורותי, והסביר לכולם שאני אורח של הקאדי, אין לפגוע בי. הגעתי לבית אחד, ואמר: "כאן".

הודיתי לו, ועליתי. התקבלתי בכבוד. כן, הוא דובר עברית. במה יוכל לעזור?

אמרתי: "אני רב, אצל היהודים הרבנים הם מסדרי הקדושין. האם גם אצל הערבים כך?"

אישר, הוא מסדר הנשואין בכפר.

אמרתי: "אם יבוא לפני יהודי וירצה להנשא לנכריה, לא אסדר לו קדושין. עליה להתגרר גרות אמת כדי להנשא ליהודי. האם גם אצל הערבים כך?" ענה: "גם האיסלם אינו מכיר בנשואין מעורבים".

הזכרתי: "על הגרות להיות גרות אמת. אם חשקה נפשה ביהודי לא נגיירנה. התהליך אורך לפחות שנה!"

אמר: "אצלנו אין מדקדקים כל כך, אבל ברור שלא נשיא בלי המרת דת!" "אני שמח לשמוע", אמרתי. אני מאחר לעצמי שמחות שמחות יותר. "יש כאן נערה יהודיה שחשקה בבחור ערבי. אני רוצה להודיעה שתבין, ששתי הדתות שוללות נשואין מעורבים. עליה להתאסלם לשם כך".

"בהחלט", שיתף פעולה. סר איתי לחלון והראה לי את בית הבחור. השבאב שנקהלו למטה ראונו ביחד, והצבעתי לעיניהם על הבית. "כן, זהו", אישר. נפרדנו בכבוד, ויצאתי. עיניהם ירקו משטמה, אבל לא פגעו בי לרעה. הקאדי עמד בחלון וליה איתי במבטו.

התדפקתי על דלת הבית, ופתחה לי ערביה קשישה. לא איתה רציתי לדבר. אמרתי: "עברית" -

עברית? הביאו את הנערה שתהיה מתורגמנית. התפלאה לראות דמות רבנית בלוע הארי.

"דרישת שלום מאביך. אמללת אותו. הוא עומד למות בגללך", בשרתי לה. התפרצה: "הוא עומד למות? על מה?! במשך שנה היה לי חבר מעין שמר - קיבוץ השומר הצעיר - הסתובב בבית ואבי היה כה מרוצה. הצהיר שאינו מאמין באלוקים, עפר לפיו, לא צם בכפור, ולאבי לא היה אכפת. ובחור הזה מאמין, למה לא אנשא לו?! אתה רב, אתה תבין אותי. תסביר לו: מה עדיף: להנשא לכופר או למאמין?"

הערביה עמדה בצד, חשדנית ועוקבת, מנסה לבהין את הנאמר.

אמרתי: "בואי ואסביר לך מה ההבדל. אם היד נקטעת, רחמנא לצלן. כל זמן שהגידים מחוברים יש תקוה, אפשר לאחות. אמנם אינה מתפקדת, והיסורים איומים, אבל יש תקוה, היא חלק מהגוף. כשנקטעה כליל, אין לה תקנה!" -

בחור יהודי, גם אם חילוני, אינו שומר מצוות, אף אינו מאמין חלילה, ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד ע"א). שיק הוא לעם ישראל, והוא או צאצאיו עוד ישובו בתשובה. אבל ערבי, גם אם מאמין בבורא עולם, בן נכר הוא. והמצטרף אליו כורת עצמו מעם ישראל!" "לדעתי, אתה טועה", פסקה.

אמרתי: "לא אוכל להתעכב. אני מעורר חשד, ועוד מעט יגיע האוטובוס שאני חוזר איתו. אבל אם את רוצה הוכחה, דעי: כשתפרוץ מלחמה, אותו בחור מעין שמר יתגייס כדי להציל את אביך, והבחור הערבי יצחצח חרבו כדי לשחוט אותו! חשבי על כך", והלכתי.

לא שערתי שבתוך חדשיים יסגור נאצר את מצרי טיראן ויגרש את חילי האו"ם מרצועת עזה, הארץ תכנס ליתקופת ההמתנה הנודעת מדינות ערב יערכו מלחמה כוללת. ואז, יום אחד, הגיע טנדר היקרות והנהג בשר בשמחה: "היא חזרה!"

וההורים דואגים כל כך להקנות לבנם מקצוע שיבטיח את פרנסתו, בעוד שזו נקצבה ממרום ואין מעצור ביד ה' להושיע ברב או במעט. ואילו להצלחתו בתורה ולחוסן יראת השמים, שזה אך ורק ביד האדם, אינם דואגים כל כך!

ונספר -

הרדב"ז - הגאון רבי רפאל יעקב דוד בן זאב זצ"ל, מחבר הפורש הנודע על התלמוד הירושלמי, שניהן כרבה של סלוצק, עלה לעת זקנותו לארץ ישראל והתיישב בעיר הקודש צפת. יום הזכרון של אביו חל בעצמו של החורף. התפלל לפני העמוד ערבית ושחרית, וכשהגיעו ראשוני המתפללים לתפלת מנחה כבר מצאוהו ליד העמוד. לפתע שמעוהו מתייפח. הבינו שהציפיהו הזכרונות.

נגש אליו אחד המתפללים, בקש להריגע סערת רוחו: "רבנו, אבלות ישנה היא. אביו זכה לאריכות ימים, מעבר לגבורות שמונים, ונפטר לפני יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: אספר לך מדוע אני בוכה - איני צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבתי, הן "הכל בידי שמים חוץ מציניים - פחים (קור וחום (רש"י)), שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עיקר, שומר נפשו ירחק מהם" (כתובות ל ע"א). עלי לשמור על בריאותי. אכנס מנין בבית, ואתפלל בו לפני העמוד. אצא בכך ידי חובתי.

לבסוף החלטתי, שמחובת הכרת הטוב לאבי, עלי ללכת לבית הכנסת בקור ובגשם, כדי להתפלל בו לפני העמוד. ומדוע, מפני מעשה שהיה.

הורי עניים היו, אבל לא חסכו כל מאמץ לחנוכי. מסרני אבי למלמד הטוב ביותר בסלוצק, רבי חיים סנדר, שהיה גובה רובל לחודש כשכר לימוד. סכום גדול, במושגי אותם ימים.

אבי התפרנס מבנית תנורים, באותו חורף היה מחסור בלבנים, ופרנסתו שבתה. לא יכול היה לשלם למלמד. עברו חדשיים ושלושה, והמלמד נתן בידי מכתב: אם מחר לא אביא את הכסף, לא יוכל עוד ללמדני. אבי קרא את המכתב, ועולמו חשך עליו.

בערב עלה אבי לבית הכנסת, ושמע עשיר מתלונן. הוא ארס את בנו ושכר קבלנים שיבנו עבורו בית. הבתים בסלוצק היו עשויים עץ, אבל עבור התנור צריכים לבנים, ויש בהם מחסור. והקור עז, אי אפשר להכניס זוג צעיר לבית בלי תנור. התנור שמש הן להסקה, והן לבשול ואפיה "אני מוכן לשלם ששה רובלים עבור לבנים לתנור!" הצהיר העשיר.

נגש אליו אבי: "עשינו עסק. תן ששה רובלים, ומחר בבוקר הלבנים אצלך!" באיזה אושר שב הביתה ובישר לאמו! נטל יתד ופטיש, קילף את הטיח והרס את התנור הגדול בטרקלין דירתו, חלץ לבנה אחר לבנה בלב מתרונן. כל הלילה עבד בקדחתנות, ובבוקר מסר לידי את ששת הרובלים במלואם: "אמור למלמד, שלושה עבור שלושת החדשים האחרונים, ושלושה עבור שלושת החדשים הבאים!"

אותו חורף היה קר ביותר. סופות שלג עזות וכפור נורא. התכסינו בבגדים והתעטפנו בשמיכות ורעדנו בתזזית, והכל כדי שהבן יקבל את החינוך הטוב ביותר -

ואם הקור העז של החורף הסלוצקאי לא הרתיע את אבי כדי להיטיב עמי -

איך ירתיני הקור הצפתי מלכת לבית הכנסת לעלוי שמת אבי!

הלא תבין אפוא, שכאשר הגיתי במסירות נפשם של הורי, גאו רגשותי ונבעו דמעותי!

(והגדת)

ויקח המן את הלבוש ואת הסוס (ו, יא)

בגמרא (מגילה טז ע"א) אמרו שמצאו למרדכי מלמד הלכות קמיצה ואמר: "בא קומץ השעורים שלכם ודחה עשרת אלפי ככר הכסף שלי". מה נאמר כאן? אקדים ואספר ספור.

בשלהי החורף תשכ"ז הגיע הטנדר שהביא את הירקות ששייבתנו בחדרה. הבחנתי שמפני הנהג חורים, ועגולים כהים מכתרים עת עיניו הטרטוטות. נבהלתי. שאלתי לשלומו, ומעין הדמעות נפרץ: אי לו ואבוי לו, חייו אינם חיים, טוב מותו מחייו.

מה קרה, מה ארע?

בתו ברחה עם צעיר ערבי לכפרו, בקא אל גרביה. מה יעשה, אנה ישא חרפתו!

רבי אלחנן פרלמוטר זצ"ל, המשגיח, מסתכל עלי ואני משיב לו מבט, ואומר לנהג: "אסע לשם ואדבר עתה".

"איך תסע, זה כפר עוין, יסקלו אותך באבנים", נבהל הנהג.

בהתרגשות סיפר שהקאדי סרב להשיא אותה לפני שתשהה שם תקופה ותכיר את אורחות האיסלאם. וכשהחלה המתיוות שמעה את הבחור בו בחרה מצהיר שכבר הכין את השבריה לשחוט את כל היהודים - נזכרה במה שאמר לה אותו רב אלמוני, ודמינה לעצמה את בחיר לבה משסף את גרונו של אביה בעינים בורקות. הבינה לאן נקלעה, וברחה!

מדוע נזכרת במאורע זה? משום שבגמרא (מגילה יג ע"ב) אמרו, שהמן טען שעם ישראל ישן מן המצוות ואינו מקימן, ומה צורך לקדוש ברוך הוא בו. לכן הציע "ועשרת אלפים ככר כסף אשקול אל גנזי המלך", ופרשו בספרים ("מחשבות חרוץ" אות ז) שהכונה למלכו של עולם. המן טען שיכולים למלאות מקומם של ישראל באמונתם בבורא ובמצוות שבין אדם לחברו, והתימר בלבו "למי יחפץ המלך", מלכו של עולם, "לעשות יקר יותר ממני!"

(והגדת)

ולעומתו, נצבת מנחת העומר שהקריבו למחרת יום היציאה ממצרים, והינו בטרם נתנה תורה. והיא מנחת שעורים, מאכל בהמה (סוטה ח ע"ב). ולומר לך שישאל אף על פי שחטא, ומעשיו מעשי בהמה, ישראל הוא, והקדוש ברוך הוא אוהבו, ועליו נאמר (שיר השירים ח, ז): "אם יתן איש את כל הון ביתו", זה המן הרשע נתן עשרת אלפים ככר כסף להכחיד את ישראל, "באהבה" שאוהב הקדוש ברוך הוא את ישראל, בין חייבין בין זכאין, "בוז יבוזו לו" (אסתר רבה ז, יב)!

וכשראה המן הרשע, שעם זה שאך זה עתה ישן מן המצוות שב בבת אחת לבוראו ולומד תורה תחת חרב הגזרה, הבין שאכן "בא קומץ השעורים שלכם, ודחה עשרת אלפי ככר הכסף שלי!"

(והגדת)

ועודם מדברים עמו וסריסי המלך הגיעו (ו, יד)

מדוע מדגיש הכתוב ששלוחי המלך הגיעו בעצמו של הדיון והפסיקוהו? נפלאים דברי היקול יעקב, שכידוע "ברית כרותה לשפתים" (מועד קטן יח ע"א), ו"הכל הולך אחר החיתום" (ברכות יב ע"א). ולפיכך אמרו (בראשית רבה טו, ד) שיצחק אמר: "אורריך ארור ומברכך ברוך" (בראשית כז, ט), סיים בברכה. ובלעם שהיה שונאם אמר: "מברכך ברוך וארריך ארור" (במדבר כד, ט), סיים בקללה.

חכמי המן, שהיו אוהביו, חשבו אף הם לומר כן. שאמרו: "אם מזרע היהודים מרדכי אשר החלות לנפל לפניו לא תוכל לו, כי נפול תפול לפניו", ובקשו לסיים: "ואם אינו מזרע היהודים [היינו משבט יהודה ובנימין (מגילה טז ע"א)] תוכל לו ותעלה מעלה מעלה". היינו לחתום בטובה, וברית כרותה לשפתים שכך יהיה. אבל סריסי המלך הגיעו בעודם מדברים עמו, והבהילוהו אל המשתה לפני שסימו דבריהם. ואכן לא יכל לו ונפול נפל לפני מרדכי, כן יאבדו כל אויבי ה'!

ולפיכך נהגו שלא לעלות לתורה לקריאת התוכחה ("מגן אברהם" קכח, ח בשם מהרי"ל) אלא בעל הקורא הוא המברך תחלה וסוף ("משנה ברורה" שם, יז וב"באור הלכה" ד"ה בפסוקים).

ויצינו בעינין זה דברי הגמרא (שבועות לו ע"א), שרב כהנא הקריא לפני רב יהודה דברי המשנה, שהאומר: "ככה ה'" (דברים כח, כב) זו היא אלה האמורה בתורה. אמר לו רב יהודה: "כנה". כלומר, אמור: יכה ה', שלא יתפרש שאתה אומר עלי, חלילה.

ובענין זה, נספר -

אברך פנה אל הגבאי בבית הכנסת "לדרמן" בבני ברק, וביקש עליה בשבת פרשת כי תבוא. יש לו יאהרציט, יום זכרון לאביו, השיבו הגבאי שזכר מאוחר, ויש כמה בר מצוות וכמה חיובים, ואין עליה פנויה. אמר שמצדו מוכן הוא לעלות לקריאת התוכחה, אינו חושש. מקים הוא בעליתו מצות כבוד אב, שבפרוש שנינו: מכבדו בחייו ומכבדו במוותו (קדושין לא ע"ב), ו"שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח, ה). [ויודעים דבר ה"נודע ביהודה" (קמא, אבן העזר י) שמותר לייבם אשה שמתו כל בעליו, "קטלנית", כי "שומר מצוה לא ידע דבר רע"].

אמר הגבאי: נשאל את הרב.

שאל את הגאון רבי חיים קנייבסקי (שליט"א) [זצוק"ל], ואמר: "בשום פנים ואופן", ולא העלוהו.

לאחר התפילה, נשאל: מדוע היה כה נחרץ? הרי זו באמת מצות כבוד אב. ואם הלה אינו חושש, מדוע נחשוש עבורו!

וענה: משום מעשה שהיה.

אברך בן תורה נזכר בשעתו שיש לו יאהרציט אחר אביו, וכבר נקבעו כל העליות, והסכים לעלות לתוכחה. אמר שאינו מקפיד, ולא יקפידו עמו. שאלו את אביו, (הסטייפלאר) זצ"ל, והסכים.

כעבור זמן, הודיעוהו שדודו נפטר בארצות הברית, ובהיותו עירי הורישו לו כל הונו. טס לארצות הברית, והתברר שמדובר בכספים רבים והשקעות

יחונן בן זכאי זרח אורו עד שהיה יושב ודורש ופניו מאירות כפני משה רבינו עד שלא היה אדם יודע אם יום ואם לילה (פרקי דרבי אליעזר, א-ב). ואילו שמע לעצת אביו שאמר לו: "הרי בן שמונה ועשרים שנה אתה, ואתה תבקש ללמד תורה? אלא קח לך אשה, והוליד בני, ואתה מוליכך לבית הספר!" עם ישראל הי המפסיד את רבי אליעזר הגדול. ויותר: רבי אליעזר הגדול היה מפסיד את עצמו!

ורבו של רבי אליעזר הגדול, רבן יוחנן בן זכאי, שאמרו עליו (סכה כח ע"א) שלא הניח מקרא ומשנה, גמרא הלכות ואגדות, דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, קלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריאות, שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים, משלות כובסין ומשלות שועלים, דבר גדול ודבר קטן, מעשה מרכבה והיות דאביי ורבא, עסק בתחלה ארבעים שנה בפרקמטיא, ולאחר מכן שמש לפני חכמים ארבעים שנה, והאיר עיני ישראל ארבעים שנה (ראש השנה לא ע"ב, סנהדרין מא ע"א). כמה היה עם ישראל מפסיד, והוא עצמו מפסיד, אילו נשאר סוחר! אלמלא גלה כוחו, והיה ל"נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק" (ברכות כח ע"ב)!

הסבא [מנוברהדוק] זצ"ל היה בעל חנות סידקית, חריף וממולח. יום אחד נחפו בעיר ממל לרגל עסקיו, ורבי ישראל מסלאנט זצ"ל עצר: "לאן אתה רץ?" שאלו.

ענה: "ריחים על צוארי. אני מפרנס אשה ובת, ואת חותנתי האלמנה עם שבעה יתומיה!"

"ומה עם למוד התורה", נשאל.

הצטדק: "אדם, צריך שיהיה לו ממה לחיות!"

ונענה: "אדם, צריך שיהיה לו עם מה למות!"

פעפעו בו הדברים כארס של עכנאי. החזיר את החנות לבעלותה של חותנתו ופרש לחיי התעלות שנתנו לעולם את הסבא מנוברהדוק, על עשרות הישיבות שהקים, וגדודי מקדשי שם שמים ומוסרי נפש, אלפי חניכים שחשלו באשו היקודת!

ואלמלא פגישה זו!

הדוגמאות רבות מספור, אבל למה לנו ללכת רחוק. הלא אנו עצמנו, הדוגמה החיה. כמה כשרונות בנו, כמה יכולות לנו, מה היינו מסוגלים לפעול ולאן היינו יכולים להגיע -

אילו לא היינו מבוססים בשכרותנו!

"שמי נא זאת, עניה - וכמה עניה! - ושכרת ולא מיין" (ישעיה נא, כא. ערובין סה ע"א)! "עד מתי תשתכרין, הסיירי את יינך מעליך" (שמואל א א, יד)!

(הגדת)

מאוצרות המגידים: רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - "להגיד" ❦

"כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב" אין כסף, היום הורגים

דיברנו על כסף, הזכרנו את עשירותו של משה, ביזת הים וביזת מצרים, נדבר על כסף פורים.

בגזירה הנוראה של המן נכתב "ושללם לבוז", וגם באיגרות של מרדכי היה כתוב מפורשות "ושללם לבוז" - שהיהודים יבזו את כספי הגויים, אלא שיש שינוי ביניהם.

באיגרות המן נכתב "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן ביום אחד, בשלשה עשר לחודש שנים עשר" ואח"כ "ושללם לבוז" ובאגרות של מרדכי "ושללם לבוז" נכתב לפני התאריך: "להשמיד להרוג ולאבד את כל חיל עם ומדינה הצרים אותם - ושללם לבוז - ביום אחד בכל מדינות המלך אחשוורוש בשלושה עשר לחודש שנים עשר הוא חדש אדר".

המלבי"ם נוגע בשאלה זו וגם הגאון מוילנא כבר סלסל כאן סוד רומז:

המן ידע שאם באותו יום של צו ה"להשמיד ולהרוג" יהיה ה"שללם לבוז", הם, הגויים לא יעבדו "מה איכפת לי עכשיו מהז'יד הזה שיחיה או יהרג - העיקר, אני זקוק לכסף" יחשוב כל גוי לעצמו ולא יהרוג יהודים. לכן, המן חילק את ההוראות לשני ימים: ביום שלושה עשר לחודש אדר - אין כסף, היום הורגים בלבד! ואח"כ, למחרת ובימים הבאים "ושללם לבוז" יבזו את הרכוש.

אבל למרדכי הצדיק וליהודים לא היה ענין בכסף, (וכך ממש היה בסוף - "ובבייה לא שלחו את ידם" הם לא נגעו בכסף), אלא שהייתה למרדכי בעיה גדולה, וכמו שהאלישיך כבר אומר.

אחשוורוש אמר למרדכי: "אותם כתבו - על היהודים - כטוב בעיניכם" - וקשה, היה צריך לאמר "ואתם כתבו על הגויים כטוב בעיניכם?"

מסביר האלישיך. מבחינת חוקי האומה, לא היתה אפשרות חוקית להשיך לאשפה את איגרותיו הראשונות של המלך וכפי שנאמר מפורש במגילה "כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב". אלא מה? הייתה קיימת אפשרות לפרש - להעניק פרשנויות שישנו את החוק, זו האפשרות היחידה שעמדה לטובתו של מרדכי, נו, מרדכי כביכול, היה "עורך דין" טוב. הוא מצא פטנט. מה עשה מרדכי? שינה את הנקודה שהייתה שם: באיגרת של המן הרשע נאמר "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים".

הקלה, על יציאתם לאויר הצח ולשפיות. ומועקה, כי מה עשו ומה פעלו. אם קצרה יד הבעל שם טוב, יפעל שכור זה!

שבו לקהלתם, וששוון ושמוחה: הפריץ מת מיתה חטופה. כווננו את השעה, והיה זה כשהשכור ברכם. מוזר ותמוה, אבל עובדה.

החליטו שעליהם לנסוע אל הבעל שם טוב ולהודות לו על העצה. באותה הזדמנות, בקשו הסבר.

פתח הבעל שם טוב וספר: דעו לכם, שאותו שכור היה בעבר סוחר עשיר ונכבד, אבל קל דעת, עברין ופוחח. מכור היה לתאוותיו. פעם שמע שבמקום פלוני, תמורת ארבע מאות זהובים, אפשר להשתולל בשלוח כל רסן. נטל את צרוו הכסף בידו, ועלה למרכבתו. עבר דרך ישוב אחד ודרכו נחסמה. הביט בחלון וראה איך שוטרי הפריץ מכים וחובטים ביהודי אומלל, זב דם, ומריצים אותו באכזריות בעוד אשתו ובניו כוכים בין החבילות הפזורות לרגליהם למרגלות הבית. התעניין, והאשה ספרה בדמעות שחייבים הם לפריץ הון רב תמורת דמי החכירה לשלוש השנים האחרונות, קצרה רוחו והשליכם מהפונדק, והוא מריץ את בעלה לבור הכלא עד שהחוב יושלם. וכיצד יושלם, אם מקור פרנסתם נסתם והושלכו אל הרחוב!

שאל לסכום החוב, וענתה: "ארבע מאות זהובים".

גאו רחמיו, הושיט לה את צרוו הכסף ואמר: "מהרי ושלמי לפריץ את חובו, חלצי את בעלך מכלאו ושובו אל הפונדק!" הורה לרכב לשוב על עקבותיו וחזר לביתו.

איזה רעש עורר המעשה במרום! מלבד חשיבותו כשלעצמו, "אין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים", כותב הרמב"ם (הלכות מתנות עניים פח ה"י), "שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים, ועומד בסכנת נפשות. והמעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על לא תאמץ את לבבך (דברים טו, ז), ולא תקפץ את ירך (שם), ועל לא תעמד על דם רעך (ויקרא יט, טז), ועל לא ירדנו בפרץ לעיניך (ויקרא כה, נג), ובטל מצות פתח תפתח את ירך לו (דברים טו, ח), ומצות וחי אחיך עמך (ויקרא כה, לו) ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח) והצל לקחם למות (משלי כד, יא) והרבה דברים כאלו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים". מלבד זאת, השבת יהודי לפרנסתו היא הצדקה המעולה שאין למעלה ממנה (רמב"ם, הלכות מתנות עניים פ"י ה"ז) -

אבל מי הנותן! שהרי ככל שהאדם ירוד, מתפעלים יותר ממצותו! עם ישראל במצרים, דוקא משום שעבדו עבודה זרה והיו שקועים במ"ט שערי טומאה, הספיקו שתי מצוות כדי לגאלם קודם זמנם, דם פסח ודם מילה!

החליטו בשמים, בהנהגת מדה כנגד מדה: הוא מלא משאלתם של הנדכאים וביטל רצונו מפני רצונם, ימלאו במרום כל משאלותיו והקדוש ברוך הוא יבטל רצונו מפניו.

עמדה מדת הדין וקטרגה: רבונו של עולם, איך אפשר למסור כח זה ביד אדם! מי יודע מה יבקש ומה יתבע!

מצד אחד, צודקת בקטרוגה. ומצד שני, כלל נקוט בידינו: ממרום נותנים, ולא לוקחים חזרה (חולים ס ע"א תענית כה ע"א). מה יעשו, אפוא? מצאו פתרון: יפילוהו לשכרות, ויהיו כל מעיניו במשקה. לא יבקש אלא אותו, ויקבלוהו בלא הגבלה.

כחו המופלא והסגולי היה לסוד, ואף אני נצרתיו, אמר הבעל שם טוב. אבל כשקהילה בישראל עמדה בפניו כזו סכנה, גליתיו לכם. המשיכו לנצרו בלבכם, שאם לא כן יקחוהו מן העולם.

וסיים החדושי הרי"ם: הם אמרו (ירושלמי מגילה פ"א ה"ד) שאין מדקדקין במעות פורים, אלא כל הפושט ידו לטל נותניו (ונפסק בארץ חיים תרצד, ג) -

ובתקופת ההסתגרות של הרבי מקוצק זצ"ל הרהיב תלמידו הרבי מגוסטינין עוז בנפשו, והתדפק על דלתו בפורים.

"מי שם", הרעים קולו של הרבי.

"אני, יחיאל מאיר", ענה הרבי מגוסטינין.

"מה מבוקשך", נשאל מבעד לדלת הנעולה.

וענה: "היום, כל הפושט יד לטול נותניו לו, ואני חסר כל!"

והדלת נפתחה בפניו, והוזמן אל הקודש פנימה, ונגדש בכל טוב. אם כן, יוכל כל אדם להתדפק על שערי שמים ביום זה, וכל הפושט יד לטול נותנים לו במדה גדושה, למלוי כל משאלות לבו לטובה -

מצאו פתרון, להטיל עלינו שכרות ולהסיח דעתנו...

עד כאן דברי החדושי הרי"ם, והם כה נוקבים ומרעישים, ולא רק לענין פורים! הלא אותו שכור הוא כל אחד מאתנו, בכל ימות השנה!

מי לנו גדול מרבי עקיבא, שרבו קרא עליו: "כל הפורש ממך כפורש מן החיים!" (קדושין סו ע"ב, זבחים יג ע"א), כל התורה שבעל פה המצויה בידינו, כולה אליבא דרבי עקיבא (סנהדרין פו ע"א). ואלמלא דרבנא אותו אשתו ללמוד בהיותו בן ארבעים, והוא ובנו ישבו כאחד ולמדו אותיות האל"ף ב"ית, היה מכלה שנותיו כרועיה צאן, שצנע ומעולה" (כתובות סח ע"ב), ותו לא!

ורבו רבי אליעזר הגדול, שאם על חכמי ישראל בכף אחת מכריע את כולם (אבות פ"ב מ"ח), ובהיותו בן עשרים ושמונה לא למד לא קריאת שמע ולא תפלה ולא ברכת המזון וחשקה נפשו ותורה, וברח מבית אביו ובא אצל רבן

נקודה. נטל מרדכי אתה נקודה והעביר אותה לתיבה אחת קודם "להשמיד להרוג ולאבד את כל". נקודה. מי עשה כן "היהודים".

ובזה נרמזת התשובה על השאלה - מה הכוונה "ואתם כתבו על היהודים" כטוב בעיניכם" היינו שניתן לכם אישור לכתוב ולעשות עם המילה "היהודים" כטוב בעיניהם. נפלא.

נמצינו למדים כי כל הנס של פורים היה - נקודה אחת...

נשוב לעניינינו. כיון ש"כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתם בטבעת המלך אין להשיב", גם את גזירת "ושלם לבוז" לא היתה אפשרות למחוק. הפיסקה הזו הייתה חייבת להופיע גם באיגרות השניות וגם אם היהודים לא זקוקים לכסף של העמלקים.

מה עשה מרדכי?

ערך גם שם שיינו ופרשנות. במקום שה"שלם לבוז" יהיה בסיום ה"להשמיד ולהרוג" כמו שהמן כתב הוא הכניס אותו יחד עם הלהשמיד ולהרוג - באותו יום. ואז, אדרבה, כיון שהיהודים יהיו טרודים במצוות מחית עמלק - למי יהיה זמן להתעסק עם כסף.

ואכן כך היה שעם ישראל בו לממון לזהב ולכסף, הם עסקו רק במצוה: "ובביזה לא שלחו את ידם".

לזרוק ולתפוס כספי צדקה

שלשה דברים היו בגזירתו של המן: על הרוח, על הגוף ועל הממון. להשמיד - הנשמה, להרוג - הגוף. ושלם לבוז - הממון. כנגדם תקנו לנו שלוש מצוות במקביל להשמדת הרוח, תיקנו חז"ל - מצות שמחה.

כנגד גזירת הגוף תקנו - משתה.

על גאולת הממון תקנו - מתנות לאביונים.

ואיך תקנו ממון? - אמר הגאון מוילנא כמו "ושלם לבוז", דהיינו?

אתם יודעים מה זה לבוז? - לחטוף כסף. כך גם "מתנות לאביונים" - לא נותנים סתם בעצליים אלא זורקים, תבואו לבית הכנסת לדרמן, ועוד, תראו איך שעם ישראל זרק צדקה, מוראדיק! סיווארפ זאך! וכך בכל תפוצות ישראל זורקים צדקה בעוז והדר - ושלם לבוז!

מקודש הקדשים לשושן הבירה

נוסיף עוד ווארט.

כולם שואלים, מהיכן המן השיג כזה קלאץ (בול עץ) - גבוה חמישים אמה? חשבתם פעם מה הגובה של בול עץ חמישים אמה? זכורני, כי לפני סוכות חיפשנו נסר עץ באורך ששה מטרים, ולא היה ניתן להשיגו, עד שהצביעו לנו על נגריה מיוחדת - בה השגנו קורה באורך ששה מטרים, וכאן חמישים אמה... היכן גדל עץ גבוה כל כך? התשובה היא, מהמשכן.

יש האומרים כי בחז"ל מוזכר, שעץ זה נותר מתיבת נח, והם מסבירים שאין זו סתירה לאומרים שהעץ מהמשכן, כי גם במשכן היו העצים של תיבת נח... מה שברור כי בפרקי דרבי אלעזר פרק נ' כתוב דברים מפורשים - כי העץ הענקי נלקח מבית המקדש - ומקדשי הקדשים: "באותה שעה מה עשה אליהו זכור לטוב נדמה כחרבונה אחד מסריסי המלך ואמר, יש עץ בביתו של המן מבית קדשי הקדשים גבוה חמישים אמה שנאמר ואת אולם העמודים עשה חמישים אמה ארכו (מ"א ז') מיד צוה המלך לתלותו עליו שנאמר "ויאמר המלך תלוהו עליו".

והנה מי שרואה את הדברים בפרקי דרבי אלעזר משתומם - קדשי הקדשים - שפיץ קדושה, כבוד השם. ועל עץ כזה תלוי אבי אבות הטומאה, המן?! התירוץ הוא, כי אכן הפיסגה של כבוד שמים באה מ'קודש הקדשים' (כאשר יהודי מתפלל שמונה עשרה: "יכוון את ליבו כנגד בית קדשי הקדשים") אך גם כבוד השם שהתגלגל בעקבות תליית המן, ה'ונהפוך הוא' היה כבוד ה' גדול כל כך, עד שהוא חפץ לכבוד ה' שיצא ובא מקודשי הקדשים...

למה לא הרג את עצמו?

הרבי מגור - האמרי אמת זצ"ל, שאל פעם למה המן לא הרג את עצמו, כאשר התברר לו שהנה הוא מוכן ומזומן לקראת בזיון נורא - ללוות את מרדכי הצדיק ברחובות שושן, איך המן יכול היה לסבול צער נורא כזה שהוא לו כמו אלף מיתות?! כי תראו בחז"ל איזו תזמורת היתה שם - הכבוד שהיה למרדכי ומאיידך ההשפלה להמן לא יתואר. איך לא נטל נפש בכפוי!?

הסביר הרבי מגור זצוק"ל. המן היה מוכן לסבול הכל, כיון שציפה בסבלנות לנקמה הגדולה שעוד עתידה לבוא - "להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים", אמר המן בליבו עוד אזכה לראות בהשמדתם המוחלטת של היהודים כולם, ואם חלילה לא אאגור כוחות לעמוד בצער עתה, הרי לא אזכה לכך. כי בתחילה המן עדיין לא העלה בדעתו שכבר החל תהליך של "נפול תיפול" נפילה אחר נפילה.

בתחילה העניינים התנהלו די טוב, "ויספר המן לזרש אשתו את כל אשר קרהו" מגלה האלשיך מה סיפר להם, ואיך הסביר להם? הוא חייך בצער: אתם

חושבים שכבר דיברתי עם מהלך תללות את מרדכי, ולכן כעס ומשום כך המלך החליט שארקוד לפניו ברחובות, טעות בידכם! הסיפור לא מתחיל. אינכם מבינים בפוליטיקה. על תליית מרדכי עדיין לא דברתי עם המלך, ותשמעו מה שהיה, בסך הכל התרחשו צירופי מקרים: המלך לא נרדם בלילה א' ברוך, קורה לפעמים שאדם ובוודאי המלך לא נרדם, הוא גם היה עצבני וביקש להביא את ספר הזכרונות, ומשום מה, התגלגל הדבר שבמקרה הספר נפתח על הדף הזה, נו, ובמקרה באותה שעה ממש לפנות בוקר, אתם יודעים, נכנסתי לחצר המלך לעניינים שלי - לשוחח עמו בארבע עיניים, וכיון שאני זה שהייתי ראשון להכנס בשעה מוקדמת זו לפני עלות השחר, ביקש המלך לשאול אותי "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו?" עניתי לו את התשובה הראויה, והוטב בעיניו לשלם למרדכי בצורה מכובדת כזו שהשר הגדול הוא יכבד את מרדכי, והטיל עלי את ה"כיבוד" הזה, אבל לגופו של דבר, אנחנו רק בתחילת הדרך, ואכן עוד היום או מחר אני עתיד לשוחח עם המלך על הנושא העיקרי לפי התוכנית המקורית והכל יהיה בסדר. אך אז חכמיו זורש אשתו אמרו לו: תיזהר! המצב לא כל כך מזהיר, כי "אם מזרע היהודים מרדכי נפול תיפול לפניו", הוא הזדעזע מדבריהם. נחרד. מי יודע מה עתיד לקרות. ואכן רצה להתאבד, אלא ש"ויבהילו להביא את המן" מוראדיק! ה' לא נתן לו את האפשרות לנסות להמלט, לקחו אותו בבהילות - והעניינים התגלגלו עד מפלתו.

"ולהודיע לבאי עולם שאמת מה שכתוב בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו" זו תמצית קריאת המגילה, אומר הרמב"ם, תראו ברמב"ם. עם ישראל היה בשפל המדרגה עמדה גזירת כליה על העם כולו וברגע אחד כאשר חוזרים בתשובה, צמים מתפללים ומתקנים את הזקוק לשיפור ולתיקון - מתהפך הכל. להודיע לבאי עולם שאמת מה שכתוב בתורה!... הרב מבריסק סיים על כך ואמר, כי הן הן הדברים מה שאנו אומרים ב"שושנת יעקב": "תשועתם היתה לנצח ותקוותם בכל דור דור" למה? "להודיע שכל קוויץ לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך" וכלשונו הנ"ל של הרמב"ם "להודיע לבאי עולם שאמת מה שכתוב בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו".

8- מאוצרות המגידים: רבי שלום שבדרון זצ"ל - "להגיד" 8-

"ותבאנה נערות אסתר וסריסיה ויגידו לה, ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל ותקרא אסתר להתך לדעת מה זה ועל מה זה"

רבאיי משלג

רבי שלום שבדרון

"ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר", ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, חושבים ש"מרדכי ידע את כל אשר נעשה" ברדיו שמע, שמא לתקשורת האזין?! "מרדכי ידע" היינו למעלה בשמים!! אבל אם נאריך בביאור "ומרדכי ידע" נוכל לשבת פה שעתים שלוש.

"ותבאנה הנערות אסתר וסריסיה ויגידו לה, ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קיבל ותקרא אסתר להתך לדעת מה זה ועל מה זה".

איך אנו לומדים פשוט, כי אסתר לא ידעה מהגזירה על עם ישראל, ולא הבינה מה קרה שלפתע מרדכי לובש שק וזועק זעקה גדולה ומרה ברחוב העיר, וכיון שלא ידעה, שלחה את התך לדעת מה זה ועל מה זה.

אך חז"ל אומרים בפירוש - כי אסתר ידעה גם כן את כל הגזירה, וזה פשוט, כי למה שלא תדע מאחר שהיתה נביאה (משבע נביאות שעמדו לישראל, מונים את אסתר במגילה דף י"ד), ובוודאי שידעה, אלא "מה זה ועל מה זה". היא רצתה לדעת את סיבת הגזירה הקשה כל כך:

"מה זה: שמא כפרו ישראל בהקב"ה שנאמר זה קלי ואנוהו". ועל מה זה: שמא כפרו ישראל בלוחות שנאמר, מה ומזה הם כתובים".

שלח לה מרדכי, שמעו היטב. "ויגד לה מרדכי את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף":

"לא כפרו ישראל בהקב"ה, ולא כפרו ישראל בלוחות. אלא בן בנו של קרהו בא עלינו, שנאמר אשר קרך בדרך". שומעים? נורא ונפלא, מה הולך כאן, היא שאלה מה סיבת הגזירה האיומה, ואח"כ היכן טמונה התשובה במה שענה לה "בן בנו של קרהו בא עלינו"? התשובה היא כך.

"אשר קרך" היינו, הוא לקח והכניס אותך בפריז'דר... אמרו חז"ל "משל לאמבטיה רותחת שאין אדם יכול להכנס בתוכה, קפץ בן בליעל אחד לתוכה אף על פי שנכוה ברותחין", הזעיקו לו אמבולנס, כמובן, הביאו אותו ל"הדסה" (נו, כמו שמתפללים שם בכולם, רחמנא ליצלן, (כבעט: וכי פרופסור אחד שהתלוננו בפניו על התנהגות בית החולים הוא השיב: וכי הדסה זה בית חולים?! לא, זה בית ספר לרפואה, ובבית ספר לרפואה - לומדים, פעם לומדים על בעלי חיים ופעם על בני אדם, כך ענה פרופסור, שה' יצילנו). בקיצור, טיפלו בו, והכל ראו כיצד נכוה קשות אבל אעפ"כ "אף על פי שנכוה ברותחין, אבל קירר לאחרים" - מעתה יהיה כבר מי שיעז להכניס את כף הרגל בתוך האמבטיה, כי גם אם הוא לא צינן את האמבטיה אבל צינן את

הפחד ממנה. כך עשה עמלק: בני ישראל יצאו ממצרים ביד רמה, האמונה גברה, הכפירה הלכה והתמעטה, הכל ראו ניסים ונפלאות - אצבע אלוקים, קריעת ים סוף, כל מימות שבעולם נבקעו וכו' אין לתאר! כאשר חום האמונה היה בשיא רתיחתו "ויבא עמלק", אף על פי שנהרג תחת ידיהם של ישראל ויחלוש יהושע את עמלק לפי חרב", אבל קירר - הראה שיכולים להעלות ברעיון מלחמה ביהודים. ובכך, מחק מהמח, מהראש, מהלב של כל אדם ואדם בעולם - הרבה מן הניסים והנפלאות. לפיכך, "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים". "אשר קרך בדרך".

מרדכי שלח לאמר לאסתר, לא כפרו ישראל בהקב"ה לא כפרו בתורה אלא מה? אנשים בשושן הבירה נהיו קרים, קר, אוי קר, אוי קר. "בן בנו של קרהו בא עליהם"

איזו קרירות, לדוגמא?
הדוגמא, היא בתחילתה של מגילת אסתר!

המלך עשה משתה והזמין את כולם, מה אתם מדברים? שני ממונים היו על הסעודה - המן הרשע על אומות העולם - שהסעודה תהיה מפוארת רצון המלך, והממונה השני להבדיל אלף אלפי הבדלות, על היהודים - היה מרדכי היהודי, לא אחר. המלך הרי בכוחו למנות לתפקיד גם בכפיה הוא מינה את מרדכי.

ואם מרדכי היה ממונה על היהודים, נקל לשער שהבשר היה כשר, מה זאת אומרת כשר, בכמה חותמות, של ה"עדה החרדית" ושל "בעלזא" ושל כל מה שאתם רוצים - "אגודה" - כל החותמת יחד, מהדרין מן המהדרין, איזה שאלה! ויין, כשר בכשרות. ואעפ"כ מרדכי הצדיק הודיע לכולם: "אל תלכו".

אבל, שמונה עשרה אלף וחמש מאות יהודים! הלכו לסעודתו של אחשוורוש. כי המלך שלנו - פטרויטים, כן כן, (אל תצחקו) "למה שנהיה, כמו שאומרים - נחיתיים שיהודי היה נחיתיי! אם מזמינים אותנו נבוא לסעודה כמו כולם..." אמרו לעצמם ובאו להשתתף בסעודה.

נו? ושמה בסעודה, אוי ואבוי, אוי ואבוי, אתם יודעים לבד למה ושתי נהרגה? אני לא צריך כבר לדבר הרבה, הגוים השתכרו כמנהגם, שנתו והשתכרו ומה עשו שמה, רחמנא ליצלן. ולא רק זה, הוציאו את כלי המקדש, ומילאו יין בכוסות שהקריבו את הדם, מאותם כוסות היוזו את הדם של הקרבנות במקדש - בהם מילאו יין. והישראלים ישובים! ולפיכך נגזרה הגזירה. התחייבו מיתה (תושבי שושן) כפי שמבואר בגמרא מסכת מגילה דף י"ב.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים. אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

8- מאוצרות המגידים: רבי יעקב גלינסקי זצ"ל - "להגיד" 8-

"יתבון ועסקין בהלכות מצוות העומר שהרי אותו יום טז בניסן היה ובאותו היום היו מקריבין עומר בזמן שבית המקדש היה קיים. אתא המן לגבייהו, אמר לון במה אתון עסקין, אמרו לו במצות העומד. אמר להו והדין עומרא מהו דדהב או דכסף? אמרי ליה לא דדהב ולא דכסף ולא דחטיין - אלא דשעורין, אמר לן בכמה הוא טימיה דידיה הוה בעשרה קנטריין? אמרין ליה - סגיין דעשרה מנין, אמר לן - קומו דנצחון עשרה מנכון לעשרה אלפי ככרי כסף דילי!" (אסתר רבה פרשה י').

צוחקים על כל העולם

חז"ל מספרים כי כאשר המן קיבל פקודה מאחשוורוש להרכיב את מרדכי על הסוס, בינתיים, עד שהשיג בית מרחץ ובלן בשביל לרחוץ את מרדכי, הוא התעניין היכן מרדכי, באיזה מקום אפשר להשיג אותו בשעה כזו? אמרו לו כי כיון שהוא עומד בראשות ישיבה של ארבע מאות תלמידים, הוא אומר עכשיו שיעור.

טוב, המן - נסע לבקר בישיבה.

ראש הממשלה הגדול בעולם, נכנס להיכל הישיבה. הוא המתין בצידי בית המדרש עד סיום השיעור. כאשר השיעור הסתיים, שאל המן: "מה לומדים?" "למדנו סוגיא של קמיצה" השיבו לו כמה תלמידים.

"מה זה קמיצה?"

"כשיבנה בית המקדש יצטרכו לעבוד בבית המקדש בעבודת הקמיצה, בקרבן מנחה או בעומר, ואנו לומדים את הדינים" - הלא צריך לדעת איך לעשות ולקיים את הקמיצה, כי זו העבודה הקשה ביותר של הכהן בבית המקדש.

נשא המן את קולו בחרדה ואמר להם: "הקומץ שלכם הכריע את עשרת אלפים ככרי כסף שאני נתתי" (ראה לשון המדרש המובא לעיל בראש הדרשה).

שואלים המפרשים מה קרה שהמן התפעל כל כך מלימוד סוגיא זו, יותר מאשר אם היו לומדים למשל סוגיא של 'חדל' או 'הרחקת נזיקין' בפרק לא יחפור, ממה המן נדהם כל כך עד הכריז כי 'הקומץ שלכם הכריע את עשרת אלפי ככרי כסף שלי'!?

רבותי, תשמעו טוב,

כשאמרנו להמן הרשע שמרדכי אומר שיעור, הוא חשב לעצמו, הלא יש גזירה להשמיד ולהרוג את כל היהודים, וא"כ על מה הוא אומר שיעור? מסתמא שיעור בהלכות קידוש השם, גם משוחח עם התלמידים על העולם הבא שמוכן ומזומן להם, או שלכל היותר הוא מדבר על איסור עבודה זרה - יהרג ואל יעבור, יש הרבה סוגיות ללמוד. כי הרי כבר יצאה גזירה על פני כל מאה ועשרים ושבע המדינות - להשמיד להרוג את כל היהודים - לא להותיר זכר של יהודי אחד.

הפחד ממנה. כך עשה עמלק: בני ישראל יצאו ממצרים ביד רמה, האמונה גברה, הכפירה הלכה והתמעטה, הכל ראו ניסים ונפלאות - אצבע אלוקים, קריעת ים סוף, כל מימות שבעולם נבקעו וכו' אין לתאר! כאשר חום האמונה היה בשיא רתיחתו "ויבא עמלק", אף על פי שנהרג תחת ידיהם של ישראל ויחלוש יהושע את עמלק לפי חרב", אבל קירר - הראה שיכולים להעלות ברעיון מלחמה ביהודים. ובכך, מחק מהמח, מהראש, מהלב של כל אדם ואדם בעולם - הרבה מן הניסים והנפלאות. לפיכך, "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים". "אשר קרך בדרך".

מרדכי שלח לאמר לאסתר, לא כפרו ישראל בהקב"ה לא כפרו בתורה אלא מה? אנשים בשושן הבירה נהיו קרים, קר, אוי קר, אוי קר. "בן בנו של קרהו בא עליהם"

איזו קרירות, לדוגמא?
הדוגמא, היא בתחילתה של מגילת אסתר!

המלך עשה משתה והזמין את כולם, מה אתם מדברים? שני ממונים היו על הסעודה - המן הרשע על אומות העולם - שהסעודה תהיה מפוארת רצון המלך, והממונה השני להבדיל אלף אלפי הבדלות, על היהודים - היה מרדכי היהודי, לא אחר. המלך הרי בכוחו למנות לתפקיד גם בכפיה הוא מינה את מרדכי.

ואם מרדכי היה ממונה על היהודים, נקל לשער שהבשר היה כשר, מה זאת אומרת כשר, בכמה חותמות, של ה"עדה החרדית" ושל "בעלזא" ושל כל מה שאתם רוצים - "אגודה" - כל החותמת יחד, מהדרין מן המהדרין, איזה שאלה! ויין, כשר בכשרות. ואעפ"כ מרדכי הצדיק הודיע לכולם: "אל תלכו".

אבל, שמונה עשרה אלף וחמש מאות יהודים! הלכו לסעודתו של אחשוורוש. כי המלך שלנו - פטרויטים, כן כן, (אל תצחקו) "למה שנהיה, כמו שאומרים - נחיתיים שיהודי היה נחיתיי! אם מזמינים אותנו נבוא לסעודה כמו כולם..." אמרו לעצמם ובאו להשתתף בסעודה.

נו? ושמה בסעודה, אוי ואבוי, אוי ואבוי, אתם יודעים לבד למה ושתי נהרגה? אני לא צריך כבר לדבר הרבה, הגוים השתכרו כמנהגם, שנתו והשתכרו ומה עשו שמה, רחמנא ליצלן. ולא רק זה, הוציאו את כלי המקדש, ומילאו יין בכוסות שהקריבו את הדם, מאותם כוסות היוזו את הדם של הקרבנות במקדש - בהם מילאו יין. והישראלים ישובים! ולפיכך נגזרה הגזירה. התחייבו מיתה (תושבי שושן) כפי שמבואר בגמרא מסכת מגילה דף י"ב.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

"מה אני יכול לעשות"
אספר לכם סיפור, והוא סיפור אמיתי ששמעתי מאדם גדול. סיפר על תלמיד אחד של החפץ חיים.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

אותו תלמיד היה רב בעיירה. ויהי היום, הוא נכנס לחדרו של החפץ חיים. שאל אותו החפץ חיים: "נו, מה נשמע בעיר שלך?" הוא הבין שהחפץ חיים לא שואל על רכישת לחם וחלב בעיר או קניית דבש וסוכר, אלא שאלתו - מה נשמע - ברוחניות.

והנה הוא נכנס לבית המדרש ושואל "בחורצ'יק מה לומדים?"
"יבנה בית המקדש".

רבונו של עולם! איזה מקדש ואיזה יבנה המקדש, הרי הורגים את כולם, הרצים כבר יצאו דחופים - להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים ואתם לומדים על יבנה המקדש!?

ואני הרב גלינסקי, שואל אתכם, מה באמת הרהרו תלמידי מרדכי הצדיק כאשר למדו את סוגיות קמיצה, מה חשבו לעצמם?

הם חשבו בליבם ובמוחם, המכתבים "להשמיד ולהרוג" שהגיעו לתא הדואר של הגויים, כל זה לא מעניין אותנו, אגרות המלכות מעניינות את עיתון "מעריב" או "ידיעות אחרונות", לנו, יש תורה ובה כתוב - שיבנה בית המקדש ויקריבו את העומר, ולכן עלינו ללמוד, וללמד טוב, הלכות קמיצה.

השתומם המן, התפעל הזדעזע ונחרד ואמר, אם יש לכם תורה כזו שצוחקת מכל העולם וכלום לא מעניין אתכם, כאשר ברחוב יש מודעות ענק - להרוג ולאבד אתם - בחורים צעירים - מתעמקים ב'שיעור כללי' בהלכות קמיצה של בית המקדש, נגד עם כזה, שיש לו תורה כזאת, אתו אני אבוד...

המן לא נשבר כאשר תלו אותו, הוא ראה את הסוף הרבה קודם לכן - שם בבית המדרש - תראו כח של עם מקבלי תורה למודי סבל, היודעים וצוחקים מהכל "יבנה בית המקדש".

ולמה באמת הם צוחקים? מפני שכך כתוב בנביא שיבוא גואל ויבנה המקדש! "אשר נתן לנו תורת אמת!" היא האמת. תכתבו מה שאתם רוצים, אנו מצפצפים עליכם.

הכח של עם ישראל, החושב על העתיד לא על ההווה. והמן הרשע התפעל מאד, כיצד עם, עומד גבוה כל כך עם תורתו. הרב ובני ישיבתו מסתכלים על כל העולם כחגבים: הם העם הנצחי.

✽ מאוצרות המגידים: רבי שלמה לוינשטיין - "ומתוך האור" ✽

הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך

"משל דאחשורוש והמן למה הדבר דומה? לשני בני אדם, לאחד היה תל בתוך שדהו, ולאחד היה לו חריץ בתוך שדהו, בעל חריץ אמר: מי יתן לי תל זה בדמים! בעל התל אמר: מי יתן לי חריץ זה בדמים! לימים נזדווג זה אצל זה, אמר לו בעל החריץ לבעל התל: מכור לי תלך! אמר לו: טול אותה בחנם, והלואי" (מגילה יד, א).

כמו בעל התל שרצה להפטר מתלו, כך רצה אחשורוש להשמיד את היהודים, וכשהמן הציע לו כסף תמורת הריגת היהודים, סרב אחשורוש לקבלו, ואמר: "הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך".

מבאר ה"חתם סופר": מאז ומעולם הגויים רוצים לכלותנו, והם נוקטים בשתי שיטות בנסיונם לבצע את זממם:

השיטה האחת - השמדה רוחנית, להכריז כי "ככל העמים בית ישראל", לתת ליהודים שיוון זכויות ולפתוח בפניהם את כל הדלתות, והכל מתוך מחשבה שהם יתבוללו, וכך תכחד היהדות מן העולם.

השיטה האחרת - השמדה פיזית, על ידי גזרות שמד, פוגרומים ועלילות דם. אחשורוש רצה להשמיד את העם על ידי התל, כלומר להגביה את העם, לגרום לכך שהם יהיו כמו כולם, שהם יוזמנו לשמנתה שהיה כמו כן כשר למהדרין, "כדת של תורה, מה דת של תורה - אכילה מרובה משתיה, אף סעודתו של אותו רשע - אכילה מרובה משתיה".

כך הוא קיוה להשיח מהם את עובדת היותם בגולה, ולעשותם "אזרחי העולם הגדול" - שושן תהיה בירתם וארמון המלך בית מקדשם. מסיבה זו הוא גם השתמש באותה סעודה בכלי המקדש - כדי שלאחר שהיהודים יראו את כלי המקדש בבזיונם, לבם יהיה גס בהם, ושוב לא יחשבו בערגה על ימי העבר בירושלים...

המן, לעומת זאת, דגל בשיטה השנייה - שיטת החריץ, להשמיד ולכלות את כל היהודים ביום אחד.

לפיכך, כשנפגשו שני הרשעים בעלי המטרה המשותפת, נרקמה ביניהם ה"עסקה", מתוך תקוה ששיתוף הפעולה יביא לתוצאה המיוחלת...

הכסף נתון

רבי ראובן קרלנשטיין ספר אודות שני אחים שונים זה מזה, האחד היה תלמיד חכם גדול ואילו אחיו היה דתי 'פושר', שלא הקפיד במיוחד על דקדוקי הלכה. אך למרות ההבדל התהומי שהיה ביניהם, היה אותו אח תומך כלכלית באחיו הת"ח, ומדי חודש בחודש העניק לו תמיכה הגונה בלב רחב. כשנשאל פעם אודות הסיבה למענק הקבוע על אף שהוא מנהל אורח חיים מרוחק כל כך, הסביר שבבחרותו למד בישיבת חברון, וראש הישיבה, הרב יחזקאל סרנא זצ"ל, היה נוהג מדי פעם לשלוח קבוצות בחורים לבני ברק לשהיה בת שבוע ימים, שבה יוכלו לפגוש את החזון איש ואף לדבר עמו בלימוד.

"אני", סיפר האיש, "לא הייתי ברמה למודית ראוייה על מנת שאוכל לדבר עם החזון איש בלימוד, אך אף על פי כן צרף אותי ראש הישיבה לאחת הקבוצות הללו. ואני מצאתי את עצמי בבני ברק, נכנס ויוצא בביתו של החזון איש".

"מה שדברו שם בלימוד אינני זוכר", המשיך להעלות את זכרונותיו, "למען האמת, סבור אני כי גם אז לא הבנתי דבר מן הסוגיות המדוברות... אך נכס אחד בכל זאת נותר חקוק בעצמותי - ראייתי אנשים נכנסים ויוצאים ללא הרף כשבידיהם סכומי כסף עצומים, החזון איש היה מכניס את הכסף למגרת שולחנו, ועוד לפני שיצא התורם מן הבית, כבר נכנס אדם שהיה זקוק לכסף הזה. החזון איש היה ממחר לפתוח את המגרה ולהעביר את הכסף למטרה הרצויה. סכומי כסף אדירים עברו תחת ידו של החזון איש, אבל הם לא השפיעו עליו כלל!! למדתי באותו שבוע כי כסף בא וכסף הולך, ולא זו תכליתו של האדם בעולמו.

הכסף נתון

תושביה היהודיים של העירה סבלו מרה ממלוה בריבית שניצל את חולשותיהם וגבה מהם סכומים עצומים תמורת כל הלואה שהיא, המצב הגיע עד לכך שכמעט כל המשכורות העתידות להכנס בשנה הבאה לחשבונם של אנשי העירה היו משועבדים לו... בשלב זה קמה צעקה גדולה בעירה, ומשלחת נכבדת הגיעה אל הרב ובקשה בתחנונים, שיפעיל את סמכותו וישיע אותם מאימתו של זה.

כעבור ימים אחדים נקרתה בפניו הזדמנות נאותה. היה זה בהלויתו של אחד מבני העירה, בין עשרות האנשים שהגיעו ללוות את הנפטר לבית עולמו, הבחין הרב גם באותו מלוה בריבית שהתעשר מעסקיו המפוקפקים. מלבד מעשיו המגונים, היה אותו איש גם קמצן חסר תקנה, קמצנותו עמדה ביחס ישיר לעשירותו הגדולה - ככל שגדל עשרו, כך הלך מצב קמצנותו והחמיר. ועל אף שלא היו לו ילדים כלל, ולא היתה כל תכלית באגירת כספו, עדין היה אוכל אך ורק לחם יבש, ואפילו חמאה לא היתה עולה על שולחנו.

הרב שחפץ לנצל את הזדמנות ההחדיר באותו קמצן שעשק את כל אנשי העירה מעט תוכחות ולהעמידו על מקומו, החליט להקדיש את ההספד לסופם של נכסי העולם הזה לאחר מותו של אדם. הוא בקש מהמלוים להניח את המטה והחל בהספדו מרטיט הלבבות:

"רבותי, אנא הביטו וראו מה סופו של אדם! כל חייו הוא עובד ומנסה לחסוך ולאגור לו מעט כסף ליום פקודה, מפעם לפעם אף מאיר לו מזלו והוא מצליח במקו וממכר. אך הנה הוא מת, ומה הוא לוקח עמו?!"

"התבוננו בתכריכים שהוא עטוף בהם - אין בהם ולו כיס אחד כדי לשאת בו רכוש לעולם הבא! חז"ל מסבירים שאדם נולד בידים קפוצות, משום שהוא מנסה להוכיח לעולם כולו: "באתי הנה כדי לתפוס את העולם כולו! אמנם גם רבים לפניו אמרו זאת, אולם איש עוד לא הצליח בכך. אך עוד תראו - אני אהיה הראשון שיצליח בכך!"... אולם בפטירתו ידיו של אדם פשוטות ובכך הוא מודה: "לא הצלחתי לקחת מאומה"... הנכס היחיד שנותר לאדם מן העולם הזה הם המצוות והמעשים הטובים שהצליח לאסוף במהלך שנות חייו".

הרב השתתק מעט ובחן את רושם דבריו על פני אותו מלוה בריבית, ניכר היה כי הדברים נוגעים ללבו והוא מאזין אליהם בכובד ראש. ובשביעות רצון המשיך הרב בדבריו.

"הנכס מבינינו", קרא הרב בעודו מתבונן שוב על הקמצן שעושק את הצבור, וכאשר הבחין בלחלוחית חשודה בעיניו הגביר את קולו, 'מה שתתנו לצדקה הוא הדבר הנצחי היחיד שיוותר לכם! כסף אינו חזות הכל! הרכוש העקרי שיש לכם הוא קיום המצוות והמעשים הטובים".

"הקמצן נגב את עיניו הלחות במטפחחו, והחל מפלס לו דרך אל הרב. בהגיעו פתח את פיו ואמר: 'כבוד הרב, עליכם לדעת, כבר אינני צעיר, ושנים רבות חלפו מיום הולדתי השמונים. במשך שנים אלו השתתפתי בעשרות לויות, ושמעתי עשרות הספדים, אולם הספד כמו של היום מעודי לא שמעתי!!...', ולאחר שתיקה קצרה המשיך: 'אמנם גם כעת אי אפשר להמלט מבקרתי, אולם אומר אותה לכבוד הרב בפעם אחרת"..."

"למשמע הדברים התחדדו אזניו של הרב והוא הפציר בעשיר להשמיע לפניו את דברי הביקורת שלו, עד שלבסוף נתרצה האיש ואמר: 'אני סבור שחבל שהרב לא דבר באופן ברור יותר, כדי שכולם יבינו בדיוק על מה מדובר. אני משוכנע כי עוד היום בערב בשעות קבלת הקהל שלי, יבואו אנשים רבים ויבקשו הלוואות רבות. וכאשר אני אפרוש לפניכם את התנאים שלי, ואומר כמה אחוזים בדיוק אני דורש, הם יתווכחו אתי ויסרבו לשלם. כמה חבל שאותם אנשים לא שמעו ממך בברור עד כמה מקולקל מנהגם, כיון שכסף אינו שווה מאומה!..."

ובנוגע אלינו, פעמים רבות לומדים שומעים ומתבוננים בעיני מוסר, אך לא מפנימים זאת הלכה למעשה, וכפי שמספר מו"ר רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: מעשה במלמד ששוחח עם תלמידיו על התגברות עיני תאוות האכילה, כל התלמידים השתכנעו והתחייבו, למחרת, ישוב התלמידים בסעודת מצוה, וכשהגישו את הגלידה בסוף הסעודה רמז המלמד לתלמידו שהנה הנה הגיע הזמן לקיים את החלטתם, אך הם ענו - כי חשבו שהכוונה היתה למרק....

והעם לעשות בו כטוב בעיניך

מדוע נקט המלך לשון זה - "והעם לעשות בו כטוב בעיניך", הלא היה לו לומר להמן בפשטות שיכול לאבדו?
מובא בספר "כרם חמד": אכן מן השמים נתנו מלים אלו בפיו, וכל כך למה? לפי ש"כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב" (ח,ח), ובכל זאת יש דרך להנצל מגזרת המלך: כאשר נוסח הדברים אינו חד משמעי ונתן לפרשם לכאן ולכאן.

וכעין המעשה שמובא בעשיר גדול אחד שנאלץ לנסוע מארצו לארץ רחוקה וצרף אליו את עבדו לשרתו. כעבור זמן, בעודו שוהה הרחק מביתו ומארצו, חלה העשיר ונטה למות. בארץ מגוריו נשאר בנו יחידו ומחמד נפשו, והבשורה הרעה של חוליו של אביו לא הגיעה אליו. חשש העשיר מפני העבד שיירש את כל רכושו וינשל את בנו מן הירושה. מה עשה? הותיר בידי העבד צוואה שבה כתב בזה הלשון: "כל מה שירצה העבד - יתן לבני, והשאר יהיה של העבד".

שמח העבד בלבו, טמן את הצוואה בכליו וזכה בקוצר רוח ליום שבו יוכל לממש את הצוואה ולהתעשר עושר רב.

כעבור זמן קצר מת אדונו העשיר. מהר העבד לשוב לארצו של העשיר. מיד בהגיעו פנה לבית הדין ובקש לקיים את צוואת המת. הוא הושיט ידיים את הצוואה שבידו. הדיינים בדקו וחקרו את אמיתותה של הצוואה, בחנו את כתב ידו וחתמתו של המת, ולבסוף אשרו את מקוריותה. אך כשקראו את לשון הצוואה התעוררו אצלם ספקות: היתכן שאב יוריש את כל הונו ונכסיו הרבים לעבדו, וישאיר את בנו בחוסר כל, מלבד מה שיואיל העבד לתת לבנו? ואז הבריקה במוחם הכוונה הנסתרת שטמן העשיר בנוסף הצוואה.

פנו לעבד ושאלוהו: "אמור נא, כמה תחפוץ לתת לבן אדונך מכל הונו של אביו המת?"

השיב העבד: מאה זהובים.

ואז הכריזו הדיינים: מצוים אנו לקיים רצון המת ולמלא צוואתו, ועל כן פוסקים אנו כי כל הונו ונכסיו של העשיר ינתנו לבנו, מלבד מאה זהובים שיזכה בהם העבד...

למשמע הדברים כמעט פרחו נשמתו של העבד. כששבה אליו רוחו, זעק לעבר הדיינים בועם: "כיצד זה תאמרו כי באתם לקיים רצון המת, הלא ההפך הוא הנכון, אתם מעוותים את הדין! הרי אדוני צוה בצוואתו להוריש לי את כל נכסיו, והותיר בידי הזכות לתת לבנו ככל אשר אחפוץ, וכיצד אתם מעזים להפוך את הצוואה על פיה?!"

אמרו הדיינים: "חלילה לנו לעוות את הדין, אדרבה, באנו בזה לקיים רצון המת! מקובל בדרך העולם שאדם מוריש את ממונו ונכסיו לבניו, ואכן גם במקרה שלפנינו אם נדקדק בנוסח צוואתו של המת נמצא שכך כיוון בדבריו: 'כל מה שירצה העבד' - לטול לעצמו - 'יתן לבני', והלא העבד אמר לנו שמלבד מאה זהובים הוא רוצה לטול את כל הירושה לעצמו, על כן זאת פסקנו, שכל הירושה תנתן לבן, 'השאר יהיה של העבד' - אותם מאה זהובים יטול לעצמו..."

וכמו כן כאן. אמר אחשוורוש להמן: "והעם לעשות בו כטוב בעיניך", ואחר כך כאשר נהפכה הגזרה, נותרה הבעיה איך לקיים את דברי המלך, שהרי "כתב אשר נכתב בשם המלך אין להשיב".

אלא שלא בכדי, מן השמים, שמו בפי המלך את הלשון שנקט. וכך נתפרשו דבריו: "והעם לעשות בו כטוב בעיניך" - מה שנחשב בעיני המן לטוב, והיה רוצה זאת לעצמו - אותו יש לעשות לישראל!

וכן שב הדבר ונתקים בהמן בפעם נוספת, כשאמר לו אחשוורוש (ו,ו): "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו". סבר המן שבודאי כונת המלך להמן עצמו - "ויאמר המן בלבו למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני". או אז כל מה שחפץ המן לעצמו, כטוב בעיניו - נאלץ לעשות למרדכי, אשר המלך חפץ ביקרו.

מאוצרות המגידים: רבי שלום מאיר ולך - "מעייני המועד"

איש יהודי היה

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בר יוחאי: 'מפני מה נתחייבו ישראל כלייה, בדורו של אחשוורוש?'

הם ידעו את הסוד: דברים אינם קורים "סתם כך". לא במקרה מתמנה צורר כהמן הרשע למשנה למלך, לא במקרה מקבל הוא את תמיכת המלך ואת הסכמתו למזימה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים - מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד. כנראה עברו עבירה נוראה, שבגינה איבדו את הזכות לחיים. שבעטיה החליטו בשמים שאין להם עוד תקווה. שאין להם לעם זה זכות כיום! מהי עבירה איומה זו? "אמר להם: 'אימרו אתם'".

אדרבה, עיינו ומצאו! והם הבינו שסיבת הגזירה רמוזה, כנראה, במגילת אסתר עצמה. שכן זה 'סיפור סגור', הפותח בסיבת המאורעות וממשיך עד לתשובה ולישועה. במה פותחת המגילה, במה היא מתחילה? בסיפור על הלילה וחנינה: 'ויהי בימי אחשוורוש... עשה משתה לכל שריו ועבדיו, חיל פרס ומדי, הפרתמים ושרי המדינות לפניו, בהראותו את עושר כבוד מלכותו

ואת יקר תפארת גדולתו ימים רבים, שמונים ומאת יום. ובמלאת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד קטון משתה שבעת ימים... מיטות זהב וכסף על ריצפת בהט ושש... והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים, ויין מלכות רב כיד המלך".

עיינו - ומצאו. "אמרו לו: 'מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע'".

מדהים לעקוב אחר קו המחשבה של גדולי האומה! במבטם החדר איבחנו נקודת אבדון, שאול תחתית, במקום שאנו לא היינו מבחינים אף בסדק קל!

הבה נבחן את הדברים, וכאמור: מנקודת מבטם של חכמינו. עם ישראל נמצא בגלות, גלות די נוחה. היה זה כשישים שנה לאחר מאורעות החורבן ומרחץ הדמים של נבוכדנצר מלך בבל, שהשליט שילטון טרור ואימה. "כל ימיו לא נראתה בת צחוק בפני הבריות". ואז קם שילטון החסד של פרס. כורש אף הרשה לשוב ולבנות את בית המקדש, אלא שהבנייה הוקפאה עקב מלשינות והתנכלויות מצד הכותים, הנוכרים שישבו בשומרון.

אבל המצב הבסיסי נותר בעינו: עם ישראל היה בגלות, גם אם בגלות נוחה, והמלך היה דיקטטור חסר מעצורים. הן סופו הוכיח על תחילתו. בהתקף זעם הוציא להורג את ושתי אשתו, בקור רוח הורה להשמיד את כל היהודים, וברגע אחד הורה לתלות את המן, המשנה למלך, ולהרשות ליהודים להרוג שמונים אלף מבני עמו.

ושליט יחיד זה חוגג שלוש שנים לעלותו לכס המלוכה, ומזמין את כל תושבי שושן להשתתף במסיבה.

נתאר לעצמנו מה הייתה תגובתו, לו מיגזר שלם, עם ישראל כולו, היה עומד מנגד, אינו חוגג עימו! אינו שמח בשמחתו!

עם אשר מרד פעם אחר פעם בנבוכדנצר קודמו. עם שהוגלה מארצו, ועכשיו מבקש הוא לשוב ולכונן את עצמאותו - וממשיך בקשיות עורפו, במרידותיו... למה היה אחשוורוש מסוגלת בהתקפי טירופו, בהפכפכותו...

לא זו בלבד, אלא שמכתוב ומדברי חז"ל משמע, שהאוכל היה כשר, "כי כן ציוה המלך על כל רב ביתו, לעשות כרצון איש ואיש". והלאו אף בספק ספיקו של פיקוח נפש של יחיד מותר לאכול אוכל שאינו כשר. וכאן, כאשר עלולים לעורר את חמתו של עריץ החוגג את יום הכתרתו ולסכן את כל העם - לא כל שכן?

כלום לא היו צריכים, ואולי אף חייבים, ללכת למשתה? והתשובה היא: לא.

מרדכי היהודי לא השתתף במשתה, ואף ציווה לבני עמו שלא להשתתף בו. הדרך בה חוגגים הגויים אינה דרכנו. המראות שייראו שם, הקולות שיישמעו שם, לא. מה עוד, אנו שרויים באבל לאומי. בית המקדש חרב - יש ללכת אל המלך, להביע לו נאמנות, לשגר לו דורון. להתנצל, לומר שאנו נחוג את חגו בדרכנו, בתפילה לשלומו והצלחתו.

אבל דעתו הייתה דעת מיעוט. ולמעשה, דעת יחיד. "איש יהודי היה ושמו מרדכי. אל תקרא 'יהודי' אלא 'יחיד' - אומר המדרש..."

ובכן, לא שעו לדבריו של מרדכי. לא שעו לאזהרותיו, ונהרו למשתה. וניח - נניח שאמנם נכשלו במאכלות אסורים, במראות אסורים, בקלות ראש, ואולי אף בחטא בפועל. נניח -

האם על דבר כזה צריכה לבוא גזירה כזו של "להשמיד להרוג ולאבד מנער ועד זקן, טף ונשים", מבלי להשאיר שריד ופליט?!

והתשובה היא: לא, המעשה אינו נורא כל כך. אבל סיבתו אם כל חטאת! פיק הברכיים, הבהלה והתבוסתנות, הם שורש כל רע. הם המרשם לאובדן הכל, עד לאובדן הזהות והייחודיות!

אם גילו חיסרון זה, מגרעת זו באופיים, תדרדרם עד תהום. תכונתם של הרשעים היא, שהם "כמוץ אשר תדפנו רוח", בלא יכולת עמידה על עקרונות. נסחפים בלא עוגן. בידי רוחות זרות, ורוחות סערה פנימיות: "הרשעים, הם ברשות ליבם". אדם כזה, אבוד מראשו!

נתבונן סביב ונראה מה גדול כוחה של האופנה. כולם רצים בגללה להחליף כל המלתחה. פוסלים בגדים שרק אתמול נראו כה יפים ומתאימים, משנים טעם כזיקית, ומפרנסים תעשייה שלמה - מדוע?

כי הרודן ציווה - דעת הקהל - "כולם".

נראה מה גדול כוחה של הפירסומת. היא מכתיבה לנו מה לרכוש, מה לצרוך, מה לרצות. הרי זה "אחשוורוש" מודרני, טיראן אכזר, מכבש לחץ. לא תהיה "איין" אם לא תרקוד לצלילי חלילו, אם לא תשתתף בהילולה שלו...

אתה יודע מה טוב בשבילך. מה נחוץ לך, מה כדאי לך. מה אתה צריך. החלטת על דרכך. אבל לפתע נשמעת פקודתו של הדיקטטור, של "דעת הקהל" - ואתה נמס, מתמוסס, נמוג ואינך...

איפה האישיות, איפה הרצון, איפה חוט השדרה?

עומד אדם בתור לרופא. השעה מתאחרת, צריך להתפלל מנחה. עוד מעט יהיה מאוחר. אבל - כאן, לעיני "כולם" לא, לא נעים...

למה לא? ממי אתה מתבייש, מפני מה אתה נרתע? האם זו בושה, האם זו עבירה? הרי אתה רוצה לעשות דבר שהוא חשוב, אמיתי, קדוש, נחוץ. מדוע אתה נרתע מפני מבטו של אדם שאינך מכירו, ואינך מעריכו, ודעתך אינה כדעתו? ואם הם שניים, מאה או אלף - האם זה משנה?

למה להמציא תרגילים לפיתוח האישי - הרי הם זמינים כל כך: עשה מה שאתה חושב לנכון, היה אתה - עצמך!
"מפני מה נתחייבו ישראל כליה?" - על שנסחפו "עם כולם".
מי הצילם? מרדכי היהודי, האישיות החזקה, שאינה נסחפת עם הזרם, בראותו את המן, "לא קם ולא זע ממנו", אפילו לא זיע, שינוי תנוחה!
"איש יהודי" - אל תקרא "יהודי", אלא "יחידי"!
"איש", זה מרדכי. ושאל הגה"צ רבי יחזקאל לווין שטיין זצ"ל: והשאר, מה היה? וענה: השאר, היו כבשים...
ואנחנו, מה?...

איתותים
מסופר, שכאשר היה הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל ילד קטן, שאלו אביו: "אמור לי, כששמע מרדכי שבגתן ותרש זוממים להרוג את אחשוורוש, מדוע הסגירם. מה היה איכפת לו שהעולם יחסר גוי אחד?"
שמע הילד, והשיב על אתר: "כשהסגירם, התפטר העולם משני גויים...
צחוק צחוק, אבל השאלה במקומה, קושיא חמורה: ארבע שנים נחבאה אסתר, עד שנתפסה למלכה. ולבסוף, "ותלקח אסתר", בעל כרחו. אין לנו מושג כמה הצטערה אותה צדקת, וכמה הצטער מרדכי. עיניו מתמשך היה זה. והנה נודע למרדכי על המזימה להרעיל את אחשוורוש. אם יצליח, תשוחרר אסתר. תפדה ממאסרה הכפוי. מדוע התערב, מדוע לא הניחם לבצע זממם? זו שאלת המדרש.

נענה אף אנו חלקנו. בגמרא סיפרו, שאילפא ורבי יוחנן עסקו בתורה מתוך הדחק, עד שהחליטו להנהיג בתורתם מנהג דרך ארץ ולצאת לסחורה. בדרם ישבו לסעוד לבם בצילו של כותל. שמע רבי יוחנן קול מלאך שאומר לחבירו: בוא ונפיל עליהם הכותל, שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה. ענהו חבירו: הניחם, שאחד מהם עומדת לו שעתו. שאל את חבירו אם שמע דבר מה, והשיב בשלילה. אמר: שמע מינה, שאני הוא שעומדת לו השעה. חזר על עיקבותיו, והיה לראש הישיבה.

ולאו דוקא שיחת מלאכים. בתלמוד הירושלמי אמרו: הולכים אחר שמיעת בת קול, מה טעם: "ואזוניך תשמענה דבר מאחרך לאמר, זה הדרך לכו בו" וסיפרו: בר קפרא עלה לעיר אחת, כשעלה נכשל באצבעו, ושמע תינוקות קורין: "אם בגפו (לשון נגיפה ומכה) יבוא, בגפו יצא". אמר: כמדומה שלא תעלה כאן בידי אלא מכה זו בלבד, וכך היה לו.

רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש ביקשו לראות פני שמואל. אמרו: נלך אחר שמיעת בת קול. עברו לפני המלמד, ושמעו קול התינוקות: "ושמואל מת", כיוונו השעה, וכך היה.

רבי יונה ורבי יוסה ביקשו לבקר את רבי אחא, שהיה זקן וחולה (וחששו, שעד שיבואו, ימות). שמעו קול אישה ששאלה לחברתה: כבה הנר? ענתה לה: לא כבה ולא יכבה נר ישראל.

והגאון הקדוש רבינו צדוק הכהן מלובלין זצ"ל ביאר בזה מה שאמרו שהקדוש ברוך הוא המליך את אברהם אבינו אף על עיניו ואזוניו. ופירש הר"ן, שלא ישמע ולא יראה אלא דבר מצוה. והיינו שמכל דבר שיראה וישמע יבין הוראה לעבודת ה' יתברך, כי יבין שלא לחינם המציאו לו

קיימו וקבלו היהודים עליהם וכו' (ט, כז)
אמרו חז"ל בפ"ק דמגילה [ז]. אסתר ברה"ק נאמרה, ודרשו שם הרבה. ואמר רבא לכלהו אית להו פירא לבר מדרשמואל דאמר מוכא קיימו וקבלו קיימו למעלה מה שקבלו למטה ע"ש. והקשו בתוס' לשמואל מי לית לי פירא, והא רבא גופא אמר במס' שבת [פח]. שכפה עליהם הר כגינת מוכא מודעא רבה לאורייתא, ואעפ"כ הדר קבלוהו בימי אחשוורוש שנאמר קיימו וקבלו, קיימו עתה מה שקבלו כבר:

ונקדים לבאר מדוע בגלות הראשון היתה הארץ חרבה ושממה מעוף השמים עד בהמה נדדו הלכו, וכלל ישראל ישבו שקט ושאנן בגוים, כמו דינאל וחבריו שהיו גדולים בבית המלך, ומרדכי ואסתר משנה למלך אחשוורוש, ובכית שני הארץ מהוללה ואהובה לכל הממלכות ואנחנו גולים וסורים אין מקום לכך רגלינו הצג בו, ומשוטטים לבקש דבר ה' ואין. והנה כבר כתב הרשב"א בתשובה שאעפ"פ שהיה לישראל מודעא רבה לאורייתא וטענו נהיה ככל הגוים מ"מ בעת מושבם בא"י מוכרחים לקיים תורת ה', לא מקבלתם אותה במתן תורה רק ממשפט ממלכת הארץ, וכאשר קאה הגוים היושבים בה לרוב תועבתיהם, לבפה מלא אמר הכתוב [תהילים קה, מד] ויתן להם ארצות גוים וכו' בעבור ישימורו חקיו ותורתיו, שיישבת א"י היא בתנאי קיום התורה והמצוה. ונאמר עתה לפי

דבריו שכשחטאו ישראל בבית ראשון ועדיין היה להם מודעא רבה, לא נענשו בגופם, אך נגרשו וגלו מארץ ה' על שלא שמרו משפטיו ומצותיו בארץ נחלתו, ושוב בהיותם בארצות הגולה לא נענשו על התורה, ככל הגוים, משא"כ בבית שני שכבר הדר קבלוהו בימי אחשוורוש או נענשו על ביטול המצות אף בחו"ל:
והנה במס' נדרים [פא]. אמר ר' יודא אמר רב מאי דכתיב על מה אבדה הארץ וכו', דבר זה שאלו לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירשוהו, עד שאמר הקב"ה שנאמר ויאמר ה' על עזבם את תורת, משום שלא ברכו בתורה תחלה. ופי' שם הר"ן ז"ל כי ברכת המצות היא הנאה ושמחה בדבר ה' כמו ברכת הנהנין, וכיון שלמדו תורת ה' על כרחם ולא מאהבה ורצון לא ברכו בתורה ע"כ. וכל רואה ישתומם שלא ידע איש מהם על מה אבדה הארץ, והרי חטאו בנפשותם כל החטאים המפורסמים בישע"י ובירמיה ובדחז"ל בכמה מקומות, כמו ע"ז גילוי עריות ושיפכות דמים:

אמנם יבואר על נכון לפי דברינו הנ"ל, כי באמת לא נפגעו המה בנפשותם, אך שפך הקב"ה חמתו על הארץ ויחריבה מאין עובר, והמה נדדו לארץ אחרת ושמה ישבו כסאות למשפט בבית המלכות וגדוליהם, לכן אחרי שראו כי חטאו חטאים רבים וגדולים ולא נענשו המה בגופם, שאלו על מה אבדה הארץ ולא נענשו המה בעצמם

שישמע דבר זה או יראהו. וזהו שנאמר: "והיו עיניך ראות את מורייך", שכל מה שתראה יהיה לך למורה. ואמרו: "איזהו חכם, הלומד מכל אדם". וידוע המעשה במגיד מפולנאה, בעל "תולדות יעקב יוסף זצ"ל, שבא לפני הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל לשמוע עיקרי משנתו. בתוך הדברים, נקש ורכל נכיר בחלון, ושאל האם יש גרוטאה לזרוק או כלי שבור לתקן - מוכן הוא לקנות הגרוטאה ולתקן הכלי. ענהו הבעל שם טוב: "כל מה שיש להשליך השלכנו, ומה שיש לתקן כבר תוקן". והנכרי בשלו: "חפש טוב, ודאי תמצא!" קם הבעל שם טוב והלך למחסן. כעבר שהות קצרה חזר ובידו כלי שבור. קבעו מחיר, והנכרי פנה לתקנו. הבחין הבעל שם טוב שאורחו הרם מקפיד שהפסיק שיחתו עימו לחיפוש אחר גרוטאה שבורה. התנצל, ואמר: "מבין מר, אין זה מקרה שנכרי זה הגיע עתה ואמר מה שאמר. אנו מפלגים בשיחתנו לרומו של עולם ובונים בשמים עליוניתו. ברם, האם היסודות מוצקים, המידות מושלמות, היראה קודמת לחכמה. שאם לא כן, אלו בנייני תווה וסופם קריסה! שלחו נכרי זה להפסיקני. לשאול, האין גרוטאה להשליך, או כלי שבור לתקן. לעקור מידה רעה, ולתקן ולשפר מידה טובה. ואני, זוחח דעת, השבתי: מה שהיה לזרוק כבר זרקתי, ומה שהיה לתקן כבר תיקנתי. אמר לי: חפש טוב, ואם תחפש תמצא. קמתי, וחיפשתי, ומצאתי. יש עוד מה לתקן..." שיימו שיחתם בה הפך בעל "תולדות יעקב יוסף" לאחד מגדולי תלמידי הבעל שם טוב, ובהפרדו ממנו אמר: "רבי, כל דבריכם קיבלתי. אבל לחשוב ששולחים מסרים מן השמים בפי רוכל נכרי - זאת איני יכול לקבל!"

השיבו הבעל שם טוב: "אל תאמר איני יכול, אמור: איני רוצה". כי מחייב הדבר. לראות בכל התרחשות, בכל דיבור, איתות ורמז. לחתור לליקחו, ולפעול לפיו.

יצא בעל "תולדות יעקב יוסף" מבית הבעל שם טוב, והימים ימי הפשרת השלגים. הדרכים בוציות וטובעניות, ועגלה התהפכה על משאה בסוף הרחוב. עמד לידה העגלות, וציפה לעזרה. ראה את בעל "תולדות יעקב יוסף", וקרא: "קרב הנה, רבי. עזור לי להעמיד את העגלה על אופניה!"

התנצל הרב: "מה כוחי, אדם קשיש? איני יכול לעזור כאן..."
השיבו העגלון בזעף: "אל תאמר איני יכול, אמור: איני רוצה..."
ניגש הרב, ויחד עם העגלון הקים את העגלה.
שב לבית הבעל שם טוב, ואמר: "רבי, גם בכך צדקת!"...
מעתה, לא יקשה עוד מה ראה מרדכי להציל את אחשוורוש ממיזמת בגתן ותרש. מדוע לא הניח לאחשוורוש למות, ולסיים בכך סאת ייסוריה של אסתר. משום ששאל עצמו: מדוע הזדמנתי לכא, ומדוע הזדמנו הם לכאן, ומדוע השמיעו מזימתם באוזני, וסובבו מן השמים שאבין לשונם. אם השמיעוני כן - השמיעוני כדי שאפעל!

ושוב חשב: אולי איני עורך חישוב זה אלא מתוך נגיעה אישית, לקבל תגמול כמציל המלך ממוות, שכר וכבוד כיד המלך! לפיכך ניתק עצמו מכל נגיעה, וסיפר לאסתר שתספר היא למלך, בשמה. אך אסתר סיפרה זאת בשם מרדכי, והביאה גאולה לעולם!

בדרך הדרוש

דבריו שכשחטאו ישראל בבית ראשון ועדיין היה להם מודעא רבה, לא נענשו בגופם, אך נגרשו וגלו מארץ ה' על שלא שמרו משפטיו ומצותיו בארץ נחלתו, ושוב בהיותם בארצות הגולה לא נענשו על התורה, ככל הגוים, משא"כ בבית שני שכבר הדר קבלוהו בימי אחשוורוש או נענשו על ביטול המצות אף בחו"ל:
והנה במס' נדרים [פא]. אמר ר' יודא אמר רב מאי דכתיב על מה אבדה הארץ וכו', דבר זה שאלו לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירשוהו, עד שאמר הקב"ה שנאמר ויאמר ה' על עזבם את תורת, משום שלא ברכו בתורה תחלה. ופי' שם הר"ן ז"ל כי ברכת המצות היא הנאה ושמחה בדבר ה' כמו ברכת הנהנין, וכיון שלמדו תורת ה' על כרחם ולא מאהבה ורצון לא ברכו בתורה ע"כ. וכל רואה ישתומם שלא ידע איש מהם על מה אבדה הארץ, והרי חטאו בנפשותם כל החטאים המפורסמים בישע"י ובירמיה ובדחז"ל בכמה מקומות, כמו ע"ז גילוי עריות ושיפכות דמים:

אמנם יבואר על נכון לפי דברינו הנ"ל, כי באמת לא נפגעו המה בנפשותם, אך שפך הקב"ה חמתו על הארץ ויחריבה מאין עובר, והמה נדדו לארץ אחרת ושמה ישבו כסאות למשפט בבית המלכות וגדוליהם, לכן אחרי שראו כי חטאו חטאים רבים וגדולים ולא נענשו המה בגופם, שאלו על מה אבדה הארץ ולא נענשו המה בעצמם

שישמע דבר זה או יראהו. וזהו שנאמר: "והיו עיניך ראות את מורייך", שכל מה שתראה יהיה לך למורה. ואמרו: "איזהו חכם, הלומד מכל אדם". וידוע המעשה במגיד מפולנאה, בעל "תולדות יעקב יוסף זצ"ל, שבא לפני הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל לשמוע עיקרי משנתו. בתוך הדברים, נקש ורכל נכיר בחלון, ושאל האם יש גרוטאה לזרוק או כלי שבור לתקן - מוכן הוא לקנות הגרוטאה ולתקן הכלי. ענהו הבעל שם טוב: "כל מה שיש להשליך השלכנו, ומה שיש לתקן כבר תוקן". והנכרי בשלו: "חפש טוב, ודאי תמצא!" קם הבעל שם טוב והלך למחסן. כעבר שהות קצרה חזר ובידו כלי שבור. קבעו מחיר, והנכרי פנה לתקנו. הבחין הבעל שם טוב שאורחו הרם מקפיד שהפסיק שיחתו עימו לחיפוש אחר גרוטאה שבורה. התנצל, ואמר: "מבין מר, אין זה מקרה שנכרי זה הגיע עתה ואמר מה שאמר. אנו מפלגים בשיחתנו לרומו של עולם ובונים בשמים עליוניתו. ברם, האם היסודות מוצקים, המידות מושלמות, היראה קודמת לחכמה. שאם לא כן, אלו בנייני תווה וסופם קריסה! שלחו נכרי זה להפסיקני. לשאול, האין גרוטאה להשליך, או כלי שבור לתקן. לעקור מידה רעה, ולתקן ולשפר מידה טובה. ואני, זוחח דעת, השבתי: מה שהיה לזרוק כבר זרקתי, ומה שהיה לתקן כבר תיקנתי. אמר לי: חפש טוב, ואם תחפש תמצא. קמתי, וחיפשתי, ומצאתי. יש עוד מה לתקן..." שיימו שיחתם בה הפך בעל "תולדות יעקב יוסף" לאחד מגדולי תלמידי הבעל שם טוב, ובהפרדו ממנו אמר: "רבי, כל דבריכם קיבלתי. אבל לחשוב ששולחים מסרים מן השמים בפי רוכל נכרי - זאת איני יכול לקבל!"

השיבו הבעל שם טוב: "אל תאמר איני יכול, אמור: איני רוצה". כי מחייב הדבר. לראות בכל התרחשות, בכל דיבור, איתות ורמז. לחתור לליקחו, ולפעול לפיו.

יצא בעל "תולדות יעקב יוסף" מבית הבעל שם טוב, והימים ימי הפשרת השלגים. הדרכים בוציות וטובעניות, ועגלה התהפכה על משאה בסוף הרחוב. עמד לידה העגלות, וציפה לעזרה. ראה את בעל "תולדות יעקב יוסף", וקרא: "קרב הנה, רבי. עזור לי להעמיד את העגלה על אופניה!"

זכה מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת ויקרא, פורים תשפ"ד שנה י | גליון מס' 526

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פתחו שערים

דבר מוסד וגשיא 'בני אמונים'

הצלה משלמת בזכות ברכה משלמת

בימי הפורים כלנו חוגגים את הגס המפלא שבו זכה עמנו להצלה משלמת מפני גזרת המון הרשע. המון בקש להשמיד את כל היהודים, מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, ולבסוף התהפכה גזרתו על ראשו, כשבחסד ה' זכו היהודים בנצחון משלם; בעוד היהודים הרגו רבבות משונאים ומבוקשי רעתם, מקרבם לא נפגע אפלו אחד.

חשבתי שנתן לתלות זאת בכהה של עגית אמן. הגס של פורים התגלגל פידוע על ידי אסתר המלכה ומרדכי היהודי, אשר על אודותיהם מציגת המגלה שהקפידו על עגית אמן, וכפי שדרש בעל ה'שבט מוסר' מן הפסוק (אסתר ב ז): "ויהי אמן את הדסה היא אסתר", שמכך שנכתב "אמן" בכתבי חסר, למדנו שמרדכי חנף את אסתר להקפיד על עגית אמן (מנחת אליהו פרק לב). אף המלה אמן מרמזת לכך, שכן היא ראשי תבות: "גס מרדכי ואסתר", כפי שנכתב באחד המכתבים שהגיעו לשלחן מערכת העלון.

אפשר שמטעם זה מזכירים אנו ב'יצרות' לפרשת זכור את כחה של עגית אמן, באמרנו: "לשוערים ולשומרים ממנים, כל היום וכל הלילה מזמנים, להזכיר קדשת נוצר אמונים, להעריץ זכירת גוי שמר אמנים, ובשם ישראל מתכנים".

כמו במלחמת המון, כך במלחמת מזון. גם שם זכו ישראל בנצחון משלם, וכפי שהעידו היוצאים למלחמה בפני משה (במדבר לא ט): "ולא נפקד ממנו איש", ומדהים לגלות גם פאן רמז לזכות עגית אמן: "נפקד ממנו איש" - ר"ת אמן.

נראה שיש בכך בחינה של "מדה כנגד מדה", שכן פידוע, ברכה משלמת היא רק פזו שגננתה באמן, ולא יפלא אפוא שכאשר מקפידים לברך ברכה משלמת, זוכים בהצלה משלמת.

ככבשה הגתונה בין שבעים זאבים, כך נתון עם ישראל תמיד בסכנה קיומית, כפי שכלנו נוכחנו לאות בתקופה האחרונה. הבה נצעד בדרך של מרדכי ואסתר, נקפיד שכל ברכותינו ישלמו בעגית אמן, וללא ספק נזכה גם אנו לאות בישועה משלמת, בבחינת "ולא נפקד ממנו איש", אמן ואמן.

בתפלת "ולא נפקד ממנו איש",
שבת שלום,

298 213 מחולקת 111

פניני אמונים

פניני תכלה בפרשה

גזול אסור למזבח ואין לברך עליו

דבר אל בני ישראל ואמרת להם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבמה מן הקרן ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (א ב)

מכך שהפסוק מכנה את המקריב בתאר "אדם" ולא "איש", דרשו חכמים (ויק"ר ב ז, הובא ברש"י): "הוא קרבןך דומה לקרבנו של אדם הראשון; מה אדם הראשון שהיה הכל ברשותו, לא הקריב לא מן הגולות ולא מן החמסים, אף אהה... אל תקריב לא מן הגולות ולא מן החמסים".

ולכאורה יש להבין: לשם מה נצרכת הדרשה האמורה לפסל קרבן גזול, הלא נתן ללמד זאת מפסוק מפרש בישעיה (סא ח): "כי אני ה' אהב משפט שיא גזל בעולה?"

פרש ה'חפץ חיים':

אכן, המעוט מ"אדם" אינו נצרך כדי לפסל בהמה גזולה לקרבן, אלא להוסיף ולהזהיר את האדם שלא יקריב אף בהמה שחברו נתנה לו מרצונו, אם היה זה מחמת שטעה בו וסבר שהוא תלמיד חכם וצדיק שמצוה להנותו מנכסיו. כפי שאדם הראשון בודאי לא הקריב ממנו שהגיע לידיו בטעות, שהרי צרכיו ספקו לו מיד צופה כל הנסתרות המכיר היטב את מצבו האמתי, כך עלינו להשמר ממנו שנתן לנו מחמת שטעו במעמדנו האמתי, כיון שיש בו "בחינת גזל".

כך באר ה'חפץ חיים' את שמבקשים אנו בברכת המזון: "ונא אל תצריכנו... לא לידית מתנת בשר ודם... שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד", "לעולם ועד" הינו לעולם הבא (ראה רד"ק תהלים קיט מד), ולכאורה יש להבין, מדוע שנתביש בעולם האמת במתנת בשר ודם? אלא שכאמור, כאשר נאלץ אדם להזדקק למתנת בשר ודם, עלול הוא להתבע בעולם האמת, אם טעו בו, וכך תגרום לו בושה בעולם הבא (לב אליהו - בראשית עמ' ריא).

המפרשים הוסיפו והקשו בענין זה מכך

שבמסכת ספח (שם) דרשו חכמים את המלה "מכם" שבפסוק "אדם כי יקריב מכם", במשמעות "שלכם", ללמדך שקרבן גזול פסול, שהרי אינו של המקריב. ואם פו שבה ועולה התמיהה: לשם מה נחוצה הדרשה מהמלה "אדם" לפסל קרבן גזול?

פרש רבי הלל ליכטנשטיין מקולומיאה:

רבי חיים פלטיאל בפרושו לתורה כתב שהמלה "מכם" היא בגימטריה מאה, ללמדנו שאמירת מאה ברכות ביום רצויה יותר מקרבנות הבאים מן הבמה מן הקרן ומן הצאן. לאור זאת יש לפרש שלכך נצרכים שני מעוטים לגזל בפסוק זה; תבת "אדם" פוסלת קרבן גזול מהקרבה על גבי המזבח, ואלו תבת "מכם" באה ללמד על האסור לברך על דבר גזול, וכפי שאמרו חכמים (ב"ק צד א) שהמברך על דבר הגזול - "אין זה מברך אלא מנאץ", ועליו נאמר (תהלים י ג): "ובצע [גזלך] ברה נאץ ה'" (מקרי דרדקי' אות יא).

עבודת ה' בחדש אלול

"ואם לא תגיע ידו די שה והביא את אשמו אשר חטא שתי תרים או שני בני יונה לה' אחד לחטאת ואחד לעלה" (ה ז)

כתב רבנו אפרים, כי המלים: "אחד לחטאת ואחד לעלה" הן ראשי תבות "אלול" - רמז לכך שבזמן שבית המקדש היה קיים, כשהגיע חדש אלול היו הכל מתעוררים לשוב בתשובה ומביאים קרבנות לכפר על חטאיהם. והוסיף, כי אף בזמן הזה שאין בית המקדש קיים, מטל עלינו לכל הפחות להתעורר ולשוב בתשובה מתחלת חדש אלול.

בספר 'גני יוסף' (סי קלט אות ח) מבאר כי הזכרו בפסוק זה קרבנות חטאת ועולה, לפי ששניהם באים לכפר על חטאי האדם; עולה מכפרת על החוטא בהרהור (ויק"ר ז א), ואלו חטאת מכפרת על החוטא במעשה.

החיד"א מוסיף ודרש מרמז זה, כי חדש אלול מסגל "אחד לחטאת" - הן לתתן את אשר פגם באדם בחטאו, ו"אחד לעולה" - והן לעלות ולהוסיף כח ועז בתורה ובעבודת ה' (חומת אגד).

מלאכי אמן שהמליצו טוב

סמוך לחדרו של הרב המתינו עשרות יהודים שצפו להכנס אליו, אך עקב דחיפות הענין שלשמו באנו, הכנסנו באופן מדי. זו היתה לי הפעם הראשונה שבה זכיתי לראות את רבי משה פנים אל פנים ולשהות במחיצתו.

תחלה פתח התלמיד החולה ותאר בפני רבו את מצבו באופן כללי, ואת סאת הסבל שעוברים הוא ובני משפחתו. לאחר מכן, כשנתנה לי רשות הדבור, הרציתי לפני הרב את מצבו הרפואי המדיק. כשפרטתי את הנתות המצע ואת השלכותיו, הפתעתי לראות את הרב פורץ בככי נוגע ללב. נכר היה כי כואב הוא באמת בכאבו של תלמידו. כשסימתי שקע הרב בהרהורים, ולבסוף אמר כי פינו שהשאלה מרפאת וסבוכה הוא מבקש שהות של יום כדי שיוכל לעין בטרם יכריע בה.

למחרת שבנו, אני והחולה, לביתו של הרב. בני הבית זהו אותנו ומיד נתנו לנו להכנס. עם כניסתנו הרים הרב את ראשו מספרי ופסק בחדות: 'צריך לנתח!' אחר הביט אל תלמידו והבטיח: 'אשתדל להתפלל ולהתחנן בעבורך לרחמי שמים, שתזכה להאריך ימים בטוב ובנעימים'.

בתוכי תמהתי על פשר הקביעה. הפתעתי כשהרב הרגיש בכך, והוא חן אלי והסביר לי: 'הנתות שתעשה יוסיף לו לדברך ששה חדשים של חיים. בתקופה זו הוא יזכה לענות אמנים רבים על הברכות שישמע. מכל אמן נברא מלאך מליץ ישר שימליץ עליו שיזכה באריכות ימים. ועם כל כך הרבה מליצי ישר, בטוח אני שיפתחו בפניו שערי רחמים והוא יזכה להאריך ימים'.

כיון שחשתי באמונה העמקה שממנה נבעו דברי הרב, חלחלו הדברים אל לבי וערכתי את חשבון נפשי; הלא הרב הבין את חמרת מצבו של החולה, עבדה שבקש יום להתבונן בדבר. אם אחר זאת הוא משכנע שכה גדול הוא כח התורה והמצוות, עד שמצוה קלה פעגית אמן מסגלת לחולל פלאות כאלו, מדוע שלא אתחיל אף אני לקיים מצוות? מדוע שלא אקרי גם אני את עצמי במלאכי אמן שימליצו טוב עבורי ועבור משפחתי?!

חיי השתנו בעקבות מלה אחת, סכס הרופא, 'מלה קטנה בת שלוש אותיות, אך כזו שביקלטה לברא מלאכים וליצר שמירה והגנה מפלאה, המלה אמן!'

בשולי הספור צין הרופא, כי לאחר שהחולה נתח כהרעת רבו, אחר שכצווי רבו הקפיד על עגית אמן וכך ברא לעצמו רבבות מלאכים מליצי ישר שהצילו את חיי, זכה בנגוד לכל התחזיות להתאושש ולעמד על רגליו, ואף להאריך ימים בטוב ובנעימים.

דרכי משה, פרשת פי תבא

לחזרתו בתשובה נותרה עלומה. היו שחשבו שהמפנה בחייו חל לאחר שבתקף תפיקידו כרופא נתקל בנסים רפואיים רבים שמהם הפיר את בוראו, היו שסברו שפלאי הבורא העצומים הנגלים בגוף האדם הם שעוררוהו לשוב אל כור מחצבתו. מכל מקום לא היה מי שיזע להצביע בודאות על הנקדה שחוללה בו את המהפך הגדול.

פעם, ברגע של גלוי לב, נעתר הרופא לבקשת אחד ממידעיו שספר לו על הסבה שהביאה אותו לחזר בתשובה, וכך ספר:

'לפני שנים רבות נכנס למרפאתי יהודי שחלה אנושות. מצבו היה ככי רע, וסבלו כל יתאר. בטרם אתחיל בטפול ערכתי לו כמה בדיקות כדי לקבע את מצבו, והתוצאות לא היו מרגינות כלל. הן הראו שקצו ל"ע קרוב וימיו ספורים. אמנם היתה אפשרות לנתח אותו, אך ידעתי כי הנתות יאריך את חיי בלא יותר מחצי שנה נוספת, והסתפקתי אם כדאי לעשותו, משום שהיה פרוץ בסבל רב ואף בהוצאה כספית גדולה.

לשמע הנתונים שהצגו בפניו, התעגמו פניו של היהודי, והוא נראה היה אבוד וכואב. דמעה עלתה בזוית עיניו, כשהוא תנה בפני את הרהורי לבו: 'וכי מסמך אני להכריע בשאלה הרת גורל שפזו? - תהה,

'וכי בידי לפסק אם עלי לסבל סבל כל יתאר בשביל חיי שעה? הלא השאלה מרפאתי מגדולה ומכוחותי וידעיות! עלי לשאל אפוא אדם גדול כיצד לנהג. ומכיון שזכיתי בצעירותי ללמד אצל רבי משה פינשטיין, במתיבתא 'תפארת ירושלים', ברצוני לשאל בעצתו ולבקש את הכרעתו'.

לשמע דבריו נכמר לבי, ובהחלטה של רגע הצעתי לו להתלוות אליו כדי שאוכל להציג את מצבו הרפואי בפני הרב בצורה מדיקת.

באותו זמן אמנם לא היה לי משג בכחם של חכמי התורה, ואף לא הבנתי דעת תורה מהי, ואולם כשראיתי את דבקותו של האיש ברבו, הרגשתי צורך לסייע לו. לא אכחד כי בסתר לבי אף בקשתי פעם אחת לזכות לחזות בפני הרב הנערץ ששמו נהגה ביראת כבוד ברחבי העולם היהודי פלו, ולראות כיצד הוא מתחס לשאלה רפואית כה חמורה המנחת לפתחו. החולה שמח מאד בהצעתי, וכבר באותו יום נקבעה לנו פגישה בבית הרב.

לרגל יום השנה לפטירתו של אחד מגדולי הפוסקים בדור האחרון, רבי משה פינשטיין בעל האגרות משה, אשר נפטר בשנת תשמ"ו והוא בן צ"א שנים, נביא בזאת ספור נפלא המגלה טפח מהיחס המפלא שנתן רבי משה לערפה ולכחה העצום של עגית אמן. זהו ספוריה של אמת שהצילה שתי נפשות - זו לחיים רוחניים, וזו לאריכות ימים

למחרת שבנו, אני והחולה, לביתו של הרב. בני הבית זהו אותנו ומיד נתנו לנו להכנס. עם כניסתנו הרים הרב את ראשו מספרי ופסק בחדות: 'צריך לנתח!' אחר הביט אל תלמידו והבטיח: 'אשתדל להתפלל ולהתחנן בעבורך לרחמי שמים, שתזכה להאריך ימים בטוב ובנעימים'.

מתיבתא תפארת ירושלים בניו יורק

ושנים בטובה.

הספור עוסק ברופא-מנתח יהודי ששמו יצא בכל העולם לשם ולתהלה. בבית החולים במנהטן שבו עבד נחשב לאחד מבכירי הרופאים, כזה שהיו צריכים להמתין זמן רב כדי להתקבל למרפאתו. חרף זאת לא גבה לבו, והוא נודע כמי שמתחס למטפליו בצורה אנושית ומתמסר להביא להם מזור ותרופה ככל שיש לאל ידו.

ברבות הימים זכה אותו רופא להתקרב לבוראו ולשוב בתשובה שלמה, ובערב ימיו אף עלה להתשוב בארץ הקדש. הסבה

הפסקה בדברים שיפקדושה לענית אמן

בין "ישתבח" ל"יוצר"

בין ברכת "ישתבח" לברכת "יוצר" מתר לענות אף אחר ההוספות שפקדיש, דהינו מבקשת "תתקבל" ואילך, וכן מתר לענות "ברוך הוא וברוך שמו"². ואולם בין קדיש ל"ברכו" מתר לענות רק אמן הנענית אחר ברכה, ואמן הנענית על עקר הקדיש, כדון העומד "בין הפקדים" של ברכות קריאת שמע³.

בין "ישתבח" ל"יוצר".

3. ה'דרכי משה' (נד ב) דן לגבי מי שצריך להפסיק לדבר מצוה לפני ברכת "יוצר", היכן נכון שיפסיק, האם בין פסוקי דזמרה לקדיש, או בין קדיש ל"ברכו". בתחלת דבריו הוא מביא בשם ה'כפוב' (סי' ו) שהקדיש שנאמר אחר "ישתבח", שיה' לפסוקי דזמרה, והוא בא אחריהם כסיומם, ומסיק מכך שעדיף להפסיק בין קדיש ל"ברכו", כדי להסמיך את הקדיש לפסוקי דזמרה. ואולם בהמשך דבריו הוא מביא את דברי האור זרוע' (הלכות קריאת שמע סי' נב) בשם תשובות הגאונים שעדיף להפסיק בין "ישתבח" לקדיש, ואת דברי ספר מערכת אלהות' שעל פי סתרי הקבלה אין להפסיק בין קדיש ל"ברכו", שמדבריהם עולה שהקדיש הוא פתיחה לאמירת "ברכו" הנבאה לאחריו. מתוך כך מסיק הרמ"א בהגהותיו ל'שלחן ערוך' (שם ג) שדין ההפסקה בין קדיש ל"ברכו", חמור מאשר בין "ישתבח" לקדיש, וראה 'משנה ברורה' (שם יג). ב'פסקי הסוד' להגרא"ח נאה (אות סה) כתב שיתכן שהמקור לתקנת בעל התניא בסדורו לומר בערבית "והוא רחום" קדם "שירי המעלות", הוא הכרעת הרמ"א כאן. שפכשם שאין להפסיק בין קדיש ל"ברכו" בשחרית, כך בערבית אין להפסיק בין קדיש ל"ברכו" באמירת "והוא רחום".

ב'באור הלכה' שם הביא, שמדברי 'באור הגר"א' (שם) שכתב שמאמירת קדיש ואילך "הוא כהתחלת יוצר", עולה שבין קדיש ל"ברכו", אין דינו כעומד בין הפקדים של ברכות קריאת שמע, אלא כעומד באמצע הפרק.

1. מדברי הפוסקים (ראה 'שלחן ערוך' ורמ"א נד ג, ו'משנה ברורה' שם יא) עולה שדין ההפסקה בין ברכת "ישתבח" לברכת "יוצר" קל מדין ההפסקה בפסוקי דזמרה, ולפיכך כל מצוה שיפסיד אם לא יקיימה עתה, מתר לכתחלה לקיימה בין ברכות אלו. לכן העומד בין "ישתבח" ל"יוצר" מתר לו לענות אף אמנים שאין חייב מן הדין לענותו, אף לדעת הסוברים שאין לענותו באמצע פסוקי דזמרה (הלכות יום ביום' תפלה ח"ב, פרק ב הלכה כח; 'הלכה סדורה' ח"א עמ' פב הערה טז).

2. 'אשל אברהם' (בוטשאטש, סו א, ובמהדו"ת סי' נו); שו"ת לחם שלמה' (סי' לו). בספר 'הלכה סדורה' (שם הערה ה) דיק כן מלשונו של ה'דרכי החיים' (דיני פסוקי דזמרה הלכה ד) שכתב: "ברוך הוא וברוך שמו אסור לענות באמצע פסוקי דזמרה", ומשמע שבין "ישתבח" ל"יוצר" מתר לענותו, וכן יש לדיק אף מלשונו של ה'קצור שלחן ערוך' (יד א) שכתב: "וברוך הוא וברוך שמו לא יאמר תוף פסוקי דזמרה", וכן כתב בשו"ת 'ביע אמר' (ח"ב סי' יד אות יד). אף בספר 'תהלה לדוד' (סי' קכד אות ד) סובר כן, ואולם הוא הוכיח מדברי 'שו"ע הרב' (קכד ח) שכתב שאין מפסיקים כדי לענות "ברוך הוא וברוך שמו בכל מקום שאסור להפסיק לדבר רשות", שלדעתו אין להפסיק לענותו אף בין "ישתבח" ל"יוצר", שהרי אסור להפסיק שם לדבר הרשות.

בשו"ת 'אגרות משה' (או"ח ח"ב סי' טז) כתב שאף שבפסוקי דזמרה אין לענות "ברוך הוא" בשמיעת קדיש, מכך מקום בין "ישתבח" ל"יוצר" מתר לענות. וראה שם שמשמע מדבריו ש"ברוך הוא וברוך שמו" עדיף מ"ברוך הוא", ואם כן לדבריו בודאי מתר לענות "ברוך הוא וברוך שמו"

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

למערכת 'וכל מאמינים',

בהתקרב ימי הפורים הבעל"ט, מן הראוי להזכיר את דברי בעל ה'קב הישר' (פרק צט) המתייחס באופן מיוחד לגדל מעלת עניית אמן על ברכות המגלה, ומאריך לבאר שבכת עניית אמן על ברכות אלו יכול האדם לקבל השפעות גדולות בזמן קריאת המגלה. מן הראוי שכל אחד יענו בדבריו הקדושים והמעוררים, ובפרט שיום ההולא שלו חל בט"ו באדר ב' - פורים דמקפים.

חשבתי להביא רמז לדבריו הקדושים: הגה כידוע, לפני קריאת המגלה בלילה מברכים שלוש ברכות: "שהחיינו"; "שעשה נסים" ו"על מקרא מגלה". ואחר המגלה מברכים ברכה נוספת: "הרב את ריבנו". אחר כל אחת מארבע ברכות אלו פמונב עונים "אמן", ובסיעתא דשמיא גליתי כי כנגד אמנים אלו נרמזה תבת אמן לא פחות מארבע פעמים ברצף, בפסוק (אסתר ט כח): "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם". שהמתבונן ימצא, כי הגימטריה של ראשי התבות: א. "לא יעברו מתוך היהודים וזכרם"; ב. "יעברו מתוך היהודים וזכרם לא"; ג. "מתוך היהודים וזכרם לא יסוף"; ד. "היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" - שיה' לגימטריה של "אמן".

חפץ ה' ביצדכם יצליח להמשיך להגדיל תורה ולהפיץ מעלת עניית אמן בכל רחבי תבל, ומכם ילמדו וכן יעשו.

ברוך מילער - טורונטו, קנדה

נתן לשלם מכתבים לפקס שמוספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

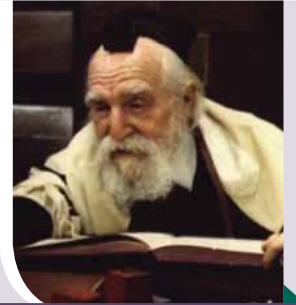

ונהפוך הוא

"העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דין של שבועים שנה" (תיקו"ז מ א).

אמן ר"ת "אנה מלטה נפשי" שבאמצעות עניית אמן ממלט אדם נפשו מגזרות רעות ('שארית מנחם' תהלים קטז ד).

בעל האגרות משה זצ"ל

ה'אגרות משה' י"ג באדר תשמ"ז

רבי משה פינשטיין נולד בשנת תרנ"ה בעיירה אוזדא שברוסיה, לאביו רבי דוד שכהן כרם העיירה. כיון שנולד בד' באדר, יום לדתו ופטירתו של משה רבנו, נקרא בשם משה.

בצעירותו למד תורה מפי אביו, והגיעו לגיל שתים עשרה, כאשר עבר אביו לכהן כרבה של סטרבו, נסע ללמד בסלוצק. בישיבת סלוצק קנה תורה מפי רבי פסח פרוסקין ומפי ראש הישיבה רבי איסר זלמן מלצר, וכבר אז נודע שמו לתהלה כעלוי מפלא הבקי בש"ס ופוסקים, וכמתמיד עצום שכל עותותיו מקדשות לתורה. בהיותו כבן עשרים בלבד שב לאוזדא עיר מולדתו, בה התמנה לכהן כרבה, ובהמשך עבר לכהן כרבה של לובאן.

בשנת תרצ"ז, בהתגבר הרדיפות כנגד יהודי רוסיה, הגר רבי משה לניו יורק שבארצות הברית. מיד עם בואו החל למסר שעורים במתיבתא תפארת ירושלים באיסט-סייד שבמנהטן. שם הוא למד תלמידים הרבה, אולם התפרסם בעקר בזכות כח הפסק שבו נחן. כתב אלפי תשובות בכל חלקי התורה, אותן הדפיס בסדרת השו"ת הנודעת לתהלה 'אגרות משה'. שעוריו וחדושייו בכל מקצועות התורה נדפסו בסדרת ספריו 'דברות משה'.

אף שבשנותיו האחרונות ידע חלי ומכאוב, התאמץ עד יומו האחרון להמשיך בסדר יומו כרגיל. בליל י"ג באדר ב' תשמ"ו, צום תענית אסתר, הסתלק רבי משה לשמי רום והוא בן צ"א שנים. רבבות אלפי ישראל לואו בלילות ענק בניו יורק וברושלים, והוא נטמן בחלקת הרבנים בהר המנוחות שברושלים.

נפסקו להלכה ברמב"ם (תפלה טו ט) ובשו"ע או"ח (קכח כה). האגרות משה' מוכיח מכף שענית אמן אחר ברפת כהנים, חיובה מן התורה ומעכבת את הברכה, וכפי שמצינו שענית אמן במעמד הברכה והקללה בהר גריזים ובהר עיבל היתה לעכובא. לפיכך כתב שאם אין מי שיענה אמן על ברפת הכהנים אין הם עולים לדוכן. ומוסיף האגרות משה', שמי שנמצא בעת ברפת הכהנים בבית הכנסת ואינו עונה אחריה אמן, אף שיכול היה לעשות זאת, "אינו בכלל הברכה", ולכך באפן שכל הנמצאים בבית הכנסת אינם עונים אמן, הדבר מעכב את הברכה, לפי שהיא נאמרת מבלי שיענו אחריה אמן (אגרות משה' או"ח ח"ב סי' לא).

אחד מתלמידיו של רבי משה שהזדמן לו לעמד בסמוך אליו בשעת ברפת כהנים, העיד כי התרגש לשמע את ענית האמן של רבי משה, שנאמרה בדחילו ורחימו ובקול מלא רגש (דרכי משה' נשא).

ענית אמן אחר ברפת אפיקורוס

האגרות משה' פוסק שאין לענות אמן אחר ברפת יהודי הכופר בה' ובתורתו, ואפלו כשאין לחשש שכיון בברכתו לשם עבודה זרה, שהרי אינו מאמין בעבודה זרה (ראה שו"ע או"ח רטו ב, ובמשנה ברורה' שם י).

את פסיקתו זו הוא מבסס על דברי הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (ו ח): "אפיקורוס ישראל שכתב ספר תורה, שורפים אותו עם האזכרות שבו, מפני שאינו מאמין בקדשת השם ולא כתבו לשמו, אלא שהוא מעלה בדעתו שזה כשאר הדברים. והואיל ודעתו כן לא נתקדש השם". מדבריו נלמד שאפיקורוס המזכיר שם שמים בברכתו, אין משמעות להזכרתו, ונמצאת ברכתו כברכה בלא שם ומלכות, שעליה אמרו חכמים (ברכות יב א) שאין לה דין ברכה, ולפיכך אין עונים אחריה אמן (שו"ת אגרות משה' או"ח ח"ב סי' נ, ובאו"ח ח"ג סי' כא).

אמן על ברכה לא הגיונית

בשנותיו האחרונות השתתף רבי משה פינשטיין בשמחת ברית מילה לאחד מזניניו. כאשר אחד מהדרשנים ברכהו שיזכה להאריך ימים ולהשתתף בחתנתו של הרך הנמול, ענה אחריו אמן בכל לבו, והסביר כשדמעות בעיניו: "אף שהנני זמן וחולה, ובדרך הטבע אין לברכה סכוי להתקיים, עניתי אחריה אמן בכל לבי. שהלא מצינו (בראשית יח טו) ששרה נתבעה על שצחקה בקרבה לשמע הבטחת המלאך שתפקד בבו, ופרש הרמב"ן (שם) שאף ששרה סברה שמדבר בבו אנוש, נתבעה מפני שהיה עליה לענות אמן אחר ברכתו. אף אני לא אמונע מלענות אחרים אמן בכל לבי, מה גם שמשיח צדקנו עשוי לבוא בכל רגע".

והוסיף ואמר: "מדברי הרמב"ן נתן ללמד הלכה למעשה, שאם לדגמה, נוקש עובר ארח אביון על הדלת, ולאחר שבעל הבית מעניק לו נדבה הוא מברכו בברכה לא הגיונית, אם לא יענה אחריו אמן עלולה להתעורר עליו קפדה, שהרי לא יפלא מה' דבר" (קונטרס 'מאן מלכי רבנו' [נדפס בראש שו"ת אגרות משה' ח"ח עמ' 34].

"צדיק שימר אמנים"

ספר אחד מתלמידיו של רבי משה פינשטיין: "באחת השבתות בקשתי לזרז את בני הקטן שבייט במורי ורבי וילמד ממנו כיצד יש להתפלל, ואמרת לי: 'אתו לך פרס נאה, אם תמצא את הרב מחסר ולו אמן אחת במהלך התפלה'. הילד נשמע לדברי, ובמשך כל התפלה וקריאת התורה עקב אחר הרב בדבקות. בסיומה חזר אלי ואמר לי: 'אבא, להבא תן לי משימה קלה יותר...' (דרכי משה' כי תבא).

אמן אחר ברפת הכהנים

בירושלמי (ברכות ה ד) מובא: "עיר שכלה כהנים הנושאים את פניהם... מי עונה אמן אחריהם? הנשים והטרי". דברי הירושלמי

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
דעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות

מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל - רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

לע"נ
אמריד
רבי
יששכר
בן הרב
מנחם
הצ'רזני
הצ"ל

שבת קודש יג אדר ב' תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 5:16 תל-אביב: 5:32 חיפה: 5:23 מוצאי שבת: ירושלים: 6:30 תל-אביב: 6:32 חיפה: 6:31 ר"ת: 7:09

פרשת ויקרא

ענוה

מעלה לאדם שמקטין עצמו ונוהג בענוה עם זולתו!

נלמד מהפסוק: "ויקרא אל משה" (פרק א-א)

וכתב בעל הטורים: א' ד' ו"יקרא" זעירא, שמשא לא רצה לכתוב אלא "ויקר" כדרך שנאמר בבלעם, כאילו לא נראה לו השם אלא במקרה. ואמר לו הקב"ה לכתוב גם ב"אלף" וכתבה קטנה. והכלי יקר הביא מהילקוט: "אלף" דויקרא זעירא. "אלף" לשון לימוד כמו "ואאלפך חכמה" (איוב לג-לג) ורמז שאין הלימוד מתקיים אלא במי שמקטין עצמו.

החיד"א זצ"ל (בספרו פני דוד) ביאר בפסוק "ויקרא אל משה" שיש בו רמז למדת הענוה ומעלתה. שאף אם למד האדם תורה הרבה, יקטין עצמו, כמו שנרמז במלת "אלף" של "ויקרא" שמצד אחד מורה על רוב לימודו מלשון "ואאלפך חכמה" ומאידך ה"אלף" זעירא, שיקטין עצמו, על ידי כן יזכה "אל משה" - לניצוץ משה רבינו. ונביא את לשון של החיד"א:

"גם רמז שהיה עניו, וכל חשקו וחריצותו לקרות ולשנות, יהיה עניו זעיר שם. ואם כה יעשה לחזור על לימודו [כמו שמורה האות "ו" של "ויקרא" שנדרש לריבוי: יקרא ויחזור ויקרא כדוגמת "ויתן לך האלוקים" - יתן ויחזור ויתן] ויהיה כל עסקו בענין מועט ודרך אקראי ויהיה עניו, אזי יזכה "אל משה" - יזכה לניצוץ משה רבינו ע"ה.

ובספרו 'דבש לפי' מונה החיד"א את המעלות הטובות שישנן למי שיש בו את מדת הענוה: **האחת** שדומה כאילו מקריב את כל הקרבנות כמו שנאמר "ובחי אלוקים רוח נשברה" (תהלים נא). **השניה** שנמחלין לו כל עונותיו. **השלישית** שנעשה צינור שדרכו עובר כל השפע לעולם. וזוכה שהשי"ת מפרנסו בשפע ואינו בא לידי עניות. **והרביעית**, שהשכינה שרויה עליו וכולם מתייראין מפניו, כמו שנאמר "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". **והחמישית**, תפלתו אינה נמאסת וזוכה לגן עדן. ו"עניו" בגימטריה "בעדן", כיון שזוכה לגן עדן.

בפסוק הנאמר על משה: "כי קרן עור פניו" (שמות לד-ט) דרשו חז"ל (מד"ר שמות מז-ו): מהיכן זכה משה לקרני ההוד? ממה שנשתייר לו מעט דיו בקולמוס וקנחה בציצית ראשו של משה.

והדברים צ"ב: היאך יתכן לומר שנשתייר דיו בקולמוס, כלום יתכן שניתן למשה רבינו דיו בלי חשבון יתר מהנצרך?!

ופירש הגאון רבי העשיל זצ"ל עפ"י מה שאמרו חז"ל שמשא רבינו כאשר הוצרך לכתוב "והאיש משה עניו מאוד" (במדבר יב-ג) כתב "ענו" בלי יו"ד, נמצא שנשתייר בזה דיו בשיעור כתיבת אות יו"ד, וממנו זכה לקרני ההוד.

פירוש נוסף (מובא ב**חנוכת התורה**) עפ"י דברי המדרש, שבשעה שאמר משה "מחני נא מספרך" (שבת לב-לב) נמחה שמו בכך שלא נזכר בפרשת תצוה. נמצא שאותו שיעור דיו ניתן בקולמוס, ובעבור שמסר נפשו על כלל ישראל נפרעה לו בקינוח הקולמוס בראשו ובעבורה זכה לקרני ההוד.

בדרך זו ניתן לפרש גם עפ"י הפסוק בפרשתינו. מכיון שמגודל ענוותנותו של משה כתב "ויקרא" באלף קטנה, א"כ ממעט דיו זו שנשאר לו, קנחה בראשו. ובזכות ענוותנותו זכה לקרני ההוד.

"שיבואו במיוחד אלי...?!"

באחד הימים נכנסו שני בחורים לגאון

מטשיבין לרבי דוב בעריש ויידנפלד זצ"ל וביקשו ממנו להתפלל עבור מנהל מוסד בירושלים, ששוכב על ערש דווי. נטל רבי דוב את שמו והתפלל לרפואתו. כשיצאו הבחורים פנה רבי דוב בעריש לגבאי ואמר לו בענוותנותו:

"**איך** לא הבנתי, פשוט לא תפסתי! וכי אתה באמת סובר שבאו אלי כדי שאתפלל בעבורו, בדיוק אלי באים שאתפלל... כנראה רצו לרמוז שהחולה זקוק לתרומה. חבל שלא נתתי להם..."

ואכן נתן רבי דוב בעריש לגבאי סכום נכבד והוא רץ אחריהם ומצאם. הם כמובן לא העלו כלל על דעתם לרמוז על תמיכה כספית ואילו רבי דוב בעריש לא עלה כלל על דעתו אפשרות שיבואו במיוחד אליו כמי שיש כח בתפלתו.

עוד מסופר שנכנסו אליו מדי פעם שני בחורים חשובים שלמדו בחברותא בישיבת פוניבז' כדי לדבר עמו בלימוד בסוגיות הנלמדות בישיבה בפעמים הראשונות שאלם מדוע הגיעו מבני ברק? והשיבו, כדי לדבר עמו בלימוד. הדבר כאב לו מאוד, לבוא במיוחד לדבר איתו בלימוד?!

שר התורה

המזוזה כמשל...

מעשה בצדיק רבי שמואל אליהו מזואלן

זצ"ל שישב וערך שולחנו בליל שבת. באו ואמרו לו כי חסיד פלוני, שהינו תלמיד חכם, עומד בבית המדרש כשהוא מתמרמר ומתרעם על כי לא נתכבד לשבת ליד השולחן במקום מכובד...

השיב להם הרבי: "אין לו כל סיבה להתרעם, אימרו לו כי הנה המזוזה, שבוודאי עולה עליו בתורה ובקדושה, אין היא מתרעמת על שהשאירו אותה ליד הדלת".... **חס"מ**

שלא להכשל בגזל ממון חברו !

נלמד מהפסוק: "אדם כי יקריב מכס" (פרק א-ב)
וכתב רש"י: "אדם" למה נאמר? מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל. עכ"ל.

אחת מהמצוות החשובות בימים הבעל"ט היא ההתרמה לצדקה ולהחזקת תורה. אך גם בזה יש לזכור שההתרמה תעשה במסגרת ההלכה, ובמיוחד יש להזהר שהתורם יתן תרומתו בלב שלם ולא מחמת כפייה באופנים שונים. שאם אינו נותן בלב שלם הוא חשש גזל. על חשש זה מובא בתרגום יונתן בן עוזיאל בפסוק בפרשת צו "וישחט ויקח משה... ויחטא את המזבח" - טיהר המזבח מכל ספק גזל ואונס. הרהר בלבו שמא נטלו סרכי ישראל המה השוטרים, תרומה באונס וקרבוים לעבודת המשכן. או שמא ימצא בישראל שמחמת מורא הכרוז, הביאו שלא ברצון וכתוב "מאשר ידבנו לבו" לכן טיהר משה המזבח.

מכאן עלינו ללמוד לכל מקרה שמקבל אדם ממון מחברו בדרך מתנה או שנהנה מסעודתו, עליו לוודא שאכן חברו נותן לו בלב שלם, ולא בעל כורחו, שנאלץ לתת מחמת שלא נעים לו לסרב.

וכבר העיר על כך בפלא יועץ וכך כתב: "מה מאד צריך להזהר ולשקול בפלס, שלא לקבל ושלא לאכול מאיש אשר "אכול ושתה" יאמר לו ולבו בל עמו... או דאוזלי מוזיל גביה משום כיסופא דאיכא גזל. ויש חברת רעים שנוטלים מחבריהם בתורת מתנה או בגזל על כרחם שלא בטובתם של בעלים והוא גזל גמור. ונוסף גם הוא שעוברים על לאו ד"לא תחמוד".

ומצוי הדבר באנשים מסויימים שנכנסים לחנות פירות או קטניות וכיו"ב ומורים התר לעצמם "רק לטעום" משהו או "להתכבד"... ופעמים בעל הבית מקפיד אך לא נעים לו להעיר, כי טעימה לטעימה מצטרפת לחשבון גדול...

חשש גזל שינה...

פעם החליטו אנשים לארגן שיאמרו "שירת הים" בליל שביעי של פסח בחצות, בבית הכנסת "זכרון משה". יצויין שעד אז לא נהגו לומר שם שירת הים בליל שביעי של פסח וביקשו מהגה"צ **רבי גמליאל רבינוביץ** לשמש כשליח צבור.

כשנודע הדבר לרב המקום הגאון **רבי ישראל יעקב פישר** זצ"ל קרא אליו את רבי גמליאל ואמר לו שמכיון שלא נהגו כן עד עתה, אינו מסכים שיאמרו שם שירת הים כי חושש שמא הליכת אנשים רבים ברחוב אחר חצות הלילה תעיר זקנים נשים וילדים משנתם, ולכן מי שרוצה לומר שירת הים יכול לאומרה בבתי כנסת אחרים... **עפ"י רועה ישראל**

"אסור להעיר אותו..."

באחת התקופות, היה מניין מצומצם לתפלת שחרית בבית הכנסת "בתי ברוידא" בירושלים והיו צריכים לקרוא לאנשים כדי להשלים מנין, היה הגאון **רבי זונדל קרויזר** זצ"ל (מח"ס אור החמה) מגיע מדי בקר לאברך מסייים שהתגורר בשכונת כנסת ודפק על דלת ביתו כדי להעירו.

אותו אברך השתדל להגיע לתפלה, אך פעמים היה ממשיך לישון. כאשר הגיעו ל"ישתבח" ועדין לא היה מנין, ביקשו אנשים מהמנין לחזור ולהעיר את האברך. אך רבי זונדל מנע מהם בטענה כי זה גזל שינה שכן אם רצונו היה לקום, כבר היה מגיע, ואם לא הגיע סימן שאין רצונו לקום, ואז אסור להעירו משום גזל שינה....

קרני אור

כבוד הזולת

שמירת כבודו של אדם...

מעשה ביהודי בתהליך התחזקות והתקרבות ליהדות, שרצה מאוד להכיר את הגאון **רבי משה פיינשטיין** זצ"ל ששמע רבות על גדלותו המופלאה. על כן נסע לביתו של רבי משה ודפק על דלתו. רבי משה פתח והזמינו להכנס כשהוא שואל למבוקשו.

האיש שלא ציפה לראות את רבי משה עצמו פותח לו דלתו, נדהם והתבלבל ולא ידע מה לומר. אך זאת ידע שאת רבי משה שואלים שאלות בהלכה, ועל כן החליט לשאול שאלה שעלתה לו ברגע זה במחשבתו: "רציתי לשאול את הרב מה מברכים על תפוח?"

רבי משה שהורגל בשאלות חמורות בכל חלקי התורה, הבין מיד עם מי יש לו עסק. הוא התייחס לשאלה במלא כובד הראש, אחר פנה אליו בחביבות ואמר לו: שאלה טובה שאלת, והתשובה, אם התפוח קטן ואינו בשל מספיק, מברכים עליו ש"הכל נהיה בדברו", אבל אם התפוח בשל די צרכו מברכים עליו בורא פרי העץ"...! יצא הלה מביתו של רבי משה בהרגשה טובה שהצליח לשאול את רבי משה שאלה חשובה ומורכבת... **והאיש משה**

"למה החזרת לו"...

אדם מפשוטי עם הגיע בליל פורים לחדרו של הגאון **רבי חיים קניבסקי** זצ"ל בעת קבלת קהל, כשהוא מביא עמו "משלוח מנות" - שקית עם שני בורקסים ועוגיה, כמובן משלוח זה נראה עלוב ביותר, במיוחד בלט הדבר כאשר הניח הלה את השקית לפני רבי חיים באומרו שזה "ביכורים", עבור הרב וביקש ברכה.

רבי חיים בירכו בחביבות. לאחר מכן החזיר אחד הנוכחים את "משלוח המנות"... לאותו אדם מתוך מחשבה שהרי ממילא אין מה לעשות עם זה בביתו של רבי חיים.

אך רבי חיים שם לב שהחזירו לו את השקית. הוא פנה לאדם שהחזיר ושאל: "למה החזרת לו? אדם מביא מתנה, לא מחזירים לו את זה! תקראו לו חזרה!" מיהרו אנשים לחפשו אך לא מצאוהו, הכריז רבי חיים שאינו ממשיך לקבל קהל עד שימצאו את האיש ויקראו לו חזרה... כשמצאוהו לבסוף, קיבלו רבי חיים בשמחה וקיבל ממנו שוב את השקית ושוב בירכו בהארת פנים מיוחדת.

הלמות עמלים - ח"ב

לשמור על כבודו של כל אדם

באשר הוא !

נלמד מהפסוק: "ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו' והביאה אל בני אהרן" (פרק ב-א,ב)

וכתב רש"י: לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה: עני. אמר הקב"ה, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו. עכ"ל. **וכתב בעל הטורים:** בעוף ובמנחה לא נאמר לפני ה' כמו בבן בקר, לפי שעניים מביאים אותם ומתביישים להביא אותם לפני הכל, ולכן אמר לאהרן ולבניו שאינם בפרהסיא, והזהיר לאהרן לומר שאף הכהן הגדול אל יבזה מנחת הדל.

עד כמה חפידה התורה על שמירת כבודו של הזולת ניתן ללמוד ממה שאמרו חז"ל בגמרא (סוטה טו.): בדין הוא שתהא גם מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה [כמו בכל המנחות] כדי שלא יהא חוטא נשכר את דמיהם, ומפני מה אינה טעונה, כדי שלא תהא קרבנו מהודר [וביאר במנחה חריבה שמעדיף אדם לשלם על שמן ולבונה מאשר להתבייש בכך שאין קרבנו מהודר], וכן לענין חטאת חלב שאינה טעונה נסכים וזאת כדי שלא יהא קרבנו מהודר. לעומת זאת חטאתו של המצורע שבאה לכפרה טעונה נסכים לפי שאין באין על חטא.

על כך שואלת הגמרא: וכי אינם באים על חטא, והרי מצורע חטא כדאיתא: על ז' דברים נגעים באים וכו' וכיון שבאים על חטאים נמצא שבאה חטאתו לכפרה על חטא זה שגרם לנגעו?! ומתרתת הגמרא שאותם חטאים כבר התכפרו לו בגלל הצער והבושה שהיו לו מנגעיו, וממילא הקרבן שמביא אינו לכפרה אלא כדי להכשירו ולהתירו לאכול בקדשים.

רואים, איפוא, מדברי חז"ל שכאשר יש למצורע בושה מהנגעים, שוב אינו בדין שתתווסף לו עוד בושה מקרבנו שלא יהא מהודר ולכן טעונה נסכים.

להוכיח ולמחות [בדרכי נועם] על כל חטא ועול שרואה אצל הזולת כדי להסיר ממנו מכשול! נלמד מהפסוק: "חטאת הקהל הוא - אשר נשא יחטא" (פרק ד-כא, כב)

וכתב בעל הטורים: חטאת הקהל הוא וסמיך ליה אשר נשיא יחטא, לומר כל שבידו למחות ואינו מוחה מעלה עליו הכתוב כאילו הוא חטא. עכ"ל. וכמו שאמרו חז"ל (שבת נד:): כל מי שאפשר לו למחות באנשי ביתו ולא מיחה, נתפס על אנשי ביתו [נכשל בעוונם], באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו נתפס על כל העולם. וכן מבואר בגמרא (סנהדרין כח) מי שיש בידו למחות בחברו ואינו מוחה נכשל בעוון חברו.

כתב המאירי (בתה"ת מ"א פ"ד): אחד הדברים המעכבים את התשובה הוא הרואה את בנו בתרבות רעה ואינו מוחה בידו. ובכללו, כל שאפשר לו למחות ואינו מוחה אלא שמניחם בכשלונם, והסיבה [לכך] בו. כי אחר שבנו ברשותו ואילו הוכיחו קיבל דבריו ונוכח לתוכחתו, נמצא שלא נמשך זה אחר העבירות רק [מפני] התרשלותו [של האב].

וכן באחרים גם כן אחרי שישמעו הם ויקבלו התוכחות ממנו, עליו להוכיח ולהורות לנחותם הדרך אשר ילכו בה. וכן צריך כל מי שיש בידו למחות, להוכיח ולהודיעם רוע מעשיהם וכי גמלו רע לנפשם אולי ישובו... ואם לא יגיד ונשא עונו. בהיות התרשלותו סיבה להשקיעם במעשיהם... עכ"ד.

בפתיחת ירחי כלה (תשמג) פתח רבינו הגרא"מ שך זצ"ל ואמר: "לא קל לדבר אך אסור להחשות! אומרים חז"ל (במד"ר דברים א) "עד שלא זכה משה לתורה כתוב בו, "לא איש דברים אנכי" כיון שזכה לתורה התחיל לדבר שנאמר "אלה הדברים אשר דיבר משה" והביאור הוא, כי קודם מתן תורה לא היה משה רבינו מחוייב להשמיע דברו. אבל משנתה תורה חייב לומר ואינו יכול לפטור עצמו. כך בתקופתנו, כל מי שיכול להאיר ולהבהיר את העירפול והבלבול השוררים כיום חייב לעשות זאת ואינו רשאי לפטור עצמו.

ואולם את המחאה הנצרכת יש לעשות בחכמה ובזהירות יתירה שלא יצא שכרו בהפסדו. שהתוצאה שתוצר לא תגרום נזק במקום תועלת. ונוכל להביא דוגמא לכך ממגילת אסתר כפי ששח פעם **החזון איש** באירוניה:

אמרו חז"ל (מגילה טז.) שכאשר אסתר אמרה "איש צר ואויב" הצביעה לעבר אחשוורוש. אך באותו רגע בא מלאך וסטר ידה כלפי המן. ולכאורה כיצד יתכן שבשעה הרת גורל לכל עם ישראל, תהין אסתר לעשות דבר מסוכן כזה, לפגוע בכבוד המלך? הלא בהצבעה זו הייתה ממיטה עלינו אסון!?

אלא - אמר החזון איש חזו"א - צדקת זו היתה כל כולה אמת. לא היתה יכולה בשום פנים להתאפק מלומר את כל האמת. בא מלאך ה' וחדש שלטובת ישראל בהכרח לפעמים לכסות מעט מן האמת ולא לגלות הכל...

עוד דוגמת מחאה המצריכה זהירות יתירה מצאנו במעשה שאירע עם **הרב מברוד - בעל המחזה אברהם, והגאון מטשיבין - רבי דוב בעריש וייזנפלד** זצ"ל כאשר שהו יחדיו בסעודת שמחה ולפתע הגיע אדם והחל לגנות את אחד הצדיקים והרב מטשיבין רצה למחות בתוקף אך הרב מברוד תפס בידו ומנע זאת ממנו בהסבירו לו:

"שמע נא, הנך עדיין אברך צעיר... דע לך מלפנים בישראל כשמעו שאחד מדבר נגד תלמיד חכם, מצינו הלכות רבות אם ואיך למחות, אבל הנך צריך לשקול היטב כי ירדה חולשה לעולם, ובדרך כלל כאשר מוחים ברוב המקרים, יענה הלה עוד יותר וילך הבזיון ויגבר, על כן עדיף לשתוק..."

"הזהרתי ומחיתי בכם"...

פעם נקלע החפץ חיים לבית כנסת מסויים להתפלל בו, ונוכח לראות שציבור המתפללים מדבר בשעת התפילה. כמובן שהם לא ידעו ולא הכירו מי שוכן כעת כבוד בתוכם, והמשיכו לפטפט מבלי שיהיה מי שימחה.

עלה החפץ חיים לומר דברי תוכחה ומוסר לציבור שנוכח במקום וכה אמר: כשאבוא לעולם האמת, ישאלו אותי, איך זה שבנוכחותך דיברו באמצע התפילה בבית הכנסת ולא מחית? על כן הנני מודיע לכם, שאוכל לומר בבית דין של מעלה, שהזהרתי ומחיתי בכם על עון חמור זה, ובכך אצא שם נקי מחובת האחריות למעשיכם!"

מאיר עיני ישראל

"הייתי מרעיש עולמות"...

פעם התבטא כ"ק האדמו"ר מגור בעל ה"בית ישראל" באחת משיחותיו: "בשעתו הרעיש אבא ז"ל (האמרי אמת) עולמות שלא ישיחו בשום אופן בעת התפילה, ועלתה בידו. לולי ידעתי שאצליח כמוהו, הייתי היום מרעיש עולמות בדבר המכשלה שמפסיקים בעת הלימוד לדבר דברים בטלים, הואיל וזה עוון חמור מאוד..."

פעם ביום שבת קודש בהפסקה, אחרי תפלת שחרית, קרא אליו האדמו"ר קבוצה מבכירי התלמידים ודיבר רתת עמהם: חז"ל אמרו (שבת נד:): "כל מי שאפשר לו למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו... בכל העולם כולו נתפס על כל העולם כולו". חוששני, איפוא שלא אתפס באותו עוון שיש מפסיקים לשוחח באמצע הלימוד... זה עון פלילי... אני מוחה"....

פאר ישראל

"כך לא ממשיכים לקרוא בתורה"...

שח הגר"י זילברשטיין שליט"א: בקהילת בני ספרד מקפידים מאוד שלא לדבר בעת התפילה. והנה אירע בקהילתו של הצדיק **רבי ציון הלוי** זצ"ל (רבה של פנמה) שהחלו לדבר בתפילה ובקריאת התורה וכל גערותיו של המרא דאתרא נפלו על אזנים ערלות. הקהל המשיך לדבר.

ויהי בשבת אחת, בעת הקריאה בתורה לאחר עליית שלישי דפק הרב ציון על הבימה והכריז: "אנחנו מסיימים בכך את קריאת התורה ומחזירים את הספר להיכלו. הדיבורים בבית הכנסת הם בזיון לספר התורה, ובצורה כזו אי אפשר להמשיך לקרוא בתורה!"

הקהל היה בהלם, אבל הרב ציון לא נרתע והחזיר את ספר התורה להיכל, לא לפני שלחש למקורביו שבתפלת מנחה ישלימו את הקריאה, ולמרות שיהיו כאלו שלא ישמעו כבר את הקריאה, עשה זאת כדי ללמד את הציבור לקח. מיותר לציין כי החל מהשבת ההיא כבר לא שמעו הגה אחד בשעת התפילה בבית הכנסת בפנמה.

הוסיף הרב זילברשטיין: כשסיפרתי את המעשה למו"ח הגר"ש אלישיב זצ"ל, נהנה מאוד ממעשהו של הרב ציון הלוי. כששאלתי את הרב אלישיב היכן כתוב בתורה שמותר לעשות כך, ולהפסיק את קריאת התורה באמצע? השיב לי הרב אלישיב ואמר: "והיכן כתוב שמותר לשבור את הלוחות, כפי שעשה משה רבינו...?" **חוברת קול ברמה**

דברים היועאים מן הלב...

בעיר בת-ים נערכו בחירות לרב העיר, בן המועמדים היה הגאון **רבי נחום הכהן קוק** זצ"ל (מרבני רמת גן, ואביו של הצדיק **רבי דוב קוק** שליט"א מטבריה). לכל אחד מהמועמדים נדרש להגיע לבית הכנסת בשבת ולמסור דרשה כדי שהקהל יתרשם ויחליט אם המועמד מתאים להם...

רבי נחום התפלל בשבת בבית הכנסת תפלת שחרית. אך נוכח לראות לצערו תופעה מבישה של פיטפוטסים בתפלה ובקריאת התורה. הדבר הכאיב לו מאוד. הוא החליט לגנוז את הדרשה המרשימה ותחת זאת לדבר בחריפות דברי מחאה ותוכחה על האיסור החמור לדבר בבית הכנסת בשעת התפלה וקריאת התורה, ובכך כמובן חורף לעצמו כשלון בטוח מלהבחר. כי מי רוצה רב קפדן ו"מחמיר" כל כך...

הדרשה הייתה קשה ונוקבת הציבור האזין בתדהמה והתרשם... עוד באותו מוצאי שבת קיבל רבי נחום את כתב ההכתרה... האמת הנוקבת של הרב הרשימה את הקהל יותר מהכל... **מתוך חוברת תולדותיו**

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

חינוך עם חינוך

את מקצוע החשבון - ולא את 5 האחוזים של התלמידים שכן מחבבים חשבון... אבל הכלל שעלינו לזכור: אפשר להפוך כל דבר למעניין. גם שיעור חשבון - הנה:

תלמידים יקרים! מתי 1 ועוד 1 שווה 3?

אני רואה שאתם לא מצליחים לפתור - אז אתן לכם רמז: מתי שאומרים בברכת-המזון את כל ההוספות יחדיו, על-הניסים לחנוכה, על-הניסים לפורים, רצה ויעלה ויבוא. מתי זה קורה? מתי שטועים! מתי שטועים אז 1 ועוד 1 גם = 3...

ה"דיון" החשוב הזה גזל לנו דקה וחצי, אבל החזיר לנו שעה וחצי. הלב נפתח, התלמידים מחוברים! לכן אני אומר: תלמדו בשיטת האר"י ובה לציון גואל!

שיטת האר"י - מאן דכר שמה:

אר"י בראשי-תיבות: **רְעֵבֶּ יוֹסֵלָה אֵיזֶנְבֶּאָךְ**... האמת היא שהחוג שאני מעביר לילדים נקרא אר"י, כי הוא מבוסס על שלושת היסודות **א'מונה ר'גש י'זמה**...

ולגופו של ענין: מידי שבוע אני מחלק לילדים "ממתק-חידה", מדובר באיזשהו ממתק קטנטן וכדו' אשר קשור בדרך כלשהי לפרשת השבוע, ועל הילדים מוטל לפצח את החידה. אני לא אורז את השקיות הללו כי יש לי זמן מיותר, אלא שכל החינוך שלנו מושתת על דרך של שאלה ותשובה. אין צורך להאריך בנקודה ידועה זו, הזמן הכי מרכזי של חינוך שעובר מאב לבן זה בליל-הסדר ואז התהליך בנוי על שו"ת. אבל זה לא מסתיים בליל הסדר, הלילה הזה הוא רק דוגמא איך צריכה להיראות השנה כולה. גם הש"ס - שהוא ספר הלימוד המרכזי ביותר - בנוי כולו משאלה ותשובה.

נו טוב, לא כולם יצירתיים ומוכשרים כמו ה"רעבֶּ יוֹסֵלָה"!!! איך ניתן לצפות מכל מחנך שיצליח להיות "מעניין"?

ראשית אני מוחה בתוקף על מה שנשמע כאן... ועכשיו לעצם הענין: היום ברוך השם אכשר-דרא ויש ספרות ענפה של חומרים מתוקים, מושכים ופיקנטיים בכל תחום. האם מישהו יכול לטעון היום שאין באפשרותו להכין איזו שאלה מעניינת לשולחן שבת?

אני בכוונה סוטה לנושא שולחן שבת, משום שזו לא שאלה נקודתית של מורה בבית-יעקב, אלא שאלה שנוגעת לרבבות בתים בישראל.

דבר אחד זה להכריז בשולחן שבת ש"כתוב בספר..." ודבר אחר לגמרי זה להכריז "תשמעו שאלה מעניינות. מעשה שהיה כך היה..." אטו כי רוכלא אפרט בפניכם את ים השאלות המרתקות שמביא הגאון הגדול **רבי יצחק זילברשטיין** שליט"א בספריו? וזה רק אחד המקורות משם ניתן לשאוב שאלות שירתקו את כל הנוכחים מגדול ועד קטן!

בחודש שבו "מרבנים בשמחה", מציב בפנינו המחנך הוותיק הרה"ג **רבי יוסף אייזנבאך** שליט"א - "**רעבֶּ יוֹסֵלָה**" - את משנתו בקשר לחינוך, חינוך - ומה שביניהם... התובנות הכי רציניות, עם החינוך הכי רחב.

"חינוך בחינוך" - מה זאת?

הרה"ג **רבי יוסף שליט"א** - המוכר יותר בכינויו החביב **"רעבֶּ יוֹסֵלָה"**

- מרצין ושואל: אני אומר 'לכו-נרננה' בערב שבת קודש, למה אתה אומר כבר ביום רביעי?

אני מכחיש כל קשר למנהג המוזר של אמירת 'לכו-נרננה' כבר ביום רביעי, והוא שואל: "מה, אתה לא אומר את זה בשיר-של-יוס?"

אני מחייך בתגובה ו"רעבֶּ יוֹסֵלָה" מכריז: הנה התשובה לשאלתך!

* * *

הרב אייזנבאך: טוב, "חינוך בחינוך" זו רק כותרת. הרעיון שמונח בכותרת זה למצוא את הדרך לחבר בין המחנך לחניך. חינוך הוא הגורם המחבר הכי זמין, לכן אנחנו משתמשים במילה חינוך אבל ארגז הכלים בתחום כולל כלים מכלים שונים - לאו דווקא חינוך.

למשל:

תשמע סיפור! מסרתי סדרת הרצאות חינוכיות דרך הטלפון למורות בית-יעקב. התקשרה מורה וסיפרה שהיא מתכוונת לעזוב את תחום החינוך. היא מאמינה במקצוע, ובכל זאת. מה קרה? אין לה משמעות בכיתה. אני סבור שלמי שמאמין בתחום החינוך אסור להתגרש מהמקצוע בהחלטה חפוזה, אלא לאחר בדיקה אמיתית של מידת ההתאמה והסיכוי.

ניסיתי לבדוק מה תוכן השיעורים שהיא מוסרת ומהר מאוד הבנתי שבמהלך הכנת השיעור, היא לא שמה דגש כלל על כך שהוא יהיה "מעניין". לתלמידות קשה להקשיב, וזה משליך ישירות על רמת המשמעת.

האם כל דבר יכול להיות מעניין? מה למשל, יכול להיות "מעניין" בשיעור חשבון?

שים לב שאיך שרק התחלנו את השיחה בינינו הצלחתי לגרום לך לרצות להקשיב לי. 'לכו-נרננה'... זוכר? אז נכון שלא כל שיעור חשבון זה ראיון בעיתון, אך עדיין צריך לתת את הדעת לא רק על תוכן החומר המועבר אלא גם הצורה בה החומר מועבר.

אני מכיר כיתות בהן 95 אחוז מהתלמידים לא מחבבים לא

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

מה ששנא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת ויקרא - זכור תשפ"ד | גליון מספר: 644 | לסדר: "הפסח לה בעולות זבחים כי אם לשמוע דבר ה'..."

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

קראת? נהנית?

רוצה להיות חלק מאיתנו?

שאלת את עצמך איך

תורמים?

באופציות שלהלן:

בבנק: פאג'י

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי:

052-7683095

054-8446691

תודה מראש!!!

מרים שמח ובשרות טובות

לכל בית ישראל!

מה בין פגיעת ראש להתקפת לב?? ואיך זה קשור לפורים??

אסתר המלכה פותחת את תפילתה בזעקה: קלי קלי למה עזבתני... ואח"כ בהמשך הפרק שוב... ואתה ה' אל תרחק איילותי לעזרתי חושה!! איילת השחר פונה לא-לי וזועקת לו איילותי לעזרתי חושה... **מה זה קלי? מה זה איילותי? ומה זה איילת השחר??**

אז הנה!! בדיוק בשביל זה אנחנו כעת בפרשת ויקרא... ואם שמת לב לאורך כל הפרשה הקרבן הכי מצוי והכי דומיננטי זה הכבש!!! גם בעולה, גם בחטאת, אבל בסוף הפרשה... ממש בסוף... כאן לפתע אנחנו פוגשים את האבא של הכבש... **הלא הוא האיל!!!** איל אשם! **איפה האיל היה עד עכשיו? למה עד עכשיו לא ראינו אותו... רק את הכבש...??** התשובה היא: שבעולה ובחטאת... בשניהם היהודי חוזר בתשובה על מעשים שנעשו ללא דעת!! אם זה חטאת... אוי... אני בהלם מעצמי... שכחתי ששבת היום... לא שמת לב שאני אוכל חלב... פרח לי מהראש שכעת פסח ואסור לאכול חמץ... אבל אל תראה אותי כזה!! אני ירא שמים!!! אני בחיים לא אעשה עבירה במזיד... אבל הפעם... מה לעשות... התבלבלתי... הראש שלי **לא היה במקום... הראש שלי לא עבד... עשיתי מעשים בלי כוונה...**

אה... זה מה שקרה?? עשיתי מעשים בלי ראש?? אז תקריב רק **כבשה** בת שנתה לחטאת... כבשה זו הפיצקאלע... זו התינוקת של האיל... **האיל הוא הראש!!!** האיל הולך מקדימה והכבשה נשרכת אחריו כמו תינוקת... היות והחטא נעשה בלי להפעיל ראש... אז זה לא קשור לאיל! **רק לכבש!!!** כנ"ל בעולה... קרבן עולה מכפר על הרהורי עבירה... זה לא פגיעת ראש... אלא התקפת לב... אני בעצמי חי בצורה מרוממת... אבל מה לעשות... העיניים ראו והלב חמד... והביא כל מיני הרהורי לב... אה... זה רק התקפת לב?? לא פגיעת ראש?? אם ככה אז הכתובת היא כבש!!! ולא איל... (כי איל זה ראש וכבש זה כלי המעשה שנגררים אחריו)

ואז בסוף סוף פרשת ויקרא... אחרי כל העולה והחטאת... **כאן לפתע מגיע קרבן אשם!!!** מה זה אשם?? אשמו--- **בראשו!!!** אשם בא על כמה עבירות בודדות שאדם עושה במזיד והוא חייב עליהם קרבן... כאן זה כבר לא אירוע לבבי... **זה אירוע מוחי!!!** זה משהו בראש!! ראש בראש!! הקב"ה הזהיר בעשרת הדברות שלא להישבע לשקר... וליבל גנב כיחש בעמיתו ונשבע על שקר במזיד!! **ראש בראש מול ה'!!** חצקל ידע שהוא משחק בספק כרת והוא בכל זאת עישן סיגריה בבין השמשות של שבת... כאן קרבן כבש לא יעזור... כי כבש הוא טוב בשביל מעשים בלי סינכרון מול הראש... אבל ברגע שיש פה פגיעת ראש!!! כאן צריך להקריב איל!!

(אגב: זו הסיבה שפגם יסוד שייך לאשם!! אשם שפחה חרופה... כי הפגם הוא בראש... ולכן יש בו בחינה של חומרה יותר משאר דברים... לכן גם התיקון שלו הוא עסק התורה שעניינו ראש ושכליות...)

עד כאן וורט לפרשת ויקרא!!! כעת נעבור לחלק יותר עסיסי... לפורים ולפרשת זכור...

יש לנו אבא שבשמים!!! השאלה איפה הוא ממוקם לנו בחיים?? מי בראש?? כשאני נמצא באיזושהי התמודדות... מי פה החזק והמוביל שאמור לתת את הבעיה? אני או ה'??

לצערנו הרב... בדרך כלל אני פה הדומיננטי!! בניתי תכנית שלימה איך לכסות את הגרעון ואיך לסדר את העניינים... אבל רגע... מה עם תפילה?? איפה פה הרבש"ע בסיפור? אה... נכון... בטח... ברור... הכל זה תפילה... אז כן... רבש"ע... אם אפשר בבקשה לעזור לי... אבל אם אפשר מהר... כי אוטוטו אני כבר מסתדר לבד ואז כבר יהיה 'מאוחר' לעזור לי...

כשככה זה נראה... אז מי בראש?? אני בראש!! אני מרגיש שאני ה-'אלוהים' של עצמי... ומידי פעם אני 'מכבד' את הרבש"ע ב'חאייקע' שגם הוא יושיט יד... **אז זהו!!! שזה בדיוק מה שאסתר המלכה מבירה על הבקשה הראשונה: קלי קלי למה עזבתני!!! אתה א-ליו!!!** אתה החוזק שלי... אתה הראש שלי!! אני לא מסתדרת לבד... ולכן אני במצוקה כ"כ נוראה...

עכשיו שלא תבין: מדובר פה בפוליטיקאית מספר אחד בעולם!!! היא בנתה פה מערכת מתוחכמת ומסועפת איך למלכד את המון מכל הכיוונים... מצד אחד היא מכינה לו סעודה כדי שלא יעלם מהזירה... מצד שני היא מושכת בחבל בזהירות כדי לגרום לאחשוורוש להרגיש מאוים... מצד שלישי היא מכינה לו מוקשים... בד בבד היא דואגת להפעיל לחץ על עם ישראל שיחשבו שהיא לא בצד שלהם כדי שיתפללו... ואח"כ היא נותנת הוראה לסגור את כל המרחצאות וכל שירותי התספורת... בקיצור: לצורך העניין אסתר פתחה חפ"ק אינטנסיבי ביותר עם כל הסמכויות ששולט על כל חלונות הגבוהים בשלט רחוק... והוא משרטטת פה תרגיל מבריק ביותר איך לשריין מאה אחוז הצלחה לחיסול הממוקד של המון... ואתה אסתר!!! אחרי כככל ההשתדלויות והטכסיים המלחמה שהיא מפעילה... פתאום היא מתרוקנת מהכל... מרימה דגל לבן ואומרת: קלי קלי למה עזבתני!!! רבש"ע: רק אתה קלי!! אתה החוזק שלי!! אתה הולך בראש, ורק אתה תושיע אותנו... תנסה לחשוב איזה ראש גדול צריך בשביל לחיות בניגוד כ"כ קוטבי... מיילא אם אתה בלאו הכי חסר אונים... ואין לך בלאו הכי על מי להישען אלא על אבינו שבשמים... אבל כאן אליהו הנביא מגלה לנו בגמ' שאסתר עשתה את כל הקומבינות ביחד... ואחרי כל מה שהיא עשתה היא פונה לה' כמו יתומה ירקרוקת... איילותי!! אתה בראש!! רק אתה החוזק שלי... אל תרחק ממני כי צרה קרובה **כי אין עוזר!!!** אין!! אין עוזר... מה 'אין עוזר'?? למה 'אין עוזר'?? נקטת בכ"כ הרבה טקטיקות איך לנצח את המון... אז להגיד ש'צרה קרובה כי אין עוזר'?

ההמשך בעמוד 2 בגיליון זה!!

יגוה מאויביהם'

בענייני ימי פורים והמסתעף

בפלא': 0527683095 - 0548446691

ניתן להשיג במוקדי המכירה:

ירושלים: רח' נהמיה 10 קומה ג'

גבעת שאול, רח' בן עזיאל - 054-8491554

בית וגן - משפחת נוישטט רח' הרב פראנק 29

רוממה - המ"ג 29 - 052-7682281

רמות ד' - רובין 47 - 054-8419684

אופקים - משפחת שפירא: 053-4112035

אחיסופך - שרגל 052-7171721 שבט אשר 9

שלב ב': 0534162979

אלעד - 03-9073067

אשדוד - הרב צור - 050-4120311

באר שבע - ראובני 0533168838

ביתר עילית - אזור רבי לוי - 054-8450998

בית שמש - נהר הירדן 9 ר"ב - 058-3294147

בני ברק - קיבוץ גלילות 9 - 055-6728458

חזו"א 34 - 052-7117271

אזור רח' הרב קוק - 0527603814

חדש: אזור גן ורשא - 0534166085

חיפה: פולק, גאולה 15, 052-7683095

טבריה - 054-8441354

טלז סטון - קפלן, הרי"ף 6 ק"ג - 052-7688584

מודיעין עילית: קצות החושן 14, 052-7174781

חפץ חיים 14 - משפחת דרבקין - 089742750

גרין פארק 0527644795

נתיבות - הר' גרשונוביץ 42 - 089934274

עפולה - 052-7686876

פתח תקוה - (מרכז העיר) 0504124235

צפת - 052-7181828

רחובות - 0548580831

רכסים - 054-8415410

תל ציון - 052-7150166

תפרח - לימן - 055-6705003

מה בחוברת??

- א. מה פשר הסיסמא הסודית ששמה 'עמלק' שברגע שיהודי שומע את השם הזה הוא נכנס לאורות?? מה הוא איבד אצלנו ומה יש לנו מולו?
- ב. ביום בהי נגזרה כליה עם עם ישראל... מה יש? הייתה פעם באיזה סעודה... מלחץ אותי הדברים האלו... מה... ככה זה עובד?? פתאום כליה על איזה סעודה שכוחה...? אף אחד לא עשה מזה עוסק... ככה הדברים עובדים בלי אינדקציה מראש??
- ג. שמונים ומאת יום!!! מה אומר לך המספר הזה??
- ד. מה הקשר בין פורים לכיפורים?? האם המשפט הזה עדכני גם לעיו"כ אז זה נכון רק לפורם??
- ה. למה מרדכי ממשיך להיות משנה למלך גם אחרי הנס? וכי יש לו עניין להיות נציג ציבור בעירייה??
- ו. משנכנס אדר מרבים בשמחה... ואם אני לא רוצה להיות שמח... יותר נכון: לא מצליח להיות שמח?

ועל כך בחוברת...

(המשך מעמוד 1) הכל מתחיל ונגמר בראש!!!

(המשך...) מה אין עוזר?? למה אין עוזר?? עשית כ"כ הרבה דברים... הפעלת כ"כ הרבה שיטות פעולה איך לנצח את המן... אז להגיד ש'צרה קרובה כי אין עוזר'??? אין??

אז כן!!! זה הגילוי הפלאי שאסתר המלכה מגלה לנו בכל ההתנהלות שלה... לעשות הכל... לא להקל ראש... להפעיל את כל חובת ההשתדלות שמרדכי תובע ממני בתקיפות ולא להחריש... ואחרי כל חובת ההשתדלות שעשיתי והרי מה לא עשיתי... בכל זאת לזכור שאני פה הכבשה... אני בסה"כ עושה נקודתית את מה שנדרש ממני (ועושה את זה ביסודיות ובמקצועיות ועד הסוף... לא כמו אלו שכשמגיעים לחובת השתדלות הם מתנהלים בשלמוליות שיטתית בטענה שזה בסה"כ פריעת חוב...) ואחרי שעשיתי מה שעשיתי... מי שבסוף 'בעל המלחמות', זה הוא יתברך שהולך בראש והוא יריב את ריבנו וידון את דיננו וינקום את נקמתנו!!! אתה איילותי... את האיל שלי שהולך קדימה... ואני בסה"כ השעפסאלע הקטנה והיתומה שצועדת מאחוריק בבטחה כי **איילותי** שהולך קדימה הוא **הא-ל** הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם **הא-ל** המושיע... וכשזו הקריאה... שככה נגשים ונותנים לקב"ה את המושכות להיות המוביל, וללכת קדימה... מה הפלא שתשועתם הייתה לנצח ותקוותם לדור ודור...

בסופו של דבר הכל תלוי בראש!!! הכל תלוי איך עובד הראש!!! ומי מוביל בראש!!!

לדוגמא: עם ישראל הנו מסועדתו של אותו רשע... ככה?? שואל הקב"ה בכעס?? ככה ירקתם עלי?? עזבתם אותי?? בחרתם בבית המקדש של הכה"ג אחשוורוש שהוא זה שביטל את בית המקדש שלי?? אם ככה... אני שובר את כל הכלים ומפרק את החבילה... גזירת כליה!!!

ואז מרדכי מגיע וזועק זעקה גדולה ומרה... רבש"ע... לא!!! זה לא נכון!! הם לא התכוונו באמת... הם לא עשו אלא לפנים... הם עשו רק כאילו... אבל באמת הם מצידם היו תוקעים לאחשוורוש סכין בגב. זה לא משהו בראש!! זה רק טקטיקה דיפלומטית מעשית.

אה... ככה?? הם לא עשו אלא לפנים?? אף אני לא אעשה עמהם אלא לפנים... רק כאילו גזירה... ובאמת הגזירה התבטלה... ברגע שזה לא משהו בראש אלא רק מעשים טכניים!! זה עולם אחר לגמרי... כל ההסתכלות משתנה... ומעשה טוב מוציא מידי מעשה רע...

כן!!! צריך לדעת שבסופו של דבר יש לנו מערכת יחסים מול אבא שבשמים!!!

וכמה שאיסור בשוגג הוא מספיק חמור מאוד מאוד... אבל עדיין!! אי אפשר להשוות חטא שקיבל פקודה רשמית מהראש!! ללכת מוצהר ולעשות נגד רצון ה', לבין חטא שנעשה בשגגה... כי חטא שנעשה במזיד נוצר פה סכסוך... יש פה עלבון אישי!! חיכוך של ראש בראש!! **קצת מגוחך להסביר את זה... אבל לצורך העניין**: אשתי פעם התקשרה אלי עשר פעמים ולא עניתי לה... ולמרות שזה די מרגיז אבל לא קרה כלום!!! ולמה?? כי... לא שמעתי את הצלצול... לא ראיתי... ישנתי... לא משנה בדיוק... דבר אחד ברור: זה לא היה בכוונה!! ואם ככה זה לא אישי!!! ברגע שזה לא אישי... אז יש פה התנצלות נקודתית וסיימנו... אבל תאר לעצמך שאשתי הייתה מתקשרת פעם אחת בלבד ולא הייתי עונה!!! ואחרי חמש דקות היא הייתה מתקשרת ורואה שאני בממתניה... (כלומר: ראיתי אותי על הצג ולא ענית) פה הייתה פגיעה אישית!! עלבון אמיתי!! זו כבר פגיעת ראש!! יש פה החלטה מצדי שלא לענות! פה לא תעזור התנצלות נקודתית... כי משהו פה קרה בראש! החלטתי שיש אנשים יותר חשובים... זה כבר ניתוח ראש!! יש פה עלבון ופגיעה בקנה מידה רב מערכתית!! פה אני אצטרך לפתוח ראש ולהוכיח שמהו השתנה בראש!! (ואגב: נא לא להיבהל... במשך החיים זה יכול לקרות גם במשפחות הכי טובות... רק מוזג: פה הפיוס יהיה יותר משמעותי... כבר נכתב לפני כמה שבועות שהדור המתוק שלנו... הוא דור של שעפסאלאך... 90% מכלל ישראל... החטאים הם לא בראש... לא בגלל שאנחנו צדיקים במיוחד אלא בגלל שאין לנו בכלל ראש!!! הראש שלנו ממוזמן לא על הכתפיים... ממילא החטאים מסוג זה מתקבלים בשמים פחות בחומרה מדורות הקודמים שאז מי שחטא זה היה משומד ראש בראש...)

אבל מצד שני!!! צריך לדעת שגם בדור שלנו יכול להיות דברים שמבחינת איסור והיתר הם לא כ"כ חמורים... **אבל בראש ? ! ?** יש פה בגידה ברמה האישית!! והדוגמא שהכי כואבת (עכ"פ לי): יהודי שצריך ישועה והלך ורעה בשדות זרים וארגנו לו ישועה וכעת הוא עומד ומודה ומהלל ומשבח ומפאר ומרום ומהדר ומנצח ומברך ומקלס את סגולה פלונית, וקבר אלמוני וסדר תפילה פלמוני שהביא לו את הישועה, וקדימה רבותי... רק שם תוכלו לפעול... רק דרך שם יש 'רשות' לרבש"ע להביא ישועות... אני רואה פה עלבון!!! הקב"ה פשוט נעלב... איפה אני פה בסיפור? למה דחקתם אותי לפניך ובחרתם לשבח מישהו אחר?? אז כמוכך לא רבש"ע... חילה... ברור שאתה הרבש"ע הבאת את הישועה... אבל הישועה הגיע דרך צינור מסוים... אז זהו!! שאם זה אני הרבש"ע... אז אני מעוניין שידעו שזה אני ולכן אני מעוניין להביא את זה גם דרך צינורות נוספים שבביל שלא תתמקדו בצינור, ולא יהיה פה חמרא דמרא וטיבותא לבי שקיא) עכשיו ככה: אם נדבר יבש בשם ההלכה, עשיתי איזושהי עבירה?? סליחה... אני בכלל מוכרח להודות לה?? וכי יש איסור להכריז שעשיתי שני חמישי ושני והוא' הביא לי את הישועה?? לא!!! אתה צודק!! אין כזה סעיף בחוק של השו"ע... אבל אז מה ? ! ? ! יש פה רבש"ע שאתה אמור לפגוש אותו!! ויש ביניכם איזושהי מערכת יחסים... איזה פרצוף יש לך לעמוד מולו בו בזמן שהוא הביא לך ישועה, ואתה פשוט גנבת את הבמה ונתת אותה למישהו אחר לגמרי?? לא הרבש"ע... אלא פלוני?? הנה לך דוגמא של מעשה שמבחינת איסור זה נישט גיפערלאך... אבל בראש?? יש פה בגידה!! זה לראות את הרבש"ע על הצג ולא לענות לו. ואח"כ הוא שוב מתקשר והוא שומע שאתה בממתניה מול מישהו שעשה עליו את הקופה. חשוב לי להדגיש!! שעכ"פ בדוגמא הזו כנראה שאני מגזיז!! כי שמתי לב שאנשים לא כ"כ מבינים על מה אני מדבר... ואני בעד... כנראה שרק אני רואה פה את הראש בראש!! רוב האנשים רואים את זה מזוית יותר מעומעמת... ואם ככה... מצוין... לא אמרתי כלום... רק הבאתי בתור דוגמא... שהכל תלוי בראש!! העיקר תתפס לעקרונות של הדברים... שבסופו של דבר הראש קובע! הנה... עכשיו ראינו בב"מ שיכול להיות בן אדם שעובר על גזילה מדאורייתא והוא עוד משקר!! ובכל זאת הוא עדיין נחשב אצלנו לנאמן על שבועה... למה? כי מדובר בסיטואציה מסוימת שהוא טועה לחשוב שבמקרה הזה מותר לי לגנוב וגם מותר לי לשקר... ולכן למרות שלמעשה הוא טועה בגדול!! אבל מכאן ועד להפוך אותו לאישיות שפלה וחסרת אימון?? זה לא!! וכך על זה הדרך בכל דבר... לא לשכוח שאיש יהודי זה אחד שיש לו מערכת יחסים מול ה'... ובסופו של יום השאלה היא: מה אתה חושב עלי... ואיך אתה איתי... אז כמוכך שיש כאלו שלוקחים את זה למקום של 'דתי בלב' ואנחנו לא ניפול במוקש הזה... אבל אחרי שאנחנו יודעים שהמעשה זה עיקר... אסור לשכוח שסו"ס רחמנא ליבא בעי!!

מה יש לעמלק נגד ה'יוצרות' שהחסידיים אומרים?

יש ערך יהודי נשגב וקדוש שנקרא 'יוצרות'!!!
בהרבה מהקהילות עד היום אומרים יוצרות... (אמנם הליטאים בדור האחרון נוהגים שלא לומר לפי שיטת הגר"א לגבי הפסק, אבל הגר"א בעצמו היה אומר וחשש מאוד לבטל את המנהג שהושרש בוילנא), ויש על ה'יוצרות' ביטויים מפליגים בראשונים ומעשים נוראים שהתרחשו סביבם... וגם לקהילות שלא נוהגים לומר יוצרות, גדולי עולם לא הרשו בשופ"א למדפיסי המחזוריים להשמיט ח"ו את ה'יוצרות'... כי ה'יוצרות' זה מנהג ישראל קדוש ונשגב שאסור להעיז לנוגע בו...

מה זה ה'יוצרות' הזה?? מה זה הדבר ה'קדוש' והנורא הזה?? למה גם כמעט כל משפט ביוצרות מסתיים או ב'קדוש' או ב'נורא וקדוש'? מה פשר הרטט קדושה ואפופת המסתורין הזו שיש סביב היוצרות??

העניין בקצרה הוא כך:

ברכת יוצר זו ברכה שמדברת על מלאכים!!! והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול מתנשאים לעומת שרפים... בקיצור: מדברים פה על המושגים הכי גבוהים... על מלאכים ושרפים הכי קדושים ונוראים... שהדבר היחיד שאנחנו מסוגלים להבין זה שאנחנו קטנים מאוד ואין לנו שמץ של השגה...

וכאן!!! בדיוק כאן!!! ופרנציפ!!! דווקא דווקא כאן!!! פתאום מופיע לו היהודי... ומפסיק באמצע ברכת יוצר... עושה הפסק באמצע ברכה!!... ומתחיל לדבר... ו... ועל מה הוא מדבר?? **על עצמו!!!**

כן... השכן שלי... זה מהשטיבלאך... עם השקיות מהמכולת... פתאום באמצע ברכת יוצר... באמצע שהאופנים וחיות קדוש ברעש גדול מתנשאים ואומרים קדוש קדוש... פתאום הוא מופיע ומפסיק באמצע... ואומר: טסוף!!! סליחה מלאכים... אתם רוצים להגיד קדוש קדוש ברעש גדול?? תחכו!!! תחכו בסבלנות... קודם אני... וזה כל הנושא של יוצרות מתחילה ועד סוף... שאנחנו מתחילים לדבר כמה שה' רוצה לשמוע את עם ישראל עוד יותר מהמלאכים... והמלאכים נאלצים להמתין...

מאיפה מגיע האומץ של היהודי ככה לעשות 'פוס' למלאכים??

כל הזכויות שמורות לאסתר המלכה!!! היא מסרה לנו את המידע הזה!! המושג ששמו יוצרות מתחיל מאסתר המלכה...

אם שמת לב: ליוצרות יש פתיח!!! יש משפט כותרת!!! כל ה'יוצרות' כמעט ללא יוצא מן הכלל פותחים במילים: ימלוך ה' לעולם... **זאתה קדוש יושב תהילות ישראל** - קל נא!!! החמש מילים אלו: ואתה קדוש וכו'... זו הכותרת של פרק 'למנצח על איילת השחר'... שחיברה אסתר...

אותה 'איילת השחר' מגלה לנו באותו פרק את הסוד הגדול והנורא: שעם כל הכבוד לברכת יוצר ששם המלאכים אומרים קדוש...

אבל האמת היא שה'זאתה קדוש' המקורי זה 'יושב תהילות ישראל'!!!

זה כל הנושא של יוצרות מתחילה ועד סוף!!! פעמיים בתפילה אנחנו אומרים קדוש... גם בברכת יוצר וגם בקדושה של חזרת הש"ץ... ובשניהם אנחנו לפתע עושים פוס!!! רגע מלאכים... לפני שנתחיל לדבר על ה'קדוש' שהמוני מעלה מקדישים אותו בשמי מרום... קודם אנחנו!!!

זה הסיבה שכל היוצרות וגם קדושה דסידרא פותחים בהנחת יסוד של הפסוק: 'זאתה קדוש יושב תהילות ישראל'!!!

ובדיוק על זה!!! על הנקודה הזו המן משתולל כמו חייט טרף...

שים לב מה כתוב מיד אח"כ... אסתר רק אומרת את המשפט 'זאתה קדוש יושב תהילות ישראל'... מיד אח"כ - 'כל רואי ילעיגו לי יפטירו בשפה יניעו ראש... סבבוני פרים רבים אבירי בשן כתרונני, פצו עלי פיהם אריה טורף ושואג, כמים נשפכתי והתפרדו כל עצמותי, היה לבי כדונג...'.

מה זה?? מה קרה?? על מה רוצים לבלוע אותי??

כן!!! זו בדיוק הנקודה!!! בספר תהילים אסתר מוכנה לגלות טפח ולצאת מההסתר ולגלות לנו על מה יצא הקצף... למה המן כ"כ בהול להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים?? הפסוק הזה: ואתה קדוש יושב תהילות ישראל!!! זה הסדין האדום! **זה מה שמוציא את עמלק מהשיווי משקל שלו!!!** כבר נכתב כאן בגיליון לא פעם, שלעמלק אין בעיה עם הרבש"ע... הוא מכבד את הקב"ה... הוא קיבל חינוך מאבא שלו אליפז... הוא קיבל גם חינוך מסבא שלו עשיו (שכידוע היה לו ראש טוב הראש שלו אפילו נקבר במערת המכפלה) עמלק יודע ש'אתה ה' לבדך, אתה עשית את השמים, שמי השמים, הארץ וכל אשר בה... וצבא השמים לך משתחוים... את גדלות ה' עמלק יודע טוב מאוד... אבל ואתה קדוש יושב תהילות ישראל? ! שהאלוקים הגדול והנורא הזה מגיע לבית הכנסת ומתיישב לידי ורוצה לשמוע את התהילה שלי - של ישראל??

שאני התולעת ולא איש... שה' סופר אותי בכלל?? שאני מעניין אותו בכלל??

את הנוסחה הזו עמלק לא מוכן לקבל! בשום פנים ואופן לא!!! ועוד לא סתם... היהודי!!! בדיוק מושקה המוזג... בדיוק הגוף הזה חושב שהוא מעניין את הרבש"ע... אתה נורמלי?? חוצפן שכמותך!!! תפתח ספר איוב ותראה מה אבא שלי אליפז התימני מתנבא על גדלות ה'... איזה מלאכים אינסופיים יש לו בשמים... ואתה חושב שה' בכלל רואה אותך?? ה' בכלל סופר אותך?? עוד אחד ש'חש מעצמו'...

זה מה שמטריף את דעתו של עמלק!!! ועל זה הוא מקדש מלחמה!!!

וכאן חשוב להדגיש: שלא תבין לא נכון... עמלק דווקא יודע שזו האמת!! וזו הבעיה הכי גדולה... דווקא עמלק יודע את האמת הזו הרבה יותר טוב מאיתנו... הוא יודע שאתה הבחור ישיבה המתמודד... איזה מקום בלב אתה תופס לקב"ה... עד כמה עוז וחדווה אתה יכול לתת במקומו של ה'... ומאיך כמה אתה יכול להעציב אותו... דווקא בגלל שהוא יודע את זה... הוא לא יכול לסבול את זה!!! זה מוציא אותו מדעתו!!! הוא מקדש על זה מלחמה כי ישראל מתקרבים להר סיני... ואוטוטו ה' שם עלי טבעת נישואין... ה' מקדש אותי ואני הולך להיות הכלה של ה'... ואני-ה'חנות' שמיל יכול לזכות לעלות ולהתעלות ולהיכנס עם ה' לחדר יחוד!! ורק אני והוא נהיה שם!! ה' יסתכל לי לתוך העיניים ויגיד לי: שמיל שלי... אתה אוהב אותי?? אתה מוכן לתת בי אימון?? ואני אהיה שם איתך לבד... בארבע קירות... יהיה שם ח"ו אופציה לאינטרנט פתוח... ו... ואני אסתכל לה' חזרה בעיניים ואני אחייך אליו ואגיד לו: כן ה'!! אני איתך!! אני פורש מזה למענך!! אמנם אין לי מצב רוח, ואין לי חברותות, ואני מרגיש דפוק, ואין לי טעם בלימוד וסוף זמן, והכל על הפנים... ודי... קצת נחת בחיים, קצת מילוי סיפוקים... אני ברגע אחד יכול להיכנס לרשת פתוחה ולהעביר לעצמי את הזמן בריגושים נקודתיים... קצת לברוח מהברור של החיים... אבל לא!!! שמת עלי טבעת נישואין... כרתנו ברית מילה, ברית תורה, ואני נאמן אליך!!! אני הכלה שלך... ואני איתך ואני אתגבר למענך כדי לשמח אותך וללחוש לך: אבא שבשמים... אל תהיה עצוב... יש לך אותי!!! מה אתה צריך יותר ממני?? אני הכלה שלך!!! אני מקבל על עצמי להיות איתך... ולהיות נאמן אליך גם אם כעת אני לא רואה כלום... אני איתך לא בגלל שאני עומד בדרישות שלו... אלא בגלל שאכפת לי ממך... המשפטים האלו נאמרים לקב"ה... כמה אומרים אותם?? אני לא יודע... אבל אני באופן אישי מכיר כמה וכמה כלות כאלו של ה'... והם!! הם התקווה שלנו!!! אצלם הקב"ה ידפוק על השלחן ויגיד הנני...

אין הרבה שמבינים את זה!! כי נננננורא קשה להבין את זה...

נורא קשה ליהודי שמתמודד וכפסע בינו לבין הגור'א ואם הוא כבר שם אתה מבין לבד שגם הוא מרגיש ג'ורא... ולהבין שהוא עומד כעת עם שמלת כלה לבנה וצחורה ועלי יפול דבר!! אני יכול בהזזת ראש לעשות את ה' שמח... נורא קשה להבין את זה בכאלו סיטואציות...

ולכן אין הרבה כאלו... אבל עמלק??!! עמלק כן מבין את זה!!!

לעמלק יש את המידע המודיעיני המסווג הזה... למטרות פריצת סייבר... ולכן הוא מגיע בזינוק ממרחק אדיר... הוא מגיע מהר מהר כדי לזנב ולהצליח לחטוף משהו ברפידיים - ורפיון ידיים רגע לפני שהכלה תגיע לחופה שם בהר סיני... הוא חייב להספיק לעשות מחטף ברגע שלפני...

כשעמלק מזהה את הכלה של ה'... הוא מזהה שאתה כנס לאותו חדר יחוד ומתחיל להתמודד בינך לבין

אבל שהיהודי יכיר את מקומו!! שהוא אפס לעומת כל מה שיותר ממנו!!

אז זהו שלא!! אסתר המלכה מכניסה בכוונה את אהבה רבה בתוך יוצר המאורות!! דווקא!! בכוונה!! עמלק 'יקר': ה' בחר בנו לא בתור אבא של שבת... ה' בחר בנו יותר מהמלאכים ויותר מהשרפים, ודמות אדם של ישראל סבא חקוקה למעלה מהכסא!! ואנחנו נעצור את המלאכים באמצע השירה... ונעשה הפסק באמצע יוצר המאורות ונתחיל לדבר על היהודי... כמה ה' אוהב אותה... כן כן המן...

זה הנושא ורק זה הנושא!! וקורא יקר: אל תסמון עלי... תפתח את כככל היוצרות ללא יוצא מן הכלל... היוצרות הארוכים של יו"כ וגם של ר"ה... של סוכות ושל שקלים, וזכור, ושבט הגדול, ואיפה שאתה רק רוצה... הנושא הוא אחד ויחיד: השוואות בין ישראל למלאכים!! כשעם ישראל מובילים בפער עצום!! זה הנושא היחיד של יוצרות... כל הזכויות שמורות לאסתר שהציבה את הכותרת הראשית 'ואתה קדוש יושב תהילות ישראל', על זה יצאה חמתו של המן ואחזו קרדייקוס... זה כל הנושא של עמלק!! זה הנושא שלשמו 'התכנסנו' בימי הפורים האלו...

וממילא בשבת הקרובה, כשאנחנו צריכים למחות את עמלק זה הנושא, זה ולא אחר!! למחות את ה'איש הקטן' שנמצא לי עמוק עמוק בלב וכל הזמן עסוק בלהסביר לי כמה אני לא שווה... ה'כפיתיות' החרדית לחיות כל הזמן בהלקאה עצמית מה אני יכול לעשות יותר ולא עושה... איפה אני ואיפה גדולי עולם... סוג המחשבות האלו שנטבעו כ"כ עמוק באישיות שלנו ולא לוקחים אותנו לשום מקום טוב (סו"ס תובענות אישית להכי הכי זה דבר טוב, אבל הלקאה עצמית עושה עבודה הפוכה) זה זכויות יוצרים של עמלק!! יש לזה טביעת אצבעות מוכחת ומדעית שזה נטו עמלק!!

תפקידו של עמלק זה לרומם את המערכת... להציף אותך בסיפורים עוצמתיים על מסי'נ' וגבורה יהודית... ותכל'ס להשאיר אותך פה למטה לבד לבד כמו סמרטוט... ועמלק מצליח בזה יופי!!

יש לנו המון המון עבודה מול העמלק הזה שקנה שביתה מידי חזקה בלב שלנו... להתחיל לשרוף כל מיני פרות קדושות וכל מיני מוסכמות שגדלנו עליהם שהמטרה שלהם היא אחת ויחידה: להפוך את היהדות למשהו יותר מידי מופשט!! ומלאכים ושרפים ונשמות והילולות ואזכרות... ואיפה אתה??? אתה תשאר גו'ק... שב בלול ותחכה אחרון בתור...

לא!! לא!! ה' מקשיב לי... אזניו כרויות אלי... והדף גמ' שלי והשמירת עיניים שלי והתקשורת שלי איתו חשובה לו לא פחות מהשרף הקדוש ביותר... כן... בשביל זה כעת פורים!! לעמוד מול הנקודה הפנימית של היהודי, שבנקודה הזו העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט... כל יהודי הוא בן של ה' והוא יושב על הנקודות הכי עמוקה באהבת אב לבנו... פורים שמח ושמח.

אני דווקא עמוק בעניינים... אני פונה אליכם מתוך ארמונו של אחשוורוש... אוי אוי... כל החומריות והנהנתנות והבהמיות האפשרית נוטפת פה בכל פינה... אני נמצאת פה עמוק בעניינים... לי יש זכות דיבור!! אני היחידה שמרגישה מאן דאמר לפנות אליכם דור 2024. ולהבין מול איזה פיתויים ומילוי סיפוקים אתם מתמודדים... אני היחידה שמבינה איזו הרגשה זזבל יש לבחור ישיבה שזוכר את הימים הטובים שפעם עשיתי שטייגן... ישבתי בחיקו של מרדכי היהודי... אבל הזמן עשה את שלו... אם זה סוף זמן... או כל מיני תהפוכות ו'הימים שעברתי בחושך' ועכשיו אני מוצא את עצמי בזירות וחזיתות אחרות לגמרי... **כן... אומרת אסתר: אני מבינה את זה הכי טוב!** גם אני הייתי בחיקו של מרדכי, ועכשיו אני מוצאת את עצמי מול ההיפופוטם הזה מוקפת בכל הפיתיונות האפשריים ואני לא צריכה להסביר לאף אחד מה האוירה וההתחככות הזו עושה לנו עמוק בפנים... מי שמבין מבין... ואני בכל זאת מחזיקה חזק וזוכרת כל הזמן: **ואתה קדוש יושב תהילות ישראל!!**

ה' מחשיב את הבוקר טוב שלי אליו הרבה יותר מהשרפים והמלאכים...

ולא זו בלבד!! אלא עד כמה שמרדכי היהודי הוא מלאך ה' צבקות ותורה יבקשו מפיהו, אז 'ואתה קדוש יושב תהילות ישראל' זה רלוונטי **גם בייחס אליו!!** עם כל הכבוד למרדכי הקדוש ש'לזכרו תאונת נפש', אבל ה' לא מוותר עלי ועל המקום שמצאתי את עצמי יושבת בו!! **יושב תהילות ישראל רוצה לשבת יחד איתי איפה אני ושם הוא רוצה תקשורת איתי...** הוא רוצה את הנאמנות שלי פה!! כאן ועכשיו...

אז נכון... אחרי הכל יש כמה הבדלים ביני לבין אסתר... סו"ס אסתר נלקחה בעל כורחה לג'ורא של אחשוורוש ואילו אני הגעתי לכאן קצת... קצת במחדל אישי... אבל זה לא משנה!! אחרי שחזרתי בתשובה על המעידות הנקודתיות!! ברגע שחטאתי אודיעך **ואתה נשאת** עוון חטאתי סלה... באותו רגע כל מה שקרה מיוחס לה'... הוא נושא את זה! זה עלי! ולכן ואם אני מוצא את עצמי כעת מול חזית רוחנית יומיומית... זה נקרא באמונה היהודית שה' שם אותי פה!! (אה... אבל זה היה אני?? זה היה אני עד ששבתי בתשובה והוא נשא את זה אליו... ברגע שהוא נשא את זה אליו... כעת מתברר שזה הוא יתברך, וישורה התחננה הוא שם אותי פה!! אני בדיוק כמו אסתר שנלקחתי בע"כ... זו אמונה בפנימיות עניין התשובה והדברים פשוטים ואכמ"ל)

אז כן!! עמלק מכריז מלחמה נגד ה- יוצרות!!

תבין: לעמלק אין בעיה עם ברכת אהבה רבה ואהבת עולם... אין לו בעיה שיהיו שתי ברכות!! ברכה אחת מדברת על המלאכים והשרפים וכעת קח מרחק ותן להם את כל הכבוד!!! ותבין שאתה אפס לידם... אח"כ!! אחרי שסיימנו עם המלאכים ואמרנו ברוך אתה יוצר המאורות... כעת אפשר לעבור נושא ולהתחיל לדבר עליך... שה' אוהב גם אותך... ובחר בך... כן... אל תשכח שגם הגנת אוהבת את יענקי והיא בחרה בו להיות אבא של שבת... בסיידר... אז אותו דבר כאן... ה' מאוד אוהב אותך ובחר בך... אבל זה בערבון מוגבל... סו"ס ה' גדול ויש לו עסק עם מלאכים ושרפים ואתה התינוק... ה' אוהב גם אותך במסגרת השמרטפיה... עד שתתחיל לעצבן ולהפריע... ככה עמלק רואה את זה.

אין לעמלק בעיה עם הדו קיום הזה!! יוצר המאורות ואהבה רבה...

עצמך... האם ה' באמת ניצב עלי ואיכפת לו ממני... או יאלה... בא נגלוש ולפחות נהנה... עמלק מסתער ומתחיל לזנוב... הוא מתחיל להסביר לך עד כמה זה לא יכול להיות... איזה בטלן אתה... בינינו... תסתכל לי בעיניים... הרי לא עשית 'כלום' בזמן חורף האחרון... נכון?? ויש לך פה ושם כל מיני מעידות רוחניות נקודתיות... מה שנקרא פדיונות... ובזרע עולם כבר סימן אותך ממזמן ש'ציאת מכלל שימוש', הנס שלך שחוץ מבורא עולם אף אחד לא יודע... חוץ מזה שכעת יש לך רגעים מזופתים שאתה מרגיש עפעל הפנים... אז מה הבעיה?? למה לא להתגלש הופה עד הסוף?? למה אתה מחזיק כ"כ חזק שלא ליפול?? כאילו... כאילו יש לך מה להפסיד... כי ה' לא רוצה??? את מי אתה מעניין... ה' ממזמן שם אותך בסל מחזור...

ופה אסתר המלכה יוצאת מההסתר ולוחשת לך: **ואתה קדוש יושב תהילות ישראל!!** בחור יקר... יהודי יקר... עם כל הכבוד למלאכים ולשרפים ולחיות הקודש... הקדוש קדוש העיקרי זה **יושב תהילות ישראל**... זה פה!! איפה שאתה כעת יושב!! באותו מקום! באותה סיטואציה, פה ה' מחכה לך!! ואתה כעת יכול לעשות את הקב"ה חתן!! אם תסכים להיות כלה שלו הוא יהיה חתן!! אם תסכים להמליך אותו מרצונך הטוב ומבחירה אישית שלך הוא יהיה מלך!! ואם לא תעשה את זה ה' לא יהיה מלך... הוא אמנם יהיה מושל... יום אחד ה' יתפוס את מושכות המושל ויקח מבוטה ויחטיף 'באנא' לכל מי ששכח שהוא פה הבוס... אבל זה לא יעשה אותו מלך אלא רק **מושל!** זה לא עושה אותו חתן שכלתו ממליכה אותו ומוכנה להיכנס איתו לחדר יחוד, אלא זה עושה בוס קשוח למזכירה... כי לה' המלוכה **מושל בגוים!** על הגוים ה' מושל... מחטיף... מטפל בהם... אבל מלך?? רק אתה יכול להמליך אותו!! עם הפסוק הזה אסתר חותמת את פה!! כשאתה לבד לבד ואתה יכול לחיות חיים כפולים ולעשות מה שאתה רוצה ואף אחד לא ידע... ובכל זאת אתה מיישיר עיניים ל'דודי ורעי' ואומר לו: אני אוהב אותך!! אני נאמן אליך!! ואני עושה את זה רק למענך!! את זה עמלק קולט!! והוא מתפוצץ מקנאה... הוא רואה אין החדר יחוד נסגר ומותיר אותו מאחור... ושם בפנים יושבים להם אותו בחור ישיבה מתמודד וה'... ואתה קדוש יושב תהילות ישראל!!! ואתו בחור עושה מה שאף שרף ומלאך לא מצליח לעשות... הוא היחיד שמצליח להמליך!! לעשות את ה' מלך!! להיות הכלה של ה' שאומרת לו: אני ממליכה אותך עלי מבחירתי ורצוני!! כל ה'סבבני פרים רבים אבירי בשן כתרונ'י, כל הגזירה של המן... הכל מסתובב סביב 'חבית הנפץ' המתקתקת שנקראת 'ואתה קדוש יושב תהילות ישראל...' (אגב: כל התבערה של המוסלמים סביב 'הר הבית' זה אותה נקודה בדיוק, להם בעצמם אין שום רקע היסטורי במקום הזה, הדבר היחיד שהצליח להטריף את דעת אבותיהם זה ששם היה ואתה קדוש!!! ישב תהילות ישראל- בשיירי דוד עבדך הנשמעים בעירך האמורים לפני מזבחך... אהבת עולם שתיביא להם היא זו שהביאה שנהא תהומית לאלטער זיידע של המוסלמי שהנחיל לו את הקנאות לתפוס שם אחיה עד... עד שפתאום יבא האדון אל ביתו...)

פונה אלינו אסתר המלכה ואומרת: אמנם אני נראית לכם האידישע מאמע של הדורות הקודמים... עוד איזה בריינדל אחת שלא מבינה את הניסיונות של הדור... אז זהו שלא!!! לשם שינוי

פורים במחיצתם של אלפי ורבבות כבשים העושים דרכם לארץ ישראל...

היום יום י"ד באדר!!! אצלנו במשפחה התאריך הזה הוא משמעותי... ו... דווקא לא בגלל פורים!! אדרבה... פורים זה החג היחיד שאבא שלנו נאלץ לא להיות בבית... אז ככה: אבא שלנו במקצוע שלו הוא רועה!!! רועה צאן... אבל לא!! חלילה... הוא לא מסוג הרועים שהם פסולים לעדות כי הם בחזקת גזלים... לא!! חלילה!! זה נאמר על רועה צאן שיש לו עיזים ובהמה דקה משלו... הוא בחזקת גזלן כי מטבע הדברים הוא נאלץ לתת להם לרעות בשדות זרים... אז לא!! אבא שלנו זה רועה מסוג אחר!! אבא שלנו רועה צאן שכיר!!! זה המקצוע שלו... מידי בוקר הוא יושב בפתח הבית ואנשים מגיעים בזה אחר זה... כל אחד והשיירה שלו... מה שנקרא 'ונאספו שמה כל העדרים...' כל אחד מגיע עם הרשימה שלו... חצקל השכן תמיד מביא את השלושים פרות שלו... ואגב: אחד מהתנאים הנוקשים ביותר של אבא במסגרת הרעיה... זה שכל אחד שמגיע בבוקר ומוסר עיזים או כבשים לאבא ליום נוסף של רעיה... המסירה נעשית בנוכחות שני עדים!!! אחרת אבא לא מוכן לקבל!!! זה תנאי עקרוני כדי למנוע אי הבנה וחסר נעימות... רק זה חסר לנו שבסוף יום אבא יחזיר לחצקל 29 כבשים... וחצקל טוען נתתי לך 30... ואיפה עוד כבש... ואבא יתעקש לטעון שהבוקר הבאת לי רק 29... וכעת לך תתווכח... בפרט שאבא נקרא 'רועה', אז באופן אוטומטי הוא נמצא בעמדה נחותה וכולם יסמנו אותו שהוא השקרן... לכן זה עקרונות!! הכל נעשה בשקיפות מלאה... בספירה מדוקדמת בנוכחות שני עדים... ואז!!! ואז אבא לוקח את כל מאות הכבשים ומוליך אותם ליער הסמוך... היות ואנחנו מתגוררים במעלה אדומים ואנחנו ממש צמודים למדבר שביהודה, שזה אחד מהמקומות היחידים בארץ ישראל שחכמים התירו לרעות בהם בהמה דקה!!! ולכן בזכות זה מתאפשר באזור שלנו לגדל בהמה דקה שזו תופעה ממש נדירה כי ברמת העקרון אסור לגדל בהמה דקה...
חוץ מזה... מידי חודש אבא יוצא למסע בעבר הירדן... אי שם בסוריה... ששם חכמים התירו לגדל בהמה דקה!! ושם אבא רוכש מידי חודש בצורה סיטונאית סך מסוים של בהמות... כלומר: חכמים התירו לכל שוחט להשהות אצלו בהמות דקות לפי המכסה של חודש ימים... לדוגמא: פייביש הוא אחד מהשוחטים הכי מבוקשים פה בעיר... מידי יום ששי אנחנו הולכים אליו כדי לבחור עגלא תילתא משובח לכבוד שבת קודש ואז הוא שוחט אותו ונותן לנו את הבשר ואנו רצים עם זה הבייתה ואמא מכניסה לתנור וטחה אותו בטיט עד שבת ועד בכלל... אז לצורך העניין פייביש שוחט מידי חודש בערך 400 עגלים!!! ואילו לזונדל יש משהו יותר יותר קטן, אז הוא שוחט כל חודש 180... וזנויל שוחט בממוצע כל חודש 64 עיזים... והם מביאים לאבא את הרשימה ואבא הולך לסוריה וקונה להם בדיוק לפי המספר!!! כי ההיתר להשהות בהמה דקה זה רק לחודש ולא יותר... **עד כאן ההקדמה...**

תכל'ס... היום י"ד באדר... מה זה אומר לנו התאריך הזה??

המשמעות של התאריך הזה ש... שבדיוק ביום הזה, יוצא שלושים יום קודם הפסח!!! וכפי שסיכמנו מותר להשהות בהמה דקה במשך חודש ימים... עכשיו תחשוב: כמה כבשים ועיזים צריך לקרן פסח??? מדובר במיליונים!!! ממילא יש שלוש פעמים בשנה שאבא הולך לסוריה בלי רשימות מדויקות... כי בערב פסח כבשים ועיזים בני שנה זה משהו שאף פעם לא יהיה מיותר!! אתה יכול להיות רגוע... כמה כבשים ועיזים שתביא... מאה אחוז בטוח שהם 'יחטפו' וישחטו ויוקרבו בתוך השלושים יום האלו... כך שזה מותר...
ממילא זה משהו שלא טובל דיחוי!!! בעוד חודש בדיוק מגיע פסח... וצריך לארגן לכלל ישראל כמויות בלתי נתפסות של כבשים ועיזים... ומדובר בלוגיסטיקה מאוד נרחבת שצריך לשנע כמויות אדירות של צאן מסוריה לא"י ותחשוב שצריך לשמור עליהם שלא יפול בהם מום!!! כי אם נפל בהם מום אז חבל על הטרחה... עדיף כבר שתשאיר אותם שם... ממילא י"ד באדר זה... זה כבר כמעט מאוחר... על הגבול... אבל מה לעשות שאי אפשר להקדים... כי י"ג באדר זה כבר יותר משלושים יום (ואסור להשהות בהמה דקה יותר מל' יום)

ולכן אבא נוסע לשם כבר שבוע ימים לפני כן... עושה את כל הקניינים הנדרשים... חלק מהם הוא קנה בקנין חצר... אבל רק חלק!! כי הרי צריך חצר המשתמרת וכזו חצר היא בדרך כלל יחסית קטנה... ולכן הוא לא יכל להכניס לשם 400 כבשים... אז חלק בקנין חצר, וחלק בקנין אגב... אבא קנה מהמוכר בהמות קרקע כל שהוא מהשדה שלו, בכסף ובשטר וחזקה ואגב השדה שהוא קנה... הוא גם קנה את הבהמות בקנין אגב... ואח"כ בסוף... ברגע האחרון אבא החליט לקנות עוד 25 בהמות... והוא כבר לא רצה להטריח בקנין אגב וגם לא בקנין חצר... אז הוחלט לעשות קנין סודר... אבא הגיש למוכר את הצעף שלו!! והמוכר כביכול קנה את הצעף... ותמורת הצעף המוכר היקנה לנו את הבהמות... עכ"פ את כל הלוגיסטיקה מכינים מראש... וכל צוות הרועים עומדים דרוכים ומחכים לעלות השחר של י"ד באדר שאז הנה!!! כעת אפשר להתחיל במסע... להיכנס בשערי ארץ ישראל בהיתר...
זה מחזה מדהים!!! ביום ט"ו לפתע אבא מופיע פה עם שיירה אדירה של אלפי כבשים ועיזים שאי אפשר לראות את הסוף שלה... ואז לאט לאט מתחילים להגיע הלקוחות הקבועים!! יש כמה מאות משפחות שכבר שנים ע"ג שנים עולים לירושלים לרגל... והרועה המיתולוגי שהם סומכים עליו והוא מוכר להם את הבהמות הלא הוא אבא שלנו הרועה... אז ביום י"ד באדר הבית שלנו נראה כמו דיר אחד גדול... ואז לאט לאט מתחילים להגיע... מגיע סבאלע זקן וקונה בבת אחת 15 כבשים... אבא שאל אותו בסקרנות: בשביל מה אתה צריך כ"כ הרבה?? סו"ס לפעמים זה באמת מחשיד, כי אולי הוא רוצה לקחת בשביל לגדל בהמה דקה שזה אסור... ההיתר היחיד למכור זה רק לשם קרבן או בשביל לחשוט כאן ועכשיו... אותו זקן חיך בלבביות ואמר: שלושה הכבשים הגדולים והשמנים בני ה-11 חודש... אותם אני קונה לכבוד קרבן פסח, ב"ה המשפחה התרחבה... למעלה ממאה נכדים נשואים, וקרוב ל-400 נינים שרואים לאכול כזית צלי בתוך אכילת פרס... ממילא נאלצנו להתפלג לשלוש מחנות... חוץ מזה- ממשיך אותו זקן... הבהמה הרביעית זה חגיגת י"ד... וחוץ מזה שתי כבשים לליל ג' וה' דחווה"מ לחגיגה ושלמי שמחה... רק בשמחות... תכל'ס: ככל שנוקפים הימים הנהירה מתחילה להיות יותר ויותר... וככה לאט לאט העדר האדיר מתחיל להצמצם ולהתרוקן... אבא עומד מהבוקר ועד הלילה ומנסה להתאים לכל יהודי את הקרבן פסח או החגיגה שמתאימה לו!! יש משפחה די מצומצמת, שצריך להתאים להם כבש הכי צעיר וקטן שיש בו הכי פחות בשר כך שלא יבואו לידי נותר, מאידך: ישנה משפחה יותר מידי גדולה... שמסתמא זה עניין של שנה או שנתיים עד שהם יהיו מוכרחים להתפלג... אבל השנה הם עדיין מנסים למתוח את החבל עד הקצה ובכל זאת להסתפק בכבש אחד... צריך להתאים להם מה שנקרא 'שה אחת מן הצאן מן המאיתם', הכבש הכי שמן וגדול שעדיין מתוחם בתוך גיל 'בן שנה' שיש בו את הפוטנציאל הכי גדול לכמות כזיתים של בשר... תכל'ס, מגיעים הימים האחרונים וחייבים לגמור את ככלל הסחורה!!!! כי אוטוטו מסתיים חודש... ומיד אחרי החג אבא כבר לא יכול להשהות יותר את הצאן... וממילא אתה מבין לבד שבמוצאי פסח ישנה צניחת מחירים חסרת תקדים במחירי הצאן... כי כל הכבשים שצברו פה חודש ימים חייבים להימכר ובכל מחיר... כולנו תפילה- בני המשפחה שנשאר עם כמה שפחות 'נוקים' כאלו... מקסימום נביא אותם לירושלים לכל דכפין ייתי ויכול...

רעיון נפלא ל'משלוחי מנות'...

כבר הארכתי בזה בשנה שעברה... ואחזור על זה שוב: שאחת המצוות המומלצות שכדאי לקחת איתנו מיום הפורים זו לא פחות ולא יותר מנות **תפילין!!!** משתי סיבות: גם בגלל שכתוב 'ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר', והז"ל דורשים: ויקר אלו תפילין!!! ממילא יש קשר בין פורים לתפילין... והסיבה השניה: שאין הזדמנות אחרת!!! אין לתפילין שום חג שיתן לנו סיבה מספקת להיזכר בקיומנו... ולכן מאז הבר מצוה התפילין מונחים אמנם ח"ו לא בבית... אבל לא רחוק משם... הם מתגלגלים מידי יום עם הילד ומוצאים את עצמם אישעהו הראש והזין מזה הם לא זוכים לתשומת לב מיוחדת...
ומה לעשות שתפילין זו מ"ע המורה!!!! המצוה היחידה שנכנסת ברשימה השחורה של פושע ישראל בגופו למי שלא מניח תפילין... ומה לעשות שלמברה האבסורד, יש בתפילין כמה הלכות פשוטות שכשלא נוהגים בהם... זו קרקפתא דלא מנח תפילין לכל דבר ועניין... וכמובן... הכל פה בשקיפות מלאה... אל תסמוך עלי... תפתח שו"ע ונשאי כלים ומ"ב בתבדוק בעצמך... מי שרצועות התפילין של ראש גדולות מידי וכתוצאה מזה התפילין לא מונחים בגובה הראש אלא נופלים אפילו קצת לכיוון המצח... (אני לא ננס לפרטים כי זו לא הבעיה שלי... זה הראש שלך)... הוא לא מניח תפילין אפילו לא בדיעבד!! הפכתי את העולם למצא משהו שמיקל בזה... אולי איזה אחרון שמכריע שזה בסדר...
ו... ואין... כמעט כולם תמימי דעים שזה מעבב בדיעבד!!! (יש אולי דעה אחת או שנים שמנסים ליישב מנהג, וזה נגד כל שיטות הפוסקים)
ולמרהבה הכאב... הבעיה הזו של רצועות גדולות מידי זה משהו שקיים אצל כולנו!!! זה משהו שבדרך כלל צריך תחזוקה כי מדובר ברצועות עור שכשהם נמתחות הם תמיד מתרחבות וזה מוקש שכמעט כולנו צריכים להיות עם יד על הדופק!!!! ועדיף שלא תסתכל על אנשים... אבל לצערנו הרב, בכל מנין קלאסי בשטיבלאך יש לפחות איש אחד שהוא על הגבול של קרקפתא דלא מנח תפילין... אז דבר ראשון: אני את שלי עשיתי!! אני הוכחתי!!! מכאן ואילך תעשו מה שבא לכם... תגידו שאני מגויס... תגידו שהדין הזה רק בזמן שהיובל נוהג.
אלא שמה??? עכשיו הגיע פורים... וצריך לתת משלוחי מנות... הייתי מומליץ בחום לכל מי שרק יודע לסדר קשר של תפילין שיעמיד דוכן בבוקר של פורים ויתן לאנשים את המשלוח מנות הכי יקר שיש להם... להחזיר להם את הראש למקום!! לזכות אותם בהנחת תפילין... אם חסר לך דוכנים... תלך לחב"ד... הם כל השנה מניחים תפילין לחילונים... אז הגיע הזמן שגם החרדים יתחילו להניח תפילין.
רק לשבר את האוזן: מי שהתפילין שלו נפלו לארץ יש מנהג לצום יום שלם... אין לזה מקור... זה רק מנהג... אבל אותו חסיד שנתנהפכו לו הרצועות שזה כבר דינא דגמ'... כאן הגמ' אומרת: שהוא צם 40 יום!! אז מי שלא הניח תפילין בכלל...?? אין לי כתבי האר"י... מה שבטוח זה לא צום של יום אחד... אז זהו!! שעל הצד הרחוק והמופרך שאולי אני צודק בהנחתי שלי ואתה לא מניח תפילין, אז תדמיין שכל יום התפילין שלך נופלות לארץ... והרי זה פי עשר יותר גרוע מזה!!!
זהו!!! זו ההצעה שלי למשלוח מנות לפורים... מי שיוודע לסדר קשר של תפילין שיעמיד דוכן בביהכ"ס בפורים עוד לפני תפילת שחרית... (אל תגש אלי, אני עדיין לא יודע) ומי שרוצה לתת לעצמו משלוח מנות שפשוט ידאג שמישהו יסדר לו את התפילין... יתכן שהתפילין של יד שלך בסדר. אבל מה עם תפילין של ראש?? אתה יודע מה... עזוב... בא נדבר בשפה שלך: מילא לא הנחת תפילין כל השנה... נו... אבל אתה עלול גם להיכשל בלקרא את המגילה בלי תפילין... אוי... עד כאן!! אתה יודע איזה אלע השפעות אתה עלול להפסיד? סליחה על הציניות... אין לי ברירה, בדברים אלו אם אני לא אחיה ציני אתה תהיה ציני...

גיליון מס' 556 פרשת ויקרא זכור
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

לעילוי נשמת רבן של ישראל
מרן שר התורה רבינו רבי שמריהו יוסף חיים
בן רבינו מרן יעקב ישראל זצוק"ל
שנ"מ מרת הרבנית פעשא מרים ע"ה
ולזכות חיים ברוך בן שרה פעשא
לברכה והצלחה בכל הענינים
תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - ימי הפורים

לימוד הלכות פסח בפורים ל' יום קודם החג

רבינו זצ"ל היה לומד ביום הפורים בסדר לימודו ג' דפים במשנה ברורה הלכות פסח לקיים החיוב ללמוד הלכות פסח ל' יום קודם החג, (דקדוקי מצות מצות ח"ב אות קל"ד, ושמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א ששמו לב שבעת שמגוללים המגילה לפני הקריאה לפורס כאגרת (כמבואר במשנ"ב סי' תר"צ סק"ו) היה רבינו זצ"ל מנצל כדרכו כל רגע ומוציא מהארון משנ"ב ח"ה ולומד הלכות פסח).

על הניסים בשושן פורים

אמר רבינו זצ"ל ששמע מהחזו"א זצ"ל שכיון שחושש בט"ו לפורים דמוקפין ואמר בו על הניסים, אמנם אביו הקה"י זצ"ל ששמע זה ממנו הורה לו ע"פ הלוח א"י דאין לומר במוקפין על הניסים, (דקדוקי מצות ח"ב אות ק"ט), ואמר רבינו זצ"ל דעכ"פ היה מעביר נוסח על הניסים בהרהור כדיבור לצד שיש לאומרו, דבזה אין חשש הפסק, (וכמש"כ בשו"ת כת"ס אר"ח סי' י"ב וכן הביא רבינו זצ"ל בדעת נוטה ח"ב סי' רל"ד דמהני לצאת יד"ח לדעת הרמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ז, וכ"כ רבינו בקו' הזכרונות סי' י"ג ס"ב שכן היה מורה החזו"א לנוהג במקום ספק), ובעשור האחרון העידו שחזר לומר על הניסים אבל לא הורה לש"ץ ולאחרים לומר ע"י בהערה בדקדוקי מצות שם, וע"י בגמ' פסחים ב"א א'.

לא ילבש בתחפושות לקטנים ובפדיון הבן

כתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות ממרן החזו"א (סי' ל"ג אות י"א) שאין להלביש בפורים אפי' לתינוקות בגדי איש לאשה או להיפך, וע"י במשנ"ב (סי' תר"צ סק"ל) דהכנה"ג והשלה"ה הזהירו להרחיק מזה, ויש לבטל מנהג זה, וע"י בארחות רבינו (ח"ג עמוד ק"צ ס"ד) שמרן הקה"י זצ"ל היקל בזה בפחות מגיל חינוך והמעשה שהקפיד החזו"א היה בגיל ד' שנים, (וע"י אגרו"מ אהע"ז ח"ד סי' ס"ב ס"ד דכ"ז שצריך לאמו ל"ש בזה חינוך). ורבינו זצ"ל החמיר אפי' בתינוק בכור שהמנהג שמקשטין אותו לכבוד מצות פדיון הבן (כמובא בדה"ח דיני פדה"ב) שאין להלבישו בתכשיטי נשים משום לא ילבש, וכתב שהעיר על זה כמה פעמים דיש להניח עליו ללא לבישה, ואיכא בזה משום לא תאכילום, ואף שי"ל דל'ש בזה טעם לא ילבש, אנו לא דרשינן טעמא דקראי, (שיח יהודה פדיון הבן עמודים פ"ח פ"ט), והשיב רבינו זצ"ל במכתב דאין לעשות כן, אבל אם לא מלביש אין לחוש (תורת חיים פדה"ב עמוד קע"ו וע"י ווי העמודים וחשויהם ק"כ עמוד ל"ד שכ' רבינו זצ"ל דאולי כיון שהדך כן א"י לבישה).

מחצית השקל כשחל פורים ביום א'

רבינו זצ"ל, נהג ליתן מחצית השקל בתענית אסתר קודם תפילת המנחה, גם כשחל פורים ביום א', ומקדמים התענית ליום ה' שלפניו, (דקדוקי מצות מועדים ח"ב אות ק"ל אמנם בס' ארחות רבינו ח"ג עמוד נ"ב אות ע"ב מובא על אביו מרן הקה"י זצ"ל, שכשחל פורים ביום א' היה נותן מחצית השקל ביום הפורים לעצמו פני קריאת המגילה ואמר דביום ה' מוקדם לתת וע"י ברמ"א סי' תרצ"ד ס"א).

סעודה שלישית לפני פורים

כשחל פורים ביום א' דעת רבינו זצ"ל דיש ליזהר לא לאכול בסעודה שלישית לאחר השקיעה דאין לאכול לפני קיום המצוה התלויה בזמן, ויש להמנע גם משאר אכילות ולא רק מפת, ולענין פת יש עוד טעם להמנע, כמבואר במשנ"ב (סי' קפ"ח סק"ג), משום שמחייב עצמו בעל הניסים וה"ז תרתי דסתרי לאומרו עם רצה, (דקדוקי מצות ח"ב אות קל"ו וע"ש במשנ"ב דאם אירע שהמשיך אכילת פת אחר השקיעה יזכיר רק רצה ולא יאמר על הניסים).

מלוה מלכה בליל פורים

כשחל פורים במוצאי שבת, היה רבינו זצ"ל אוכל מלוה מלכה ככל מוצ"ש, ומוסיף מאכל שיהיה ניכר שהסעודה גם לכבוד פורים, וכמש"כ המוש"ב (סי' ת"ט סק"ב) לגבי ר"ח שחל בשבת, (דקדוקי מצות ח"ב אות קל"ג).

משלוח מנות לרבו

הבאתי משלוח מנות לרבינו זצ"ל, ואמרתי דיש שדנו דכיון דכ' איש לרעהו אין יוצאין ברבו, ואמר לי רבינו זצ"ל עוד מעט יגיד שכיון דכ' כי יגח שור איש את שור רעהו, יהיה פטור בשור של רבו, ורעהו לא בא רק לאפוקי מי שיצא מכלל ישראל, (וכ"כ בדרך שיחה ח"ב עמוד ש"ה וע"י גם בשו"ת מהר"י אסאד ח"א סי' ר"ד, והפמ"ג סי' תרצ"ה א"א סק"א הביא מהרא"מ שמות פכ"א כ' דה"ז בכלל רעהו למשלוח מנות וכן ע"י ב"ק פ"ק פ"א א'), ואמר שמרן החזו"א זצ"ל היה מקיים בו מצות משלוח מנות ולא נתן על ידי שליחות רק מסר לו בידיו ואמר 'ללא כהבנין ציון' שמביא המשנה ברורה (סי' תצ"ה סק"ה) דמשלוח היינו דוקא ע"י שליח, [והביא זה בקו' הזכרונות ממרן החזו"א פורים סי' ל"ג ס"ז וציין רבנו לשו"ת שלמת חיים סי' ת"א דיכול לשלוח גם ע"י קוף].

המתנה המיוחדת לפורים ולחג הפסח

ספרים אלו ניתן להזמין בהפצת הספרים שע"י מערכת "קובץ גליונות" 053-3145900 k.gilyonot@gmail.com

במחיר מיוחד 40 ש"ח לספר בלבד

כולל משלוח חנם ברחבי הארץ בכפוף למוקדי ההפצה

קונטרס הזכרונות
ספר נדיר והסטורי שנכתב ע"י רבנו זצוק"ל והיה ספון בביתו חמישים שנה, עדות וראיה מהנהגותיו בקודש של מרנא החזון איש ז"ע

דעת נוטה
על חומש ויקרא
כרך חדש מסדרת הספרים המפורסמת

דברי שי"ה חלק א'
היצירה המיוחדת מתוך מעל עשר שנים ממה שהובא בגליונות ערוך ומסודר לפי נושאים וענינים

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

"ועד הרבנים"
שלוהי דידן לקיים מצות
מתנות לאביונים באופן מהודר
וכן ראוי
לכל אחד לנהוג
חיים קניבסקי

רשכבה"ג מרן שר התורה רבי חיים קניבסקי זצוק"ל
ד"ר, ז"ל, ז"ל, ז"ל
הי"ד ע"פ אר"צ הרבנים ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל
ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל
ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל ז"ל
חיים קניבסקי

ועד הרבנים
לענין דוקא מתורת

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק 053-3145900

שָׁנִים קְדַמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַת הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

נודר שָׁנִים קְדַמוֹנִיּוֹת - השבועות הבאים בעזה"י:

פרשת צו - האגון רבי משה צביון זצ"ל והגר"ש אדלשטיין - שלושים לפטירתם | פרשת שמני - האגון רבי יעקב קמניצקי זצ"ל ר"י תורה ודעת (כ"ט אדר תשנ"ו) | חדרש נסן ובין הגונים - ההבראה האגון רבי אלעזר גדוק מורצין זצ"ל (בניסן תשנ"ח)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

האגון רבי נפתלי טפלי זצ"ל (ד' אדר תשל"ב)

חלק מתולדות חייו כפי שנכתבו על ידי רבינו זצ"ל

הרב הגאון מוה"ר נפתלי טפלי זצ"ל נולד בשנת תרפ"ז בפרשבורג, לאביו הר"ר ישעיהו יהודה (נ"י) ולאמו מרת גולדה שרה ז"ל, הוריו באו איתו לארץ ישראל בתחילת שנת תרצ"ג, ובשנה ההיא אחרי פסח נפטרה אמו ז"ל, והשאירה ג' יתומים, והוא אז נער כבן שש, ואמו חורגתו תח"י גדלתו באהבה ובמסירות, אותו ואת אחיו ואחותו.

סיפר אביו (שיחי') שכשהגיע לארץ ישראל שלח אותו לבית ספר של המזרחי, ובאותו יום בערב כשבא לביתו אמר ששוב אינו הולך ללמוד שם, לפי שראה את המורה שהוריד את הכובע מראשו, וישב בגילוי ראש, והיו מוכרחים לשלחו לתלמוד תורה של החרדים.

בשנת תש"ב בהיותו נער כבן ט"ו הביאו אביו ללמוד לשיבת תפארת ציון, וכבר ה' אז מלא וגדוש, ובזכרונינו שכל החברים נתפלאו ממנו והיה למופת, בכשרונו ובידיעותיו ובהתמדתו הגדולה, בתפלתו בכוונה בענוותנותו ובמדותיו הטובות, לא ה' מקפיד על עלבונו, וכל מי שפגע בו והקניטו היה הוא מפיסו, והי' מקרב מאוד בפרט הקטנים ממנו והחלשים בלימוד והיה קובע אתם ללמוד כחבר, וכן נהג כל ימיו.

למד בתפארת ציון לערך שנה אחת בשיעור הגדול אצל הגאון הצדיק מוהר"ר מיכל יהודה ליפקוביץ (שליט"א), וכל ימי חייו אמר ששנה זו היא השנה הטובה בחייו, גם מרן החזון איש קירבו אז מאוד ורבו הנ"ל סיפר שמרן אמר עליו שעתיד להיות אדם גדול. אחר כך למד זמן קצר בישיבת חברון בירושלים, ואחר כך עבר לישיבת פתח תקוה ולמד שם כמה שנים, ואחר כך עבר לישיבת רמת גן אצל הגאון רבי שבתי יגל זצ"ל ולמד שם קרוב לעשר שנים.

בשבת תשל"ב חלה והובא לבית חולים ואחר כך הביאוהו לבית הבראה ושם הורע מצבו והוכרחו להחזירו לבית חולים ובדרך החזיר נשמתו לבוורא ביום ג' אדר תשל"ב, בערב שבת פרשת תרומה, והובא לחדרו בבני ברק ובמוצאי שבת קודש היה הלויה.

מצבת קברו של רבי נפתלי טפלי

בישיבת 'תפארת ציון'

ארבע שנים לאחר שהחל רבינו צעיר ללמוד בישיבת 'תפארת ציון' נכנס לישיבה בחבור החשוב נפתלי טפלי, הוא היה מבוגר מרבינו בשנה אחת בלבד, ועד מהרה התחבב על רבותיו וחביריו.

רבינו יחד עם חברים נוספים הוציאו לאור קונטרס פנימי מחידושי תורתם על מסכת כתובות - אותה למדו בעת ההיא בישיבה. כפי הנראה מסגנון החיבור, כולו פרי יוזמתו ורעינו של רבינו, שכבר אז השתדל לכתוב כל חידוש ולשמור למזכרת.

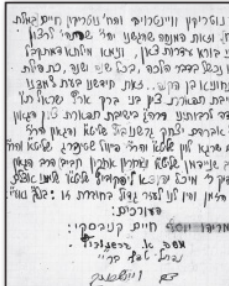
נעתיק את הקטע האחרון מתוך 'אחרית דבר' שמופיע בסוף הקונטרס, שנכתבה על ידי רבינו ובכתב ידו:

השם מנחת מנוח הוא על פי הפסוק בשופטים ויעל 'מנוח את המנחה' וחתום בו שמנו בראשי תיבות: המי - נוטריקון משה, והנ' - נוטריקון נפתלי, והו' - נוטריקון ויינרטיוב, והח' נוטריקון חיים [במלת מנוח], וזאת המנחה שהגשנו יה"ר שתהי' לרצון לפני בורא עדרות צאן, ונימא מילתא דתתקבל ולא נכשל בדבר הלכה, בכל שנה ושנה, כתפילת ר' נחוניא בן הקנה, זאת חידושנו בעת למדנו בישיבת תפארת ציון בבני ברק ארץ ישראל ת"נ...

בסיום המאמר חתמו ארבעת הבחורים את שמותיהם.

1. נציב כאן מצבת זכרון לאחותו היחידה המזוככת ביסורים, הצדקנית מרת מרים ע"ה שלא זכתה להקים בית בישראל, והיתה גם מסובלת ביסורים נוראים, היוותה דוגמא ליראת שמים טהורה בצדקות ובשמחה פנימית ששרתה בה, קיבלה יסוריה באהבה מתוך אמונה תמימה. במתנת שמים ניחונה בכשרון כתיבה וחיברה ספרים לילדים, שי לילד, שביבי אור. נלב"ע ט"ו אדר תשמ"ה. בהלווייתה שיצאה ממקום מגוריה בבני ברק, הלך רבינו יחד עם מורו ורבו רבי מיכל יהודה ליפקוביץ בין המלוים אל עבר בית החיים פונביז' שם נטמנה (מפי נכדו רבי יצחק קורלנסקי).

הדף האחרון של החוברת בו מופיעה חתימותיהם של ארבעת הבחורים - באדיבות האגון רבי שלמה וינטרוב שליט"א

בפרק האיש מקדש

רבי נפתלי ז"ל לא זכה לבנות את ביתו. פעם סיפר רבינו, שהרגיש שמשמים היה עליו מעין תביעה ולכן לא זכה להקים בית בישראל. היה זה כאשר הוצע לו שידוך עם בחורה כשירה ויראת שמים, ואכן הוא נפגש עמה ולמרות שלא ראה בה חסרון מסוים, דחה את השידוך.

את הסיבה לכך נימק ר' נפתלי, מכיון שלא הרגיש שהיא מיוחדת באיזה מעלה, וסבר שמתאים לו להינשא לבחורה יותר מיוחדת. והתגלגל הדבר שעד סוף ימיו לא נשא אשה, והרגיש בזה כמין אות משמים שלא נהג כראוי לדחות שידוך בלי שתהיה מספיק סיבה חזקה לכך. מפי חתן רבינו רבי שרגא שטיינמן שליט"א.

מגיע לבקרו

רבינו נהג כבוד גדול מאוד בר' נפתלי ויצא מגדרו כדי להקל מעליו את חייו מלאי הקושי. בשנותיו האחרונות כשהתגורר ר' נפתלי בבני ברק, נהג רבינו לבוא לבקרו מידי פעם, ובימי חול המועד היה מגיע באופן קבוע עם ידידו רבי דב (בערל) וינטרוב לבוא ולשמח את ר' נפתלי. בדרך כלל היה מבקש רבינו מילדיו וילדי רבי בערל שיתלוו אל הביקור, ולפעמים היו מצטרפים עוד ילדים.

עם בואם היו מתיישבים על יד מיטתו, משוחחים עמו בדברי תורה ואגדה, ואחרי כן פוצחים בשירי לכבוד שמחת המועד.

ידיעה קצרה שפורסמה בעיתונות באותם ימים אחרי פטירתו של רבי נפתלי

מאכילו ומשקהו

עדות נוספת על יחסו החמים והיוצא דופן כלפי ר' נפתלי, שמענו מהגאון רבי צבי רוטברג שליט"א, שזכה ללמוד בחברותא עם רבינו ואף להיות נוכח בשעת מעשה:

"בוקר אחד אחרי גמר תפילת ותיקין", הוא מספר, "באמצע לימודנו נכנס אל החדר יהודי נכה בלתי מוכר, חשבתיו אולי יש לו איזה שאלה או ברכה קצרה, אך הנה תיכף משהבחין בו רבינו פסק מלימודו והלך לקראתו, תוך כדי שהוא דורש בשלומו, מתעניין בבריאותו ובמצבו, ולא נחה דעתו עד שביקש מהרבנית (ע"ה) שתביא לו לסעד פת שחרית".

החברותא ממשיך לתאר: בעוד אני מתפלא 'בשל מי הסער הזה' הבחנתי כי הרבנית מגישה פת ומיני ירקות לאורח, ורבינו בעצמו ניגש לעבר הכיור, ממלא נטלה במים, ומחפש בבית קערה ומגיש לאורח שיטול בה את ידיו, היות והוא מוגבל תנועה.

האורח אכן נטל את ידיו וסעד את ליבו, ורבינו עומד על גביו לשמשו ולעשות לו הרגשה נפלאה. רק כשסיים את ארוחתו ויצא מהבית, שב רבינו ללימוד, וכשראה את פליאתי הסביר בפשטות, כי זה חבר מהישיבה שהוא תלמיד חכם ובעל יסורים גדול.

ספר 'זכר נפתלי'

לאחר פטירתו התעורר רבינו להדפיס ספר מכתביו ולעשות זכר לעלוי נשמתו, וכך כתב בעצמו בראש הספר:

הנה כבר כתבנו שהגאון המחבר ז"ל היה צנוע ביותר והיה גונז את כתביו, וגם מה שנשאר לא רצה להדפיס כי לא החשיבם מעולם, גם בצוואתו כתב לא להדפיס את כתביו, ולכן לא הדפסנו את זה בצורת ספר, רק עשינו על ידי מכונת כתיבה קצת ספרים לחלקם בין מכיריו, בהסכמת כמה תלמידי חכמים שזה אינו בכלל צואתו, כדי שיהא לו לזכר ולזכות טוב מבנים ומבנות ותהיינה שפתותיו דוברות בקבר.